Základní škola Waldorfská

Pardubice

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM
PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Název: WALDORFSKÁ ŠKOLA 06/2016

Schválen rozhodnutím pedagogické konference dne 29. srpna 2016

Mgr. Milan Barták
ředitel školy

Mgr. Monika Žďárová
koordinátor ŠVP

1 IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE 6

1.1 CHARAKTERISTIKA ŠKOLY 7
1.2 STAVEBNÍ ZÁMĚRY ŠKOLY 7
1.3 VYBAVENÍ ŠKOLY 7
1.4 PODMÍNKY PRO HYGIENICKÉ A BEZPEČNÉ VZDĚLÁVÁNÍ A ŽIVOT ŠKOLY: 8
1.5 PEDAGOGICKÝ SBOR 8
1.6 VÝCHOVNÉ A KARIÉRNÍ PORADENSTVÍ 8
1.7 SPOLUPRÁCE ŠKOLY S RODIČI 8
1.8 MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE 8
1.9 SERVISNÍ SLUŽBY 9
1.10 PROJEKTY 9
1.11 CHARAKTERISTIKA ŠVP 11
1.12 ZAMĚŘENÍ ŠKOLY 11
1.13 HORIZONTÁLNÍ PLÁN 13
1.14 VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE 28
1.15 ZABEZPEČENÍ VÝUKY ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI 31
1.16 ZABEZPEČENÍ VÝUKY ŽÁKŮ MIMOŘÁDNĚ NADANÝCH 35
1.17 ZAČLENĚNÍ PRŮŘEZOVÝCH TÉMAT 37
1.18 PŘEHLED PRŮŘEZOVÝCH TÉMAT DLE PŘEDMĚTŮ - I. STUPEŇ 69
1.19 PŘEHLED PRŮŘEZOVÝCH TÉMAT DLE PŘEDMĚTŮ - II. STUPEŇ 75
1.20 VÝCHOVA K VOLBĚ POVOLÁNÍ 86

2 UČEBNÍ - OSNOVY 89

2.1 UČEBNÍ PLÁN PRO I. STUPEŇ 89
2.2 UČEBNÍ PLÁN PRO II. STUPEŇ 92

3 UČEBNÍ OSNOVY – CHARAKTERISTIKA PŘEDMĚTU A VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍ KOMPETENCE 94

3.1 ČESKÝ JAZYK A LITERATURA 94
3.2 ANGLICKÝ JAZYK 98
3.3 NĚMECKÝ JAZYK 101
3.4 MATEMATIKA 104
3.5 INFORMATIKA A VÝPOČETNÍ TECHNIKA 107
3.6 ČLOVĚK A SVĚT 109
3.7 DĚJEPIS 112
3.8 DĚJINY UMĚNÍ 115
3.9 PŘÍRODOPIS 117
3.10 FYZIKA 120
3.11 CHEMIE 122

3.12 ZEMĚPIS 124
3.13 HUDEBNÍ VÝCHOVA 126
3.14 VÝTVARNÁ VÝCHOVA 128
3.15 TĚLESNÁ VÝCHOVA 130
3.16 DRAMATICKÁ VÝCHOVA 133
3.17 KRESLENÍ FOREM 135
3.18 PRACOVNÍ ČINNOSTI 138
3.19 RUČNÍ PRÁCE 141
3.20 DÍLNY 144
3.21 GLOBÁLNÍ VÝCHOVA 147
3.22 ROČNÍKOVÉ PRÁCE 151

4 UČEBNÍ OSNOVY TABULKY 154

4.1 ČESKÝ JAZYK 154
4.2 ANGLICKÝ JAZYK 179
4.3 NĚMECKÝ JAZYK 189
4.4 MATEMATIKA A JEJÍ APLIKACE 197
4.5 INFORMATIKA A VÝPOČETNÍ TECHNIKA 211
4.6 ČLOVĚK A SVĚT 214
4.7 DĚJEPIS 228
4.8 DĚJINY UMĚNÍ 236
4.9 PŘÍRODOPIS 237
4.10 FYZIKA 244
4.11 CHEMIE 251
4.12 ZEMĚPIS 261
4.13 HUDEBNÍ VÝCHOVA 271
4.14 VÝTVARNÁ VÝCHOVA 287
4.15 TĚLESNÁ VÝCHOVA 294
4.16 DRAMATICKÁ VÝCHOVA 302
4.17 KRESLENÍ FOREM 306
4.18 PRACOVNÍ ČINNOSTI 309
4.19 RUČNÍ PRÁCE 316
4.20 DÍLNY 322
4.21 GLOBÁLNÍ VÝCHOVA 328
4.22 ROČNÍKOVÉ PRÁCE 347
4.23 SPECIÁLNĚ PEDAGOGICKÁ PÉČE 350

5 HODNOCENÍ ŽÁKŮ 352

5.1 ZÁSADY PRŮBĚŽNÉHO HODNOCENÍ A HODNOCENÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ NA VYSVĚDČENÍ 352

5.2 ZÁSADY A PRAVIDLA PRO SEBEHODNOCENÍ ŽÁKŮ 355
5.3 STUPNĚ HODNOCENÍ PROSPĚCHU PŘI PŘEVEDENÍ NA KLASIFIKACI V 8. A 9. ROČNÍKU, POPŘ. PŘI PŘIJÍMACÍM ŘÍZENÍ NA STŘEDNÍ ŠKOLU V 5. A 7. ROČNÍKU A PŘI PŘESTUPU NA ŠKOLU S ODLIŠNÝM ZPŮSOBEM HODNOCENÍ....355
5.4 STUPNĚ HODNOCENÍ CHOVÁNÍ V 1. AŽ 9. ROČNÍKU A JEJICH CHARAKTERISTIKA 361
5.5 ZÁSADY PRO CELKOVÉ HODNOCENÍ ŽÁKA NA VYSVĚDČENÍ PŘI POUŽITÍ SLOVNÍHO HODNOCENÍ 364
5.6 PODROBNOSTI O KOMISIONÁLNÍCH A OPRAVNÝCH ZKOUŠKÁCH....364
5.7 PRŮBĚH A ZPŮSOB HODNOCENÍ VZDĚLÁVÁNÍ PODLE INDIVIDUÁLNÍHO VZDĚLÁVACÍHO PLÁNU 366

1 Identifikační údaje

Název:	Základní škola Waldorfská Pardubice, Gorkého 867
Adresa školy:	Gorkého 867, 530 02 Pardubice
IČO:	70 837 236
IZO:	117 500 739
Ředitel:	Mgr. Bc. Milan Barták
Kontakty:	e-mail: sekretariat@waldorfpardubice.cz tel. 466 412 080, 466 415 685
Zřizovatel:	Statutární město Pardubice se sídlem na Pernštýnském náměstí 1, 530 21 Pardubice
Platnost dokumentu	od 1. 9. 2016

1.1 Charakteristika školy

Velikost a úplnost

Základní škola waldorfská je od roku 2006 umístěna v centru Pardubic, obvod č. V., v třípodlažní budově se suterénem. Jedná se o klidnější část města se starší zástavbou a velkým množstvím zeleně v okolí. V blízkosti je DDM, atletický stadion, několik parků a kulturní dům s kinem. V dosahu 1 km se nachází dopravní hřiště s lesoparkem. Dopravní dostupnost MHD je velmi dobrá. V okolí je také několik cyklostezek.

Hlavní budova je ve tvaru L se dvěma hlavními schodišti. V severní části suterénu je kuchyň s jídelnou se samostatným vstupem do dvora. Škola od 1. září 2015 využívá severní křídlo budovy od suterénu až po 3.NP. Zbytek budovy pronajímá Magistrát města Pardubic Anglickému gymnáziu, Střední odborné škole a Vyšší odborné škole, s.r.o. Obě školy jsou provozně odděleny dveřmi s výplněmi z mléčného skla a jejich provoz se nekříží.

Na konci roku 2008 byla dokončena rekonstrukce budovy školní družiny, která se nachází asi 100 m od hlavní budovy. Škola tak nabízí svým žákům užívání těchto prostor s upravenou zahradou pro mimoškolní a výchovnou činnost družiny i volnočasové aktivity zájmových kroužků.

ZŠW vzdělává žáky podle principů waldorfské pedagogiky v uceleném devítiletém studiu. Způsob a charakter vyučování umožňuje vzdělávání a výchovu všech žáků bez rozdílu. Prostřednictvím individualizace pečujeme o rozvoj talentů u mimořádně nadaných žáků a usilujeme i o pomoc dětem s handicapem. Ve středu společného snažení učitelů a rodičů stojí zdravý a harmonický rozvoj osobnosti dítěte v sociálně podnětném a zdravém prostředí.

Kapacita školy je 225 žáků.

1.2 Stavební záměry školy

Další stavební rozvoj školy v současnosti spojujeme s projektem půdní vestavby, který by umožnil nabídnout žákům dostatečné množství odborných učeben. Usilujeme rovněž o vznik mateřské školky, která by plně realizovala program waldorfské předškolní výchovy a uspokojila tak zájem veřejnosti. Podrobnější popis stavebních záměrů školy je zpracován v dokumentu „vize školy“.

1.3 Vybavení školy

Výuka probíhá v kmenových a odborných učebnách vybavených víceúčelovým a funkčním zařízením. Učebny jsou postupně vybavovány novým nábytkem (přírodní materiály – dřevo) a výškově stavitelnými lavicemi. Nižší ročníky pracují v odborných učebnách 1. stupně umožňujících hygienicky a motoricky přiměřenou výuku s dostatkem variability a pohybu. Tyto učebny jsou doplněny odbornou učebnou českého jazyka pro postupný nácvik staticky zatěžujících činností. Informatiku a výpočetní techniku vyučujeme v plně vybavené učebně v suterénu . Dále škola disponuje místností pro terapeutickou činnost se speciálními a kompenzačními pomůckami, kabinetem TV, tělocvičnou s bezpečným povrchem, nářadím a náčiním a s odděleným sociálním zázemím. Učebna pro ruční práce je vybavena šicími stroji, učebna dílen pracovními stoly (hoblicemi) a nářadím pro práci se dřevem a kovy. Škola má samostatný menší sál na eurytmii kombinovaný s hudebnou využívanou školním sborem, instrumentálním a smyčcovým orchestrem. V učebně IVT, která je kombinovaná s učebnou jazyků, jsou umístěny žákovské PC. Další kombinovanou učebnou jazyků je učebna VV s kabinetem, kde probíhá také výuka angličtiny. V kombinované učebně přírodních věd probíhá výuka chemie, fyziky a biologie. K dalším prostorám patří nově vybavená knihovna, kabinet přírodních věd a kabinet výtvarné výchovy.

Provozujeme ranní i odpolední družinu zejména pro 1. - 4. třídu (možnost i pro žáky vyšších tříd) a v odpoledních hodinách zájmové kroužky, které zajišťuje Spolek pro podporu waldorfské pedagogiky v Pardubicích, případně jiné organizace. Žáci se stravují v plně vybavené školní jídelně. Zázemí pro pedagogy je zajištěno v prostorách sborovny. Kancelář a ředitelna je vybavena moderní kancelářskou technikou. Umývárny a toalety odpovídají fyziologickým potřebám pro daný věk a k dispozici je také bezbariérová toaleta. U školy je

sportoviště nabízející možnost sportovního vyžití při míčových hrách, jakými jsou volejbal, košíková, basketbal, přehazovaná atd. Součástí zahrady je i zážitková přírodní zahrada, která umožňuje školní chov včel, formou dlouhodobého pronájmu rozšiřujeme pozemek školy o pozemky pro školní pěstitelské činnosti.

1.4 Podmínky pro hygienické a bezpečné vzdělávání a život školy:

Struktura pracovního a odpočinkového programu je dána rozvrhem pro výuku a rozvrhem pro volnočasové aktivity družiny a zájmových kroužků. Vyučování začíná dvouhodinovým blokem (dále jen epocha) naukových předmětů, který plně respektuje potřeby žáků s ohledem na jejich věk. Zahrnuje pohybové, rytmické, umělecké, pracovní, učební a vyprávěcí činnosti. Pro uvolnění a odpočinek slouží přestávky. Velká přestávka trvá 30 minut a poskytuje prostor pro občerstvení a pobyt na čerstvém vzduchu (v případě nepřízně počasí zůstávají žáci v budově školy) s pohybovými a herními aktivitami dle zájmu dětí a věkových skupin. Dále následuje výuka jazyků, uměleckých předmětů (hudební výchova, výtvarná výchova, dramatická výchova a sbor), pracovních činností (ruční práce, dílny), pohybových aktivit (tělesná výchova). V nižších ročnících jsou při výuce bohatě využívány odborné učebny 1. stupně (tzv. pohyblivé třídy) pro svoji flexibility a zdravé působení na fyzický rozvoj dítěte. Ve vyšších ročnících je rozvrh doplněn o cvičné hodiny k hlavnímu vyučování, cvičení z českého jazyka, matematiky, fyziky, chemie, projektové hodiny, atd.

1.5 Pedagogický sbor

Pedagogický sbor tvoří třídní a odborní učitelé, vychovatelky a asistenti pedagoga. Prioritou školy je vzdělávaní a výchova žáků podle poznatků o vývoji dětí a mládeže, proto je velký důraz kladen na další vzdělávání pedagogických pracovníků. Učitelé se pravidelně zúčastňují mnoha tuzemských i zahraničních seminářů týkajících se waldorfské pedagogiky a metodik výuky. Dále navštěvují odborné, jazykové, umělecké a ekologické semináře. K prohlubování poznatků přispívá také vnitřní studium pedagogů, které probíhá pravidelně 1x týdně v pedagogickém kolegiu. Všichni stálí pedagogové absolvovali nebo absolvují specializační vzdělávání ve waldorfské pedagogice, nově příchozí si studium rovněž doplňují.

1.6 Výchovné a kariérní poradenství

Ve škole působí poradenské pracoviště, které úzce spolupracuje s rodiči a učiteli. Dále je značný důraz věnován přípravě k povolání a kariérnímu poradenství. Spolupráce výchovného poradce, třídního učitele, žáka a rodičů je neodmyslitelnou součástí způsobu práce ve waldorfské škole. Obdobně pracuje škola i při řešení různých výchovných problémů. Zde pomáhá a spolurozhoduje celé kolegium učitelů.

Aktivně spolupracujeme s Pedagogicko-psychologickou poradnou Pardubice. Ve škole působí školní psycholog a speciální pedagog.

1.7 Spolupráce školy s rodiči

Rodiče žáků mají možnost být členy Spolku přátel pro podporu waldorfské pedagogiky, který inicioval založení waldorfské školy v Pardubicích. Toto občanské sdružení se školou úzce spolupracuje, podporuje její projekty a v případě potřeby ji i zastupuje na veřejnosti. Úzká spolupráce s rodiči je realizována prostřednictvím pravidelných rodičovských schůzek, účastí rodičů na slavnostech a akcích školy. Dále škola pravidelně organizuje konzultační dny, dny otevřených dveří a roční slavnosti. V průběhu celého roku probíhají individuální rozhovory dle aktuální potřeby rodičů, učitelů a žáků.

1.8 Mezinárodní spolupráce

Dlouhodobě spolupracujeme s partnerskou waldorfskou školou v Schopfheimu (Německo) a Novalis College v Eindhovenu (Nizozemí) Navázali jsme také kontakt se Svobodnou waldorfskou školou v německém Hofu. Učitelé škol se vzájemně navštěvují a sdělují si své zkušenosti.

1.9 Servisní služby

Školní družina je základním článkem zařízení mimo vyučování. Není pokračováním školního vyučování, ani jej nenahrazuje. Hlavním posláním je zabezpečení zájmové činnosti a odpočinku žáků. Vhodné střídání práce, odpočinku, pohybových aktivit a pobytu v přírodě pomáhá k odstranění únavy z předchozí školní činnosti, přispívá k rozvíjení tvořivosti, samostatnosti, spolupráce a reaguje na aktuální zájmy dětí. Provozní doba školní družiny je od 6,30 do 8,00 hod. ráno a od konce vyučování do 16,30 hod. odpoledne. Navštěvovat ji mohou žáci 1. až 4. třídy, po dohodě i žáci vyšších tříd.

1.10 Projekty

1.10.1 Dlouhodobé a stále projekty

Ve školním roce realizujeme několik projektů, jejichž téma volí vyučující podle věkových skupin, náplně učiva nebo aktuálního dění ve společnosti. Některé projekty jsou třídní, jiné celoškolní. O zapojení do projektů se rozhodují žáci se svým třídním učitelem. Na úrovni celoškolních projektů rozhoduje o organizaci a realizaci kolegium učitelů.

- Divadelní představení 8. třídy
- Ročníkové práce žáků 8. - 9. tříd
- Plavání pro 3. a 4. třídu
- Dopravní hřiště ve 4. - 5. třídě
- Řemeslná epocha 9. třídy (kovotepectví, kovářství, truhlářství aj.)
- Vánoční hra
- Rytířské hry v 6. třídě
- Olympijské hry v 5. třídě
- Setí obilí ve 3. třídě
- Stavba domu ve 4. třídě.
- Dle aktuálních možností zařazujeme v rámci předmětu globální výchova projekty jako-Objevujeme Evropu, Biomy země, Voda a půda, Stát a ústava ČR, Energie a další. V rámci EVVO spolupracujeme s ekocentrem Paleta Pardubice. Každoročně navštěvujeme vybrané projekty podporující výchovné a vzdělávací cíle školy v oblasti ekologie a plnění průřezových témat.

Od září 2009 - 2011 jsme v rámci programu OPVK realizovali projekt „Cesty k přírodě“. Ve školním roce 2012 jsme se zapojili do výzvy EU- peníze školám a realizovali jsme projekt „Vzdělání pro život“.

Projekty realizované ve spolupráci s rodiči

Září

Michaelská slavnost: Slavnost při příležitosti svátku sv. Michaela. Jde o pomyslný boj s drakem – o prokázání odvahy. Tuto slavnost si většinou organizuje každá třída zvlášť, někdy připravují starší žáci program pro nižší ročníky.

Listopad

Martinská slavnost: Slavnost při příležitosti svátku sv. Martina. Ústředním tématem je soucit, nesobeckost a štědrost. Slavnost organizují rodiče s dětmi a učiteli buď samostatně po třídách, nebo společně. Starší žáci často pomáhají s přípravou - hrají divadlo mladším dětem apod.

Vánoční jarmark – probíhá v adventním období ve waldorfských třídách formou dílniček. Je možné si zde vyrobit dárečky a ozdoby s vánoční tématikou, či zakoupit již hotové výrobky žáků školy a jejich rodičů. Výtěžek je věnován na charitativní účely, na nákup výukových pomůcek, výlety pro děti atd. Během jarmarku probíhají vystoupení žáků školy – ať již speciálně připravená divadelní představení, či ukázky z vlastní výuky.

Adventní spirála: Slavnost na začátku adventu symbolizující cestu ke světlu. Většinou je organizována pro 1. a 2. třídu .

Prosinec

Vánoční hra – společné divadelní představení učitelů a žáků školy.

Únor

Masopust - jde většinou o společnou slavnost pro všechny třídy i širokou veřejnost, vycházející z českých tradic. Vyrábí se masky, papírové květiny a pečou koblihy. Slavnost otevírá starosta místního obvodu. Následně všichni vyjdou v průvodu, zpívají a tančí.

Březen

Jarní jarmark – je jarní a velikonoční obdobou jarmarku vánočního. Také na něj si připravují rodiče a děti dílničky, učitelé s dětmi zase vystoupení.

Duben

Den Země - již tradicí se stalo pořádání různých aktivit u příležitosti svátku planety Země. Vedle čištění potoků, lesních porostů, výsadby nových stromů a přípravy bylinkových zahrádek, připravujeme různé tvořivé dílny, kde děti pracují s přírodními materiály. Ty pak přeměňují v umělecké i praktické předměty.

Červen**Svatojánská slavnost** - slavnost konaná při příležitosti svátku sv. Jana, kdy se země otevírá a vydává lidem čistého srdce své poklady. Pálí se svatojánské ohně, děti zkouší své fyzické síly a obratnost v různých disciplínách. Ti mladší se zpravidla vydávají za připraveným pokladem. Odměnou malým i velkým bývají dozrálé plody ze zahrad nebo napečené dobroty od maminek. Na závěr slavnosti přicházejí i kořenářky, které všem přítomným přinášejí dary země – léčivé bylinné čaje.

V průběhu roku, v návaznosti na vyučování plánujeme a realizujeme také tzv. „malé projekty“, které reagují na aktuální situaci a dění ve třídách. Tyto projekty jsou úzce propojeny s vyučováním a jejich realizace je uskutečňována a integrována napříč předměty. Dále nechybí v programu školy pravidelné zotavovací pobyty v přírodě, výlety, exkurse, ekologické aktivity a další akce v souladu se školním vzdělávacím programem.

1.11 Charakteristika ŠVP

ŠVP „Waldorfská škola 06/2016“ byl k 1. 9. 2016 aktualizován a doplněn tak, aby odpovídal upraveným požadavkům RVP ZV platným od 1. 9. 2016.

Seznam kapitol, kterých se změny dotkly:

Charakteristika školy (str. 6 – 8) byla aktualizována

Kapitola 1.13 Zabezpečení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a 1.14 Zabezpečení výuky žáků mimořádně nadaných byly upraveny dle požadavků RVP ZV

Příloha 2 – Školní vzdělávací program pro žáky s LMP byla zrušena

Na základě analýzy učebních osnov provedené ve školním roce 2015/16 metodickými skupinami pro jednotlivé vzdělávací oblasti byly do ŠVP zapracovány předložené podněty. Drobné úpravy se týkají především zpřesnění a doplnění některých formulací v tabulkách učebních osnov. Tyto změny respektují kontinuitu plnění očekávaných školních výstupů napříč jednotlivými ročníky.

1.12 Zaměření školy

Škola vychází z principů výuky waldorfské pedagogiky. Je členem Asociace waldorfských škol České republiky.

Waldorfská pedagogika vychází z myšlenek filosofa a pedagoga Rudolfa Steinera. Výuka je založena na zákonitosti vývojových kroků dítěte a mladého člověka, proměn a rozvoje jeho vztahu ke světu a jeho schopnosti učit se. Učební plán, metody a obsahy výuky jsou přizpůsobeny tomuto vývoji.

Výchova a výuka je proto vývojovým procesem , učební plán je sestavený podle potřeb a postupně se rozvíjejících schopností dítěte. **Důležitým cílem výuky a výchovy dítěte je jeho všestranný rozvoj v praktických i uměleckých oborech** – v učebním plánu waldorfské školy jsou proto zastoupena obě tato hlediska. Schopnosti a nadání dětí se velmi odlišují, a proto nalezneme vedle „tradičních” předmětů také např. činnosti jako pletení, tkaní, modelování, práci se dřevem, zahradnictví, atd. Tato rozmanitost nabídky umožňuje každému dítěti najít pro sebe v učebním plánu něco, v čem bude mít šanci vyniknout – stírají se tak rozdíly mezi méně a více nadanými nebo zručnými.

Výkony žáků nejsou motivovány známkovým hodnocením, ale prožitkovým charakterem výuky, který vzbuzuje živý zájem o probíranou látku.. Vysvědčení má formu slovního hodnocení, které charakterizuje všechny přednosti i nedostatky dítěte, jeho pokroky i obtíže v uplynulém školním roce. Hodnocení chápe waldorfská pedagogika jako prostředek k podnícení dalšího rozvoje a seberealizaci žáka. Obsah vzdělávání, osvojování poznatků, znalost faktů a s nimi spojených dílčích dovedností a návyků nejsou chápány jako cíl vzdělávání. Pro život a práci ve waldorfské škole platí zásada, že spolupráce žáků převažuje nad jejich vzájemnou soutěživostí. Pouze v 8. a 9. ročníku se z důvodu požadavku přijímacího řízení na střední školy kombinuje slovní hodnocení s klasifikací. Cílem výchovy a vzdělávání není pouze úspěšný vstup do středoškolského a učňovského školství, ale motivace pro celoživotní vzdělávání.

V učebních plánech se projevuje snaha nenadřazovat žádný předmět či skupinu předmětů nad druhé a všechny předměty jsou určeny pro všechny žáky. Dívky se tak účastní i práce se dřevem a kovem, chlapci pletou, háčkují, atd. Smyslem je dát všem dětem široký základ - každý z předmětů rozvíjí dílčí aspekty široké palety lidských kvalit. V plánu je dále ve velké míře zohledňováno co možná největší prolínání jednotlivých témat. **Ve vyučování je snaha stavět mosty mezi jednotlivými obory a předměty, představovat dětem svět ve vzájemných vztazích a souvislostech a vždy ve vztahu k člověku.**

Výuka cizích jazyků probíhá již od první třídy a čerpá z velké síly nápodoby prvních tří školních let. Aktivní rozvoj komunikace a vzájemná spolupráce je základním stavebním kamenem vyučování.

V učebním plánu se také projevuje snaha o soulad mezi vědou, uměním a duchovními hodnotami, jinak také mezi pravdou, krásou a uměním. V prvních letech školní docházky je vyučování zaměřeno na prožívání světa. Učitel oslovuje dítě umělecky například prostřednictvím obrazů, a to nejen pouze viditelných, ale především slovních, tedy vzniklých z vyprávění, která vyvolávají bohaté představy. Stejně důležité je působení hudby, pohybového umění, malířství, básnictví a hry. Děti v tomto období především napodobují a na to je brán ohled ve výuce. V dalších letech převažuje snaha dětí uvědomit si více sám sebe, žáci přijímají vše spíše s kritikou a je potřeba jim pomoci vytvořit si schopnost poznávat zákonitosti světa a rozvíjet kauzální myšlení. Tato snaha se projevuje především v závěrečných ročnících v období puberty.

V jednotlivých předmětech, oblastech a tématech učitel usiluje především o osvětlení základních principů. Volí jasné příklady, které jsou blízké dětem daného věku a nesnaží se zahrnovat žáky encyklopedickými přehledy. Výuka by měla být co nejnázornější a žáci by měli mít možnost sami si co nejvíce věcí vyzkoušet.

V metodách, jimiž učitelé waldorfských škol uvádějí své žáky do učiva, hraje důležitou roli obraz, rytmus a pohyb.

Vyučování hlavních předmětů (matematika, mateřský jazyk a literatura, fyzika, chemie, přírodopis, dějepis, zeměpis a další) probíhá v tzv. epochách. Jedná se o dvouhodinový (110 min. – 2,4 hod.) vyučovací blok, který se ještě dále dělí na část rytmickou, vyučovací a vyprávěcí. Po dobu 3 až 4 týdnů při něm učitel rozvíjí jedno dané téma (např. matematické operace, stavba domu, dějiny Řecka, atd.), přičemž tímto tématem se prolínají další výukové dovednosti. Další předměty (jazyky, tělesná, pracovní a hudební výchova, apod.) se vyučují v klasických vyučovacích hodinách (45 min. – 1 hod.).

Učební materiály si připravuje učitel převážně sám nebo ve spolupráci s kolegy. Knihy přirozeně doplňují vyučování (např. cvičebnice, encyklopedie, slovníky, atlasy atd.), nejsou však hlavním prostředkem výuky, neboť postrádají vztah ke konkrétní pedagogické situaci. Velký význam proto mají epochové sešity žáků, které při přípravě učebnice nahrazují.

Na pouti základní školou provází dítě třídní učitel, který v epochách vyučuje obvykle všechny hlavní předměty. Ve vyšších ročnících přistupují odborní učitelé, kteří s třídním učitelem úzce spolupracují. Učitelé se snaží o rozvinutí všech vloh svých žáků do té míry, aby byli v dospělosti schopni vlastní orientace, samostatného, odpovědného a sociálně pozitivně zaměřeného jednání a myšlení.

Základem školy je společenství žáků, učitelů a rodičů, a proto je nutné neustále udržovat a rozvíjet vzájemný kontakt a spolupráci s rodinami. V tomto ohledu klade waldorfská škola mnohem větší nároky jak na učitele, tak i na rodiče žáků.

Aktuální témata současnosti jako např. sexuální výchova, ekologická a environmentální výchova, výchova ke zdraví, výchova k občanství, dopravní výchova, informatika atd. jsou integrována do celkového vyučování a vzdělávání, objevují se v třídních i školních projektech a jsou součástí průřezových témat.

Žijeme v době velmi bouřlivého rozvoje naší civilizace. Nemalou měrou k němu přispívá i závratné tempo vývoje informačních technologií. Na jedné straně je velmi snadné vyhledat téměř jakoukoliv požadovanou informaci a na straně druhé se vývoj mění takovým tempem, že získaný poznatek stárne a je nutné jej neustále aktualizovat. Tradiční přístup ke vzdělání – vybavit jednou provždy žáka veškerým teoretickým poznáním o světě a společnosti v níž žije – se tedy v dnešní době ukazuje jako překonaný. Do popředí vstupují lidské vlastnosti – zodpovědnost, komunikativnost, kreativita, zájem o věc, spolehlivost. A to jsou oblasti, na které se waldorfská pedagogika zaměřuje.

Škola je také místem bohatého sociálního života, přestávky i volnočasové aktivity jsou organizovány tak, aby mohlo docházet k s setkávání mezi jednotlivými třídami.

V každém školním roce probíhá mnoho akcí - projektů, při kterých se schází rodiče, děti a učitelé. Některé jsou otevřeny i veřejnosti. Jsou to slavnosti při příležitosti křesťanských svátků: Michaelská, Martinská, Svatojánská a Masopust. Dále pravidelně každý rok pořádáme Adventní a Velikonoční jarmark, Jarní slavnost a další akce, při kterých se rodiče, děti a učitelé vzájemně setkávají a blíže poznávají. Děti tak mohou prožívat pocit sounáležitosti, projevovat pomoc s nápady při organizaci školního života. Jednotlivé třídy jezdí také na výlety, školy v přírodě, lyžařský kurs atd. Součástí výuky je mnoho exkurzí a výukových programů mimo školní budovu, v přírodě apod.

1.13 Horizontální plán

Co je horizontální plán?

Waldorfská pedagogika vychází z vývojové situace dítěte, celá její didaktika klade v principu stále stejnou otázku: Jak může učitel vnímavým pohledem vyčíst z vývojové situace dítěte, s čím, s jakými obsahy by je měl seznámit. Příroda ani lidská kultura nebo vymoženosti civilizace nejsou dítěti něčím zásadně cizím. Má přirozený zájem se s nimi seznámit. Ale zájem o tu nebo onu oblast se probouzí v docela určité fázi jeho psychofyzického vývoje. Nutíme-li je předčasně, aby se jí zabývalo, rušíme jeho přirozený vývoj, nutíme je učit se bez zájmu, budíme v něm rostoucí antipatii k vyučování a potřebujeme více vyučovacího času s menšími, tedy kvalitativně jen obtížně srovnatelnými výsledky. Uvedeným horizontálním plánem se pokusíme v souvislém a přehledném celku popsat didaktické sladění různých vyučovacích předmětů v určitém vývojovém období dítěte. Za jednotlivými obsahy vyučování musíme však stále vidět dítě, které představuje pro učitele vlastní ”výchovný a vzdělávací program” a podle kterého především se musí učitel orientovat.

V následujícím textu vyjmenujeme a popíšeme témata vyučování a výukových celků – tzv. epoch. Vedle konkrétně věcné stránky je podstatná stránka kvalitativní, která koresponduje s duševním, duchovním a tělesným vývojem dítěte. Proto nemůže být žádný waldorfský učitel zbaven povinnosti si vzdělávací program samostatně uzpůsobovat, když už jej sám nevytváří.

1.13.1 Vývojová situace dítěte v 1. až 8. ročníku

Nejdříve je nutné stručně charakterizovat prvních sedm let vývoje dítěte před obdobím školní docházky. **První sedmiletí**, které předchází vstupu do školy, se vyznačuje obzvlášť intenzivní činností smyslů dítěte a poměrně bezprostřední reakcí dítěte na smyslové zážitky. V tom se projevuje výrazná oddanost dítěte celému jeho okolí. Dítě tu potřebuje příklad dospělého člověka a okolí, které vnímá. To, co prožívá, převádí dítě v jednání, které zase přispívá k rozvoji organismu. Nápodoba tak v neposlední řadě vychovává smyslový organismus. Když je kromě jiného dosaženo určitého stupně propracování mozku, osvobodí se síly, které utvářely orgány, natolik, že se nyní samy stanou přístupnými pro výchovu. Toto je okamžik **školní zralosti**. Tyto síly můžeme ovlivnit jen obrazem a myšlenkami, pamětí a rytmem. Vnějším znakem poměrně ukončeného utváření orgánů je vytvoření druhých zubů; to musíme odlišovat od jejich viditelného prořezávání, které se v některých jednotlivých případech může ještě táhnout celá léta. Jiným znakem, na který bychom měli hledět při přijímání do první třídy, je dostatečný růst končetin do délky, schopnost koordinovaných pohybů a určité výkony paměti. Ovšem jednoznačné konstatování školní zralosti je dnes stále těžší.

Hlavním znakem životního období **mezi sedmým a devátým rokem** je to, že dítě je ochotné učit se bez potřeby produkovat vlastní úsudky. Pro tento věk je charakteristická paměť, síla představování, radost z rytmického opakování a často touha po zpodobení světa, které by podněcovalo fantazii. Oddanost vůči dospělým stále existuje, neprochází ale prostřednictvím smyslového vjemu a nápodobou, nýbrž soustřeďuje se zejména na osobu, ke které si dítě vybudovalo vztah a která svými slovy působí stejně jako činy. Otázky dítěte vůči učiteli znějí: ”Vidíš mě skutečně?” ”Můžeš mi napomoci k setkání se světem?” Z toho vyplývá stanovisko učitele a jeho vztah k žákům. Na tyto zásadní otázky odpovídá dítěti prostřednictvím vyučování zaměřeného nikoliv na zprostředkovávání světa, ale na jeho prožívání. Pokud učitel v této zkoušce před žáky obstojí, budou ho také akceptovat jako autoritu.

V období, kdy vyučuje třídní učitel, můžeme u dítěte velmi mnoho dosáhnout, když je oslovíme umělecky, například prostřednictvím obrazů. Nemyslíme přitom jenom ty viditelné obrazy, ale především slovní obrazy, tedy vyprávění, která vyvolávají názorné představy. Tím ale umělecká oblast není ještě zdaleka vyčerpána. Umělecky to ve svém nejširším rozsahu znamená jednotu díla a vůle, jevu a ideje v aktivní, vnitřní i vnější činnosti. Abychom tohoto dosáhli, musí společně působit hudba, sochařské umění, pohybové umění, malířství, básnictví a hra. Umělecky ale také znamená, že vedle vnitřní ”plasticity vyučování” musíme brát ohled na časový sled ”dramaturgie vyučování”, která nesmí být únavným, nýbrž podněcujícím, živým, a tím také ozdravným prvkem.

V prvních dvou až třech školních letech ještě **doznívá období napodobování**. Na to musí brát výuka ohled a vyučování musí vytvářet takový prostor pro učení a zkušenost, který tomu odpovídá a ve kterém nejsou příliš vysoko oceňovány kognitivní úspěchy v učení oproti úspěchům sociálním, afektivním a volním. Dítě ještě necítí potřebu oddělovat já a svět; ve věcech okolního světa také neexistuje žádná ostrá hranice mezi mrtvým, oživeným a oduševnělým.

První **odloučenost** prožívá dítě přibližně **v devíti letech**, to znamená ve 3. třídě. Uvědomí si výrazněji předěl mezi sebou a dospělými. Autorita učitele, která byla zprvu téměř přirozeně danou zákonitou výhodou ze strany dítěte, je nyní již nevědomky zpochybňována. Dítě chce prožít, že učitel hovoří a jedná skutečně na základě obsáhlé životní jistoty, ve kterou dříve s naprostou samozřejmostí věřilo. Tuto otázku ovšem téměř nikdy nevysloví, zůstává pod hladinou vědomí. Dítě chce nyní uctívat tam, kde dřív dětsky milovalo. Chce však od nynějška také cítit, že jeho uctívání je opodstatněné. To znovu staví učitele a vychovatele před didakticko-metodické otázky: to, co ze světa vnášíme do školy, má respektovat oddělení dítěte od okolního světa a zároveň musíme metodicky doprovázet vystoupení dítěte ze "zlatého pozadí prvního dětství do barevnosti světa". To znamená, že reálné setkávání dítěte se světem nesmíme zaměňovat za chladnou střízlivou vědeckost, která není spojena s člověkem. Čím silněji dítě "ztrátu ráje pociťuje", respektive čím dále tato ztráta postoupila, tím důrazněji mu musíme dopřát postavení, ve kterém bude středem našeho zájmu.

Mezi **desátým a dvanáctým rokem věku** začíná nové období vývoje dítěte: tělesná stavba ztrácí harmonii, kterou se vyznačoval střed dětství. Růst končetin začíná převažovat. Svalový systém výrazně získává na významu. V psychickém vývoji se objevuje zřetelná pohotovost ke kritice a nová schopnost kauzálního myšlení teď musí nacházet potravu. Učitel musí ukázat cestu intelektualitě, která se nyní plně chápe svých práv. Tázavý, zkoumavý pohled žáka se musí - a také se bude - stále výrazněji zaměřovat na neživou přírodu a její zákony. Především je to ovšem stále ještě člověk, kdo bádá, zkoumá a objevuje - ne nějaký nástroj, který nejsme schopni prohlédnout. Teď ale člověk hledá zákonitosti, které existují a platí nezávisle na něm. Musíme respektovat nejen smysl, který požaduje členění prostoru, nýbrž i potřebu členění času (historické procesy). Ale i zde je to člověk, který je utváří, respektive je jimi utvářen, a historické veličiny, které přiřazujeme k určitým datům, nejsou abstraktní.

Vrchol tohoto úseku vývoje, který představuje zároveň **konec druhého sedmiletí**, se vyznačuje obsáhlým komplexem symptomů puberty. Dítě si uvědomuje "procesy přestavby" v těle a ty ovlivňují rovnováhu duševního života. Objevuje se nevyrovnanost a odmítání tradic. Soukromý život vybočuje ze zažitých rytmů. Třídní učitel se dostává na hranice svého vlivu. Mladí lidé nyní přemýšlejí o mnoha samozřejmostech uplynulých let, a tím se navenek stávají neaktivními. Z toho je můžeme vyvést fyzickými požadavky, které pociťují jako určitou výzvu. Učitel se bude snažit odvést jejich zájem od nich samotných na fungování světa (techniky), který je obklopuje. Technika, průmysl a práce se stávají důležitými tématy. Kauzalita je nyní důležitou kategorií myšlení.

"Nejnaléhavějším úkolem výchovy v mladistvém věku je výchova vůle. Teprve jeho vyřešením se může mladý člověk jen krok za krokem samostatně zabydlet v ‚cizím světě'. Pokud se v tomto světě aktivně a cíleně uplatní, dospívá ke stále novým zkušenostem parciální suverenity vlastní bytosti vůči tomuto světu. Získá také zkušenost, že tato suverenita se principiálně může rozšiřovat, i když každé rozšíření vyžaduje namáhavou práci."*

Když se mladý člověk, který se chce nově orientovat ve světě, cítí dost svobodný, objeví vnitřní boj i u druhých a to mu může pomáhat. Stejnou měrou, jakou se cítí mladí lidé ve světě izolováni, hledají a požadují orientující holistický obraz světa. Mnohem více než dříve je začínají zajímat souvislosti napříč tradičními odvětvími vědění. Podle těchto potřeb a zkušeností se učitelé musejí orientovat při volbě metodiky a didaktických prostředků.

Jestliže musel učitel od 1. do 3. třídy ovládat "řeč vesmíru" a přiblížit ji dětem tak, aby ji slyšely, ve druhé fázi nechával jevy světa, aby se výrazněji vyslovovaly v dialogu s člověkem, a nyní, v období oněmění navenek, musí vyvíjet schopnost vyslechnout vnitřní řeč, vnitřní slova mladého člověka.

1.13.2 Vývojová situace dítěte v 9. ročníku

Doba před pohlavní zralostí a po ní (pozemskou zralostí) svádí k tomu, abychom toto vývojové období posuzovali odděleně. Avšak zvláštnost tohoto období nemůžeme pochopit bez toho, co předcházelo a co bude následovat. Vzhledem k významu, který dnes doba pozemské zralosti získala, je přiměřené přiřadit jí její vlastní období - dospívání. Právě zde můžeme zřetelně vidět, jak probíhá přechod z jednoho vývojového stadia do druhého. Ohlašuje se duševně i tělesně, vrcholí v určitém jednoznačném, často dramaticky prožívaném fyziologickém procesu, který si od této chvíle hájí svou platnost a "zní dál". Toto "znění" se ale nevztahuje na biologický proces dospívání (který s vytvořením schopnosti rozmnožování překročil svůj vrchol), ale spíš na souběžný vnitřní duševní proces dospívání. Steiner shrnuje tento proces jako **nové, třetí zrození**, a sice zrození pocitového, neboli duševního těla. (Prvním zrozením je proces, který běžně označujeme jako narození, začátek životní cesty; druhé zrození je období, kdy je vybudování a přetvoření orgánů dítěte

E. Fucke, 1993, str. 48

ukončeno výměnou zubů a kdy síly, které utvářely tělo, jsou volné pro utváření paměti a představ.)* Před tímto "třetím narozením" byly pramenem duševního života vjemy. Od této chvíle dosáhly nového stupně samostatnosti. Nitro vystupuje vůči vnějšku ve vztahu, který je ještě třeba formovat. Tento vztah se navazuje mimo jiné prostřednictvím úsudku. Všechna vyučovací látka má odpovídat této potřebě, respektive ji podněcovat a uspokojovat. Přitom uspokojení neznamená uklidnění - nic není tomuto životnímu období vzdálenější než samolibý klid! Je to zážitek zákonitosti, která je dostupná myšlení, kterou může myšlení přezkoumat a kterou mladý člověk odhalil nad morální i estetickou rovinou jako platnou, a tím i pravdivou. Tím je dána možnost konat to, co poznáme jako potřebné, i když velmi osobní část pociťování (ta, která se právě nově "nezrodila") do toho nemá žádnou chuť. Tak může mladý člověk objevit **povinnost** jako prapůvodně vlastní úkon a může pocítit **zodpovědnost** za vlastní jednání. Důležitým se stává zaujetí stanoviska, stejně jako "vlastní řeč" (a obě tyto věci vedou k vlastnímu jednání.) Jestliže toho mladý člověk v první fázi tělesně i duševně dosáhne a bouřlivá stránka, která tento proces často provází, odezní, vstoupí na novou rovinu svého vývoje.

Přibližně s ukončením šestnáctého roku můžeme pohlížet na krizi nebo přechod puberty jako na ukončený děj. Tělesné proporce se znovu harmonizují. Sílí sklon k vážné práci. Ovšem vážnost se ocitá v nebezpečí, že se stane excentrickou. "Mladý člověk si při vší skromnosti připisuje důležitou úlohu pro blaho lidstva a uzpůsobuje své životní plány podle této představy."** Tady učitel může a musí pomoci, když například podněcuje vytváření úsudků. Mladý člověk se má naučit zacházet s úsudkem věcně. Zřetelně cítí a hledá "ideální obraz" - ve vlastní bytosti, stejně jako v bytostech druhých i ve světě. To, co během tohoto hledání najde, jen zřídkakdy stačí, a jeho komentáře jsou jednoznačné a nemilosrdné. Tady se z mladého člověka snadno stává skeptik. Učitel, který tu reprezentuje vědu, by měl žákům předvádět zdařilé poznávací kroky. Pesimismus v poznání není duševní náladě v tomto věku prospěšný, i když ve slovech mladých může zaznívat. Projeví-li se, znamená to pro dospělé výzvu: ukažte mi, že to tak není. "Období mládí je zastíněno zcela objektivní tragikou: mladý člověk nachází v reálném životě jen zřídka to, co hledá - dospělého člověka, který určuje sám sebe a nedá se ovlivňovat zvenku."* Jestliže mají žáci pocit, že škola stojí mimo životní dění, pak ji v tomto období neakceptují. Škola musí zodpovědně zkoumat a nabízet možnosti, které vedou k bezpečné orientaci v prostoru "tady a teď". Mladí přitom demaskují všechno, co se jim nabízí jako pseudoaktuality nebo senzace. Hledání opravdovosti a pravdy konkretizuje hledání nesplnitelného ideálu. Úkolem učitele je umožnit přitom dospívajícímu pozitivní zkušenosti, neboť když se toto nepodaří, nenajde mladý člověk "základ své existence v tom, co dává jeho bytí trvání a směr *sub specie aeternitatis*. Zůstane prázdný; bez opory stojí v proudu času."**

Výchova, která se řídí takovými životními otázkami, nikdy nepostrádá hodnoty. Jestliže dříve bylo úkolem učitele volit, zvažovat a zprostředkovávat, dospívající by v něm nyní měl a musí prožívat člověka, který má své vlastní otázky, zkoumá a hledá. Nejsou to jen výsledky, které mají povzbuzující, rozvíjející charakter, ale spíš procesy, které učitel prodělává a v nichž sám sebe vychovává a rozvíjí. Úspěšný je tu ten učitel, který sám odložil svého "starého Adama" a zůstává tím, kdo se neustále učí.

Pedagogika, která cítí zodpovědnost vůči celému životu člověka, vidí v institucionální škole přípravu na mnohem větší školu života. Rozpoznat úkoly pedagogiky a přijmout je - to je vyhrazeno svobodným osobnostem, v jejichž nitru zasvitne a začne působit "já jako jádro duše."*

Tento výchovný úkol se musí v praxi pro dospívajícího člověka konkretizovat trojím způsobem:

- důvěrným seznámením se Zemí a s úkoly, které klade;

- prožitím světa v jeho mnohotvárnosti, jež neustále rozšiřuje náš obzor;

- objevováním vlastní individuality.

---

* srv. R. Steiner, GA 9 a GA 34

* * J. Piaget, 1974, str. 3

* E. Fucke, 1993, str. 49

* * W. Fischer, 1966, str. 158

* R. Steiner, GA 9, str. 45

Takto připraven má mladý člověk jako samostatná osobnost svobodně a zodpovědně přispět svým individuálním podílem k utváření společenských a dobových poměrů a učit se spoluutvářet budoucí vývoj.

Pro výchovnou praxi waldorfské školy to znamená, že cvičení intelektuálních schopností se musí sjednotit s péčí o síly fantazie a o utváření charakteru. Proto pokládáme umělecké a praktické činnosti za rovnocenné kognitivnímu vyučování nebo zprostředkovávání vědomostí a dovedností. Tyto oblasti se mají navzájem pronikat. Vzdělání nedosáhneme jen intelektuálním tréninkem, je to celistvý proces. Pedagogika se nesmí omezovat na odborný obsah, týká se celého člověka. Podaří-li se rozvíjet a podporovat stejnou měrou intelekt, city i vůli a zprostředkovat a uvádět do života svobodu, rovnost a bratrství, může se žák nebo učitel považovat za "úspěšného". Pak se lidé nebudou zpěčovat životním výzvám, nebudou v krizích rezignovat, nýbrž spíš budou pomáhat objevovat smysl a hledat nové cesty, kterými sami půjdou. Forma každého vyučování se promění ve "vychovatelské umění", neboť metodou veškerého vyučování je v praxi umělecká práce a ta předpokládá učitele, který je tvůrčí a rozvíjí sám sebe. Zároveň je **metodou vhodnosti**: pravá látka ve správné podobě v pravý čas.

Podaří-li se učiteli dopracovat se k vývojovým zákonům a chápat je (a takový požadavek musíme na waldorfského učitele klást), stal se způsobilým "číst" v lidské bytosti. Jednotlivé fyziologické, stejně jako duševní jevy jsou ve vývojovém procesu dospívajícího mladého člověka jako písmena, která čekají, až je spojíme do přiměřených souvislostí (přičemž výrazem "přiměřený" nemáme na mysli momentální stav, nýbrž schopnost vystihnout celou bytost člověka). Tady si dovolíme porovnání s rostlinou, kterou můžeme v její úplnosti pochopit jen s přihlédnutím k celému procesu jejího vývoje. Když toto "čtení lidské povahy"[**] vede k pedagogickému jednání, které podporuje celou bytost dospívajícího mladého člověka, stal se tím učitel pro výchovu kompetentním. "Může plně převzít zodpovědnost za výchovu, která spadá do oblasti školy. ... Prakticky užitou se ale stává antropologie vždy jen v jednotlivém učiteli. Pro něj pak učební plán není nějakým předpisem, který má naplnit. Neboť plán vzniká na základě podmínek vývoje v určitém věku."[*]

1.13.3 Horizontální plán pro 1.- 3. ročník

Jestliže se vyučování nemá redukovat na zprostředkování vědomostí a dovedností, nýbrž má znamenat výchovu a vzdělání v širokém slova smyslu, musíme nejprve zodpovědět otázku, proč vůbec vychováváme. Vedle společenského a kulturního aspektu odpovědi existuje ještě jeden lidsky zásadní: výchova má začít tam, kde by člověk bez ní nebyl s to pozvednout se nad svou podstatu danou přírodou, respektive později by nebyl schopen sebevýchovy. Zdravé dítě žije zprvu ve svém okolí, je v tomto svém světě orientováno na pohyb a vůli a řídí se svými instinkty, pudy, žádostmi a přáními. Bez příkladu, bez určování směru by muselo setrvat na určitém stupni nesvobody. Má-li se nyní dítě vydat na cestu k sobě samému a ke svobodě, musí v tomto směru prožívat svět jako cvičné pole a výzvu. Duchovně individuální část bytosti dítěte najde bez pomoci vychovatele jen těžko cestu, kterou by se do vlastní tělesnosti a do "tělesnosti světa" vžila tak, aby jí ani jedna, ani druhá nepřekážela v její cestě k samostatnosti, schopnosti úsudku a - v odpovídajícím věku - k možnostem svobodného rozhodování.

"Jako příslušníci lidské, a nikoli zvířecí říše se musíme ptát: Proč vychováváme? Proč zvířata vrůstají do svých životních úkolů bez výchovy? Proč vůbec musíme my, lidé, člověka vychovávat? Proč to není tak, že si člověk nazíráním a napodobováním jednoduše osvojí to, co potřebuje pro život? Proč musí nějaký vychovatel, nějaký pedagog zasahovat do svobody dítěte? - To je otázka, kterou většinou neklademe, protože tu věc pokládáme za zcela samozřejmou.

Nejedná se o nic menšího, než že mezi sedmým a čtrnáctým rokem věku dítěte uvádíme do správného spojení myšlení s chtěním, s vůlí. A v tom je možno pochybit. Proto musíme vychovávat, protože u zvířete se spojení myšlení - pokud zvíře má nějaké snové myšlení - s vůlí - pokud zvíře nějakou vůli má - uskutečňuje samo od sebe; u člověka nedochází k tomuto spojení myšlení a vůle samovolně. U zvířete je to přirozené jednání, u člověka se musí toto spojení stát mravním, morálním jednáním. Člověk se může stát mravní bytostí, protože teprve zde na Zemi má příležitost své myšlení spojit se svou vůlí, uvést je ve spojení. Celý lidský charakter, pokud vychází z nitra, spočívá na tom, že správná harmonie je vyvolána lidskou činností mezi myšlením a vůlí."[*]

---

* [*] R. Steiner, TB 658, str. 100

* E. M. Kranich, Weinheim??? 1990, str. 98

* R. Steiner, GA 307, str. 87 ad.

Možnost, jak didakticky chápat to, co jsme už dříve naznačili, nám nabízí předmět,[1] který je běžnému vzdělávacímu programu cizí - **kreslení forem**: základní cvičení s přímkami a křivkami, které mají děti zprvu prožívat pokud možno celým tělem (chození, běhání, velké pohyby paží a rukou) a které jako kresby do jisté míry ustrnou v klidu, vyžadují od dítěte soustředěné vedení v oblasti, jež jim je elementárně vlastní - v oblasti pohybu. Tyto formy jsou zpočátku "bezvýznamné" - nemají žádný vnější smysl a nic nezobrazují. Tak je v tomto "bezúčelném" vyučování možné pochopit (prstem), ohmatat, "prožít" kvalitu, podstatu formy. Toto prožití podstaty prostřednictvím činnosti je jedním ze základních motivů prvních tří let školy. Je nasnadě, že kreslení forem ještě nad to představuje vynikající prostředek pro výuku psaní, a může být tedy chápáno i jako příprava k němu. Ve 2. a 3. ročníku k těmto základním cvičením přibudou další cvičení: symetrie a vytváření forem z předem daných prvků buď podle určitých zákonitostí, nebo volně. Děti prožívají kreslení kvalitativně a jejich myšlení, představování i volní činnost se obracejí na „vnímavé cítění"; anebo jinak řečeno: toto vnímavé cítění je oslovováno jako smyslový orgán.[**]

Také vyučování **mateřského jazyka** zpočátku směřuje k uchopení kvality hlásek, rýmů a rytmu a zaměřuje se na formu a významový obsah písmen. V odvození tvaru písmene z obrazu, který představuje charakter hlásky, si může dítě vytvořit individuální vztah k jednotlivým písmenům a potom později k celému psaní. Právě v počátečním vyučování by u dítěte nic nemělo narážet na nezájem. Ve 2. ročníku se k velkým tiskacím písmenům přibírají malá tiskací a přechází se k psacímu písmu (v anglicky mluvících školách se někdy tiskací písmo ve druhé třídě přechází a za pomoci dynamického kreslení forem se cvičí hned psací písmo). Teprve ve 2. třídě se používá čítanka. Předtím čtou děti ve škole jen to, co samy napsaly. Ve 3. ročníku se přibližujeme "kulturnímu světu", začíná první gramatika, která člení jazykový prostor na tři druhy vět (oznamovací, tázací a pocitové) a tři základní slovní druhy (podstatná jména, přídavná jména, slovesa).mmm

Vyučování cizích jazyků musíme na tomto místě jmenovat jako rovnocenné s výukou mateřštiny. Od 1. ročníku se děti učí přímou metodou dva živé cizí jazyky. Psaní ani gramatika se v časovém období, o kterém mluvíme, nevyučují. Mnohem víc jde o to, aby se v básních, vyprávěních a pohádkách děti ponořily do jazykového prostoru cizí řeči. Prožívají přitom jiný způsob popisu, jiný způsob pohledu, jiný postoj ke světu. To je jeden z nejdůležitějších předpokladů pro živé utváření pojmů, stejně jako pro obsáhlejší "světový názor", který není jednostranně (a tedy neperspektivně) veden pouze mateřským jazykem.

Látka k vyprávění respektuje "cestu dítěte na zem": zatímco v **pohádkách** (1. ročník) prožívá celistvost, jednotu člověka, zvířete, přírody a nebes, ve 2. ročníku se tato jednota diferencuje v **legendy a bajky**, aby potom ve vyprávění Geneze a **Starého zákona** nechala dítě prožít člověka v jeho zodpovědnosti vůči Zemi a Bohu (3. ročník). (To ovšem platí zejména pro křesťansky orientované kulturní oblasti. Waldorfské školy například v buddhistických, hinduistických, mohamedánských a izraelských kulturních oblastech musejí hledat jiná odpovídající témata.)

Prvouka (nově Člověk a svět) ve 3. ročníku opět ve svých tématech "práce na poli a stavba domu" poukazuje na tuto "cestu do světa". Přitom musíme poznamenat, že polní práce i stavba domu se také - a to především - provádí prakticky. Předtím bylo úkolem prvouky upozornit dítě na přírodní jevy, aby je dovedlo prožívat v jejich proměnách v průběhu roku a dne. Samozřejmě se musí obsah tohoto vyučování řídit podle konkrétního okolí: to znamená, že na pobřeží například probíráme stavbu hrází, rybolov a podobně. To, co je věkově přiměřené tomuto období, obsahuje zároveň pedagogické prvky dlouhodobé přípravy k chápání hospodářských a ekologických souvislostí, které má žák získat později.

Také ve **vyučování matematiky** najdeme pohyb, který vychází z bytostné celistvosti a individuality čísel (1. ročník) a vede přes počítání se čtyřmi základními početními úkony (které se probírají současně a z hlediska důležitosti jsou rovnocenné) a s nimi spojené kvality až k písemnému znázornění početních operací ve 3. ročníku. Rytmické počítání násobkových řad a počítání zpaměti, která se v prvních letech intenzivně procvičují, dávají dětem bezprostřední prožitek pohybové stránky duchovní činnosti, jež představuje zřetelný protipól k zavádění písmen.

1

* * viz E.-M.Kranich a kol., *Formenzeichnen* (Kreslení forem), Stuttgart 1992

Ještě výrazněji můžeme tento protiklad prožít při **malování vodovými barvami**, kde jde o zažití vnitřního ”tónu” určité barvy: jaké vjemy vyvolává? Jaké duševní kvality jsou spojené se třemi základními barvami, modrou, žlutou a červenou? Cílem výuky malování není obkreslovat fyzické předměty nebo ilustrovat, nýbrž prozkoumat duševní prostor a naslouchat vnitřní řeči barev.

Jestliže jsme v předchozím odstavci hovořili o tónu a barvě, musí - ve smyslu sounáležitosti prostoru a času - **hudební vyučování** prvních tří ročníků určovat vnitřní barevnost tónů. Přitom je však důležité, aby dítě zpočátku nebylo pevně svazováno duševní náladou, která je pro ně v té podobě, jak ji nacházíme v tóninách či v durové a mollové tonalitě, ještě vnějškovou záležitostí. Dítě by spíš mělo tóny a prostor svobodně prožívat tak, jak je to možné například v kvintové náladě. Muzicírování s flétnou, s dětskou harfou a lyrou, které snad můžeme porovnat s psaním, zpočátku zahrnuje jen naučené písničky. První ”gramatika” nebo první ”pravopis” v hudbě (notový zápis) začíná tehdy, když se ve 3. ročníku přechází k hraní se základním tónem, neboli ke hraní ”perspektivně diatonickému”. Je-li flétna nástrojem formování a diferenciace proudu dechu, nástrojem zcela zrozeným ze zpěvu, pak společnými cvičeními se smyčcovými nástroji získáváme nový významný prvek. Jestliže dříve byly obě ruce ve stejném vztahu k proudu dechu, tak při tažení smyčce pravou rukou, tvoření tónu levou a při korigujícím naslouchání přibývá nový aspekt dovednosti (řemesla), který je ale ovládán duševně pocitovou oblastí. Přitom žáci poznávají kvalitativně utvářený čas.

Spojení mezi oblastí prostoru a času představuje **vyučování eurytmie,** ve kterém se v pohybových prostorových formách viditelně znázorňují tóny řeči a tóny hudby. Právě toto umění je s to harmonizovat chování dítěte v jeho rozpětí mezi bdělým smyslovým vnímáním a pohybovou vnější akcí tím, že se obrací na vnímavé cítění. Vyučování eurytmie uvádí dítě do prostoru a učí ho uchopovat jej v jeho dimenzích. (Prozatím ve škole tento předmět nevyučujeme vzhledem k personálním možnostem, naše úsilí však vede k brzké realizaci tohoto předmětu jako podpory vzdělávací oblasti člověk a zdraví).

V průběhu prvních tří let chceme dítě opatrně dovést k prožívání vlastní tělesnosti ve spojení s pohybem. Protože pozornost, která se při výkonnostně orientované **tělesné výchově** zaměřuje na vlastní tělo, v sobě skrývá tendenci k sebestřednosti, a tím k egoismu, pokoušíme se v prvních dvou letech rozvíjet tělesnou obratnost dítěte ve **hrách**. Při nich vyučujeme a cvičíme především tradiční pohybové a kolové hry, které všechny mají silné sociální prvky. Ve 3. ročníku pak probíhá přechod k ”opravdové” tělesné výchově, ve které se předtím nacvičené harmonické pohyby orientují na určitý cíl.

S rozvojem obratnosti v tělesném smyslu rovněž souvisí výuka **ručních prací (nově pracovní činnosti)** které se účastní stejně chlapci i dívky. Právě výcvik a rozvoj jemné motoriky je obecně pedagogickým záměrem, který není specificky vázán na některé pohlaví. Vývoj jemné motoriky tak odpovídá neuronovým procesům v mozku. Protože se jedná o řemeslo, je důležité vyrábět smysluplné věci, které se dají upotřebit, např. chňapky, čepice, síťky apod.

Důležitou rámcovou podmínkou pro výchovu a vzdělávání v tomto období je dostatek **odborných učeben 1. stupně** (tzv. pohyblivých tříd), které umožňují tomuto věku přiměřeně variabilní a flexibilní výuku.

Shrnutí

Souhrnně můžeme tyto tři roky snad nejlépe charakterizovat tak, že v nich máme dítě uvést na **cestu do světa** s přihlédnutím k elementární potřebě prožít také **“vnitřní stránku” přírody**, **jazyka, zvuku** a člověkem vyvinuté kulturní techniky. Důležité přitom je, že se dítě učí cítit **vážnost a úctu nejen k tomu, co existuje**, nýbrž také k tomu, kdo něco dokáže. Tak se vedle pocitu zdomácnění ve světě zároveň rozvíjí **potřeba také něco umět**, která dává učení motiv a cíl.

Jestliže bylo předškolní období charakteristické silnou touhou po pohybu, dítě tedy bylo zaměřeno na pohyb v prostoru, musíme mít na zřeteli novou stránku, která se ohlašuje výměnou zubů: vůli orientovat se vnitřně, kvalitativně, duševně. Musí začít správná **korelace mezi navenek aktivním a vnitřně přemítajícím životem. Je úkolem učitele, aby v tomto smyslu naučil dítě také správně “dýchat”**.

1.13.4 Horizontální plán pro 4.- 6. ročník

Nejpozději od 4. ročníku se setkáváme s jinou duševní situací dítěte než v uplynulých třech letech. Vztah k přírodě a lidem se vyznačuje větším odstupem. Ze světa, se kterým dítě tvořilo jednotný celek, se stává okolní svět: ”A doba po ukončeném desátém roce života dítěte je zcela mimořádně důležitá, protože právě tady - jako na významném životním

mezníku - vyvstávají otázky, člověku by se chtělo říci celé hory otázek, které se všechny vztahují ke snaze pocitově se odlišit od okolí, odlišit se také od vychovatele. ... Tyto otázky nemusejí být vysloveny, ale jsou tu. Dítě se pocitově ptá, zda se učitel chová v životě obratně, zda učitel především stojí v životě pevně, zda učitel ví, co chce; a dítě má hlavně velmi jemný cit pro celkovou duševní situaci učitele." **

Jestliže dítě dříve prožívalo sebe sama v celistvosti prostoru a času, chce nyní začít tyto veličiny myšlenkově členit. Přitom vedle prostorové diferenciace nastupuje i diferenciace časová. Pojmy předtím a potom dítě nejen silněji prožívá, nýbrž uvědomuje si také jejich vzájemný vztah. Tím také okolo dvanáctého roku věku (6. ročník) přichází okamžik, kdy se dítě na příčiny nejen ptá, nýbrž je i hledá, respektive chce je samo vytvořit, aby mohlo pozorovat účinky. V následujícím líčení se chceme ve všech vyučovacích předmětech pokusit uvést na příkladech to, co jsme výše naznačili:

V **jazykovém vyučování** začínáme jazykový prostor časově diferencovat, což platí pro **mateřštinu** stejně jako pro **cizí jazyky**: "Před devátým rokem má dítě k jazyku zcela pocitový vztah. Ale jeho sebevědomí by se nemohlo rozvíjet, kdybychom do něj trochu nevnesli myšlenkový prvek. Proto je tak důležité, abychom přiblížili myšlenkový prvek oklikou přes rozumně naučená gramatická pravidla, především na mateřštině, pak ale také na cizím jazyce, přičemž pravidla teprve následují učení jazyka."* Pro vyučování cizích jazyků to znamená začátek psaní cizí řečí, u ruštiny pak zavedení azbuky. V časování děti prožívají a chápou vztah jazyka v čase. Vyučování mateřského jazyka nabízí jazykově adekvátní výrazové formy pro diferencující se duševní život. Tak zažijí žáci změnu stanoviska a vztahu nejen při skloňování, nýbrž musí definovat vlastní pozici v rozlišování mezi aktivem a pasivem (5. ročník). Dodatečným aspektem vztahu k realitě, respektive rozlišování mezi přáním, úmyslem a realitou, představuje pro žáka 6. třídy zpracování konjunktivu. Tento vztah k realitě je ještě podpořen nácvikem psaní úředních dopisů, objednávek). Ve vyučování cizího jazyka tomu odpovídají konverzační cvičení, která se vztahují ke konkrétním životním situacím.

Také v **hudební výchově** se pracuje na "hudební gramatice": to znamená, že v souvislosti s výukou počtů, v níž se ve 4. ročníku procvičuje zejména počítání se zlomky, nyní přidáváme časové hodnoty k notovému zápisu, s nímž jsme začali pracovat již ve třetím ročníku. Vztahy vedlejších tónin k tóninám hlavním vedou k rozpracování kadence (ne hudebně teoreticky, ale prakticky muzikálně) a na základě duševního příčinného principu se především v 6. ročníku procvičuje rozdíl mezi dur a moll jako "vyjádřená" velká a malá tercie. Podle toho se také z jednohlasu vyvíjí kanonický vícehlas až k jednoduché polyfonii.

Výuku eurytmie (např. i formou malých projektů) musíme bezpodmínečně vidět ve spojitosti s jazykovou výchovou a hudbou: v hláskové eurytmii nyní ještě více cvičíme formy pro gramatické jevy a v tónové eurytmii formy různých tónin, v 6. ročníku pak durovou a mollovou náladu. V rytmické chůzi se prostřednictvím notových hodnot viditelně vyjadřuje vztah k počtům a ve vlastním pohybu po geometrických formách vztah ke geometrii 5. a 6. ročníku.

Jestliže v 1. ročníku byla ve **vyučování počtů (matematiky)** východiskem pro prožívání čísel v jejich odlišnosti jednota, ve 4. ročníku začíná počítání ve znamení podobného motivu. Jednota, celek se rozpadá, a přesto mají části zákonitý vztah k celku: jde tedy o počítání se zlomky. Že zlomky nepředstavují jen "prostorovou" odlišnost, ale můžeme je chápat také z dynamického, tedy časového hlediska, o tom jsme se již zmínili v popisu hudební výchovy. Přes desetinné zlomky čili desetinná čísla v páté třídě vede cesta - jako příprava logicky kauzálního myšlení - k trojčlence a procentovému počtu, nebo jinak řečeno k prvnímu matematickému zkoumání příčin.

Volné **kreslení forem** získává ve zpracování proplétaných motivů výrazně konstruktivní prvek. Krása se musí spojovat s přesností. To vyžaduje bdělost a pozornost. V 5. ročníku se kreslení forem proměňuje v **geometrické kreslení,** nejdřív ovšem bez kružítka a pravítka. Protože díky čtyřletému kurzu kreslení forem děti důkladně prožily kruh, přímku nebo úhel, získaly s nimi zkušenosti, mají nyní tyto tvary co možná nejpřesněji kreslit. Teprve potom, když se ruka a oko dostatečně procvičí, začíná geometrie s kružítkem. Kde ale najdeme ve vyučování kreslení kauzální hledisko, nebo lépe hledisko příčiny a důsledku? Tady musíme poukázat na černobílé kreslení uhlem, které se vyvinulo z **malování**. K **akvarelům** přibývá v 6. ročníku kreslení uhlem, a to vede k zobrazování světla a stínu. Správné vržení stínů máme - podobně jako v geometrii kreslené od ruky - přesně vnímat a **uhlem** "hledat" dříve, než je začneme konstruovat.

---

* * R. Steiner, GA 303, str. 178 ad.

* R. Steiner, GA 303, str. 226

Tak jako se z kreslení forem vyvine geometrie a z malování vodovými barvami kreslení uhlem, tak také dřívější **prvouka (nyní člověk a svět)**, která představovala celek, celistvost, se nyní diferencuje podle prostoru a času na zeměpis ,dějepisu , fyziku , biologii..

Vlastivěda (nově člověk a svět) (4. ročník) se vztahuje na proměny geografických a především hospodářských poměrů širšího okolí. Přitom by měly zřetelně vyvstat jak historické proměny, tak i závislost na půdních poměrech a jiných daných přírodních podmínkách. V 5. ročníku se probírá celkový pohled na vlast a její polohu vůči jiným zemím, až ke krátkému systematickému přehledu o celé Zemi. Sociální aspekt zeměpisu - soužití národů a zodpovědné zacházení s přírodou (ekologie) - hraje již v tomto věku důležitou roli. V souvislosti s tím se také musíme zmínit o **astronomii**. V tomto předmětu je důležité postupovat přísně fenomenologicky, tj. cvičíme se v popisu pozorovatelných astronomických jevů. Představy vzniklé na základě pozorování můžeme potom myšlenkově proměňovat a pokusíme se obsáhnout astronomické poměry nad celou Zemí. "Teď děti pochopí, že ,astronomické poměry, vyzkoumané předem ve vyučování, ovlivňují tvářnost a vegetaci Země."* Zároveň si musíme všimnout toho, co jsme již poznali v jazykovém vyučování: jednak obchodních dopisů, jednak konverzačních cvičení. Ve výuce zeměpisu jde také o to, abychom nechali děti prožívat vzájemné soužití lidí a jejich vzájemnou hospodářskou závislost.

Na význam kvalitativního **přírodovědného vyučování** jsme již poukázali výše: první **nauka o zvířatech** začíná pozorováním člověka. On je zároveň měřítkem, se kterým svět zvířat poměřujeme, tzn. on je ve svém organismu nespecializovaný, zatímco každý zvířecí druh vytváří specifické dovednosti jednostranně a většinou na úkor dovedností ostatních: jednotlivé smysly, určité způsoby pohybu atd. včetně orgánů, které k tomu patří (oči, čich, končetiny). To všechno se nachází také v člověku, zůstává to u něj ale v náznaku a ve vyrovnaném poměru k ostatním schopnostem. Tím je člověk do jisté míry syntézou, stejně jako praobrazem celé zvířecí říše; každá zvířecí forma se dá odvodit z lidské postavy cestou extrémního jednostranného vývoje. V pozorování **světa rostlin** přirovnáváme vzestupnou posloupnost od nižších rostlin k vyšším k vývojovým stadiím dítěte a mladého člověka: to, co probíhá u dítěte jako duševní vývoj a co žáci z vlastního prožívání důvěrně znají, to nyní stojí před očima v jednotlivých za sebou následujících formách rostlin jako fyzicky viditelný obraz narůstající diferenciace a vytváření nových schopností. K tomu přistupuje souvislost rostliny se zemí a sluncem, její proměny v průběhu roku a v náznaku také na povrchu celé Země. Tím jsou ve vyučování biologie od samého počátku přítomny jako vnitřní linie oba ústřední vůdčí motivy - myšlenka evoluce a ekologický aspekt, a to ve formě dítěti přiměřené (ne zdětinštělé!).* V přírodovědě (biologii) se v 6. ročníku poprvé vynořuje minerální svět s vlastní epochou **mineralogie.** Ta stojí samostatně vedle epochy zeměpisu.

Vyučování dějepisu má začít tehdy, když je dítě schopno odpoutat se od své současné časové vázanosti a rozvíjet časové představy, které se v určité obrazné konkrétnosti vztahují k minulosti. Tento okamžik nastává přibližně mezi jedenáctým a dvanáctým rokem věku. Tak dětem v 5. třídě líčíme dějepisné obrazy ze života východních národů (v rámci předmětu člověk a svět), to jest události ze staroindických, staroperských, mezopotamských, egyptských a řeckých dějin. V 6. ročníku (v samostatném předmětu dějepis) mají být děti uvedeny do dějin Říma a středověku a dozvědět se, jaké kulturně-historické změny znamenaly pro Evropu například křižácké výpravy (přičemž tu opět musíme přihlížet k aspektu kauzality!). "Západ v mnohém zaostával za Orientem. Co se potom tak krásně rozvinulo jako průmyslová činnost ve městech Itálie a také v severněji položených městech, to vše vzniklo díky křižáckým výpravám. Tady můžete tedy probouzet obrazy duchovního kulturního pokroku této doby."**

Sotva existuje jiná oblast, která je tak orientována na kauzalitu jako **fyzika,** která nyní v 6. ročníku začíná. Přitom zpočátku vůbec nejde o fyzikální teorie a tvoření hypotéz, nýbrž o zážitek základních fyzikálních jevů v oblasti akustiky, optiky, nauky o teple, magnetismu a statické elektřiny. Pozor: mechanika se vynechává; ta doplňuje učivo v 7. ročníku. K tomu uvedeme dva aspekty: mechanika představuje střetnutí se silami tíže a požaduje, aby je žáci prožili, nechceme-li zůstat v šablonovitě nezávazné rovině. Čím silněji vrůstá mladý člověk do časového období "pozemského dozrávání", tedy do puberty, a hrozí, že sám tíži podlehne, respektive že své nové narůstající síly prožije neuspořádaně, tím spíše je může v mechanice vynalézt a užitečně využít. Za druhé je mechanika onou dodavatelkou modelů fyzikálních procesů, která dominovala fyzice nejméně po celé 19. století, a tím ztížila a jednostranně racionalizovala kvalitativní chápání nemechanických oblastí fyziky. Důležité však je - a to nemůžeme ani dost zřetelně zdůraznit - že *prožívání musí předcházet vědění*.

---

* E. Fucke, 1993, str. 175

* viz G. Grohmann, 1992

* * Rudolf Steiner, GA 295, 28.8.1919

V praktických vyučovacích předmětech nastupuje rovněž rozšíření a diferenciace.

V **ručních pracích** se učí křížkový steh, což se doplňuje s kreslením proplétaných obrazců. Vyučování se věnuje prostorovému utváření: při pletení s pěti jehlicemi mohou vzniknout ponožky nebo rukavice a při šití látkových zvířátek musí existovat nejprve jasná tvarová představa, podle které se zhotovuje střih (hledisko příčiny a následku je snad zřejmé). Nyní se ale tyto "měkké" ruční práce rozšiřují o "tvrdé" **řemeslné vyučování**, kterého se samozřejmě zase účastní chlapci i dívky. Při opracovávání dřeva je možné nádherně zažít, co znamená "přiměřenost". Dřevo a nástroj si vzájemně odpovídají a musíme je používat tak, jak to odpovídá jejich povaze. To se nacvičuje při řezání pilou, vyřezávání, rašplování a broušení. Jestliže vnější odpor materiálu je při ručních pracích - s výjimkou práce s kůží - relativně nepatrný, klade dřevo v tomto směru podstatně vyšší odpor. Toho musíme využít a praktickou činností dát těmto požadavkům formu.

Podobný motiv můžeme objevit v **tělocviku**: pohybové hry získají jednoznačný cíl, zařadíme-li hry s během (např. štafetovým), při nichž se bez splnění určitých nároků nic nepodaří. A to je stejně zřetelné při cvičení na nářadí, které nyní začíná, při lehké atletice či při plavání, kde úkol spočívá v umění pohybovat se přiměřeně v jiném prostředí.

V minulé kapitole o 1. až 3. třídě měla potřeba něco umět motivační charakter a něco podobného můžeme vidět v **látce k vyprávění** pro tyto tři roky: v tématech vyprávění se vždy poukazuje na to, co přijde, co bude v následující třídě předmětem dějepisu, a dítě tak prožívá svou **duševní a duchovní odrazovou sílu**.

Shrnutí

V období dospívání, ve kterém probíhá **distancování od okolí,** je nanejvýš důležité, aby se **spojení mezi světem a dítětem nepřerušilo**, nýbrž aby se prostřednictvím hlubšího a diferencovanějšího prožívání a chápání posílilo nebo také nově rozvinulo. Umět **pracovat ve světě** (jak to umožňují předměty, které nyní přibyly) také znamená učit se **svět chápat**. Jestliže pracuji z pochopení, které je morálně zdůvodněné, **pracuji také na světě**. Tento příklon ke světu mohu také označit za aktivně praktickou lásku.

1.13.5 Horizontální plán pro 7.- 8. ročník

Nyní se budeme věnovat období lidského vývoje, které je chápáno jako negativně zatížené svým krizovým charakterem a je také takto popisováno ve velkém množství publikací o pubertě. Dítě na prahu k mladistvosti mezi dvanáctým a čtrnáctým rokem vstupuje nyní skutečně do zcela jiného poměru vůči světu. To, co se fyzicky manifestuje jako druhá proměna postavy často enormním růstem, to zahrnuje také velmi citelnou vnitřní proměnu. Jestliže bylo chování dítěte až do této doby zřetelně charakterizováno duševní niterností, nyní proráží tento duševní život až k vnějšímu světu. "(Člověk) se propracovává systémem dechu, systémem oběhu až k napojení svalů ke kostem. Propracovává se zcela na svou lidskou periferii a s pohlavní zralostí proráží do vnějšího světa. Teprve potom stojí plně ve vnějším světě."* Volbou slov se Steiner v přednášce pokouší vystihnout dramatičnost této situace. Její bouřlivá síla často vyděsí okolí tak, že kvůli tomu zapomene, že dítě je vyděšeno podobně. Toto vyděšení, jež dítě prožívá velmi hluboce jako něco zdrcujícího, má ale zůstat okolím nepozorováno, protože člověk se chce v této nové sféře ukázat jako individualita teprve tehdy, až nabude jistoty. Předtím zůstává mnohé úkrytem, zakletím, maskou.

"Uprostřed dětství existuje ... pedagogický požadavek, abychom chápali, že dítě vstupuje do **svého** času v rytmu myšlené minulosti a tušené budoucnosti."** Tato tušená budoucnost má pro dítě v onom období již "nádech existenciality". V tom se cítí zároveň osaměle, i spojeno s celým lidstvem. S pojmem pohlavní zralosti je to ještě zřetelnější: ten vyjadřuje to, co je druhově specifické pro dané pohlaví. S pojmem "pozemské zralosti" se tento vztah rozšiřuje o odpovědnost vůči světu, vůči Zemi.*** Ještě obsáhleji to formuluje Steiner: "Podle principů waldorfské školy se pokoušíme především vzdělat člověka tak, že se vhodným způsobem odhalí to, co je v celém člověku skryto jako vloha, a na druhé

* R. Steiner, GA 303, str. 238

* * H.Müller-Wiedemann, 1989, str.119

* ** Pozemská zralost (v orig. *Erdenreife*) je výraz, který užívá waldorfská pedagogika jako smysluplnější označení pro pubertu.

straně to, co ho správně staví do světa.”[#] To, co se často označuje jako “rozvrácenost” a “potloukání se”, můžeme také posuzovat a chápat jako hledání mladého člověka v novém duševním světě, a tím také v nově pociťovaném světě fyzickém.

Vedle proměny fyzické a duševní podoby probíhá u dítěte při přechodu k období mladistvosti také duchovní změna vědomí. Ve zvýšené míře se nyní začíná rozvíjet pojmové myšlení, které usiluje o vytváření vztahů mezi jednotlivými jevy, a tím chce z odloučení, z osamělosti sáhnout po nové celistvosti. “Všechno prožívání se musí pozvednout do původního myšlení. Jinak otupí a vytváří jen touhu po senzacích. Nemáme se zabývat strukturami a výsledky odborné vědy, ale základním prvkem vědecké činnosti: souhrnným myšlením.“[*]

Oblast **chemie**, která v 7. ročníku přibývá, představuje výzvu a šanci ve smyslu toho, o čem jsme se již výše zmínili: jednak má žák poznat svět látek a prozkoumat jejich vlastnosti, za druhé platí, že z toho, co vnímáme, máme tvořit pojmy, které člověka zahrnou do procesu bádání, a tím mu napomohou k novému, prohloubenému setkání se světem. “Skutečnost není obsažena v abstraktním pojmu, ale v přemýšlivém pozorování, které nesleduje ani pojem, ani vjem jednostranně, sám o sobě, nýbrž souvislost obou.”[**] Je nasnadě, že hotový, mrtvý svět anorganické chemie nabízí k tomuto účelu jedinečné a v “dramatických” pokusech působivé možnosti. Zároveň na začátku epochy stojí oheň a proces hoření (pro duše dětí a mladistvých “spřátelený” zážitek!), jež pak vedou přes pálení vápna ke kyselinám, zásadám a kovům, přičemž tu vždy hraje roli technický a kulturně- historický aspekt.

Jiný způsob kladení otázek vyžaduje vyučování chemie v 8. ročníku. Organické přírodní jevy a procesy jsou mnohem složitější a podstatně obtížněji pochopitelné. Současně stojí na počátku i v centru vyučování člověk, v němž se tyto procesy odehrávají,. Procesuální stránka organických životních pochodů, tvorby a změny látek vyžaduje myšlení, které respektuje jejich organický, živý charakter, a tvoření pojmů, které odpovídají výše načrtnutému aspektu zodpovědnosti “pozemské zralosti”.

Těžištěm vyučování **fyziky** v 7. ročníku je téma podobně “mrtvé” (či lépe řečeno suché) jako anorganická chemie: mechanika. Tímto tématem oslovujeme dva aspekty: jednak to odpovídá hledání takové praktické podoby a proměny světa, jakou můžeme použít a znovu najít v podnikových, hospodářských, průmyslových a dopravních poměrech. Jednak je možné se při samostatném cvičení a “hře” s mechanickými pokusy seznámit s vědeckou systematikou, neboli žák může zkoušet a uspořádávat své myšlenkové kroky. Rozšíříme-li nyní mechaniku i do jiných oblastí fyziky, případně tyto oblasti mohou být chápány prostřednictvím mechanické interpretace (například parní stroj, telegraf, hydrostatika a hydraulika atd.), pak máme témata pro osmý ročník. Stejně jako předtím upouštíme od modelových představ a atomů, ale začínáme v jednotlivých oblastech procvičovat kvantitativní stránku, tedy vzorce: a k tomu nabízí právě mechanika 7. ročníku všechny předpoklady (např. “zlatá pravidla mechaniky”, výpočty rychlosti zvuku, výpočty tlaku atd.). Přitom je zajímavé, že do té míry, do jaké se exaktní vjemy zlepšují aparaturami a měřícími přístroji, a člověk se tak svým prožíváním nenoří tak hluboko do jevů, je zase na druhé straně nově vtahován tím, že podle fyzikálních zákonů konstruuje přístroje, aparatury a stroje (viz dále fyzika v 9. ročníku).

Ve **vyučování zeměpisu** vstupují (po víceméně systematickém přehledu v 6. ročníku) do zorného úhlu jednotlivé světadíly, které ještě nebyly probrány. Přitom mají stát v popředí duchovní a kulturní poměry cizích krajin. Zaměření výuky na kulturní jevy obrací kromě toho pozornost dětí od všedních materiálních zájmů na duševní otázky, na odlišnost cizích národů, a tím je připravuje na vlastní duševní vývoj, který v dospívání nastává.

Podobné rysy najdeme v **přírodovědě (biologii) :** také zde stojí člověk v centru a Steiner radí, abychom v 7. třídě probírali témata z nauky o zdraví a o výživě, protože tento rok je posledním okamžikem, kdy dítě ještě může neegoisticky pozorovat člověka, protože dosud prožívá jeho všeobecnost. Nabízí se tu spolupráce se zahradnictvím: nauka o užitkových rostlinách, celosvětový původ potravin atd. V 8. třídě pak začíná výuka o lidském těle. Středem epochy nauky o člověku je důkladné zpracování kostry a mechaniky svalů i kostí, a to i ve srovnání se zvířecími kostrami. K tomu patří i to, že oko a ucho probereme jako smyslové nástroje.

[#] R. Steiner, GA 307, str. 198

[*] P.Buck / M.v. Mackensen, 1990, str. 22

[*] [*] R. Steiner, TB 81, str. 197

Tomuto ”objevu člověka” předchází ve **výuce dějepisu** 7. ročníku objevy a prozkoumání nových světadílů, objevy přírodních zákonů a uměleckých zákonitostí. Začátek přírodovědného myšlení v době renesance, stejně tak jako objev individuálního duševního života ve střetu s dosud platným obrazem světa a víry mají jednoznačně vztah k psychologické situaci dítěte na začátku puberty. Vznik industrializace, průmyslová revoluce a člověk jako tvůrce sociálních řádů až do přítomnosti, to jsou témata, která mají mladého člověka v 8. ročníku stále hlouběji uvádět do světa. Tím, že prostřednictvím kulturních dějin prožívá proměnu světa působením člověka a je přijetím kauzálního pozorování metodicky uváděn do vnějších reálných souvislostí, se může stát občanem tohoto světa.

Renesanční objev úběžníku, ve kterém se všechno sbíhá nebo z nějž všechno vychází, utváří také témata **kreslení a malování**. Cvičení v kreslení perspektivy a studie podle děl velkých mistrů (Leonardo, Dürer) připojují k umělecké stránce prvek struktury a zákonitosti. Jestliže jsme dospěli k této “osvěživě” mrtvé oblasti kreslení, musíme ji začít znovu oživovat. Nyní můžeme podniknout pokus, při kterém obsah obrazu - tj. jeho duševní stránku - převedeme do barev. Tím ovšem nemyslíme kolorování, nýbrž vhodné převedení, které sice není přesné, ale je věcně správné.

Vyučování mateřského jazyka v 7. ročníku by mohlo být přípravou. Tématem jsou kromě jiného citoslovce, která vlastně neznázorňují nic jiného než projevy pocitů. Je třeba poznat je a převést do jiných výrazových prostředků jazyka. V období, kdy mladí lidé oněmí a hledají vlastní jazyk, znamená jazykové vyučování významnou pomoc. Musíme pěstovat zejména společné sborové i sólové recitování jak vázané řeči, tak i prózy. Z hlediska “hledání jazyka” můžeme práci pojmout ještě jednou zcela nově a začít 8. ročník různými druhy vět a pro ně charakteristickými texty. Živý zájem mohou vyvolat cvičení, která se ptají na převahu určitého temperamentu ve větné stavbě jednotlivých míst textu. Sangvinický, melancholický, cholerický, flegmatický charakterový rys - když si jich žáci všimnou, začnou nejen jinak hledět na sebe navzájem (a často s opravdovým pochopením), ale se zesílenou schopností vnímání si také odkryjí přístup k typickému způsobu vyjadřování jednotlivých básníků v epických dílech. Příklady v literatuře možná není zpočátku snadné najít, ale jestliže se staneme všímavými ke zvláštnostem temperamentově zabarvených výrazových prostředků, bude nás hledání a nacházení příkladů těšit.[*] Toto téma je pak přechodem ke stylistickým úvahám a cvičením, stejně jako k probírání zvláštností epického a lyrického básnictví. Zvláštní pozornost přitom patří “přestrojení”, zakódování jazyka v metaforách, synekdochách atd. Zřejmý prospěch může přinést, jestliže třídní učitel následuje podněty Rudolfa Steinera, opakující se v konferencích, a zpracuje s žáky některá místa z Herderových ”Idejí k filosofii dějin a lidstva” krátce předtím, než přejdou na vyšší (střední) stupeň[*]. Drama, **hlavní téma** této epochy, se nemá jenom číst nebo přednášet jako balada, nýbrž nastudovat v nějakém větším divadelním projektu v třídní hře. Přitom podstatným prvkem při práci na nějakém jazykovém uměleckém díle je sociální součinnost.

Podobně se to týká celého **vyučování cizích jazyků**. Cvičení, kdy žáci zapisují vlastní zprávy a vyprávění, se pojí k výuce zeměpisu, k národopisné oblasti, a tedy k tomu, co je obecně lidské. “Co jsem však řekl ve vztahu k charakteristice řeči, ukazuje, že je právě velmi potřebné - jestliže chceme dnes člověka rozvíjet a dát mu opravdu lidské vzdělání, nejen specializovaně lidské - abychom ve vztahu k jazykové stránce skutečně vyrovnali jiným jazykem to, co z génia řeči působí na lidskou přirozenost z jednoho jazyka.”[**] V této souvislosti se také podívejme na **látku k vyprávění**: do okruhu pozornosti dítěte se posouvá všechno, co zájem o cizí národy a kmeny rozšiřuje na celou Zem. To rozvíjí v dětech pochopení pro odlišnost.

Ještě jednou poukažme na vztah k zeměpisu a dějepisu v **astronomii**: přiměřeně k těmto předmětům můžeme popsat Koperníkův obraz světa a probrat astronomické poměry v různých částech Země. Ovšem východiskem není teorie, nýbrž “pozorovaná astronomie”. Podobně jako ve vyučování fyziky v 8. ročníku se v **matematice** objevují vzorce. Třeba v návaznosti na vzorce, užívané v úrokovém počtu (6. ročník), začíná algebra a řešení rovnic. Potom se také žáci seznámí s analyzujícím “prožitím perspektivního pohledu” v matematice při odmocňování. To je vyvažováno, jakoby “vysvobozeno”, umocňováním. Žáci poprvé vstupují do oblasti záporných čísel. Výše zmíněné souhrnné myšlení můžeme cvičit i v oblasti praktických kupeckých počtů, např. v účetnictví, jehož základní pojmy můžeme probrat již v 7. ročníku.[***]

---

[*] viz E. Dühnfort, 1980, str. 269-295

[*] viz E.Dühnfort / O.Oltmann, *Der Mensch ist der erste Freigelassene der Schöpfung* (???), Stuttgart 1989

[*] [*] R. Steiner, GA 307, str. 200

[*] [**] viz M.Brater / C.Munz, 1994; E.Fucke, 1993

V **geometrii** se procvičují především důkazové úlohy - ať je to u shodnosti trojúhelníků nebo vůbec při celkovém určení trojúhelníků pomocí úhlů a poloměru kružnice opsané nebo vepsané, nebo i u různých důkazů Pythagorovy věty až k větám o výškách a odvěsnách, které na to navazují. Opakované a neustálé procvičování právě popsaných důkazů je školením vůle a rozvíjející se schopnosti úsudku. Perspektivní konstrukce představují spojnici s výukou dějepisu a kreslení, konstrukce zlatého řezu zase umožňuje navázat na nauku o člověku 8. ročníku.

Jestliže se mladý člověk snaží získat v geometrii přesné úsudky a pojmy, pak v **oblasti hudby** se mu něco podobného podaří podstatně obtížněji. Přesto bychom i v této oblasti, která je schopna vyjadřovat duševní procesy, měli dát mladému člověku jakousi možnost orientace. Se zvláštním ohledem na společenství však přitom je (stejně jako dříve) vlastní hraní a zpěv rovnocenné s nasloucháním. Právě hudba - podobně jako to vidíme u eurytmie - má v tomto období zásadní sociální a terapeutické možnosti, protože může mladého člověka vysvobodit z jeho počínajícího osamění a spojovat ho s ostatními. Ve výuce nemůžeme probírat jen různé skladatele a hudební směry, nýbrž musíme rozvíjet schopnost žáků chápat zhudebnění, tzn. umělecký "překlad" (viz malování a kreslení).

Zde navazuje **eurytmie (prozatím se nevyučuje jako samostatný předmět)**, ve které se studují balady a humoresky. Hlásková eurytmie je zároveň oporou a "interpretační pomocí" pro jazykové vyučování a tónová eurytmie je doplněním a průvodkyní hudební výchovy. Nadto se v ní při společném eurytmizování, jak jsme již výše naznačili, cvičí, rozvíjejí a pěstují potřebné sociální schopnosti: "obsáhnutí prostoru", nástup a odchod, stání, chůze, gestikulace - a to každý jednotlivě sám pro sebe (období ostychu, oněmění a neobratnosti) i ve skupině.

V souvislosti s vyučováním mateřského jazyka jsme již připomněli **divadelní hru** v 8. nebo 9. ročníku. Má-li se taková hra připravit a provést, má to podstatně širší dosah než hry a scénky, které patřily k vyučování (mateřského jazyka, cizích jazyků, vlastivědy, nauky o zvířatech, dějepisu) již od 1. třídy. V této hře se poprvé objevuje možnost zpodobnit duševní pocitové projevy ještě pod ochranou a maskou nějaké role, která však zároveň může mít charakter impulsu a motivu. Nadto je na konci období základní školní docházky možné vytvořit symbiózu všeho, co se žáci naučili, prací na scéně (malování a dílny), při šití kostýmů (ruční práce), při kreslení plakátů (kreslení), na choreografii (eurytmie, hudební výchova).

V popisu **výuky ručních prací (v pracovní činnostech)** v 1. až 3. ročníku jsme hovořili o rozvíjení zručnosti. Tato zručnost se nyní využívá v oblasti ručních prací, která je spíš řemeslně technická. Stále více teď jde o účelovost a užitečnost (viz vyučování fyziky - mechanika) ve spojení s estetickými požadavky. Tak je možné například vyrábět boty a umělecky je ztvárňovat podle jejich použití a jejich nositele. Vedle toho se cvičí šití na šicím stroji, aby se příští rok mohly vyrábět složitější kusy oděvu: košile, blůzy, kalhoty, sukně a šaty.

Jestliže v 7. a 8. ročníku můžeme o ručních pracích hovořit jako o umělecko-řemeslné činnosti, pak **vyučování v dílnách** lze nyní označit jako řemeslně-umělecké. Také zde vznikají předměty denní potřeby jednoznačně v duchu uměleckého řemesla. Při navrhování tvaru jde přitom o jednotu funkce a estetické stránky, např. u salátových příborů, svícnů, stojánků na pohlednice atd. Práce na pohyblivých hračkách předpokládá základní znalosti z mechaniky, protože mechaniku výrobku má žák nejen chápat, nýbrž i navrhnout.

U obou posledních vyučovacích předmětů přistupuje moment, který dosud ještě nebyl jednoznačně charakterizován a popsán - sebezapření. Na to, co z pohodlnosti, antipatie nebo bojácnosti vede k neúčasti na událostech života a světa, zaměřujeme pozornost nejdřív v pěstitelství a začínáme na tom aktivně pracovat. Již skutečnost, že jsou žáci vystaveni povětrnostním vlivům, je zprvu určitou výzvou; potom se ale učí i těžší zahradnické práce, jako třeba pikýrování. Žáci by měli pokud možno prakticky prožít celý zahradnický rok: od setí, obdělávání a pěstování (zalévání, okopávání, pletí) až ke sklizni, ale i k prodeji výpěstků. K tomu je třeba vědomí zodpovědnosti. Právě to ve zvýšené míře vyžaduje péče o keře a stromy, protože se nevztahuje jen na okamžitý výsledek, nýbrž požaduje uvažování na celá léta dopředu.(Prozatím z prostorových důvodů realizujeme: pěstování obilí případně brambor – 3. třída, výsadbu stromů – projekt Den země, péči o pokojové – napříč třídami, pěstování zeleniny – dle aktuálních ročních projektů .

Jestliže v dějepisu šlo dosud převážně o chápání minulosti na základě prožitku, přičemž v 8. ročníku již může existenciálně probleskovat budoucnost, je zahradnictví předmětem zodpovědně orientovaným na budoucnost.

Okamžiky sebezapření, z nichž vyplývá radikální prožívání a vnímání sebe sama, se zřetelně objevují ve **vyučování tělesné výchovy**. Široký výběr možností nabízejí rozmanité skoky a cvičení na nářadí. Je třeba také dále cvičit vytrvalost v intenzivnějším pěstování běhu. Míčové hry nabízejí vedle individualizace důležitou a doplňující sociální stránku. S pohlavní zralostí začíná poprvé v průběhu prvních osmi školních let diferenciace, dělení podle pohlaví: u chlapců se nyní víc trénuje síla, u dívek spíš tělesná pružnost.

Podobně jako u třídní hry existuje v 8. ročníku **možnost** uskutečnit s třídou **ročníkové práce**. Témata a metody jsou rozmanité, avšak s cílem osvědčit se ve vlastní práci, v samostatné formulaci, v grafickém provedení a v řemeslném nebo hudebním cvičení a výsledek této snahy dokumentovat. (Přitom může před mnohým z žáků znovu zřetelně vyvstat motiv sebezapření.) Právě v období, ve kterém je často tak těžké mladého člověka "dostihnout", nabízí taková individuální práce možnost navázat s ním nový věcný kontakt, který se pak může rozvinout v další spolupráci již se "souhlasem" mladého člověka. (Ročníkové práce realizujeme v 8. třídě jako samostatný předmět s úzkou vazbou na předmět globální výchova).

Shrnutí:

a/ dovést žáky k zacházení se zákony světa

b/ v nich neoněmět, nýbrž v rozhovoru s nimi najít vlastní novou řeč

c/ prožívat, že poznatky nás činí způsobilými k věcnému usuzování

d/ ve vytváření úsudků nechat vznikat nové otázky.

"Než propustíte dítě ze školy,[2] musíte v něm předtím založit schopnost, aby už nevězelo všemi vlákny duše uvnitř těla, ale ve vztahu k myšlení, cítění a chtění se stalo na těle nezávislým."[*]

1.13.6 Horizontální plán pro 9. ročník

V **dějepise** probíráme období od 15. do 20. století s cílem zprostředkovat žákovi vůdčí myšlenky této epochy a na základě toho v něm vzbudit pochopení pro přítomnost. Velké myšlenky, ideály uvádějí nový vývoj (Francouzská revoluce, americké boje za svobodu atd.). Na těchto příkladech se jasně ukazuje problém, který je již sám o sobě pro mladé lidi v tomto věku problémem: že cesta od ideálu k uskutečnění vyžaduje vnímání skutečnosti, že násilí a ztroskotání mohou být následkem morální nekompromisnosti. Poslední "bílá místa" ze zeměkoule mizí, vědomí začíná zahrnovat Zemi jako celek. Touto epochou bychom měli probudit zájem o svět.

Ve **fyzice** se probírá centrální oblast lidské badatelské činnosti: parní stroj, lokomotiva, spalovací motor, elektromotor (případně 8. třída), telefon. Žák se v 9. ročníku vypořádává s racionálně uspořádanou technikou 18. a 19. století. Parní lokomotivu a telefon charakterizují podobné kvality: spojení, komunikace. Rozhodující přitom je, aby žák poznal také lidi, jejich ideje a intence, které k vynálezům vedly. V nich může techniku ještě chápat jako "lidskou myšlenku, která se stala světem" a pohled do dílny těchto myšlenkových pochodů, stejně jako životopisy vynálezců, nabízí ještě hřejivý obraz, jenž probouzí nadšení morálně nezatížené dnešním kulturním pesimismem.

V **matematice** je středem našeho zájmu kombinatorika až k počtu pravděpodobnosti; představuje dobré cvičné pole pro abstraktní logické myšlení. Provádíme všechny druhy rekurentních početních postupů i výpočty ploch a objemů.

---

[2] Je míněno po 8. ročníku; Steiner navrhl nejprve rámcový plán pro 1. až 8. třídu.

[*] R. Steiner, GA 294, 5.9.1919

V **geometrii** se snažíme na vnitřně vytvořené představě rovnoplochých, zejména platónských těles provádět předem postupy, které potom realizujeme především v konstrukčně jednoduchých a prostorově názorných způsobech zobrazení příčného řezu, ovšem v kolmém rovnoběžném promítání. Podobně můžeme postupovat u definice kuželoseček – to, že je můžeme definovat z prostorových představ elipsy, paraboly a hyperboly, představuje nový prvek oproti 8. ročníku.

V **biologii** probíráme stejnou oblast jako v biologii 8. ročníku: systém kostí a svalů člověka a smyslové orgány. Jedná se tedy o ty organizace, jejichž prostřednictvím se člověk přímo staví do zevního světa. V dalším rozvíjení toho, co jsme v minulém školním roce začali, můžeme nyní do utváření a funkce systému kostí proniknout podstatně hlouběji. Vždyť mladý člověk má právě co dělat s uchopením tohoto systému a s překonáním tíže. Z tohoto hlediska se musíme dívat i na téma "smyslové organizace": smyslové orgány umožňují (mladému člověku) dosáhnout dál za oblast vlastního těla, kterou často pociťuje jako příliš těsnou.

V **zeměpise** začíná s vyšším stupněm pohled na Zemi jako celek. V 9. ročníku se nejprve podíváme na horniny, které pokrývají její povrch. Síly osobnosti, které se v mladém člověku nově probouzejí, avšak jsou ještě neuspořádané, a dále také rozvíjející se schopnost úsudku zaměřujeme na geologické jevy. Věcně přiměřené pochopení pro fyzický základ našeho bytí s jeho tektonickými a geomorfologickými procesy může právě žákům tohoto věku napomoci v orientaci a dát jim jistotu.

V **chemii** mají žáci proniknout do procesů vzniku látek: produkty spalování a pražení, výsledky zuhelnatění, rozklad organických látek až k vytváření humusu, vznik ropy, procesy přeměny v rostlině. Na destilaci prožije žák těkavost a opětné zhuštění látek, čeření a čištění, tedy procesy, uprostřed nichž sám stojí.

Umělecká výchova, která je zařazena jako nový předmět na začátku vyššího stupně, má pro 9. ročník ústřední význam. Má vytvářet protiváhu k závažnosti přírodovědných, anorganicky neživých předmětů (fyzika, chemie) a k jejich přísné zákonitosti a seznámit mladého člověka se světem svobody, v němž jsou určující pořádky, stvořené člověkem. Setkání s velkými mistrovskými díly sochařů a malířů v něm má vzbudit radost z umění a zprostředkovat mu zážitek toho, že v umění vstupuje člověk do prostoru, v němž může prožívat svobodu.

V **kreslení s**e pracuje výlučně v oboru temnoty a světla, černobílého kreslení (případně můžeme použít i linoryt), tedy zcela v polaritě, ve které žák 9. třídy žije. Při vědomém zacházení s touto polaritou prožívají žáci v tvůrčí práci potřeby duše.

Ve vyučování **mateřského jazyka** stojí vedle sebe také dvě hlavní témata. Jedna epocha se zabývá hlavními osobnostmi klasiky a jejich idejemi. Tady se také zároveň objevuje otázka přátelství (např. mezi Schillerem a Goethem). Tato otázka postihuje změny v kolektivu třídy i v bytosti mladých lidí. Dalším tématem je humor. Humor nám dává odstup od věcí, který si má žák v pubertě vypěstovat. Kromě toho se ve světle humoru zmírňuje ostrost kritiky a sebepoznání na únosnou míru. Smích je individuální činností jedince, který si tímto duševním hnutím tvoří předpoklad k překonání něčeho zdánlivě nesdělitelného. Ovšem ke slovu se musí dostat i protiklady smíchu - duševní hnutí jako soucit, útrpnost a pláč. V esteticky podníceném rozvíjení obou duševních kvalit zakusí žák 9. třídy široké "rozpětí" mezi jevy světa a různé možnosti, jak tyto jevy lidem zprostředkovat. V gramaticko-syntaktické oblasti výuky usilujeme o pochopení a praktické procvičování různých literárních stylů a forem.

V proudu distancování se od svého okolí se mladý člověk také odpoutává od mateřského jazyka. To u něj může vést ke vzniku vlastního idiomu, do něhož se soustředí přednostně výrazy některého cizího jazyka. Tento sklon k odcizení řeči můžeme využít při **vyučování cizích jazyků**, s jeho pomocí však také můžeme účinně pracovat proti úpadku jazyka, který obvykle toto odpoutání doprovází. V hrubém přehledu systematicky opakujeme gramatiku, neboť pro to, co se žáci dosud cvičením naučili, se nyní otevírají nové možnosti porozumění. Žáci se seznamují se způsoby myšlení, které jsou v mateřštině neobvyklé, a odstup, který takto získají, je těší. Ke čtení můžeme použít životopisy badatelů, techniků a jiných velkých osobností té doby, kterou se zabýváme ve vyučování dějepisu. V úctě k lidem, kteří byli svým bližním příkladem na cestě ke zmocnění se Země, zrají ideály a cíle mladých lidí.

Hudební výchova vychází z podobného hlediska. Na základě životopisů velkých hudebníků může žák rozvíjet zájem o jejich nesmrtelná díla. Tak jako ve vyučování mateřského jazyka můžeme i tady srovnávat dva velké klasiky: Mozarta a Beethovena. Pro baroko je možné použít srovnání Händela a Bacha. Rozdíl mezi barokem a klasicismem žákům objasníme na příkladech děl jednotlivých umělců. Žáky vedeme k tomu, aby instrumentální a vokální díla prožívali nejen pocitově, nýbrž i z pohledu "gramatiky hudebního jazyka", aby sluchem poznávali proměny sledu tónů a reprodukovali je, a tak aby také chápali metamorfózu stylu mezi barokem a klasicismem. Všechno, co nějak souvisí s proměnou, se

setkává s pochopením, a vystupňováno uměním může mladému člověku pomoci udělat si jasno ve vlastním "procesu přestavby". Od 9. ročníku žáci také zpívají ve školním sboru, respektive hrají ve školním orchestru vyššího stupně.

Ve vyučování **eurytmie** (nevyučujeme) se věcně a střízlivě převádějí do pohybu a formy básně a skladby vždy z takového období, které má pro žáky 9. třídy zvláštní důležitost. Umělecké prvky mají být chápány vědomě a nesmí tu chybět humor.

Pěstitelství (nevyučujeme) může na tomto stupni zabírat delší časové období (utváření krajiny, stavba cest, schodů, plotů atd.) nebo může vyústit v **zemědělské praktikum**. Dva až tři týdny žijí žáci v selských rodinách a pracují na statku a na poli. Kromě mnoha jiných nových věcí prožívají mladí přírodu existenciálně jako prvek, který určujícím způsobem formuje každý den i celý život.

V **řemeslném vyučování** se při **truhlářských pracích** žáci seznamují s jednoduchými způsoby spojování dřeva a učí se je používat. V oboru **textilních prací** se šije podle vlastnoručně vyrobených střihů (sukně, bunda). Při **měditepectví** a **pletení košíků** se vyrábějí různým způsobem podobné předměty: misky a poháry, respektive různé druhy košíků - vnitřní prostor tu vždy vzniká tvrdou prací z vnějšku.

Vzdělávací kritéria pro 9. ročník

Jestliže sledujeme intence VP, přesahující rámec jednotlivých předmětů, můžeme zřetelně poznat vzdělávací cíle, o které z hlediska nauky o člověku v tomto věku jde:

Strukturování myšlení; rozvíjení intelektu; jednoduché logické, kauzální usuzování; přechod od pocitového úsudku (8. ročník) k rozumovému.

Vypořádání se s přehledně uspořádanými a snadno srozumitelnými obsahy; od objevu (7., 8. ročník) k vynálezu. Analytický postup v chápání celkových souvislostí.

Rozvíjet zájem o svět; sbírat poznatky faktografického vědění. Seznámit se s technikou jako "pátou, člověkem stvořenou říší"; objevit ji jako "myšlenku, která se stala světem". Člověk jako tvůrce kultury. Prožití rozmanitosti světa.

Seznámit se s idejemi a ideály, které vedou k "reálným" výsledkům: ideály s volním charakterem jako duševní opora; životopisy, které mají charakter příkladu ("idealista").

1.14 Výchovné a vzdělávací strategie

(Společné postupy, které vedou k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků. Jsou uplatňovány všemi pedagogy při výuce i mimo ni.)

Klíčové kompetence mají žákům pomáhat při získávání základu všeobecného vzdělávání. Úroveň klíčových kompetencí získaných na základní škole není konečná, ale tvoří základ pro další celoživotní učení a orientaci v každodenním praktickém životě.

Klíčové kompetence	**Výchovné a vzdělávací strategie**
Kompetence k učení – umožnit žákům osvojit si strategii učení a motivovat je pro celoživotní učení	Na praktických příkladech blízkých žákovi vysvětlujeme smysl a cíl učení a posilujeme pozitivní vztah k učení. Během výuky klademe důraz na čtení s porozuměním, práci s textem, vyhledávání informací. Podporujeme samostatnost a tvořivost. Podporujeme různé přijatelné způsoby k dosažení cíle. Učíme žáky plánovat, organizovat a vyhodnocovat jejich činnost. Žáky vedeme k sebehodnocení a úctě k práci druhých. Individuálním přístupem k žákům podporujeme jejich šanci prožít úspěch. Podněcujeme tvořivost žáků a pomáháme jim při realizaci jejich vlastních nápadů a projektů. Na konci 8. třídy žáci zpracovávají ročníkovou práci, kterou prezentují před učiteli, rodiči a veřejností. Učíme žáky pracovat s chybou. Učíme žáky trpělivosti a povzbuzujeme je. Podporujeme žáky v samostatném organizování některých akcí mimo vyučování. Jdeme příkladem – neustále si dalším vzděláváním rozšiřujeme „svůj“ pedagogický obzor.
Kompetence k řešení problému – podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů	Výuka je vedena tak, aby žáci hledali různá řešení problému a svoje řešení si dokázali obhájit. Při vyučování motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života. Učitel umožňuje žákům pracovat s materiály a zdroji, v nichž si mohou ověřit správnost svého řešení. Podporujeme netradiční (originální) způsoby řešení problémů. Děti vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činností, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

	Podporujeme samostatnost, tvořivost a logické myšlení. Starší žáci připravují různé aktivity pro mladší spolužáky (divadlo, soutěže, slavnosti). Učitel zadává úkoly, při kterých žáci kombinují informace z různých zdrojů. Při výuce i mimo vyučování vytváříme pro žáky příležitosti k vzájemné spolupráci i a týmové řešení úkolů. Jdeme příkladem – učíme se sami lépe - s rozumem a nadhledem řešit různé problémové situace ve škole.
Kompetence komunikativní – vést žáky k všestranné a účinné komunikaci	Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor druhých. Prioritně se zaměřujeme na rozvíjení komunikačních dovedností žáků v mateřském jazyce, cizím jazyce, v informačních a komunikačních technologiích a v sociálních vztazích. Podporujeme přátelské vztahy a pomoc ve třídách i mezi třídami. Netolerujeme agresivní, hrubé, vulgární a nezdvořilé projevy chování žáků, zaměstnanců školy i rodičů. Organizujeme školní akce, při kterých vzájemně spolupracují nižší a vyšší ročníky. Důsledně vyžadujeme dodržování pravidel stanovených ve školním řádu, v řádech odborných pracoven apod. a umožňujeme žákům podílet se na sestavování těchto pravidel. Žáci se podílejí na zpracování třídních kronik, dokumentace z třídních akcí, atd Podporujeme komunikaci s jinými školami (Olympiády, výměnné pobyty v zahraničí atd.) Velká přestávka je organizována tak, aby mohlo docházet k setkávání napříč třídami. Od první třídy vyučujeme dvěma cizím jazykům. Učitel žákům umožňuje, aby si vzájemně sdělovali své pocity a názory. Sami otevřeně komunikujeme na „kulturní úrovni“, své názory opíráme o logické argumenty. Netolerujeme pomluvy, nezdvořilost a „zákulisní jednání“. Pozitivně svoji školu a učitelskou profesi prezentujeme na veřejnosti.
Kompetence sociální a personální – rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci vlastní a druhých	Vedeme žáky k respektování dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí. Učíme je k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky. Rozvíjíme schopnost žáků zastávat v týmu různé role. Podporujeme integraci žáků se vzdělávacími potřebami do třídních kolektivů. Netolerujeme projevy rasismu, xenofobie a nacionalismu. Učitel zadává úkoly, při kterých žáci spolupracují.

	Podporujeme přátelské vztahy a pomoc ve třídách i mezi třídami. V dílnách a ručních pracích vedeme žáky k vytváření smysluplných, praktických a estetických výrobků. Podporujeme nesobecké chování, ochotu vytvořit něco pro druhé a schopnost rozdělit se. Jdeme příkladem – podporujeme spolupráci všech členů pedagogického sboru i spolupráci pedagogických a nepedagogických pracovníků školy. Upřednostňujeme zájmy školy, rodičů a žáků před svými osobními zájmy, pomáháme svým spolupracovníkům, učíme se od nich, a vyměňujeme si zkušenosti.
Kompetence občanské – vychovávat žáky jako svobodné občany plnící si své povinnosti, uplatňující svá práva a respektující práva druhých, jako osobnosti zodpovědné za svůj život, své zdraví a za své životní prostředí, jako ohleduplné bytosti, schopné a ochotné účinně pomoci v různých situacích	V třídních kolektivech žáci společně stanovují pravidla chování. Školní řád navazuje na pravidla chování vytvořená ve třídách. Žáky vedeme k třídění odpadů (viz environmentální plán školy). Vedeme žáky k sebeúctě a k úctě k druhým lidem. Netolerujeme sociálně patologické, vulgární, agresivní a nezdvořilé projevy chování. Využíváme pomoci a zkušeností odborníků – lékařů, speciálních pedagogů, výchovných poradců, pracovníků PPP, atd. Při kázeňských problémech žáků se vždy snažíme zjistit jejich motiv (příčinu). Nabízíme žákům vhodné pozitivní aktivity (kulturní, sportovní, rekreační apod.) jako protipól nežádoucím sociálně-patologickým jevům. V hodnocení žáků uplatňujeme prvky pozitivní motivace. Jsme vždy připraveni komukoli v žáků podat pomocnou ruku. Důsledně dbáme na dodržování pravidel chování ve škole, stanovených ve vnitřních směrnicích školy. Jdeme příkladem – respektujeme právní předpisy a vnitřní směrnice školy. Respektujeme osobnost žáka – budujeme přátelskou a otevřenou atmosféru ve třídě i ve škole.
Kompetence pracovní – pomáhat žákům poznávat a rozvíjet své schopnosti i reálné možnosti a uplatňovat získané vědomosti a dovednosti při profesní orientaci	Od první třídy mají žáci pracovní činnosti, ve vyšších ročnících se přidávají dílny. Při všech činnostech jsou vedeni k dokončování svých prací a respektování práce druhých. Výuka je doplněna praktickými exkurzemi. Učitel pracuje s chybou žáka jako s příležitostí, jak ukázat cestu ke správnému řešení a

	projevuje vůči každému žákovi očekávání úspěchu. Při práci jsou žáci vedeni k plánování úkolů a postupů, ke způsobům správného užití materiálů, nástrojů, techniky a vybavení. V průběhu školní docházky žáci poznávají různé profese – příprava k povolání. Při výuce vytváříme podnětné a tvořivé prostředí.

1.15 Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

V souladu s právními předpisy (s novelou školského zákona č.82/2015 Sb. a vyhláškou č.27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných) je kapitola 1.13 upravena.

Waldorfská pedagogika umožňuje individuální integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do běžných tříd. Žákem se speciálními vzdělávacími potřebami se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění či užívání práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření. Podpůrnými opatřeními se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám žáka. Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření školou.

ZŠW v Pardubicích se začleňování žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do běžných tříd věnuje dlouhodobě. Ve školním roce 2015/16 byla spolupráce jednotlivých odborníků (metodika prevence, výchovného poradce a školního psychologa) integrována společného poradenského pracoviště. Od školního roku 2016/2017 posiluje tuto skupinu speciální pedagog. Společných jednání a rozhovorů se dle potřeby účastní třídní učitelé, asistenti, rodiče aj.

1.15.1 Škola vytváří pro vzdělání těchto žáků tyto podmínky:

- Při vzdělávání těchto žáků vycházíme z konkrétní identifikace a popisu speciálních vzdělávacích potřeb žáka na základě vyšetření a doporučení z PPP, SPC.
- Přihlížíme rovněž k lékařským doporučení, pozorování třídního učitele a spolupracujeme s rodiči.
- Hlavním cílem je integrace těchto žáků do běžných tříd a jejich maximální zapojení do života v třídním kolektivu.
- Poskytnutí uceleného vzdělávání s přihlédnutím k učebním osnovám a individuálním možnostem žáka.
- Ve škole funguje školní poradenské pracoviště. To spolupracuje s pedagogickými pracovníky a zajištuje komunikaci se zákonnými zástupci žáka a navrhuje podpůrná opatření.
- Podle míry speciálních vzdělávacích potřeb žáků jsou podpůrná opatření členěna do pěti stupňů.
- Podle stupně podpory vypracovávají třídní a odborní učitelé ve spolupráci se školským poradenským pracovištěm individuální vzdělávací plány na základě doporučení k integrací z PPP či SPC.

- V individuálních vzdělávacích plánech uplatňujeme princip diferenciace a individualizace vzdělávacího procesu při stanovování obsahu, forem a metod výuky.
- S ohledem na individuální potřeby a možnosti žáka zařazujeme na prvním i druhém stupni možnost výuky předmětu s názvem Speciální pedagogická péče.
- S přihlédnutím k individuálním potřebám žáků lze některé předměty (druhý cizí jazyk, a jiné) nahradit předmětem Speciální pedagogická péče na základě potřeb žáka s přihlédnutím na možnosti školy v úzké spolupráci s rodiči. Cílem je kompenzace výukových, zdravotních a sociálních znevýhodnění žáka.
- Výukový obsah tohoto předmětu je stanovován vždy s přihlédnutím k individuálním potřebám žáka a je zakomponován do individuálního vzdělávacího plánu.
- Usilujeme o vytváření podnětného a vstřícného školního prostředí, které podporuje sociální integraci a směřuje k celoživotnímu učení.
- Do procesu vzdělávání zařazujeme tyto žáky formou individuální nebo skupinové integrace.
- Nedílnou součástí individuálního a podpůrného vzdělávacího plánu je také účelné a smysluplné zařazování kompenzačních pomůcek, uplatňování alternativních forem komunikace v rámci aktuálních možností školy.
- Zohledňujeme druh, stupeň a míru postižení nebo znevýhodnění při hodnocení výsledků.
- Usilujeme o zkvalitňování odborné připravenosti pedagogických pracovníků (vzdělávání, úzká spolupráce s pracovníky PPP a SPC).
- V rámci možností školy a na základě doporučení PPP a SPC zajišťujeme působení asistenta pedagoga v souladu s právními předpisy.

Systém péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

Úpravy ve vzdělávání žáka v prvním stupni podpory navrhují pedagogičtí pracovníci (třídní učitel, učitelé odborných předmětů). Spolupracují přitom se skupinou zabezpečující poradenskou činnost ve škole (výchovný poradce, školní psycholog, speciální pedagog, koordinátor prevence). Speciální pedagog (případně jiný delegovaný pracovník skupiny) společně s třídním učitelem vypracuje Plán pedagogické podpory (PLPP), který v domluvených intervalech (nejpozději do tří měsíců) vyhodnocují a aktualizují. S PLPP jsou seznámeni všichni vyučující žáka, žák a zákonný zástupce. Pokud opatření prováděná na základě PLPP nevedou k naplnění stanovených cílů, doporučí speciální pedagog zákonným zástupcům žáka využít vyšetření ve školském poradenském zařízení a zároveň předá bezodkladně PLPP tomuto školskému poradenskému zařízení.

Po obdržení doporučení školského poradenského zařízení poskytne škola bezodkladně doporučená podpůrná opatření na základě informovaného souhlasu zákonných zástupců. Tato doporučená podpůrná opatření integruje do individuálního vzdělávacího plánu, který vypracuje speciální pedagog ve spolupráci s třídním učitelem. S IVP seznámí speciální pedagog a třídní učitel všechny vyučující žáka, žáka a zákonného zástupce. Skupina pro výchovné poradenství při škole, zákonný zástupce, žák, třídní učitel pravidelně vyhodnocují tato opatření. Pokud shledají, že podpůrná opatření obsažená v aktuálním IVP nejsou dostačující, případně již nejsou potřebná, doporučí zákonnému zástupci nové zhodnocení ve školském poradenském zařízení.

Specifikace prováděných podpůrných opatření:

Podpůrná opatření prvního stupně

Podpůrná opatření prvního stupně slouží ke kompenzaci mírných obtíží ve vzdělávání žáky (např. pomalejší tempo práce, drobné obtíže ve čtení, psaní, počítání, problémy se zapomínáním, drobné obtíže v koncentraci pozornosti atd.) u nichž je možné prostřednictvím mírných úprav školní výuky a domácí přípravy dosáhnout zlepšení

- Metody výuky: individualizace přístupů, častější procvičování, doplňující výklad, multisenzorické vyučování, respektování pracovního tempa, uzpůsobení časových limitů pro plnění úkolů, častější kontrola, poskytování zpětné vazby
- Výstupy a obsahy učiva se neupravují
- Organizace výuky: nastavení pravidel průběhu a struktury vyučovací hodiny (střídání forem a činnosti během výuky), změna zasedacího pořádku či uspořádání třídy v rámci vyučovací jednotky se zřetelem k charakteru výuky a potřebám žáků, zohlednění při činnostech, při kterých se obtíže projevují, skupinová a kooperativní výuka, postavení žáka ve skupině (třídě), podpora rozvoje zájmů žáků
- Hodnocení: individuální, formativní, motivující, zohledňující posuny žáka v práci s učivem, podpora sebehodnocení
- Intervence školy: zmapování možných forem podpory, vypracování PLPP, poskytování podpory pedagogickým pracovníkům, zákonným zástupcům žáků ze strany poradenského pracovníka školy
- Pomůcky: běžné kompenzační pomůcky

Podpůrná opatření druhého stupně

Podpůrná opatření druhého až pátého stupně lze uplatnit s doporučením školského poradenského zařízení, na základě školou vypracovaného individuálního vzdělávacího plánu.

- **Metody výuky** reflektují možnosti a potřeby žáka ve vztahu k věku, rozvíjejí a podporují výchovu žáka, zohledňují učební styly žáka, respektují míru nadání a jeho specifika. Rozvíjejí myšlení, paměť, pozornost vnímání, motoriku, stimulují vývoj, řešení problémů, vedou k osvojení vědomostí, dovedností a postojů, pomáhají překonávat nepřipravenost na školu a z toho plynoucí selhávání ve školních dovednostech. Zahrnují intervence na podporu oslabených nebo nefunkčních dovedností a kompetence žáka, podporují připravenost na praktické činnosti.
- **Výstupy a obsahy učiva**: Úpravy se týkají obsahu vzdělávání žáka v dílčích oblastech, které žák vzhledem ke svým vzdělávacím potřebám nemůže zvládnout nebo je zvládá alternativním způsobem, upravují se v závislosti na struktuře a charakteru speciálních vzdělávacích potřeb žáků na základě doporučení školského poradenského pracoviště.
- **Organizace výuky** respektuje specifika podmínek, která usnadní vzdělávání žáka, včetně možností využívání speciálních učebních a kompenzačních pomůcek a postupů. Organizace a podmínky výuky jsou definovány v individuálním vzdělávacím plánu.
- **Hodnocení:** Kritéria hodnocení žákovi umožní dosahovat osobního pokroku. Užívá se různých forem hodnocení, jejichž kritéria respektují charakter obtíží nebo specifik žáka.
- **Intervence školy:** Zajištění pedagogické intervence (individuální nebo skupinová práce pedagogického pracovníka se žákem), je vypracován IVP
- **Pomůcky:** Lze použít speciální pomůcky nebo kompenzační pomůcky, pokud jejich použití povede k naplnění vzdělávacích potřeb žáka.

Podpůrná opatření třetího stupně

- **Metody výuky** se cíleně zaměřují na podporu dovedností a kompetencí žáka, které umožňují překonání bariér v jeho vzdělávání a jeho zapojení do práce v školní třídě. Zahrnují intervence na podporu oslabených či nefunkčních dovedností a kompetencí žáka, rozvoj řečových a poznávacích funkcí, nácvik sebeobslužných dovedností a sociálních kompetencí, podporují motivaci žáka.
- **Výstupy a obsahy učiva:** Úprava obsahu vzdělávání obsahu vzdělávací žáka na základě doporučení podpůrných opatření školských poradenských zařízení v dílčích oblastech, které žák vzhledem ke svým vzdělávacím potřebám a zdravotním omezením nemůže zvládnou nebo je zvládá alternativním způsobem. Výstupy a výsledky vzdělávání se mohou upravovat pouze pro žáky s lehkým mentálním postižením podle Rámcově vzdělávacího programu pro základní vzdělávání.
- **Organizace výuky**: Je zpracován IVP, využívá se možnosti úpravy pracovního prostředí a pracovního místa žáka, využívání speciálních učebních a kompenzačních pomůcek a postupů. Podpora organizace výuky v odůvodněných případech asistentem pedagoga nebo dalším pedagogickým pracovníkem.
- **Hodnocení** respektuje specifické nároky na činnost žáků, využívá slovní hodnocení, formativní i sumativní hodnocení žáka, podporuje autonomní hodnocení (sebehodnocení) žáka a všechny prvky hodnocení zvyšující motivaci žáka k učení. Významně zohledňuje sociální kontext hodnocení a směřuje k podpoře žáka v jeho učení.
- **Intervence školy** spočívá v zajištění pedagogické intervence, současně zahrnuje intervence také poradenskou činnost školy, zejména speciálního pedagoga.
- **Pomůcky:** Používají se speciální pomůcky a výukové materiály.

Podpůrná opatření čtvrtého stupně

- **Metody výuky:** Výuka je nevidomým, neslyšícím a hluchoslepým žákům poskytována v jazycích, způsobech a prostředcích komunikace, které jsou pro žáka nejvhodnější a žákem jsou preferované. Metody výuky jsou významně ovlivňovány využíváním prostředků augmentativní nebo alternativní komunikace. Používají se vhodné pomůcky alternativní komunikace.
- **Výstupy a obsahy učiva** jsou upraveny podle doporučení školského poradenského zařízení v individuálním vzdělávacím plánu.
- **Organizace výuky:** Uzpůsobení prostředí s respektem na prostorové uspořádání třídy a pracovního místa žáka/žáků. Je možné využívat personální podporu pro práci se žákem (asistent pedagoga, individuální pedagogická podpora). Práce se žákem zohledňuje doporučovaná režimová opatření ve vztahu ke stravování, podávání léků, nárokům na dodržování hygieny, střídání činností a odpočinku atd. Využívají se komunikační systémy neslyšících a hluchoslepých osob. Je možné zkracovat vyučovací jednotky, část výuky realizovat individuálně. Škola poskytuje možnost působení osoby poskytující žákovi po dobu jeho pobytu ve škole podporu podle jiných právních předpisů. Je uplatňován IVP.
- **Hodnocení** zohledňuje specifické nároky na činnost žáků, východiskem je analýza učiva zaměřená na didaktickou přístupnost učiva pro žákovo učení, pozitivní motivaci k dalšímu vzdělávání. Výrazné kriteriální úpravy hodnocení.
- **Intervence školy:** Zajištění pedagogické intervence. Zahrnuje také poradenskou pomoc školy, zejména speciálního pedagoga nebo školského poradenského zařízení. Škola vypracuje individuální vzdělávací plán.
- **Pomůcky:** Lze použít speciální pomůcky nebo kompenzační pomůcky.

Podpůrná opatření pátého stupně

- **Metody výuky** respektují limity žáků a jejich možnosti, směřují k dosažení nejvyšší možné míry rozvoje u vzdělávaných žáků se zřetelem k podpoře motivace ke vzdělávání. Výuka odpovídá speciálním vzdělávacím potřebám žáků a je zajišťována s využitím podpůrných metod a s podporou speciálních pomůcek, probíhá často s podporou dalšího pedagogického pracovníka. U některých žáků je nutná výuka s podporou prostředků alternativní nebo augmentativní komunikace, s využitím potřebných pomůcek.
- **Výstupy a obsahy učiva:** Obsah učiva je zpravidla modifikován a také výrazně redukován podle Rámcově vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, prostřednictvím individuálního vzdělávacího plánu. Úprava výstupů ze vzdělávání vyplývá z úpravy, a především redukce a modifikace vzdělávacích obsahů.
- **Organizace výuky:** K způsobení prostředí je možné využívat personální podporu pro práci se žákem (asistent pedagoga, speciální pedagog). Práce se žákem se přizpůsobí doporučovaným režimovým opatřením ve vztahu ke stravování, podávání léků, nárokům na dodržování hygieny atd., respektují se nároky na prostorové uspořádání třídy a pracovního místa, využívají se komunikační systémy neslyšících a hluchoslepých osob, je možné zkracovat vyučovací jednotky, část výuky realizovat individuálně. Škola poskytuje možnost působení osoby poskytující žákovi po dobu jeho pobytu ve škole podporu podle jiných právních předpisů (osobní asistent). Individuální výuka může být v domácím prostředí zajištěna pedagogickým pracovníkem školy.
- **Hodnocení:** Zahrnuje individuálně specifické nároky na činnost žáků, východiskem je podpora žáka ve vzdělávání a snaha ho motivovat k dalšímu vzdělávání. Formativní hodnocení vychází ze zdravotního stavu žáka, směřuje k vytvoření náhledu na schopnost dosahovat pokroku u žáka.
- **Intervence školy:** Individuální pedagogická intervence, zpracování IVP.
- **Pomůcky:** Lze použít speciální pomůcky nebo kompenzační pomůcky.

1.16 Zabezpečení výuky žáků mimořádně nadaných

Za nadaného žáka se považuje především žák, jehož rozložení schopností dosahuje mimořádné úrovně při vysoké tvořivosti v celém okruhu činností nebo v jednotlivých oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech. Škola usiluje ve svém vzdělávacím programu a při jeho realizaci o co největší využití potenciálu každého žáka s ohledem na jeho individuální možnosti. To platí v plné míře i pro vzdělávání žáků mimořádně nadaných.

Hlavním úkolem třídního učitele i učitelů odborných předmětů je rozpoznat nadání dítěte. Další fáze spočívá v rozvoji jeho nadání. Žák je při činnostech, pro něž je nadán motivován např. náročnějšími úkoly k větší aktivitě a rozvoji svého nadání.

Pokud se žák projevuje jako mimořádně nadaný, informuje třídní učitel speciálního pedagoga a výchovného poradce. Po dohodě se zákonným zástupcem žáka provede škola společně se školským poradenským zařízením šetření míry žákova nadání a specifik jeho osobnosti, která mohou mít vil na jeho vzdělání. Podle závěrů tohoto šetření a na podkladě vzniklých doporučení školského poradenského zařízení bude nadanému žákovi upraven obsah vzdělávání nad rámec ŠVP a to formou IVP. IVP vypracuje speciální pedagog společně s třídním učitelem, seznámí s ním žáka, ostatní vyučující a zákonného zástupce (ten stvrdí IVP svým podpisem). Škola prostřednictvím speciálního pedagoga plnění IVP pravidelné sleduje a minimálně jednou ročně vyhodnocuje.

Waldorfská pedagogika klade důraz na to, aby žáci s výrazně jednostranným nadáním měli příležitost rozvíjet se komplexně a nepřetěžovat pouze jednu stránku své osobnosti. Při přípravě vyučování mají učitelé právě tuto skutečnost na zřeteli. Vedle běžných opakovacích a učebních materiálů, připravují náročnější úkoly pro žáky rychlé a mimořádně nadané. Aktuálně reagují přímo na specifické vzdělávací potřeby mimořádně nadaných žáků především ve vyučovacích předmětech, kde se tato nadání dítěte objevují a volí různé výchovné a vzdělávací strategie:

- zajímají se o vědomosti a zkušenosti nadaného žáka
- zadávají mu úkoly, které umožňují volbu různých postupů rozvíjejících jeho nadání
- poskytují těmto žákům rozšiřující studijní materiály a zdroje
- zadávají žákům různé referáty a úkoly prohlubující nadání žáka
- zapojují tyto žáky do činnosti v hodině, různých skupinových aktivit a projektů
- doporučují žákovi nepovinné předměty či zájmové aktivity jež škola nabízí

V rámci vyučování matematiky projevují tito žáci dobrou koncentraci, paměť, zálibu v řešení problémových úloh a svými znalostmi přesahují stanovené požadavky. Umožňujeme jim pracovat individuálně s naučnou literaturou (hlavolamy, kvizy, záhady, problémové úlohy) i navštívit vyučovací hodiny ve vyšších ročnících. V dalších hodinách pracují dle individuálního vzdělávacího plánu. Jsou jim zadávány náročnější samostatné úkoly (referáty k probíranému učivu, zajímavosti ze světa techniky , atd.), jsou pověřováni vedením a řízením skupin. Je jim dáván prostor pro hlubší bádání a zkoumání.

Na žáky s hudebním nadáním klade učitel vyšší nároky odpovídající jejich dovednostem a schopnostem. Výhodným způsobem je zapojuje do činností v hodině – mohou doprovázet na hudební nástroj, vést hlas při vícehlasém zpěvu, pracovat v orchestru školy atd.

Žákům výtvarně nadaným jsou zadávány náročnější práce, jsou podporováni v mimoškolních aktivitách, navštěvují výtvarné obory při základních uměleckých školách.

Žáci nadaní spíše technicky, manuálně zruční jsou osloveni v předmětech fyziky, chemie a dílen, kde mohou experimentovat v různých fyzikálních pokusech., jsou jim zadávány náročnější úkoly, pracují na malých projektech. V dílnách pak mohou plně rozvíjet své technické nadání i manuální zručnost.

Pohybově nadaní žáci jsou podporováni v rozvíjení všech pohybových aktivit, především těch, kde žák projevuje největší zájem a talent. Žáci jsou zapojováni do sportovních soutěží , až už v rámci školy nebo mimo ní.

Vyučování ve všech předmětech je vedeno tak, aby zde každý žák mohl projevit svoji individualitu. Waldorfská škola svým činnostním a zážitkovým vyučováním přirozeně podporuje rozvoj nadání žáků, nikoliv jednostrannost.

Jazykové vyučování na druhém stupni probíhá velmi často skupinově, neboť tato forma velmi dobře umožňuje individualizaci výuky a dává větší prostor talentovaným žákům. Do učebního programu je zařazena konverzace s rodilým mluvčím.

1.17 Začlenění průřezových témat

Průřezová témata se zabývají aktuálními problémy současného světa. Jsou důležitým prvkem základního vzdělávání, který se podílí na rozvíjení osobnosti dítěte. Prostřednictvím realizace průřezových témat je vytvářena příležitost pro individuální uplatnění žáků, jejich vzájemnou spolupráci a komunikaci. Jak už sám název říká, nejedná se o témata odtržená od každodenního života , ale žáci se s nimi setkávají napříč školní docházkou a předměty. Waldorfská škola reaguje na jednotlivá témata aktuálně, třídní i odborní učitelé integrují danou problematiku do každodenní výchovně vzdělávací práce s dětmi. Rovněž realizace různých projektů, nabídka zájmových činností, mimoškolních aktivit, akcí školních i mimoškolních atd. přispívá ke splnění cílů výchovy a vzdělávání v duchu svobodné, zodpovědné, kreativní a sociálně vnímavé osobnosti, která se orientuje v současném světě. Vzdělávací oblasti jakými jsou Člověk a jeho svět, Člověk a společnost, Člověk a příroda, Člověk a zdraví, Člověk a svět práce, Umění a kultura, Jazyk a jazyková komunikace jsou prostorem kde jsou jednotlivá průřezová témata ve větší nebo menší míře realizována.

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

Průřezová témata reprezentují v RVP ZV okruhy aktuálních problémů současného světa a stávají se významnou a nedílnou součástí základního vzdělávání. Jsou důležitým formativním prvkem základního vzdělávání, vytvářejí příležitosti pro individuální uplatnění žáků i pro jejich vzájemnou spolupráci a pomáhají rozvíjet osobnost žáka především v oblasti postojů a hodnot.

Všechna průřezová témata mají jednotné zpracování. Obsahují **Charakteristiku průřezového tématu**, v níž je zdůrazněn význam a postavení průřezového tématu v základním vzdělávání. Dále je vyjádřen vztah ke vzdělávacím oblastem a **přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka jak v oblasti vědomostí, dovedností a schopností**, tak v oblasti postojů a hodnot. Obsah průřezových témat doporučený pro základní vzdělávání je rozpracován do **tematických okruhů** (v textu tučným písmem). Každý tematický okruh obsahuje nabídku **témat** (činností, námětů). Výběr témat a způsob jejich zpracování v učebních osnovách je v kompetenci školy.

Tematické okruhy průřezových témat procházejí napříč vzdělávacími oblastmi a umožňují propojení vzdělávacích obsahů oborů. Tím přispívají ke komplexnosti vzdělávání žáků a pozitivně ovlivňují proces utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků. Žáci dostávají možnost utvářet si integrovaný pohled na danou problematiku a uplatňovat širší spektrum dovedností.

Průřezová témata tvoří *povinnou součást základního vzdělávání*. Škola musí do vzdělávání na 1. stupni i na 2. stupni zařadit všechna průřezová témata uvedená v RVP ZV[3]. Všechna průřezová témata však nemusí být zastoupena v každém ročníku. V průběhu základního vzdělávání je povinností školy nabídnout žákům postupně všechny tematické okruhy jednotlivých průřezových témat, jejich rozsah a způsob realizace stanovuje ŠVP. Průřezová témata je možné využít jako integrativní součást vzdělávacího obsahu vyučovacího předmětu nebo v podobě samostatných předmětů, projektů, seminářů, kurzů apod.

Podmínkou účinnosti průřezových témat je jejich propojenost se vzdělávacím obsahem konkrétních vyučovacích předmětů a s obsahem dalších činností žáků realizovaných ve škole i mimo školu.

V etapě základního vzdělávání jsou vymezena tato průřezová témata:

3

1.17.1 OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA (OSV)

Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma **Osobnostní a sociální výchova** v základním vzdělávání akcentuje formativní prvky, orientuje se na subjekt i objekt, je praktické a má každodenní využití v běžném životě. Reflektuje osobnost žáka, jeho individuální potřeby i zvláštnosti. Jeho smyslem je pomáhat každému žákovi utvářet praktické životní dovednosti.

Specifikou Osobnostní a sociální výchovy je, že se učivem stává sám žák, stává se jím konkrétní žákovská skupina a stávají se jím více či méně běžné situace každodenního života. Jejím smyslem je pomáhat každému žákovi hledat vlastní cestu k životní spokojenosti založené na dobrých vztazích k sobě samému i k dalším lidem a světu.

Vztah osobnostní a sociální výchovy ke vzdělávací oblasti **Jazyk a jazyková komunikace** je založen na samotném faktu komunikační podstaty jazyka s tím, že se zaměřuje na každodenní verbální komunikaci jako klíčový nástroj jednání v různých životních situacích. Prohlubuje vztah mezi verbální a neverbální složkou komunikace a rozšiřuje specifické aplikace jazyka o sociální dovednosti. Vzdělávací oblast **Člověk a jeho svět** lze naplňovat prostřednictvím témat směřujících k sebepoznání, zdravému sebepojetí, seberegulaci a k udržení psychického zdraví – psychohygieně, komunikaci, mezilidským vztahům. Úzká je vazba ke vzdělávací oblasti **Člověk a společnost**, a to k Výchově k občanství a k jejím částem "Člověk ve společnosti", "Člověk jako jedinec". Konkrétně k tématům "lidská setkání, vztahy mezi lidmi, zásady lidského soužití" (Člověk ve společnosti) a "podobnost a odlišnost lidí, vnitřní svět člověka, osobní rozvoj" (Člověk jako jedinec). Všechna tato témata jsou v Osobnostní a sociální výchově vnímána jako samostatná. Osobnostní a sociální výchova klade důraz na získávání praktickým dovedností spjatých s uvedenými tématy. Vazba ke vzdělávací oblasti **Člověk a příroda** se týká evoluce lidského chování, zvířecí a lidské komunikace a seberegulujícího jednání jako základního ekologického principu. Nabízí též možnosti rozvoje emocionálních vztahů, osobních postojů a praktických dovedností ve vztahu k přírodnímu prostředí. Vazba na vzdělávací oblast **Umění a kultura** se týká především společného zaměření na rozvoj smyslového vnímání, kreativity, vnímání a utváření mimouměleckého estetična – jako např. estetiky chování a mezilidských vztahů a chápání umění jako prostředku komunikace a osvojování si světa. V osobnostní a sociální výchově lze účinně využít různých postupů dramatické výchovy. Doplňující vzdělávací obor Dramatická výchova užívá jako základní metody nástroje dramatické a inscenační tvorby, osobnostní a sociální výchova vedle toho užívá i tréninkové postupy sociálně psychologické povahy, které nemají divadelní podstatu. Propojení se vzdělávací oblastí **Člověk a zdraví** je vhodné v tématech reflektujících fyzickou stránku člověka, sociální vztahy, komunikaci a rozhodování v běžných i vypjatých situacích. Osobnostní a sociální výchova tak může napomoci k získání dovedností vztahujících se k zdravému duševnímu a sociálnímu životu. Rovněž přispívá k realizaci vzdělávací oblasti **Člověk a svět práce**, zejména zdokonalováním dovedností týkajících se spolupráce a komunikace v týmu a v různých pracovních situacích.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- vede k porozumění sobě samému a druhým
- napomáhá k zvládání vlastního chování
- přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů ve třídě i mimo ni
- rozvíjí základní dovednosti dobré komunikace a k tomu příslušné vědomosti
- utváří a rozvíjí základní dovednosti pro spolupráci
- umožňuje získat základní sociální dovednosti pro řešení složitých situací (např. konfliktů)
- formuje studijní dovednosti

- podporuje dovednosti a přináší vědomosti týkající se duševní hygieny

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- pomáhá k utváření pozitivního (nezraňujícího) postoje k sobě samému a k druhým
- vede k uvědomování si hodnoty spolupráce a pomoci
- vede k uvědomování si hodnoty různosti lidí, názorů, přístupů k řešení problémů
- přispívá k uvědomování mravních rozměrů různých způsobů lidského chování
- napomáhá primární prevenci sociálně patologických jevů a škodlivých způsobů chování

Tematické okruhy průřezového tématu

Tematické okruhy osobnostní a sociální výchovy jsou členěny do tří částí, které jsou zaměřeny na osobnostní, sociální a mravní rozvoj. Pro jejich realizaci je užitečné zařazovat do výuky ta témata, která reflektují aktuální potřeby žáků, popřípadě vycházejí ze vzájemné domluvy s nimi. Všechna uvedená témata se uskutečňují prakticky, prostřednictvím vhodných her, cvičení, modelových situací a příslušných diskusí.

Vzhledem k tomu, že se jedná o živá setkání dotýkající se osobní existence, je třeba počítat s tím, že na různé věci budou mít žáci různé názory, že se může objevit odmítání témat či technik, ostych, případně, že některé hry tzv. "nevyjdou". Právě tyto okamžiky však bývají v Osobnostní a sociální výchově velmi užitečné, neboť nabízejí příležitost k přemýšlení o tom, co se děje.

Osobnostní rozvoj

OSV1 - Rozvoj schopností poznávání – cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění; cvičení dovedností zapamatování, řešení problémů; dovednosti pro učení a studium

OSV2 -Sebepoznání a sebepojetí – já jako zdroj informací o sobě; druzí jako zdroj informací o mně; moje tělo, moje psychika (temperament, postoje, hodnoty); co o sobě vím a co ne; jak se promítá mé já v mém chování; můj vztah ke mně samé/mu; moje učení; moje vztahy k druhým lidem; zdravé a vyrovnané sebepojetí

OSV3 - Seberegulace a sebeorganizace – cvičení sebekontroly, sebeovládání – regulace vlastního jednání i prožívání, vůle; organizace vlastního času, plánování učení a studia; stanovování osobních cílů a kroků k jejich dosažení

OSV4 - Psychohygiena – dovednosti pro pozitivní naladění mysli a dobrý vztah k sobě samému; sociální dovednosti pro předcházení stresům v mezilidských vztazích; dobrá organizace času; dovednosti zvládání stresových situací (rozumové zpracování problému, uvolnění-relaxace, efektivní komunikace atd.); hledání pomoci při potížích

OSV5 - Kreativita – cvičení pro rozvoj základních rysů kreativity (pružnosti nápadů, originality, schopnosti vidět věci jinak, citlivosti, schopnosti "dotahovat" nápady do reality), tvořivost v mezilidských vztazích

Sociální rozvoj

OSV6 - Poznávání lidí – vzájemné poznávání se ve skupině/třídě; rozvoj pozornosti vůči odlišnostem a hledání výhod v odlišnostech; chyby při poznávání lidí

OSV7 - Mezilidské vztahy – péče o dobré vztahy; chování podporující dobré vztahy, empatie a pohled na svět očima druhého, respektování, podpora, pomoc; lidská práva jako regulativ vztahů; vztahy a naše skupina/třída (práce s přirozenou dynamikou dané třídy jako sociální skupiny)

OSV8 - Komunikace – řeč těla, řeč zvuků a slov, řeč předmětů a prostředí vytvářeného člověkem, řeč lidských skutků; cvičení pozorování a empatického a aktivního naslouchání; dovednosti pro sdělování verbální i neverbální (technika řeči, výraz řeči, cvičení v neverbálním sdělování); specifické komunikační dovednosti (monologické formy - vstup do tématu „rétorika“); dialog (vedení dialogu, jeho pravidla a řízení, typy dialogů); komunikace v různých situacích (informování, odmítání, omluva, pozdrav, prosba, přesvědčování, řešení konfliktů, vyjednávání, vysvětlování, žádost apod.); efektivní strategie: asertivní komunikace, dovednosti komunikační obrany proti agresi a manipulaci, otevřená a pozitivní komunikace; pravda, lež a předstírání v komunikaci

OSV9 - Kooperace a kompetice – rozvoj individuálních dovedností pro kooperaci (seberegulace v situaci nesouhlasu, odporu apod., dovednost odstoupit od vlastního nápadu, dovednost navazovat na druhé a rozvíjet vlastní linku jejich myšlenky, pozitivní myšlení apod.); rozvoj sociálních dovedností pro kooperaci (jasná a respektující komunikace, řešení konfliktů, podřízení se, vedení a organizování práce skupiny); rozvoj individuálních a sociálních dovedností pro etické zvládání situací soutěže, konkurence

Morální rozvoj

OSV10 - Řešení problémů a rozhodovací dovednosti – dovednosti pro řešení problémů a rozhodování z hlediska různých typů problémů a sociálních rolí problémy v mezilidských vztazích, zvládání učebních problémů vázaných na látku předmětů, problémy v seberegulaci

OSV11 - Hodnoty, postoje, praktická etika – analýzy vlastních i cizích postojů a hodnot a jejich projevů v chování lidí; vytváření povědomí o kvalitách typu odpovědnost, spolehlivost, spravedlivost, respektování atd.; pomáhající a prosociální chování (člověk neočekává protislužbu); dovednosti rozhodování v eticky problematických situacích všedního dne

1.17.2 Výchova demokratického občana (DEM)

Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma Výchova demokratického občana má mezioborový a multikulturní charakter. V obecné rovině představuje syntézu hodnot, a to spravedlnosti, tolerance a odpovědnosti, v konkrétní rovině pak především rozvoj kritického myšlení, vědomí svých práv a povinností a porozumění demokratickému uspořádání společnosti a demokratickým způsobům řešení konfliktů a problémů.

Výchova demokratického občana má vybavit žáka základní úrovní občanské gramotnosti. Ta vyjadřuje způsobilost orientovat se ve složitostech, problémech a konfliktech otevřené, demokratické a pluralitní společnosti. Její získání má umožnit žákovi konstruktivně řešit problémy se zachováním své lidské důstojnosti, respektem k druhým, ohledem na zájem celku, s vědomím svých práv a povinností, svobod a odpovědností, s uplatňováním zásad slušné komunikace a demokratických způsobů řešení.

Průřezové téma v základním vzdělávání využívá ke své realizaci nejen tematických okruhů, ale i zkušeností a prožitků žáků, kdy celkové klima školy (vztahy mezi všemi subjekty vzdělávání založené na spolupráci, partnerství, dialogu a respektu) vytváří demokratickou atmosféru třídy, sloužící jako „laboratoř demokracie“. V ní jsou žáci více motivováni k uplatňování svých názorů v diskusích a k možnosti demokraticky se podílet na rozhodnutích celku, společenství, komunity. Zároveň si sami na sobě mohou ověřit nejen

význam dodržování pravidel, eventuálně v zájmu spravedlnosti se podílet na vytváření pravidel nových, ale i to, jak je důležité se o udržování demokracie starat, protože překročení hranice k anarchii či naopak k despotismu je neustále přítomným nebezpečím. Tato zkušenost pak rozvíjí schopnost kritického myšlení.

Průřezové téma Výchova demokratického občana má blízkou vazbu především na vzdělávací oblast Člověk a společnost, v níž jsou tematizovány principy demokracie a demokratického rozhodování a řízení, lidská a občanská práva, ve kterých se klade důraz na participaci jednotlivců - občanů na společenském a politickém životě demokratické společnosti. Ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět se uplatňuje v tématech zaměřených na vztah k domovu a vlasti.

Průřezové téma má vazbu i na ostatní vzdělávací oblasti, zejména pak na ty, v nichž se tematizuje vztah k sobě samému i ostatním lidem, k okolnímu prostředí, k normám i hodnotám.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- vede k aktivnímu postoji v obhajování a dodržování lidských práv a svobod
- vede k pochopení významu řádu, pravidel a zákonů pro fungování společnosti
- umožňuje participovat na rozhodnutích celku s vědomím vlastní odpovědnosti za tato rozhodnutí a s vědomím jejich důsledků
- rozvíjí a podporuje komunikativní, formulační, argumentační, dialogické a prezentační schopnosti a dovednosti
- prohlubuje empatii, schopnost aktivního naslouchání a spravedlivého posuzování
- vede k uvažování o problémech v širších souvislostech a ke kritickému myšlení

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- vede k otevřenému, aktivnímu, zainteresovanému postoji v životě
- vychovává k úctě k zákonu
- rozvíjí disciplinovanost a sebekritiku
- učí sebeúctě a sebedůvěře, samostatnosti a angažovanosti
- přispívá k utváření hodnot jako je spravedlnost, svoboda, solidarita, tolerance a odpovědnost
- rozvíjí a podporuje schopnost zaujetí vlastního stanoviska v pluralitě názorů
- motivuje k ohleduplnosti a ochotě pomáhat zejména slabším
- umožňuje posuzovat a hodnotit společenské jevy, procesy, události a problémy z různých úhlů pohledu (lokální, národní, evropská, globální dimenze)
- vede k respektování kulturních, etnických a jiných odlišností
- vede k asertivnímu jednání a ke schopnosti kompromisu

Tematické okruhy průřezového tématu

Tematické okruhy průřezového tématu jsou zaměřeny na utváření a rozvíjení demokratických vědomostí, dovedností a postojů potřebných pro aktivní účast žáků – budoucích dospělých občanů – v životě demokratické společnosti. Při jejich realizaci je užitečné vycházet z reálných životních situací a doporučené obsahy tematických okruhů co nejvíce vztahovat k životní zkušenosti žáků.

DEM1 - Občanská společnost a škola – škola jako model otevřeného partnerství a demokratického společenství, demokratická atmosféra a demokratické vztahy ve škole; způsoby uplatňování demokratických principů a hodnot v každodenním životě školy (význam aktivního zapojení žáků do žákovské samosprávy - žákovských rad či parlamentů); formy participace žáků na životě místní komunity; spolupráce školy se správními orgány a institucemi v obci

DEM2 - Občan, občanská společnost a stát – občan jako odpovědný člen společnosti(jeho práva a povinnosti, schopnost je aktivně uplatňovat, přijímat odpovědnost za své postoje a činy, angažovat se a být zainteresovaný na zájmu celku); Listina základních práv a svobod, práva a povinnosti občana; úloha občana v demokratické společnosti; základní principy a hodnoty demokratického politického systému (právo, spravedlnost, diferenciace, různorodost); principy soužití s minoritami (vztah k jinému, respekt k identitám, vzájemná komunikace a spolupráce, příčiny nedorozumění a zdroje konfliktů)

DEM3 - Formy participace občanů v politickém životě – volební systémy a demokratické volby a politika (parlamentní, krajské a komunální volby); obec jako základní jednotka samosprávy státu; společenské organizace a hnutí

DEM4 - Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování – demokracie jako protiváha diktatury a anarchie; principy demokracie; základní kategorie fungování demokracie (spravedlnost, řád, norma, zákon, právo, morálka); význam Ústavy jako základního zákona země; demokratické způsoby řešení konfliktů a problémů v osobním životě i ve společnosti

1.17.3 VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH (GLO)

Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech akcentuje ve vzdělávání evropskou dimenzi, která podporuje globální myšlení a mezinárodní porozumění a jako princip prostupuje celým základním vzděláváním. Podstatnou součástí evropské dimenze je výchova budoucích evropských občanů jako zodpovědných a tvořivých osobností, v dospělosti schopných mobility a flexibility v občanské a pracovní sféře i v osobním životě. Rozvíjí vědomí evropské identity při respektování identity národní. Otevírá žákům širší horizonty poznání a perspektivy života v evropském a mezinárodním prostoru a seznamuje je s možnostmi, které jim tento prostor poskytuje.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech prolíná všemi vzdělávacími oblastmi, integruje a prohlubuje poznatky a umožňuje uplatnit dovednosti, které si žáci osvojili v jednotlivých vzdělávacích oborech. Podporuje ve vědomí a jednání žáků tradiční evropské hodnoty, k nimž patří humanismus, svobodná lidská vůle, morálka, uplatňování práva a osobní zodpovědnost spolu s racionálním uvažováním, kritickým myšlením a tvořivostí.

Příležitosti k realizaci tématu poskytuje na prvním stupni vzdělávací oblast Člověk a jeho svět. Ve vzdělávání se využívají zkušenosti a poznatky žáků z běžného života i mimořádných událostí v rodině, v obci a nejbližším okolí. Na druhém stupni se vztahuje průřezové téma zejména ke vzdělávací oblasti Člověk a společnost. Využívá, aktualizuje a propojuje poznatky z oboru historie a politické geografie. Prohlubuje porozumění klíčovým historickým a politickým událostem, které ovlivnily vývoj Evropy i světa a měly podstatný význam pro evropskou integraci a začlenění České republiky do integračního procesu. Důležitým prostorem pro realizaci průřezového tématu se stává obor Výchova k občanství, v jehož vzdělávacím obsahuje zdůrazňují sociální, ekonomické, právní a kulturní souvislosti v evropské a globální dimenzi. Objasňuje také vazby mezi lokální, národní, evropskou a globální úrovní uvažování, rozhodování a jednání. Ve vzdělávací oblasti Člověk a příroda se uplatňuje zejména při objasňování důsledků globálních vlivů na životní

prostředí v okolí žáků s důrazem na potřebu a závažnost ochrany tohoto prostředí především v dané lokalitě. Významnou oblastí pro realizaci tohoto tématu se stává vzdělávací oblast Jazyk a jazyková komunikace. Český jazyk je nejen nezastupitelným nástrojem učení, zpracování informací a prezentace postojů a názorů, ale má také významnou propedeutickou funkci při osvojování dalších jazyků, které jsou klíčem k bezprostřednímu dorozumění a poznávání kultury jiných národů. Cizí jazyky mají praktický význam pro mobilitu občanskou, vzdělávací i pracovní. Jsou prostředkem pro využití originálních zdrojů při poznávání života a evropské a světové kultury. Dovednosti osvojené žáky ve vzdělávací oblasti Informační a komunikační technologie, zejména při práci s internetem, jsou využívány k samostatnému získávání informací o zemích Evropy a světa, o jejich životě a událostech. Tyto informace se následně stávají prostředkem pro orientaci v nabídce vzdělávacích, pracovních, kulturních a zájmových příležitostí a při navazování kontaktů. Ve vzdělávací oblasti Umění a kultura rozvíjí průřezové téma vztah k evropské a světové kultuře. Prohlubuje porozumění evropským kulturním kořenům a chápání kulturních souvislostí při respektování svébytnosti národních a regionálních kultur a jejich přínosu ke kultuře světové. Ozřejmuje význam kulturního a historického dědictví jako zdroje poznání a přispívá k emocionální zainteresovanosti na jeho uchování a záchraně. Dramatická výchova, jako doplňující vzdělávací obor umožňuje žákům vyjadřovat a prezentovat své postoje, přijímat role a zkoumat témata a situace na základě vlastního jednání. Vzdělávací oblast Člověk a zdraví orientuje žáky v globálních problémech souvisejících se zdravím. V oboru tělesná výchova využívá průřezové téma zájmu žáků o sport k hlubšímu pochopení souvislostí evropských kořenů olympijských idejí a významu sportu pro vzájemné porozumění a přátelství mezi lidmi různých národů a národností.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- rozvíjí a integruje základní vědomosti potřebné pro porozumění sociálním a kulturním odlišnostem mezi národy
- prohlubuje porozumění vlivu kulturních, ideologických a sociopolitických rozdílů na vznik a řešení globálních problémů v jejich vzájemných souvislostech
- prohlubuje základní vědomosti nezbytné pro pochopení struktury a funkcí mezinárodních a nevládních organizací, jejich vlivu na řešení globálních i lokálních problémů v oblasti humanitární, politické, sociální, ekonomické, kulturní a dodržování lidských práv
- rozvíjí schopnost srovnávat projevy kultury v evropském a globálním kontextu, nacházet společné znaky a odlišnosti a hodnotit je v širších souvislostech
- rozšiřuje a prohlubuje dovednosti potřebné pro orientaci v evropském prostředí, seberealizaci a řešení reálných situací v otevřeném evropském prostoru
- prohlubuje vědomosti potřebné k pochopení souvislostí evropských kořenů a kontinuity evropského vývoje a podstaty evropského integračního procesu
- vede k pochopení významu společných politik a institucí Evropské unie; seznamuje s dopadem jejich činnosti na osobní i občanský život jednotlivce i s možnostmi jejich zpětného ovlivňování a využívání
- vede k poznání a pochopení života a díla významných Evropanů a iniciuje zájem žáků o osobnostní vzory
- rozvíjí schopnost racionálně uvažovat, projevovat a korigovat emocionální zaujetí v situacích motivujících k setkávání, srovnávání a hledání společných evropských perspektiv

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- pomáhá překonávat stereotypy a předsudky
- obohacuje pohledy žáka na sebe sama z hlediska otevřených životních perspektiv rozšířených o možnosti volby v evropské a mezinárodní dimenzi

- kultivuje postoje k Evropě jako širší vlasti a ke světu jako globálnímu prostředí života
- utváří pozitivní postoje k jinakosti a kulturní rozmanitosti
- podporuje pozitivní postoje k tradičním evropským hodnotám
- upevňuje osvojování vzorců chování evropského občana a smysl pro zodpovědnost

Tematické okruhy průřezového tématu

Tematické okruhy průřezového tématu podněcují zájem žáků o Evropu a svět a zprostředkovávají jim poznání Evropy a světa jako uspořádaného prostředí, měnícího se v čase, v němž se lidé setkávají, společně řeší problémy a utvářejí svůj život. Prostřednictvím tematických okruhů si žáci zpřesňují obraz Evropy, uvědomují si souvislosti řešení běžných situací občana s globálními problémy a možnosti utváření své vlastní životní perspektivy v evropském a globálním prostoru.

GLO1 - Evropa a svět nás zajímá – rodinné příběhy, zážitky a zkušenosti z Evropy a světa; místa, události a artefakty v blízkém okolí mající vztah k Evropě a světu; naši sousedé v Evropě; život dětí v jiných zemích; lidová slovesnost, zvyky a tradice národů Evropy

GLO2 - Objevujeme Evropu a svět – naše vlast a Evropa; evropské krajiny; Evropa a svět; mezinárodní setkávání; státní a evropské symboly; Den Evropy; život Evropanů a styl života v evropských rodinách; životní styl a vzdělávání mladých Evropanů

GLO3 - Jsme Evropané – kořeny a zdroje evropské civilizace; klíčové mezníky evropské historie; Evropská integrace; instituce Evropské unie a jejich fungování; čtyři svobody a jejich dopad na život jedince; co Evropu spojuje a co ji rozděluje; mezinárodní organizace a jejich přispění k řešení problémů dětí a mládeže

1.17.4 Multikulturní výchova (MUL)

Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma Multikulturní výchova v základním vzdělávání umožňuje žákům seznamovat se s rozmanitostí různých kultur, jejich tradicemi a hodnotami. Na pozadí této rozmanitosti si pak žáci mohou lépe uvědomovat i svoji vlastní kulturní identitu, tradice a hodnoty.

Multikulturní výchova zprostředkovává poznání vlastního kulturního zakotvení a porozumění odlišným kulturám. Rozvíjí smysl pro spravedlnost, solidaritu a toleranci, vede k chápání a respektování neustále se zvyšující sociokulturní rozmanitosti. U menšinového etnika rozvíjí jeho kulturní specifika a současně poznávání kultury celé společnosti, majoritní většinu seznamuje se základními specifiky ostatních národností žijících ve společném státě, u obou skupin pak pomáhá nacházet styčné body pro vzájemné respektování, společné aktivity a spolupráci.

Multikulturní výchova se hluboce dotýká i mezilidských vztahů ve škole, vztahů mezi učiteli a žáky, mezi žáky navzájem, mezi školou a rodinou, mezi školou a místní komunitou. Škola jako prostředí, v němž se setkávají žáci z nejrůznějšího sociálního a kulturního zázemí, by měla zabezpečit takové klima, kde se budou všichni cítit rovnoprávně, kde budou v majoritní kultuře úspěšní i žáci minorit a žáci majority budou poznávat kulturu svých spolužáků - příslušníků minorit. Tím přispívá k vzájemnému poznávání obou skupin, ke vzájemné toleranci, k odstraňování nepřátelství a předsudků vůči „nepoznanému“.

Multikulturní výchova prolíná všemi vzdělávacími oblastmi. Blízkou vazbu má zejména na vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a společnost, Informační a komunikační technologie, Umění a kultura, Člověk a zdraví, z oblasti Člověk a příroda se dotýká především vzdělávacího oboru Zeměpis. Vazba na tyto oblasti je dána především tématy, která ze zabývají vzájemným vztahem mezi příslušníky různých národů a etnických skupin.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- poskytuje žákům základní znalosti o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti
- rozvíjí dovednost orientovat se v pluralitní společnosti a využívat interkulturních kontaktů k obohacení sebe i druhých
- učí žáky komunikovat a žít ve skupině s příslušníky odlišných sociokulturních skupin, uplatňovat svá práva a respektovat práva druhých, chápat a tolerovat odlišné zájmy, názory i schopnosti druhých
- učí přijmout druhého jako jedince se stejnými právy, uvědomovat si, že všechny etnické skupiny a všechny kultury jsou rovnocenné a žádná není nadřazena jiné
- rozvíjí schopnost poznávat a tolerovat odlišnosti jiných národnostních, etnických, náboženských, sociálních skupin a spolupracovat s příslušníky odlišných sociokulturních skupin
- rozvíjí dovednost rozpoznat projevy rasové nesnášenlivosti a napomáhá prevenci vzniku xenofobie
- učí žáky uvědomovat si možné dopady svých verbálních i neverbálních projevů a připravenosti nést odpovědnost za své jednání,
- poskytuje znalost některých základních pojmů multikulturní terminologie: kultura, etnikum, identita, diskriminace, xenofobie, rasismus, národnost, netolerance aj.

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- pomáhá žákům prostřednictvím informací vytvářet postoje tolerance a respektu k odlišným sociokulturním skupinám, reflektovat zázemí příslušníků ostatních sociokulturních skupin a uznávat je
- napomáhá žákům uvědomit si vlastní identitu, být sám sebou, reflektovat vlastní sociokulturní zázemí
- stimuluje, ovlivňuje a koriguje jednání a hodnotový systém žáků, učí je vnímat odlišnost jako příležitost k obohacení, nikoli jako zdroj konfliktu
- pomáhá uvědomovat si neslučitelnost rasové (náboženské či jiné) intolerance s principy života v demokratické společnosti
- vede k angažovanosti při potírání projevů intolerance, xenofobie, diskriminace a rasismu
- učí vnímat sebe sama jako občana, který se aktivně spolupodílí na utváření vztahu společnosti k minoritním skupinám

Tematické okruhy průřezového tématu

Tematické okruhy Multikulturní výchovy vycházejí z aktuální situace ve škole, reflektují aktuální dění v místě školy, současnou situaci ve společnosti. Výběr a realizace daného tematického okruhu, popř. tématu může být významně ovlivněn vzájemnou dohodou učitelů, učitelů a žáků, učitelů a rodičů apod.

MUL1 - Kulturní diference – jedinečnost každého člověka a jeho individuální zvláštnosti; člověk jako nedílná jednota tělesné i duševní stránky, ale i jako součást etnika; poznávání vlastního kulturního zakotvení; respektování zvláštností různých etnik (zejména cizinců nebo příslušníků etnik žijících v místě školy); základní problémy sociokulturních rozdílů v České republice a v Evropě

MUL2 - Lidské vztahy – právo všech lidí žít společně a podílet se na spolupráci; udržovat tolerantní vztahy a rozvíjet spolupráci s jinými lidmi, bez ohledu na jejich kulturní, sociální, náboženské, zájmové nebo generační příslušnost; vztahy mezi kulturami (vzájemné obohacování různých kultur, ale i konflikty vyplývající z jejich rozdílnosti); předsudky a vžité stereotypy (příčiny a důsledky diskriminace); důležitost integrace jedince v rodinných, vrstevnických a profesních vztazích; uplatňování principu slušného chování (základní morální normy); význam kvality mezilidských vztahů pro harmonický rozvoj osobnosti; tolerance, empatie, umět se vžít do role druhého; lidská solidarita, osobní přispění k zapojení žáků z odlišného kulturního prostředí do kolektivu třídy

MUL3 - Etnický původ – rovnocennost všech etnických skupin a kultur; odlišnost lidí, ale i jejich vzájemná rovnost; postavení národnostních menšin; základní informace o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti; různé způsoby života, odlišné myšlení a vnímání světa; projevy rasové nesnášenlivosti – jejich rozpoznávání a důvody vzniku

MUL4 - Multikulturalita – multikulturalita současného světa a předpokládaný vývoj v budoucnosti; multikulturalita jako prostředek vzájemného obohacování; specifické rysy jazyků a jejich rovnocennost; naslouchání druhým, komunikace s příslušníky odlišných sociokulturních skupin, vstřícný postoj k odlišnostem; význam užívání cizího jazyka jako nástroje dorozumění a celoživotního vzdělávání

MUL5 - Princip sociálního smíru a solidarity – odpovědnost a přispění každého jedince za odstranění diskriminace a předsudků vůči etnickým skupinám; nekonfliktní život v multikulturní společnosti; aktivní spolupodílení dle svých možností na přetváření společnosti, zohlednění potřeb minoritních skupin; otázka lidských práv, základní dokumenty

1.17.5 ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA (ENV)

Charakteristika průřezového tématu

Environmentální výchova vede jedince k pochopení komplexnosti a složitosti vztahů člověka a životního prostředí, tj. k pochopení nezbytnosti postupného přechodu k udržitelnému rozvoji společnosti a k poznání významu odpovědnosti za jednání společnosti i každého jedince. Umožňuje sledovat a uvědomovat si dynamicky se vyvíjející vztahy mezi člověkem a prostředím při přímém poznávání aktuálních hledisek ekologických, ekonomických, vědeckotechnických, politických a občanských, hledisek časových (vztahů k budoucnosti) i prostorových (souvislostí mezi lokálními, regionálními a globálními problémy), i možnosti různých variant řešení environmentálních problémů. Vede jedince k aktivní účasti na ochraně a utváření prostředí a ovlivňuje v zájmu udržitelnosti rozvoje lidské civilizace životní styl a hodnotovou orientaci žáků.

Na realizaci průřezového tématu se podílí většina vzdělávacích oblastí. Postupným propojováním, rozšiřováním, upevňováním i systematizací vědomostí a dovedností získávaných v těchto oblastech umožňuje Environmentální výchova utváření integrovaného pohledu. Každá z oblastí má svůj specifický význam v ovlivňování racionální stránky osobnosti i ve vlivu na stránku emocionální a volně aktivní. Ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět poskytuje průřezové téma ucelený elementární pohled na okolní přírodu i prostředí. Učí pozorovat, citlivě vnímat a hodnotit důsledky jednání lidí, přispívá k osvojování si základních dovedností a návyků aktivního odpovědného přístupu k prostředí v každodenním životě. V maximální míře využívá přímých kontaktů žáků okolním prostředím a propojuje rozvíjení myšlení s výrazným ovlivňováním emocionální stránky

osobnosti jedince. Ve vzdělávací oblasti Člověk a příroda zdůrazňuje pochopení objektivní platnosti základních přírodních zákonitostí, dynamických souvislostí od nejméně složitých ekosystémů až po biosféru jako celek, postavení člověka v přírodě a komplexní funkce ekosystémů ve vztahu k lidské společnosti, tj. pro zachování podmínek života, pro získávání obnovitelných zdrojů surovin a energie i pro mimoprodukční hodnoty (inspiraci, odpočinek). Klade základy systémového přístupu zvýrazňujícího vazby mezi prvky systémů, jejich hierarchické uspořádání a vztahy k okolí. Ve vzdělávací oblasti Člověk a společnost téma odkrývá souvislosti mezi ekologickými, technicko-ekonomickými a sociálními jevy s úrazem na význam preventivní obezřetnosti v jednání a další principy udržitelnosti rozvoje. Ve vzdělávací oblasti Člověk a zdraví se téma dotýká problematiky vlivů prostředí na vlastní zdraví i na zdraví ostatních lidí. V souvislosti s problémy současného světa vede k poznání důležitosti péče o přírodu při organizaci masových sportovních akcí. Ve vzdělávací oblasti Informační a komunikační technologie umožňuje průřezové téma aktivně využívat výpočetní techniku (internet) při zjišťování aktuálních informací o stavu prostředí, rozlišovat závažnost ekologických problémů a poznávat jejich propojenost. Komunikační technologie podněcují zájem o způsoby řešení ekologických problémů možností navazovat kontakty v této oblasti a vyměňovat si informace v rámci kraje, republiky i EU a světa. Vzdělávací Oblast Umění a kultura poskytuje Environmetální výchově mnoho příležitostí pro zamýšlení se nad vztahy člověka a prostředí, k uvědomování si přírodního i sociálního prostředí jako zdroje inspirace pro vytváření kulturních a uměleckých hodnot a přispívá k vnímání estetických kvalit prostředí. Propojení tématu se vzdělávací oblastí Člověk a svět práce se realizuje prostřednictvím konkrétních pracovních aktivit ve prospěch životního prostředí. Umožňuje poznávat význam a role různých profesí ve vztahu k životnímu prostředí.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- rozvíjí porozumění souvislostem v biosféře, vztahům člověka a prostředí a důsledkům lidských činností na prostředí
- vede k uvědomování si podmínek života a možností jejich ohrožování
- přispívá k poznávání a chápání souvislostí mezi vývojem lidské populace a vztahy k prostředí v různých oblastech světa
- umožňuje pochopení souvislostí mezi lokálními a globálními problémy a vlastní odpovědností ve vztazích k prostředí
- poskytuje znalosti, dovednosti a pěstuje návyky nezbytné pro každodenní žádoucí jednání občana vůči prostředí
- ukazuje modelové příklady jednání z hledisek životního prostředí a udržitelného rozvoje žádoucích i nežádoucích
- napomáhá rozvíjení spolupráce v péči o životní prostředí na místní, regionální, evropské i mezinárodní úrovni
- seznamuje s principy udržitelnosti rozvoje společnosti.
- učí hodnotit objektivnost a závažnost informací týkajících se ekologických problémů
- učí komunikovat o problémech životního prostředí, vyjadřovat, racionálně obhajovat a zdůvodňovat své názory a stanoviska

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- přispívá k vnímání života jako nejvyšší hodnoty
- vede k odpovědnosti ve vztahu k biosféře, k ochraně přírody a přírodních zdrojů
- vede k pochopení významu a nezbytnosti udržitelného rozvoje jako pozitivní perspektivy dalšího vývoje lidské společnosti
- podněcuje aktivitu, tvořivost, toleranci, vstřícnost a ohleduplnost ve vztahu k prostředí
- přispívá k utváření zdravého životního stylu a k vnímání estetických hodnot prostředí
- vede k angažovanosti v řešení problémů spojených s ochranou životního prostředí
- vede k vnímavému a citlivému přístupu k přírodě a přírodnímu a kulturnímu dědictví

Tematické okruhy průřezového tématu

Environmentální výchova je členěna do tematických okruhů, které umožňují celistvé pochopení problematiky vztahů člověka k životnímu prostředí, k uvědomění si základních podmínek života a odpovědnosti současné generace za život v budoucnosti.

Tematické okruhy:

ENV1 - Ekosystémy – les (les v našem prostředí, produkční a mimoprodukční významy lesa); pole (význam, změny okolní krajiny vlivem člověka, způsoby hospodaření na nich, pole a jejich okolí); vodní zdroje (lidské aktivity spojené s vodním hospodářstvím, důležitost pro krajinnou ekologii); moře (druhová odlišnost, význam pro biosféru, mořské řasy a kyslík, cyklus oxidu uhličitého) a tropický deštný les (porovnání, druhová rozmanitost, ohrožování, globální význam a význam pro nás); lidské sídlo – město – vesnice (umělý ekosystém, jeho funkce a vztahy k okolí, aplikace na místní podmínky); kulturní krajina (pochopení hlubokého ovlivnění přírody v průběhu vzniku civilizace až po dnešek)

ENV2 - Základní podmínky života – voda (vztahy vlastností vody a života, význam vody pro lidské aktivity, ochrana její čistoty, pitná voda ve světě a u nás, způsoby řešení); ovzduší (význam pro život na Zemi, ohrožování ovzduší a klimatické změny, propojenost světa, čistota ovzduší u nás); půda (propojenost složek prostředí, zdroj výživy, ohrožení půdy, rekultivace a situace v okolí, změny v potřebě zemědělské půdy, nové funkce zemědělství v krajině; ochrana biologických druhů (důvody ochrany a způsoby ochrany jednotlivých druhů); ekosystémy – biodiverzita (funkce ekosystémů, význam biodiverzity, její úrovně, ohrožování a ochrana ve světě a u nás); energie (energie a život, vliv energetických zdrojů na společenský rozvoj, využívání energie, možnosti a způsoby šetření, místní podmínky); přírodní zdroje (zdroje surovinové a energetické, jejich vyčerpatelnost, vlivy na prostředí, principy hospodaření s přírodními zdroji, význam a způsoby získávání a využívání přírodních zdrojů v okolí)

ENV3 - Lidské aktivity a problémy životního prostředí – zemědělství a životní prostředí, ekologické zemědělství; doprava a životní prostředí (význam a vývoj, energetické zdroje dopravy a její vlivy na prostředí, druhy dopravy a ekologická zátěž, doprava a globalizace); průmysl a životní prostředí (průmyslová revoluce a demografický vývoj, vlivy průmyslu na prostředí, zpracovávané materiály a jejich působení, vliv právních a ekonomických nástrojů na vztahy průmyslu k ochraně životního prostředí, průmysl a udržitelný rozvoj společnosti); odpady a hospodaření s odpady (odpady a příroda, principy a způsoby hospodaření s odpady, druhotné suroviny); ochrana přírody a kulturních památek (význam ochrany přírody a kulturních památek; právní řešení u nás, v EU a ve světě, příklady z okolí, zásada předběžné opatrnosti; ochrana přírody při masových sportovních akcích – zásady MOV) změny v krajině (krajina dříve a dnes, vliv lidských aktivit, jejich reflexe a perspektivy); dlouhodobé programy zaměřené k růstu ekologického vědomí veřejnosti (Státní program EVVO, Agenda 21 EU) a akce (Den životního prostředí OSN, Den Země apod.)

ENV4 - Vztah člověka k prostředí – naše obec (přírodní zdroje, jejich původ, způsoby využívání a řešení odpadového hospodářství, příroda a kultura obce a její ochrana, zajišťování ochrany životního prostředí v obci - instituce, nevládní organizace, lidé); náš životní styl (spotřeba věcí, energie, odpady, způsoby jednání a vlivy na prostředí); aktuální (lokální) ekologický problém (příklad problému, jeho příčina, důsledky, souvislosti, možnosti a způsoby řešení, hodnocení, vlastní názor, jeho zdůvodňování a prezentace); prostředí a zdraví (rozmanitost vlivů prostředí na zdraví, jejich komplexní a synergické působení, možnosti a způsoby ochrany zdraví); nerovnoměrnost života na Zemi (rozdílné podmínky prostředí a rozdílný společenský vývoj na Zemi, příčiny a důsledky zvyšování rozdílů globalizace a principy udržitelnosti rozvoje, příklady jejich uplatňování ve světě, u nás)

1.17.6 MEDIÁLNÍ VÝCHOVA (MED)

Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma Mediální výchova v základním vzdělávání nabízí elementární poznatky a dovednosti týkající se mediální komunikace a práce s médii. Média a komunikace představují velmi významný zdroj zkušeností, prožitků a poznatků pro stále větší okruh příjemců. Pro uplatnění jednotlivce ve společnosti je důležité umět zpracovat, vyhodnotit a využít podněty, které přicházejí z okolního světa, což vyžaduje stále větší schopnost zpracovat, vyhodnotit a využít podněty přicházející z médií. Média se stávají důležitým socializačním faktorem, mají výrazný vliv na chování jedince a společnosti, na utváření životního stylu a na kvalitu života vůbec. Přitom sdělení, jež jsou médii nabízena, mají nestejnorodý charakter, vyznačují se svébytným vztahem k přírodní i sociální realitě a jsou vytvářeny s různými (namnoze nepřiznanými, a tedy potenciálně manipulativními) záměry. Správné vyhodnocení těchto sdělení z hlediska záměru jejich vzniku (informovat, přesvědčit, manipulovat, pobavit) a z hlediska jejich vztahu k realitě (věcná správnost, logická argumentační stavba, hodnotová platnost) vyžaduje značnou průpravu.

Mediální výchova má vybavit žáka základní úrovní mediální gramotnosti. Ta zahrnuje jednak osvojení si některých základních poznatků o fungování a společenské roli současných médií (o jejich historii, struktuře fungování), jednak získání dovedností podporujících poučené, aktivní a nezávislé zapojení jednotlivce do mediální komunikace. Především se jedná o schopnost analyzovat nabízená sdělení, posoudit jejich věrohodnost a vyhodnotit jejich komunikační záměr, popřípadě je asociovat s jinými sděleními. Dále pak orientaci v mediovaných obsazích a schopnost volby odpovídajícího média jako prostředku pro naplnění nejrůznějších potřeb – od získávání informací přes vzdělávání až po naplnění volného času.

Mediální výchova má blízkou vazbu na vzdělávací oblast Člověk a společnost, zejména tím, že média, jako sociální instituce, se podílejí na utváření podob a hodnot moderní doby, umožňují hledat paralely mezi minulými a současnými událostmi a porovnávat jevy a procesy v evropském i celosvětovém měřítku. Mediální výchova je zaměřena na systematické vytváření kritického odstupu od mediovaných sdělení a na schopnost interpretovat mediální sdělení z hlediska jeho informační kvality (zpravodajství z hlediska významu a věrohodnosti zprávy a události, reklamu z hlediska účelnosti nabízených informací apod.). Propojení se vzdělávací oblastí Jazyk a jazyková komunikace se týká zejména vnímání mluveného i psaného projevu, jeho stavby, nejrůznějších typů obsahů a uplatňování odpovídající škály výrazových prostředků. Osvojení základních pravidel veřejné komunikace, dialogu a argumentace. V rámci vzdělávací oblasti Informační a komunikační technologie se pak jedná o využívání tištěných i digitálních dokumentů jako zdroje informací. Pozornost se obrací k věcné správnosti a přesnosti sdělení, a to jak kritickou analýzou existujících textů, tak vlastní produkcí a utváření návyku ověřovat si co nejdůkladněji veškeré údaje. Vztah ke vzdělávací oblasti Umění a kultura je založen na vnímání specifické „řeči“ znakových kódů, jež média užívají, a jejich kombinací, a to nejen přirozeného jazyka, ale i obrazu a zvuku. Přispívá ke schopnosti vnímat, interpretovat a kriticky hodnotit artefakty umělecké i běžné mediální produkce.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- přispívá ke schopnosti úspěšně a samostatně se zapojit do mediální komunikace
- umožňuje rozvíjet schopnost analytického přístupu k mediálním obsahům a kritického odstupu od nich
- učí využívat potenciál médií jako zdroje informací, kvalitní zábavy i naplnění volného času
- umožňuje pochopení cílů a strategií vybraných mediálních obsahů
- vede k osvojení si základních principů vzniku významných mediálních obsahů (zvl. zpravodajských)
- umožňuje získat představy o roli médií v klíčových společenských situacích a v demokratické společnosti vůbec (včetně právního kontextu)
- vytváří představu o roli médií v každodenním životě v regionu (v lokalitě)
- vede k rozeznávání platnosti a významu argumentů ve veřejné komunikaci
- rozvíjí komunikační schopnost, zvláště při veřejném vystupování a stylizaci psaného a mluveného textu
- přispívá k využívání vlastních schopností v týmové práci i v redakčním kolektivu
- přispívá ke schopnosti přizpůsobit vlastní činnost potřebám a cílům týmu

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- rozvíjí citlivost vůči stereotypům v obsahu médií i způsobu zpracování mediálních sdělení
- vede k uvědomování si hodnoty vlastního života (zvláště volného času) a odpovědnosti za jeho naplnění
- rozvíjí citlivost vůči předsudkům a zjednodušujícím soudům o společnosti (zejména o menšinách) i jednotlivci
- napomáhá k uvědomění si možnosti svobodného vyjádření vlastních postojů a odpovědnosti za způsob jeho formulování a prezentace

Tematické okruhy průřezového tématu

Mediální výchova na úrovni základního vzdělávání obsahuje základní poznatky a dovednosti týkající se médií a mediální komunikace. Tematické okruhy mediální výchovy se člení na tematické okruhy receptivních činností a tematické okruhy produktivních činností.

Tematické okruhy receptivních činností:

MED1 - kritické čtení a vnímání mediálních sdělení – pěstování kritického přístupu ke zpravodajství a reklamě; rozlišování zábavních („bulvárních“) prvků ve sdělení od informativních a společensky významných; hodnotící prvky ve sdělení (výběr slov a záběrů); hledání rozdílu mezi informativním, zábavním a reklamním sdělením; chápání podstaty mediálního sdělení, objasňování jeho cílů a pravidel; identifikování základních orientačních prvků v textu

MED2 - interpretace vztahu mediálních sdělení a reality – různé typy sdělení, jejich rozlišování a jejich funkce; rozdíl mezi reklamou a zprávou a mezi „faktickým“ a „fiktivním“ obsahem; hlavní rysy reprezentativnosti (rozlišení reality od médii zobrazovaných stereotypů, jako reprezentace reality); vztah mediálního sdělení a sociální zkušenosti (rozlišení sdělení potvrzujících předsudky a představy od sdělení vycházejících ze znalosti problematiky a nezaujatého postoje); identifikace společensky významných hodnot v textu, prvky signalizující hodnotu, o kterou se sdělení opírá; identifikace zjednodušení mediovaných sdělení, opakované užívání prostředků (ve zpravodajství, reklamě i zábavě)

MED3 - stavba mediálních sdělení – příklady pravidelností v uspořádání mediovaných sdělení, zejména ve zpravodajství (zpravodajství jako vyprávění, sestavování příspěvků podle kritérií); principy sestavování zpravodajství a jejich identifikace, pozitivní principy (význam a užitečnost), zezábavňující principy (negativita, blízkost, jednoduchost, přítomnost); příklady stavby a uspořádání zpráv (srovnávání titulních stran různých deníků) a dalších mediálních sdělení (například skladba a výběr sdělení v časopisech pro dospívající)

MED4 - vnímání autora mediálních sdělení – identifikování postojů a názorů autora v mediovaném sdělení; výrazové prostředky a jejich uplatnění pro vyjádření či zastření názoru a postoje i pro záměrnou manipulaci; prvky signalizující explicitní či implicitní vyjádření hodnocení, výběr a kombinace slov, obrazů a zvuků z hlediska záměru a hodnotového významu

MED5 - fungování a vliv médií ve společnosti – organizace a postavení médií ve společnosti; faktory ovlivňující média, interpretace vlivů působících na jejich chování; způsoby financování médií a jejich dopady; vliv médií na každodenní život, společnost, politický život a kulturu z hlediska současné i historické perspektivy; role médií v každodenním životě jednotlivce, vliv médií na uspořádání dne, na rejstřík konverzačních témat, na postoje a chování; role médií v politickém životě (předvolební kampaně a jejich význam); vliv médií na kulturu (role filmu a televize v životě jednotlivce, rodiny, společnosti) ; role médií v politických změnách

Tematické okruhy produktivních činností:

MED6 - tvorba mediálního sdělení – uplatnění a výběr výrazových prostředků a jejich kombinací pro tvorbu věcně správných a komunikačně (společensky a situačně) vhodných sdělení; tvorba mediálního sdělení pro školní časopis, rozhlas, televizi či internetové médium; technologické možnosti a jejich omezení

MED7 - práce v realizačním týmu – redakce školního časopisu, rozhlasu, televize či internetového média; utváření týmu, význam různých věkových a sociálních skupin pro obohacení týmu, komunikace a spolupráce v týmu; stanovení si cíle, časového harmonogramu a delegování úkolů a zodpovědnosti; faktory ovlivňující práci v týmu; pravidelnost mediální produkce

1.17.7 Tabulka začlenění průřezových témat formou celoročních aktivit a projektů

Vysvětlivky: zkratka Gv je název předmětu globální výchova

IVT je název předmětu informační a výpočetní technika

Čs je název vzdělávací oblasti člověk a jeho svět

Environmentální výchova									
Tematické okruhy	1 tř.	2. tř.	3. tř.	4. tř.	5. tř.	6.tř.	7. tř.	8. tř.	9.tř.
Ekosystémy			Pole (E- zrno a chléb)	Město a vesnice (stavba domu)	Vodní zdroje (vlastivěda)	Les, vodní zdroje (přírodopis)	Tropický deštný les (zeměpis)	Moře a oceány (zeměpis)	Město a vesnice, kulturní krajina (projekty)
Základní podmínky života						Voda (zeměpis)	Voda, ovzduší, (chemie) půda (pěstitelské činnosti)	Energie (fyzika)	Přírodní zdroje, biodiverzita ekosystémů (projekty)
Lidské aktivity a problémy životního prostředí	Den země	Den země	Den země	Den země	Den země	Den země	Ekologické. zemědělství (přírodopis) Den země	Doprava a životní prostředí (fyzika) Den země	Průmysl a živ. prostředí (Gv) Den země
Vztah člověka k prostředí	Třídění odpadů	Třídění odpadů	Třídění odpadů	Třídění odpadů	Třídění odpadů	Třídění odpadů	Životní styl (přírodopis) třídění odpadů	Třídění odpadů	Třídění odpadů, ekologické problémy, naše obec (Gv)

Multikulturní výchova									
Tematické okruhy	1 tř.	2. tř.	3. tř.	4. tř.	5. tř.	6.tř.	7. tř.	8. tř.	9.tř.
Kulturní diference	Školu navštěvují žáci různých národností, spolužáci se seznamují s jich kulturou a zvyklostmi. Dále se toto téma z velké části realizuje v Aj, Nj, HV, Čj, D, GV)								
Lidské vztahy	Rozvíjení vzájemné spolupráce , vzájemné obohacování různých kultur, uplatňování principů slušného chování, vzájemná solidarita, tolerance atd. (realizace tematického okruhu jde napříč třídami a předměty)								
Etnický původ	Rovnost všech etnik je základní princip pedagogiky, výchova dětí je tímto směrem vedena od počátku školní docházky. Otázky rasové nesnášenlivosti, odlišné vnímání a myšlení etnických skupin je součástí výuky zeměpisu, občanské výchovy a projektů.								
Princip sociálního smíru a solidarity	K principům solidarity jsou žáci vedeni rovněž od první třídy, pořádají se různé aktivity (pololetní koncert), jehož výtěžky jsou věnovány pro humanitární účely. Otázky lidských práv jsou aktuálním tématem především na druhém stupni.								

<table>
<tr><th colspan="10">Osobnostní a sociální výchova</th></tr>
<tr><td>Tematické okruhy</td><td>1 tř.</td><td>2. tř.</td><td>3. tř.</td><td>4. tř.</td><td>5. tř.</td><td>6.tř.</td><td>7. tř.</td><td>8. tř.</td><td>9.tř.</td></tr>
<tr><td>Rozvoj schopností poznávání</td><td colspan="9">Toto téma provází všechny předměty napříč všemi ročníky.,</td></tr>
<tr><td>Seberegulace a sebepoznání</td><td colspan="9">Vzájemné rozhovory, hodnocení , žákovské práce atd. jsou zdrojem sebepoznání a seberegulace žáků a jsou rovněž realizovány napříč předměty a ročníky.</td></tr>
<tr><td>Psychohygiena</td><td colspan="9">Plánování, pozitivní vztah k sobě samému, zvládání stresových situací atd. Za pomoci učitelů a rodičů se této důvěře v sebe sama učí žáci od první do deváté třídy.</td></tr>
<tr><td>Kreativita</td><td colspan="8">Schopnost nápaditosti, originality a tvořivosti je rozvíjena ve všech předmětech, především však ve VV, Dramatická výchova, HV, RP, Díl.</td><td rowspan="4">Tato témata jsou také intenzivně rozvíjena na ozdravných pobytech, školních výletech, slavnostech, při pořádání mimoškolních akcí a různých třídních projektech napříč všemi ročníky</td></tr>
<tr><td>Poznávání lidí</td><td colspan="8">Toto téma provází všechny předměty napříč všemi ročníky.</td></tr>
<tr><td>Mezilidské vztahy</td><td colspan="8">Toto téma provází všechny předměty napříč všemi ročníky.</td></tr>
<tr><td>Komunikace</td><td colspan="8">Toto téma provází všechny předměty napříč všemi ročníky.</td></tr>
<tr><td>Kooperace</td><td colspan="8">Toto téma provází všechny předměty napříč všemi ročníky.</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>Řešení problému a rozhodovací dovednosti</td><td colspan="8">Toto téma provází všechny předměty napříč všemi ročníky.</td></tr>
<tr><td>Hodnoty, postoje, praktická etika</td><td colspan="8">Toto téma provází všechny předměty napříč všemi ročníky.</td></tr>
</table>

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech									
	1 tř.	2. tř.	3. tř.	4. tř.	5. tř.	6.tř.	7. tř.	8. tř.	9.tř.
Evropa a svět nás zajímá	Prostřednictvím výuky cizích jazyků, hudební výchově, Čj, Z, D, Gv, spolupráci se zahraničními školami v Německu a Anglii, formou zahraničních návštěv, výletů a výměnných pobytů realizuje škola toto téma v průběhu celé školní docházky s postupným rozvíjením, úměrně věku žáků.								
Objevujeme Evropu a svět					Naše vlast a Evropa – (Člověk a společnost)	Evropa a svět – toto téma je dále zpracováno a rozvíjeno především v Z , D a Gv.			
Jsme Evropané								Instituce EU, evropská civilizace, klíčové mezníky evropské historie – D, Gv. Projekty.	

Mediální výchova									
Tematické okruhy	1 tř.	2. tř.	3. tř.	4. tř.	5. tř.	6.tř.	7. tř.	8. tř.	9.tř.
Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení	Toto téma je realizovány především v oblasti Jazyk a jazyková komunikace, dále v předmětech AJ,NJ.								
Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality						Různé typy sdělení - ČJ,D, Gv			
Stavba mediálních sdělení a jejich vnímání								ČJ, školní časopis, projekty	
Vnímání autora mediálních sdělení								ČJ, IVT, školní časopis	
Fungování a vliv médií								Gv, IVT, školní časopis	
Tvorba mediálního dělení									
Práce v realizačním týmu									

1.17.8 Možnosti začlenění průřezových témat

RVP ZV přináší do vzdělávání na základní škole zcela nové okruhy, a to v podobě průřezových témat. Přestože některá témata již řadu let ve škole realizujeme, je velmi těžké předem konkrétně stanovit, jaké průřezové téma, v jakém ročníku a v jaké podobě budeme realizovat. Neméně důležitým aspektem je v tomto případě i osobnost konkrétního učitele. Z těchto důvodů zde v tabulce přinášíme pouze možnosti začlenění průřezových témat v průběhu školní docházky. Třídní učitel garantuje jejich postupnou realizaci na daném stupni školy.

Průřezové téma	**Číslo**	**Tematický okruh**	**I. stupeň**				
			1.	**2.**	**3.**	**4.**	**5.**
Osobnostní a sociální výchova	OSV 1	Rozvoj schopností poznávání	Čj	Čj	Čj	Čj	Čj
			Tv	Tv	Tv	Tv	Tv
			Vv	Vv	Vv	Vv	Vv
			Pč	Pč	Pč	Pč	Pč
							Gv
					Čs	Čs	Čs
				Dr	Dr	Dr	
	OSV 2	Sebepoznání a sebepojetí	Vv	Vv	Vv	Vv	Vv
			Tv	Tv	Tv	Tv	Tv
			Pč	Pč	Pč	Pč	Pč
							Gv
					Čs	Čs	Čs
				Dr	Dr	Dr	
	OSV 3	Seberegulace a sebeorganizace	Tv	Tv	Tv	Tv	Tv
			Fo	Fo	Fo	Fo	Fo
			Pč	Pč	Pč	Pč	Pč
					Čs	Čs	Čs
				Dr	Dr	Dr	
			Hv	Hv	Hv	Hv	Hv

Osobnostní a sociální výchova	OSV 4	Psychohygiena	Vv	Vv	Vv	Vv	Vv
			Tv	Tv	Tv	Tv	Tv
			Pč	Pč	Pč	Pč	Pč
					Čs	Čs	Čs
	OSV 5	Kreativita	Čj	Čj	Čj	Čj	Čj
			Vv	Vv	Vv	Vv	Vv
			Hv	Hv	Hv	Hv	Hv
			Pč	Pč	Pč	Pč	Pč
					Čs	Čs	Čs
				Dr	Dr	Dr	
							Gv
			Fo	Fo	Fo	Fo	Fo
	OSV 6	Poznávání lidí	Čj	Čj	Čj	Čj	Čj
					Čs	Čs	Čs
						Hv	Gv
				Dr	Dr	Dr	
	OSV 7	Mezilidské vztahy	Čj	Čj	Čj	Čj	Čj
			Hv	Hv	Hv	Hv	
			Pč	Pč	Pč	Pč	Pč
					Čs	Čs	Čs
				Dr	Dr	Dr	
							Gv
			Tv	Tv	Tv	Tv	Tv

			I. stupeň				
Průřezové téma	**Číslo**	**Tematický okruh**	**1.**	**2.**	**3.**	**4.**	**5.**
Osobnostní a sociální výchova	OSV 8	Komunikace	Čj	Čj	Čj	Čj	Čj
			Hv	Hv	Hv	Hv	Hv
			Pč	Pč	Pč	Pč	Pč
							Gv
				Dr	Dr	Dr	
					Čs	Čs	Čs
			Vv	Vv	Vv	Vv	Vv
	OSV 9	Kooperace a kompetice	Tv	Tv	Tv	Tv	Tv
							Gv
				Dr	Dr	Dr	
					Čs	Čs	Čs
	OSV 10	Řešení problémů a rozhodovací dovednosti	Pč	Pč	Pč	Pč	Pč
					Čs	Čs	Čs
							Gv
				Dr	Dr	Dr	
	OSV 11	Hodnoty, postoje, praktická etika	Čj	Čj	Čj	Čj	Čj
						Vv	Vv
			Pč	Pč	Pč	Pč	Pč
							Gv
					Čs	Čs	Čs
Výchova demokratického občana	DEM 1	Občanská společnost a škola				Čs	Čs
							Gv
	DEM 2	Občan, občanská společnost a stát				Čs	Čs
							Gv
	DEM 3	Formy participace občanů v politickém životě				Čs	Čs
							Gv
	DEM 4	Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování					Čs

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech	GLO 1	Evropa a svět nás zajímá					Čs
						Aj	Aj
						Nj	Nj
	GLO 2	Objevujeme Evropu a svět					Čs
							Aj
							Nj
							Gv
	GLO 3	Jsme Evropané					Čs
							Aj
							Nj
							Gv
Multikulturní výchova	MUL 2	Lidské vztahy	Tv	Tv	Tv	Tv	Tv
					Čs	Čs	Čs
				Dr	Dr	Dr	
	MUL 3	Etnický původ			Čj	Čj	Čj
					Hv	Hv	Hv
	MUL 4	Multikulturalita					Gv
							Čs
Environmentální výchova	ENV 1	Ekosystémy					Čs
			Vv	Vv	Vv	Vv	Vv
	ENV 2	Základní podmínky života			Čs	Čs	Čs
			Vv	Vv	Vv	Vv	Vv
	ENV 3	Lidské aktivity a problémy životního prostředí			Čs	Čs	Čs
					Vv	Vv	Vv
							Gv
	ENV 4	Vztah člověka k prostředí			Čs	Čs	Čs
					Vv	Vv	Vv
							Gv

Mediální výchova	MED 1	Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení					Čs
						Čj	Čj
							Gv
	MED 2	Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality					Gv
	MED 7	Práce v realizačním týmu					Gv

Průřezové téma	Číslo	Tematický okruh	II. stupeň			
			6.	7.	8.	9.
Osobnostní a sociální výchova	OSV 1	Rozvoj schopností poznávání			Čj	
			Tv	Tv	Tv	Tv
				Ch	Ch	Ch
			Fy	Fy	Fy	Fy
			Rp	Rp	Rp	Rp
				Př	Př	Př
			Gv	Gv	Gv	Gv
			Díl	Díl	Díl	Díl
					R	
						Du
	OSV 2	Sebepoznání a sebepojetí			Čj	Čj
					IVT	IVT
			Tv	Tv	Tv	Tv
				Př	Př	Př
			Vv	Vv	Vv	Vv
			Rp	Rp	Rp	Rp
			Gv	Gv	Gv	Gv
			Díl	Díl	Díl	Díl
					R	
						Du
	OSV 3	Seberegulace a sebeorganizace	Tv	Tv	Tv	Tv
				Př	Př	Př
			Fo			
			Gv	Gv	Gv	Gv
					R	
					IVT	IVT
			Rp	Rp	Rp	Rp
			Díl	Díl	Díl	Díl

Osobnostní a sociální výchova	OSV 4	Psychohygiena	Tv	Tv	Tv	Tv
				Př	Př	Př
				Gv	Gv	Gv
					R	
			Rp	Rp	Rp	Rp
			Díl	Díl	Díl	Díl
	OSV 5	Kreativita	Čj	Čj	Čj	Čj
					IVT	IVT
			Vv	Vv	Vv	Vv
			Fo			
			Hv	Hv	Hv	Hv
			Gv	Gv	Gv	Gv
			Rp	Rp	Rp	Rp
					R	
						Du
			Díl	Díl	Díl	Díl
	OSV 6	Poznávání lidí		Čj	Čj	Čj
						Př
			Z	Z		
			Gv	Gv	Gv	Gv
					R	
					Př	
			Rp	Rp	Rp	Rp
			Díl	Díl	Díl	Díl
	OSV 7	Mezilidské vztahy	D	D	D	D
					Př	Př
					Čj	
			Tv	Tv	Tv	Tv
			Gv	Gv	Gv	Gv
					R	
					IVT	IVT
			Rp	Rp	Rp	Rp
			Díl	Díl	Díl	Díl

Osobnostní a sociální výchova	OSV 8	Komunikace	Čj	Čj	Čj	Čj
					IVT	IVT
				Gv	Gv	Gv
					R	
					Př	Př
			Rp	Rp	Rp	Rp
			Díl	Díl	Díl	Díl
	OSV 9	Kooperace a kompetice	Tv	Tv	Tv	Tv
				Gv	Gv	Gv
			Hv			
					Př	Př
					R	
			Rp	Rp	Rp	Rp
			Díl	Díl	Díl	Díl
	OSV 10	Řešení problémů a rozhodovací dovednosti			Čj	Čj
					D	D
			Fy	Fy	Fy	Fy
					Př	Př
				Ch	Ch	Ch
			Gv	Gv	Gv	Gv
					R	
			Rp	Rp	Rp	Rp
			Díl	Díl	Díl	Díl
	OSV 11	Hodnoty, postoje, praktická etika	Čj	Čj	Čj	Čj
				Př	Př	Př
			D	D	D	D
						Du
					R	
				Gv	Gv	Gv
					IVT	IVT
			Rp	Rp	Rp	Rp
			Díl	Díl	Díl	Díl

Výchova demokratického občana	DEM 1	Občanská společnost a škola	D		D	D
					Z	Z
				Gv	Gv	Gv
	DEM 2	Občan, občanská společnost a stát	D		D	D
			Z	Z	Z	Z
				Gv	Gv	Gv
	DEM 3	Formy participace občanů v politickém životě	D		D	D
			Z	Z	Z	Z
			Gv	Gv	Gv	Gv
	DEM 4	Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování	D		D	D
			Z	Z	Z	Z
			Gv	Gv	Gv	Gv
Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech	GLO 1	Evropa a svět nás zajímá			Aj	Aj
					Nj	Nj
			Z	Z	Z	Z
			D	D	D	D
			Gv	Gv	Gv	Gv
	GLO 2	Objevujeme Evropu a svět			Aj	Aj
					Nj	Nj
			Z	Z	Z	Z
			D	D	D	D
			Gv	Gv	Gv	Gv
	GLO 3	Jsme Evropané			Aj	Aj
					Nj	Nj
			Z	Z	Z	Z
						D
			Gv	Gv	Gv	Gv

Multikulturní výchova	MUL 1	Kulturní diference			D	D
			Čj	Čj	Čj	Čj
			Gv		Gv	Gv
			Z	Z	Z	Z
				Př		
						Du
				Hv		
	MUL 2	Lidské vztahy	Čj	Čj	Čj	Čj
			Tv	Tv	Tv	Tv
			Hv	Hv	Hv	
			Gv	Gv	Gv	Gv
			Z	Z	Z	Z
					Př	
				D	D	D
	MUL 3	Etnický původ			Čj	
			Z	Z	Z	Z
					Př	
						D
			Gv	Gv	Gv	Gv
	MUL 4	Multikulturalita			Čj	Čj
			Gv	Gv	Gv	Gv
			Z	Z	Z	
					Př	
					IVT	IVT
					Hv	
				Z	Z	
	MUL 5	Princip sociálního smíru a solidarity	D	D	D	D
			Gv		Gv	Gv
			Z	Z	Z	Z
Environmentální výchova	ENV 1	Ekosystémy	Př			
			Z	Z	Z	Z
			Fy	Fy		Fy
				Ch		

				Gv	Gv	Gv
	ENV 2	Základní podmínky života		Ch	Ch	Ch
			Fy	Fy	Fy	Fy
			Z	Z	Z	Z
				Gv	Gv	Gv
			Př	Př	Př	Př
	ENV 3	Lidské aktivity a problémy životního prostředí	Fy	Fy	Fy	Fy
				Ch	Ch	Ch
			Př		Př	Př
			Z	Z	Z	Z
			Gv	Gv	Gv	Gv
	ENV 4	Vztah člověka k prostředí	Z	Z	Z	Z
			Př	Př	Př	Př
					D	D
			Fy		Fy	Fy
				Ch	Ch	Ch
				Hv		
				Gv	Gv	Gv

Mediální výchova	MED 1	Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení			Čj	Čj
					IVT	IVT
					Z	Z
					R	
			Gv	Gv	Gv	Gv
	MED 2	Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality			Čj	Čj
					IVT	IVT
				Gv	Gv	Gv
	MED 3	Stavba mediálních sdělení			Čj	Čj
					IVT	IVT
				Gv	Gv	Gv
					R	
	MED 4	Vnímání autora mediálních sdělení			Čj	Čj

					IVT	IVT
					R	
				Gv	Gv	Gv
	MED 5	Fungování a vliv mediálních sdělení ve společnosti			Čj	Čj
					IVT	IVT
						D
			Gv	Gv	Gv	Gv
	MED 6	Tvorba mediálního sdělení			Čj	Čj
					Vv	Vv
					R	
					IVT	IVT
			Gv		Gv	Gv
	MED 7	Práce v realizačním týmu			Čj	Čj
					IVT	IVT
					R	
			Gv	Gv	Gv	Gv
					Hv	Hv
			Vv	Vv	Vv	Vv

1.18 Přehled průřezových témat dle předmětů - I. stupeň

Vyučovací předmět	Ročník	Přesahy a vazby na další vyučovací předměty/průřezová témata
Český jazyk	**1. ročník**	kreslení forem
		OSV 1, OSV 5, OSV 6, OSV 7, OSV 8, OSV 11
	2. ročník	dramatická výchova, kreslení forem
		OSV 1, OSV 5, OSV 6, OSV 7, OSV 8, OSV 11
	3. ročník	člověk a svět, dramatická výchova, kreslení forem
		OSV 1, OSV 5, OSV 6, OSV 7, OSV 8, OSV 11 MUL 3
	4. ročník	člověk a svět, hudební výchova, výtvarná výchova, dramatická výchova, kreslení forem
		OSV 1, OSV 5, OSV 6, OSV 7, OSV 8, OSV 11 MUL 3 MED 1
	5. ročník	člověk a svět, hudební výchova, výtvarná výchova, kreslení forem, globální výchova
		OSV 1, OSV 5, OSV 6, OSV 7, OSV 8, OSV 11 MUL 3 MED 1
Anglický jazyk	**1. ročník**	český jazyk, hudební výchova, výtvarná výchova

Německý jazyk	**2. ročník**	český jazyk, hudební výchova, výtvarná výchova, dramatická výchova
	3. ročník	český jazyk, hudební výchova, výtvarná výchova, dramatická výchova
	4. ročník	český jazyk, hudební výchova, výtvarná výchova, dramatická výchova
		GLO 1
	5. ročník	český jazyk, hudební výchova, globální výchova
		GLO 1, GLO 2, GLO 3
Matematika	**1. ročník**	člověk a svět, kreslení forem
	2. ročník	člověk a svět
	3. ročník	člověk a svět
	4. ročník	člověk a svět
	5. ročník	člověk a svět, globální výchova

Vyučovací předmět	Ročník	Přesahy a vazby na další vyučovací předměty/průřezová témata
Člověk a svět	**1. ročník**	
	2. ročník	
	3. ročník	matematika, pracovní činnosti
		OSV 1, OSV 2, OSV 3, OSV 4, OSV 5, OSV 6, OSV 7, OSV 8, OSV 9, OSV 10, OSV 11 MUL 2 ENV 3, ENV 4
	4. ročník	anglický jazyk, německý jazyk, matematika, výtvarná výchova, tělesná výchova
		OSV 1, OSV 2, OSV 3, OSV 4, OSV 5, OSV 6, OSV 7, OSV 8, OSV 9, OSV 10, OSV 11 DEM 1, DEM 2, DEM 3 MUL 2 ENV 2, ENV 3, ENV 4
	5. ročník	český jazyk, anglický jazyk, německý jazyk, hudební výchova, výtvarná výchova, globální výchova
		OSV 1, OSV 2, OSV 3, OSV 4, OSV 5, OSV 6, OSV 7, OSV 8, OSV 9, OSV 10, OSV 11 DEM 1, DEM 2, DEM 3, DEM 4 GLO 1, GLO 2, GLO 3 MUL 2, MUL 4 ENV 1, ENV 2, ENV 3, ENV 4 MED 1

Hudební výchova	**1. ročník**	český jazyk
		OSV 3, OSV 5, OSV 7, OSV 8
	2. ročník	český jazyk
		OSV 3, OSV 5, OSV 7, OSV 8
	3. ročník	člověk a svět
		OSV 3, OSV 5, OSV 7, OSV 8 MUL 3
	4. ročník	matematika, člověk a svět
		OSV 3, OSV 5, OSV 7, OSV 8 MUL 3
	5. ročník	člověk a svět
		OSV 3, OSV 5, OSV 7, OSV 8 MUL 3

Vyučovací předmět	Ročník	Přesahy a vazby na další vyučovací předměty/průřezová témata
Výtvarná výchova	**I. stupeň**	český jazyk, matematika, člověk a svět, kreslení forem
		OSV 1, OSV 2, OSV 4, OSV 5, OSV 11 ENV 1, ENV 2, ENV 3, ENV 4 MED 7
Tělesná výchova	**1. - 3. ročník**	
		OSV 1, OSV 2, OSV 3, OSV 4, OSV 7, OSV 9 MUL 2
	4. - 5. ročník	
		OSV 1, OSV 2, OSV 3, OSV 4, OSV 7, OSV 9 MUL 2
Dramatická výchova	**2. - 4. třída**	český jazyk, člověk a svět
		OSV 1, OSV 2, OSV 3, OSV 5, OSV 6, OSV 7
Kreslení forem	**1. ročník**	český jazyk, matematika, výtvarný výchova
		OSV 3, OSV 5
	2. ročník	český jazyk, matematika, výtvarný výchova
		OSV 3, OSV 5
	3. ročník	český jazyk, výtvarný výchova
		OSV 3, OSV 5

	4. ročník	matematika, výtvarný výchova
	5. ročník	matematika, výtvarný výchova
Pracovní činnosti	**I. stupeň**	matematika, člověk a svět
		OSV 1, OSV 2, OSV 3, OSV 4, OSV 5, OSV 7, OSV 8, OSV 10, OSV 11 ENV 1, ENV 2, ENV 3, ENV 4
Globální výchova	**5. ročník**	český jazyk, anglický jazyk, německý jazyk, člověk a svět
		OSV 1, OSV 2, OSV 3, OSV 5, OSV 7, OSV 10 GLO 1, GLO 2, GLO 3 MUL 1, MUL 2. MUL 3, MUL 4, MUL 5 MED 1, MED 5, MED 6, MED 7

1.19 Přehled průřezových témat dle předmětů - II. stupeň

Vyučovací předmět	Ročník	Přesahy a vazby na další vyučovací předměty/průřezová témata
Český jazyk	**6. ročník**	dějepis, přírodopis, fyzika, zeměpis
		OSV 5, OSV 8, OSV 11 MUL 1, MUL 2
	7. ročník	dějepis, přírodopis, fyzika, zeměpis, chemie
		OSV 5, OSV 6, OSV 8, OSV 11 MUL 1, MUL 2
	8. ročník	dějepis, přírodopis, fyzika, zeměpis, chemie, globální výchova
		OSV 1, OSV 2, OSV 5, OSV 6, OSV 7, OSV 8, OSV 10, OSV 11 MUL 1, MUL 2, MUL 3, MUL 4 MED 1, MED 2, MED 3, MED 4, MED 5, MED 6, MED 7
	9. ročník	dějepis, dějiny umění, přírodopis, fyzika, zeměpis, chemie, globální výchova
		OSV 2, OSV 5, OSV 6, OSV 8, OSV 10, OSV 11 MUL 1, MUL 2, MUL 4 MED 1, MED 2, MED 3, MED 4, MED 5, MED 6, MED 7
Anglický jazyk **Německý jazyk**	**6. ročník**	český jazyk, zeměpis, výtvarná výchova
	7. ročník	dějepis, zeměpis

	8. ročník	český jazyk, informatika a výpočetní technika, dějepis, zeměpis, globální výchova, ročníkové práce (pozn.: německý jazyk bez informatiky a výpočetní techniky a bez globální výchovy)
		GLO 1, GLO 2, GLO 3
	9. ročník	český jazyk, informatika a výpočetní technika, dějepis, zeměpis, globální výchova (pozn.: německý jazyk bez informatiky a výpočetní techniky, zeměpisu, dějepisu a bez globální výchovy)
		GLO 1, GLO 2, GLO 3
Matematika	**6. ročník**	zeměpis, dějepis, globální výchova
	7. ročník	fyzika
	8. ročník	informatika a výpočetní technika, fyzika, chemie, globální výchova
	9. ročník	informatika a výpočetní technika, fyzika, chemie, globální výchova

Vyučovací předmět	Ročník	Přesahy a vazby na další vyučovací předměty/průřezová témata
Informatika a výpočetní technika	**8. - 9. třída**	český jazyk, matematiky, dějepis, fyzika, globální výchova
		OSV 2, OSV 3, OSV 5, OSV 7, OSV 11 MUL 4 MED 1, MED 2, MED 3, MED 4, MED 5, MED 6, MED 7
Dějepis	**6. ročník**	český jazyk, zeměpis, výtvarná výchova
		OSV 7, OSV 11 DEM 1, DEM 2, DEM 3, DEM 4 GLO 1, GLO 2 MUL 5
	7. ročník	český jazyk, zeměpis, hudební výchova, výtvarná výchova
		OSV 7 GLO 1, GLO 2 MUL 2, MUL 5
	8. ročník	český jazyk, fyzika, chemie, hudební výchova, globální výchova
		OSV 7, OSV 10, OSV 11 DEM 1, DEM 2, DEM 3, DEM 4 GLO 1, GLO 2 MUL 1, MUL 2, MUL 5 ENV 4

	9. ročník	český jazyk, zeměpis, globální výchova
		OSV 7, OSV 10, OSV 11 DEM 1, DEM 2, DEM 3, DEM 4 GLO 1, GLO 2, GLO 3 MUL 1, MUL 2, MUL 3, MUL 4, MUL 5 ENV 4 MED 5
Dějiny umění	**8. - 9. třída**	dějepis, výtvarná výchova
		OSV 1
Přírodopis	**6. ročník**	zeměpis, globální výchova
		ENV 1, ENV 2, ENV 3, ENV 4
	7. ročník	chemie, globální výchova
		GLO 1, GLO 2 ENV 2, ENV 4
	8. ročník	fyzika, výtvarná výchova, tělesná výchova
		OSV 1, OSV 2, OSV 3, OSV 4, OSV 6, OSV 8 MUL 1, MUL 2, MUL 3, MUL 4, MUL 5
	9. ročník	chemie, výtvarná výchova, globální výchova
		OSV 1, OSV 2, OSV 3, OSV 4, OSV 6, OSV 7, OSV 8, OSV 9, OSV 10, OSV 11 GLO 1, GLO 2, GLO 3 ENV 2, ENV 3, ENV 4

Fyzika	**6. ročník**	český jazyk, matematika, dějepis, přírodopis, zeměpis, hudební výchova, dílny
		OSV 1, OSV 10 ENV 1, ENV 2, ENV 3, ENV 4 MED 1, MED 2, MED 3
	7. ročník	matematika, chemie, hudební výchova, tělesná výchova, dílny
		OSV 1, OSV 10 ENV 1, ENV 2, ENV 3
	8. ročník	matematika, informatika a výpočetní technika, dějepis, zeměpis, globální výchova
		OSV 1, OSV 10 ENV 2, ENV 3, ENV 4
	9. ročník	matematika, dějepis, chemie, zeměpis
		OSV 1, OSV 10 ENV 1, ENV 2, ENV 3, ENV 4
Chemie	**7. ročník**	dějepis, fyzika, zeměpis
		OSV 1, OSV 10 ENV 2, ENV 3, ENV 4
	8. ročník	fyzika, přírodopis, globální výchova
		OSV 1, OSV 10 ENV 2, ENV 3, ENV 4
	9. ročník	matematika, fyzika, zeměpis, globální výchova

		OSV 1, OSV 10 ENV 2, ENV 3, ENV 4

Vyučovací předmět	Ročník	Přesahy a vazby na další vyučovací předměty/průřezová témata
Zeměpis	**6. ročník**	český jazyk, dějepis, fyzika, přírodopis, hudební výchova, výtvarná výchova, globální výchova
		DEM 2, DEM 3, DEM 4 GLO 1, GLO 2, GLO 3 MUL 1, MUL 2, MUL 3, MUL 4, MUL 5 ENV 1, ENV 2, ENV 3, ENV 4
	7. ročník	český jazyk, matematika, dějepis, přírodopis, hudební výchova, výtvarná výchova, globální výchova
		DEM 2, DEM 3, DEM 4 GLO 1, GLO 2, GLO 3 MUL 1, MUL 2, MUL 3, MUL 4, MUL 5 ENV 1, ENV 2, ENV 3, ENV 4
	8. ročník	český jazyk, dějepis, přírodopis, hudební výchova, výtvarná výchova, globální výchova
		DEM 2, DEM 3, DEM 4 GLO 1, GLO 2, GLO 3 MUL 1, MUL 2, MUL 3, MUL 4, MUL 5 ENV 1, ENV 2, ENV 3, ENV 4 MED 1
	9. ročník	dějepis, fyzika, přírodopis, globální výchova

		DEM 2, DEM 3, DEM 4 GLO 1, GLO 2, GLO 3 MUL 1, MUL 2, MUL 3, MUL 4, MUL 5 ENV 1, ENV 2, ENV 3, ENV 4 MED 1
Hudební výchova	**6. ročník**	český jazyk, dějepis, fyzika
		OSV 5, OSV 9 MUL 2
	7. ročník	dějepis
		OSV 5 MUL 1, MUL 2 ENV 4
	8. ročník	dějepis
		OSV 5 MUL 2, MUL 4 MED 7
	9. ročník	český jazyk
		OSV 5 MED 7

Vyučovací předmět	Ročník	Přesahy a vazby na další vyučovací předměty/průřezová témata
Výtvarná výchova	**II. stupeň**	předměty dle hlavního epochového vyučování, informatika a výpočetní technika, globální výchova
		OSV 2, OSV 5 GLO 1, GLO 2, GLO 3 ENV 1, ENV 2, ENV 3, ENV 4 MED 7
Tělesná výchova	**6. - 9. ročník**	
		OSV 1, OSV 2, OSV 3, OSV 4, OSV 7, OSV 9 MUL 2
Kreslení forem	**6. ročník**	matematika, dějepis, výtvarná výchova
		OSV 1, OSV 2, OSV 3, OSV 5, OSV 8
Ruční práce	**6. ročník**	výtvarná výchova
		OSV 1, OSV 2, OSV 3, OSV 4, OSV 5, OSV 6, OSV 7, OSV 8, OSV 9, OSV 10, OSV 11 DEM 2 ENV 4
	7. ročník	výtvarná výchova
		OSV 1, OSV 2, OSV 3, OSV 4, OSV 5, OSV 6, OSV 7, OSV 8, OSV 9, OSV 10, OSV 11 DEM 2 ENV 4
	8. ročník	český jazyk, matematika, přírodopis, výtvarná výchova

		OSV 1, OSV 2, OSV 3, OSV 4, OSV 5, OSV 6, OSV 7, OSV 8, OSV 9, OSV 10, OSV 11 DEM 2 ENV 4
	9. ročník	český jazyk, matematika, dějepis, fyzika, výtvarná výchova
		OSV 1, OSV 2, OSV 3, OSV 4, OSV 5, OSV 6, OSV 7, OSV 8, OSV 9, OSV 10, OSV 11 DEM 2 ENV 4
Dílny	**6. ročník**	výtvarná výchova
		OSV 1, OSV 2, OSV 3, OSV 4, OSV 5, OSV 6, OSV 7, OSV 8, OSV 9, OSV 10, OSV 11 DEM 2 ENV 4
	7. ročník	výtvarná výchova
		OSV 1, OSV 2, OSV 3, OSV 4, OSV 5, OSV 6, OSV 7, OSV 8, OSV 9, OSV 10, OSV 11 DEM 2 ENV 4
	8. ročník	český jazyk, matematika, přírodopis, výtvarná výchova
		OSV 1, OSV 2, OSV 3, OSV 4, OSV 5, OSV 6, OSV 7, OSV 8, OSV 9, OSV 10, OSV 11 DEM 2 ENV 4
	9. ročník	matematika, dějepis, fyzika, výtvarná výchova

		OSV 1, OSV 2, OSV 3, OSV 4, OSV 5, OSV 6, OSV 7, OSV 8, OSV 9, OSV 10, OSV 11 DEM 2 ENV 4
Globální výchova	**6. ročník**	český jazyk, dějepis, zeměpis
		OSV 1, OSV 2, OSV 3, OSV 5, OSV 6, OSV 7, OSV 10 DEM 3, DEM 4 GLO 1, GLO 2, GLO 3 MUL 1, MUL 2, MUL 3, MUL 5 ENV 3 MED 1, MED 5, MED 6, MED 7
	7. ročník	český jazyk, dějepis, fyzika, přírodopis, zeměpis, výtvarná výchova
		OSV 1, OSV 2, OSV 3, OSV 4, OSV 5, OSV 6, OSV 7, OSV 8, OSV 9, OSV 10, OSV 11 DEM 1, DEM 2, DEM 3, DEM 4 GLO 1, GLO 2, GLO 3 MUL 2, MUL 3, MUL 4 ENV 1, ENV 2, ENV 3, ENV 4 MED 1, MED 2, MED 3, MED 4, MED 5, MED 7
	8. ročník	český jazyk, anglický jazyk, matematika, informatika a výpočetní technika, dějepis, fyzika, přírodopis, zeměpis
		všechna průřezová témata
	9. ročník	český jazyk, anglický jazyk, informatika a výpočetní technika, dějepis, fyzika, zeměpis, výtvarná výchova
		všechna průřezová témata
Ročníkové práce	**8. ročník**	český jazyk, anglický jazyk, německý jazyk, IVT, ruční práce/dílny, výtvarná výchova, globální výchova

		OSV 1, OSV 2, OSV 3, OSV 4, OSV 5, OSV 6, OSV 7, OSV 8, OSV 9, OSV 10, OSV 11 MED 1, MED 3, MED 4, MED 6, MED 7

1.20 Výchova k volbě povolání

1.20.1 Vzdělávací cíle a obsah

.1 Pojetí a charakteristika vzdělávací oblasti

Vzdělávací oblast výchova k volbě povolání si klade za cíl vypěstovat u žáků dovednosti důležité při rozhodování o významných životních krocích a při plánování vlastní budoucnosti. Zaměřuje se na utváření a rozvíjení praktických dovedností a žádoucích osobních vlastností žáků, které jsou předpokladem pro jejich budoucí úspěšné začlenění do pracovního života. Připravuje žáky na přechod ze základní školy na školu střední a do světa práce, učí je optimálně posuzovat své možnosti vzhledem k požadavkům a situaci na pracovním trhu, odpovědně se rozhodovat o své budoucí profesní orientaci a pružně reagovat na případné změny v rámci svého rozhodnutí či na změny budoucí životní situace.

Výchova k volbě povolání učí žáky orientovat se v důležitých profesních informacích a na základě dostupných informací se správně rozhodovat o volbě budoucího profesního zaměření a o výběru vhodného povolání. Rozšiřuje poznatky žáků o světě práce ,přibližuje jim existující pracovní příležitosti i reálné možnosti uplatnění absolventů škol na trhu práce, koriguje jejich představy a očekávání ve vztahu k vybranému povolání a ukazuje jim vhodné cesty vedoucí k dosažení stanovených profesních cílů. Seznamuje je s významem osobnostních předpokladů pro výkon vybraných povolání a učí je přebírat osobní odpovědnost za vlastní rozhodování o své budoucí vzdělávací a profesní dráze.

Se zřetelem k vývojovým možnostem a předpokladům žáků by měla vzdělávací oblast výchova k volbě povolání vytvářet dostatek příležitostí a vhodné podmínky pro to, aby se žáci naučili poznávat a realisticky hodnotit vlastní přednosti, možnosti a omezení ve vztahu k vybraným povoláním a osvojili si strategie vedoucí k osobnostnímu a profesnímu růstu. Žáci by měli mít příležitost poznat více oborů a profesí a měli by se naučit orientovat v různých informačních zdrojích, samostatně vyhledávat a vyhodnocovat profesní informace a služby a efektivně využívat informace důležité pro rozhodování o volbě budoucího profesního zaměření a o výběru vhodného povolání.

.2 Vzdělávací cíle

Cílem vzdělávání v dané oblasti by mělo být vybavit žáka kompetencemi, které mu umožní:

- uvědomit si podstatný podíl vlastní odpovědnosti při rozhodování o volbě budoucího profesního zaměření a o výběru vhodného povolání;
- využívat poznatků z oblasti sebepoznávání, rozhodování a plánování vlastní budoucnosti při vytyčování a dosahování stanovených životních cílů;
- realističtěji nahlížet na vlastní osobnost a korigovat svůj náhled na vlastní potenciál i na možnosti svého budoucího profesního uplatnění;
- pochopit souvislost mezi požadavky na výkon vybraného povolání, svými reálnými osobními předpoklady a konkrétními možnostmi výběru vhodného povolání;

- hodnotit své osobní šance na trhu práce v souladu s reálnými požadavky vybraného povolání a v konfrontaci s vlastními osobnostními předpoklady;

- plánovat si významné životní kroky, stanovovat si realistické životní cíle a nacházet vhodné způsoby a strategie jejich dosahování;

- přiměřeně se adaptovat na nové životní situace, vhodně reagovat na potřeby, požadavky a očekávání druhých lidí a konstruktivně se vyrovnávat s případným neúspěchem;

- orientovat se v profesní nabídce a v informačních zdrojích pro volbu povolání.

Obsahové zaměření tematických okruhů

1. Sebepoznání - Žáci se naučí realističtěji hodnotit své osobní zvláštnosti, předpoklady, možnosti i omezení a pochopí, které faktory proces sebepoznání ovlivňují. Uvědomí si nutnost sebepoznání pro správnou volbu povolání.

2. Rozhodování - Žáci si uvědomí svou roli v procesu rozhodování, zamyslí se nad faktory, které mohou jejich rozhodování ovlivňovat, a nad tím, jaké překážky jim v rozhodování mohou bránit; naučí se rozumně volit z daných možností.

3. Akční plánování -Žáci si postupně navyknou po etapách plánovat důležité životní kroky a přehodnocovat dosažené cíle, naučí se stanovovat si realistické cíle a hledat účinné strategie k dosahování cílů a odstraňování překážek.

4. Adaptace na životní změny - Žáci si uvědomí nevyhnutelnost změn v životě, zamyslí se nad změnami, se kterými se budou muset po odchodu ze základní školy vyrovnat, a poznají způsoby, jak se mohou na změny připravit a jak je mohou zvládnout.

5. Možnosti absolventa základní školy - Žáci získají přehled o nabídkách vzdělávání, profesní přípravy a zaměstnání, poznají místní možnosti a příležitosti, které se v dané chvíli nabízejí a naučí se zamýšlet nad různými cestami k dosažení zvoleného cíle.

6. Informační základna pro volbu povolání - Žáci pochopí nutnost spojovat rozhodování se znalostí svých osobních předpokladů a s vyhledáváním potřebných profesních informací. Naučí se vyhledávat, třídit a správně využívat informace o vhodných vzdělávacích a pracovních příležitostech.

7. Orientace v důležitých profesních informacích - Žáci se naučí využívat důležité informace o různých povoláních a profesích pro svoji profesní volbu, zvažovat klady i zápory jednotlivých povolání a realisticky hodnotit své šance ve vybraném povolání na trhu práce.

8. Rovnost příležitostí na trhu práce - Žáci získají přesnější a komplexnější představu o některých pracovních činnostech a profesích, naučí se rozpoznávat překážky, které jim mohou bránit v dosažení osobních a profesních cílů a nalézat vhodné způsoby, jak čelit profesní diskriminaci.

9. Svět práce a dospělosti - Žáci se seznámí s postupy při přijímání uchazečů o studium na středních školách a při přijímání do zaměstnání, uvědomí si, co od nich potenciální zaměstnavatelé budou očekávat a jak lze tato očekávání naplnit.

Poznámka: Tematické okruhy jsou vzájemně kompatibilní; pro dosažení požadovaného výchovného účinku je vhodné jednotlivá témata vzájemně kombinovat a obměnou forem a metod práce průběžně opakovat.

Zaměření tematických okruhů	Realizace (předmět, projekt, další akce)
Sebepoznání	dílny, globální výchova, informatika a výpočetní technika, ruční práce, ročníkové práce
Rozhodování	globální výchova, fyzika, ročníkové práce
Akční plánování	globální výchova, informatika a výpočetní technika, ročníkové práce
Možnosti absolventa základní školy	besedy, informatika a výpočetní technika
Informační základna pro volbu povolání	návštěva úřadu práce
Orientace v důležitých profesních informacích	informatika a výpočetní technika, exkurze
Rovnost příležitostí na trhu práce	exkurze
Svět práce a dospělosti	exkurze, dílny, ruční práce

Tabulka časového rozložení oblasti výchova k povolání v průběhu školního roku a ročníků.

	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Dílny	2	2	2
Ruční práce	2	2	2
Ročníkové práce		1	
Globální výchova	2	2	2
Fyzika			2
Exkurse			6
Školní projekty	2	2	2
Třídní projekty- týden řemesel			10
IVT	2	2	2

Poznámka: Tabulka je doporučující, realizace je prováděna na základě aktuálních možností školy, nabídek mimoškolních subjektů s přihlédnutím ke složení jednotlivých tříd a individuálním potřebám žáků.

2 Učební - osnovy

2.1 Učební plán pro I. stupeň

Předměty Vzdělávací oblasti a obory		Čj	Aj	Nj	M	Gv	Čs	Hv	Vv	Tv	Dr	Fo	Pč	CELKEM	RVP
Jazyk a jazyková komunikace	Český jazyk a lit.	26					1,6				3	2,4		33,0	33,0
	Cizí jazyk		9,0											9,0	9,0
	2. cizí jazyk			9,0										9,0	0,0
Matematika a její aplikace					21,4									21,4	20,0
Informační a komunikační technologie						0,5	0,5							1,0	1,0
Člověk a jeho svět					1,2	0,5	8,7		1,0				3,2	12,6	12,0
Člověk a společnost														0,0	0,0
Člověk a příroda														0,0	0,0
Umění a kultura								5,0	4,0			3,0		12,0	12,0
Člověk a zdraví										10,0				10,0	10,0
Člověk a svět práce							1,2						6,8	8,0	5,0
Disponibilní dotace														0,0	14,0

Dotace v předmětu celkem	26	9,0	9,0	22,6	1,0	12,0	5,0	5,0	10,0	3,0	5,4	10,0	**118,0**	**118,0**

Učební plán - přehled tříd

třída	Čj	Aj	Nj	M	Gv	Čs	Hv	Vv	Tv	Dr	Fo	Pč	CELKEM
1.	4,8	1,5	1,5	4,8		1,2	1	1	2		1,2	2	*21*
2.	4,8	1,5	1,5	4,8		1,2	1	1	2	1	1,2	2	*22*
3.	4,8	2	2	4,8		2,4	1	1	2	1	1	2	*24*
4.	5,8	2	2	3,6		3,6	1	1	2	1	1	2	*25*
5.	5,8	2	2	4,6	1	3,6	1	1	2		1	2	*26*
CELKEM	*26*	*9*	*9*	*22,6*	*1*	*12*	*5*	*5*	*10*	*3*	*5,4*	*10*	***118***

Učební plán - přehled epoch

třída	Čj	Aj	Nj	M	Gv	Čs	Hv	Vv	Tv	Dr	Fo	Pč	CELKEM
1.	4,8			4,8		1,2					1,2		*12*
2.	4,8			4,8		1,2					1,2		*12*
3.	4,8			4,8		2,4							*12*
4.	4,8			3,6		3,6							*12*
5.	4,8			3,6		3,6							*12*
CELKEM	*24*	*0*	*0*	*21,6*	*0*	*12*	*0*	*0*	*0*	*0*	*2,4*	*0*	***60***

2.1.1 Komentář k učebnímu plánu pro 1. stupeň

Matematika – V rámci předmětu realizujeme očekávané výstupy ze vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět.
Globální výchova – V rámci předmětu realizujeme očekávané výstupy ze vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět a Informační a komunikační technologie.
Člověk a svět – V rámci předmětu realizujeme očekávané výstupy ze vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace, Informační a komunikační technologie, Člověk a jeho svět a Člověk a svět práce.
Výtvarná výchova – V rámci předmětu realizujeme očekávané výstupy ze vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět a Umění a kultura.
Kreslení forem – V rámci předmětu realizujeme očekávané výstupy ze vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace a Umění a kultura.
Pracovní činnosti – V rámci předmětu realizujeme očekávané výstupy ze vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět a Člověk a svět práce.
Tělesná výchova – V rámci tohoto předmětu realizujeme ve 3. a 4. ročníku plavecký výcvikový kurz – dle aktuálních podmínek.

Pro žáky, kteří potřebují speciálně pedagocickou péči máme vytvořený volitelný předmět Speciálně pedagogická péče. (viz příslušné tabulky) výměnou za jazykové či jiné doporučené vyučování.

2.2 Učební plán pro II. stupeň

Předměty **Vzdělávací oblasti a obory**		**Čj**	**Aj**	**Nj**	**M**	**IVT**	**D**	**Du**	**Fy**	**Ch**	**Př**	**Z**	**Hv**	**Vv**	**Tv**	**R**	**Gv**	**Fo**	**Rp**	**Díl**	**CELK.**	**RVP**
Jazyk a jazyková komunikace	Český jazyk a lit.	15,6																			15,6	15,0
	Cizí jazyk		10,0			1,0											1,0				12,0	12,0
	Další cizí jazyk			10,0																	10,0	,0
Matematika a její aplikace					16,6																16,6	15,0
Informační a komunikační technologie						1,0															1,0	1,0
Člověk a jeho svět																					0,0	0,0
Člověk a společnost		1					8,4									0,5	1,5				11,4	11,0
Člověk a příroda									5,8	4,6	3,6	6,0				0,5	1,5				22,0	21,0
Umění a kultura								1,2					8,0	4,0				1,0			15,2	10,0
Člověk a zdraví											1,2				8,0		1,0				10,2	10,0
Člověk a svět práce																			4,0	4,0	8,0	3,0
Disponibilní dotace																					0,0	24,0
Dotace v předmětu celkem		16,6	10,0	10,0	16,6	2,0	8,4	1,2	5,8	4,6	4,8	6,0	8,0	5,0	8,0	1,0	5,0	1,0	4,0	4,0	**122,0**	**122,0**

Učební plán - přehled hodin

Třída	Čj	Aj	Nj	M	IVT	D	Du	Fy	Ch	Př	Z	Hv	Vv	Tv	R	Gv	Fo	Rp	Díl	C.
6.	3,4	2,5	2,5	3,4		2,4		1,2		1,2	2,4	2	1	2		1	1	1	1	**28**
7.	4,4	2,5	2,5	4,4		2,4		1,7	1,7	1,2	1,2	2	1	2		1		1	1	**30**
8.	4,4	2,5	2,5	4,4	1	2,4		1,7	1,7	1,2	1,2	2	1	2	1	1		1	1	**32**
9.	4,4	2,5	2,5	4,4	1	1,2	1,2	1,7	1,7	1,2	1,2	2	1	2		2		1	1	**32**
CELKEM	16,6	10	10	16,6	2	8,4	1,2	5,8	4,6	4,8	6	8	4	8	1	5	1	4	4	**122**

Učební plán - přehled epoch

Třída	Čj	Aj	Nj	M	IVT	D	Du	Fy	Ch	Př	Z	Hv	Vv	Tv	R	Gv	Fo	Rp	Díl	C.
6.	2,4			2,4		2,4		1,2		1,2	2,4									**12**
7.	2,4			2,4		2,4		1,2	1,2	1,2	1,2									**12**
8.	2,4			2,4		2,4		1,2	1,2	1,2	1,2									**12**
9.	2,4			2,4		1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2									**12**
CELKEM	9,6	0	0	9,6	0	8,4	1,2	4,8	3,6	4,8	6	0	0	0	0	0	0	0	0	**48**

2.2.1 Komentář k učebnímu plánu pro druhý stupeň

Český jazyk – V rámci předmětu realizujeme očekávané výstupy ze vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace a Člověk a společnost.
Informatika a výpočetní technika – V rámci předmětu realizujeme očekávané výstupy ze vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace a Informační a komunikační technologie.
Přírodopis – V rámci předmětu realizujeme očekávané výstupy ze vzdělávací oblasti Člověk a příroda a Člověk a zdraví.
Ročníkové práce – V rámci předmětu realizujeme očekávané výstupy ze vzdělávací oblasti Člověk a společnost a Člověk a příroda.
Globální výchova – V rámci předmětu realizujeme očekávané výstupy ze vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a společnost, Člověk a příroda a Člověk a zdraví a vybraná průřezová témata.
Tělesná výchova – V sedmém či osmém ročníku probíhá v rámci předmětu lyžařský výcvikový kurz – s ohledem na aktuální podmínky.
Pro všechny žáky 2. stupně máme volitelný předmět hudební výchova (1 z celkových 2 hodin) - zaměření je pak Sborový zpěv a Hra na hudební nástroj v orchestru (obojí je ale bráno jako integrální součást předmětu Hudební výchova).
Pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami máme vytvořený volitelný předmět Speciální pedagogická péče.

3 Učební osnovy – charakteristika předmětu a výchovně vzdělávací kompetence

Volitelnost dále uskutečňujeme v 7-8. ročníku v předmětu Ročníkové práce, kde si žáci vybírají zaměření své práce a řídí se pak společnými osnovami pro tento předmět. Od osmé třídy nabízíme žáků možnost výběru volitelného předmětu z oblasti rámci jazykové komunikace - (Ruský jazyk, Francouzský, Konverzace AJ, NJ)

Žáci 8. a 9. třídy se mohou přihlásit na nepovinný matematicko -fyzikální seminář v časové dotaci 1 hodina týdně, který je zaměřený na procvičení a rozvoj poznatků z oblasti matematiky a fyziky.

Přehled volitelných předmětů:

Volitelný předmět	6. třída	7. třída	8.třída	9.třída
Matematicko-fyzikální seminář *			1*	1*
Konverzace Aj/NJ	1	1	1	1
Další cizí jazyk	1	1	1	1

* Matematicko-fyzikální seminář je realizován nad rámec vyučovacích hodin v 8 a 9 třídě. V případě že se žák do tohoto semináře přihlásí je jeho účast povinná po celý školní rok.

3.1 Český jazyk a literatura

3.1.1 Charakteristika předmětu

Mateřský (český) jazyk je naším základním nástrojem a výchozím bodem pro poznávání světa a pro mezilidskou komunikaci. Otevírá nám svět národní kultury s její osobitou mentalitou. Patřičná péče o něj je proto jedním z cílů vzdělání, neboť jazyk je důležitým prostředkem pro proniknutí a zvládnutí nejen všech vyučovacích předmětů, nýbrž mnoha oblastí života.

Jazyková výchova respektující specifika vývoje (vývojové fáze) dítěte a mladého člověka je významným žákovi pomáhajícím nástrojem sebepoznání a sebevyjádření, pomáhá mu zdokonalovat a rozvíjet jeho osobnost. Kultivací mluveného i psaného projevu se rozvíjí a kultivuje i myšlení a cítění žáka. Jedním z nejvyšších cílů waldorfské pedagogiky v oblasti péče o jazyk je vytváření živoucího vztahu mezi člověkem a slovem. Ten nespočívá pouze v porozumění významu slov, ale ve skutečném prožitku jazyka samotného a jeho proniknutí na všech úrovních. Jde tedy jak o zvládnutí stránky významové a uchopení jeho struktury, tak o prožitek zvukové stránky jazyka, tj. barvy a kvality hlásek a jeho rytmických a melodických elementů.

Jazyk úzce souvisí s pohybem, a to nejen s pohyby řečových orgánů, ale i s pohybovou aktivitou celého těla. Od ranného věku je jazyk pro dítě nejdříve hrou se zvuky řeči, hrou plnou pohybu, hrou vnímání, napodobování. Dítě jinak pociťuje znění samohlásek (jako odraz svých vnitřních stavů), jinak znění souhlásek (jako odraz vnějších zvuků). Hravé zacházení s hláskami, tóny a rytmy řeči pak zůstává člověku trvale, zjemňuje se a zvnitřňuje se. Vytváří potom základ pro živé vnímání jazyka a tvůrčí přístup k řeči, z něhož vyvěrá například lidová slovesnost, poezie i próza.

Obsah vzdělávacího oboru (předmětu) Český jazyk a literatura lze v návaznosti na RVP pro přehlednost rozčlenit na

- komunikační a slohovou výchovu,
- jazykovou výchovu a
- literární výchovu.

Ve výuce se však vzdělávací obsah jednotlivých složek vzájemně prolíná. V rámci českého jazyka realizujeme v malé míře také očekávané výstupy z oblasti člověk a společnost. Především rozvíjením dovedností vhodného chování a komunikace, řešení konfliktů a neshod s druhými lidmi nenásilným způsobem i kritický přístup k mediálním informacím.

Komunikační a slohová výchova

Klade se důraz především na formu mluveného a psaného projevu. Žáci se učí pozorně naslouchat a výstižně a zřetelně formulovat. Poté, co zvládnou písmo a dále na něm pracují, se učí číst s porozuměním vyhledávat a zpracovávat patřičné informace, aby pak sami mohli srozumitelně formulovat svou analýzu, shrnutí, hodnocení a postoje. Žáci jsou vedeni nejen k formální a stylistické správnosti, ale i k tvůrčí práci s jazykem a k obsahové bohatosti a autenticitě.

Každý žák si vytváří pod vedením učitele vlastní učební text ve formě tzv. epochového sešitu, od 6. třídy pak i svou přehlednou „gramatiku“. Tyto záznamy v něm jsou přehledem probraného učiva, a proto je formě i obsahu věnována velká pozornost od první třídy. Epochové sešity, později též gramatické přehledy nahrazují totiž svým způsobem učebnice, které se na waldorfské škole používají spíše jen jako jeden z možných zdrojů informací, a to zpravidla až ve vyšších ročnících. Při tvorbě sešitů se žáci učí pracovat s estetickou úpravou textu a postupem času si též procvičují schopnost vhodného využití nejrůznějších slohových útvarů. Na začátku stojí důsledné vedení učitele, které výsledně směřuje k samostatnému zpracování učiva ze strany žáků.

Jazyková výchova

Žáci postupně objevují vnitřní i formální zákonitosti češtiny, osvojují si je a učí se je vhodně aplikovat. Studují gramatické struktury, pravopisná pravidla a osvojují si spisovnou podobu češtiny v porovnání s hovorovým jazykem, nářečím a s cizími jazyky. Tím se nejen učí kultivovaně vyjadřovat, nýbrž rozvíjejí své logické myšlení, schopnost porovnávání, třídění, rozlišování a zobecňování jevů. Český jazyk se tak stává nejen nástrojem pro získávání informací, ale i předmětem poznávání.

Literární výchova

Žáci se prostřednictvím příběhů vyprávěných učitelem a později i četby vžívají do dějů a do osudů postav pohádkových, mytických, smyšlených i historických, čímž získávají formou obrazů živé povědomí o hodnotách, morálních zásadách a kulturně-historickém vývoji lidské společnosti, které se jim stává nástrojem rozvíjení vlastní osobnosti a poznávání sebe sama i druhých. Český jazyk navíc není v literatuře již jen prostředkem k poznávání kultury vlastní, ale stává se prvním mostem k ostatním kulturám světa do té doby, než si člověk osvojí další cizí jazyk. Žáci si při práci s národní a světovou literaturou mohou uvědomit souvislosti ale i rozdíly mezi kulturou ostatních národů a tou vlastní.

Výuka literatury ale zdaleka nespočívá jen v poslouchání a čtení. Důležitá je praktická práce s nejrůznějšími literárními žánry (ne tedy jen jejich identifikace, nýbrž přímý prožitek), ať už se jedná o recitaci poezie, dramatizaci literárních textů či diskuse nad přečtenými díly. Zde se dá literární výchova těžko oddělit od slohové, protože žáci jsou také vedeni k vlastní tvorbě. Škola vytváří podmínky pro samostatnou tvořivou činnost žáků. Mohou se vydávat se například třídní a školní noviny s vlastními příspěvky a literárními pokusy, hraje se loutkové divadlo, připravují recitační programy, divadelní představení apod. Je rozvíjena verbální i neverbální komunikace, spolupráce ve skupině, kultivuje se mluvený, psaný i pohybový projev, žáci vstupují do rozličných reálných i modelových životních situací, učí se vystupovat před diváky a reflektovat své zážitky. Skrze vlastní činnost

žáci spějí k poznatkům a prožitkům, které mohou pozitivně ovlivnit rozvoj jejich postojů a životních hodnot a obohatit jejich duchovní život. Jazykové a literární vzdělávání ve škole se tak stává skutečnou dílnou humanity / lidskosti.

3.1.2 Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

Předmět Český jazyk svými výchovnými cíli a strategiemi (postupy) umožňuje žákům rozvíjet:

Kompetence k učení

- Rozvíjí u žáků dovednosti potřebné k osvojování učiva.
- Předkládá žákům možnosti používání osvojených dovedností z jazykového vzdělávání v jiných oblastech.
- Vede žáky k systematickému vedení a ukládání informací.
- Vede žáky k aplikaci naučených pravidel pravopisu a jejich vzájemnému propojování.
- Seznamuje žáky s mluvnickými a literárními termíny souvisejícími s probíraným učivem.

Kompetence k řešení problémů

- Vede žáky k tomu, aby samostatně nalézali pravidla, kterými se řídí probírané mluvnické jevy.
- Vede žáky k tomu, aby uměli nalézat chyby v textu a odůvodnit správné řešení.
- Vede žáky k samostatnému vyhledávání potřebných informací z různých informačních zdrojů.

Kompetence komunikativní

- Vede žáky ke spisovnému vyjadřování, rozlišování spisovné, obecné a nespisovné češtiny.
- Vede žáky ke správné formulaci obsahu sdělení v rámci probíraných žánrů, nabízí žákům dostatek příležitostí k porozumění probíraných literárních textů.
- Vede žáky pomocí literárního i gramatického učiva k rozšiřování slovní zásoby.
- Vede žáky ke správné, srozumitelné stavbě větných celků, k barvitému vyprávění.

Kompetence sociální a personální

- Vytváří příležitosti k tomu, aby žáci mohli diskutovat v malých skupinách i v rámci celé třídy.
- Vede žáky k tomu, aby dokázali požádat o pomoc.
- Vede žáky k užívání rozmanitých vyjadřovacích prostředků,včetně gestikulace a vhodné mimiky

Kompetence občanské

- Seznamuje žáky s naším slovesným dědictvím a pomáhá jim vysvětlovat jeho význam.
- Žák nachází literární vzory.
- Český jazyk posiluje v žácích mravní cítění a jednání.
- Podporuje v žácích potřebu literárního projevu, recitace, četby.

Kompetence pracovní

- Vede žáky k dodržování hygienických pravidel pro čtení a psaní.

- Vede žáky k přípravě a udržování jejich učebního prostoru.
- Podporuje a posiluje vůli, systematičnost a důslednost

3.2 Anglický jazyk

3.2.1 Charakteristika předmětu

Výuka anglického jazyka směřuje v plné míře k naplňování očekávaných výstupů vzdělávacího oboru RVP ZV Cizí jazyk.

1. STUPEŇ

1. období (1. – 3. ročník)

Výuka v prvním období je založena na „úplném ponoření“ do cizího jazyka, vychází z přirozené schopnosti napodobovat, která je základním principem učení až do devíti let. Zpěvem písní a recitací básní a říkadel, doprovázených gesty a mimikou, se děti seznamují s mluvenou formou jazyka, s jeho charakteristickými zvuky a melodiemi. Ponoření do jazyka napomáhají také hry a dramatizace příběhů. Učitel se snaží vést vyučování pokud možno jen v cizím jazyce.

Přesné porozumění není v tomto období cílem práce. Důležitější je zprostředkovat dítěti intenzivní prožitek jazyka, protože nevědomě vstřebané obsahy budou vědomě vyzdviženy v pozdějších letech. Slovní zásoba se v tomto věku většinou nepřekládá, děti si slova, fráze a větné celky postupně osvojují z kontextu výuky. Také gramatické struktury jsou zatím užívány a procvičovány výhradně v kontextu, žáci je užívají na základě nápodoby, bez vědomého učení.

Významným prvkem výuky je rytmus, ať už jde o rytmus prožívaný skrze jazyk nebo o rytmus vlastního vyučování. Rytmus v tomto věku výrazně podporuje paměť. Sborová recitace se střídá s recitací ve skupinách a spěje k samostatnému projevu jednotlivých žáků v krátkých dialozích, často inspirovaných básněmi nebo určitým tématem. Při rozhovorech se žáci seznamují se základními obraty společenského styku, učí se reagovat na otázky a pokyny.

Také vyprávění krátkých příběhů hraje, stejně jako v hlavním vyučování, už od 1. ročníku důležitou roli. Poslechem souvislého sdělení se děti učí sledovat proud cizí řeči a rozvíjí porozumění slyšenému textu. Obsah vyprávění často navazuje na témata v hlavním vyučování.

2. období (4. – 5. ročník)

Ústní práce se dále rozvíjí. Děti v tomto věku mají dobrou paměť a velký potenciál k učení. Jejich cit pro řeč jim navíc umožňuje vnímat krásu cizího jazyka. Texty k recitaci a písně proto nabývají na obsahu a na obtížnosti. Recitací a řečovými cvičeními pokračují žáci v osvojování čisté výslovnosti a správné větné melodie a také v rozšiřování idiomatické slovní zásoby. Učitel jednoduše a obrazně uvede obsah básně nebo písně, kterou se děti dále učí opakováním po učiteli.

Ve věku 9-10 let se u dětí vyvíjí nový, individuálnější přístup k jazyku. Nejvýznamnějším prostředkem individuálního uchopení jazykového materiálu je nově zavedené psaní a čtení. Dříve, než žáci dostanou tištěné texty, učí se číst to, co sami napsali. Žáci nabývají schopnosti dívat se na cizí jazyk s odstupem, porovnávat ho s mateřským jazykem a s pomocí učitele objevovat jeho pravidla. Učitel je vede k tomu, aby objevená pravidla zkoušeli sami v praktické podobě formulovat, poté je společně zapisují do sešitu. Ve výuce jazyka roste důraz na poznávání reálií anglicky mluvících zemích a jejich porovnávání s přírodními i kulturními podmínkami v České republice.

Ve 4. ročníku je stěžejním tématem výuky přechod k psaní, seznamování se s grafickou podobou slov. Velká část hodin je věnována pečlivému zapisování známých textů do sešitů a následné práci s nimi (čtení, dramatizace, rozhovory, procvičování pravopisu slov, vyvozování pravidel).

Od **5. ročníku** začíná vědomé vyučování, rozšiřování a procvičování slovní zásoby. Žáci jsou podporováni v tvořivém přístupu k jazyku a v tvůrčím používání známých výrazů. Tomu napomáhá poslech a četba živých a výstižných popisů lidí, míst a situací a také odpovídající domácí úkoly. Prohlubuje se porozumění pro zákonitosti jazyka, pro gramatiku.

2. STUPEŇ (6. – 9. ročník)

Ve výuce na druhém stupni je velmi důležitý pořádek, struktura, plánování. Žáci se učí systematické práci, přehledně si zapisují slovní zásobu a gramatiku, důraz je kladen na vysoký standard vedení sešitu. S rozšiřujícími se znalostmi gramatiky a slovní zásoby jsou žáci vedeni k samostatnějšímu ústnímu i písemnému vyjadřování v anglickém jazyce, k formulování kratších textů (dopisy, jednoduché popisy, obsahy příběhů) a ústních projevů.

Přes nárůst množství učiva by neměly chybět také umělecké prvky (přednes básní, dramatizace, zpěv) a humor, aby výuka nadále zůstávala živá a různorodá.

Práce s autentickými texty se stává pravidelnou součástí výuky a pokračuje na celém druhém stupni podobně jako v předchozím období, stejně jako vědomé osvojování slovní zásoby. Žáci se učí pracovat s dvojjazyčným slovníkem, s nímž se v základech seznamují už v pátém ročníku, a provádět jednoduché překlady. Témata četby a rozhovorů úzce navazují na témata hlavního vyučování. Je možné učit v cizím jazyce některé z epoch, popř. celou epochu jiného předmětu. Na konkrétních příkladech zvyků, situací, míst, osobností a událostí se žáci dále seznamují se zeměpisem, kulturou a historií anglicky mluvících zemí.

V **6. ročníku** se žáci vědomě seznamují s celkovou strukturou jazyka, získávají přehled o tom, co se již naučili a co si ještě musí osvojit, učí se systematické práci. Převyprávění příběhů připravuje žáky na pozdější samostatný projev.

V **7. ročníku** je kladen důraz na pečlivost ve výslovnosti i ve vedení sešitů. Znalosti žáků jsou pravidelně ověřovány a systematicky upevňovány, aniž by se však vytratilo umělecké pojetí výuky, také humor by měl prostupovat celou výukou, včetně gramatických cvičení, testů a diktátů.

V **8. ročníku** mohou žáci podle svých zájmů a schopností začít pracovat i na individuálních projektech a referátech, většinou s pomocí a pod vedením učitele. Jednotliví žáci jsou podněcováni k navazování kontaktů s vrstevníky v zahraničí. Žáci také přebírají větší zodpovědnost za vedení sešitů a třídění učebních materiálů.

Hlavními tematickými okruhy **9. ročníku** jsou aktuální otázky současného života a společnosti s cílem rozvinout u žáků vědomí spoluúčasti na dění ve světě. Zároveň jsou opakována a procvičována dosud probraná témata, slovní zásoba a gramatika.

3.2.2 Forma realizace

V 1. a 2. ročníku se anglický a německý jazyk vyučuje s časovou dotací 1,5 +1,5 hod týdně. Od 3-5. třídy jsou to 2 + 2 hodiny. Od šesté třídy je anglickému a německému jazyku věnováno vždy po 2,5 hodinách týdně. Celkově tedy 5 hodin cizích jazyků týdně. Z velké části vyučujeme jazyky formou epoch. Tedy měsíc anglický jazyk, měsíc jazyk německý.

3.2.3 Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

Předmět anglický jazyk rozvíjí u žáků následující kompetence:

Kompetence k učení

- Vede je k samostatnému a efektivnímu zacházení s pracovními materiály a k hledání vhodných vlastních učebních strategií.

Kompetence k řešení problémů

- Poskytuje žákům příležitost konfrontace s anglicky mluvícím elementem a podněcuje je k překonávání vnitřních bariér vůči tomu, co je v něm neznámé a odlišné

Kompetence komunikativní

- Intenzivně se pěstuje nejen schopnost porozumět verbálním sdělením, ale i porozumění přímo ze situace, z kontextu či z gestikulace
- Žáci se učí vyjadřovat co nejvýstižněji pomocí omezených prostředků, na jejichž rozvoji a zdokonalování ustavičně pracují.

Kompetence sociální a personální

- Při výuce cizího jazyka je obzvláště důležitá schopnost pozorně naslouchat a předmět skýtá, především ve vyšších ročnících, mnoho příležitostí ke skupinové práci.

Kompetence občanské

- Poznávání cizích kultur a odlišností v uspořádání společnosti podněcuje občanské vědomí.

Pracovní kompetence

- Důležitost anglického jazyka pro profesní uplatnění je evidentní.
- Kromě toho vede vyučování žáky k tomu, aby se učili pracovat na rozvoji vlastních dovedností.

-

3.3 Německý jazyk

3.3.1 Charakteristika předmětu

Výuka německého jazyka směřuje v plné míře k naplňování očekávaných výstupů vzdělávacího oboru RVP ZV Cizí jazyk.

1. STUPEŇ

1. období (1. – 3. ročník)

Výuka v prvním období je založena na „úplném ponoření“ do cizího jazyka, vychází z přirozené schopnosti napodobovat, která je základním principem učení až do devíti let. Zpěvem písní a recitací básní a říkadel, doprovázených gesty a mimikou, se děti seznamují s mluvenou formou jazyka, s jeho charakteristickými zvuky a melodiemi. Ponoření do jazyka napomáhají také hry a dramatizace příběhů. Učitel se snaží vést vyučování pokud možno jen v cizím jazyce.

Přesné porozumění není v tomto období cílem práce. Důležitější je zprostředkovat dítěti intenzivní prožitek jazyka, jelikož nevědomě vstřebané obsahy budou vědomě vyzdviženy v pozdějších letech. Slovní zásoba se v tomto věku většinou nepřekládá, děti si slova, fráze a větné celky postupně osvojují z kontextu výuky. Také gramatické struktury jsou zatím užívány a procvičovány výhradně v kontextu, žáci je užívají na základě nápodoby, bez vědomého učení.

Významným prvkem výuky je rytmus, ať už jde o rytmus prožívaný skrze jazyk nebo o rytmus vlastního vyučování. Rytmus v tomto věku výrazně podporuje paměť. Sborová recitace se střídá s recitací ve skupinách a spěje k samostatnému projevu jednotlivých žáků v krátkých dialozích, často inspirovaných básněmi nebo určitým tématem. Při rozhovorech se žáci seznamují se základními obraty společenského styku, učí se reagovat na otázky a pokyny.

Také vyprávění krátkých příběhů hraje, stejně jako v hlavním vyučování, už od 1. ročníku důležitou roli. Poslechem souvislého sdělení se děti učí sledovat proud cizí řeči a rozvíjí porozumění slyšenému textu. Obsah vyprávění často navazuje na témata v hlavním vyučování.

2. období (4. – 5. ročník)

Ústní práce se dále rozvíjí. Děti v tomto věku mají dobrou paměť a velký potenciál k učení. Jejich cit pro řeč jim navíc umožňuje vnímat krásu cizího jazyka. Texty k recitaci a písně proto nabývají na obsahu a na obtížnosti. Recitací a řečovými cvičeními pokračují žáci v osvojování čisté výslovnosti a správné větné melodie a také v rozšiřování idiomatické slovní zásoby. Učitel jednoduše a obrazně uvede obsah básně nebo písně, kterou se děti dále učí opakováním po učiteli.

Ve věku 9-10 let se u dětí vyvíjí nový, individuálnější přístup k jazyku. Nejvýznamnějším prostředkem individuálního uchopení jazykového materiálu je nově zavedené psaní a čtení. Dříve, než žáci dostanou tištěné texty, učí se číst to, co sami napsali. Žáci nabývají schopnosti dívat se na cizí jazyk s odstupem, porovnávat ho s mateřským jazykem a s pomocí učitele se učí objevovat jeho pravidla. Učitel je vede k tomu, aby objevená pravidla zkoušeli sami v praktické podobě formulovat, poté je společně zapisují do sešitu. Ve výuce jazyka roste důraz na poznávání reálií německy mluvících zemí a jejich porovnávání s přírodními i kulturními podmínkami v České republice.

Ve 4. ročníku je stěžejním tématem výuky přechod k psaní, seznamování se s grafickou podobou slov. Velká část hodin je věnována pečlivému zapisování známých textů do sešitů a následné práci s nimi (čtení, dramatizace, rozhovory, procvičování pravopisu slov, vyvozování pravidel).

Od **5. ročníku** začíná vědomé vyučování, rozšiřování a procvičování slovní zásoby. Žáci jsou podporování v tvořivém přístupu k jazyku a v tvůrčím používání známých výrazů. Tomu napomáhá poslech a četba živých a výstižných popisů lidí, míst a situací a také odpovídající domácí úkoly. Prohlubuje se porozumění pro zákonitosti jazyka, pro gramatiku.

2. STUPEŇ (6. – 9. ročník)

Ve výuce na druhém stupni je velmi důležitý pořádek, struktura, plánování. Žáci se učí systematické práci, přehledně si zapisují slovní zásobu a gramatiku, důraz je kladen na vysoký standard vedení sešitu. S rozšiřujícími se znalostmi gramatiky a slovní zásoby jsou žáci vedeni k samostatnějšímu ústnímu i písemnému vyjadřování v německém jazyce, k formulování kratších textů (dopisy, jednoduché popisy, obsahy příběhů) a ústních projevů.

Přes nárůst množství učiva by neměly chybět také umělecké prvky (přednes básní, dramatizace, zpěv) a humor, aby výuka nadále zůstávala živá a různorodá.

Práce s autentickými texty se stává pravidelnou součástí výuky a pokračuje na celém druhém stupni podobně jako v předchozím období, stejně jako vědomé osvojování slovní zásoby. Žáci se učí pracovat s dvojjazyčným slovníkem, s nímž se v základech seznamují už v pátém ročníku, a provádět jednoduché překlady. Témata četby a rozhovorů úzce navazují na témata hlavního vyučování. Je možné učit v cizím jazyce některé z epoch, popř. celou epochu jiného předmětu. Na konkrétních příkladech zvyků, situací, míst, osobností a událostí se žáci dále seznamují se zeměpisem, kulturou a historií německy mluvících zemí.

V **6. ročníku** se žáci vědomě seznamují s celkovou strukturou jazyka, získávají přehled o tom, co se již naučili a co si ještě musí osvojit, učí se systematické práci. Převyprávění příběhů připravuje žáky na pozdější samostatný projev.

V **7. ročníku** je kladen důraz na pečlivost ve výslovnosti i ve vedení sešitů. Znalosti žáků jsou pravidelně ověřovány a systematicky upevňovány, aniž by se však vytratilo umělecké pojetí výuky, také humor by měl prostupovat celou výukou, včetně gramatických cvičení, testů a diktátů.

V **8. ročníku** mohou žáci podle svých zájmů a schopností začít pracovat i na individuálních projektech a referátech, většinou s pomocí a pod vedením učitele. Jednotliví žáci jsou podněcováni k navazování kontaktů s vrstevníky v zahraničí. Žáci také přebírají větší zodpovědnost za vedení sešitů a třídění učebních materiálů.

Hlavními tematickými okruhy **9. ročníku** jsou aktuální otázky současného života a společnosti s cílem rozvinout u žáků vědomí spoluúčasti na dění ve světě. Zároveň jsou opakována a procvičována dosud probraná témata, slovní zásoba a gramatika.

3.3.2 Forma realizace

V 1. a 2. ročníku se anglický a německý jazyk vyučuje s časovou dotací 1,5 +1,5 hod týdně. Od 3–5. třídy jsou to 2 + 2 hodiny. Od šesté třídy je anglickému a německému jazyku věnováno vždy po 2,5 hodinách týdně. Celkově tedy 5 hodin cizích jazyků týdně. Z velké části vyučujeme jazyky formou epoch. Tedy měsíc anglický jazyk, měsíc jazyk německý.

3.3.3 Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

Předmět anglický jazyk rozvíjí u žáků následující kompetence:

Kompetence k učení

- Vede je k samostatnému a efektivnímu zacházení s pracovními materiály a k hledání vhodných vlastních učebních strategií.

Kompetence k řešení problémů

- Poskytuje žákům příležitost konfrontace s anglicky mluvícím elementem a podněcuje je k překonávání vnitřních bariér vůči tomu, co je v něm neznámé a odlišné;

Kompetence komunikativní

- Intenzivně se pěstuje nejen schopnost porozumět verbálním sdělením, ale i porozumění přímo ze situace, z kontextu či z gestikulace
- Žáci se učí vyjadřovat co nejvýstižněji pomocí omezených prostředků, na jejichž rozvoji a zdokonalování ustavičně pracují.

Kompetence sociální a personální

- Při výuce cizího jazyka je obzvláště důležitá schopnost pozorně naslouchat a předmět skýtá, především ve vyšších ročnících, mnoho příležitostí ke skupinové práci.

Kompetence občanské

- Poznávání cizích kultur a odlišností v uspořádání společnosti podněcuje občanské vědomí.

Pracovní kompetence

- Důležitost anglického jazyka pro profesní uplatnění je evidentní.
- Kromě toho vede vyučování žáky k tomu, aby se učili pracovat na rozvoji vlastních dovedností.

3.4 Matematika

3.4.1 Charakteristika předmětu

Předmět Matematika má důležité postavení ve vzdělávacím procesu. Poskytuje vědomosti potřebné v praktickém životě každého člověka. Obsah předmětu je rozdělen na čtyři tematické okruhy:

- Číslo a početní operace.
- Číslo a proměnná.
- Závislosti, vztahy a práce s daty.
- Geometrie v rovině a v prostoru.

Součástí je i tematický okruh Nestandardní aplikační úlohy a problémy.

Číslo a početní operace

V tomto tematickém okruhu je pro žáky důležité pochopit kvalitu čísla. Pod pojmem každé číslice by si měli uvědomit konkrétní pojem. Číslice není obrazem ve smyslu zavádění zápisu písmenek, ale obrazem číselné kvality. Obraz tedy souvisí s podstatou čísla, ne s vnější formou číslice.

Utváření aritmetických a geometrických pojmů je spojeno s vnímáním a činností vlastního pohybového organismu. Počítání je již zvnitřněným pohybem, při kterém také pohyb vnímáme. Proto je zpočátku veškeré počítání propojeno s pohybem rytmických cvičení (např. násobkové řady). Matematika má blízký vztah také ke kreslení forem, kde konkrétně cvičíme a pěstujeme to, co je pro matematizování tolik potřebné: uvědomovat si pohyb rukou.

Díky vnitřní pohyblivosti vzniká schopnost zapojit fantazii při řešení matematických problémů.

Prožitkem kvality čísel dítě zažívá důvěru a jistotu: číslo - svět - člověk patří k sobě.

Další jistotu může dítě při počítání prožít ve správném řešení určitého problému.

Důležité je neustálé procvičování a opakování probrané látky.

Číslo a proměnná

Další vědomosti se prohlubují na druhém stupni v tematickém okruhu Číslo a proměnná. Žáci si osvojují aritmetické operace v jejich třech složkách: dovednost provádět operaci, algoritmické porozumění (proč je operace prováděna předloženým postupem) a významové porozumění (umět operaci propojit s reálnou situací).

Závislosti, vztahy a práce s daty

Žáci rozpoznávají určité typy změn a závislostí, uvědomují si změny a závislosti známých jevů, Tyto změny a závislosti žáci analyzují z tabulek, diagramů a grafů a v jednoduchých případech je také konstruují.

Geometrie

Tato součást výuky matematiky je vyučována v oddělených epochách. Jednou z vůdčích myšlenek tohoto předmětu je rozvoj a podpora názorné prostorové představivosti.

V počáteční geometrii, kreslené ještě od ruky, procvičujeme při odhadování proporcí a poměrů jistotu pohybu ruky, která je dobře připravená kreslením forem v prvních školních letech.

Základní schopnosti, znalosti a techniky budeme stupňovat přiměřeně věku (s částečným přesahem do jiných předmětů).

Žáci se musí s přibývajícím věkem učit vycítit geometrické závislosti, myšlenkově je uchopit a použít k praktickému řešení - rýsování.

Zacházení s rýsovacími pomůckami má žáky vést k jednoznačné a přesné konstrukci (znázornění).

Radost při rýsování má žákům pomáhat rozvíjet trpělivost, pečlivost a přesnost, stejně jako samostatnou a tvořivou činnost.

Geometrické útvary se učí znát při kreslení, vychází se od pravidelných forem, které nejsou pojednány jako zvláštní případy obecných forem, ale právě jako základní útvary, které nejjasněji hovoří řečí dané formy. Zde dochází k postupnému osvojování pojmů: šikmý, svislý, vodorovný, oblouk, nahoře, dole, uprostřed, oblé, hranaté; symetrie osová, středová, souměrnost, shodnost, podobnost, průniky, uzly, křivka, přímka, úsečka, bod, rovinné útvary, úhel, trojúhelník, čtverec, obdélník, kruh.

Předmět matematika je vyučován hlavně v epochách, které umožňují hlubší propracování daného tématu. V průběhu celého roku je pak probrané učivo procvičováno a rozšiřováno v procvičovacích hodinách (časová dotace pro každý ročník viz. tabulka). Ve vyšších ročnících mohou pak být třídy dělené do skupin odpovídajíc tempu jejich práce.

V předmětu matematika je v 6.ročníku integrován obsah Stát a hospodářství ze vzdělávacího oboru Výchova k občanství coby samostatná epocha hospodářských počtů (dotace 1 hodina ze vzdělávací oblasti Člověk a společnost).

3.4.2 Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

V předmět rozvíjíme u žáků především tyto klíčové kompetence:

Kompetence k učení

- Žáky vedeme k sebehodnocení.
- Individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch.
- Žákům umožňujeme ve vhodných případech realizovat vlastní nápady při řešení netradičních algebraických a geometrických úloh

Kompetence k řešení problémů

- Výuka je vedena tak, aby žáci hledali různá řešení problému, svoje řešení si dokázali obhájit.
- Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.
- Děti vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

Kompetence komunikativní

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.
- Začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme děti ke spolupráci při vyučování.

Kompetence sociální a personální

- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.
- Sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí.
- Učíme je k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.
- Učíme žáky pracovat v týmu.

Kompetence občanské

- Ve třídních kolektivech žáci společně stanovují pravidla chování.
- Jsou respektovány individuální rozdíly (národnostní, kulturní).

Kompetence pracovní

- Vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

3.5 Informatika a výpočetní technika

3.5.1 Informatika na 1. stupni školy

Waldorfská pedagogika se opírá ve své praxi o zákonitosti vývoje dítěte. Přitom do značné míry platí, že vývojové stupně, kterými prošlo lidstvo jako celek, uskutečňuje každý člověk znovu individuálně od dětství do dospívání; v období puberty dosáhne tak mladý člověk úrovně vědomí dnešního lidstva. Z tohoto hlediska je nasazení vzdělávacího oboru Informační a komunikační technologie na 1. stupni základní školy (tedy nejpozději v 5.třídě), jak to požaduje RVP ZV, přinejmenším pedagogicky sporné. Z hlediska ostatních blízkých vzdělávacích oblastí (matematika, fyzika) nedosáhne dítě v tomto věku potřebných základů pro smysluplnou pedagogickou práci v této oblasti. A naopak, v ostatních vzdělávacích oblastech klíčových pro tento věk, jsou základem pedagogické práce reálné zkušenosti dítěte se světem - tedy princip diametrálně odlišný od principů světa počítačů. Takovéto, z hlediska vývoje dítěte předčasné, zavedení vzdělávání v této oblasti může mít přímé důsledky v oslabení vlastních vývojových sil dítěte. Předmět informatika nevyučujeme jako samostatný předmět, ale snažíme se očekávaných výstupů dosáhnout integrací do předmětů globální výchovy a člověk a svět. Metody a formy práce volíme tak, aby doprovázely učivo těchto předmětů a třídní projekty.

3.5.2 Pojetí a specifické cíle vzdělávacího oboru

Očekávané výstupy z oblasti informační a komunikační technologie na 1. stupni zařazeny do předmětů globální výchova a člověk a svět.

Komunikace je přitom učitelem pojímána jako *živý proces*, klíčový pro sociální život člověka, pro utváření mezilidských vztahů.

Informace jsou v tomto vzdělávacím oboru chápány *jako skelet* tohoto procesu (informace by tedy především měly mít jednak vzájemnou funkční souvislost a jednak funkční vztah k procesu komunikace).

Média jsou pak prakticky uchopena *jako pomocné technické prostředky* procesu komunikace a v něm obsaženého přenosu informací.

Jádrem epochy tohoto vzdělávacího oboru je příprava projektu - účasti celé třídy na řeckých olympijských hrách 5.tříd waldorfských škol, které jsou pravidelnou součástí jejich výuky. (Proto by také tato epocha měla těsně předcházet termínu konání této olympiády.)

Do jednotlivých fázích přípravy celého projektu je plně zapojeno i praktické využívání současných médií (telefon, fax, fotoaparát, noviny, kopírka, počítač atd.). V rámci epochy žáci formulují dopisy, objednávky, oznámení, vyprávění apod., a učí se tak (v návaznosti na vzdělávací oblast českého jazyka) prakticky rozlišovat mimo jiné také kvalitu informací v nich obsažených.

V návaznosti na dějinný přehled starověkých kultur může být v hlavních rysech přiblížen vývoj komunikačních prostředků (gesto, řeč, písmo)

Svou finanční částí (účetnictví) předjímá tento projekt prakticky zaměřené úlohy matematiky v 6. třídě.
V rámci praktických činností by děti měly poznat Morseovu abecedu, popřípadě také znakovou řeč určenou pro hluchoněmé lidi.

3.5.3 Informatika na 2. stupni – pojetí a specifické cíle

I když je předmětem výuky informační a komunikační technologie, středem zájmu je člověk, nikoli stroj. Z tohoto zásadního postoje vychází a je formována celá koncepce výuky. V dějinách této technologie je například velmi důležité poznávat osudy konkrétních osobností, vědců, kteří stáli u jejího zrodu a kteří se podíleli na jejím vývoji. Nejde jen o jména, ale o životní zkušenosti a pohnutky, které vedly k vynálezům a objevům.

Ještě závažnější je otázka: Jak působí tato technologie na jednotlivce a na celou lidskou společnost? Co se mění v mém myšlení, cítění a co se děje s mou vůlí, když jsem v životě obklopen televizí, počítačem a mobilem? Tyto otázky tematicky doprovází celou výuku a jsou samozřejmě předmětem diskuzí. Žáci (stejně jako jejich učitelé) žijí v mediálním světě. Jsou ovlivňováni médii, tedy i myšlenkami, které média zjevně i skrytě propagují. Pokud si neuvědomujeme, jaký na nás mají média vliv, nebudeme ani chápat současný svět.

Nauka o počítačích má být pro dospívajícího podnětem k samostatnému úsudku (u žákyň je vhodné klást důraz spíše na vnitřní obsah sdělení, u žáků akcentovat vnější formu sdělení). Má mu pomáhat, aby si vytvořil vlastní obraz, vlastní škálu hodnot, co se obsahu a poselství médií týče. V dospělosti pak bude schopen nezávisle se rozhodovat a prosadit se ve světě ovládaném médii.

Výuka na waldorfské škole usiluje o základní pochopení technologie počítačů; nezabývá se jen předáváním informací, simulací výukových programů nebo řešením úloh. Cílem výuky je předání všeobecných znalostí o počítači obdobně jako se žáci seznamují s funkcí motoru, aniž by se přitom museli stát automechaniky či strojními inženýry. Počítač má v průběhu výuky ztratit podstatné rysy své totální nepochopitelnosti.

Proto nestačí, aby žák uměl počítač pouze ovládat, měl by ho také prozkoumat. Tento cíl je však možno naplnit až na středoškolském stupni waldorfské školy, kde vzdělávací obor Nauka o počítačích pokračuje

- v 10. třídě tématem programování,
- v 11. třídě tématem digitální elektronika a
- ve 12. třídě tématem vztahu člověk a stroj.

V 9.třídě se žák seznamuje se světem počítačů. Přibližně počínaje 8.třídou (14 až 15 let) mají mladí lidé dostatečné školní základy matematiky a fyziky, aby mohli pochopit ty nejjednodušší elektrické spoje, na jejichž principu je počítač založen. Smysluplné je, jestliže vyjdeme z toho, na jakém základě (ač neuvěřitelně rychle) tyto stroje pracují. Tím zamezíme tomu, aby v nich žáci spatřovali klamnou, matoucí inteligenci.

Porozumění tomu, jak počítač funguje, a věcné uvážení sociálních důsledků jeho používání je podstatnější než jeho pouhé používání.

Cílové zaměření tohoto předmětu směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí jež pomáhají žákům rozvíjet schopnost a dovednost:

- vyhledat informace za pomocí informačních a komunikačních technologií
- pracovat s informací
- porozumět toku informací, jejich uložení na médium, přenos, zpracování, vyhledání a praktické využití
- formulovat svůj požadavek a využívat při práci s počítačem algoritmické myšlení
- porovnávat informace a poznatky z většího množství alternativních zdrojů a jejich vyhodnocení
- prezentovat výsledky své práce (viz. Ročníkové práce v 8. třídě)
- šetrné zacházení s výpočetní technikou
- respektovat práva duševního vlastnictví při využívání SW
- pochopení funkce výpočetní techniky jako prostředku simulace a modelování přírodních a sociálních jevů a procesů
- zaujmout odpovědný a etický přistup k nevhodným obsahům vyskytujícím se na internetu či jiných médiích

3.6 Člověk a svět

3.6.1 Charakteristika předmětu

Tento předmět je komplexní a jako jediný je koncipován pouze pro 1. stupeň základního vzdělávání. Prvouka je tvořivě integrována do epoch českého jazyka a matematiky, do všech ostatních předmětů, do výchov uměleckých a pracovních činností, do rytmické části výuky epochy a do vypravování pohádek a bajek. Zpětně pak jsou v předmětu člověk a svět realizovány některé očekávané výstupy z oblasti český jazyk a komunikace

V prvních dvou školních letech je prožívání světa u dětí spíše zasněné a může být vedeno k diferencovanějšímu a bdělejšímu vnímání světa. Přitom je důležité, aby spojení, které má dítě s přírodou, zvířaty a člověkem, nebylo přerušeno.

Začínáme s dětmi od světa dětem nejdostupnějšího, od hodnot prožívaných a poznávaných v pohádkách a bajkách přecházíme postupně k péči o životní prostředí (hodnotám ekologickým). Hlavní cíle jsou zde zamýšleny ve vytváření hodnotových postojů dětí v myšlení, cítění a ve vůli.

Na společné cestě s dítětem vycházíme z úrovně dětské orientace v nejbližším prostoru domova, školy (poznávání okolí domova a školy).

Žáci se učí pozorovat a pojmenovávat věci, jevy a děje, jejich vzájemné vztahy a souvislosti; utváří se tak jejich prvotní ucelený obraz světa. Poznávají sebe i své nejbližší okolí, učí se vnímat lidi a vztahy mezi nimi (tolerance, pomoc a solidarita, vzájemná úcta, snášenlivost).

Dále se zaměřujeme na přirozenou orientaci dětí v čase, kterou si přinášejí už z předškolního období. Pozorujeme změny v čase, ve vnímání dne a noci, v ročních obdobích, v měsících, týdnech a hodinách. Vedeme děti k poznávání proměn nejbližší přírody v čase.

Při osvojování poznatků a dovedností se učí vyjadřovat své myšlenky, poznatky a dojmy, reagovat na myšlenky, názory a podněty jiných.

Podmínkou úspěšného vzdělávání v dané oblasti je vlastní prožitek žáků vycházející z konkrétních nebo modelových situací při osvojování potřebných dovedností, způsobů jednání a rozhodování. K tomu významně přispívá i osobní příklad učitelů. Propojení prvouky s reálným životem a s praktickou zkušeností žáků se stává velkou pomocí i ve zvládání nových životních situací i nové role školáka, pomáhá jim při nalézání jejich postavení mezi vrstevníky a při upevňování pracovních i režimových návyků.

V následujících letech by měl být vytvořen stále intenzivnější kontakt se světem a mělo by být o něj pečováno. Vedle příběhů, které jsou prosyceny životem a které se vztahují k nejpůvodnějším povoláním a řemeslům, hrají důležitou roli praktické činnosti, např. obdělávání pole, zpracování obilí, stavba domu atd.

Po 3. ročníku se pohled rozšiřuje z chápání konkrétního nejbližšího okolí na prostorovost (orientace v prostoru a čase, město a region, nauka o člověku a zvířatech, nauka o rostlinách, naše vlast, střední Evropa) a také na časovost (starověké kultury, Řecko).

Žáci se učí na základě poznávání nejbližšího okolí, vztahů a souvislostí v něm chápat organizaci života v obci, ve společnosti. Učí se do tohoto každodenního života vstupovat s vlastní aktivitou a představami, hledat nové i zajímavé věci a bezpečně se v tomto světě pohybovat. Důraz je kladen na dopravní výchovu, praktické poznávání místních a regionálních skutečností a na utváření přímých zkušeností žáků. V 5. ročníku se prohlubuje základní učivo regionu a rozšiřuje se o znalosti České republiky a střední Evropy.

Jakýmsi předstupněm pro poznávání přírody jsou už příběhy a vyprávění o zvířatech a rostlinách v nejnižších ročnících. Všechno s čím se dítě setkává, probírá se vždy ve vztahu k člověku. Člověk je vždy výchozím bodem, do kterého se vše vrací zpět. Dítě si v průběhu výuky vytváří citový vztah k přírodě, který v pozdější době vede k pochopení morální zodpovědnosti člověka za životní prostředí. Žáci v průběhu výuk získají nezbytné poznatky o stavbě živočišného, rostlinného a lidského těla. Naučí se

poznávat nejznámější zástupce rostlin i živočichů a seznámí se se zásadami jejich třídění. Poznají důležitost zdravého životního stylu a nutnost morálního přístupu k životnímu prostředí. Své vědomosti, dovednosti a postoje budou schopni využít v praktickém životě.

Žák projde v souvislostech a formách celými dějinami lidstva od pravěku až do současnosti. Seznamuje s krajinou a dějinami oblasti, ve které žije. Probudí se v něm první představy o historické vývoji. Teprve potom přichází výuka starověkých kultur a Řecka a pohled dítěte se časově i prostorově rozšiřuje. Žák si má v průběhu výuky uvědomit a prožít, že lidská existence spočívá v neustálém vývoji. V centru pozornosti stojí život člověka, jeho postoj ke světu, způsob práce, či vynálezy, které proměnily tvář země a život lidí. V 5. ročníku má výuka podobu vypravovaného příběhu.

3.6.2 Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení:

- vytváření předpokladů, aby proces učení byl neustálým objevováním nových a postupně stále hlubších pohledů na okolní skutečnost
- nasycení potřeby žáků po obraznosti, hravosti a tvořivosti, umožnění zapojení co největšího počtu smyslů v procesu učení, což vede k hlubšímu a trvalejšímu vstřebávání vědomostí, ale i k vytváření osobitého vztahu k okolnímu světu
- poskytnutí dostatečného časového prostoru k samostatnému pozorování a experimentování a k formulování závěrů
- k upevnění kompetencí k učení napomáhá i integrace předmětu Prvouka v 1. a 2. ročníku do předmětů Český jazyk a Matematika, protože získané poznatky jsou propojovány do širších souvislostí a tím vzniká ucelenější pohled na jevy okolního světa
- zařazování rytmicky se opakujících činností a postupů, v rámci epoch, týdnů a dnů vytváří harmonický řád, o který se mohou žáci v procesu objevování nového pevně opřít a zároveň si tak postupně vytvářet návyky, jež proces učení činí plynulejší a efektivnější
- samostatné vyhledávání informací z různých zdrojů, jejich třídění a hledání vzájemných souvislostí (ve 3. a hlavně pak ve4. a 5. ročníků)

Kompetence k řešení problémů:

- kritické zhodnocení různých informačních zdrojů k danému tématu
- uplatňování forem a metod práce, které vybízí k vyhledávání a následnému použití praktických postupů, které při pozorování jevů okolního světa povedou k vyvození konkrétních závěrů s dopadem na minulost, přítomnost a budoucnost
- obsahová náplň oblasti zejména ve 3.,4. a 5. ročníku poskytuje dostatek námětů k samostatnému pozorování a uvažování o světě kolem nás a řešení jeho problémů v různých variantách
- schopnost samostatně překonávat problémy je vhodné prohlubovat zejména při praktických činnostech, zejména ve specifických předmětech 3. ročníku

Kompetence komunikativní

- krátké spontánní dramatizace konkrétních situací, jak je přináší každodenní soužití ve třídě, a ověřování praktických dovedností a znalostí v modelových situacích
- dramatizace pohádek, bajek, bájí a příběhů uplatnění prostředků neverbální komunikace (gesta, zvuky, …)
- umožnění formulovat své názory, postoje a myšlenky k nejrůznějším tématům a konfrontovat je s názory spolužáků a učitelů
- rozvíjení schopnosti komunikovat mezi sebou i s okolím při praktických činnostech ve specifických epochových předmětech (např. ve 3. roč. pěstitelství, stavba domu, řemesla)
- poskytnutí dostatků příležitostí k samostatné práci s různými typy textu a obrazových materiálů (např. při projektových a epochových pracích)
- prostor pro samostatné prezentace projektových prací nebo výsledků pozorování

Kompetence sociální a personální

- uplatňování forem skupinové práce se zaměřením na způsoby komunikace ve skupině
- poskytnutí prostoru pro reflexi a sebereflexi projevů chování a jednání ve vztahu k okolí v různých situacích
- upozorňování na situace, při kterých žáci tříbí schopnost řídit a ovládat své chování
- navozování a využívání situací k uvědomění si důležitosti efektivní spolupráce a pozitivní sebedůvěry pro vytvoření příjemné atmosféry a pro kvalitu společné práce
- využívání všech příležitostí k navozování vztahů ve třídě na základě ohleduplnosti a vzájemné úcty
- podporovat dosažení pocitu sebejistoty a sebeúcty a vytváření pozitivních představ o sobě a o světě

Kompetence občanské

- postupné seznamování a praktické ověření principů soužití na základě rovných práv a povinností
- využití srovnání při posuzování společenských norem v minulosti a dnes, u nás i v Evropě (předmět starověké kultury, Řecko)
- rozvíjení dovednosti pohotově reagovat v nenadálých krizových situacích, rozhodnout se a poskytnout účinnou pomoc
- postupné budování schopnosti vciťovat se do situací jiných lidí a být vnímavý ke svému okolí
- vytvářet povědomí o kulturním dědictví, práci a tradicích předchozích generací, včetně praktického vyzkoušení a zažití (předmět řemesla, region a vlast,…)

Kompetence pracovní

- propojit znalosti získané v různých oblastech a předmětech a užívat jich při praktických činnostech
- používání nástrojů a vybavení v rámci stanovených pravidel a přizpůsobení se okolním podmínkám a zásadám bezpečnosti
- budování schopnosti manuální spolupráce se spolužáky (pomoc, rada)
- propojování pracovního rytmu s rytmem přírody
- ověřování různých postupů, objevování nových a jejich vzájemné srovnání a konečné vyhodnocení
- vynakládání dlouhodobého úsilí s okamžitým nenaplněním cíle
- ponechání individuální svobody ve způsobu dosažení cíle
- vytváření schopnosti sebeomezení v zájmu dosažení společného cíle

3.7 Dějepis

3.7.1 Charakteristika vyučovacího předmětu

Vyučovací předmět dějepis směřuje k naplňování očekávaných výstupů vzdělávací oblasti Člověk a společnost (Dějepis – v plné míře, Výchova k občanství – zčásti; zbývající očekávané výstupy jsou přiřazeny k zeměpisu, matematice a přírodopisu) RVP ZV. V rámci tohoto předmětu jsou také realizována tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana a Multikulturní výchova.

Dějepis navazuje na některé tematické obsahy předmětu Člověk a svět prvního stupně a na druhém stupni je dál rozvádí. Žák tak prochází v různých souvislostech a formách celými dějinami lidstva od pravěku až do současnosti. Prostřednictvím vlastivědné výuky se seznamuje s krajinou a dějinami té oblasti, kde žije. Probudí se v něm první představy o historickém vývoji. Teprve potom přichází výuka dějepisu a pohled dítěte se časově i prostorově rozšiřuje. Vyučování dějepisu sleduje průběh vývoje lidstva od mytického, předdějinného kulturního stupně až k rozvoji hmotné kultury a jejich projevů v obecně kulturním, náboženském, sociálním, politickém a ekologickém ohledu.

Výuka dějepisu má za úkol zprostředkovat žákovi obrazy a ideje o dějinných souvislostech vývoje lidstva. Žák si má v průběhu výuky uvědomit a prožít, že lidská existence spočívá v neustálém vývoji, že pojem člověka v sobě pojímá pestrost a různorodost kulturních vývojových stupňů lidstva a rozmanitost národů účastnících se dějinných procesů. Učitel by měl největší důraz klást na to, aby byla vyučovací látka zaměřena kulturně-historicky. Vyplývá z toho, že v centru pozornosti stojí život člověka, jeho postoj ke světu, způsob práce či vynálezy, které proměnily tvář země a život lidí.

Metoda vyučování je v 6. ročníku shodná s metodami a postupy používanými v 5. ročníku. V 6. ročníku má dějepis podobu vypravovaného příběhu a zahrnuje období až do konce středověku. Zde dominují biografické popisy, které by však měly mít kulturně-historickou a antropologickou hodnotu. V 7. a 8. ročníku se zájem žáka zaměřuje na realisticko-technické poznávání a chápání dějin novověku. Dějepis 9. ročníku slouží vyhledávání dějinných vztahů, poznávání historických procesů, probuzení zájmu o svět a zaměřuje se taktéž na novověk. Výuka novověku je v každém ročníku pojímána ve smyslu civilizačního vývoje jako celku. Vybrané historické jevy z oblasti technického, hospodářského, sociálního, ideového či politického vývoje je třeba pojímat jako symptomy a projevy daného období a zasadit je do kontextu a do souvislosti celého civilizačního vývoje.

Dochází tedy k přechodu od obrazného a vyprávěného líčení dějin na kauzálně-racionální pojetí dějepisu a posléze k uchopování širších ideových dějinných souvislostí, což odpovídá vývojovým podmínkám žáka.

Samostatným tématem (epochou) v 9. ročníku jsou dějiny umění. Pozorování velkých mistrovských děl má v mladém člověku probudit radost a nadšení pro krásu a velikost umění. Při tom jde nejprve především o to, aby se pozorovatel stal bdělým, aby zjemnil své vnímání a učinil je citlivějším - aby se učil vidět. Další důležitý aspekt pozorování spočívá v tom, že zaměříme pohled na charakteristické rozdíly tří vybraných epoch: Co je krásné pro Egypťana? Jak prožívá krásu Řek? Jaký ideál krásy, jaký pojem krásy vyvinula renesance? Na příkladu vývoje umění může být čitelné něco z vývojové cesty lidstva. Jednotlivé stupně "Egypt - Řecko - renesance" mohou zviditelnit kroky vývoje lidského vědomí.

Kromě pochopení širších dějinných souvislostí přináší dějepis některá témata vzdělávacího oboru Výchova k občanství. Zde se výuka zaměřuje na vytváření zdravého a jistého úsudku, který je základem každého opravdového sociálního jednání a tím také předpokladem pro plnění úkolů, které vyplývají z života jedince jako občana. Vede žáka k prohloubenému poznání základních společenských vztahů a vazeb, k orientaci po historických kořenech aktuálních sociálních témat a problémů. Jde o témata, která jsou úzce propojena s dějepisnými tématy, v nichž žák prožívá a uvědomuje si různé vývojové aspekty občanského života, především vývoj a měnící se podobu státních forem, vztahu jedince a společnosti, jeho práv a povinností, jakož i otázek duchovního, státního a hospodářského života společnosti.

Sociální zkušenosti žáci získávají v konkrétních sociálních situacích a procesech, sociální dovednosti vyrůstají z praktického sociálního konání. Z tohoto důvodu stojí znalosti a dovednosti, které si žák osvojuje, v úzké souvislosti s hlavními principy a celkovou koncepcí celého ŠVP waldorfská škola a všech vzdělávacích oblastí a vyučovacích oborů a především s průřezovými tématy Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana a Multikulturní výchova. Výuka dějepisu znalosti a dovednosti těchto průřezových témat doplňuje a upevňuje ve vztahu k životu jedince jako občana. Navíc zasahuje mnoho témat z oboru Výchova k občanství do praktického každodenního života školy.

Tematické okruhy Stát a právo a Mezinárodní vztahy, Globální svět z oboru Výchova k občanství mají přímou vazbu na společenskovědní části předmětu zeměpis a jsou do značné míry jejím obsahem, tematický okruh Stát a hospodářství je ve velké míře zapracován do předmětu matematika.

Pro rozvoj žáka v tomto oboru jsou rovněž klíčové občanský postoj a občanská angažovanost vyučujících, především jeho třídního učitele. Spolupráce učitelů v rámci školy, jež funguje na principech samosprávy a kolegiálního vedení, je nezanedbatelnou součástí Výchovy k občanství, která spočívá v organizaci života školy. Podobně významný je pro žáka také zážitek ze spolupráce mezi učiteli na jedné a rodiči na druhé straně. Tyto praktické sociální situace reálného sociálního života školy vedou ke skutečné výchově sociálních a občanských schopností. Proto často témata vzdělávacího oboru Výchova k občanství plynule přechází do dalších oblastí podobně jako průřezová témata a tvoří integrativní součást realizovaných vzdělávacích obsahů.

3.7.2 Forma realizace

Výuka dějepisu je realizována v 6. – 9. ročníku. Výuka probíhá v epochách, popř. projektech (ve třídě či ve společných projektech 6. – 9. ročníku). Zařazení témat výchovy k občanství a s nimi souvisejících průřezových témat a způsob jejich realizace v 6. – 9. ročníku je ponechána na volbě učitele.

3.7.3 Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení

- Žáky vedeme k sebehodnocení.
- Individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch.
- Žákům umožňujeme ve vhodných případech realizovat vlastní nápady, podněcujeme jejich tvořivost.
- Učíme se vytvářet takové situace, v nichž má žák radost z učení pro samotné učení a pro jeho další přínos.

Kompetence k řešení problémů

- Děti vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

Kompetence komunikativní

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.
- Začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme děti ke spolupráci při vyučování.

Kompetence sociální a personální

- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.

- Sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech.
- Usilujeme o to, aby žáci prokázali schopnost střídat role ve skupině.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí.
- Učíme je zároveň k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.
- Chceme žáky naučit základům kooperace a týmové práce.

Kompetence občanské

- Ve třídních kolektivech žáci společně stanovují pravidla chování.
- Jsou respektovány individuální rozdíly (národnostní, kulturní).
- Ve výuce je kladen důraz na prožitek
- Při pobytech v přírodě se žáci chovají jako zodpovědné osoby.

Kompetence pracovní

- Vedeme je k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

3.8 Dějiny umění

Charakteristika vyučovacího předmětu

Tento předmět je zařazen do devátého ročníku školní docházky. Napomáhá k naplňování očekávaných výstupů vzdělávací oblasti Člověk a společnost a Umění a kultura. Zároveň umožňuje propojit a rozšířit osvojené znalosti a dovednosti učiva ze vzdělávacích oborů jakými jsou dějepis, výchova k občanství (globální výchova) a výtvarná výchova.

V rámci tohoto předmětu jsou realizována průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Multikulturní výchova.

Pozorování velkých mistrovských děl má v mladém člověku probudit radost a nadšení pro krásu a velikost umění. Pomáhá rozvíjet estetické cítění a cit pro harmonii. Při tom jde nejprve především o to, aby se pozorovatel stal bdělým, zjemnil své vnímání a učinil je citlivějším – aby se učil vidět. Další důležitý aspekt pozorování spočívá v tom, že zaměří pohled na charakteristické rozdíly tří vybraných historických epoch: Co je krásné pro Egypťana? Jak prožívá krásu Řek? Jaký ideál krásy, jaký pojem krásy vyvinula (rané křesťanství),renesance? Na příkladu vývoje umění může být čitelné něco z vývojové cesty lidstva. Jednotlivé stupně „Egypt - Řecko – (rané křesťanství) – renesance“ mohou zviditelnit kroky vývoje lidského vědomí.

Vedle pochopení širších dějinných souvislostí napomáhá tento předmět vytváření zdravého a jistého úsudku, rozvoji sociálního chování, estetického vnímání a rozvoji tvůrčích a výtvarných schopností. Vede žáka k prohloubenému poznání společenských vztahů a vazeb, k orientaci v historických kořenech.

Forma realizace:

Výuka je realizována v průběhu deváté třídy prostřednictvím epochy. Epochu doprovází aktivní umělecká činnost jednotlivých žáků, a to plošná i prostorová. Dále též exkurze a návštěvy muzeí, galerií apod., případně třídní projekt či zahraniční cesta (volba je ponechána na vyučujícím předmětu společně s třídním či dalšími učiteli).

3.8.1 Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

Výchovné a vzdělávací postupy v předmětu Dějiny umění směřují k utváření klíčových kompetencí:

Kompetence k učení

- Obohacování představy získané v naukových předmětech o smyslový prožitek a přispívání k lepšímu zapamatování, prožívání a ztvárňování kvality
- Spojení spolupráce ruky a oka, zlepšování prostorové orientace a odhadu
- Vytváření takových situací, v nichž má žák radost z učení pro samotné učení a pro jeho další přínos

Kompetence k řešení problémů

- Rozvoj schopnosti svobodně uměleckou cestou přistoupit k řešení zadaného tématu
- Sledováním práce spolužáků poznávání, že možnosti řešení mohou být různé

Kompetence komunikativní

- Rozšíření slovní zásoby o odborné pojmy
- Cílené učení se schopnosti vyjádřit svůj prožitek a cíl svého snažení, zároveň i učení se schopnosti srozumitelně popsat viděné
- Poznání, jak umělecká práce může být možností mimoslovního dorozumění a má všeobecnou platnost

Kompetence sociální a personální

- Rozvíjení spolupráce při společné přípravě a úklidu materiálu
- Úspěchy v umělecké tvorbě posilují sebevědomí žáků méně schopných v jiných předmětech
- Posilování etického cítění

Kompetence občanské

- Kultivace vlastního vkusu a jeho obhajoba
- Uznávání cizího tvůrčího snažení a respekt k němu

Kompetence pracovní

- Vytváření pozitivního vztahu k uměleckým a manuálním činnostem
- Schopnost pracovat na základě slovního návodu a předvedené ukázky
- Schopnost přiměřené pracovní výdrže při samostatné tvůrčí práci
- Schopnost posuzovat vlastní výsledek práce a porovnávat s prací ostatních

3.9 Přírodopis

3.9.1 Charakteristika předmětu

Přírodopis je již začleněn do učiva nižších ročníků. Dítě zažívá souvislost člověka se všemi říšemi přírody a poznává podstatu vztahu člověka k přírodnímu světu. Učitel i žáci by měli prožívat vztah k přírodě s úctou a vážností.

Hlavním cílem biologie je uvádění žáků do stále užšího kontaktu se Zemí, prozkoumávání všech jejích říší, což znamená vzdělávat se v mnoha obměnách k zodpovědnosti a zralosti pro život na Zemi.

Především v období dospívání žáků je třeba jim podat pedagogickou pomoc pro dosažení správného vztahu ke vlastnímu tělu. Z něho může vyrůst odpovědnost žáků jak k sobě samým, k druhým lidem, a také k vnějšímu světu. Tento vztah může posílit objevování fyzikálních zákonitostí ve stavbě vnitřních orgánů, ve stavbě skeletu, svalů, ve funkci smyslových orgánů.

S dospíváním a pohlavním zráním dostávají otázky po podstatě člověka, jeho poslání a určení nový, existenciální tón: "Kdo jsem? Odkud přicházím? Kam jdu?" Vyučování biologie by jim k zodpovězení těchto otázek mělo poskytnout oporu. Nemělo by však přicházet s hotovým obrazem člověka ani s omezeným pohledem na jeho původ, mělo by spíše poskytovat podněty k dalšímu tázání a ponechat prostor pro individuální světonázor.

Do vyučování pronikají aktuální témata dnešního světa, která neučí žáky jen schopnosti myslet v globálních souvislostech, ale přispívají velkou měrou k jejich osobnostnímu a sociálnímu růstu, působí směrem k jejich sebevědomému a aktivnímu zapojení do občanské společnosti, vedou je k toleranci k odlišným kulturám a stylů života, umožňují jim tvořivě nakládat s informacemi, ovládat informační a komunikační technologie bez toho, aby se jimi nechal ovládat a manipulovat. Tak mohou žáci nastoupit celoživotní cestu k uvědomění si svého lidství, nalezení vlastního místa ve společnosti a k ochotě ji aktivně a zodpovědně spoluutvářet.

Důležitým cílem vyučování je rozvoj schopnosti žáků samostatně usuzovat.

Přírodovědné pojmy by měly svým charakterem odpovídat věku a vývojové fázi žáka. Vyučování by mělo směřovat k tomu, aby se žák sám naučil vyučovací látku zachytit, ve zkrácené formě sledované procesy popsat, dokumentovat a systematicky vymezit v sešitech.

V botanice porovnáváme čeledi rostlin, jejich typická stanoviště a časové vztahy jejich vývojových cyklů. Pozorujeme rostliny v průběhu roku, pokud možno přímo v přírodě, neboť většina čeledí dosahuje svého vegetačního vrcholu v rozdílném čase. Důležitá hlediska pro hledání souvislostí a vztahů nabízí rovněž epocha geologie, především horniny jako základ půdních podmínek pro život rostlin, také v této oblasti se snažíme o výuku přímo v přírodě, v terénu.

V souvislosti s obdobím vrcholící puberty žáků se vyučování přírodopisu obrací v 7. třídě k biologii člověka. Biologie přináší v tomto období motivy, jež mohou pomoci žákům zodpovědět mnoho otázek, jež tento věk přináší.

Ústředním motivem je člověk, ale i tematika výživy a zdravého životního stylu. Jde o oblast, kde se snad nejvíce spojuje s širokým okruhem světa. Nyní je možné navázat mnoho mezipředmětových vazeb, především k vyučování zeměpisu a dějepisu. V úzké návaznosti na vyučování těchto předmětů se zabýváme základními složkami potravy, charakterem potravin a jejich původem.

Žáci mohou prožít úzké spojení se světem, z něhož člověk získává svou potravu a který nejrůznějším způsobem ovlivňuje jeho zdraví a nemoc. V tomto ohledu se dále zabýváme rostlinami v jejich konkrétních vztazích k léčivým a zažívacím procesům člověka. Stejně tak je důležité se zabývat rostlinami, které jsou pro jejich narkotické a halucinogenní účinky zneužívány jako návykové látky.

V tomto věku dochází k převratné proměně v tělesném, psychickém i sociálním vývoji žáků.

Ústředním motivem vyučování je biologie člověka a podrobně se věnuje orgánům, které ve své funkci nejvíce přijaly zákonitosti vnějšího světa: smyslové orgány a pohybový aparát.

Tématem 8. ročníku je porovnání stavby těla a smyslových orgánů člověka a živočichů, vývoj a systém živočišné říše.

Součástí učiva jsou otázky Výchovy ke zdraví, otázky vztahů mezi lidmi, dospíváním a dalšími aktuálními problémy žáků v tomto věku.

V 9. ročníku se dostáváme k stavbě lidské buňky, dědičnosti a rozmnožování, to vše ve srovnání s živočišnou říší.

V tomto věku jsou pro žáky aktuální všechny důležité problémy světa v globálních souvislostech, měli by být vedeni k pochopení propojení celého světa a vlivu každého jedince i celé společnosti na další vývoj naší Země.

V tomto ročníku jsou zařazena i témata z oblasti Výchovy ke zdraví, žák by si měl uvědomit nebezpečí užívání návykových látek, ale i úrazu a být schopen poskytnout účinnou první pomoc.

3.9.2 Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení

- Vedeme žáky k vyhledávání, zpracovávání a používání potřebných informací
- Žáky motivujeme k učení, povzbuzujeme je i při dílčím úspěchu
- Podporujeme u žáků samostatnost , kreativní myšlení

Kompetence k řešení problémů

- Výuka je vedena tak, aby žáci hledali různá řešení problému, svoje řešení si dokázali obhájit.
- Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.
- Děti vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

Kompetence komunikativní

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Rodiče a žáci spolupracují se školou na akcích školy.

Kompetence sociální a personální

- Budujeme s žáky pozitivní školní a třídní klima.
- Zařazujeme práci ve skupinách.

Kompetence občanské

- Ve třídních kolektivech žáci společně stanovují pravidla chování.
- Jsou respektovány individuální rozdíly (národnostní, kulturní).

Kompetence pracovní

- Vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

3.10 Fyzika

3.10.1 Charakteristika předmětu

Fyzika otevírá žákům pohled na chování a vlastnosti těles, jejich vzájemné vztahy a působení, a vede také k porozumění technice, která je na těchto vztazích založena.

Vyučování fyziky nastupuje v době, kdy jsou žákovy myšlenkové síly do té míry zralé, že už dokážou dobře sledovat nebo i samy objevovat kauzální souvislosti přírodního dění. Fyzikální jevy a děje představují vítané cvičné pole pro vyzkoušení a rozvíjení těchto schopností a učivo fyziky poskytuje oporu zvolna se rozvíjejícímu úsudku žáků, jejich schopnosti přesně a racionálně uvažovat.

Postupujeme pokud možno od smyslového prožití fenoménu, včetně jeho případných experimentálních variací, přes přesný popis, podrobné zachycení a rekapitulaci předvedeného dění, až k postupnému vyvozování zákonitostí a příslušných podmínek.

Vhodné je tedy začínat výuku v oblastech, které jsou smyslově „syté“ (akustika, optika, termika), umožňují názornost a žáci s nimi mají množství přímých zkušeností. Začneme-li např. akustikou, můžeme navázat na širokou škálu zkušeností z oblasti hudební. Zákonitosti, s nimiž jsou již delší dobu přirozeně seznamováni ve vyučování hudební výchovy (intervaly, tvoření tónu, barva, výška tónu) jsou nyní zkoumány na úrovni experimentální, zobecňovány a matematicky uchopovány. Oblasti smyslově přímo nepřístupné (elektřina, magnetismus) přicházejí na řadu až posléze a i tady uplatňujeme přirozený fenomenologický přístup.

Zvláštní péči je třeba věnovat oblastem, kde se nelze vyhnout použití modelových představ a abstraktnějším teoretickým poznatkům (elektromagnetismus, atomistika). Přicházejí na řadu až ve vyšších ročnících, kdy už žák dovede rozlišovat model od reality. K posílení této schopnosti používáme pokud možno vždy vícero druhů modelů.

Je přirozené, že při fenomenologickém poznávání fyzikálních jevů a zákonitostí, přijde nejprve ke slovu vlastní, jaksi přirozená terminologie, a teprve pozvolna se uvádějí obvyklá terminologická označení. Taktéž s matematickým popisem nespěcháme a zavádíme ho pozvolna, aby byl přehledně spojen s pozorováním a nestal se sám o sobě překážkou fyzikálního náhledu. Toto postupné teoretické pronikání jednotlivých fyzikální oblastí je také důvodem k tomu, že základní výukové okruhy jsou řazeny opakovaně, aby ve vyšších ročnících mohli žáci dospět k prohloubenému a rozšířenému porozumění.

Učivo jednotlivých ročníků pokrývá vždy základní oblasti fyziky (akustiku, optiku, termiku, mechaniku, elektřinu, magnetismus), v každém ročníku je však některá z oblastí zdůrazněna s ohledem na vývojovou situaci žáků a vztahy k učivu dalších předmětů. V šestém ročníku je to akustika a optika, které jsou ideální pro „vyvození vědy z umění“. V sedmém ročníku se do centra pozornosti dostává mechanika s její „tvrdou“ kauzalitou, která odpovídá už rozvinutějším exaktním myšlenkovým schopnostem a mimo to navazuje na učivo dějepisu (vznik novověké vědy, technické vynálezy a vynálezci). V osmém ročníku se učitel prohloubeně věnuje elektřině a magnetismu a jejich využití v technice. Učitel cíleně rozvíjí vztahy i k dalším předmětům jako je biologie a výchova k péči o životní prostředí (vlivy fyzikálních dějů a organismy, důsledky techniky pro životní prostředí, technika a technologie ve službách péče o životní prostředí a trvale udržitelného rozvoje lidské kultury) či chemie (nejrůznější druhy a chemická podstata galvanických článků apod.).

Fyzikální pohled na svět nemá ve výuce nikdy stát izolovaně. Má pojednávat přesahující souvislosti k ostatním, a to zdaleka nejen přírodovědným, oborům a reálným skutečnostem života žáků. Má také poukazovat na svá vlastní omezení.

3.10.2 Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

Metodická hlediska byla uvedena již v charakteristice předmětu. V souvislosti s nimi by mělo vyučování vést též k rozvoji následujících kompetencí.

Kompetence k učení:

- Žáky vedeme k sebehodnocení.
- Individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch.
- Žákům umožňujeme ve vhodných případech realizovat vlastní nápady, podněcujeme jejich tvořivost.
- Učíme se vytvářet takové situace, v nichž má žák radost z učení pro samotné učení a pro jeho další přínos.

Kompetence k řešení problémů

- Výuka je vedena tak, aby žáci hledali různá řešení problému, svoje řešení si dokázali obhájit.
- Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.
- Děti vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

Kompetence komunikativní

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.
- Začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme děti ke spolupráci při vyučování.

Kompetence sociální a personální

- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.
- Sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech.
- Usilujeme o to, aby žáci prokázali schopnost střídat role ve skupině.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí.
- Učíme je zároveň k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.
- Chceme žáky naučit základům kooperace a týmové práce.

Kompetence občanské

- Ve třídních kolektivech žáci společně stanovují pravidla chování.
- Jsou respektovány individuální rozdíly (národnostní, kulturní).
- Ve výuce je kladen důraz na prožitek

Kompetence pracovní

- Vedeme je k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

3.11 Chemie

3.11.1 Charakteristika vyučovacího předmětu:

Předmět chemie, který přibývá v **7. ročníku**, představuje výzvu a šanci poznat svět látek. Prozkoumat jejich vlastnosti a z nich tvořit pojmy, které člověka zahrnou do procesu bádání. Tím mu napomohou k novému, prohloubenému setkání se světem. Je nasnadě, že hotový, „mrtvý“ svět anorganické chemie nabízí k tomuto účelu jedinečné a v pokusech působivé možnosti. Na začátku epochy stojí oheň a proces hoření (pro děti“spřátelený” zážitek), jež pak vede přes pálení vápna ke kyselinám, zásadám a kovům, přičemž tu vždy hraje roli technický i kulturně- historický aspekt.

Jádro celé metodiky spočívá v tom, abychom žáky uvedli do sféry chemických procesů a pochodů kvalitativně a ukázali tak žákovi nový vztah k přírodě. To předpokládá, že své „výzkumy“ vždy začínáme nejprve s přírodními látkami (např. dřevo, papír, vlasy atd.). Otázky „nerveme“ z žáků senzačními experimenty, nýbrž při všedních, každodenně známých jevech, jakým je např. oheň. Žáci tak budou prožívat člověka jako spolutvůrce přírodních procesů. Výuka chemie nesmí vymezovat a omezovat, nýbrž musí ukazovat vztahy a jevy v přírodě (postupujeme přitom z vnějšku dovnitř). Musíme přitom brát vážně prožitky žáků a zapojit je do výuky, a ne protěžovat měřicí přístroje a indikátory.

Vyučování chemie v **8. ročníku** vyžaduje jiný způsob kladení otázek než v 7.třídě. Organické přírodní jevy a procesy jsou mnohem složitější a podstatně obtížněji pochopitelné. Na počátku stojí člověk opatřující si svou stravu, v němž se tyto procesy odehrávají. Procesuální stránka organických životních pochodů tvorby a změny látek vyžaduje myšlení, které respektuje organický, živý charakter, a tvoření pojmů, které odpovídá aspektu zodpovědnosti a zralosti. V epoše chemie se pokoušíme od obvyklého kauzálně-analytického přístupu látkové chemie dovést žáky k chemii orientované na procesy - a to tím, že zavádíme různé chemické modelové představy a diskutujeme o nich. Tímto způsobem mají žáci pozorovat souvislosti tak, jak to odpovídá jejich věku, a učit se je také chápat. Proto musíme vždy žáky podněcovat, aby kladli své vlastní, originální otázky (pomocí experimentů, na nichž se podílejí i žáci, máme možnost tuto schopnost ptát se, ještě více prohlubovat.)

V popředí stojí biochemie. Je třeba znázornit takovou chemii, která neotravuje životní prostředí, nýbrž může na ně i na člověka působit léčivě. Učitel musí, propojovat svůj předmět s ostatními předměty. To je podmínkou, aby se předmět skutečně mohl stát součástí obsáhlého harmonického obrazu světa.

Jsou-li ve škole zavedeny v 8. třídě závěrečné ročníkové práce, pak se nabízí žákům možnost, aby témata chemie zapracovali přiměřeně věku do svých ročníkových prací, a tak dále rozvinuli svou "zvědavost".

Žáci mají získat přehled o celé oblasti chemie. Epochy matematiky, fyziky, chemie jsou si podobné svým přístupem. Fyzika a chemie mohou být pak chápány jako navzájem související jednota. Žák může postupovat od experimentu k pozorování a dále k zákonitosti, ke vzorci a výpočtu, aniž by narazil na něco nepochopitelného, co by nebyl s to prohlédnout. Rozvíjíme jasné pozorování, tvoření logických závěrů, chápání kauzálních vztahů a analytické myšlení. Vstoupit do praktického života je úkol, který žák **9. třídy** dokáže zvládnout. Ve vyučování chemie se můžeme pokusit zprostředkovat celkový přehled tím, že se k individuálnímu charakteru prvků dopracujeme prostřednictvím spolupůsobení chemických látek. V této souvislosti je možné probrat periodickou soustavu, která se ovšem nezavádí jako předpokládaný uspořádávající princip, nýbrž jako podstatný objev, v němž se zračí určité zákonitosti. Díky obraznému a názornému myšlení můžeme mezi prvky nalézt ještě docela další zákonitosti, které jsou využitelné ve výuce.

Žáci se nyní již plně stali takříkajíc občany světa a musí se v této pro ně stále ještě nové oblasti učit orientovat pomocí jasných myšlenek. Zároveň je třeba vyhradit velký prostor významu důležitých technických procesů i způsobu jejich provádění s přátelským postojem k životnímu prostředí.

3.11.2 Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

Pro výuku chemie je důležité *pozorování* přírody jako systému, *chápání* potřeby udržování přírodní rovnováhy, *uvědomování* si užitečnosti přírodních poznatků a jejich aplikací v praktickém životě, *rozvíjení* dovednosti *pozorovat*, experimentovat, *vytvářet* a *ověřovat* hypotézy, *vyvozovat* z nich závěry a ty ústně i písemně *interpretovat*. Zvláště pak učit se *rozlišování* příčin chemických dějů, jejich souvislostí a vztahů mezi nimi, jejich *předvídání* a případně *ovlivňování* Ve vzdělávacím předmětu chemie směřuje výuka ještě specificky k:

- podchycení a rozvíjení zájmu o poznávání základních pojmů a zákonitostí na příkladech s využitím jednoduchých pokusů, řešení problémů a zdůvodňování jednání v praktických situacích.
- vytváření potřeb objevovat a vysvětlovat chemické jevy, zdůvodňovat vyvozené závěry a získané poznatky využívat k rozvíjení odpovědných postojů.
- získávání a upevňování dovedností pracovat podle pravidel bezpečnosti práce s chemikáliemi a dovednosti poskytovat první pomoc při úrazech způsobených chemickými látkami.

Výuka chemie společně s ostatními předměty ze vzdělávací oblasti Člověk a příroda přispívá k utváření a rozvíjení **klíčových kompetencí** takto:

Kompetence k učení

- Učíme žáky různým metodám pozorování přírodních procesů a jevů.
- Učíme zpracovávat informace a využívat je k dalšímu učení.

Kompetence k řešení problémů

- Rozvíjíme schopnost objevovat a formulovat problémy a hledat různé varianty řešení.
- Učíme základům vyvozování a předvídání specifických závěrů z přírodních zákonů.
- Učíme poznatky zobecňovat a aplikovat v různých oblastech života.

Kompetence komunikativní

- Vedeme žáky k přesnému vyjadřování a argumentaci.
- Učíme je stručně, a přehledně sdělovat postup a výsledky svých pozorování a experimentů.

Kompetence sociální a personální

- Vedeme žáky k osvojení dovednosti kooperace a společného hledání optimálních řešení problémů.

Kompetence občanské

- Vedeme žáky k poznání možnosti rozvoje i zneužití chemie a učíme je odpovědnosti za zachování životního prostředí.

Kompetence pracovní

- Učíme je provádět soustavná pozorování a experimenty a získaná data zpracovávat a vyhodnocovat.
- Seznamuje žáky se zásadami bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

3.12 Zeměpis

3.12.1 Charakteristika vyučovacího předmětu:

Zeměpis je předmětem s výrazně integrujícím charakterem. Odvíjí se od něho celá řada mezipředmětových vztahů především k dějepisu a přírodovědným předmětům. Provází ostatní předměty v neustálé proměně sledující důsledně vývojové fáze dítěte. Jednotlivosti ostatních předmětů budují ve vzájemném spojení komplexní a barvitý obraz světa. Zeměpis však neslouží pouze k jakémusi zastřešení jiných předmětů, je pro ně také neustálým zdrojem impulsů a podporuje jejich pokrok. Právě na zeměpisu je patrná skutečnost, že v důsledku velké propojenosti jednotlivých předmětů je složité nahlížet je izolovaně. Z toho také vyplývá hlavní cíl výuky zeměpisu. Žák by měl pro sebe objevit, že skutečnost, Země, vesmír, jsou neoddělitelná jednota, do které patří i on, a kterou chce dál poznávat. Z integrujícího charakteru předmětu potom vyplývá, že v jeho skladbě je mnoho témat a okruhů učiva geologie, mineralogie, biologie, biogeografie, ekologie, environmentální výchovy, meteorologie a astronomie. Významnou úlohu mají přesahy z dějepisu a občanské nauky. Integrační charakter ovšem neznamená, že vlastní náplň geografie jako vědecké disciplíny je zatlačena do pozadí. Prolínání jiných předmětů pouze odstraňuje izolovanost a popisnost geografie a dává ji vyniknout jako neocenitelnému prostředku pro zkoumání světa. V tomto smyslu jsou charakterizovány i jednotlivé cíle předmětu zeměpis.

Výchovné a výukové úsilí učitele směřuje k tomu, aby žáci:

- objevili jednotu a krásu světa, získali láskyplnější vztah ke svému okolí, prostředí, lidem kolem sebe
- pochopili Zemi jako přírodní prostor s určitými životními rytmy, do nichž je člověk zahrnut, které ale zároveň i mění
- poznali postavení Země ve sluneční soustavě a celém vesmíru
- poznali jednotlivé sféry Země, jejich utváření působností geologických dějů (abiotické, biotické, lidské)
- nahlíželi na geografické jevy, objekty a procesy v jejich komplexnosti a zákonitosti
- získali základní znalosti o zeměpisu kontinentů v úzké souvislosti s přírodními podmínkami, osídlením a jeho historií, vývojem a současnou situací v různých sférách společnosti (kultura, hospodářství, politický a právní život ve významných státech)
- si uvědomili postavení naší země ve Střední Evropě se všemi aspekty geografickými, přírodními a kulturně-historickými
- poznali ČR ve smyslu jejích přírodních, kulturních a hospodářských charakteristik, dokázali poznat odlišnosti jiných zemí a kultur Evropy i světa s jejich přínosem k barvitosti a komplexnosti lidské kultury jako celku
- poznali stavbu Země z geologického hlediska, složení zemské kůry (horniny, nerosty) vždy v návaznosti na konkrétní zeměpisnou oblast
- uměli pracovat s různými druhy map a znali i historický vývoj mapování zemského povrchu
- poznali moderní prostředky používané v geografii (statistické materiály, grafy) a uměli se v nich orientovat

V souvislosti s vývojovými fázemi dítěte se v nižších třídách klade důraz na prožitky a teprve s postupem času se přistupuje k tvorbě vědeckých pojmů a zeměpis dostává stále více podobu vědní disciplíny. Úkolem zeměpisného vyučování je doprovázet a podporovat děti v jejich fyzickém, duševním a duchovním vývoji. V průběhu celé výuky se uplatňuje aktivní činnost žáků - kreslení a malování map, profilů, později grafické znázornění, práce s atlasem a statistickými údaji.

3.12.2 Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení

- Vedeme žáky k samostatnému vyhledávání a zařazování informací z různých Žáky vedeme k sebehodnocení.
- Individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch.
- Podněcujeme kreativitu a fantazii žáků ve vhodných případech při práci s mapou a dalšími pomůckami.
- Učíme se vytvářet takové situace, v nichž má žák radost z učení pro samotné učení a pro jeho další přínos.

Kompetence k řešení problémů

- Vedeme žáky k samostatnému řešení problémy, aby si dokázali svoje řešení obhájit.
- Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.
- Děti vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

Kompetence komunikativní

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.
- Začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme děti ke spolupráci při vyučování.

Kompetence sociální a personální

- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.
- Sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí.
- Učíme je zároveň k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.
- Učíme žáky týmové práci.

Kompetence občanské

- Žáci si společně stanovují pravidla chování.
- Vedeme žáky k respektování individuálních rozdíly (národnostní, kulturní).
- Při pobytech v přírodě se žáci chovají jako zodpovědné osoby.
- Žáky zapojujeme do mezinárodních projektů, kde se prakticky seznamují s kulturou jiných národů

Kompetence pracovní

- Vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

3.13 Hudební výchova

3.13.1 Charakteristika vyučovacího předmětu

Tento předmět bude vyučován ve všech ročnících a budou mu věnovány v 1.-5. ročníku 1 hodina týdně, v 6.-7. ročníku 2 hodiny týdně a v 8.-9. ročníku 1,5 hodiny týdně. Předmět hudební výchova je realizován výstupy ve vzdělávací oblasti Umění a kultura. Dále jsou do výuky tohoto předmětu zařazena témata z průřezových témat Osobnostní a sociální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Mediální výchova.

Ve vyučování hudební výchovy je využívána hromadná, skupinová, popřípadě individuální forma výuky, tyto formy lze navzájem kombinovat. Předmět je realizován v odborné učebně hudební výchovy nebo v kmenové třídě, součástí tohoto předmětu mohou být i návštěvy koncertů apod.

Vzdělávací předmět hudební výchova je nedílnou součástí vzdělávacího procesu na waldorfské škole. Umožňuje žákům uchopovat umělecké a kulturní stránky života formou odpovídající jejich věku. Napomáhá jejich osobnostnímu i sociálnímu vývoji prostřednictvím praktické realizace vlastních prožitků pomocí specifického jazyka hudby a jeho výrazových prostředků.

Společná hudební práce dané třídy by měla být zároveň součástí pokud možno každého vyučovacího předmětu realizovaného formou epoch. Některé z očekávaných výstupů k prvnímu stupni vzdělávacího předmětu hudební výchova částečně naplňují vzdělávací předměty První cizí jazyk a Druhý cizí jazyk, které zaujímají v tomto vzdělávacím programu specifické postavení a získávají od vzdělávací oblasti Umění a kultura dvě hodiny časové dotace.

Tento vzdělávací předmět je zpracován pro jednotlivé ročníky a v jejich rámci (v souladu se strukturou vzdělávacího oboru Hudební výchova v RVP ZV) členěn na následující kapitoly:

- Vokální činnosti
- Instrumentální činnosti
- Pohybové činnosti
- Poslechové činnosti
- Hudební teorie

V průběhu vzdělávacího procesu je kladen důraz na tři základní oblasti, v jejichž rámci je tento vzdělávací předmět uskutečňován. Oblast vědomostní a poznatková zahrnuje hudební teorii, skladbu, dějiny hudby a hudební formy. Oblast pocitová obsahuje uchopování nálad jednotlivých tónin, harmonií a jejich realizaci prostřednictvím různých druhů nástrojů. Třetí oblast – pohybová umožňuje žákům proniknout do sféry hudby pomocí vlastního tělesného pohybu a prožít podstatu rytmu a taktu. Se všemi jmenovanými oblastmi se žáci setkávají jak v práci na společném i individuálním hlasovém projevu, tak v individuální i společné hře na nástroje, v rozhovorech o hudbě a jejích výrazových prostředcích a při poznávacích činnostech.

Základem pro učební osnovy vzdělávacího předmětu Hudební výchova, pro přístup k žákům při procesu vyučování a volbu vyučovacích metod a strategií jsou vývojové fáze osobnosti, jimiž žáci v průběhu základního vzdělávání procházejí. Z nich vyplývají pro tento vzdělávací předmět následující metodické pokyny:

V prvních třech ročnících je žák prostřednictvím nápodoby veden k uchopování hudby jako celku melodického, rytmického i harmonického. Pomocí přirozeného pohybu těla se společně se spolužáky učí písním, aniž by je uchopoval abstraktně či pomocí hudebních znaků. Základním prostředkem procesu učení má být činnost individuální a ve společenství třídy.

V následujících třech ročnících odpovídá způsob vedení vyučovacího procesu žákovým nově nabytým schopnostem uchopení „hudební gramatiky“ – taktu, rytmu, intervalů, tónin, nálad skrytých v harmonii, zápisu hudby. V procesu učení působí prožitek z praktické realizace hudby v souladu s intelektuálním uchopováním hudebních výrazových prostředků.

V průběhu posledních tří let základního vzdělávání jsou ve vzdělávacím procesu vytvářeny příležitosti k vývoji logického myšlení a utváření vlastního úsudku na základě hudební teorie a dějin hudby. Žáci jsou vedeni k uplatňování dosavadních návyků při hře na nástroj a zpěvu a jejich využití pro vědomý rozvoj vlastních schopností.

3.13.2 Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení

- Žák vybírá vhodné způsoby, metody a strategie pro efektivní učení se zpěvu, hře na nástroj a pro získání rytmických schopností.
- Umí si najít informace, které se týkají dějin hudby a hudební teorie.
- Seznamuje se s obecně užívanými termíny, znaky a symboly v oblasti hudebních výrazových prostředků.

Kompetence k řešení problémů

- Zamýšlí se nad jednotlivými oblastmi hudební problematiky.
- Porovnávání hudebních stylů a žánrů v dějinných souvislostech a dělá si o nich úsudek.
- Pokouší se uplatnit své poznatky prostřednictvím hudební improvizace.

Kompetence komunikativní

- Je schopen vzájemnému naslouchání a k porozumění zvukům, melodiím atd.
- Poznává a cvičí mimoslovní komunikaci.
- Vytváří si a formuluje si vlastní názor na problematiku jednotlivých oblastí hudby.

Kompetence sociální a personální

- Využívá získané komunikativní dovednosti k vytváření vztahů potřebných ke kvalitní a smysluplné spolupráci při společné práci nad hudebním dílem.
- Rozumí notovým záznamům, přemýšlí o nich, reaguje na ně a tvořivě je využívá ke svému rozvoji a k aktivnímu zapojení se do společenského dění.

Kompetence občanské

- Chápe práva a povinnosti souvisejících s uměleckou tvorbou a kulturní sférou lidské společnosti.
- Dokáže se vcítit do tradic vlastního národa, ale i národů Evropy či světa, utváří si smysl pro kulturu a tvořivost, respektuje kulturu jiných národů.

Kompetence pracovní

- Získává pracovní návyky, které mu později umožní plnit povinnosti a závazky.

3.14 Výtvarná výchova

3.14.1 Charakteristika vyučovacího předmětu

Předmět provází žáka po celou dobu školní docházky jako potřebné vyrovnávání ostatního vyučování kladoucího důraz především na rozum. Dítě prožívá uměleckou činností samo sebe i okolní svět ve svém duševnu. Učitel si musí být vědom, že hodiny výtvarné výchovy napomáhají harmonizaci vývoje dítěte. V malbě je posilován především cit, v kresbě je podpořeno myšlení a modelováním vůle.

V nižších ročnících můžeme vnímat uměleckou činnost i jako prostředníka pro propojení rozumových představ přijatých v hlavním vyučování a citového prožitku. Dítě se tak s navozenými představami lépe a trvaleji spojuje. Ve vyšších ročnících, po té co se žák učil pozorně vnímat svět kolem sebe, je stále více podporován ve svébytnějším a kreativnějším projevu.

Témata a techniky vycházejí ze zvláštností věku (vývojová stádia dítěte), ale citlivě je třeba vycházet i ze složení třídy a její vyzrálosti. V 1. až 6. ročníku se používá v malování technika „mokré do mokrého“. V 7. ročníku se zavádí technika „vrstvení“ barevných ploch, která vyžaduje vědomější a technicky propracovanější zacházení s barvami. Kresba se cvičí pomocí voskového pastelu, volně či podle učitelovy předlohy na tabuli. (Kresba je cvičena specifickým způsobem i v hodinách kreslení forem.) Modelování začíná prací s včelím voskem, dále s hlínou, a rovnoměrně přibývá do výtvarného vyučování zejména od 4. ročníku, ve vyšších ročnících se pracuje i např. s kamenem - sochaření. Od 2. stupně začíná docházet více k postupnému uvolňování od témat hlavního vyučování, i když je třeba i nadále je mít na zřeteli. Krizi výtvarného projevu, která přichází s rozvojem rozumové složky zhruba od 7. ročníku, je možné překlenout pomocí dynamického kreslení a kreslení forem. Puberta přináší i odklon od tekuté barevnosti malby k suché černobílé kresbě, odklon od fantazie a ideálu k realitě. V nejvyšších ročnících se žáci k barvě vracejí, tentokrát vědomě a se svobodnou kreativitou.

Ve výtvarné výchově děti dotvářejí průběžný život školy přípravou pozvánek, kulis, plakátů, masek, oznámení atd.

Základní odlišností metodiky waldorfského malování je prvotní prožitek smyslově-morální kvality barev (vycházející z Goethovy nauky o barvách). Až po uchopení základního vyjadřovacího jazyka – barvy, může být barva spojována s formou. Dostatečný prožitek samotné barvy a nepospíchání na pevné tvarování umožní ve vyšších ročnících jistější a sebevědomější projev v samostatném uměleckém tvoření.

V nižších ročnících učitel slovně postup krokuje a doplňuje ukázkou. Barvy jsou voleny na základě společného hledání a rozhovoru. Starší žáci se „učí vidět“ a pozorovat pomocí modelů a předloh. Nejstarší žáci jsou podněcováni k svobodnému a uměleckému přepisu skutečnosti a zároveň k objevování sebe sama. Dostávají příležitost k experimentování, používají různé formáty, kombinují materiály.

Zejména v nižších ročnících spolupracuje učitel výtvarné výchovy úzce s učitelem epochového vyučování a dotváří umělecky obsah jeho hodin. Těžiště tematické kresby je často přímo v epoše. Ve vyšších ročnících je možná i spolupráce s ostatními uměleckými činnostmi (hudební výchova, dramatická výchova, tanec, aj.) Řada dalších výtvarných technik je zařazena do předmětů ručních prací a řemesel.

K vytváření vlastního uměleckého názoru se žáci cvičí i v epoše dějin umění v 9. ročníku prostřednictvím vlastního pozorování a popisu klasických uměleckých děl.

3.14.2 Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

Výchovné a vzdělávací postupy v předmětu Výtvarná výchova směřují k utváření klíčových kompetencí:

Kompetence k učení

- Poznání, že častým opakováním a cvičením motorických dovedností se zvyšuje jistota provedení
- Obohacování představy získané v naukových předmětech o smyslový prožitek a přispívání k lepšímu zapamatování, prožívání a ztvárňování kvality protipólných pojmů
- Spojení spolupráce ruky a oka, zlepšování prostorové orientace a odhadu

Kompetence k řešení problémů

- Rozvoj schopnosti svobodně uměleckou cestou přistoupit k řešení zadaného tématu
- Sledováním práce spolužáků poznávání, že možnosti řešení mohou být různé

Kompetence komunikativní

- Rozšíření slovní zásoby o odborné pojmy
- Cílené učení se schopnosti vyjádřit svůj prožitek a cíl svého snažení, zároveň i učení se schopnosti srozumitelně popsat viděné
- Poznání, jak umělecká práce může být možností mimoslovního dorozumění a má všeobecnou platnost

Kompetence sociální a personální

- Rozvíjení spolupráce při společné přípravě a úklidu materiálu
- Úspěchy v umělecké tvorbě posilují sebevědomí žáků méně schopných v jiných předmětech
- Posilování etického cítění

Kompetence občanské

- Kultivace vlastního vkusu a jeho obhajoba
- Uznávání cizího tvůrčího snažení a respekt k němu

Kompetence pracovní

- Vytváření pozitivního vztahu k uměleckým a manuálním činnostem
- Schopnost pracovat na základě slovního návodu a předvedené ukázky
- Dodržování zásad bezpečnosti při práci, používání pracovního oděvu
- Schopnost přiměřené pracovní výdrže při samostatné tvůrčí práci
- Schopnost posuzovat vlastní výsledek práce a porovnávat s prací ostatních

3.15 Tělesná výchova

3.15.1 Charakteristika předmětu

Tento předmět bude vyučován v každém ročníku 2 hodiny týdně, čerpá očekávané výstupy ze vzdělávací oblasti Člověk a zdraví: Tělesná výchova a jeden výstup ze vzdělávacího oboru Výchova ke zdraví. Předmět probíhá v tělocvičně, ale může být realizován i na hřišti, v přírodě, v bazénu, na horách – lyžování, na sportovním stadionu.

Vzdělávací obor Tělesná výchova jako součást komplexnějšího vzdělávání žáků v problematice zdraví směřuje na jedné straně k poznání vlastních pohybových možností a zájmů, na druhé straně k poznávání účinků konkrétních pohybových činností na tělesnou zdatnost, duševní a sociální pohodu. Pohybové vzdělávání postupuje od spontánní pohybové činnosti žáků k činnosti řízené a výběrové, jejímž smyslem je schopnost samostatně ohodnotit úroveň své zdatnosti a řadit do denního režimu pohybové činnosti pro uspokojování vlastních pohybových potřeb i zájmů, pro optimální rozvoj zdatnosti a výkonnosti, pro regeneraci sil a kompenzaci různého zatížení, pro podporu zdraví a ochranu života. Předpokladem pro osvojování pohybových dovedností je v základním vzdělávání žákův prožitek z pohybu a z komunikace při pohybu, dobře zvládnutá dovednost pak zpětně kvalitu jeho prožitku umocňuje.

Charakteristické pro pohybové vzdělávání je rozpoznávání a rozvíjení pohybového nadání, které předpokládá diferenciaci činností i hodnocení výkonů žáků. Neméně důležité je odhalování zdravotních oslabení žáků a jejich korekce v běžných i specifických formách pohybového učení – v povinné tělesné výchově, případně ve zdravotní tělesné výchově. Proto se nedílnou součástí tělesné výchovy stávají korektivní a speciální vyrovnávací cvičení, která jsou podle potřeby preventivně využívána v hodinách tělesné výchovy pro všechny žáky nebo jsou zadávána žákům se zdravotním oslabením místo činností, které jsou kontraindikací jejich oslabení.

3.15.2 Východiska a hlavní motivy vyučování

1.– 2. ročník. Z obrazů vyprávění se dítě učí vklouznout do všech možných rolí. Kromě toho se sbližuje s mnohými tělesnými dovednostmi.

3. ročník. Podstatným rysem žáků v tomto věku stupně je lehkost. Zdůrazňujeme „my“. Ještě nepracujeme individuálně na určitém cvičení. Citové a fantazijní vztahy propojují fantazii se skutečností.

4. ročník. Od „my“ přecházíme k „já“. Žák se nejlépe cítí při volné honičce. Z toho vycházíme a opatrně je vedeme k stále více individuálnímu cvičení. Rytmicky vyslovovaná řeč hraje opět důležitou, harmonizující roli. Pohybu se musí účastnit celé tělo žáka.

5. ročník. Žáci ještě nemohou pojmově uchopit prostor. Ten jim však nabízí možnost, aby vytvářeli a rozvíjeli své síly. Žák se chce pohybovat. Ne příliš rychle, ne příliš pomalu. Žák má výslovný vztah ke krouživým pohybům. Připravuje se k účasti na Olympijských hrách waldorfských škol v duchu starověkých řeckých tradic.

6. ročník. Právě probíhající činnost pohlavních žláz vede ke stále silnější diferenciaci pohlaví a k přímé souvislosti mezi pohybovým nasazením a svalovým růstem. Napětí a uvolnění stojí uprostřed jako základní prvek svalové dynamiky. Toto lze prožít zvláště při uvolněném běhu. Těžištěm pro všechny disciplíny jsou: obratnost (jako optimální souhra všech svalových skupin) a odvaha. Počátek systematického vzdělávání v lehké atletice a cvičení na nářadí.

7. ročník. Žáci prožívají práci šlach: pružnost a napětí. Skákání, komíhání a pérování vede k věkově specifickým pohybovým zkušenostem. Úlohou žáků je učit se pohybovat přirozeně a obratně. Vhodná jsou artistická cvičení.

8. ročník. Mladý člověk již zcela „sestoupil na zem“. Tíha a pevnost určují jeho tělesnou zkušenost. Chlapec se musí učit překonávat tíhu individuálním silovým nasazením, dívka spíše bojuje s masou, kterou je nutné formovat. Pomocí dobře vybraných cvičení musíme žáky nechat, aby učinili zkušenost s mechanickým prvkem

kloubových kostí. Abstraktní pohyb či spontánní pohybové impulsy podporují vznikající vědomí vlastní osobnosti. Držení těla a jeho vzpřímenost dodávají žákům první jistou oporu.

9. ročník. Probuzení duševní sféry vystupuje jako individuálně existenční zkušenost žáků; působení duševních sil mají žáci objevit také v pohybu. V popředí stojí vůle. Překonávání mrtvých bodů či pohyby výbušného rázu, které vznikly z klidu (vrh koulí), vedou bezprostředně k prožitku vlastní vůle. U chlapců: zdůraznění síly; u dívek: utváření formy.

3.15.3 Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

3.15.4 Kompetence k učení

- Žáka vedeme k samostatnosti, aby byl schopen získané dovednosti kriticky posuzovat a najít v nich smysl pro využití v budoucnosti.
- Žáka vedeme k tomu, aby si uměl rozvrhnout, jak by mohl své učení zdokonalit.
- Žáka vedeme k sebehodnocení.

Kompetence k řešení problémů

- Žáka vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.
- Během vyučování žáka zapojujeme do řešení problémových situací a sám si může vyzkoušet řešení: např. vedoucí skupiny, rozhodčí, apod.

Kompetence komunikativní

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.

Kompetence sociální a personální

- Sociální schopnosti rozvíjíme v průběhu všech aktivit.
- Ve vyučování žáci spolupracují ve skupinách a vzájemně si pomáhají.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se mohou sami podílet.
- Žáky vedeme k sebeovládání při jednání s učiteli, žáky i jinými účastníky vyučování v různých situacích.

Kompetence občanské

- Žáci si společně uvědomují nutnost ustanovení pravidel chování.
- Vedeme žáky k respektování individuálních rozdílů druhých lidí.
- Žáky vedeme k pomoci druhému člověku a ke sportovním aktivitám.
- Při pobytech v přírodě se žáci chovají jako zodpovědné osoby.

Kompetence pracovní

- Vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.

- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

3.16 Dramatická výchova

3.16.1 Charakteristika předmětu

Dramatická výchova umožňuje dítěti uchopovat skutečnost nejen racionálně, ale zkoumat ji přímým jednáním a prožitkem. Rozvíjí a kultivuje schopnost komunikace, od základních somatických dovedností (prací s dechem, hlasem, artikulací, správným držením těla atd.), přes psychofyzické jednání (nasloucháním, porozuměním, sdělením), až k využití prostředků komunikace při dramatické tvorbě i v životních situacích. Vychází z dítěti vlastnímu principu hraní "jako", kdy na základě vytváření fiktivních situací a vstupu do role zkoumá mezilidské vztahy, učí se jednání v běžných situacích, zkoumá situace problémové a hledá jejich řešení.

Součástí tvořivé dramatiky je vznik jevištního tvaru, nikoli jako cíle výuky, ale jako prostředku tvůrčího procesu, při kterém se žák pokouší chápat lépe sebe sama, okolní svět a učí se měnit navyklé způsoby myšlení a cítění. Kolektivní tvorba umožňuje rozvíjet sociální dovednosti a aktivně hledat cesty k naplnění společného cíle.

V prvním období obor přímo navazuje na řečovou výchovu a doplňuje a podporuje výuku mateřského i cizího jazyka. Ve druhém období lze využít široké spektrum metod k obohacení výuky jazyků, dějepisu, vlastivědy, prvouky a dalšího vyučování. Ve třetím období se do oboru promítá přesah z humanitních předmětů.

Tvořivá dramatika využívá vedle základních prostředků sdělení (mluva a pohyb) i prostředky literární, výtvarné, hudební, pohybové. Při přípravě divadelní hry vyžaduje tedy spolupráci nejen s učiteli epochového vyučování, ale i s učiteli ostatních uměleckých předmětů, pracovního vyučování a dílen.

Při volbě témat pro práci s dětmi je vždy potřeba zohledňovat situaci ve skupině, napomáhat budování její integrity a snažit se předcházet sociálně patologickým jevům či přispívat k jejich nápravě.

Předmět Dramatická výchova je vyučován ve 2.,3. a 4.třídě jako samostatný vyučovací předmět, v ostatních ročnících je integrován do jiného vyučování, především českého jazyka , cizího jazyka a školních projektů (vánoční hra, divadelní hra v 8 a 9. třídě atd.)

3.16.2 Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

Klíčové kompetence

- Výchovné a vzdělávací postupy v předmětu Dramatická výchova směřují k utváření klíčových kompetencí:

Kompetence k učení

- Tvořivě pracovat s pojmy z různých vzdělávacích oblastí
- Ukázat žákům, že vlastní zkušenost z tvorby jim umožní prožitky z tohoto oboru lidské činnosti intenzivněji prožívat.

Kompetence k řešení problémů

- Vést žáky k samostatnému jednání v běžných životních situacích
- Rozvíjet citlivost k rozpoznání problémové situace a schopnost hledat možných způsobů řešení
- Vést žáky k přijetí odpovědnosti za svá rozhodnutí a jednání

Kompetence komunikativní

- Přímo kultivovat a rozvíjet ústní a gestický projev, umění vést dialog (sdělovat a naslouchat, přiměřeně reagovat)
- Poskytovat možnosti pro pěstování vlastních názorů a postojů a jejich prezentace před druhými
- Poskytnout dětem dostatečný prostor k jejich vlastnímu uměleckému projevu
- Učit se kvalitní spolupráci ve společenství, vzájemnému poznávání, vnímání a toleranci

Kompetence sociální a personální

- Od pochopení sebe samého k úctě a uplatnění ve smyslu celospolečenském
- Ukázat dětem na příkladech možnost přebírání zkušeností druhých lidí pro vlastní zdokonalování
- Na základě respektování názorů každého budovat v dětech sebedůvěru

Kompetence občanské

- Simulováním a řešením situací běžného života rozvíjet respekt k etickým pravidlům a pravidlům lidského soužití
- Budovat v dětech pozitivní postoj k uměleckým dílům, smysl pro kulturu a aktivní tvořivost

3.17 Kreslení forem

3.17.1 Obecná charakteristika

Podstatou pro waldorfskou školu specifického vzdělávacího oboru Kreslení forem je umění linie (čáry), jež vede k prožívání pohybových kvalit, tedy duševního pohybu na podkladě bezpředmětné formy – a rovněž naopak: k prožívání formy jako stopy pohybu. Cílem tohoto předmětu je harmonizovat smyslové pohybové vnímání v souvislostech celé lidské bytosti.

Pohyb zachycený ve formě – nikoliv však v ní ustrnulý – prožívají děti v raném školním věku nejprve také na základě vlastního tělesného pohybu (kreslí formy rukama ve vzduchu, nohama na podlaze, „chodí“ formu), později se prožívání formy stále více přenáší do jejich nitra. Ve vztahu formy k prostoru či k ploše se žáci učí objevovat zákonitosti vlastní vnitřní rovnováhy i rovnováhy světa kolem. V tomto aspektu je kreslení forem blízce spřízněno s eurytmií.

Na rozdíl od běžného předmětného kreslení se tedy tento předmět zabývá kvalitativním uchopením bezpředmětných forem jako tvůrčích principů.

Skutečnost, že kreslení forem je z hlediska provádění spřízněno s oblastí výtvarné výchovy, neomezuje jeho širokou působnost v dalších oblastech. Význam utváření linie se nejzřetelněji projevuje v psaní (podpůrná cvičení tzv. dynamického kreslení) a v geometrii, která je podporována cvičeními tzv. geometrie kreslené volnou rukou. V pracovním vyučování – v modelování, dřevořezbě či kovotepectví – podporuje schopnost vtiskovat formu různým materiálům. V dramatické výchově a pohybové výchově podporuje rozvoj výrazu v tělesném pohybu – tedy schopnost gesta.

Pohybová podstata, umělecky tvůrčí ztvárnění a kvalitativní přístup – těmito svými základními rysy poskytuje kreslení forem celostní pedagogice účinný nástroj schopný prakticky oslovit a vzájemně harmonizovat volní, citovou i myšlenkovou úroveň vyvíjejícího se člověka.

3.17.2 Hlavní motivy a nástin obsahu vyučování

V 1. a 2. ročníku splňuje kreslení forem především úlohu průpravy a doprovodných cvičení při výuce psaní v rámci vzdělávacího oboru Český jazyk a literatura. Jeho prostřednictvím jsou uskutečňovány vybrané výstupy z českého jazyka

Od 3. do 6. ročníku je kreslení forem obecnějším základem pro geometrické úlohy v rámci vzdělávací oblasti Matematika a její aplikace.

Od 7. do 9.. ročníku náleží do rámce vzdělávacího oboru Výtvarná výchova.

1. stupeň - 1. období

Kreslení nebo utváření linií do obrazu jsou předchůdci vyučování psaní. Písmenka prožívají malí školáci nejdříve živě v obraznosti své formy. Tak zůstává dítě co možná nejdéle oddáno tvořivým silám svého organismu, nežli je vedeno k něčemu abstraktnějšímu. A čím bohatší byl umělecký život, jenž obklopoval malé dítě, tím radostněji a bděleji tíhne později k uchopení intelektuálních pojmů, jejichž znalost naše civilizace od něho požaduje.

1. ročník

chopíme linii jako stopu pohybu. Linie se objevuje ve dvou polárních možnostech: jako přímka a jako oblouk. Při kreslení má dítě prožít charakteristický rozdíl těchto dvou manifestačních forem: jednoznačný směr přímky vyžaduje a podporuje soustředění, myšlenkou řízenou vůli. Dynamická, k cíli nezaměřená „křivka“ ponechává individuální prostor – pocit určuje vůli. Během 1. ročníku se třídní učitel vrací k těmto základním formám v stále nových obměnách.

Dítě je tak stále více vedeno od prožívání forem k jejich utváření: ve cvičeních vertikálního zrcadlení formy (vlevo – vpravo) je dítě schopno samostatně dotvářet celek obrazem vzoru – vlevo od vertikály je vzor, vpravo dítě dotváří zrcadlový obraz.

2. ročník

Při kreslení forem má být pěstováno vnitřní nazírání tak, aby se na něm mohlo vyvíjet myšlení, aniž by sklouzlo do intelektualizace. Tuto schopnost vnitřního pohybu můžeme cvičit obdobně jako v 1.ročníku – ve cvičeních horizontálního zrcadlení formy (nahoře – dole): dítěti předložíme pouze horní polovinu horizontální formy a ono samo musí hledat odpovídající doplnění dole. Dítě přitom musí „vnitřně ožít“ a předložený tvar vnímat jako něco „nehotového“. Cílem tedy je, aby dítě ve své představě (a přirozeně i na papíře) doplnilo a dokončilo, co je nedokončené, nehotové.

3. ročník

V návaznosti na osové symetrie budeme cvičit volné „asymetrické symetrie“. U těchto cvičení se už nejedná o symetrii, která spočívá na vztazích „vpravo – vlevo“ nebo „nahoře – dole“, ale o formy, které se rozvíjejí ze svého středu na tři strany (ven) a k nimž má dítě najít dotvářející formy, které vedou dovnitř. Cílem je, aby byla opětně nastolena rovnováha a harmonie ve vztahu uvnitř a vně. To podporuje větší samostatnost a pohyblivost představ, které se začínají rozvíjet teprve s devátým rokem.

Rozvíjíme cit pro okolí formy: forma nežije sama o sobě, ale utváří také své okolí. Zde se výrazně uplatňují dostatečné zkušenosti dětí s barvami, které získaly při akvarelovém malování.

Tím se v dítěti rozvíjí cit pro styl: jde přece o to, aby rozvíjelo svou schopnost nalezlo odpovídající formu. Tato cvičení jsou zároveň vhodná pro vytváření vnitřních prostorových představ, které pomáhají kvalitativně připravit na geometrii.

1. stupeň -2. období

4. ročník

Po 10. roce jde také o to, aby se pozornost žáků obrátila na formy v jejich okolí. Co doposud kreslili volným způsobem – bez předmětného spojení, to nacházejí nyní jako formy kolem sebe.

V procesu proměny forem dále rozvíjíme prostorovou představivost dítěte. Křížením a protínáním linií silně oslovujeme vědomí dítěte. Tím u něj také podporujeme schopnost koncentrace.

V tomto školním roce nabízí východiska pro kreslení forem látka k vyprávění (severská mytologie): v jednodušších proplétaných pásech a uzlových motivech (rytiny písma, na brožích a náramcích; zdobení helem, zbraní, lodí; keltské a langobardské proplétané motivy). S těmito motivy přichází nové téma – „vpředu a vzadu“.

V této souvislosti můžeme vázat také lodní uzly a potom je i nakreslit. Není na škodu, když dále vytváříme formy vycházející z kruhu, ale stejně dobře lze vycházet z trojúhelníku, čtverce, pětiúhelníku a šestiúhelníku.

5. ročník

V 5. ročníku převádíme kreslení forem do základů geometrie. Opět můžeme začít s elementárními polaritami kruhu a přímky. Žáci pracují bez kružítka a pravítka, tedy „volnou rukou“. Jednotlivá cvičení akcentují pohyblivou proměnlivost geometrických forem. Přestože se v této „geometrii volné ruky“ jedná o nejelementárnější zážitky, je velmi plodné nechat žáky procítit něco právě z této dimenze, která přesahuje prospěšnou a praktickou stránku běžné geometrie. Bude to o to snadnější, když se podaří, aby kromě působících zákonitostí geometrie děti procítili také krásu jejích tvarů a přísně určovanou souhru jejích vzájemných vztahů.

Je možné pokračovat v kreslení forem, souvisejících s látkou k vyprávění (Mezopotámie, Indie, Egypt, Řecko).

2. stupeň

6. ročník - 8. ročník

S dosažením 12. roku života, začínajícím pubertálním růstovým skokem, růstem svalů a šlach, získává dítě jiný poměr ke gravitačním silám. Tím vzniká pro kreslení forem nové téma: utváření plochy pomocí světla a stínu. Proplétané motivy už ve čtvrtém ročníku vyžadovaly v kresbě prostorové vnímání; to nyní rozvíjíme tím, že linie se stává hranicí světla a stínu. Ocitáme se tedy v dialogu polarit světla a temnoty, uvolnění a zhuštění, výšky a hloubky, lehkosti a tíhy. Díky tomu vystupují geometrické aspekty forem opět v nových souvislostech, v nových významech.

Stále složitější formy (např. z langobardského umění) by neměly být (ani učitelem) pouze reprodukovány – na individuální utváření formy je kladen důraz především. V tomto období se nesmí z formy ztrácet pohyb a dynamika – forma se nesmí stávat ornamentem; přesto si může zachovat zákonitý řád.

Získané zkušenosti lze využít i při textilním zpracování jednodušších motivů v souvislosti s pracovním vyučováním (Člověk a svět práce).

9. ročník

Dosažené schopnosti individuálního utváření formy lze nyní využít pro pestrou práci s nejrůznějšími materiály. Drátěné prostorové formy mohou být vhodně kombinovány s textilními prvky. Dále se nabízí košíkářské techniky (pedig), práce s hlínou či se sádrou. Tím však kreslení forem nekončí. I na středoškolském stupni waldorfské školy napomáhá dalšímu vědomému rozvoji tvořivých sil studentů.

3.18 Pracovní činnosti

3.18.1 Charakteristika vzdělávací oblasti

Vzdělávací obsah této oblasti je realizován v průběhu celého základního vzdělání a je určen všem žákům (tedy chlapcům i dívkám bez rozdílu).

Oblast Člověk a svět práce postihuje široké spektrum pracovních činností a technologií, vede žáky k získání dovedností v různých oborech lidské činnosti a přispívá k vytváření životní a profesní orientace žáků. Pracovní výchova je úzce propojena s uměleckou výchovou a probuzené tvůrčí schopnosti se v pracovních činnostech mnohostranně uplatňují. Vytváření smysluplných a estetických výrobků a prací posiluje vůli a cit, rozvíjí představivost , smysl pro celek i detail, má rozhodující vliv na pracovní inteligenci. Žáci se učí pracovat s různými materiály a osvojují si základní pracovní dovednosti a návyky. Učí se plánovat, organizovat a hodnotit pracovní činnost samostatně i v týmu. Ve všech tematických okruzích jsou soustavně vedeni k dodržování zásad bezpečnosti a hygieny při práci.

Koncepce vzdělávací oblasti Člověk a svět práce vychází z konkrétních životních situací, v nichž žáci přicházejí do přímého kontaktu s lidskou činností a technikou v jejich rozmanitých podobách a širších souvislostech. Praktická činnost je ve zvýšené míře zastoupena i ve výuce jiných předmětů a umožňuje žákům získat nejen zručnost, ale díky vlastnímu úsilí i představu o ceně lidské práce a úctu k produktům pracovní činnosti. Žáci se seznamují s pracovními činnostmi tak, jak vznikaly v průběhu vývoje společnosti, získávají úctu k úsilí a umu předcházejících generací. Mají pocit sounáležitosti s předcházejícími i budoucími generacemi a učí se porozumět procesům probíhajícím ve světě, v přírodě a společnosti. Stejně jako v ostatních předmětech jsou dané pracovní činnosti cíleným pedagogickým záměrem, který důsledně sleduje zdravý vývoj žáka a napomáhá jeho dalšímu osobnostnímu rozvoji.

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru Člověk a svět práce je na prvním stupni rozdělen na čtyři tematické okruhy :Práce s drobným materiálem, Konstrukční činnosti, Pěstitelské práce a Příprava pokrmů.

3.18.2 Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Prostřednictvím vzdělávací oblasti člověk a svět práce rozvíjejí žáci své klíčové kompetence těmito způsoby:

Kompetence k učení:

Žáci jsou vedeni k:

- samostatnému a efektivnímu zacházení s pracovními materiály a k hledání vlastních učebních strategií.
- .
- samostatnému pozorování a experimentování.
- autentickému a objektivnímu poznávání okolního světa, k potřebné sebedůvěře, k pozitivnímu postoji a hodnotám ve vztahu k práci, technice a životnímu prostředí.
- poznání, že technika jako významná součást lidské kultury, je vždy úzce spojená s pracovní činností člověka.

Kompetence k řešení problémů:

Žáci jsou vedeni k:

- samostatnému řešení problémů na základě získaných zkušeností a poznatků.
- ověřování správnosti řešení problémů a aplikování těchto postupů v praktických situacích.

- plánování své práce a překonávání překážek.

Kompetence komunikativní:

Žáci jsou vedeni k:

- hodnocení vlastní práce i práce svých vrstevníků.
- vyjadřování a formulovat svých myšlenky, postojů a pocitů.
- práci s technickou dokumentací (orientaci v pracovních postupech).
- ke spolupráci s druhými.
- zážitku pracovních aktivit jako příležitosti k seberealizaci.
- využívání odborných pojmů z okruhu prováděných prací.

Kompetence sociální a personální:

Žáci:

- pracují formou skupinové práce se zaměřením na způsoby komunikace ve skupině. Je jim přitom poskytován prostor pro reflexi a sebereflexi projevů chování a jednání.
- při pracovních činnostech si tříbí schopnost ovládat své chování.
- jsou vedení k vzájemné pomoci, ohleduplnosti, úctě a upevňování dobrých mezilidských vztahů.
- prostřednictvím smysluplné práce získávají pocit sebejistoty, sebeúcty a pozitivních představu o sobě i o světě

Kompetence občanské:

Žáci jsou vedeni k:

- vzájemnému soužití na základě rovných práv a povinností.
- rozvíjení dovednosti pohotově reagovat v nenadálých krizových situacích (poskytnutí účinné pomoci).
- ochraně zdraví i zdravý svých spolupracovníků.
- přijímání nových rolí v pracovních skupinách a podílení se na kvalitě společné práce.
- orientaci v různých oborech lidské činnosti, formách duševní a fyzické práce.

Kompetence pracovní:

Žáci jsou vedeni k:

- pozitivnímu vztahu k práci a odpovědnosti za kvalitu svých i společných výsledků práce
- osvojení základních pracovních dovedností a návyků z různých pracovních oblastí
- organizování a plánování své práce
- používání vhodných pracovních nástrojů, nářadí a pomůcek při práci i v běžném životě
- osvojení potřebných poznatků a dovedností významných jeho uplatnění, pro volbu vlastního profesního zaměření a pro další životní a profesní orientaci
- bezpečnému chování na pracovišti
- dodržování pravidel a respektování daných pracovních podmínek
- zhodnocení výsledků své pracovní činnosti hlediska kvality, funkčnosti i z hlediska tradičních kulturních a estetických hodnot

- vytrvalosti a soustavnosti při plnění zadaných úkolů
- uplatňování tvořivosti a vlastních nápadů při pracovní činnosti

3.18.3 K jednotlivým ročníkům

V **1. třídě** je úkolem učitele převést dítě od hry k práci. Při pracovních činnostech je rozvíjena vědomá činnost a zručnost obou končetin.

Ve **2. třídě** se dále rozvíjí nezávislost obou rukou.

Ve **3. třídě** začíná dítě oblékat samo sebe, pracuje na předmětech větších rozměrů

Ve **4. třídě** je zařazena křížková výšivka, jako pomoc vývoji v tomto věkovém stupni. Prostřednictvím smysluplné práce získává jistotu a vnitřní pevnost. Probouzí se porozumění pro funkci výrobku a z toho plynoucí smysluplné tvarování výrobku.

V **5. třídě** bývá zavedena technika pletení dokola s pěti jehlicemi, jako odpověď na nově vzniklou potřebu harmonie, kterou dítě v tomto věku v sobě pociťuje. Ruce a nohy se oblékají, v řemeslných činnostech se učí tvarovat konvexní formy.

3.19 Ruční práce

3.19.1 Charakteristika vzdělávací oblasti

Vzdělávací obsah této oblasti je realizován v průběhu celého základního vzdělání a je určen všem žákům (tedy chlapcům i dívkám bez rozdílu).

Oblast Člověk a svět práce postihuje široké spektrum pracovních činností a technologií především v oblasti práce s textilními materiály, vede žáky k získání dovedností v různých oborech lidské činnosti a přispívá k vytváření životní a profesní orientace žáků. Předmět ručních prací je úzce propojen s uměleckou a estetickou výchovou. Probuzené tvůrčí schopnosti se v jednotlivých pracovních činnostech mnohostranně uplatňují. Vytváření smysluplných a estetických výrobků a prací posiluje vůli a cit, rozvíjí představivost, smysl pro celek i detail, má rozhodující vliv na pracovní inteligenci. Žáci se učí pracovat s různými materiály a osvojují si základní pracovní dovednosti a návyky. Učí se plánovat, organizovat a hodnotit pracovní činnost samostatně i v týmu. Ve vybraných tematických okruzích jsou soustavně vedeni k dodržování zásad bezpečnosti a hygieny při práci.

Koncepce vzdělávací oblasti Člověk a svět práce vychází z konkrétních životních situací, v nichž žáci přicházejí do přímého kontaktu s lidskou činností a technikou v jejich rozmanitých podobách a širších souvislostech. Praktická činnost je ve zvýšené míře zastoupena i ve výuce jiných předmětů a umožňuje žákům získat nejen zručnost, ale díky vlastnímu úsilí i představu o ceně lidské práce a úctu k produktům pracovní činnosti. Žáci se seznamují s pracovními činnostmi tak, jak vznikaly v průběhu vývoje společnosti, získávají úctu k úsilí a umu předcházejících generací. Mají pocit sounáležitosti s předcházejícími i budoucími generacemi a učí se porozumět procesům probíhajícím ve světě, v přírodě a společnosti. Stejně jako v ostatních předmětech jsou dané pracovní činnosti cíleným pedagogickým záměrem, který důsledně sleduje zdravý vývoj žáka a napomáhá jeho dalšímu osobnostnímu rozvoji. Významně také přispívá k profesní orientaci a přípravě na budoucí povolání.

3.19.2 Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Prostřednictvím oblasti člověk a svět práce rozvíjejí žáci své klíčové kompetence těmito způsoby:

Kompetence k učení:

Žáci jsou vedeni k:

- samostatnému a efektivnímu zacházení s pracovními materiály a k hledání vlastních učebních strategií.
- využívání osvojených poznatků a dovedností z jiných předmětů
- autentickému a objektivnímu poznávání okolního světa, k potřebné sebedůvěře, k pozitivnímu postoji a hodnotám ve vztahu k práci, technice a životnímu prostředí.
- poznání, že technika jako významná součást lidské kultury, je vždy úzce spojená s pracovní činností člověka.

Kompetence k řešení problémů:

Žáci jsou vedeni k:

- samostatnému řešení problémů na základě získaných zkušeností a poznatků.
- ověřování správnosti řešení problémů a aplikování těchto postupů v praktických situacích.
- plánování své práce a překonávání překážek.

Kompetence komunikativní:

Žáci jsou vedeni k:

- hodnocení vlastní práce i práce svých vrstevníků.
- vyjadřování a formulovat svých myšlenky, postojů a pocitů.
- práci s technickou dokumentací (orientaci v pracovních postupech).
- ke spolupráci s druhými.
- zážitku pracovních aktivit jako příležitosti k seberealizaci.
- využívání odborných pojmů z okruhu prováděných prací.

Kompetence sociální a personální:

Žáci:

- pracují formou skupinové práce se zaměřením na způsoby komunikace ve skupině. Je jim přitom poskytován prostor pro reflexi a sebereflexi projevů chování a jednání.
- při pracovních činnostech si tříbí schopnost ovládat své chování.
- jsou vedení k vzájemné pomoci, ohleduplnosti, úctě a upevňování dobrých mezilidských vztahů.
- prostřednictvím smysluplné práce získávají pocit sebejistoty, sebeúcty a pozitivních představu o sobě i o světě

Kompetence občanské:

Žáci jsou vedeni k:

- vzájemnému soužití na základě rovných práv a povinností.
- rozvíjení dovednosti pohotově reagovat v nenadálých krizových situacích (poskytnutí účinné pomoci).
- ochraně zdraví i zdravý svých spolupracovníků.
- přijímání nových rolí v pracovních skupinách a podílení se na kvalitě společné práce.
- orientaci v různých oborech lidské činnosti, formách duševní a fyzické práce.

Kompetence pracovní:

Žáci jsou vedeni k:

- pozitivnímu vztahu k práci a odpovědnosti za kvalitu svých i společných výsledků práce
- osvojení základních pracovních dovedností a návyků z různých pracovních oblastí
- organizování a plánování své práce
- používání vhodných pracovních nástrojů, nářadí a pomůcek při práci i v běžném životě
- osvojení potřebných poznatků a dovedností významných jeho uplatnění, pro volbu vlastního profesního zaměření a pro další životní a profesní orientaci
- bezpečnému chování na pracovišti
- dodržování pravidel a respektování daných pracovních podmínek
- zhodnocení výsledků své pracovní činnosti hlediska kvality, funkčnosti i z hlediska tradičních kulturních a estetických hodnot
- vytrvalosti a soustavnosti při plnění zadaných úkolů
- uplatňování tvořivosti a vlastních nápadů při pracovní činnosti

3.19.3 K jednotlivým ročníkům

V **6. třídě** zařazujeme jako pomoc vývoji dítěte v době „předpuberty“ šití panenek nebo zvířat z látky (filcu). Podstatným je přitom proces převracení, vycpání a zformování těla.

V **7. třídě**, na cestě k tělesné zralosti ve vzrůstu a tíze, se pozornost dítěte obrací na nohy – šití bot.

V **8. třídě** je dále rozvíjena schopnost porozumění pro příčinu a následek a tím potřeba porozumět mechanice strojů, jejich stavbě a funkci – šití na šlapacím šicím stroji..

V **9. třídě** je důraz kladen na přesnost a samostatnost při práci – vytváření vlastní střihů, šití na elektrickém šicím stroji.

3.20 Dílny

3.20.1 Charakteristika vzdělávací oblasti

Vzdělávací obsah dílen je určen všem žákům od 6 – 9 třídy (tedy chlapcům i dívkám bez rozdílu).Oblast Člověk a svět práce postihuje široké spektrum pracovních činností a technologií, vede žáky k získání dovedností v různých oborech lidské činnosti a přispívá k vytváření životní a profesní orientace žáků. Předmět dílen je úzce propojen s uměleckou výchovou a probuzené tvůrčí schopnosti se jednotlivých pracovních činnostech mnohostranně uplatňují. Vytváření smysluplných a estetických výrobků a prací posiluje vůli a cit, rozvíjí představivost, smysl pro celek i detail, má rozhodující vliv na pracovní inteligenci. Žáci se učí pracovat s různými technickými materiály a osvojují si základní pracovní dovednosti a návyky. Učí se plánovat, organizovat a hodnotit pracovní činnost samostatně i v týmu. Ve vybraných tématických okruzích jsou soustavně vedeni k dodržování zásad bezpečnosti a hygieny při práci.

Koncepce vzdělávací oblasti Člověk a svět práce vychází z konkrétních životních situací, v nichž žáci přicházejí do přímého kontaktu s lidskou činností a technikou v jejich rozmanitých podobách a širších souvislostech. Praktická činnost je ve zvýšené míře zastoupena i ve výuce jiných předmětů a umožňuje žákům získat nejen zručnost, ale díky vlastnímu úsilí i představu o ceně lidské práce a úctu k produktům pracovní činnosti. Žáci se seznamují s pracovními činnostmi tak, jak vznikaly v průběhu vývoje společnosti, získávají úctu k úsilí a umu předcházejících generací. Mají pocit sounáležitosti s předcházejícími i budoucími generacemi a učí se porozumět procesům probíhajícím ve světě, v přírodě a společnosti. Stejně jako v ostatních předmětech jsou dané pracovní činnosti cíleným pedagogickým záměrem, který důsledně sleduje zdravý vývoj žáka a napomáhá jeho dalšímu osobnostnímu rozvoji.

3.20.2 Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Prostřednictvím vzdělávací oblasti člověk a svět práce rozvíjejí žáci své klíčové kompetence těmito způsoby:

Kompetence k učení:

Žáci jsou vedeni k:

- samostatnému a efektivnímu zacházení s pracovními materiály a k hledání vlastních učebních strategií.
- využívání osvojených poznatků a dovedností z jiných předmětů (např. matematiky, fyziky, kreslení forem, atd.) při praktických činnostech.
- samostatnému pozorování a experimentování.
- autentickému a objektivnímu poznávání okolního světa, k potřebné sebedůvěře, k pozitivnímu postoji a hodnotám ve vztahu k práci, technice a životnímu prostředí.
- poznání, že technika jako významná součást lidské kultury, je vždy úzce spojená s pracovní činností člověka.

Kompetence k řešení problémů:

Žáci jsou vedeni k:

- samostatnému řešení problémů na základě získaných zkušeností a poznatků.
- ověřování správnosti řešení problémů a aplikování těchto postupů v praktických situacích.
- plánování své práce a překonávání překážek.

Kompetence komunikativní:

Žáci jsou vedeni k:

- hodnocení vlastní práce i práce svých vrstevníků.
- vyjadřování a formulovat svých myšlenky, postojů a pocitů.
- práci s technickou dokumentací (orientaci v pracovních postupech).
- ke spolupráci s druhými.
- zážitku pracovních aktivit jako příležitosti k seberealizaci.
- využívání odborných pojmů z okruhu prováděných prací.

Kompetence sociální a personální:

Žáci:

- pracují formou skupinové práce se zaměřením na způsoby komunikace ve skupině. Je jim přitom poskytován prostor pro reflexi a sebereflexi projevů chování a jednání.
- při pracovních činnostech si tříbí schopnost ovládat své chování.
- jsou vedení k vzájemné pomoci, ohleduplnosti, úctě a upevňování dobrých mezilidských vztahů.
- prostřednictvím smysluplné práce získávají pocit sebejistoty, sebeúcty a pozitivních představu o sobě i o světě

Kompetence občanské:

Žáci jsou vedeni k:

- vzájemnému soužití na základě rovných práv a povinností.
- rozvíjení dovednosti pohotově reagovat v nenadálých krizových situacích (poskytnutí účinné pomoci).
- ochraně zdraví i zdravý svých spolupracovníků.
- přijímání nových rolí v pracovních skupinách a podílení se na kvalitě společné práce.
- orientaci v různých oborech lidské činnosti, formách duševní a fyzické práce.

Kompetence pracovní:

Žáci jsou vedeni k:

- pozitivnímu vztahu k práci a odpovědnosti za kvalitu svých i společných výsledků práce
- osvojení základních pracovních dovedností a návyků z různých pracovních oblastí
- organizování a plánování své práce
- používání vhodných pracovních nástrojů, nářadí a pomůcek při práci i v běžném životě
- osvojení potřebných poznatků a dovedností významných jeho uplatnění, pro volbu vlastního profesního zaměření a pro další životní a profesní orientaci
- bezpečnému chování na pracovišti
- dodržování pravidel a respektování daných pracovních podmínek
- zhodnocení výsledků své pracovní činnosti hlediska kvality, funkčnosti i z hlediska tradičních kulturních a estetických hodnot
- vytrvalosti a soustavnosti při plnění zadaných úkolů
- uplatňování tvořivosti a vlastních nápadů při pracovní činnosti

3.20.3 K jednotlivým ročníkům

V **6. třídě** zařazujeme jako pomoc vývoji dítěte v době „předpuberty“ vytváření konvexních i konkávní forem, rovné i oblé. Pracuje se zevně v tangenciálním řezu, probíhajícím k letokruhům ve směru tangenty.

V **7 a. 8. třídě** mají žáci možnost prakticky využít znalostí z fyziky - mechaniky k výrobě pohyblivých hraček. K dalším výrobkům patří misky, salátové lžíce, dřevěné obracečky, vyřezávání zvířat a drobné dřevořezby. Důraz je kladen na pečlivost při opracovávání, podporu svobodné výtvarné tvořivosti a vlastní fantazie s ohledem na zachování funkčnosti výrobku.

V **9. třídě** je důraz kladen na přesnost a samostatnost při práci. Žáci se učí dovednostem z oblasti truhlářské práce, měditepectví, s ohledem na možnosti školy také kovářství. Cílem je rozvíjení zručnosti, vztahu práci, profesní orientace a příprava k budoucímu povolání.

3.21 Globální výchova

3.21.1 Charakteristika vzdělávací oblasti

Projekty a projektové vyučování je hlavním integrujícím předmětem realizujícím průřezových témat, tak jak jsou vymezeny v RVP ZV. Předmět je zaměřen na okruhy problémů současného světa a to jak v oblastech přírodních věd environmentálního vzdělávání, kam bezpochyby patří témata jako ekosystémy, globální jevy – skleníkový efekt a globální oteplování, ozónová vrstva a její poškozování, biogeochemické cykly, tak i v oblastech věd společenských, kam bychom zařadili témata jako globální společnost, hlad a bída, multikulturalismus, demokracie, lidská a občanská práva.

Projektové vyučování umožňuje zapojení těchto průřezových témat do probíraných celků v jiných předmětech, ke kterým má výrazný vztah svým obsahem a zdrojem základních poznatků. Mezi hlavní předměty, které projektové vyučování integruje nebo je v mezipředmětových vztazích patří dějepis, zeměpis, přírodopis, dále také chemie a fyzika. Stranou nezůstávají ani umělecké předměty, především výtvarná výchova, zvláště při zpracování informací a vytváření výstupů z jednotlivých projektů. Obsah průřezových témat pokrývá prakticky téměř celou část předmětu výchovy k občanství.

V jednotlivých problémech se žák učí používat poznatky z jednotlivých oborů uceleně. Vytváří se mezioborové vazby. Žák má první možnost pokoušet se na svět dívat spojitě a nikoliv izolovaně. Měl by vnímat, že i přes složitost a komplexnost světa počátku 21. století může tento svět poznávat a porozumět procesům v něm probíhajícím.

Předmět není jenom pouhou kumulací informací z různých oborů. Dává žákům možnost uceleně nahlížet na jednotlivé přírodní či společenské jevy a postupně se naučit hodnotit je.

V rámci projektového vyučování se žáci učí také vzájemně komunikovat, vyjadřovat své názory, přemýšlet. Důraz je kladen na vzájemnou spolupráci v duchu porozumění, schopnosti zvládat vlastní chování.

Výchovné a výukové úsilí učitele směřuje k tomu, aby žáci:

- poznali základní principy filmu, jeho vývoj a možná rizika související s moderní kinematografií
- uvědomili si důležitost nestranného a objektivního sdělování informací, poznali rizika manipulace, pochopili základní principy a účel reklamy
- uměli pracovat s moderními komunikačními prostředky, dokázali vyhledávat informace z volných informačních zdrojů, dokázali využít rozdílných druhů pramenů
- osvojili si schopnost analytického přístupu k mediálním obsahům
- rozvíjeli své komunikační schopnosti, dokázali formulovat svůj postoj a přiměřeně ho hájit
- nahlíželi na přírodní prostředí jako na globální systém, kde každá jednotlivá složka má svůj specifický účel a poznali důležitost ochrany každé složky
- poznali, že planeta Země je domovem nejen člověka ale také tisíců různých druhů organismů, které na sebe vzájemně působí a ovlivňují se
- uvědomili si negativní i pozitivní dopady činnosti člověka na přírodní prostředí Země
- vnímali nezbytnost přechodu k strategii udržitelného rozvoje
- získali základní návyky a dovednosti nezbytné pro každodenní žádoucí chování vůči životnímu prostředí
- objevili jednotu a krásu světa, získali pozitivní vztah ke svému okolí, prostředí, lidem kolem sebe

- poznali tradici lidských a občanských práv, jejich vznik a jejich obsah na počátku 21. století
- pochopili pojem demokracie jako vládu lidu ve prospěch lidu, její omezení, její důležitost pro rozvoj lidského společenství
- znali státní uspořádání České republiky a zorientovali se v něm
- pochopili odpovědnost každého člena společnosti za její rozvoj a úroveň
- poznali svět jako pestré společenství různých národů, náboženství a kultur, důležitost tolerance a snášenlivosti
- poznali nebezpečí nesnášenlivosti, útlaku, války a jejich destruktivních působení na lidskou společnost

Začlenění projektů do jednotlivých tříd:

5. třída – Olympijské hry – prostřednictvím mezipředmětových vztahů z oblasti Člověk a svět se žáci seznamují s historií Olympijských her a prožijí vlastní účast na těchto hrách v rámci všech waldorfských škol v České republice (komunikace prostřednictvím médií s ostatními waldorfskými školami, tvorba sportovního projektu, práce na dramatizaci řeckých bájí atd.).

6. třída - Evropa – pestrost a vzájemnost: základní fyzická geografie Evropy, evropské národy a etnické skupiny, regiony Evropy, pestrost a vzájemnost

7. třída – Film: vznik filmu, hromadné sdělovací prostředky, základy reklamy, propaganda, filmové chyby, kino a kinematografie

Stát: teorie vzniku státu, vznik států ve starověku a jejich proměny, moderní stát, struktura a funkce státu

Energie, voda, vzduch, půda: charakteristika prostředí, funkce vody, ovzduší a půdy, důležitost pro životní podmínky, ochrana před znečištěním, sluneční energie, energetické zdroje

Výživa člověka: význam kvalitní výživy, složení stravy, složení běžných potravin, bílkoviny, tuky, cukry, vitjjjjamíny, minerály, hygiena stravování, nemoc a zdraví, psychosociální rizika

Sociální hry a komunikace: sociální hry, zlepšování komunikace, styl komunikace, solidarita mezi lidmi, morálka, týmová spolupráce

8. třída – Hlavní ekosystémy Země: základy ekologie, ekosystém, charakteristika biomů, rozšíření rostlin a živočichů na Zemi , biodiverzita a její ochrana, ohrožení biomů, ohrožení rozmanitosti přírody

Technika ve světě člověka I.: vývoj vztahu člověka a techniky od pravěku po novověk (vynález parního stroje), vliv technických vynálezů na život člověka

Náboženství a multikulturní svět, náboženství, úloha víry a náboženství, duchovní rozměr člověka, světová náboženství (křesťanství, judaismus, islám, hinduismus, buddhismus, přírodní náboženství), světové regiony a jejich odlišnosti

Hodnota peněz: ekonomika, funkce peněz, firma, tržní hospodářství, banky, nabídka a poptávka, služby, výroba, neziskový sektor

Fotografie a film: základy fotografie, umělecké fotografování, příprava a tvorba vlastního filmu (scénář, natočení, střih)

Obec a kraj: členění státu, veřejná správa a samospráva, naše obec, náš kraj

Sociální hry a komunikace: sociální hry, zlepšování komunikace, styl komunikace, solidarita mezi lidmi, morálka, týmová spolupráce

9. třída – Stát a právo: stát a jeho formy, vývoj, rozdělení moci (zákonodárná, soudní a výkonná), demokracie a lidská práva, Ústava ČR, základy občanského, rodinného a obchodního práva, základy trestního práva, trestný čin a přestupek

Mezinárodní organizace a evropské integrace: první mezinárodní organizace, Společnost národů, konec 2. sv. války a vznik OSN, přidružené organizace k OSN, počátky evropské integrace, Evropská společenství a jejich orgány, Evropská unie, NATO, členství ČR v mezinárodních organizacích a její působení

Tvorba reklamy: reklama, Český sen – rozbor filmu, nebezpečí reklamy, tvorba reklamy, tvorba mediálních sdělení a inzerátů

Globální problémy lidstva: přírodní: oteplování, skleníkový efekt, ozónová díra, ztráta biodiverzity, sociální: chudoba, hlad a války, vliv globálních problémů na lidstvo, ohrožení jednotlivých regionů světa

Novodobé dějiny lidstva: vybrané kapitoly ze světových a českých dějin po roce 1945

Technika ve světě člověka II.: vývoj vztahu člověka a techniky od průmyslové revoluce do současnosti, vliv vynálezů a objevů, vliv techniky, industrializace a její důsledky, ovlivnění člověka technikou

Sociální hry a komunikace: sociální hry, zlepšování komunikace, styl komunikace, solidarita mezi lidmi, morálka, týmová spolupráce

3.21.2 Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení

- Vedeme žáky k samostatnému vyhledávání a zařazování informací z různých zdrojů
- Žáky vedeme k sebehodnocení.
- Individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch.
- Podněcujeme kreativitu a fantazii žáků ve vhodných případech při práci s mapou a dalšími pomůckami.
- Učíme se vytvářet takové situace, v nichž má žák radost z učení pro samotné učení a pro jeho další přínos.

Kompetence k řešení problémů

- Vedeme žáky k samostatnému řešení problémy, aby si dokázali svoje řešení obhájit.
- Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.
- Děti vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

Kompetence komunikativní

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.
- Začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme děti ke spolupráci při vyučování.

Kompetence sociální a personální

- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.
- Sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí.
- Učíme je zároveň k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.
- Učíme žáky týmové práci.

Kompetence občanské

- Žáci si společně stanovují pravidla chování.
- Vedeme žáky k respektování individuálních rozdíly (národnostní, kulturní).

- Při pobytech v přírodě se žáci chovají jako zodpovědné osoby.
- Žáky zapojujeme do mezinárodních projektů, kde se prakticky seznamují s kulturou jiných národů

Kompetence pracovní

- Vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

3.22 Ročníkové práce

V programu naší waldorfské školy se po celou dobu existence realizoval v 8. třídě projekt Ročníkové práce. Cílem tohoto projektu bylo umožnit žákům na základě individuálního zájmu a zaměření zpracovat zvolené téma, podpořit dlouhodobější zájem o dané téma, vést je k samostatnosti, schopnosti plánovat, spolupracovat s druhými, správně a přesně se vyjadřovat, pracovat s různými zdroji informací, využít dostupných informačních technologií, prezentovat vlastní práci před spolužáky, rodiči a širokou veřejností, rozvíjet sebedůvěru, sebevýchovu, vůli, podporovat motivaci pro další sebevzdělávání a profesní orientaci. V období puberty vede práce na zvoleném tématu k užší spolupráci rodičů a žáků.

Se zaváděním ŠVP jsme tento projekt převedli do podoby vyučovacího předmětu s hodinovou dotací při zachování všech jeho integrujících prvků, což umožňuje ještě více podpořit a rozvíjet systematickou práci.

3.22.1 Charakteristika vzdělávací oblasti

Projektové vyučování umožňuje realizovat v co největší míře průřezová témata, tak jak jsou vymezena v RVP ZV. Předmět tvoří dvě základní roviny. První z nich je zaměřena obecně na rozvoj dovedností a schopností žáků směřující k systematické a dlouhodobé práci, vyhledávání, získávání a zpracovávání informací pomocí dostupných informačních zdrojů (literatura, internet, spolupráce s odborníky apod.), schopnosti správně formulovat, rozlišovat podstatné, vytvářet srozumitelná a formálně správná informační sdělení. V druhé z nich pak individuální zájem dítěte spočívající ve volbě tématu ročníkové práce a její zpracování.

Vlastní závěrečnou práci žáků tvoří tři části: 1.obecná (vědecká) část, která dané téma rozvíjí v teoretické rovině, 2. praktická část – veřejná .slovní prezentace práce (za doprovodu připravené PC prezentace), ukázka činnosti, praktické využití apod., 3. umělecká část – estetické ztvárnění tématu.

Důležitou roli hraje též estetické (umělecké) zpracování zvoleného tématu.

V rámci Ročníkových prací je z velké části je realizováno průřezové téma Osobnostní a sociální výchovy, především v oblasti rozvoje poznávacích schopností, sebepoznání a sebepojetí, seberegulace a sebeorganizace, psychohygiena, kreativita, poznávání lidí, mezilidské vztahy, komunikace, řešení problémů, kooperace, hodnoty a postoje, praktická etika; dále průřezové téma Mediální výchova, především v oblasti kritického čtení a myšlení, interpretace a tvorba mediálních sdělení.

3.22.2 Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení

- Vedeme žáky k samostatnému vyhledávání a zařazování informací z různých zdrojů
- Žáky vedeme k sebehodnocení.
- Individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch.
- Podněcujeme kreativitu a fantazii žáků ve vhodných případech.
- Učíme se vytvářet takové situace, v nichž má žák radost z učení pro samotné učení a pro jeho další možná sebevzdělávání.

Kompetence k řešení problémů

- Vedeme žáky k samostatnému řešení problémů. (Aby si dokázali svoje řešení obhájit.)
- Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.
- Děti vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

Kompetence komunikativní

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme děti ke spolupráci při vyučování.
- Učíme žáky samostatnému veřejnému vystupování, včetně vhodné gestikulace a mimiky (navazování kontaktu s publikem apod.)

Kompetence sociální a personální

- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.
- Sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí.
- Učíme je zároveň k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.
- Učíme žáky týmové práci.
- Pomáháme rozvíjet vzájemnou komunikaci mezi rodiči a žáky (důležité v období puberty).

Kompetence pracovní

- Vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

3.23 Speciálně pedagogická péče

3.23.1 Charakteristika vyučovacího předmětu:

Předmět vznikl na základě aktuální potřeby naplňovat kvalitní péči o žáky se speciálně vzdělávacími potřebami. S ohledem na individuální potřeby a možnosti žáka jej zařazujeme na prvním i druhém stupni jako volitelný předmět výměnou za dvě hodiny cizího jazyka. Vhodnost zapojení žáka do tohoto předmětu vyhodnocujeme na základě zpráv z Pedagogicko-psychologické poradny nebo SPC, ve spolupráci poradenským pracovištěm školy, rodiči žáka, třídním učitelem a asistentem pedagoga. Předmět speciálně pedagogické péče realizujeme na základě potřeb žáka s přihlédnutím k možnostem školy. Výchovně vzdělávací náplň je stanovována vždy s ohledem k individuálním potřebám žáka a je zakomponován do individuálního vzdělávacího plánu. Konkrétní činnosti a náplň pak rozpracová speciální pedagog ve spolupráci s asistenty a po dohodě třídními učiteli. Takto organizovaná práce s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami umožňuje zpětný pohled, pozorné vnímání pokroků žáků, individuální přístup a vedení.

Cílové zaměření výchovně vzdělávacího předmětu

Rozvoj dovedností

- Sociálních
- Praktických
- Komunikačních
- Pohybových
- Učebních

Žáci jsou vedeni k spolupráci ve skupině, poznávání sebe sama, posilování sebevědomí, péči o své okolí. V hodinách se učí praktickým dovednostem a schopnosti sebeobsluhy. Dle potřeby jsou zařazovány činnosti vedoucí k nápravě obtíží a znevýhodnění žáka – logopedická péče, prostorová orientace, malování, hudba, eurytmie, dramatizace, rozvíjení hrubé a jemné motoriky, práce s textem, léčebná eurytmie, žonglování, chůze na balančním míči atd.

4 Učební osnovy tabulky

4.1 Český jazyk

4.1.1 1. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
č01 - plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti	Čte slova, jednoduchý známý text hůlkovým písmem	Čtení hlásek, slov a jednoduchého známého textu hůlkovým písmem Vyvození hlásek v podobě hůlkového písma Čtení jako konfrontace známého textu	Kreslení forem
č02 - porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti	Porozumí mluveným pokynům přiměřené složitosti	Reaguje na ústní pokyn učitele Řešení hádanek	
č03 - respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru č06 - volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných školních i mimoškolních situacích	Seznamuje se s pravidly slušného chování	Požádá, poděkuje, sděluje slušnou formou svá přání a potřeby, odpovídá na dotazy, neskáče do řeči, se spolužáky mluví slušně, při vyučování se hlásí o slovo, v prostorech školy nekřičí, zdraví učitele i ostatní dospělé osoby, na začátku vyučování se s učitelem přivítá, na konci rozloučí, spolužáky oslovuje křestním jménem, učitele oslovuje titulem pane(í) učiteli(ko) nebo příjmením, dokáže vyjádřit omluvu, vyřídit jednoduchý vzkaz	OSV 8 - rozvíjí komunikační dovednosti, učí se hlásit o slovo
č04 - pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost č05 - v krátkých mluvených projevech správně	Napodobuje mluvu učitele	Rytmizace říkadel, veršů, doprovázených smysluplnými gesty Zkvalitnění výslovnosti nápodobou, přednes	OSV 1 - rozvoj poznávacích schopností - naslouchání OSV 5 - kreativně ztvárňuje

dýchá a volí vhodné tempo řeči č07 - na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev č26 - užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves č27 - spojuje věty do jednodušších souvětí vhodnými spojkami a jinými spojovacími výrazy č39 - čte a přednáší zpaměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku č40 -vyjadřuje své pocity z přečteného textu č41 - rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších, odlišuje pohádku od ostatních vyprávění č42 - pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností	Vyjadřuje pocity z vyprávěného textu	nápodobou Verše k obraznému ztvárnění hlásky Vyprávění známých pohádek, legend (k ročním svátkům a slavnostem) Verše k ročním období a ročním svátkům, jejich recitace Dramatizace pohádek Jazykolamy Vyprávění vlastních zážitků, přání Přednes průpovědí	hlásky OSV 6 - vzájemné poznávání ve třídě, oslovování OSV 7 - péče o dobré vztahy ve třídě, neskáče dospělým do řeči, odpovídá na dotazy OSV 11 - pečuje o pořádek ve třídě
č08 - zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním		Správné sezení Správný úchop psacích potřeb (voskovky, bločky) Psací potřeby udržuje v čistotě Udržuje v pořádku sešity	
č09 - píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky; kontroluje vlastní písemný projev č10 - píše věcně i formálně správně jednoduchá sdělení		Píše správné tvary velkých tiskacích písmen a číslic – římských (do XII) a arabských (do 20 - 100), abeceda Čte velká tiskací písmena celé abecedy a číslice Opisuje jednoduchá krátká slova z tabule, příp. text známé básně	

4.1.2 2. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
č01 - plynule čte s porozuměním texty	Čte slova, jednoduchý známý text	Analytický způsob čtení	OSV 1 - cvičení pozornosti

přiměřeného rozsahu a náročnosti	malým tiskacím písmem	Čtení krátkého textu malým i velkým tiskacím písmem Čtení z čítanek psaných rodiči malou tiskací abecedou Čtení vlastního textu Pochopení textu	při opisu textu z tabule
č02 - porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti	Porozumí mluveným pokynům přiměřené složitosti	Reaguje na ústní pokyn učitele Řešení jednoduchých hádanek a rébusů	
č03 - respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru č06 - volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných školních i mimoškolních situacích	Zdokonaluje se v používání pravidel slušného chování	Požádá, poděkuje, sděluje slušnou formou svá přání a potřeby, odpovídá na dotazy, neskáče do řeči, se spolužáky mluví slušně, při vyučování se hlásí o slovo, v prostorech školy nekřičí, zdraví učitele i ostatní dospělé osoby, na začátku vyučování se s učitelem přivítá, na konci rozloučí, spolužáky oslovuje křestním jménem, učitele oslovuje titulem pane(í) učiteli(ko) nebo příjmením, dokáže vyjádřit omluvu, dokáže vyřídit jednoduchý vzkaz	OSV 8 - komunikační pravidla, omluva, prosba, odmítnutí, informování
č04 - pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost č05 - v krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči č07 - na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev č26 - užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves č27 - spojuje věty do jednodušších souvětí vhodnými spojkami a jinými spojovacími výrazy č39 - čte a přednáší zpaměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku č40 -vyjadřuje své pocity z přečteného textu č41 - rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších,	Napodobuje mluvu učitele Vyjadřuje pocity z vyprávěného textu	Rytmizace říkadel, veršů, doprovázených smysluplnými gesty Rozklad slov na slabiky a hlásky v pohybu Vyprávění známých bajek a legend Dramatizace bajek a legend Vyprávění vlastních zážitků, přání Recitace narozeninových básniček Přednes básní doprovázející roční dobu a slavnosti Přednes průpovědí	Dramatická výchova OSV 6 - poznávání lidských vlastností v bajkách OSV 7 - spolupráce ve dvojicích a skupině OSV 11 - péče o vlastní i školní pomůcky

odlišuje pohádku od ostatních vyprávění č42 - pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností			
č08 - zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním		Správné sezení Správný úchop psacích potřeb (pastelka, dopor. trojhranná silná) Udržuje v pořádku sešity, penál	
č09 - píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky; kontroluje vlastní písemný projev č10 - píše věcně i formálně správně jednoduchá sdělení	Píše věcně i formálně správně jednoduchá sdělení dle individuálních schopností	Píše správné tvary malých tiskacích písmen celé abecedy a číslic pastelkou Opisuje z tabule Píše samostatně vlastní krátký text v jednoduchých větách Píše jednoduchý text podle diktátu Psaní do třířádkových linek	Kreslení forem OSV 5 - rozvíjení fantazie při dramatizaci bajek a pohádek
č22 - rozlišuje zvukovou a grafickou podobu slova, člení slova na hlásky, odlišuje dlouhé a krátké samohlásky	Vyjmenuje abecedu (zkouší i pozpátku), cvičí abecední řazení slov	Abeceda Rozlišuje malá i velká písmena celé tiskací abecedy Psací abeceda – malá písmena Rozkládá text na slova,slova na hlásky, slabiky a slova (složená slova) oběma směry v pohybu	
č28 - rozlišuje v textu druhy vět podle postoje mluvčího a k jejich vytvoření volí vhodné jazykové i zvukové prostředky	Intuitivně rozlišuje druhy vět	Věta oznamovací, tázací, rozkazovací	
č29 - odůvodňuje a píše správně: i/y po tvrdých a měkkých souhláskách i po obojetných souhláskách ve vyjmenovaných slovech; dě, tě, ně, ú/ů, bě, pě, vě, mě - mimo morfologický šev; velká písmena na začátku věty a v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování	Rytmicky zvládne řady měkkých a tvrdých slabik a souhlásek. Píše správně i/y po tvrdých a měkkých souhláskách s možností zrakové kontroly	Měkké a tvrdé souhlásky Velké písmeno na začátku věty a v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování (doporučujeme rozlišit barevně)	

4.1.3 3. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
č01 - plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti		Čtení textu tiskacím i psacím písmem Čtení vlastních zápisů v epochových sešitech Hlasité čtení Čtení knih Vyhledávání v textu Porozumění textu	OSV 1 - rozvoj dovednosti zapamatování si vyjmenovaných slov
č02 - porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti		Porozumění písemně zadanému úkolu Reaguje na ústní pokyn učitele	
č03 - respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru č06 - volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných školních i mimoškolních situacích		Požádá, poděkuje, sděluje slušnou formou svá přání a potřeby, odpovídá na dotazy, neskáče do řeči, se spolužáky mluví slušně, při vyučování se hlásí o slovo, v prostorech školy nekřičí, zdraví učitele i ostatní dospělé osoby, na začátku vyučování se s učitelem přivítá, na konci rozloučí, spolužáky oslovuje křestním jménem, učitele oslovuje titulem pane(í) učiteli(ko) nebo příjmením, dokáže vyjádřit omluvu, dokáže vyřídit jednoduchý vzkaz	OSV 8 - volí vhodné tempo řeči a spisovná slova při vypravování svých zážitků.
č04 - pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost č05 - v krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči č07 - na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev č11 - seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh č26 - užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných		Recitace rytmických veršů doprovázených pohybem Recitace básní, krásných veršů, básní doprovázející epochy Vyprávění příběhů Starého zákona Dramatizace příběhů Starého zákona Vyprávění vlastních zážitků Vyprávění podle časové a dějové posloupnosti Přednes hebrejských veršů	Dramatická výchova OSV 6 - naslouchá vyprávění spolužáků OSV 7 - slušně oslovuje své spolužáky a dospělé osoby, rozhovory OSV 11

jmen a sloves č27 - spojuje věty do jednodušších souvětí vhodnými spojkami a jinými spojovacími výrazy č39 - čte a přednáší zpaměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku č40 - vyjadřuje své pocity z přečteného textu č41 - rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších, odlišuje pohádku od ostatních vyprávění č42 - pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností		Přednes narozeninových básniček Recitace průpovědí Popis mimořádné postavy, situace Jazykolamy Vyjádření hodnotícího postoje, přání	MUL 3 GLO 3 - kořeny a zdroje evropské civilizace - vyprávění příběhů ze Starého zákona GLO 1 - říkadla a rčení lidové slovesnosti
č08 - zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním		Správné sezení Správný úchop psacích potřeb (plnicí pero) Udržuje v pořádku sešity	
č09 - píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky; kontroluje vlastní písemný projev č10 - píše věcně i formálně správně jednoduchá sdělení		Velká psaní písmena Píše správné tvary psacího písma celé abecedy perem Zaznamenává vývoj písma (práce s různými psacími potřebami) Opisuje z tabule text do epochového sešitu Vlastní krátký text - záznam vlastních zážitků nebo textu ve spojitosti s epochami Píše jednoduchý text podle diktátu Kontroluje a opravuje vlastní zápis Samostatně píše krátké věty a jednoduchá sdělení vlastních zážitků	OSV 5 - vypráví a dramatizuje příběhy Kreslení forem Člověk a svět
č22 - rozlišuje zvukovou a grafickou podobu slova, člení slova na hlásky, odlišuje dlouhé a krátké samohlásky	Vyjmenuje abecedu (zkouší i pozpátku), zvládne abecední řazení slov	Abeceda, řazení slov podle abecedy Rytmická cvičení členění slov na hlásky, slabiky, celých slov a kvantity samohlásek Rozlišuje a píše tiskací i psací formou písmena celé abecedy	

č23 - porovnává významy slov, zvláště slova opačného významu a slova významem souřadná, nadřazená a podřazená, vyhledá v textu slova příbuzná	Porovnává významy slov intuitivně	Slova opačného a podobného významu, nadřazená, podřazená, souřadná Vyjmenovaná slova Spodoba znělosti – párové souhlásky	
č24 - porovnává a třídí slova podle zobecněného významu – děj, věc, okolnost, vlastnost č25 - rozlišuje slovní druhy v základním tvaru		Slovní druhy – úvod - podstatná, přídavná jména, slovesa	
č29 - odůvodňuje a píše správně: i/y po tvrdých a měkkých souhláskách i po obojetných souhláskách ve vyjmenovaných slovech; dě, tě, ně, ú/ů, bě, pě, vě, mě - mimo morfologický šev; velká písmena na začátku věty a v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování	Pamětně , rytmicky zvládne všechny řady vyjmenovaných slov, píše základní tvary s možností zrakové kontroly. bě, pě, vě, mě, dě, tě, ně ú/ů cvičí s možností zrakové kontroly	Vyjmenovaná slova bě, pě, vě, mě, dě, tě, ně ú/ů	

4.1.4 4. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
č12 - čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas č13 -rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává		Četba prózy i poezie Četba knih dle vlastního výběru a zájmu Práce s literaturou Čtení vlastních zápisů Tiché čtení Společné hlasité čtení literatury dle výběru učitele Zkvalitnění čtení – plynulost, barva hlasu, intonace, výrazové čtení	OSV 1 - cvičení pozornosti a soustředění při jazykových hrách MED 1 - porozumění textu, tvorba krátkých zpráv
č14 - posuzuje úplnost či neúplnost jednoduchého sdělení č20 - píše správně po stránce obsahové i		Tematické epochové práce Tematické slohové práce (vyprávění) Zápisy v epochových sešitech	Člověk a svět Kreslení forem Výtvarná výchova

formální jednoduché komunikační žánry č21 -sestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržením časové posloupnosti č43 - vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je č44 - volně reprodukuje text podle svých schopností, tvoří vlastní literární text na dané téma	Vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržováním časové posloupnosti	Kontroluje své zápisy a opravuje chyby Stavba textu do odstavců Vlastní psaní krátkých textů Krasopis	OSV 5 - tvorba krátkých oznámení, vyprávění zážitků, ilustrace
č15 -reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta č18 - volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru č44 - volně reprodukuje text podle svých schopností, tvoří vlastní literární text na dané téma č45 - rozlišuje různé typy uměleckých a neuměleckých textů	Vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržováním časové posloupnosti	Opakování epochového učiva Vyprávění vlastních zážitků Popis známých osob, situací, věcí Vyprávění severské ságy o hrdinech a bozích Reprodukce prózy Recitace krásné poezie Recitace vlastní tvorby Vyprávění z vlastní četby Vyprávění z literatury vztahující se k učivu v epochách Recitace veršů v aliteraci Jazykolamy Mluvený projev ve spisovné podobě jazyka Přednes narozeninových veršů Přednes průpovědí Dramatizace příběhů severské mytologie	Hudební výchova OSV 11 - péče o epochový sešit MUL 4 - specifické rysy jazyků - recitace veršů v aliteraci (severské básně)
č16 - vede správně dialog, telefonický rozhovor, zanechá vzkaz na záznamníku č19 - rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost a vhodně ji užívá podle komunikační situace		Na začátku a konci sdělení pozdraví Sděluje učiteli slušně svá přání a potřeby, požádá a poděkuje Odpovídá na dotazy Neskáče do řeči Se spolužáky mluví slušně	OSV 6 - poznávání lidí - rozvoj pozornosti vůči odlišnostem v psaní a čtení spolužáků OSV 7 - mezilidské vztahy - spolupráce OSV 8 - komunikace -

		Při vyučování se hlásí o slovo Spolužáky oslovuje křestním jménem Při sporu se učí nejednat agresivně Dokáže vyjádřit omluvu Dokáže vyřídit jednoduchý vzkaz Učitele oslovuje titulem pane(í) učiteli(ko) nebo příjmením Rozhovory s vyučujícím a se spolužáky Spisovný verbální projev během výuky	telefonický rozhovor, střídání rolí mluvčího a posluchače.
č30 - porovnává významy slov, zvláště slova stejného nebo podobného významu a slova vícevýznamová		Antonyma Synonyma Příbuzná slova vyjmenovaných slov	
č31 - rozlišuje ve slově kořen, část příponovou, předponovou a koncovku č37 - píše správně i/y ve slovech po obojetných souhláskách		Vyjmenovaná slova a slova příbuzná Kořen, předpona, přípona, koncovka	
č32 - určuje slovní druhy plnovýznamových slov a využívá je v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu č36 - užívá vhodných spojovacích výrazů, podle potřeby projevu je obměňuje		K určování slovních druhů užívá kvalitativní pojmy Slovní druhy Kategorie slovních druhů: podst. a přídavná jména – rod, číslo, zavedení pojmu pádu slovesa – osoba, číslo, čas	Dramatická výchova

4.1.5 5. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
č12 - čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas č13 - rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává		Četba prózy i poezie Četba knih dle vlastního výběru a zájmu Samostatná práce s textem Čtení z odborných časopisů a knih Práce s encyklopedií Čtení vlastních zápisů v epochových sešitech V textu rozlišuje podstatné sdělení, vnímá podrobnosti, rozumí celku Společné hlasité čtení literatury dle výběru učitele Zkvalitnění čtení hlasitého výrazové čtení	OSV 1 - zapamatování si divadelní role MED 1 - vyhledávání informací
č14 - posuzuje úplnost či neúplnost jednoduchého sdělení č20 - píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché komunikační žánry č21 - sestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržením časové posloupnosti č43 - vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je č44 - volně reprodukuje text podle svých schopností, tvoří vlastní literární text na dané téma	Vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržováním časové posloupnosti	Tematické epochové práce Tematické slohové práce Zápisy v epochových sešitech Vlastní literární tvorba v próze i poezii Referáty Kontroluje své zápisy a opravuje chyby Stavba textu do odstavců	Kreslení forem, Výtvarná výchova OSV 5 - kreativita - žánry písemného projevu (zpráva, vzkaz, inzerát, dopis, popis, vyprávění, přímá řeč atd.)
č15 - reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta č18 - volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru č44 - volně reprodukuje text podle svých		Vyprávění příběhů a mýtů starověkých kultur Vyprávění vlastních zážitků Popis známých osob, situací, věcí Dramatizace příběhů starověkých kultur	Globální výchova Hudební výchova OSV 6 - poznávání lidí v příbězích starověkých

schopností, tvoří vlastní literární text na dané téma č45 - rozlišuje různé typy uměleckých a neuměleckých textů č46 - při jednoduchém rozboru literárních textů používá elementární literární pojmy		Sborový přednes Recitace veršů v hexametru Recitace v řeckém jazyce Recitace krásné poezie Recitace vlastní tvorby Reprodukce prózy Přednes narozeninových veršů Přímá řeč Přednes průpovědí Vyprávění z vlastní a doporučené četby Opakování epochového učiva	mýtů OSV 7 - mezilidské vztahy (společná recitace a divadlo) OSV 11 - hodnoty, postoje - péče o knihy MUL 4 - multikulturalita - specifické rysy jazyků - recitace v řeckém jazyce - hexametr
č16 - vede správně dialog, telefonický rozhovor, zanechá vzkaz na záznamníku č19 - rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost a vhodně ji užívá podle komunikační situace		Sděluje učiteli slušně svá přání a potřeby požádá a poděkuje, na začátku a konci sdělení pozdraví Odpovídá na dotazy srozumitelně, celou větou Neskáče do řeči Se spolužáky mluví slušně Při vyučování se hlásí o slovo Spolužáky oslovuje křestním jménem Při sporu se učí nejednat agresivně Dokáže vyjádřit omluvu Dokáže vyřídit jednoduchý vzkaz Učitele oslovuje titulem pane(í) učiteli(ko) nebo příjmením, Rozhovory s vyučujícím a se spolužáky Spisovný verbální projev během výuky	OSV 8 - řeč těla, řeč zvuků v dramatizaci bájí
č17 - rozpoznává manipulativní komunikaci v reklamě	Učí se rozpoznávat manipulativní komunikaci v reklamě	Vyprávění příběhů a mýtů starověkých kultur Vyprávění vlastních zážitků Popis známých osob, situací, věcí Vyprávění z vlastní a doporučené četby	Člověk a jeho svět
č30 - porovnává významy slov, zvláště slova stejného nebo podobného významu a slova		Antonyma	

vícevýznamová		Synonyma Nadřazená a podřazená slova Stupňování přídavných jmen	
č32 - určuje slovní druhy plnovýznamových slov a využívá je v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu č33 – rozlišuje slova spisovná a jejich nespisovné tvary č34 – vyhledává základní skladební dvojici a v neúplné základní skladební dvojici označuje základ věty		K určování slovních druhů užívá abstraktní pojmy Kategorie vzoru u podstatných a přídavných jmen Kategorie způsobu u sloves Základní kategorie zájmen a číslovek	
č35 - odlišuje větu jednoduchou a souvětí, vhodně změní větu jednoduchou v souvětí	Odlišuje větu jednoduchou a souvětí	Určování základní stavební dvojice Tvoření vět jednoduchých a souvětí Přímá řeč	
č36 - užívá vhodných spojovacích výrazů, podle potřeby projevu je obměňuje		Slovní druhy	
č38 - zvládá základní příklady syntaktického pravopisu		Časování sloves Skloňování podstatných jmen Shoda přísudku s podmětem	

4.1.6 6. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
Č01 - odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji Č08 - využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní	Učí se odlišovat ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, učí se ověřovat fakta pomocí otázek nebo porovnáním s dostupnými zdroji	Kritické čtení předloženého text, čtení analytické, hodnotící, čtení s porozuměním Referát - dle epochy Zpracování odborných textů	Dějepis Přírodopis Zeměpis Fyzika

myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát	Učí se vyhledávat klíčová slova, formulovat hlavní myšlenky textu, tvořit otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu, samostatně připraví a s oporou o text přednese referát	Výtah, výpisky	
Č02 - rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru Č04 - dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci Č05 - odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru Č06 - mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči Č07 - zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu Č11 - spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova	Dokáže rozlišovat hlásky, chápe pojem spodoba znělosti, hláska znělá x neznělá, má správný přednes	Formulace otázek na dané téma a aktivní vstup do rozhovoru, procvičování subjektivního popisu, vyprávění, referát Pravidla komunikace - vedení dialogu a diskuze (přímý, nepřímý) Rozlišení a vhodné užití formálního a neformálního stylu Rozlišení různých komunikačních prostředků Komunikace verbální a neverbální Zvuková stránka jazyka, výslovnost a přízvuk. Přednes, recitace balad, vyprávění, krátké dramatizace na dané téma Rétorická cvičení	Dějepis Přírodopis Fyzika OSV 8 - komunikace - rozvoj dovedností pro verbální a neverbální sdělení - výraz řeči
Č09 - uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování Č10 - využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů	Učí se uspořádat informace v textu s ohledem na jeho účel, učí se tvořit koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování	Tvořivé psaní - popis, vyprávění Přehledné členění a zapisování textu, interpunkce, práce s osnovou	OSV 5 - kreativita - tvořivé psaní
Č12 - rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov,	Seznamuje se s pravopisem na základě znalosti stavby slova	Způsoby obohacování slovní zásoby -stavba slova a pravopis – kořen, předpona,přípona, základové slovo, střídání hlásek a skupiny hlásek při	

rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazémech		odvozování, zdvojené souhlásky, skupiny bě-bje-,vě-vje-,pě,mě,mně, předpony s/se-,z/ze-,vz-/vze-, předložky s/se, z/ze	
Č13 - samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami	Seznamuje se zdroji a pracuje pod vedením	Seznámení s Pravidly českého pravopisu a jinými jazykovými příručkami. Vedení vlastního slovníku neobvyklých slov	
Č14 - správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci	Skloňuje podstatná jména, příd. jména, časuje slovesa, rozliší zájmena	Podstatná jména – pomnožná,hromadná, (látková – jen okrajově); konkrétní, abstraktní Přímá řeč Přídavná jména – druhy, mluvnické kategorie, pravopis, stupňování Slovesa – mluvnické kategorie – osoba, číslo Zájmena – druhy Slovní druhy – upevňuje dosavadní znalost a dále je rozšiřuje, mluvnické významy a tvary slov, stupňování přídavných jmen a příslovcí	
Č15 - využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace	Rozlišuje věty podle postoje mluvčího, vytváří na základě znalostí jednoduché slohové práce	Druhy vět podle postoje mluvčího: vypravování, popis, jednoduché tiskopisy, dopis, zpráva, oznámení, samostatné písemné práce – referát je mimo ČJ	
Č16 - rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí	Rozlišuje větu jednoduchou a souvětí, určuje základní větné členy, tvoří otázky	Věta jednoduchá a souvětí,větné členy- (formou otázek) Základní skladební dvojice	
Č17 - v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovotvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí	Ovládá shodu Po+Př, snaží se aplikovat nové pravopisné poznatky	Pravopisná cvičení, epochové práce, referáty, shoda přísudku s podmětem; základy interpunkce; psaní velkých písmen	
Č18 - rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu a zdůvodní jejich užití	Rozlišuje spis. a nespis. jazyk	Rozlišení jazyka spisovného a nespisovného Postavení češtiny mezi slovanskými jazyky	Zeměpis
Č19 - uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního		Vyprávění – Řím, počátky České státnosti Literatura dle vlastní četby	Dějepis

díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla Č20 - rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora		Odborné texty k referátům Specifika autorova stylu	OSV 11 - hodnoty, postoje, praktická etika - rytířské cnosti MUL 1, MUL 2
Č21 - formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo Č23 - rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty Č26 - porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování		Hodnocení, reflexe, diskuze prezentace četby Referát, diskuze z návštěvy výstavy, divadelního představení, filmového představení atd. Popis pracovního postupu	Dějepis Zeměpis Fyzika
Č22 - tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie		Vlastní psaný text – v próze, verších (na zadané téma)	OSV 5
Č27 - vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích		Encyklopedie Knihovna Knihovní katalog Informační centrum Muzea Internet Samostatné zpracování referátů, epochových prací, využití různých informačních zdrojů	

4.1.7 7. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
Č01 - odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji Č08 - využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát	Učí se vyhledávat klíčová slova, formulovat hlavní myšlenky textu, tvořit otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu, samostatně připraví a s oporou o text přednese referát	Kritické čtení předloženého text, čtení analytické, hodnotící, čtení s porozuměním Referát - dle epochy Práce s odborným textem Výtah, výpisky, popis pracovního postupu	Dějepis, Přírodopis, Zeměpis, Fyzika, Chemie
Č02 - rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru Č04 - dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci Č05 - odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru Č06 - mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči Č07 - zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu Č11 - spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova	Spisovně vyslovuje česká slova a učí se užívat cizí slova	Formulace otázek na dané téma a aktivní vstup do rozhovoru, procvičování subjektivního popisu, vyprávění, referátu Pravidla komunikace - Vedení dialogu a diskuze (přímý , nepřímý) Rozlišení a vhodné užití formálního a neformálního stylu Rozlišení různých komunikačních prostředků Komunikace verbální a neverbální Zvuková stránka jazyka, výslovnost a přízvuk. Přednes, recitace (balady, renesanční lyrika), vyprávění, krátké dramatizace na dané téma Rétorická cvičení	Dějepis Přírodopis Zeměpis Fyzika OSV 5 - kreativita - charakteristika a vypravování OSV 6 - poznávání lidí - rozhovory OSV 8 - komunikace - řešení konfliktů, vyjednávání, vysvětlování MUL 2 - lidské vztahy - sociální hry
Č09 - uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování	Uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, učí se tvořit koherentní text	Tvořivé psaní – popis, vyprávění, dopis soukromý, oficiální, charakteristika Přehledné členění a zapisování textu, interpunkce	OSV 5 - charakteristika a vyprávění

Č10 - využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů	s dodržováním pravidel mezivětného navazování		
Č12 - rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazémech	Upevňuje si pravopis na základě znalosti stavby slova	Stavba slova – skládání slov, odvozování slov, homonyma, synonyma, antonyma	
Č13 - samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami	Dokáže vyhledat význam slova v příručkách	Seznámení s Pravidly českého pravopisu a jinými jazykovými příručkami. Vedení vlastního slovníku cizích a neobvyklých slov	
Č14 - správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci	Správně třídí ohebné slovní druhy a tvoří jejich spisovné tvary	Zájmena – druhy, pravopis Číslovky Třídění slovních druhů určování slovních druhů, mluvnické významy a tvary slov, Slovesa - rod činný a trpný, podmiňovací způsob sloves	
Č15 - využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace	Rozlišuje věty podle postoje mluvčího, seznamuje se vybranými slohovými útvary	Druhy vět podle postoje mluvčího; vypravování, popis, charakteristika, líčení, výtah, žádost, životopis	
Č16 - rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí	Rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek v jednoduché větě	Věta jednoduchá a souvětí, věty jednočlenné a dvojčlenné,větné členy-podmět, přísudek, přívlastek, příslovečná určení, předmět, doplněk	
Č17 - v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovotvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí	Aplikuje shodu PO+PŘ, seznamuje se psaním velkých písmen, snaží se aplikovat nové pravopisné poznatky	Pravopisná cvičení, shoda přísudku s podmětem; základy interpunkce; psaní velkých písmen; koncovky přídavných jmen	
Č18 - rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu a zdůvodní jejich užití	Rozlišuje spisovný a nespisovný jazyk, obecnou češtinou	Rozlišení jazyka spisovného a nespisovného Postavení češtiny mezi slovanskými jazyky	

Č19 - uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla Č20 - rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora		Zámořské objevy, cestopisy Literatura dle vlastní četby Odborné texty k referátům Specifika autorova stylu	Dějepis Zeměpis OSV 11 - hodnoty a postoje otázky kolonizace MUL 1 - kulturní diferenciace - zámořské cesty
Č21 - formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo Č23 - rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty Č26 - porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování		Hodnocení, reflexe, diskuze prezentace četby Referát, diskuze z návštěvy výstavy, divadelního představení, filmového představení atd.	
Č22 - tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie		Vlastní psaný text – v próze, verších (na zadané téma)	OSV 5 - kreativity - vlastní tvorba
Č27 - vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích		Encyklopedie Knihovna Knihovní katalog Informační centrum Muzea Internet Samostatné zpracování referátů, epochových prací, využití různých informačních zdrojů	

4.1.8 8. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata

Č01 - odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji Č08 - využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát		Kritické čtení předloženého text, čtení analytické, hodnotící, čtení s porozuměním Referát z četby, dle epochy Zpracování odborných textů Výtah, výpisky	Dějepis Přírodopis Zeměpis Fyzika Chemie
Č02 - rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru Č04 - dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci Č05 - odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru Č06 - mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči Č07 - zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu Č11 - spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova		Formulace otázek na dané téma a aktivní vstup do rozhovoru, procvičování subjektivního popisu, vyprávění., referátu Rozlišení a vhodné užití formálního a neformálního stylu Rozlišení různých komunikačních situací, zvolení vhodných prostředků, přiměřené reakce na danou komunikační situaci Komunikace verbální a neverbální Funkční styly, slohové útvary podle záměru mluvčího Pravidla komunikace - Vedení dialogu a diskuze (přímý , nepřímý) Zvuková stránka jazyka, výslovnost a přízvuk Přednes - dle epoch Dramatický přednes Přednes s obměnami Rétorická cvičení Recitace Dramatizace na dané téma, nastudování a představení divadelní hry	Dějepis Přírodopis Zeměpis Fyzika Chemie Globální výchova OSV 2 - sebepoznání a sebepojetí - vlastní životopis OSV 8 - kreativita - práce na vlastních literárních textech OSV 10 - řešení problémů, rozhodovací dovednosti - literární texty s tématikou mezilidských vztahů OSV 7 - mezilidské vztahy - práce na divadelní hře MUL 2 - lidské vztahy - komunikační hry MED 1 - kritické čtení, práce s reklamním textem MED 2 - interpretace vztahu mediálních sdělení a reality MED 3 - stavba mediálních

			sdělení - tvorba plakátů
Č09 - uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování Č10 - využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů		Tvořivé psaní – popis,vyprávění, dopis soukromý, oficiální, charakteristika , úvaha, popis pracovního postupu Vertikální a horizontální členění textu, interpunkce	MED 3 - stavba mediálních sdělení - tvorba plakátů MED 4 - vnímání autora mediálních sdělení, postoj mluvčího MED 5 - fungování a vliv médií - reklamní text zaměřený na adresáta MED 6 - tvorba mediálního sdělení - reportáže, prezentace
Č12 - rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazémech	Užívá pravopis na základě znalosti stavby slova	Slovní zásoba a význam slova Skládání slov, odvozování slov, homonyma, synonyma, rozkládání slov, neologismy, nová slova, přejímání slov z cizího jazyka	
Č13 - samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami		Seznámení s Pravidly českého pravopisu a jinými jazykovými příručkami.	
Č14 -správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci	Třídí jednotlivé slovní druhy,určuje větné členy včetně doplňku, rozlišuje SP a SS	Slovní druhy a jejich funkce ve větě; odchylky ve skloňování; komplexní jazykové rozbory; projev mluvený a psaný Slovesný vid, třída, vzor	
Č15 - využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace	Rozlišuje jednotlivé slohové útvary, vytváří samostatné práce na zákl. získaných znalostí	Jazyk a komunikace, kultura jazyka a řeči; vypravování, výtah, výpisky, charakteristika, líčení, úvaha, dopis	
Č16 - rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí	Rozpozná SP a SS, určuje typy VV, seznámí se s poměry mezi větnými členy, VV a VH	Souvětí souřadné a podřadné, typy vedlejších vět, poměr mezi větami a větnými členy, doplněk, souvětí souřadná, podřadná	

Č17 - v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovotvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí	Chápe pravopis velkých písmen a čárky ve větě	Interpunkce jednoduché věty a souvětí, psaní velkých písmen	
Č18 - rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu a zdůvodní jejich užití	Rozlišuje spis. a nespis. jazyk, užívá spis.češtinu v mluveném i psaném projevu	Rozlišení jazyka spisovného a nespisovného; Postavení češtiny mezi slovanskými jazyky	
Č19 - uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla Č20 - rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora		Životopisy, Biografie – záznam, reprodukce Literatura dle vlastní, doporučené i zadané četby charakteristika díla, hodnocení Odborné texty k referátům Specifika autorova stylu, odraz doby, autorův život jako inspirace	Fyzika Chemie Přírodopis Dějepis
Č21 - formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo Č23 - rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty Č26 - porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování		Hodnocení, reflexe, literární kritika Prezentace vlastní četby Referát, diskuze z návštěvy výstavy, divadelního představení, filmového představení Aspekt umělecké literatury Vlastní a doporučená četba Rozhovory, diskuze o obecných názorech na hodnotnou a konzumní literaturu	
Č22 - tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie		Vlastní psaný text – v próze, verších (na zadané téma)	OSV 5 - kreativita - tvorba veršů a prózy
Č27 - vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích		Encyklopedie Knihovna Knihovní katalog Informační centrum Muzea Internet Samostatné zpracování referátů, epochových	

		prací, využití různých informačních zdrojů	

4.1.9 9. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
Č01 - odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji Č08 - využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát		Kritické čtení předloženého textu, čtení analytické, hodnotící, čtení s porozuměním Referát - dle epochy Zpracování odborných textů Výtah, výpisky	Dějepis Přírodopis Zeměpis Fyzika Chemie , Dějiny umění Globální výchova MED 1 - kritické čtení, práce s reklamním textem MED 5 - fungování a vliv médií - manipulativní působení projevu, reklamní text
Č02 - rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru Č04 - dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci Č05 - odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru Č06 - v mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči Č07 - zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá		Formulace otázek na dané téma a aktivní vstup do rozhovoru, procvičování subjektivního popisu, vypravování, komentářů, upoutávky na akci, referátů Pravidla komunikace - Vedení dialogu a diskuze Rozlišení a vhodné užití formálního a neformálního stylu Rozlišení různých komunikačních situací, zvolení vhodných prostředků, přiměřené reakce na danou komunikační situaci Rozlišení různých komunikačních prostředků	Dějepis Přírodopis Zeměpis Fyzika Chemie Globální výchova OSV 2 - sebepoznání a sebepojetí - komunikační cvičení OSV 8 - komunikace - jasná

zásad komunikace a pravidel dialogu Č11 - spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova		Komunikace verbální a neverbální Funkční styly, slohové útvary podle záměru mluvčího Mluvený projev na dané téma - připravený, nepřipravený, spontánní, souvislý projev, technika projevu, neverbální prostředky Proslov, komentář Zvuková stránka věty, spodoba znělosti a artikulační melodie věty Přednes, recitace, vyprávění - dle epoch Krátké dramatizace na dané téma	a respektující komunikace, řešení konfliktů, vedení a organizace skupiny OSV 10 - řešení problémů - texty s tématikou mezilidských vztahů
Č03 - rozpoznává manipulativní komunikaci v masmédiích a zaujímá k ní kritický postoj		Porovnání různých zdrojů informací a zaujímání postojů ke sdělenému obsahu. Tvořivé psaní na dané téma – komentář, reklama , samostatná, skupinová práce, prezentace před třídou, diskuze nad tématem, rozbor.	MED 2 - interpretace vztahu mediálních sdělení - různé typy sdělení MED 3 - stavba med. sdělení - zpravodajství a uspořádání mediovaných sdělení MED 4 - vnímání autora med. sdělení - identifikování postojů a názorů autora MED 6 - tvorba met. sdělení - vhodnost a věcná správnost sdělení MED 7 - práce v realizačním týmu - komunikace, stanovení cíle, časový harmonogram
Č08 - využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát		Zpracování odborných textů Vedení čtenářského deníku Epochové práce, referát dle epochy Výtah, výpisky, čtení s porozuměním	
Č09 - uspořádá informace v textu s ohledem na		Tvořivé psaní – popis,vyprávění, dopis soukromý,	OSV 5 - kreativita - tvořivé

jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování Č10 - využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů		oficiální, charakteristika, úvaha Vertikální a horizontální členění textu, interpunkce	psaní
Č12 - rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazémech		Slovní zásoba a význam slova	
Č13 - samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami		Samostatná práce s Pravidly českého pravopisu a jinými jazykovými příručkami, internet Vedení vlastního slovníku literárních pojmů Práce se slovníkem literární historie a teorie	
Č14 -správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci		Slovní druhy a jejich funkce ve větě; odchylky ve skloňování; komplexní jazykové rozbory; projev mluvený a psaný – zásady pro výběr jazykových prostředků a specifika textu	
Č15 - využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace		Jazyk a komunikace, kultura jazyka a řeči Vypravování, popis, životopis,výklad, výtah, úvaha, proslov, diskuze, publicistické útvary	
Č16 - rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí		Prohlubování předešlého	
Č17 - v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovotvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí		Interpunkce jednoduché věty a souvětí, psaní velkých písmen	
Č18 - rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu a zdůvodní jejich užití		Obecné výklady o jazyce, vývoj jazyka, skupiny jazyků; disciplíny jazykověd, Národní obrození, literatura humoru	Dějepis Dějiny umění

Č19 - uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla Č20 - rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora		Životopisy, Biografie – záznam, reprodukce Odborné texty k referátům Specifika autorova stylu, odraz doby, autorův život jako inspirace Literatura dle vlastní, doporučené i zadané četby, charakteristika díla, hodnocení	Přírodopis Fyzika Chemie OSV 6 - poznávání lidí - referáty OSV 11 - hodnoty, postoje, praktická etika - rozhodování v problematických situacích MUL 1 - kulturní diferenciace - biografie MUL 2 - lidské vztahy - životopisy MUL 4 - multikulturalita - specifické rysy jazyků a jejich rovnocennost, naslouchání druhým
Č21 - formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo Č23 - rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty Č26 - porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování		Hodnocení, reflexe prezentace četby Referát, diskuze z návštěvy výstavy, divadelního představení, filmového představení Vlastní a doporučená četba Rozhovory, diskuze o obecných názorech na hodnotnou a konzumní literaturu	
Č22 - tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie Č24 - rozlišuje základní literární druhy a žánry, porovná je i jejich funkci, uvede jejich výrazné představitele		Vlastní psaný text – v próze, verších (na zadané téma) Základy literární teorie Literární druhy a žánry	OSV 5 - kreativita - tvorba veršů a prózy

Č25 - uvádí základní literární směry a jejich významné představitele v české a světové literatuře		Chronologický přehled a vývoj literatury	
Č27 - vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích		Encyklopedie Knihovna Knihovní katalog Informační centrum Muzea Internet Samostatné zpracování referátů, epochových prací, využití různých informačních zdrojů	

4.2 Anglický jazyk

4.2.1 1. třída

V první třídě přijímají děti vše s nadšením, sympatiemi a otevřeností. Výchozím bodem výuky je napodobování sborovým zpěvem a řečí, většinou doprovázených gesty a mimikou. Děti by měly co nejdříve získat příležitost mluvit ve skupinách a také samostatně. Hlavními sloupy výuky je básnicky formovaná řeč - rytmus a rým. Běžná řeč v próze, která se používá od začátku, je jiná. Velkou roli mají také hry. V nich se děti dostávají zcela do činnosti a k tomu náležejícím aktivitám. Velký význam má také vyprávění. Posloucháním se děti učí sledovat proud cizí řeči. K tomu se vytváří schopnost porozumět slyšenému textu.

Na konci školního roku by toto měla většina dětí ovládat. Proto musí být látka často opakována a procvičována.

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
j01 – rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně verbálně i neverbálně j02 - rozumí obsahu jednoduchého krátkého mluveného textu, pokud má k dispozici vizuální oporu j03 – zopakuje a použije slova a slovní spojení,	napodobuje výslovnost učitele seznamuje se s jednoduchými pokyny učitele utváří si slovní zásobu v úzkém propojení s činnostmi jakými jsou básničky, písničky, kreslení a hry rozumí obsahu jednoduchého	Verše, písně a pohybové hry (These are my eyes, these are my toes) Prstové hry, hry v kroužku Jednoduché pokyny („go to the blackboard“, „look out of the window“) Rytmické, praktické a hravé osvojování slovní zásoby (čísla 1 – 10, části těla, barvy, základní	Výtvarná výchova Hudební výchova Český jazyk

se kterými se v průběhu výuky setkal	známého textu za pomoci vizuální opory (obrázku, loutky atd.)	činnosti během dne, oblékání, základní zvířata …) Jednoduché rozhovory a dialogy (rodina, přátelé,…) Poslouchání a učení se zpaměti příběhům (pohádky a jiné) + malé dramatické scénky	

4.2.2 2. třída

V tomto školním roce hraje ve vyučování velkou roli dualistický prvek (otázka a odpověď, ano – ne, ty – já). Děti mají mnohem větší podíl na výuce než v první třídě. V nejlepším případě reagují na autentické situace, např. když je do třídy pozván rodilý mluvčí. Také stavba hodiny a aktivity v hodině by měly být více rytmicky a silně kontrastně zdůrazněná: tiché přijímání jednotlivých hlásek a jemností řeči se střídá s živými hlasitými hrami. Tak se vytvoří dynamické vyrovnání mezi tichou a hlasitou řečí, mluvením a nasloucháním. Jednotlivá témata rozhovorů se musí lišit a být rozšiřována (např. počet možných odpovědí na určitou otázku: „How do you get to school?“)

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby průřezová témata
j01 – rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně verbálně i neverbálně j02 - rozumí obsahu jednoduchého krátkého mluveného textu, pokud má k dispozici vizuální oporu j03 – zopakuje a použije slova a slovní spojení, se kterými se v průběhu výuky setkal	napodobuje výslovnost učitele začíná s jistotou rozumět jednoduchým pokynům učitele utváří si slovní zásobu v úzkém propojení s činnostmi jakými jsou básničky, písničky, kreslení a hry rozumí obsahu jednoduchého známého textu za pomoci vizuální opory (obrázku, loutky atd.)	Aktivity a témata z první třídy jsou dále rozvíjeny formou her a říkadel Nová témata: počasí, věci kolem nás, ovoce a zelenina, dny v týdnu, roční období, měsíce, počítání 1-20, slovíčka z říše přírody, činnosti během dne, oblečení, příběhy o zvířátkách Hry, které používají opakování struktur a slovíček Naslouchání jednoduchým příběhům a malé dramatické scénky Základní otázky a odpovědi o sobě (Who are you? Where do you live? How old are you?...)	Výtvarná výchova Hudební výchova Dramatická výchova Český jazyk

4.2.3 3. třída

Ve třetím školním roce musíme počítat s větší schopností žáků porozumět.Děti mají velký smysl pro jazyk,pro různé nuance v mluvené řeči a pro zdůrazňování jednotlivých slov, jsou schopni naučit se delší texty nazpaměť. Baví je hrát různé scénky – především zábavné, ve kterých mají různé role. V tomto školním roce začíná příprava dětí na čtení a psaní pro 4. třídu. Děti se učí texty, které budou později psát. Procvičujeme základní prvky a gramatiku jazyka (jednotné, množné číslo).

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby průřezová

			témata
j01 – rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně verbálně i neverbálně j02 - rozumí obsahu jednoduchého krátkého textu, pokud má k dispozici vizuální oporu j03 - zopakuje a použije slova a slovní spojení, se kterými se v průběhu výuky setkal j04 - rozumí obsahu jednoduchého krátkého psaného textu, pokud má k dispozici vizuální oporu	- správně vyslovuje a začíná číst jednotlivá slova - vytváří si obrázkový slovník	Aktivity a témata z první třídy jsou dále rozvíjeny formou her a říkadel Nová témata: počasí, věci kolem nás, ovoce a zelenina, dny v týdnu, roční období, měsíce, počítání 1-20, slovíčka z říše přírody, činnosti během dne, oblečení, příběhy o zvířátkách Hry, které používají opakování struktur a slovíček Naslouchání jednoduchým příběhům a malé dramatické scénky Základní otázky a odpovědi o sobě (Who are you? Where do you live? How old are you?...)	Výtvarná výchova Hudební výchova Dramatická výchova Český jazyk

4.2.4 4. třída

Ve věku kolem deseti let se u dětí vyvíjí nové silné sebevědomí. To, co se děti doteď naučily jako celek, musí nyní být individualizováno. Mluvená řeč se rozvíjí živou formou dál. To znamená řečová cvičení, verše, básně, písně, ale i hry s otázkami a odpověďmi. Zavádíme psaní a to slouží dětem jako prostředek individuálně psát jednotlivé věci, které v této době existují ve vědomí dětí ve třídě.

Děti potřebují ve svém okolí určitý řád při své školní práci. K tomu je velmi důležité strukturovat stavbu hodiny. Jednotlivý žáci budou potřebovat pozornost a podporu učitele, protože psaním se projeví chyby, které nepoznáme při ústní práci.

Psaní v cizích jazycích začínáme texty, které už žáci znají z prvních tří let výuky. Velká pozornost je věnována vedení sešitu, které by mělo být podobné vedení jemuž jsou žáci zvyklí z hlavního vyučování. Díky předchozímu procvičení jsou zápisy v sešitech většinou bez překladu do mateřského jazyka. Zpočátku by měl být zaveden jeden sešit na básně a jednoduchá cvičení a později další sešity na slovíčka, diktáty a gramatiku.

Předtím, než dostanou žáci tištěné texty ke čtení, čtou děti to, co samy napsaly. Setkávají se v nové formě s tím, co už slyšely, prožily a naučily se ústně.

Jako první četba jsou vhodné hlavně příběhy, které děti slyšely ve vyprávění v prvních letech výuky.

Jedna důležitá připomínka R. Steinera, která bývá často opomíjena: Vše, co se děti naučí na tomto stupni, by měly nejprve slyšet, např. ve vyprávění nebo předčítání, ne číst spolu s učitelem.

Slovíčka si mohou děti, potom kdy je procvičily, psát po částech, které spolu souvisí (např. části těla, roční období...). Tyto listy by měly být jen v cizím jazyce. Děti by také neměly psát cvičení jako slovo za slovem. Co nejčastěji by se měly používat ústně v celých větách v odpovídajícím tvaru ve větě i s jednoduchými přídavnými jmény. Děti se mohou setkávat s těmito slovy tak , že učitel vytvoří z těchto slov příběh, který je dětem blízký. Z tohoto příběhu může dvě, tři nejdůležitější věty napsat na tabuli. Text může obsahovat tolik opakování, kolik je potřeba.

Jako další cvičení mohou být písemné úkoly z jednoduchých diktátových textů (např. dvě věty, které děti umí nazpaměť a nyní je mají napsat).

Zpívání a recitování, stejně jako malé rozhovory tvoří další důležitou část vyučování.

Učitel musí dávat pozor na to, aby žáci všem gramatickým formám opravdu rozuměly. Měly by také najít základní pravidla a samy je formulovat (pragmatická pravidla na rozdíl od těch, která najdeme v běžných učebnicích gramatiky.) Rozhovory o gramatice vedeme v mateřské řeči.

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby průřezová témata
j05 – píše slova a krátké věty na základě textové a vizuální předlohy j06 - rozumí slovům a jednoduchým větám, pokud jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu j07 – rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností j09 – sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat j10 – odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat a podobné otázky pokládá j12 - rozumí jednoduchým krátkým textům z běžného života, zejména pokud má k dispozicí vizuální oporu	vytváří si vlastní slovníček píše krátké texty návaznosti na osvojené básničky a slovní spojení začíná číst nahlas vlastnoručně napsaný text v sešitě, postupně se dostává k tištěnému jednoduchému textu	Psaní veršů, básní a písní, které se děti naučily v prvních třech ročnících a nyní je čtou jako svou první četbu Procvičování abecedy, krátké diktáty, rozdíl mezi psanou a čtenou podobou slova Zavedením gramatiky zažívají děti poprvé: přítomnost (často užívanými slovesy) spolu s osobními zájmeny (ostatní časy v textech), druhy slov, množné číslo, přídavná jména, předložky. Další práce s tázacími zájmeny, určitý/neurčitý člen, sloveso to be, to have Píšeme krátké texty o zvířatech, počasí, předměty doma... Děti se učí a recitují nové básně o přírodě, ročních obdobích a ty , které se vztahují k hlavnímu vyučování Hry, malé dramatické scénky, hádanky a podobné části vyučování	Český jazyk Hudební výchova Výtvarná výchova Dramatická výchova GLO 1 - Evropa nás zajímá - lidové tradice v básničkách

4.2.5 5. třída

Děti v tomto věku (11 let) disponují dobrým rytmickým myšlením. Mohou a měly by se naučit mnoho nového. Je to také věk, kdy může být pěstována krása řeči. To může učitel podporovat tím, že bude co nejčastěji podporovat kreativitu dětí. K tomu jsou dobré odpovídající domácí úkoly. Samotné hodiny by měly být živé a mnohotvárné a také

tempo výuky by se mělo měnit. Děti rády recitují dlouhé básně a mohou zpívat náročnější kánony. Prohlubuje se porozumění pro gramatiku, pro kterou se připravovaly už ve 4. třídě. Slovíčka by se měla více procvičovat a učit zpaměti. Děti mohou zkoušet být kreativní a psát samy básně na určité téma, jako např. přírodní nálada nebo o zvířatech.

Ústní práce pokračuje ve formě dialogu – otázka a odpověď, řečových cvičení a mnoha různých básní. Recitování je dobrým prostředkem pro děti k dobré a jasné výslovnosti a rozvíjení autentické melodii vět. Žáci se nemají básně učit z papíru, ale opakováním po učiteli. Idiomatická řeč a slovní zásoba se také rozšiřuje recitováním. Když uvádíme novou báseň, stačí, když učitel řekne jednoduchými slovy obsah bez dalších podrobností, ale zato s velkou fantazií.

Čím pestřejší je slovní zásoba, tím více jsou děti povzbuzovány používat kreativně nová slova, např. psát krátké příběhy. Abychom vzbudili větší zájem o nová slovíčka, měly by děti slyšet a číst mnoho názorných a charakteristických popisů lidí, míst, situací, …

Při práci s četbou je důležité, uvést nová slova před tím, než se s nimi děti setkají v textu. Můžeme se také současně zabývat dalšími tématy souvisejícími s textem. Otázky k porozumění textu probereme nejprve s celou třídou ústně. Nejdříve po tomto je začínáme psát, můžeme je zadat i jako domácí úkol.

V mateřské řeči zavádíme nové gramatické struktury. Po procvičení a pochopení těchto struktur můžeme tato pravidla co nejjednodušeji zapsat do gramatického sešitu, samozřejmě v mateřské řeči a formulované dětmi. Je opravdu dobré mít zcela samostatný gramatický sešit a vést ho od 5. do 9. třídy. Mohou také srovnávat mateřskou řeč s angličtinou.

Pro děti by také mohla být k dispozici malá anglická knihovna.

K získání zájmu dětí je také dobré pracovat s dětmi na dramatických scénkách a malých divadelních rolích.

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby průřezová témata
j06 - rozumí slovům a jednoduchým větám, pokud jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu j07 – rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností j08 – rozumí jednoduchému poslechovému textu, pokud je pronášen pomalu a zřetelně a má k dispozici vizuální oporu j10 – odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat a podobné otázky pokládá j12 - rozumí jednoduchým krátkým textům z běžného života, zejména pokud má k dispozicí vizuální oporu	Rozumí jednoduchým pokynů a otázkám a reaguje na ně Umí se sám zeptat Zapojí se do jednoduché konverzace Pozdraví a rozloučí se Vyjádří základní informace o sobě, rodině a škole Rozumí jednoduchému poslechu jako celku a zachytí konkrétní informace Ve čteném textu rozumí celkovému smyslu, nová slovíčka odhadne z kontextu, vyhledá konkrétní informaci Umí napsat krátký text o sobě, kamarádech, rodině apod. Nepoužívá klasický dvojjazyčný slovník, ale vlastnoručně vyrobený obrázkový slovník	Recitace, písně, básně, divadlo, vyprávění, čtení textů, krátké dialogy Procvičování slovní zásoby z četby a dalších témat, pravidelné krátké diktáty Návrhy pro gramatiku: Přítomný čas prostý a průběhový (věty kladné, záporné a tázací) Množné číslo podstatných jmen Přivlastňovací přídavná jména Slovesa to be, have, can Předložky času a místa Who, What, When, Where, Why, How Tázací zájmena	Český jazyk Hudební výchova Globální výchova GLO 1 - Evropa a svět nás zajímá - krátké dialogy GLO 2 - Objevuje svět a Evropu v písních GLO 3 - Jsme Evropané - myšlenka olympijských her
j09 - sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat j13 – napíše krátký text s použitím jednoduchých vět a slovních spojení o sobě, rodině, činnostech a událostech z oblasti svých zájmů a každodenního života j14 – vyplní osobní údaje do formuláře	Je schopen jednoduchými větami popsat obrázek, či věci jemu dobře známé, odpovědět na otázku Dramatizuje a ústně popisuje jednoduchými výrazy jemu známé příběhy		

4.2.6 6. třída

Děti v 6: třídě jsou už v pubertě. V tomto školním roce je důležitý pořádek, struktura a přehledné plánování vyučování. Jejich rozumové schopnosti umožňují systematický přehled už naučeného a budoucího učiva. Můžeme s dětmi prodiskutovat, kolik je možné probrat učiva např. za měsíc a tak musí být i zkoušeno, protože děti musí vědět, co se naučily, co se nemohly naučit a proč. Můžeme s nimi také diskutovat o tom, jakou formou se nejlépe učit slovíčka.

Při ústní práci hrajeme dramatické hry, ale i humorné. Hrajeme krátké dramatické scénky. Používáme i nespisovnou řeč.

Hlavními tématy 6. Až 8. třídy je zeměpis, lidé a dějiny zemí hovořících tímto jazykem.

Je položen základ gramatiky a slovní zásoby, proto by se měly děti samostatně vyjadřovat v angličtině. Pro psaný jazyk jsou základem dopisy, jednoduché popisy, deníky a obsahy příběhů.

V 6. třídě musí učitel počítat s velkými rozdíly ve schopnostech dětí. Proto by měly být všechny úkoly dány tak, aby vyhovovaly jednotlivým pokročilostem dětí. To neznamená, že by děti musely být rozděleny podle výkonů. Dobré jsou skupiny asi 18 dětí, ale v tomto věku není smysluplné už děti dělit podle výkonů.

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby průřezová témata
J01 – rozumí informacím v jednoduchých poslechových textech, jsou-li pronášeny pomalu a zřetelně J02 – rozumí obsahu jednoduché a zřetelně vyslovované promluvy či konverzace, který se týká osvojovaných témat J03 – žák se zeptá na základní informace a adekvátně reaguje v běžných formálních i neformálních situacích J04 – mluví o své rodině, kamarádech, škole, volném čase a dalších osvojovaných tématech J06 – vyhledá požadované informace v jednoduchých každodenních autentických materiálech J07 – rozumí krátkým a jednoduchým textům, vyhledá v nich požadované informace J08 – vyplní základní údaje o sobě ve formuláři J09 – napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat	Rozumí obsahu jednoduchých textů a je schopen v nich vyhledat základní informace Jednoduchým způsobem se domluví: osloví a na oslovení reaguje, pozdraví a rozloučí se s dospělým i kamarádem, představí se i svého kamaráda, poděkuje, o něco poprosí, požádá a umí vyjádřit souhlas i nesouhlas Odhadne význam nových slov hlavně z kontextu a s pomocí gestikulace a pantomimy	Recitace, písně a dramatické básně Krátké dialogy z každodenního života, např. život ve městě a na vesnici, prázdniny, nakupování, roční období, svátky, počasí, sport a hry Dramatické a humorné dialogy Četba souvislejších textů (dobrodružná literatura) Zeměpis a kultura anglicky mluvících zemí Práce se slovníkem Návrhy pro gramatiku : Přehled a doplnění jednotlivých slovních druhů Počitatelná a nepočitatelná podstatná jména, some/any Vazba There is..., There are... Osobní zájmena v předmětovém tvaru Rozkazovací způsob Přítomný čas prostý a průběhový Will Was/were	Zeměpis, Český jazyk, Výtvarná výchova, OSV 4 - komunikace v cizím jazyce

J10 – reaguje na jednoduché písemné sdělení			

4.2.7 7. třída

Podobně jako v 6. třídě. Jednotlivé hodiny by měly být živé a různorodé, např. u jednoho tématu, nebo u jedné činnosti (zvláště při gramatice) nezůstávat příliš dlouho. Děti by měly být pravidelně zkoušeny. Také můžeme zkusit práci ve skupinách. Sešity mohou být vedeny na vysoké úrovni. Pokud se to s některými žáky nedaří, mělo by se o tom mluvit s třídním učitelem a rodiči, děti by si měly vše doplnit nebo přepracovat. Žáci musí cítit nutnost takové činnosti. Další upevňování zeměpisných znalostí, probírání nových (Amerika), příběhy a kultura. Jsou schopni sestavit obsah četby.

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby průřezová témata
J01 – rozumí informacím v jednoduchých poslechových textech, jsou-li pronášeny pomalu a zřetelně J02 – rozumí obsahu jednoduché a zřetelně vyslovované promluvy či konverzace, který se týká osvojovaných témat J03 – žák se zeptá na základní informace a adekvátně reaguje v běžných formálních i neformálních situacích J04 – mluví o své rodině, kamarádech, škole, volném čase a dalších osvojovaných tématech J06 – vyhledá požadované informace v jednoduchých každodenních autentických materiálech J07 – rozumí krátkým a jednoduchým textům, vyhledá v nich požadované informace J08 – vyplní základní údaje o sobě ve formuláři¨ J09 – napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat J10 – reaguje na jednoduché písemné sdělení	Čte plynule obsáhlejší texty Rozumí obsahu jednoduchých textů a obsahu autentických materiálů s využitím vizuální opory a samostatně se v textu orientuje Rozumí jednoduchým a zřetelně vyslovovaným rozhovorům Používá dvojjazyčný slovník Sestaví jednoduché ústní i písemné sdělení a je schopen využít znalosti o slovesech Stručně reprodukuje obsah rozsáhlejšího textu Jednoduchým způsobem se domluví se svým kamarádem o svých zájmech	Recitace, písně Pokračování v zeměpise z 6. třídy, další témata Četba (objevitelé a jejich cesty...) Malé dramatické scény z četby Práce na slovní zásobě, idiomy, formy vyššího vyjadřování Práce se slovníkem Návrhy pro gramatiku: Stupňování přídavných jmen Modální slovesa Přítomný čas prostý a průběhový Going to Rozšiřování učiva o počitatelných a nepočitatelných podstatných jménech (a little/a few, litttle few, each/every) Minulý čas prostý (u pravidelných a základních nepravidelných sloves) – věty kladné, záporné a tázací Základní nepravidelná slovesa	Dějepis Zeměpis

	Umí rozeznat a vytvořit větu kladnou, tázací a zápornou		

4.2.8 8. třída

V tomto ročníku jsou děti připravovány na samostatnou práci na vyšším stupni. Každý žák by měl vytvořit referát podle svých zájmů a schopností . Ve většině případů bude nutná pomoc učitele. Je potřebné vytvářet si slovníček. Za vedení sešitu musí žáci přebírat větší zodpovědnost.

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
J01 – rozumí informacím v jednoduchých poslechových textech, jsou-li pronášeny pomalu a zřetelně J02 – rozumí obsahu jednoduché a zřetelně vyslovované promluvy či konverzace, který se týká osvojovaných témat J03 – žák se zeptá na základní informace a adekvátně reaguje v běžných formálních i neformálních situacích J04 – mluví o své rodině, kamarádech, škole, volném čase a dalších osvojovaných tématech J05 - vypráví jednoduchý příběh či událost, popíše osoby, místa a věci ze svého každodenního života J06 – vyhledá požadované informace v jednoduchých každodenních autentických materiálech J07 – rozumí krátkým a jednoduchým textům, vyhledá v nich požadované informace J08 – vyplní základní údaje o sobě ve	Rozumí textům přiměřeného rozsahu: bez předchozí přípravy, pouze po tichém přečtení Rozumí obsahu autentických materiálů - historie, zeměpis, umí tvořit otázky a odpovídat na ně Rozumí jednoduché a zřetelné konverzaci za oblasti člověk a společnost, cestování Sestaví jednoduchá ústní i písemná sdělení, která se týkají jeho zájmů, volného času, sportu, cestování Umí napsat osobní dopis Gramaticky správně tvoří jednoduché věty Stručně reprodukuje obsah vyslechnutého textu Samostatně je schopen požádat o jednoduchou informaci z oblasti svých zájmů	Recitace, písně, živá představení z běžného života, ale i z historie, kultury + literatura Práce s výkladovým slovníkem Pravidelné procvičování konverzace – snaha o navázání kontaktu se stejně starým rodilým mluvčím Návrhy pro gramatiku: Budoucí čas (přítomný čas průběhový, will, going to) Podmiňovací způsob (1. kondicionál) Rozšiřování nepravidelných sloves Should/shouldn´t Spojky a předložky	Dějepis Český jazyk Zeměpis Globální výchova Informatika a výpočetní technika Ročníkové práce GLO 1 - Evropa a svět nás zajímá - referáty GLO 2 - Objevujeme Evropu a svět - obeznámení s kulturními a demografickými specifiky anglofonních zemí v kontextu výuky reálií

formuláři J09 – napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat J10 – reaguje na jednoduché písemné sdělení	Samostatně se domluví v běžných, každodenních situacích		

4.2.9 9. třída

V tomto věku můžeme dětem dát vytištěnou gramatiku k dodání větší sebejistoty a možnosti kontroly.

Přichází nová vyučovací fáze. Můžeme ji označit jako dialektickou, kde vzniká otázka, čeho může být dosaženo řečí. Dva faktory mající velký vliv:

1. Vývoj v pubertě vede k tomu, že žáci jsou ve svém projevu nejistí a často tvrdí, že o daném tématu a gramatice nikdy neslyšeli.
2. Mladí lidé se dokáží soustředit jen krátkou dobu na to, co vede k rozvoji. Na druhé straně je jejich myšlení často probuzené.

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
J01 – rozumí informacím v jednoduchých poslechových textech, jsou-li pronášeny pomalu a zřetelně J02 – rozumí obsahu jednoduché a zřetelně vyslovované promluvy či konverzace, který se týká osvojovaných témat J03 – žák se zeptá na základní informace a adekvátně reaguje v běžných formálních i neformálních situacích J04 – mluví o své rodině, kamarádech, škole, volném čase a dalších osvojovaných tématech J05 - vypráví jednoduchý příběh či událost, popíše osoby, místa a věci ze svého každodenního života. J06 – vyhledá požadované informace v jednoduchých každodenních autentických materiálech J07 – rozumí krátkým a jednoduchým textům,	Vyjadřuje se plynule v rozvitých větách Samostatně je schopen požádat o informaci Rozumí textům přiměřeného rozsahu: bez předchozí přípravy, pouze po tichém přečtení Rozumí obsahu autentických materiálů - historie, zeměpis, umí tvořit otázky a odpovídat na ně Rozumí přiměřené konverzaci Sestaví jednoduchá rozsáhlejší ústní i písemná sdělení, která se týkají jeho zájmů, volného času, sportu, cestování Gramaticky správně tvoří jednoduché i složitější věty	Recitace, písně Četba: životopisy významných osobností a spisovatelů Detektivní příběhy Rasová problematika: otroctví v jižních státech, rozdělení na bílé a černé v jižní Africe a v Americe Důležitou roli hraje humor ve výuce. Můžeme proto hrát skeče a dialogy Cvičení k porozumění slyšenému, ústní a písemné zpracování částí textu Samostatně zpracované zprávy a pojednání. Popisy obrázků Práce s výkladovým slovníkem Stále opakujeme již probranou gramatiku k upevnění a jistému zvládnutí. Minulý čas prostý a průběhový Podmiňovací způsob (2. kondicionál) Předpřítomný čas s for a since	Dějepis Zeměpis Globální výchova Český jazyk Informatika a výpočetní technika OSV 9 - kooperace a kompetice - spolupráce při řešení problémů GLO1 - Evropa a svět nás zajímá - konverzační témata GLO2 - objevujeme Evropu a svět - novodobé dějiny GLO3 - jsme Evropané - cestování

vyhledá v nich požadované informace J08 – vyplní základní údaje o sobě ve formuláři J09 – napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat J10 – reaguje na jednoduché písemné sdělení		Modální slovesa Trpný rod Oficiální rozhovory + životopis	

4.3 Německý jazyk

4.3.1 1. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
dj01 – rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně verbálně i neverbálně dj02 - rozumí obsahu jednoduchého krátkého mluveného textu, pokud má k dispozici vizuální oporu dj03 – zopakuje a použije slova a slovní spojení, se kterými se v průběhu výuky setkal	Žák rozumí známým slovům a jednouchým větám se vztahem k osvojovaným tématům Umí se představit a pozdravit Žák rozumí jednoduchým pokynům učitele během vyučování. Umí na tyto pokyny adekvátně reagovat Žák chápe obsah a smysl jednoduchých a pomalu vyslovovaných rozhovorů. Žák napodobuje správnou výslovnost.	Říkanky, básničky, verše, rozpočitadla (např. „Der Schneck….“, „Susi malt“) Prstové hry Písně doprovázené pohybem (např. „Bruder Jakob“) Jednoduché pokyny,ukazování a pojmenování Tématické okruhy: dny v týdnu, roční období, základní číslovky do 10, části těla, denní režim, barvy, předměty ve třídě, pozdravy, rozloučení, konverzační témata (jméno, bydliště) Gramatická část: jednoduché větné struktury otázky a odpovědi – to je..?/je to..?/máš?	Výtvarná výchova Hudební výchova Český jazyk

4.3.2 2. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby průřezová

			témata
dj01 – rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně verbálně i neverbálně dj02 - rozumí obsahu jednoduchého krátkého mluveného textu, pokud má k dispozici vizuální oporu dj03 – zopakuje a použije slova a slovní spojení, se kterými se v průběhu výuky setkal	Žák rozumí jednoduchým pokynům a větám, adekvátně na ně reaguje Žák vědoměji napodobuje výslovnost Pojmenuje různé předměty ve třídě a osoby ve svém okolí, pozná základní barvy a počítá do 20 Žák zná zpaměti různé písně, básně a zapojuje se podle svých možností aktivně do dramatizací	Tématické okruhy a aktivity z 1. třídy jsou dále rozvíjeny Postupně obsáhlejší říkanky, básničky, verše, rozpočitadla, písně (např. „Alle Vogel sind schon da“, Winter ade“, „Die Ameise spricht“) Poslech vyprávění, dramatizace (např. pohádka Schneewittchen) Jednoduchá konverzace Tématické okruhy: měsíce, základní číslovky do 20, oblečení, denní režim, barvy, přírodní jevy, zvířata; konverzační témata (věk, rodina, škola) Gramatická část: otázky,odpovědi – to je../je to…?/máš?, otázky – wo, wer, was, wie? Tvary slovesa „být“ a „mít“	Výtvarná výchova Hudební výchova Dramatická výchova Český jazyk

4.3.3 3. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby
dj01 – rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně verbálně i neverbálně dj02 - rozumí obsahu jednoduchého krátkého textu, pokud má k dispozici vizuální oporu dj03 - zopakuje a použije slova a slovní spojení, se kterými se v průběhu výuky setkal dj04 - rozumí obsahu jednoduchého krátkého psaného textu, pokud má k dispozici vizuální oporu	Žák využívá jednoduché slovní zásoby v rozhovorech a dramatizacích, slovní zásoba z jeho nejbližšího okolí Žák se aktivně účastní vyprávění, mluvení s podporou učitele: doplní větu, krátce odpoví na otázku, apod. Vědoměji užívá slovní zásobu, nejen ve verších a písních, ale i v životních situacích Procvičená výslovnost je přesná, hlavně v odlišnostech s ČJ – tvrdé a měkké souhlásky a samohlásky	Tématické okruhy a aktivity z 1. a 2. třídy jsou dále rozvíjeny Básně, písně, říkadla, abeceda, rčení, pořekadla, řečová cvičení (např. „Die Freude am lernen“, „Es war eine Mutter“, „Lachend,lachend“, Sprachuebungen – frische Fische) Ukazování a pojmenování, jednoduchý popis obrázku Poslech vyprávění a dramatizace, hry Jednoduchá konverzace Tématické okruhy : průběh dne, hodiny, čas, další číslovky, oblečení, město, vesnice, dopravní prostředky, jídlo a pití, nákupy; konverzační témata (cesta do školy, počasí)	Výtvarná výchova Hudební výchova Dramatická výchova Český jazyk

		Gramatická část: jednoduché větné struktury tvary sloves 1.a 2.osoba Osobní zájmena v základním tvaru	

4.3.4 4. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby
dj05 – píše slova a krátké věty na základě textové a vizuální předlohy dj06 - rozumí slovům a jednoduchým větám, pokud jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu dj07 – rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností dj09 – sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat dj10 – odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat a podobné otázky pokládá dj12 - rozumí jednoduchým krátkým textům z běžného života, zejména pokud má k dispozicí vizuální oporu	Žák rozumí známým slovům a jednotlivým jednodušším větám Při poslechu rozumí hlavnímu obsahu a smyslu jednoduchých autentických materiálů Zná tiskací a psací písmena azbuky bez písmen, které neobsahuje čeština Čte nahlas a foneticky správně jednoduché texty obsahující známou slovní zásobu V textu vyhledá odpovědi na učitelovy otázky Opíše správně text tiskací i psací azbukou Známý text reprodukuje v jednoduchých větách Aktivně se zapojí do jednoduché konverzace – pozdraví a rozloučí se s dospělým i kamarádem, představí se a jednoduše odpoví na otázku z oblasti slovní zásoby nejbližší žákovu okolí	Tématické okruhy a aktivity z 1. – 3. třídy jsou dále rozvíjeny Básně, písně, řečová cvičení (např. „Am Morgen“, „Mein Hampeemann“) Zápis veršů, básní a písní, slovní zásoby osvojených v prvních třech ročnících i nově naučených Hlasité čtení zapsaných textů (např. „Katze und Mauschen“) Psaní jednoduchých popisů Příběhy, poslech a reprodukce, odpovědi na otázky, dramatizace (např. „Der Hase und der Igel“) Krátké diktáty Tématické okruhy: bydlení, předměty v domácnosti, vlastnosti lidí a věcí, příroda, zvířata, světové strany a orientace v okolí, nákupy Gramatická část: přítomný čas sloves osobní, přivlastňovací a tázací zájmena procvičování abecedy rod podstatných jmen běžná přídavná jména protiklady, zápor a otázka	Výtvarná výchova Hudební výchova Dramatická výchova Český jazyk

4.3.5 5. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby
dj06 - rozumí slovům a jednoduchým větám, pokud jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu dj07 – rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností dj08 – rozumí jednoduchému poslechovému textu, pokud je pronášen pomalu a zřetelně a má k dispozici vizuální oporu dj10 – odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat a podobné otázky pokládá dj12 - rozumí jednoduchým krátkým textům z běžného života, zejména pokud má k dispozicí vizuální oporu	Žák rozumí textům, které probíráme: škola, domov, rodina, lidské tělo, oblečení, jídlo, průběh dne a roku, hodiny, datum, příroda Rozumí obsahu a smyslu jednoduchých autentických materiálů: časopisů, upravených textů z originálních knih, apod. Na základě textu odpoví na učitelovy otázky. Začíná pracovat s dvojjazyčným slovníkem. Opíše bez chyb texty psací a tiskací azbukou. Probírané texty umí ústně a s pomocí učitele i písemně reprodukovat. Krátké texty, dialogy a cvičení umí obměnit se zachováním smyslu nebo jejich podstaty. Aktivně se zapojí do jednoduché konverzace – viz 4. ročník a poskytne požadovanou informaci: kde bydlí, kam chodí do školy, ve které třídě, co se nachází v jeho okolí, kdo je jeho kamarád, kdo patří do jeho rodiny, apod.	Delší básně, hádanky, přísloví, písně, divadlo, vyprávění, čtení textů Ústní a písemné otázky a odpovědi k textu, reprodukce Psaní jednoduchých popisů Začátek systematické práce se slovní zásobou Práce s dvojjazyčným slovníkem Pravidelné krátké diktáty a testy Tématické okruhy: příroda, příběhy, časové údaje, charakteristika lidí, zvířat, míst, ročních období, osobní údaje Návrhy pro gramatiku: první seznámení se základními časy (přítomnost,minulost, budoucnost) stavba věty (slovosled) podstatná jména (člen/skloňování) tvary množného čísla zápor a otázka základní předložky zájmena	Výtvarná výchova Hudební výchova Dramatická výchova Český jazyk GLO 1 - Evropa a svět nás zajímá - krátké dialogy GLO 2 - Objevuje svět a Evropu v písních GLO 3 - Jsme Evropané - myšlenka olympijských her
dj09 - sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat dj13 – napíše krátký text s použitím jednoduchých vět a slovních spojení o sobě, rodině, činnostech a událostech z oblasti			

svých zájmů a každodenního života dj14 – vyplní osobní údaje do formuláře			

4.3.6 6. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby
Dj01 – žák rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou pronášeny pomalu a s pečlivou výslovností a reaguje na ně Dj02 – žák rozumí slovům a jednoduchým větám, které jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu Dj04 – žák se zapojí do jednoduchých rozhovorů Dj05- žák sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat Dj06 – žák odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a podobné otázky pokládá Dj08 – žák rozumí slovům a jednoduchým větám, které se vztahují k běžným tématům Dj09 – žák rozumí krátkému jednoduchému textu zejména, pokud má k dispozici vizuální oporu, a vyhledá v něm požadovanou informaci Dj11 – žák napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat	Žák čte nahlas, plynule a foneticky správně připravené texty. Rozumí obsahu jednoduchých probíraných textů a obsahu autentických materiálů s pomocí učitele a s využitím vizuální opory. V textech po seznámení s obsahem vyhledá správné odpovědi na otázky a najde známé výrazy. Odhadne nebo odvodí pravděpodobný význam nových slov z kontextu. Využívá samostatně dvojjazyčný slovník. Žák sestaví jednoduché ústní i písemné sdělení, které souvisí se situacemi v životě (viz témata). Při psaném projevu respektujeme chyby, které se týkají neprobraného učiva – pravopis, gramatika. Žák reprodukuje ústně obsah přečteného textu a s pomocí slovníku se snaží sestavit i písemný obsah, který je nutno společně opravit. Jednoduchým způsobem se domluví: osloví a na oslovení reaguje, pozdraví a rozloučí se s dospělým i kamarádem, představí se i svého	Recitace dramatických básní a balad, písně Četba autentických textů, dramatizace textů, dialogy (improvizace) Otázky a odpovědi k textu a k tématu Ústní a písemné shrnutí obsahu Hry se slovy Dopisy, popisy Práce s dvojjazyčným slovníkem Systematická práce se slovní zásobou Tématické okruhy :všední den a naše okolí (život ve městě a na venkově, sport a hry, zdraví a nemoc, geografie zemí dané jazykové oblasti, kultura Návrhy pro gramatiku: přehled a doplnění slovních druhů nepravidelná slovesa, slovesné časy, zvratná slovesa podstatná jména – pády stavba věty příslovce – stupňování zájmena – prohloubení	Zeměpis Český jazyk Výtvarná výchova HV, OSV 4 - komunikace v cizím jazyce D

	kamaráda, poděkuje, o něco poprosí, požádá a umí vyjádřit souhlas i nesouhlas.		

4.3.7 7. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
Dj01 – žák rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou pronášeny pomalu a s pečlivou výslovností a reaguje na ně Dj02 – žák rozumí slovům a jednoduchým větám, které jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu Dj03 – žák rozumí základním informacím v krátkých poslechových textech týkajících se každodenních témat Dj04 – žák se zapojí do jednoduchých rozhovorů Dj05- žák sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat Dj06 – žák odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a podobné otázky pokládá Dj07 – žák rozumí jednoduchým informačním nápisům a orientačním pokynům Dj08 – žák rozumí slovům a jednoduchým větám, které se vztahují k běžným tématům Dj09 – žák rozumí krátkému jednoduchému textu zejména, pokud má k dispozici vizuální oporu, a vyhledá v něm požadovanou	Čte nahlas, plynule a foneticky správně obsáhlejší texty Rozumí obsahu jednoduchých textů v sešitech a obsahu autentických materiálů s využitím vizuální opory a samostatně se v nich orientuje Rozumí jednoduchým a zřetelně vyslovovaným rozhovorům Význam nových slov odvodí na základě kontextu Bez obtíží používá dvojjazyčný slovník Sestaví jednoduché ústní i písemné sdělení a je schopen využit znalosti o slovesech Stručně reprodukuje obsah rozsáhlejšího textu a správně používá tvary sloves Jednoduchým způsobem se domluví se svým kamarádem o svých zájmech.	Balady, humorné, lyrické a dramatické básně, scénky, písně Četba autentických textů Konverzace Ústní a písemné otázky a odpovědi k textu Psaní: dopisy, popisy, shrnutí obsahu Práce s dvojjazyčným slovníkem Práce se slovní zásobou Diktáty a testy Tematické okruhy: všední den a vlastní okolí, geografie, kultura v návaznosti na výuku v ostatních předmětech, osobnosti Návrhy pro gramatiku: další seznámení se slovesnými tvary a časy způsobová a pomocná slovesa stupňování příslovcí, přídavných jmen další zájmena, číslovky, spojky a předložky rozkaz	Dějepis Zeměpis Čj, HV, VV,

informaci Dj10 – žák vyplní základní údaje o sobě ve formuláři Dj11 – žák napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat Dj12 – žáka stručně reaguje na jednoduché písemné sdělení			

4.3.8 8. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
Dj01 – žák rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou pronášeny pomalu a s pečlivou výslovností a reaguje na ně Dj02 – žák rozumí slovům a jednoduchým větám, které jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu Dj03 – žák rozumí základním informacím v krátkých poslechových textech týkajících se každodenních témat Dj04 – žák se zapojí do jednoduchých rozhovorů Dj05- žák sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat Dj06 – žák odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a podobné otázky pokládá Dj07 – žák rozumí jednoduchým informačním nápisům a orientačním	Čte nahlas, plynule a foneticky správně texty přiměřeného rozsahu: bez předchozí přípravy, pouze po tichém přečtení Rozumí obsahu autentických materiálů – historie, zeměpis, umí tvořit otázky a odpovídat na ně Rozumí jednoduché a zřetelné konverzaci z oblasti člověk a společnost, cestování Sestaví jednoduchá ústní i písemná sdělení, která se týkají jeho zájmů, volného času, sportu, cestování, sestaví osobní dopis Gramaticky správně tvoří jednoduché věty: správně časuje i skloňuje Stručně reprodukuje obsah vyslechnutého textu Samostatně je schopen požádat o jednoduchou informaci z oblasti svých zájmů Samostatně se domluví v běžných	Základní pravidla komunikace v běžných každodenních situacích Recitace, živá představení z běžného života, kultury, literatura Četba (životopisy, cestopisy) Konverzace – otázky a odpovědi Psaní: referáty, projekty, dopisy, popisy, shrnutí obsahu, blahopřání, omluva, žádost Systematická práce se slovní zásobou a práce s dvojjazyčným slovníkem Diktáty, testy Tematické okruhy: domov, rodina, škola, volný čas, oblékání, nákupy, příroda, počasí, svátky a zvyky, významní vědci, badatelé, hospodářství, místní tradice, kultura a literatura dané jazykové oblasti Návrhy pro gramatiku: opakování a doplnění probrané gramatiky další seznámení se slovesnými tvary a časy slovesa s odlučitelnými předponami způsobová a pomocná slovesa	Dějepis Zeměpis Ročníkové práce Český jazyk GLO 1 - Evropa a svět nás zajímá - referáty GLO 2 - Objevujeme Evropu a svět - kořeny a zdroje evropské civilizace, instituce EU

pokynům Dj08 – žák rozumí slovům a jednoduchým větám, které se vztahují k běžným tématům Dj09 – žák rozumí krátkému jednoduchému textu zejména, pokud má k dispozici vizuální oporu, a vyhledá v něm požadovanou informaci Dj10 – žák vyplní základní údaje o sobě ve formuláři Dj11 – žák napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat Dj12 – žáka stručně reaguje na jednoduché písemné sdělení	každodenních situacích	tvary podstatných a přídavných jmen a příslovcí vedlejší věty	

4.3.9 9. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
Dj01 – žák rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou pronášeny pomalu a s pečlivou výslovností a reaguje na ně Dj02 – žák rozumí slovům a jednoduchým větám, které jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu Dj03 – žák rozumí základním informacím v krátkých poslechových textech týkajících se každodenních témat Dj04 – žák se zapojí do jednoduchých rozhovorů Dj05 - žák sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a	Čte nahlas, plynule a foneticky správně texty přiměřeně rozsáhlé: bez předchozí přípravy Rozumí obsahu autentických materiálů – historie, zeměpis, umí tvořit otázky a odpovídat na ně Rozumí méně jednoduché konverzaci z oblasti člověk a společnost, cestování aj. Sestaví jednoduchá rozsáhlejší ústní i písemná sdělení, která se týkají jeho zájmů, volného času, sportu, cestování, sestaví osobní dopis Gramaticky správně tvoří jednoduché i složitější věty: správně časuje i skloňuje	Recitace, balady, básně, scénky Četba autentických textů (úryvky a výtahy z literárních a jiných textů) Práce s aktuálními zprávami z médií Referáty a projekty Systematická práce se slovní zásobou Souhrn a procvičování dosavadního učiva Diktáty a testy Tématické okruhy: rozhovory, životopis, historie, geografie, kultura v návaznosti na výuku v ostatních předmětech, známí vědci, badatelé, kultura, literatura, hospodářství německy mluvících zemí, témata ze současného života a společnosti (život mladých lidí,práce, životní prostředí, média) Návrhy pro gramatiku:	Český jazyk GLO 1 - Evropa a svět nás zajímá - rodinné příběhy, zážitky a zkušenosti z Evropy a světa, život dětí v jiných zemích GLO 2 - objevujeme Evropu a svět - co spojuje a rozděluje Evropu, mezinárodní organizace GLO 3 - Jsme Evropané - naše vlast a Evropa, státní a evropské symboly, mezinárodní organizace a jejich přispění k řešení

dalších osvojovaných témat Dj06 – žák odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a podobné otázky pokládá Dj07 – žák rozumí jednoduchým informačním nápisům a orientačním pokynům Dj08 – žák rozumí slovům a jednoduchým větám, které se vztahují k běžným tématům Dj09 – žák rozumí krátkému jednoduchému textu zejména, pokud má k dispozici vizuální oporu, a vyhledá v něm požadovanou informaci Dj10 – žák vyplní základní údaje o sobě ve formuláři Dj11 – žák napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat Dj12 – žáka stručně reaguje na jednoduché písemné sdělení	Samostatně je schopen požádat o informaci z oblasti svých zájmů	opakování a doplnění veškeré probrané gramatiky trpný rod	problémů dětí a mládeže

4.4 Matematika a její aplikace

4.4.1 1. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
ČÍSLO A POČETNÍ OPERACE m01 - používá přirozená čísla k modelování reálných situací, počítá předměty v daném souboru, -vytváří soubory s daným počtem prvků m05 - řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje a	- provádí zpaměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly do 20 - čte, zapisuje přirozená čísla do 100	- počítání v oboru 1-20 a orientace v číselné řadě 1-100 - čtení a zápis čísel (římských, arabských) - porovnávat čísla na základě množství nebo pořadí - rytmická cvičení a počátky pamětního zvládnutí některých násobkových řad - komutativnost sčítání (3 + 4 = 4 + 3)	

modeluje osvojené početní operace		- zavedení všech čtyř základních početních výkonů (sčítání, odčítání, násobení, dělení) v oboru do 20 a písemná forma těchto operací - počáteční cvičení v pamětním počítání	
ZÁVISLOSTI,VZTAHY A PRÁCE S DATY	- orientuje se v čase	- orientace v prostoru (vpravo - vlevo, vpřed - vzad). - znalost hodin (1/4, 1/2, celá hodina).	Člověk a svět
GEOMETRIE	- rozezná, pojmenuje, vymodeluje a popíše základní rovinné útvary	- rozlišení kruhu, čtverce, trojúhelníku. Počítání a porovnávání geometrických útvarů (menší, větší, stejný)	Kreslení forem

4.4.2 2. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
ČÍSLO A POČETNÍ OPERACE m01- používá přirozená čísla k modelování reálných situací, počítá předměty v daném souboru, vytváří soubory s daným počtem prvků m02 - čte, zapisuje a porovnává přirozená čísla do 1000, užívá a zapisuje vztah rovnosti a nerovnosti m03 - užívá lineární uspořádání; zobrazí číslo na číselné ose m04 -provádí zpaměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly m05 - řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje a modeluje osvojené početní operace		- rozšíření početních výkonů v oboru přirozených čísel do 1000 (úlohy s více početními výkony najednou) - rytmická cvičení a pamětní osvojování násobkových řad do 11 - elementární slovní úlohy - rozšíření početních výkonů v oboru přirozených čísel do 1000 - procvičování pamětního počítání (" z hlavy") - číselná osa - stovky, desítky a jednotky ve trojciferném čísle - porovnávání čísel, odhady výsledků - komutativní násobení (5 x 4 = 4 x 5)	
ZÁVISLOSTI,VZTAHY A PRÁCE S DATY m10 - orientuje se v čase, provádí jednoduché převody jednotek času		- časové pojmy (minuty, hodiny, den, měsíc, rok, včera, dnes, zítra)	Člověk a svět

GEOMETRIE m15 - rozezná,pojmenuje,vymodeluje a popíše základní rovinné útvary a jednoduchá tělesa; nachází v realitě jejich reprezentaci m17 - rozezná a modeluje jednoduché souměrné útvary v rovině		- osově souměrné formy - základní útvary v rovině - lomená čára, čtverec, obdélník, trojúhelník, kruh	

4.4.3 3. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
ČÍSLO A POČETNÍ OPERACE m01 – používá přirozená čísla k modelování reálných situací, počítá předměty v daném souboru, vytváří soubory s daným počtem prvků m02 - čte, zapisuje a porovnává přirozená čísla do 1 000, užívá a zapisuje vztah rovnosti a nerovnosti m03 - užívá lineární uspořádání; zobrazí číslo na číselné ose m04 - provádí zpaměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly m05 - řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje a modeluje osvojené početní operace		-rozšíření oboru přirozených čísel přes 1 000 - desítková soustava - pamětné sčítání a odčítání víceciferných čísel - odhady a kontrola výsledků - míry - váhy a početní cvičení s jejich aplikacemi - pokračování v osvojování násobkových řad (indiv. až do 20), počítání "z hlavy" - násobilka 2 -12 - písemné sčítání, odčítání, násobení a dělení jednociferným dělitelem bezezbytku přes 1000 - řešení slovních úloh	Člověk a svět
ZÁVISLOSTI,VZTAHY A PRÁCE S DATY m10 - orientuje se v čase, provádí jednoduché převody jednotek času m11 - popisuje jednoduché závislosti z praktického života		Časové pojmy (rok-52 týdnů, 365 dnů, přestupný rok) Vývoj jednotek v průběhu historie	Člověk a svět
GEOMETRIE m16 - porovnává velikost útvarů, měří a odhaduje délky		Jednotky délky a jejich převody Osově souměrné útvary Základní útvary v prostoru: kvádr, krychle, koule	Člověk a svět

m17 - rozezná a modeluje jednoduché souměrné útvary v rovině			

4.4.4 4. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
ČÍSLO A POČETNÍ OPERACE m06 - využívá při pamětném i písemném počítání komutativnost a asociativnost sčítání a násobení m07 - provádí písemné početní operace v oboru přirozených čísel m08 - zaokrouhluje přirozená čísla, provádí odhady a kontroluje výsledky početních operací v oboru přirozených čísel m09 - řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje osvojené početní operace v celém oboru přirozených čísel m24 – modeluje a určí část celku, požívá zápis ve formě zlomku m25 – porovná, sčítá a odčítá zlomky se stejným jmenovatelem v oboru kladných čísel	- dokáže rozdělit celek na části ve tvaru zlomku - provádí početní operace se stejnojmennými zlomky	- prohlubování písemného sčítání a odčítání víceciferných čísel v oboru do 1 000 000. - zavedení zlomků, poznání zlomku jako díl celku (z části k celku) - zlomek jako porovnávání (vztah k násobení). - užití zlomků v praxi - sčítání a odčítání, jednoduchých zlomků. - převedení nepravých zlomků ve smíšená čísla a obráceně - opakování všech čtyř početních výkonů a písemného násobení a dělení s vícemístnými čísly - počítání "z hlavy" - slovní úlohy	
ZÁVISLOSTI,VZTAHY A PRÁCE S DATY m12 - doplňuje tabulky, schémata, posloupnosti čísel		- tabulky, jízdní řády	
GEOMETRIE m18 - znázorní základní rovinné útvary (čtverec, obdélník, trojúhelník a kružnici); užívá jednoduché konstrukce m20 - znázorní rovnoběžky a kolmice rozpozná a znázorní jednoduché osově	- rozezná a zakreslí od ruky základní rovinné útvary	- základní útvary - přímka, polopřímka, úsečka, čtverec, obdélník, trojúhelník, kruh,	Člověk a svět Kreslení forem

souměrné útvary a určí osu souměrnosti útvaru překládáním papíru			
NESTANDARDNÍ APLIKAČNÍ ÚLOHY A PROBLÉMY m23 - řeší jednoduché praktické slovní úlohy a problémy, jejichž řešení je do značné míry nezávislé na obvyklých postupech a algoritmech školské matematiky		- slovní úlohy - číselné a obrázkové řady	

4.4.5 5. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
ČÍSLO A POČETNÍ OPERACE m06 - využívá při pamětném i písemném počítání komutativnost a asociativnost sčítání a násobení m07 - provádí písemné početní operace v oboru přirozených čísel m08 - zaokrouhluje přirozená čísla, provádí odhady a kontroluje výsledky početních operací v oboru přirozených čísel m09 - řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje osvojené početní operace v celém oboru přirozených čísel m24 – modeluje a určí část celku, požívá zápis ve formě zlomku m25 – porovná, sčítá a odčítá zlomky se stejným jmenovatelem v oboru kladných čísel m26 – přečte zápis desetinného čísla a vyznačí na číselné ose desetinné číslo dané hodnoty m27 – porozumí významu znaku „-„ pro	- provádí početní operace se zlomky	- opakování čtyř početních výkonů s přirozenými čísly v oboru i více než 1 000 000 - spojení čtyř základních početních výkonů (smíšené příklady) - počítání se zlomky (krácení a rozšiřování, počítání s desetinnými zlomky, znázorňování a porovnávání zlomků) - zavedení desetinných čísel a osvojování vztahu mezi desetinným číslem a desetinným zlomkem - jednoduché početní operace s desetinnými čísly - násobení a dělení čísly 10, 100, 1000 ... - závorky - stálá péče o počítání "z hlavy" - měření a vážení (jednotky-délkové, obsahové, hmotnostní) - sčítání a odčítání, násobení a dělení zlomků	

zápis celého záporného čísla a toto číslo vyznačí na číselné ose			
ZÁVISLOSTI,VZTAHY A PRÁCE S DATY m13 - vyhledává, sbírá a třídí data m14 - čte a sestavuje jednoduché tabulky a diagramy		- závislosti a jejich vlastnosti - diagramy, grafy, tabulky, jízdní řády	Globální výchova Člověk a svět
GEOMETRIE m 18 - narýsuje a znázorní základní rovinné útvary (čtverec, obdélník, trojúhelník a kružnici); užívá jednoduché konstrukce m19 - sčítá a odčítá graficky úsečky; určí délku lomené čáry, obvod mnohoúhelníku sečtením délek jeho stran m20 - sestrojí rovnoběžky a kolmice m21 - určí obsah obrazce pomocí čtvercové sítě a užívá základní jednotky obsahu m22 - rozpozná a znázorní ve čtvercové síti jednoduché osově souměrné útvary a určí osu souměrnosti útvaru překládáním papíru		- základní geometrické útvary a pojmy-konstrukce: bod, přímka, rovnoběžka, kolmice; různoběžky, úsečka, střed, osa - rovinné útvary: kružnice, kruh, čtverec; rovnoběžník, obdélník, trojúhelník - prostorové útvary: krychle, kvádr, koule, kužel, jehlan, válec -základní vlastnosti - jednotky: délkové míry, obsahové míry - výpočty: obvod, obsah - pomocí čtvercové sítě	
NESTANDARDNÍ APLIKAČNÍ ÚLOHY A PROBLÉMY m23 - řeší jednoduché praktické slovní úlohy a problémy, jejichž řešení je do značné míry nezávislé na obvyklých postupech a algoritmech školské matematiky		- slovní úlohy - číselné a obrázkové řady - magické čtverce - prostorová představivost	

4.4.6 6. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata

ČÍSLO A PROMĚNNÁ M02 - zaokrouhluje a provádí odhady s danou přesností, účelně využívá kalkulátor M03 - modeluje a řeší situace s využitím dělitelnosti v oboru přirozených čísel M04 - užívá různé způsoby kvantitativního vyjádření vztahu celek - část (přirozeným číslem, poměrem, zlomkem, desetinným číslem, procentem) M05 - řeší modelováním a výpočtem situace vyjádřené poměrem; pracuje s měřítky map a plánů M06 - řeší aplikační úlohy na procenta (i pro případ, že procentová část je větší než celek)		- pořadí početních výkonů - dělitelnost (prvočíslo) - procvičování počítání s přirozenými čísly - procvičování počítání s kladnými desetinnými čísly a zlomky - míry a váhy - desetinný systém - trojčlenka s přímou a nepřímou úměrností - poměr – měřítko mapy - procenta - procento, základ, procentová část, počet procent - slovní úlohy s procenty - zaokrouhlování desetinných čísel - písemné dělení s desetinným číslem v dělenci, v děliteli, v dělenci i děliteli - rozvíjet v žácích jistotu v zacházení s čísly	Zeměpis Dějepis OSV 10 - řešení problémů a rozhodovací dovednosti - slovní úlohy
ZÁVISLOSTI,VZTAHY A PRÁCE S DATY M12 - určuje vztah přímé anebo nepřímé úměrnosti O17 - dodržuje zásady hospodárnosti, popíše a objasní vlastní způsoby zacházení s penězi a se svým i svěřeným majetkem, vyhýbá se rizikům v hospodaření s penězi O18 - vysvětlí, jakou funkci plní banky a jaké služby občanům nabízejí O19 - rozlišuje, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu a do kterých oblastí stát směruje své výdaje, uvede příklady dávek a příspěvků, které ze státního rozpočtu získávají občané O20 - rozlišuje a porovnává úlohu výroby, obchodu a služeb, uvede příklady jejich	- zvládá počty související s obchodem, koloběhem peněz a úroky	- přímá a nepřímá úměrnost - majetek a vlastnictví - peníze - výroba, obchod, služby - principy hospodaření s penězi	Globální výchova

součinnosti			
GEOMETRIE M15 - zdůvodňuje a využívá polohové a metrické vlastnosti základních rovinných útvarů při řešení úloh a jednoduchých praktických problémů; využívá potřebnou matematickou symboliku M16 - charakterizuje a třídí základní rovinné útvary M17 - určuje velikost úhlu měřením a výpočtem M18 - odhaduje a vypočítá obsah a obvod základních rovinných útvarů M27 - analyzuje a řeší aplikační geometrické úlohy s využitím osvojeného matematického aparátu		-geometrie trojúhelníka- základy - rovnostranný trojúhelník, vrchol, základna, úhel; - rovnoramenný trojúhelník jako pohyb vrcholu rovnostranného trojúhelníka po svislici; - podobně i všechny ostatní formy (pravoúhlé, tupoúhlé) vznikají pohybem vrcholů trojúhelníka, např. do stran, skrze střed trojúhelníka, po kruhu. - výška a těžnice trojúhelníka - obvod, obsah pravoúhlého trojúhelníka - geometrie čtyřúhelníka: - čtverec; úhlopříčka - obdélník, kosočtverec - lichoběžník, kosodélník, deltoid - zvláštní případy: dva stejné úhly, dvě stejné strany aj. až po zcela nepravidelný čtyřúhelník - konstrukce - obvod - dělení kruhu: pravidelné mnohoúhelníky a hvězdice - pravidelný 6- a 12-úhelník - pravidelný 8- a 16-úhelník (směrová růžice) - formy z geometrické řady v sobě ležících mnohoúhelníků	
NESTANDARTNÍ APLIKAČNÍ ÚLOHY A PROBLÉMY M28 - užívá logickou úvahu a kombinační úsudek při řešení úloh a problémů a nalézá různá řešení předkládaných nebo zkoumaných situací M29 - řeší úlohy na prostorovou představivost, aplikuje a kombinuje poznatky		- číselné a logické řady - číselné a obrázkové analogie - logické a netradiční geometrické úlohy	

a dovednosti z různých tematických a vzdělávacích oblastí			

4.4.7 7. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
ČÍSLO A PROMĚNNÁ M01 - provádí početní operace v oboru celých a racionálních čísel; užívá ve výpočtech druhou mocninu a odmocninu M02 - zaokrouhluje a provádí odhady s danou přesností, účelně využívá kalkulátor M03 - modeluje a řeší situace s využitím dělitelnosti v oboru přirozených čísel M04 - užívá různé způsoby kvantitativního vyjádření vztahu celek - část (přirozeným číslem, poměrem, zlomkem, desetinným číslem, procentem) M07- matematizuje jednoduché reálné situace s využitím proměnných M08 - formuluje a řeší reálnou situaci pomocí rovnic M09 - analyzuje a řeší jednoduché problémy, modeluje konkrétní situace, v nichž využívá matematický aparát v oboru celých a racionálních čísel		- sčítání, odčítání, násobení a dělení v oboru přirozených a kladných racionálních čísel - slovní úlohy - trojčlenka, procenta, úrokový a diskontní počet - absolutní hodnota čísla, číselná osa - čísla opačná, číselná osa - celá a racionální čísla - úvod do celých záporných čísel - sčítání, odčítání, násobení a dělení s celými zápornými čísly - závorky - algebra - lineární rovnice s jednou proměnnou v oblasti racionálních čísel - rovnice - jednoduché slovní úlohy - druhá mocnina a odmocnina - úvod	OSV 10 - řešení problémů a rozhodovací dovednosti - slovní úlohy Fyzika
GEOMETRIE M15 - zdůvodňuje a využívá polohové a metrické vlastnosti základních rovinných útvarů při řešení úloh a jednoduchých praktických problémů; využívá potřebnou		- výška a těžnice trojúhelníka - shodnost a konstrukce trojúhleníka - kružnice opsaná a vepsaná trojúhelníku a čtyřúhelníku a jejich středy	

matematickou symboliku M16 - charakterizuje a třídí základní rovinné útvary M18 - odhaduje a vypočítá obsah a obvod základních rovinných útvarů M19- využívá pojem množina všech bodů dané vlastnosti k charakteristice útvaru a k řešení polohových a nepolohových konstrukčních úloh M20-načrtne a sestrojí rovinné útvary M21- užívá k argumentaci a při výpočtech věty o shodnosti trojúhelníků M22 - načrtne a sestrojí obraz rovinného útvaru ve středové a osové souměrnosti, určí osově a středově souměrný útvar		- přenášení úhlů, vrcholový úhel, střídavý úhel apod. - přenášení, zvětšování a zmenšování geometrických obrazců, jejich shodnost - shodnost, rovnoběžné posouvání, otáčení - různé způsoby přenášení trojúhelníka - osová,středová symetrie - geometrie kruhu : - pravidelný 24-úhelník - obvodový a středový úhel - tečna, sečna -vzájemné proměny obrazců : - vzájemné proměny kosodélníku, trojúhelníka, obdélníku apod. - Pythagorova věta - úvod	
NESTANDARTNÍ APLIKAČNÍ ÚLOHY A PROBLÉMY M28 - užívá logickou úvahu a kombinační úsudek při řešení úloh a problémů a nalézá různá řešení předkládaných nebo zkoumaných situací M29 - řeší úlohy na prostorovou představivost, aplikuje a kombinuje poznatky a dovednosti z různých tematických a vzdělávacích oblastí		- číselné a logické řady - číselné a obrázkové analogie - logické a netradiční geometrické úlohy	

4.4.8 8. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
ČÍSLO A PROMĚNNÁ M01 - provádí početní operace v oboru		Opakování: - zlomky	

celých a racionálních čísel; užívá ve výpočtech druhou mocninu a odmocninu M02 - zaokrouhluje a provádí odhady s danou přesností, účelně využívá kalkulátor M07 - matematizuje jednoduché reálné situace s využitím proměnných; určí hodnotu výrazu, sčítá a násobí mnohočleny, provádí rozklad mnohočlenu na součin pomocí vzorců a vytýkáním M08- formuluje a řeší reálnou situaci pomocí rovnic a jejich soustav M09 - analyzuje a řeší jednoduché problémy, - modeluje konkrétní situace, v nichž využívá matematický aparát v oboru celých a racionálních čísel		- mocniny - druhá odmocnina - rovnice - slovní úlohy - počítání se závorkami - úpravy algebraických výrazů Algebra: - lineární rovnice - sčítání, odčítání, násobení, dělení mnohočlenů - jednoduché, složitější rovnice se zlomky - jednoduché slovní úlohy na výpočet dráhy, cesty, času, rychlosti - vzorce $(a+b)^2$, $(a+b).(a-b)$, $(a-b)^2$	OSV 10 - řešení problémů a rozhodovací dovednosti - slovní úlohy Fyzika Chemie
ZÁVISLOSTI,VZTAHY A PRÁCE S DATY M10 - vyhledává, vyhodnocuje a zpracovává data		- závislosti a data - příklady závislostí z praktického života a jejich vlastnosti, nákresy, schémata, diagramy, grafy, tabulky; četnost znaku, aritmetický průměr	Globální výchova Informatika a výpočetní technika
GEOMETRIE M15 - zdůvodňuje a využívá polohové a metrické vlastnosti základních rovinných útvarů při řešení úloh a jednoduchých praktických problémů; využívá potřebnou matematickou symboliku M16 - charakterizuje a třídí základní rovinné útvary M19 - využívá pojem množina všech bodů dané vlastnosti k charakteristice útvaru a k řešení polohových a nepolohových konstrukčních úloh M20- načrtne a sestrojí rovinné útvary M21 -užívá k argumentaci a při výpočtech		- povrch a obsah - trojúhelník, krychle, trojboký hranol, jehlan, válec - obvod a obsah – kosočtverec, kosodélník, lichoběžník, kruh -těžiště a jeho určení u troj- a čtyřúhelníka -geometrie pětiúhelníka: - pravidelný pětiúhelník a pentagram - zlatý řez a platónská tělesa - Thaletova kružnice - množina bodů daných vlastností - kuželosečky:bez výpočtu, geometrická konstrukce : - parabola - elipsa	

věty o shodnosti a podobnosti trojúhelníků M23 - určuje a charakterizuje základní prostorové útvary (tělesa), analyzuje jejich vlastnosti M24 - odhaduje a vypočítá objem a povrch těles M25 - načrtne a sestrojí sítě základních těles M26 - načrtne a sestrojí obraz jednoduchých těles v rovině M27 - analyzuje a řeší aplikační geometrické úlohy s využitím osvojeného matematického aparátu		- hyperbola - střed podobnosti, podobnost	
NESTANDARTNÍ APLIKAČNÍ ÚLOHY A PROBLÉMY Žák M28 - užívá logickou úvahu a kombinační úsudek při řešení úloh a problémů a nalézá různá řešení předkládaných nebo zkoumaných situací M29 - řeší úlohy na prostorovou představivost, aplikuje a kombinuje poznatky a dovednosti z různých tematických a vzdělávacích oblastí		- číselné a logické řady - číselné a obrázkové analogie - logické a netradiční geometrické úlohy	

4.4.9 9. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
ČÍSLO A PROMĚNNÁ M01 - provádí početní operace v oboru celých a racionálních čísel; užívá ve výpočtech druhou mocninu a odmocninu M02 - zaokrouhluje a provádí odhady s danou přesností, účelně využívá kalkulátor M09 - analyzuje a řeší jednoduché problémy, modeluje konkrétní situace, v nichž využívá matematický aparát v oboru celých a racionálních čísel		Opakování: - rozšíření a prohlubování učiva - upevňování poznatků - číselné obory přirozených čísel - největší a nejmenší společný dělitel, přímá a nepřímá úměrnost v praktickém použití, slovní úlohy - mocniny a odmocniny - procenta - úrokový počet - lineární systém rovnic se 2 proměnnými - lomené algebraické výrazy a početní úkony s nim - funkce a jejich znázorňování (přímá úměrnost- lineární funkce, kvadratická funkce, nepřímá úměrnost) - goniometrické funkce (sin, cos, tg) - slovní úlohy - užití kalkulátorů a PC - statistika	Fyzika Chemie
ZÁVISLOSTI,VZTAHY A PRÁCE S DATY M10 - vyhledává, vyhodnocuje a zpracovává data M11 - porovnává soubory dat M13 - vyjádří funkční vztah tabulkou, rovnicí, grafem M14 - matematizuje jednoduché reálné situace s využitím funkčních vztahů		- závislosti a data - příklady závislostí z praktického života a jejich vlastnosti, nákresy, schémata, diagramy, grafy, tabulky; četnost znaku, aritmetický průměr - funkce - pravoúhlá soustava souřadnic, přímá úměrnost, nepřímá úměrnost, lineární funkce	Globální výchova Informatika a výpočetní technika

GEOMETRIE M15 - zdůvodňuje a využívá polohové a metrické vlastnosti základních rovinných útvarů při řešení úloh a jednoduchých praktických problémů; - využívá potřebnou matematickou symboliku M21 - užívá k argumentaci a při výpočtech věty o shodnosti a podobnosti trojúhelníků M23 - určuje a charakterizuje základní prostorové útvary (tělesa), analyzuje jejich vlastnosti M24 - odhaduje a vypočítá objem a povrch těles M25 - načrtne a sestrojí sítě základních těles M26 - načrtne a sestrojí obraz jednoduchých těles v rovině M27 - analyzuje a řeší aplikační geometrické úlohy s využitím osvojeného matematického aparátu		- v návaznosti na výpočet povrchu těles v 8.ročníku. K tomu první elementy rovinné trigonometrie a logaritmů, nakonec počátky deskriptivy - spirály: - logaritmická a Archimédova spirála - Platónská a archimédovská tělesa: - pochopení symetrie na krychli, oktaedru (osmistěnu) a tetraedru (čtyřstěnu) v jejich vzájemných proměnách - rovinné řezy: - rovina, průnik rovin - řez krychle - goniometrické funkce: sin, cos, tg, užití goniometrických funkcí - počátky deskriptivní geometrie	
NESTANDARTNÍ APLIKAČNÍ ÚLOHY A PROBLÉMY M28 - užívá logickou úvahu a kombinační úsudek při řešení úloh a problémů a nalézá různá řešení předkládaných nebo zkoumaných situací M29 - řeší úlohy na prostorovou představivost, aplikuje a kombinuje poznatky a dovednosti z různých tematických a vzdělávacích oblastí		- číselné a logické řady - číselné a obrázkové analogie - logické a netradiční geometrické úlohy	OSV 10 - řešení problémů a rozhodovací dovednosti - slovní úlohy

4.5 Informatika a výpočetní technika

4.5.1 I. stupeň (5. třída)

Očekávané výstupy oboru Informační a komunikační technologie vyučujeme v rámci předmětu Globální výchova a Člověk a svět.

Od komunikace k informaci

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
i04 - při vyhledávání informací na internetu používá jednoduché a vhodné cesty i05 - vyhledává informace na portálech, v knihovnách a databázích i06 - komunikuje pomocí internetu či jiných běžných komunikačních zařízení	- v praktických činnostech rozlišuje různé druhy komunikace (živá, zprostředkovaná, umělá) - začíná rozlišovat kvalitu informací obsažených v různých druzích komunikace - vnímá vliv rostoucího podílu informací v komunikaci na kvalitu jazyka	- člověk a jeho nástroje komunikace (gesto, řeč, písmo) - rostoucí podíl informací v komunikaci (od starověkého Egypta) - komunikace s využitím technických prostředků: telegraf (Morseova abeceda), telefon, gramofon apod. - média v éře informací: noviny, rozhlas, televize, počítač - zvláštní druhy komunikace: znaková řeč (hluchoněmí lidé)	Člověk a svět OSV 7, OSV 8 MUL 4 ENV 3, ENV 4 MED 1, MED 2

Řecké olympijské hry 5.tříd

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
i01 - využívá základní standardní funkce počítače a jeho nejběžnější periferie i02 - respektuje pravidla bezpečné práce s hardware i software a postupuje poučeně v případě jejich závady i03 - chrání data před poškozením, ztrátou	- volí a prakticky využívá současné komunikační prostředky k účelnému naplnění cílů tématu - v praktických cvičeních rozlišuje kvalitu informace: přehledná forma, úplnost obsahu, odstupňování	- sociální aspekty organizační přípravy: plánování a zodpovědnost; spolupráce; komunikace - přípravná fáze: základní a podrobné informace - výběr informací ke zveřejnění: oznámení, propagace, publicita - zajištění účasti: doprava, ubytování, osobní potřeby	Matematika Český jazyk OSV 7 - mezilidské vztahy - sociální hry OSV 8 - komunikace -

a zneužitím i04 - při vyhledávání informací na internetu používá jednoduché a vhodné cesty i05 - vyhledává informace na portálech, v knihovnách a databázích i06 - komunikuje pomocí internetu či jiných běžných komunikačních zařízení i07 - pracuje s textem a obrázkem v textovém a grafickém editoru	důležitosti (priority) informací	- finanční zajištění : peníze, doklady a účetnictví - dokumentace, poster: fotografie, kresby, vyprávění	dopis ostatním waldorfským školám MUL 4 - multikulturalita - odkaz Řecka ENV 3 - lidské aktivity a problémy životního prostředí - rozhovory ENV 4 - vztah člověka k prostředí - péče o krajinu MED 1 - kritické čtení a vnímání mediálních sdělení - internet MED 2 - interpretace sdělení a realita MED 7 - práce v realizačním týmu

4.5.2 2. stupeň

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
Sociální aspekty komunikačních technologií I01 - ověřuje věrohodnost informací a informačních zdrojů, posuzuje jejich závažnost a vzájemnou návaznost	- rozvíjí vlastní úsudek o živém procesu komunikace a jeho současné technologizované podobě	- historické portréty osobností na cestě rozvoje komunikačních technologií (např. T. A. Edison) - fenomény současných médií: masová komunikace - kritické pozorování jejich sociálního působení - jazyk masové komunikace	Dějepis Český jazyk OSV 4 - psychohygiena, pravidla hygieny a bezpečnosti při používání médií OSV 8 - komunikace - různost komunikačních

			prostředků MED 1 - Kritické čtení a vnímání med. sdělení MED 2 - Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality MED 3 - Stavba mediálních sdělení MED 7 - práce v realizačním týmu - projekt
Jak funguje počítač	- na konstrukci jednoduchého elektrického obvodu žák získá představu o principech funkce počítače	- elektrické procesy jako základ činnosti počítače - od Morseovy abecedy k bitům - elementární elektrické obvody - co je proces programování	Fyzika Matematika
Informační a komunikační technologie – nástroj spolupráce a pomoci I01 - ověřuje věrohodnost informací a informačních zdrojů, posuzuje jejich závažnost a vzájemnou návaznost I02 - ovládá práci s textovými a grafickými editory i tabulkovými editory a využívá vhodných aplikací I03 - uplatňuje základní estetická a typografická pravidla pro práci s textem a obrazem I04 - pracuje s informacemi v souladu se zákony o duševním vlastnictví I05 - používá informace z různých informačních zdrojů a vyhodnocuje jednoduché vztahy mezi údaji I06 - zpracuje a prezentuje na uživatelské úrovni informace v textové, grafické a multimediální formě	- na vhodně volených úlohách si uvědomuje cíle své práce a její uživatele (úlohy nemají být pouze samoúčelná cvičení) - dokáže tvořivě využívat dané prostředky k realizaci vlastních představ	- práce s textem (např. program Word): v roli redaktora - práce s čísly (např. program Excel): v roli programátora - práce s grafikou (např.program Zoner Calisto): v roli výtvarníka - práce s pohyblivým obrazem, s animací (např. program PowerPoint): v roli režiséra - elektronická pošta (např. program Outlook Expres) - internet (např. program Internet Explorer): vyhledávače, přenos dat - seznámení s praktickými postupy digitalizace písma, obrazu, zvuku: skenování dokumentů, filmových materiálů, digitální fotoaparát	Globální výchova OSV 3 - seberegulace a sebeorganizace - plánování OSV 5 - kreativita - práce s grafikou OSV 7 - mezilidské vztahy - komunikační prostředky a jejich důsledky, OSV 11 - praktická etika - bezpečnost, práce s více zdroji

4.6 Člověk a svět

4.6.1 1. třída

Téma: Prvouka

Předmět Člověk a svět je integrovaným předmětem, který se v 1. ročníku vyučuje v rámci epoch českého jazyka, matematiky a výuky probíhající v přírodě.

Dítě přijímá své okolí, tzn. lidi, zvířata, rostliny, kameny, hvězdy, slunce, měsíc i roční období, jako něco samozřejmého. V průběhu 1. ročníku by se dítě mělo naučit vnímat celek přírody diferencovaně, to znamená prožívat bděleji vzájemnou propojenost a sounáležitost jevů ve světě. Dítě by mělo být podníceno k přemýšlení, k vyprávění příběhů, společnému pozorování rostlin atd. a k popisování zážitků, v nichž může zažít zvláštnost, velikost, ale i drobnost a nekonečnou jemnost, či mohutnost přírody.

Veškeré činnosti jsou propojovány s dobrodružstvím objevování v pohádkách: lidé, rostliny, zvířata, čarovné kameny, dobro – zlo, pomoc druhým, péče o ně, láska a jiné hodnoty (úcta, nesobectví, zdvořilost, trpělivost, ovládání se, odvaha, vytrvalost, soucit, porozumění apod.).

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
n35 - uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle. Vhodným chováním projevuje vztah ke zdraví.	- myje si před jídlem ruce - správně stoluje	Lidské tělo, péče o zdraví, zdravá výživa	Tělesná výchova OSV 6 - poznávání lidí
n36 – rozezná nebezpečí různého charakteru, využívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času, uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu, jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných bezpečného chování tak, aby neohrožoval zdraví své, zdraví jiných.	- rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí	Jsem školák, soužití ve škole, okolí domova a školy Bezpečné chování v silničním provozu v roli chodce Domov, rodina, postavení jedince v rodině, vyprávění pohádek	OSV 3 - seberegulace - dopravní hřiště
n39 - reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech. n10 - rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a	- učí se nesobectví, úctě, zdvořilosti, trpělivosti, ovládání se, vytrvalosti - získává cit ke všemu krásnému a živému v okolí, učí se pečovat o vše živé	Přírodní říše, orientace v čase, časový řád, režim dne, roční období, rytmus v životním čase, naučné příběhy o životě Orientace ve známém prostředí	

vztahy mezi nimi, projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků i jiných lidí, jejich přednostem i nedostatkům n20 - uplatňuje elementární poznatky o rodině, o lidské společnosti, o soužití a zvycích. n26 - pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích. n18 - využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě.	- orientuje se v nebližším prostoru domova, školy		

4.6.2 2. třída –

téma prvouka

Předmět je opět tvořivě integrován do ostatních předmětů (v rámci epoch českého jazyka, matematiky a výuky probíhající v přírodě) a prohlubuje znalosti a dovednosti získané v 1. třídě. Samostatně je předmětu člověk a svět věnována 1 epocha s tématikou lidé a čas..

Děti pronikají do lidských hodnot a ctností na základě vyprávění zajímavých příběhů lidí a zvířat. Bajky podněcují srovnávání řady lidských ctností i nectností se zvířaty. Vyprávění o svatých lidech vzbuzuje zájem a úctu k lidskému osudu. Legendy o zázračných místech probouzejí zájem o prozkoumání jejich současnosti i minulosti.

Prohlubuje se poznávání a prožívání vztahů k jiným lidem v rodině (v čase a prostoru, např. rodokmen, babička, dědeček, prababička, pradědeček apod., kde, kdy a jak žili). Vzniká úcta ke stáří a potřeba pomáhat mladším, vrstevníkům, všem ostatním lidem.

Probouzíme vnímání dítěte, děti pozorují a poznávají vše, co se v okolní přírodě mění. Změny rostlin, zvířat, řek, hor, luk, kamenů, jezer, hvězd, měsíce, slunce apod. Děti prožívají hluboký obdiv a úctu k proměnám v přírodě a utvářejí v sobě potřebu ji chránit a měnit sebe sama.

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
n12 – projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků, jejich přednostem i nedostatkům. n37 - chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby	- rozlišuje základní lidské vlastnosti, kladné i záporné - osvojuje si základní pravidla slušného chování	Soužití a chování lidí, mezilidské vztahy, komunikace, pravidla slušného chování, bajky, legendy o zázračných místech a svatých Úcta ke stáří, potřeba pomáhat	OSV 7 - mezilidské vztahy OSV 3 - seberegulace -

požádá o pomoc pro sebe i jiné n18 - rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti. n26 - pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích.	- umí pozorovat a charakterizovat změny v přírodě	Osobní bezpečí a zdraví Orientace v čase Dopravní dny Změny rostlin, zvířat, řek, hor, luk apod. v průběhu roku	orientace v čase OSV 10 - řešení problémů - vyhodnocení dopravní situace Český jazyk Člověk a zdraví (dopravní výchova) ENV1 - ekosystémy v průběhu

4.6.3 3. třída

Témata: Stavitelství, Řemesla, Pěstitelství

Témata jsou vyučována v epochách

Když je nyní dítěti devět let, prodělává rozhodující zlom ve svém vztahu ke světu: ze světa jako součásti lidské bytosti se stává svět okolní v běžném smyslu slova. Pociťovanou spojitost se světem chce nyní dítě uchopit a v pravém smyslu slova pochopit, jak jen to v tom věku dokáže. Z toho se může rozvinout pochopení pro přírodu, zvířata, člověka, práci i techniku.

Výuka probíhá v epochách, důraz je kladen na praktické činnosti dětí v reálném prostředí.

-Téma: Stavitelství

Pokud dítě v jedné epoše pozná teoreticky a prakticky všechno to, co patří ke stavbě domu, pak pochopí komplexní pracovní procesy, které se odvíjejí po delší dobu. Tím je inteligence vzdělávána na konkrétních objektech. Realizuje se skutečná stavba hřiště, domečku, pece apod. Děti se zabývají vším, co se týká stavění: cihly, malta, suroviny na přípravu, postup zpracování surovin ve výrobě. Děti prožijí smysl a hodnotu lidské práce. Je posilována vůle dětí pozitivně proměňovat své prostředí.

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
č20- píše správně po stránce obsahové i formální n20 - uplatňuje elementární poznatky o činnostech člověka a práci lidí. Na příkladech porovnává minulost a	- zdokonaluje techniku psacího písma a rozvíjí dovednost přesného a pečlivého opis z tabule - pochopí komplexní pracovní proces stavby domu	Vedení epochových sešitů Člověk a „používání prvků“ při stavbě domu, činnost člověka dříve a dnes	ENV 3 - lidské aktivity a problémy životního prostředí - rovnováha v přírodě

současnost. n24 - srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifik. n33 - zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat.		Proměny způsobu života, bydlení, životní podmínky Ohleduplné chování v přírodě, ochrana přírody	OSV 2 - sebepoznání - měření domu, projekt stavba domů OSV 4 - psychohygiena - čas práce a odpočinku OSV 5 - kreativita - ilustrace v epochových sešitech OSV 6 - poznávání lidí OSV 7 - mezilidské vztahy

Téma: Řemesla

Prostřednictvím různých praktických činností se děti seznamují s minulostí a současností některých profesí. Uvědomují si rozdíly mezi řemesly dříve a nyní, např. mlynář, kovář, švec… Výběr řemesel může být zaměřen dle charakteru regionu. Skrze prožitky si uvědomují hodnotu lidské práce a učí se kladnému vztahu k ní.

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
č20- píše správně po stránce obsahové i formální n20 - uplatňuje elementární poznatky o činnostech člověka a práci lidí. Na příkladech porovnává minulost a současnost. n11 - odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností. n24 - srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifik. n37 - chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci,	- zdokonaluje techniku psacího písma a rozvíjí dovednost přesného a pečlivého opis z tabule	Vedení epochových sešitů Prapůvodní lidská povolání, činnost člověka dříve a dnes Současnost a minulost v našem životě Proměny způsobu života, bydlení, životní podmínky	Pracovní činnosti ENV 2 - základní podmínky života - rozhovor MUL 2 - lidské vztahy, vyprávění

která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i jiné, ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek			

Téma: Pěstitelství

Tato epocha umožňuje dětem poznat, prožít a realizovat proces pěstování rostlin – obilí. Epocha začíná přípravou půdy (orba, hnojení, setí). Děti pozorují a srovnávají různé druhy obilí. Naučí se pozorovat jak obilí klíčí, roste, zraje. Děti obilí také sklízejí a pokud možno také mlátí. Nakonec se učí péct z mouky, kterou samy připravily mletím.

Děti zažijí vděčnost a úctu k rostlinnému světu, poznají konkrétní výsledky svědomité péče o rostliny. Zvířata poznávají jako pomocníky (domácí zvířata – skot).

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
č20- píše správně po stránce obsahové i formální n29 - objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činností člověka. n28 - změří základní veličiny pomocí jednoduchých nástrojů a přístrojů. n24 - srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifik. n45 - uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou. n27 - roztřídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků, uvede příklady výskytu ve známé lokalitě.	- zdokonaluje techniku psacího písma a rozvíjí dovednost přesného a pečlivého opis z tabule - prožije a realizuje proces pěstování rostlin - obilí - roztřídí základní druhy obilovin	Vedení epochových sešitů Člověk a země: rolník a jeho činnosti, rovnováha v přírodě, půda, obilniny Měření pole, vážení surovin Proměny způsobu života, bydlení, životní podmínky Péče o zdraví, ošetření drobných úrazů a poranění, první pomoc, předcházení úrazům, duševní hygiena Základní plodiny	Matematika ENV 3 - lidské aktivity a problémy životního prostředí - rovnováha v přírodě Výchova ke zdraví (první pomoc) OSV 1 - rozvoj poznávacích schopností - rozlišování obilovin OSV 2 - sebepoznání - měření pole, zpracování půdy OSV 4 - psychohygiena - čas práce a odpočinku

			OSV 5 - kreativita - ilustrace v epochových sešitech OSV 6 - poznávání lidí OSV 7 - mezilidské vztahy

4.6.4 4. třída

Témata: Orientace v prostoru a čase, Město a region

Témata jsou vyučována v epochách

Předmět je vyučován v epochách. Jestliže v prvních třech letech dominovala obecná hlediska (spojitost s přírodou – znalost pracovních procesů a souvislostí), obrací se nyní pohled do prostoru a času. Tím se ještě jednou vytváří nový zdroj, který se však nyní začleňuje do souřadnic prostoru a času.

Nejbližší okolí – město, vesnice – by nyní mělo dítě zažít v jeho zeměpisně-prostorovém a historicky-časovém vývoji až do aktuální současnosti. Odstup, jenž v tomto věku charakterizuje poměr dítěte ke světu, se tím může proměnit v pocit sociální a prostorové sounáležitosti.

Téma: Orientace v prostoru a čase

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
n21 - pracuje s časovými údaji a využívá jich k pochopení vztahů mezi ději a jevy.		Orientace v čase, kalendář, generace, letopočet	Matematika
n05 - určí světové strany v přírodě, orientuje se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pohybu a pobytu v přírodě.		Orientace v okolní krajině, pozorování běhu Slunce	
n04 - určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině.		Orientace v prostoru, vycházky do okolí	
n06 - rozlišuje mezi náčrty, plány a základními typy map.		Vysvětlivky, plán města, cesta do školy, bydliště	
n30 -vysvětlí na základě elementárních poznatků o Zemi jako součásti vesmíru, souvislost s rozdělením času a střídáním ročních období.	- má představu o postavení planet vzhledem k Slunci	Vesmír a Země Země jako vesmírné těleso, planety sluneční soustavy	

Téma: Město a region

Očekávané výstupy z RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
n03 - rozliší přírodní a umělé prvky v okolní krajině a vyjádří různými způsoby její estetické výhody a rozmanitost. n01 - vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy a cestu na určené místo, rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí. n02 - začlení svou obec (město) do příslušného kraje, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, v obci (městě). n07 - vyhledává typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam z hlediska přírodního, historického. n19 - pojmenuje některé rodáky, kulturní a historické památky, významné události regionu, interpretuje některé pověsti nebo báje spjaté s místem, v němž žije. n17 - poukáže v nejbližším společenském a přírodním prostředí na změny a některé problémy a navrhne možnosti zlepšení životního prostředí obce (města). n22 - využívá archivů, knihoven, sbírek muzeí a galerií jako informačních zdrojů pro pochopení minulosti, zdůvodní základní význam chráněných částí přírody, kulturních památek.	- zakreslí polohu školy, města, vesnice z ptačí perspektivy	Okolní krajina, vliv člověka na životní prostředí Obec, místní krajina, kresba jednoduché mapy Místní oblast – region Region (kraj), regionální památky Současnost a minulost, báje a pověsti Globální problémy přírodního prostředí Návštěva knihovny, muzea, regionální památky	Výtvarná výchova Anglický jazyk Německý jazyk OSV 1 - rozvoj poznávacích schopností - regionální památky OSV 2 - sebepoznání - lidé a krajina v níž žiji OSV 5 - kreativita - tvorba vlastních map OSV 6 - poznávání lidí - báje a pověsti OSV 7 - mezilidské vztahy - rodiče, prarodiče, děti ENV 2 - základní podmínky životy -krajina mého bydliště ENV 3 - etnický původ - předci mého bydliště ENV 4 - vztah člověka k prostředí - poznáváme místní oblast MUL 2 - lidské vztahy - pověsti a báje
n43 - uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v	- seznámí se základy dopravní výchovy	Návštěva dopravního hřiště, znalost základních	DEM 1- občanská společnost a škola - školy

modelových situacích stimulujících mimořádné události, vnímá dopravní situaci, správně ji vyhodnotí a vyvodí odpovídající závěr y pro své chování jako chodec a cyklista		dopravních značek, bezpečná jízda na kole	v místě bydliště DEM 2 - občan, občanská společnost - návštěva radnice DEM 3 - formy participace občanů v politickém životě - starosta, ředitel, významné osobnosti

Téma: Nauka o člověku a zvířatech (4.-5. ročník)

Téma je vyučováno v epoše řazené do 4. nebo 5. ročníku.

Zvířecí říši se pokoušíme rozdělit tak, že v pozadí pozorujeme rozdělení fyzické formy člověka na organizaci hlavy, soustavu trupu a metabolicko-motorickou soustavu. Dítě může získat obraz říše zvířat ve vztahu k člověku. Tím pocitově prožije něco z jedinečnosti člověka, který není tak jako zvířata předurčen, vázán instinkty a definován svým chováním, ale založen svou nespecializovaností a univerzalitou k svobodě. A právě na tomto prožitku je založena výuka v tomto ročníku.

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
n46 – rozpozná život ohrožující zranění, ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc. n32 - porovnává na základě pozorování základní projevy života konkrétních organismů, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednotlivé klíče a atlasy. n40 - využívá poznatků o lidském těle k vysvětlení jednotlivých orgánových soustav a podpoře vlastního zdravého způsobu života.	- popíše vnější stavbu těla a způsob života některých zástupců hlavonožců, skotu, ptáků, šelem, kopytníků, zachytí je kresbou či malbou - rozlišuje lidskou tělesnou podobu na hlavu, trup, končetiny a popíše jejich funkci a vztah ke světu - uvede základní smysly člověka a všímá si jejich soustředění na lidské hlavě	První pomoc, péče o zdraví Živočichové, znaky života, projevy chování, stavba těla vybraných živočichů, životní potřeby, průběh a způsob života, funkce Lidské tělo, péče o zdraví, zdravá výživa, základní stavba a funkce	Výtvarná výchova Tělesná výchova

4.6.5 5. třída

Témata: Naše vlast, Střední Evropa

Témata jsou vyučována v epochách.

Je třeba zdůraznit morální složku zeměpisného vyučování. Když dítě poznává, jak jsou rozloženy věci kolem něj v prostoru, získává také láskyplnější vztah k lidem kolem sebe, ke svým blízkým.

Vyučování by mělo mít takový charakter, aby žákovi zprostředkovalo zájem o svět a odvahu k životu. K tomu patří pozvolna se stupňující pochopení pro zemi jako přírodní prostor s určitými životními rytmy, do nichž je člověk zahrnut, které ale zároveň mění tím, že hospodaří a zakládá kulturu. Měla by se tímto založit odhodlanost pracovat zodpovědně i určité ekologické vědomí.

Žáci by si měli uvědomit postavení naší země ve Střední Evropě se všemi aspekty geografickými, přírodními a kulturně-historickými. Poznávají stavbu Země z geologického hlediska, složení zemské kůry (horniny, nerosty) vždy v návaznosti na konkrétní zeměpisnou oblast. S ČR se seznamují ve smyslu jejích přírodních, kulturních a hospodářských charakteristik, poznávají odlišnosti jiných zemí a kultur Evropy.

Žáci by se měli se světem seznámit tak, aby dokázali s těmito poznatky spojit také pocity. Pro líčení si vybíráme různé oblasti a kraje střední Evropy. Měl by být položen základ určitému topografickému vědění o střední Evropě, takže si žáci mohou vytvořit obraz o trojím charakteru její krajiny, vyjádřeném v rovinách, pahorkatinách a vysokých horách.

Téma: Naše vlast

Očekávané výstupy z RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
n23 - rozeznává současné a minulé a orientuje se v hlavních reáliích minulosti a současnosti naší vlasti s využitím regionálních specifik. n25 - objasní historické důvody pro zařazení státních svátků a významných dnů. n09 - rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce, symboly naše státu a jejich význam. n06 - vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách na mapách naší republiky. n05 - určí světové strany podle mapy,	- charakterizuje život a tradice Čech, Moravy a Slezska - vyjmenuje některé známé kulturní a historické památky - rozlišuje základní průmyslová odvětví, zemědělské oblasti - rozlišuje a určuje základní typy krajin ve spojení s podnebím a počasím	Současnost a minulost v našem životě, cesta po proudu hlavních řek, vývoj krajiny, osídlení Česká republika Naše vlast, hlavní město, státní symboly Mapy obecně zeměpisné a tematické, významná města a oblasti, podnebí, počasí, typy krajin Světové strany, orientace na mapách	Anglický jazyk Německý jazyk Český jazyk Hudební výchova OSV 5 - kreativita - zakreslování map

orientuje se podle nich a zná polohu svého bydliště vzhledem ke státu. n43 - uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích stimulujících mimořádné události, vnímá dopravní situaci, správně ji vyhodnotí a vyvodí odpovídající závěr y pro své chování jako chodec a cyklista		Bezpečné chování v rizikovém prostředí	OSV 6 - poznávání lidí - vyprávění pověstí, OSV 8 - komunikace - referáty OSV 9 - kooperace - skupinové činnosti OSV 10 - řešení problémů - rizikové situace, péče o zdraví GLO 3 - jsme Evropané - poloha ČR MED 1 - kritické čtení - vyhledávání informací z různých zdrojů

Téma: Střední Evropa

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
n06 - vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách na mapách střední Evropy. n08 - zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest a porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích.	- rozlišuje klimatické poměry, typy krajin - rozlišuje polarity oblastí (sever - jih, východ – západ)	Mapy obecně zeměpisné a tématické, cesta po proudu hlavních řek (Labe, Dunaj, Odra, Rýn), důležitá města a přístavy, dopravní cesty (kanály, obchod přes moře) Evropa, svět	Globální výchova

Téma: Nauka o rostlinách

V první řadě je třeba navázat na pozorování zvířat ve vztahu k člověku, které jsme započali ve 4. ročníku. Hlavní váhu klademe na výuku botaniky. Je třeba nejprve mluvit o podmínkách růstu rostlin (půdní podmínky, vlhkost, teplo a světlo), abychom poznali přirozené životní stanoviště rostlin.

Jedním z cílů výuky tedy je, abychom dětem zprostředkovali spolupatřičnost Země a jejího okolí s rostlinou. Tak, jako je rostlina pociťována jako jeden celek se Zemí, mělo by se v tomto vztahu dítě cítit jako obyvatel Země. Pozorování směřuje do různých stupňů rostlinného života s jednotlivými vývojovými fázemi dítěte: od hub až ke

kvetoucím rostlinám. Je přitom důležité vyhnout se vnějším analogiím. Je třeba v uměleckém smyslu představit z každé rostliny to nejcharakterističtější a vtáhnout děti do tohoto líčení a prožívání právě v ranném stupni vývoje jejich vědomí.

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
n31 - zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionu, zdůvodní podstatné vzájemné vazby mezi organismy a nachází mezi nimi shody a rozdíly, všímá si přizpůsobení organismů různým prostředím. n34 – stručně charakterizuje specifické přírodní jevy a z nich vyplívající rizika vzniku mimořádných událostí, v modelové situaci prokáže schopnost se účinně chránit	- odvodí na základě pozorování přírody nebo na příkladě závislost rostlinného růstu na vodě, charakteru půdy a dalších podmínkách prostředí - vysvětlí odlišnost ve výživě zelených rostlin a hub - rozliší nejznámější jedlé a jedovaté houby - na základě pozorování popíše stavbu rostlinného těla - uvede příklady odlišných životních forem vyšších rostlin na základě pozorování přírody - objasní roli lišejníků jako indikátorů čistoty životního prostředí	Životní podmínky, rovnováha v přírodě Vlastnosti látek, životní podmínky Vývojové fáze člověka (porovnání s evoluční řadou rostlin) Houby Rostliny (stavba těla) Poznávání zástupců běžných druhů (lišejníky, mechorosty, kapraďorosty, plavuně, přesličky, rostlinná patra).	Výtvarná výchova

Téma: Člověk a zdraví

Očekávané výstupy z RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby průřezová témata
n41 - rozlišuje jednotlivé etapy lidského života a orientuje se ve vývoji dítěte před a po jeho narození. n47 - uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví a orientuje se v bezpečných způsobech sexuálního chování mezi chlapci a děvčaty v daném věku. n42 - účelně plánuje svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních		Rodičovství, základy společenského chování Kluci a holky – jsme stejní i jiní Režim dne, osobní a duševní hygiena, životospráva Využití volného času, ostražitost v jednání s neznámými lidmi	

potřeb s ohledem na oprávněné nároky jiných osob. n44 - předvede v modelových situacích osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek n46 – rozpozná život ohrožující zranění, ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc		Odvaha říci ne, když se mi něco nelíbí Přivolání pomoci, důležitá telefonní čísla Vhodná a nevhodná místa pro hru Pojmy nevhodného chování (šikana, týrání, zneužívání, násilí atd.) Lidská práva – osobní bezpečnost	

Poznámka: Očekávané výstupy tématu Člověk a zdraví uvedené v poslední tabulce se mohou realizovat průběžně ve všech předmětech. Je potřeba na nich pracovat neustále, není proto vhodné je zařadit jen jako téma jedné hodiny.

Témata: Starověké kultury, Řecko

Témata jsou vyučována v epochách.

Nejprve se dítě „ubytuje“ v krajině a dějinách svého blízkého okolí. Už ve 4. třídě vytvářejí dějepisné obrazy první historickou časovou představu. S 5. třídou začíná výuka dějepisu. Pohled dítěte se nyní obrací od jeho okolí do dálky, časově i prostorově. Na začátku ještě stojí mytologické obrazy raných poměrů lidstva, pak během čtyř let vede cesta od dávných orientálních kultur přes dobu klasického starověku a středověku stále více do skutečnosti naší současné materiální civilizace a politicko-sociálních poměrů.

Nyní v dítěti procitá schopnost a zájem spojovat se s obsáhlejšími dějinnými souvislostmi, přijímat dějinné „pojmy“.

Pohled dítěte zpočátku vědomě zaměřujeme na mimoevropské kultury. V centru pozornosti tu stojí staré orientální kultury Indie, Persie, Mezopotámie a Egypta. Učitel by si měl uvědomovat, že tyto vyspělé kultury jsou zvlášť výraznými příklady kulturních forem, které se časově i zeměpisně objevovaly v obdobné podobě na různých místech. Následují řecké dějiny od dob Homéra až k setkání řecké kultury s kulturou orientální v době Alexandrových tažení.

Téma: Starověké kultury

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
n16 - rozlišuje základní formy vlastnictví, používá peníze v běžných situacích, odhadne s zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vracet dluhy	- uvede příklady zdrojů informací minulosti - orientuje se na časové ose - rozliší souvislosti mezi přírodními podmínkami a vznikem prvních zemědělských civilizací - uvede příklady nejznámějších památek	Historické prameny, historický čas a prostor Nejstarší starověké civilizace Indie, Persie, Mezopotámie, Egypt Společenské skupiny ve starověkých kulturách	Globální výchova ENV 2 - základní podmínky života - nejstarší civilizace MUL 4 - multikulturalita - život Indů, Egypťanů, Řeků

		Formy vlastnictví ve starověkých kulturách	atd.

Téma: Řecko

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
n15 - rozpozná ve svém okolí chování a jednání, která porušují základní lidská práva nebo demokratické principy. n13 - vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě). n14 - rozlišuje základní rozdíly mezi lidmi, obhájí a odůvodní své názory, připustí svůj omyl a dohodne se na společném postupu a řešení	- charakterizuje řecké dějiny od dob Homéra až k setkání řecké kultury s kulturou orientální v době Alexandrových tažení - charakterizuje protiklad Sparty a Athén	Antické Řecko, řecko-perské války, Perikles, Alexandr Veliký, Makedonská říše, řecká mytologie Právo a spravedlnost Mezilidské vztahy, školní řád	Český jazyk Anglický jazyk Německý jazyk Výtvarná výchova DEM 1 - občanská společnost a škola - řecké školy DEM 2 - občan, občanská společnost - řízení řeckých států DEM 3 - formy participace občanů v politickém životě - uspořádání řecké společnosti DEM 4 - principy demokracie - správa ve starověkém Řecku OSV 7 - mezilidské vztahy - řecko-perské války

4.7 Dějepis

4.7.1 6. třída

téma: Starověké civilizace, Řecko, Řím, stěhování národů

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
D01 - uvede konkrétní příklady důležitosti a potřebnosti dějepisných poznatků D02 - uvede příklady zdrojů informací o minulosti; pojmenuje instituce, kde jsou tyto zdroje shromažďovány D07 - rozpozná souvislost mezi přírodními podmínkami a vznikem prvních velkých zemědělských civilizací D10 - porovná formy vlády a postavení společenských skupin v jednotlivých státech a vysvětlí podstatu antické demokracie D09 - demonstruje na konkrétních příkladech přínos antické kultury a uvede osobnosti antiky důležité pro evropskou civilizaci, zrod křesťanství a souvislost s judaismem D08 - uvede nejvýznamnější typy památek, které se staly součástí světového kulturního dědictví D04 - charakterizuje život pravěkých sběračů a lovců, jejich materiální a duchovní kulturu O15 - rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, uvede jejich příklady D05 - objasní význam zemědělství,	- charakterizuje přechod od republiky k císařství - vysvětlí hlavní důvody rozpadu římské říše - porovná vyspělou antickou civilizaci se zemědělskou společností střední Evropy a barbarskými národy	Historické prameny, historický čas a prostor Nejstarší starověké civilizace Indie, Persie, Mezopotámie, Egypt (opakování základu z 5. třídy) Společenské skupiny ve starověkých kulturách Formy vlastnictví ve starověkých kulturách Antické Řecko, řecko-perské války, Perikles, Alexandr Veliký, Makedonská říše, řecká mytologie Založení Říma Římská republika (punské války, sociální reformy) Vybrané významné postavy římské republiky Římské císařství Římská kultura a římské právo Antické památky	Český jazyk Zeměpis Výtvarná výchova DEM 1 - občanská společnost a škola - založení Říma DEM 2 - občan, občanská společnost DEM 3 - formy participace občanů v politickém životě - římské soudy DEM 4 - principy demokracie - římská republika OSV 7 - mezilidské vztahy - řecko-perské války OSV 11 GLO 1 - Evropa a svět nás zajímá - šíření křesťanství GLO 2 - Objevujeme Evropu - stavby, památky, umění

dobytkářství a zpracování kovů pro lidskou společnost D06 - uvede příklady archeologických kultur na našem území D03 - orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu		Vznik a šíření křesťanství Rozpad římské říše Pravěcí sběrači a lovci a jejich kultura Stěhování národů	

téma: Vývoj Evropy a Čech ve středověku do husitských válek

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
D11 - popíše podstatnou změnu evropské situace, která nastala v důsledku příchodu nových etnik, christianizace a vzniku států D12 - porovná základní rysy západoevropské, byzantsko-slovanské a islámské kulturní oblasti D13 - objasní situaci Velkomoravské říše a vnitřní vývoj českého státu a postavení těchto státních útvarů v evropských souvislostech D14 - vymezí úlohu křesťanství a víry v životě středověkého člověka, konflikty mezi světskou a církevní mocí, vztah křesťanství ke kacířství a jiným věroukám D15 - ilustruje postavení jednotlivých vrstev středověké společnosti, uvede příklady románské a gotické kultury O15 - rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, uvede jejich příklady D03 - orientuje se na časové ose a v historické		Evropa po stěhování národů Vznik a šíření islámu Francká a arabská říše Sámova říše Velkomoravská říše v souvislosti se říší římskou a byzantskou říší, Cyril a Metoděj, šíření křesťanství Český stát, jeho vznik, vývoj a vztah k Svaté říši římské Společnost ve středověku, lenní systém, zemědělství, města, řemesla, hospodářství Role náboženství, křesťanství; kultura - románské a gotické umění Poslední Přemyslovci České země v době Karla IV.	Český jazyk Zeměpis OSV 7 - mezilidské vztahy MUL 5 - princip sociálního smíru a solidarity - role náboženství

mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu			

4.7.2 7. třída

téma: Objevy a dobývání, počátky nové doby

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
D18 - popíše a demonstruje průběh zámořských objevů, jejich příčiny a důsledky D03 - orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu	- popíše příklady nových vynálezů, které zásadně ovlivnily život společnosti - popíše objevy v oblasti astronomie	Zeměpisné objevy (příčiny, vývoj, hlavní osobnosti, sociální a hospodářské důsledky) Vynálezy a objevy (knihtisk, chronometr) Zakladatelé moderní přírodovědy	Zeměpis Český jazyk Výtvarná výchova OSV 11 - hodnoty, postoje - vynálezy

téma: Přechod od středověku k novověku, náboženství a kultura

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
D16 - vysvětlí znovuobjevení antického ideálu člověka, nové myšlenky žádající reformu církve včetně reakce církve na tyto požadavky D17 - vymezí význam husitské tradice pro český politický a kulturní život D19 - objasní postavení českého státu v podmínkách Evropy rozdělené do řady mocenských a náboženských center a jeho		Jan Hus – význam jeho osobnosti Husitství Hlavní osobnosti a rysy reformace, renesance a humanismu České země v 2. polovině 15. století a v 16. století Jednota bratrská	Výtvarná výchova Hudební výchova Český jazyk OSV 7 - mezilidské vztahy - život J. Husa

postavení uvnitř habsburské monarchie D20 - objasní příčiny a důsledky vzniku třicetileté války a posoudí její důsledky D22 - rozpozná základní znaky jednotlivých kulturních stylů a uvede jejich představitele a příklady významných kulturních památek D03 - orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu		J. A. Komenský, rudolfínská doba Reformace, protireformace Habsburkové na českém trůnu České stavovské povstání, třicetiletá válka Renesance a barok	GLO 1 - Evropa a svět GLO 2 - Objevujeme Evropu a svět - vedeme žáky k poznávání kořenů evropské civilizace MUL 2 - lidské vztahy - svoboda vyznání MUL 5 - princip sociálního smíru - diskuse

4.7.3 8. třída

téma: Průmyslová revoluce a změny ve společnosti

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
D23 - vysvětlí podstatné ekonomické, sociální, politické a kulturní změny ve vybraných zemích a u nás, které charakterizují modernizaci společnosti O15 - rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, uvede jejich D24 - objasní souvislost mezi událostmi francouzské revoluce a napoleonských válek na jedné straně a rozbitím starých společenských struktur v Evropě na straně druhé D21 - na příkladech evropských dějin konkretizuje absolutismus, konstituční	- uvede některé klíčové vynálezy, které byly klíčové pro rozvoj moderního hospodářství - na příkladech charakterizuje následky industrializace pro sociální život a pro životní styl obyvatelstva - na příkladech uvede ekologické následky industrializace	Hospodářství v době před průmyslovou revolucí Vznik a průběh průmyslové revoluce Vynálezy (Watt…) Rozvoj dopravy a různých odvětví průmyslu Sociální následky, vznik sociální otázky, pokusy o řešení sociální otázky Osvícenství a jeho vliv na kulturu a politiku, Marie Terezie, Josef II. Velká francouzská revoluce Vznik USA, počátky občanské společnosti, základní	Fyzika Chemie Český jazyk Globální výchova OSV 7 - mezilidské vztahy - životní styl OSV 11 - hodnoty, postoje, praktická etika - počátky občanské společnosti DEM 1 - občanská

monarchie, parlamentarismus O09 - rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti D03 - orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu		lidská práva Vznik moderního státu, absolutismus, parlamentarismus	společnost DEM 2 - občan, občanská společnost - vznik moderního státu DEM 3 - formy participace občanů v politickém životě - porovnání s dnešní dobou DEM 4 - principy demokracie - absolutismus MUL 5 - principy sociálního smíru

téma: České země, Evropa a svět v 19. století

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
D24 - objasní souvislost mezi událostmi francouzské revoluce a napoleonských válek na jedné straně a rozbitím starých společenských struktur v Evropě na straně druhé D25 - porovná jednotlivé fáze utváření novodobého českého národa v souvislosti s národními hnutími vybraných evropských národů D26 - charakterizuje emancipační úsilí významných sociálních skupin; uvede požadavky formulované ve vybraných evropských revolucích D27 - na vybraných příkladech demonstruje		Napoleon, Metternich, Evropa po roce 1815 Revoluce roku 1848 jako celoevropský jev Národní obrození, vlastenectví a nacionalismus Vývoj v Rakousku, národnostní problémy Dualismus Politické proudy (konservativismus, liberalismus, demokratismus, socialismus), ústava, politické strany, občanská práva Kultura 19. století v českých zemích a v Evropě Imperialismus, kolonialismus, zvyšování napětí	Český jazyk Hudební výchova OSV 10 - řešení problémů a rozhodovací dovedností - práce s informací GLO 1 - Evropa a svět - politické proudy GLO 2 - Objevujeme Evropu a svět - evropská kultura

základní politické proudy O02 - rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu D28 - vysvětlí rozdílné tempo modernizace a prohloubení nerovnoměrnosti vývoje jednotlivých částí Evropy a světa včetně důsledků, ke kterým tato nerovnoměrnost vedla; charakterizuje soupeření mezi velmocemi a vymezí význam kolonií D03 - orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu			MUL 1- kulturní diference - nacionalismus, vlastenectví MUL5 - princip sociálního smíru a solidarity DEM3 - formy participace občanů na politickém životě, občanská práva, volební systémy MUL2 - lidské vztahy ve vypjatých situacích

4.7.4 9. třída

téma: Historický vývoj 1. poloviny 20. století

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
D28 - charakterizuje soupeření mezi velmocemi a vymezí význam kolonií D30 - rozpozná klady a nedostatky demokratických systémů D31 - charakterizuje jednotlivé totalitní systémy, příčiny jejich nastolení v širších ekonomických a politických souvislostech a důsledky jejich existence pro svět; rozpozná destruktivní sílu totalitarismu a vypjatého nacionalismu D32 - na příkladech vyloží antisemitismus, rasismus a jejich nepřijatelnost z hlediska		Imperialismus, vznik Trojspolku a Trojdohody 1. světová válka, její důsledky pro politické uspořádání světa Politické změny v Rusku Vznik ČSR, T. G. Masaryk, vývoj a zánik ČSR – Mnichovská dohoda Evropský meziválečný vývoj, světová hospodářská krize a její důsledky Fašismus, nacismus – převzetí moci v Itálii a Německu Nástup totality v Rusku a vznik SSSR	Český jazyk Globální výchova Zeměpis OSV 7 - mezilidské vztahy - fašismus OSV 11 - hodnoty, postoje, praktická etika - život T. G. Masaryka MED 5 - fungování a vliv médií ve společnosti na příkladu propagandy z 1. a 2.

lidských práv O02 - rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu O08 - objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám O09 - rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti D33 - zhodnotí postavení Československa v evropských souvislostech a jeho vnitřní sociální, politické, hospodářské a kulturní prostředí D29 - na příkladech demonstruje zneužití techniky ve světových válkách a jeho důsledky D03 - orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu			světové války

téma: Historický vývoj 2. poloviny 20. století

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
D30 - rozpozná klady a nedostatky demokratických systémů D31 - charakterizuje jednotlivé totalitní systémy, příčiny jejich nastolení v širších ekonomických a politických souvislostech a důsledky jejich existence pro svět; rozpozná destruktivní sílu totalitarismu a vypjatého		2. světová válka, její průběh a důsledky Poválečný vývoj v Evropě a Československu, komunismus, 1948, politické procesy, rok 1968, normalizace Studená válka, problémy bipolárního světa Rozpad koloniálního systému Rozpad komunistických režimů	Český jazyk Globální výchova Zeměpis

nacionalismu D32 - na příkladech vyloží antisemitismus, rasismus a jejich nepřijatelnost z hlediska lidských práv O02 - rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu O08 - objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám O09 - rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti D29 - na příkladech demonstruje zneužití techniky ve světových válkách a jeho důsledky D34 - vysvětlí příčiny a důsledky vzniku bipolárního světa; uvede příklady střetávání obou bloků D35 - vysvětlí a na příkladech doloží mocenské a politické důvody euroatlantické hospodářské a vojenské spolupráce D36 - posoudí postavení rozvojových zemí D37 - prokáže základní orientaci v problémech současného světa O37 - uvede příklady mezinárodního terorismu a zaujme vlastní postoj ke způsobům jeho potírání D03 - orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu		Porušování lidských práv totalitními systémy (Čína, Tibet…) Globální problémy současnosti (globalizace, ekologie, terorismus, civilizační choroby a změna životního stylu…)	

4.8 Dějiny umění

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
V06 - interpretuje umělecká vizuálně obrazná vyjádření současnosti i minulosti; vychází při tom ze svých znalostí historických souvislostí i z osobních zkušeností a prožitků V07 - porovnává na konkrétních příkladech různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření; vysvětluje své postoje k nim s vědomím osobní, společenské a kulturní podmíněnosti svých hodnotových soudů V08 - ověřuje komunikační účinky vybraných, upravených či samostatně vytvořených vizuálně obrazných vyjádření v sociálních vztazích; nalézá vhodnou formu pro jejich prezentaci D08 – uvede nejvýznamnější typy památek, které se staly součástí světového kulturního dědictví D09 - demonstruje na konkrétních příkladech přínos antické kultury a uvede osobnosti antiky důležité pro evropskou civilizaci, zrod křesťanství a souvislost s judaismem D22 - rozpozná základní znaky jednotlivých kulturních stylů a uvede jejich představitele a příklady významných kulturních památek	- dokáže porovnávat a hodnotit vzniklé výtvarné práce a objektivně vyjádřit své pocity, doprovodit svoji práci slovně - cíleně a vědomě používá malířské a kreslířské pomůcky - samostatně kreslí podle předlohy a podle vybraných objektů - zajímá se o kulturní projevy a památky, dokáže svá pozorování vyjádřit, viděné hodnotit a porovnávat - podílí se na aktivitách, které výtvarně doplňují činnost školy	Cvičení na rozvoj citu pro smyslové vnímání, cvičení intenzivního, bdělého, vědomého vidění a naslouchání Pěstování estetického úsudku prostřednictvím setkání s uměním v čase a prostoru, cvičení jemnějšího a diferencovanějšího vnímání kvality Hledání charakteristických znaků a rozdílů v prožitku ideálu krásy v těchto dějinných epochách: Egypt – Řecko – Renesance. příp. raného křesťanství	Výtvarná výchova Dějepis OSV 1 - pozorování OSV 2 - sebepoznání, individuální působení uměleckých děl OSV 5 - kreativita - malování, kresba OSV 11 - hodnoty, postoje - smysl umění - rozhovor

4.9 Přírodopis

4.9.1 6.třída – Botanika

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
B08 - rozpozná naše nejznámější jedlé a jedovaté houby s plodnicemi a porovná je podle charakteristických znaků B09 - vysvětlí různé způsoby výživy hub a jejich význam v ekosystémech a místo v potravních řetězcích B10 - objasní funkci dvou organismů ve stélce lišejníků B11 - odvodí na základě pozorování uspořádání rostlinného těla od buňky přes pletiva až k jednotlivým orgánům B12 - porovná vnější a vnitřní stavbu jednotlivých orgánů a uvede praktické příklady jejich funkcí a vztahů v rostlině jako celku B13 - vysvětlí princip základních rostlinných fyziologických procesů a jejich využití při pěstování rostlin B14 - rozlišuje základní systematické skupiny rostlin a určuje jejich význačné zástupce pomocí klíčů a atlasů B15 - odvodí na základě pozorování přírody závislost a přizpůsobení některých rostlin podmínkám prostředí B16 - porovná základní vnější a vnitřní stavbu vybraných živočichů a vysvětlí funkci jednotlivých orgánů B17 - rozlišuje a porovná jednotlivé skupiny		- jednoděložné a dvouděložné rostliny, jejich životní cykly - vybrané čeledi - jednoletost a víceletost - stavba květu a jeho uzpůsobení k opylování - louka - stromy, les - nejdůležitější zástupci a jejich vztah k prostředí - vybraná přírodní společenstva a vegetační pásy Země - ekosystém, biosféra, populace - hmyz a jeho vztah ke světu rostlin - zaměření převážně na hmyz komunálně žijící a opylující (včely, mravenci) - základní krajinné typy a pro ně charakteristické horniny na konkrétních příkladech - vybraní živočichové	Zeměpis Globální výchova ENV 1 - ekosystémy - hmyz a rostliny ENV 2 - základní podmínky života - rozhovor ENV 3 - lidské aktivity a problémy životního prostředí - umělá hnojiva, insekticidy, vymírání opylovačů ENV 4 - vztah člověka a prostředí

živočichů, určuje vybrané živočichy, zařazuje je do hlavních taxonomických skupin B18 - odvodí na základě pozorování základní projevy chování živočichů v přírodě, na příkladech objasní jejich způsob života a přizpůsobení danému prostředí B19 - zhodnotí význam živočichů v přírodě i pro člověka uplatňuje zásady bezpečného chování ve styku se živočichy B31 – uvede příklady výskytu organismů v určitém prostředí a vztahy mezi nimi			

4.9.2 7. třída

téma: Orgánové soustavy, Výchova ke zdraví

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
B20 - určí polohu a objasní stavbu a funkci orgánů a orgánových soustav lidského těla, vysvětlí jejich vztahy B23 - rozlišuje příčiny, případně příznaky běžných nemocí a uplatňuje zásady jejich prevence a léčby, objasní význam zdravého způsobu života B24 - aplikuje první pomoc při poranění a jiném poškození těla Y06 - dává do souvislostí složení stravy a způsob stravování s rozvojem civilizačních nemocí a v rámci svých možností uplatňuje zdravé stravovací návyky		**Proces trávení a trávicí systém, potraviny** - proces trávení a trávicí orgány - základní složky potravy - cukry, tuky, bílkoviny, vitamíny, stopové prvky - voda a tekutiny a jejich důležitost pro výživu člověka - základní potraviny a jejich původ - stravovací návyky a zdravý životní styl - prevence a léčba nemocí souvisejících s trávením a způsobem výživy **Dýchací soustava** - poloha funkce dýchacích orgánů - přenos kyslíku do krve	Chemie Globální výchova

		- prevence a léčba nemocí dýchací soustavy - tabák a nikotin - původ a působení kouření na zdraví člověka **Vylučovací soustava** - ledviny jako orgány vylučování a jejich funkce - další způsoby vylučování - prevence a léčba nemocí vylučovacích orgánů - odpovědnost v sexualitě, prevence pohlavních nemocí, ochrana proti HIV / AIDS - podstata závislosti - co může být drogou? - původ a působení návykových látek na člověka **Praktické zásady první pomoci** - nemoci, úrazy, závažná poranění, epidemie - předcházení úrazům, bezpečné a ohleduplné chování - první pomoc při různých poraněních - životní styl – pozitivní a negativní dopad prostředí a životního stylu na zdraví člověka	ENV 2 - základní podmínky života - zdraví člověka ENV 3 - lidské aktivity a problémy životního prostředí - produkce potravin ENV 4 - vztah člověka a prostředí - vzájemné ovlivňování - skup. hra

4.9.3 8. třída

téma: Biologie člověka a živočichů, Výchova ke zdraví

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
B16 – porovná základní vnější a vnitřní stavbu vybraných živočichů a vysvětlí funkci jednotlivých orgánů B17 – rozlišuje a porovná jednotlivé skupiny živočichů, určuje vybrané živočichy, zařazuje je do hlavních taxonomických skupin B18 – odvodí na základě pozorování základní projevy chování živočichů v přírodě, na příkladech objasní jejich způsob života a přizpůsobení danému prostředí B19 – zhodnotí význam živočichů v přírodě i pro člověka uplatňuje zásady bezpečného chování ve styku se živočichy B20 – určí polohu a objasní stavbu a funkci orgánů a orgánových soustav lidského těla, vysvětlí jejich vztahy B22 – objasní vznik a vývin nového jedince od početí až do stáří B23 – rozlišuje příčiny, případně příznaky běžných nemocí a uplatňuje zásady jejich prevence a léčby B24 – aplikuje předlékařskou první pomoc při poranění a jiném poškození těla		**Biologie živočichů** - stavba těla, stavba a funkce jednotlivých částí těla živočichů - vývoj, vývin a systém živočichů - projevy chování živočichů **Biologie člověka:** - opěrná soustava lidského těla - páteř a její svalovina - kosti - klouby a vazy - stavba lebky - stavba svalů, rozdělení, funkce a význam **Smysly** - stavba a funkce oka - stavba a funkce ucha - čich, chuť, hmat - polarita pohlaví - zodpovědný sexuální život a prevence pohlavních nemocí - role sexuality v lidském životě (biologické, sociální a kulturní aspekty) - odpovědnost v sexualitě, prevence pohlavních nemocí, ochrana proti HIV / AIDS - podstata závislosti - co může být drogou? - předcházení úrazům, bezpečné a ohleduplné chování - první pomoc při různých poraněních	Tělesná výchova Fyzika Výtvarná výchova ENV 2 - základní podmínky života - zdraví člověka ENV 3 - lidské aktivity a problémy životního prostředí - antikoncepce ENV 4 - vztah člověka a prostředí - vzájemné ovlivňování - rozhovor

Výchova ke zdraví

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
Y01 - respektuje přijatá pravidla soužití mezi spolužáky i jinými vrstevníky a přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů Y02 - vysvětlí role členů komunity (rodiny, třídy, spolku) a uvede příklady pozitivního a negativního vlivu na kvalitu sociálního klimatu (vrstevnická komunita, rodinné prostředí) z hlediska prospěšnosti zdraví Y03 - vysvětlí na příkladech přímé souvislosti mezi tělesným, duševním, sociálním zdravím a vztah mezi uspokojováním základních lidských potřeb a hodnotou zdraví; dovede posoudit různé způsoby chování lidí z hlediska odpovědnosti za vlastní zdraví i zdraví druhých a vyvozuje z nich osobní odpovědnost ve prospěch aktivní podpory zdraví Y04 - usiluje v rámci svých možností a zkušeností o aktivní podporu zdraví Y05 - vyjádří vlastní názor k problematice zdraví a diskutuje o něm v kruhu vrstevníků, rodiny i v nejbližším okolí Y10 – respektuje změny v období dospívání, vhodně na ně reaguje, kultu		- přátelství, partnerské vztahy, manželství a rodičovství - vztahy a pravidla soužití v prostředí komunity - puberta, dospívání - ochrana před přenosnými i nepřenosnými chorobami, chronickým onemocněním a úrazy	

4.9.4 9. třída

téma: Lidský organismus, dědičnost, evoluce, Výchova ke zdraví

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
B20 - určí polohu a objasní stavbu a funkci orgánů a orgánových soustav lidského těla, vysvětlí jejich vztahy B21 - orientuje se v základních vývojových stupních fylogeneze člověka B22 - objasní vznik a vývin nového jedince od početí až do stáří B23 - rozlišuje příčiny, případně příznaky běžných nemocí a uplatňuje zásady jejich prevence a léčby B01 - rozliší základní projevy a podmínky života, orientuje se v daném přehledu vývoje organismů B02 - popíše základní rozdíly mezi buňkou rostlin, živočichů a bakterií a objasní funkci základních organel B03 - rozpozná, porovná a objasní funkci základních orgánů (orgánových soustav) rostlin i živočichů B04 - třídí organismy a zařadí vybrané organismy do říší a nižších taxonomických jednotek B05 - vysvětlí podstatu pohlavního a nepohlavního rozmnožování a jeho význam z hlediska dědičnosti B06 - uvede příklady dědičnosti v praktickém životě a příklady vlivu prostředí na utváření organismů B07 - uvede na příkladech z běžného života význam virů a bakterií v přírodě i pro člověka		**Krevní oběh a srdce** - poloha funkce orgánů krevního oběhu - úloha krve jako samostatného orgánu - prevence a léčba nemocí srdce a krevního oběhu - alkohol - původ a jeho působení na člověka **Nervová soustava** - centrální a periferní nervová soustava - funkce nervové soustavy - duševní zdraví a životní styl **Rozmnožovací soustava** - princip oplodnění - vývoj a funkce rozmnožovacích orgánů - nitroděložní vývoj - postnatální vývoj - ontogenetický vývoj člověka - zodpovědný sexuální život a prevence pohlavních nemocí **Mikroskopická úroveň živé přírody** - buňka, její stavba - tkáně, orgány - dědičnost, geny, genetická informace - význam a zásady třídění organismů - viry a bakterie - podstata závislosti - co může být drogou? **Dědičnost a proměnlivost jako základní vlastnosti živé přírody** - organismus a dědičnost - dědičnost a proměnlivost	Chemie Globální výchova Výtvarná výchova

		- pohlavní a nepohlavní rozmnožování z hlediska dědičnosti a proměnlivosti **Systém a evoluce živé přírody** - podstata třídění organismů-systematika - ontogeneze a fylogeneze - evoluce organismů - pojetí původu člověka v odlišných kulturách	

téma: Výchova ke zdraví

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
Y07 - uplatňuje osvojené preventivní způsoby rozhodování, chování a jednání v souvislosti s běžnými, přenosnými, civilizačními a jinými chorobami; svěří se se zdravotním problémem a v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc Y08 - projevuje odpovědný vztah k sobě samému, k vlastnímu dospívání a pravidlům zdravého životního stylu; dobrovolně se podílí na programech podpory zdraví v rámci školy a obce Y09 - samostatně využívá osvojené kompenzační a relaxační techniky a sociální dovednosti k regeneraci organismu, překonávání únavy a předcházení stresovým situacím Y10 - optimálně reaguje na fyziologické změny v období dospívání a kultivovaně se chová k opačnému pohlaví Y11 - v souvislosti se zdravím, etikou, morálkou a životními cíli mladých lidí přijímá odpovědnost za bezpečné sexuální chování Y12 - dává do souvislostí zdravotní a		- předčasná sexuální zkušenost; těhotenství a rodičovství mladistvých; poruchy pohlavní identity - zdravotní a sociální rizika zneužívání návykových látek, patologického hráčství, práce s počítačem; návykové látky - ochrana zdraví při různých činnostech - reklamní vlivy - živelní pohromy, terorismus, globalizace podstata závislosti - co může být drogou? - předcházení úrazům, bezpečné a ohleduplné chování - první pomoc při různých poraněních	

psychosociální rizika, spojená se zneužíváním návykových látek, a životní perspektivu mladého člověka; uplatňuje osvojené sociální dovednosti a modely chování při kontaktu se sociálně patologickými jevy ve škole i mimo ni; v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc sobě nebo druhým Y13 - vyhodnotí na základě svých znalostí a zkušeností možný manipulativní vliv vrstevníků, médií, sekt; uplatňuje osvojené dovednosti komunikační obrany proti manipulaci a agresi Y14 - projevuje odpovědné chování v situacích ohrožení zdraví, osobního bezpečí, při mimořádných událostech; v případě potřeby poskytne adekvátní první pomoc			

4.10 Fyzika

4.10.1 6. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata

AKUSTIKA F18 - rozpozná ve svém okolí zdroje zvuku a kvalitativně analyzuje příhodnost daného prostředí pro šíření zvuku	- vypozoruje souvislost mezi velikostí nástroje a výškou tónu - rozlišuje tón a zvuk (hluk) - rozlišuje chvění tělesa a vnímaný zvuk, chápe jejich souvislost	- chvění jako fyzická stopa zvuku a tónu - rozdíl mezi tónem a ostatními zvuky - vztah znějících těles k výšce tónu, síle zvuku a barvě zvuku - tonální řada (alikvotní tóny), intervaly a jejich vyjádření poměrem malých celých čísel - utváření hrtanu, pozorování lidského hlasu - šíření zvuku v různých materiálech - odraz a pohlcování zvuku	Hudební výchova - historie a výroba hudebních nástrojů, hudební intervaly, rozdílné ladění, rozdílné tonální systémy v různých kulturách Přírodopis – hlasivky, ucho Matematika – počítání s poměry a zlomky Český jazyk - výslovnost, jednotlivé skupiny hlásek (retozubné, krční atd.) Dílny - výroba lyry nebo jednoduché píšťaly; příp. i modelování tvaru hrtanu
OPTIKA F26 - využívá zákona o přímočarém šíření světla ve stejnorodém optickém prostředí a zákona odrazu světla při řešení problémů a úloh	- podle zadané polohy překážky a dopadajícího světla určí polohu stínu	- protiklad světla a tmy - přirozené zdroje světla (Slunce, Měsíc, hvězdy, oheň) - svíčka a další zdroje světla - odraz světla, zrcadlo - šíření světla a překážky pro jeho šíření, světlo a stín - průhledné, průsvitné a neprůhledné prostředí - zatmění Slunce a Měsíce - příp. i barvy – kruh barev, doplňkové barvy; barva jako pigment (nátěrová hmota) vs. barva světla	OSV 1 - rozvoj pozorovacích dovedností OSV 10 - řešení problémů a rozhodovací dovednosti - pokusy, slovní úlohy Výtvarná výchova - cvičení na kontrast, perspektiva, světlo a stín v malířství Přírodopis - fyzika lidského oka bude probírána v biologii člověka v 9. třídě

TERMIKA F15 - využívá poznatky o vzájemných přeměnách různých forem energie a jejich přenosu při řešení konkrétních problémů a úloh	- uvede různé možnosti vzniku tepla (tření, spalování) - seřadí vybrané materiály podle teploty tání (např. voda, živočišný tuk, cín, případně jiné kovy) - změří teplotu - navrhne materiály vhodné pro izolaci nebo vedení nebo dobrý tepelný kontakt - určí v jakých podmínkách může dojít k omrzlinám a jak se jich máme vyvarovat	- původ tepla na zemi - protiklad tepla a chladu - tepelná roztažnost - přeměny skupenství - teplota, měření teploty - vedení tepla	Dílny - tepelné zpracování materiálů (hlína, kovářství)
MAGNETISMUS F24 - využívá prakticky poznatky o působení magnetického pole na magnet		- vlastnosti magnetu - přitahování a odpuzování magnetů - zmagnetizování materiálů - siločáry, zviditelnění magnetického pole - kompas - průmyslově vyráběné magnety - magnetické pole Země	Zeměpis - magnetické póly Země, orientace v mapě Dějepis - objevné plavby a navigace pomocí kompasu, odchylky
ELEKTROSTATIKA F22 - rozliší vodič a izolant a na základě analýzy jejich vlastností	- umí předvést jednoduché elektrostatické jevy	- elektrostatická přitažlivost a odpuzování jako jevy vznikající třením - vodiče a izolanty - napětí (velikost jiskry)	Zeměpis - meteorologie (blesk)

4.10.2 7. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata

AKUSTIKA F18 - rozpozná ve svém okolí zdroje zvuku a kvalitativně analyzuje příhodnost daného prostředí pro šíření zvuku F19 – posoudí možnosti zmenšování vlivu nadměrného hluku na životní prostředí		- hudební intervaly a jejich číselné vyjádření - šíření zvuku v různých prostředích - odraz zvuku, ozvěna - rezonanční jevy; různé hudební nástroje - hlasitost zvuku a vliv nadměrného hluku na okolní prostředí a lidské zdraví	Hudební výchova OSV 1 - rozvoj pozorovacích dovedností OSV 10 - řešení problémů a rozhodovací dovednosti - pokusy, slovní úlohy
OPTIKA F 26 - využívá zákona o přímočarém šíření světla ve stejnorodém optickém prostředí a zákona odrazu světla při řešení problémů a úloh F 27 -rozhodne ze znalosti rychlostí světla ve dvou různých prostředích, zda se světlo bude lámat ke kolmici či od kolmice, a využívá této skutečnosti při analýze průchodu světla čočkami	- zkonstruuje jednoduchý optický přístroj (dírková komora, periskop ap.)	- zákon odrazu, duté a vypuklé zrcadlo - pojem ohniska - průchod světla hranolem - zákon lomu; lom ke kolmici a od kolmice - spojná čočka, fotoaparát (v návaznosti na dírkovou komoru) - rozptylka - principy zvětšování, zmenšování prostřednictvím čoček - vady lidského zraku (krátkozrakost a dalekozrakost a možnost jejich korekce - barevné jevy vznikající při lomu světla	Dílny
MECHANIKA F08 - určí v konkrétní jednoduché situaci druhy sil působících na těleso, jejich velikosti, směry a výslednici F07 - změří velikost působící síly F10 - aplikuje poznatky o otáčivých účincích síly při řešení praktických problémů	- prakticky využívá pravidla mechaniky - je schopen uvedené jednoduché stroje popsat, navrhnout a v přiměřené míře i zkonstruovat	- páka, rameno břemene a rameno síly v různých variacích - kladka a její použití - nakloněná rovina (+ klín, šroub) - vzájemné působení těles - síla, měření síly, tíhová síla, hmotnost, měření hmotnosti - tlaková síla, tlak, tření, drsnost povrchu styčných ploch souvislost tlakové a třecí síly - skládání sil, rovnováha sil	Matematika – rovnice Dílny Chemie Tělesná výchova - cvičení na rovnováhu, mechanika lidského těla

ELEKTŘINA F20- sestaví správně podle schématu elektrický obvod a analyzuje správně schéma reálného obvodu	- sestaví jednoduchý galvanický článek - sestaví jednoduchý elektrický obvod	- jednoduchý elektrický obvod - sériové a paralelní zapojení - nebezpečí elektrického proudu, 1.pomoc	

4.10.3 8. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
KINEMATIKA F05 - rozhodne, jaký druh pohybu těleso koná vzhledem k jinému tělesu F06 - využívá s porozuměním při řešení problémů a úloh vztah mezi rychlostí, dráhou a časem u rovnoměrného pohybu těles		- klid a pohyb tělesa, dráha a rychlost - rovnoměrný a nerovnoměrný pohyb - ad akustika: rychlost zvuku	Matematika
MECHANIKA TEKUTIN F04 - využívá s porozuměním vztah mezi hustotou, hmotností a objemem při řešení praktických problémů F11 - využívá poznatky o zákonitostech tlaku v klidných tekutinách pro řešení konkrétních praktických problémů F12 - předpoví z analýzy sil působících na těleso v klidné tekutině chování tělesa v ní		- hustota (pevných, tekutých i plynných těles) - Archimédův zákon (pro vodu i pro vzduch) - hydrostatický tlak - Pascalův zákon - spojité nádoby - pumpy - atmosférický tlak - vývěva a vakuum	Zeměpis – meteorologie Dějepis – parní stroj OSV 1 - rozvoj pozorovacích dovedností OSV 10 - řešení problémů a rozhodovací dovednosti - pokusy, slovní úlohy
ELEKTŘINA, ELEKTROMAGNETISMUS F21- rozliší stejnosměrný proud od střídavého a změří elektrický proud a napětí		- tepelné účinky el. proudu - vodivost různých materiálů - magnetické účinky elektrického proudu a jejich využití:	Informatika a výpočetní technika - základní principy fungování počítačů

F23- využívá Ohmův zákon pro část obvodu při řešení praktických problémů F24 - využívá prakticky poznatky o působení magnetického pole na magnet a cívku s proudem a o vlivu změny magnetického pole v okolí cívky na vznik indukovaného napětí v ní F25 - pojí správně polovodičovou diodu		- napětí, proud, odpor a jejich měrné jednotky - vznik stejnosměrného proudu, značení - využití stejnosměrného proudu (elektromotor, dynamo) - střídavý proud - vznik střídavého proudu - střídavé napětí - bezpečnost při práci s elektrickými přístroji	Globální výchova – komunikační technika

4.10.4 9. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
MECHANIKA F07 změří velikost působící síly F08 určí v konkrétní jednoduché situaci druhy sil působících na těleso, jejich velikosti, směry a výslednici F09 využívá Newtonovy zákony pro objasňování či předvídání změn pohybu těles při působení stálé výsledné síly v jednoduchých situacích F10 aplikuje poznatky o otáčivých účincích síly při řešení praktických problémů		-moment síly -Newtonovy zákony -tření -tlaková síla	Matematika OSV 1 - rozvoj pozorovacích dovedností OSV 10 - řešení problémů a rozhodovací dovednosti - pokusy, slovní úlohy
ENERGIE F13 - určí v jednoduchých případech práci vykonanou silou a z ní určí změnu energie tělesa F14- využívá s porozuměním vztah mezi výkonem, vykonanou prací a časem F15- využívá poznatky o vzájemných přeměnách různých forem energie a jejich přenosu při řešení konkrétních problémů a úloh F16- určí v jednoduchých případech teplo přijaté či odevzdané tělesem F17 - zhodnotí výhody a nevýhody využívání různých energetických zdrojů z hlediska vlivu na životní prostředí	- vypočítá cenu elektrické energie podle výkonu spotřebiče	- pohybová a polohová energie - změny skupenství - tepelné stroje – spalovací motory - vnitřní energie - jaderná energie - ochrana před radioaktivním zářením - spotřeba energie a možnosti jejích úspor - primární zdroje energie - obnovitelné a neobnovitelném zdroje energie	Dějepis - období vědecko-technické revoluce

LÁTKY A TĚLESA F01 - změří vhodně zvolenými měřidly některé důležité fyzikální veličiny charakterizující látky a tělesa F02 - uvede konkrétní příklady jevů dokazujících, že se částice látek neustále pohybují a vzájemně na sebe působí	- chápe rozdíl mezi (atomárními) modely a skutečností - chápe, že představovaný rozklad světa na atomy a subatomární částice je jen jeden z mnoha možných rozkladů, při němž se ztrácejí mnohé jeho podstatné rysy skutečnosti	- částicová stavba látek	Chemie
F03 - předpoví, jak se změní délka či objem tělesa při dané změně jeho teploty F04 - využívá s porozuměním vztah mezi hustotou, hmotností a objemem při řešení praktických problémů			
VESMÍR Výstupy v zeměpisu 8. třída			Zeměpis

4.11 Chemie

4.11.1 7. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
Téma: Oheň - hoření látek			
Ch01 - určí společné a rozdílné vlastnosti látek	- uvede příklady chemického děje a čím se chemie zabývá - rozliší fyzikální tělesa a látky - rozpozná u běžně známých dějů, zda dochází k přeměnám látek	- hoření různých látek - produkty hoření - tavení, zplynování, spalování - užitečnost x nebezpečí ohně, zápalná teplota	OSV 1 - rozvoj pozorovacích dovedností OSV 10 - řešení problémů a rozhodovací dovednosti - pokusy, slovní úlohy

	- charakterizuje kyslík jako nezbytnou složku pro hoření látek	- hašení, principy hašení	
Téma: Bezpečnost při experimentální činnosti			
Ch02 - pracuje bezpečně s vybranými dostupnými a běžně používanými nebezpečnými látkami a hodnotí jejich rizikovost; posoudí nebezpečnost vybraných dostupných látek, se kterými zatím pracovat nesmí Ch03 - objasní nejefektivnější jednání v modelových příkladech havárie s únikem nebezpečných látek Ch26 - aplikuje znalosti o principech hašení požárů na řešení modelových situací z praxe	- zná zásady bezpečné práce v chemické pracovně, poskytne a přivolá první pomoc při úrazu - uvede příklady nebezpečných chemických látek a zásady bezpečné práce s nimi - vysvětlí princip hašení, zná telefonní číslo hasičů	- zásady bezpečné práce ve školní pracovně (laboratoři) i v běžném životě - nebezpečné látky a přípravky - varovné značky a jejich význam - mimořádné události, havárie chemických provozů, úniky nebezpečných látek	
Téma: Směsi látek – vzduch			
Ch04 - rozlišuje směsi a chemické látky Ch07 - uvede příklady oddělování složek v praxi	- rozliší různorodé a stejnorodé směsi - rozliší suspenzi, emulzi, pěnu, dým, mlhu a uvede jejich příklady v běžném životě - uvede příklady pevné, kapalné a plynné směsi - popíše, co je teplotní inverze a smog a uvede příklady zdrojů informací o čistotě ovzduší - zhodnotí vliv činnosti člověka na změny obsahu kyslíku a ozonu v plynném obalu Země	- proudění vzduchu v okolí ohně, vlastnosti plamene (pokusy se svíčkou), vztlak, podtlak, - složení vzduchu - metody oddělování složek plynných směsí - čistota ovzduší a ekologie - ozonová vrstva	ENV 2 - základní podmínky života - složení vzduchu ENV 4 - vztah člověka k prostředí - čistota ovzduší a ekologie
Téma: Vápenec, vápno			
Ch13 - rozliší výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí, provede jejich klasifikaci a zhodnotí jejich využívání Ch15 - aplikuje poznatky o faktorech	- popíše složení, vlastnosti a použití nejznámějších stavebních pojiv	- přírodní vápenec, rozklad kyselinami - od ohniště k peci - pálení vápence (laboratorní, průmyslové) - vlastnosti produktů pálení vápence (oxid vápenatý) - vydechované plyny (oxid uhličitý)	

ovlivňujících průběh chemických reakcí v praxi a při předcházení jejich nebezpečnému průběhu		- hašení vápna (hydroxid vápenatý) - kyselost a zásaditost produktů pálení a hašení - technologický cyklus stavebních materiálů, pálení, hašení, tvrdnutí	
Téma: Spalné plyny a popel			
Ch01 - určí společné a rozdílné vlastnosti látek Ch13 - rozliší výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí, provede jejich klasifikaci a zhodnotí jejich využívání Ch15 - aplikuje poznatky o faktorech ovlivňujících průběh chemických reakcí v praxi a při předcházení jejich nebezpečnému průběhu Ch16 - porovná vlastnosti a použití vybraných prakticky významných oxidů, kyselin, hydroxidů a solí a posoudí vliv významných zástupců těchto látek na životní prostředí Ch17 - vysvětlí vznik kyselých dešťů, uvede jejich vliv na životní prostředí a uvede opatření, kterými jim lze předcházet	- rozliší výchozí látky a produkty chemické reakce a určí je správně v konkrétních případech - popíše vlastnosti a použití vybraných oxidů a posoudí vliv těchto látek na životní prostředí - vysvětlí vznik kyselých dešťů, zhodnotí jejich vliv na životní prostředí a uvede příklady opatření, kterými jim lze předcházet	- síra, spalování, vlastnosti - spalné plyny, účinek na plamen - kyselinotvornost plynů a zásadotvornost popele - kyselé, zásadité a neutrální látky v přírodě - přírodní indikátory kyselosti a zásaditosti	
Téma: Silné kyseliny a zásady			

Ch03 - objasní nejefektivnější jednání v modelových příkladech havárie s únikem nebezpečných látek Ch16 - porovná vlastnosti a použití vybraných prakticky významných oxidů, kyselin, hydroxidů a solí a posoudí vliv významných zástupců těchto látek na životní prostředí Ch18 - orientuje se na stupnici pH, změří reakci roztoku univerzálním indikátorovým papírkem a uvede příklady uplatňování neutralizace v praxi	- popíše vlastnosti a použití vybraných kyselin a hydroxidů - popíše a zdůvodní bezpečné ředění jejich koncentrovaných roztoků a první pomoc při zasažení lidského těla těmito látkami - rozliší zásadité a kyselé roztoky pomocí indikátorů pH a změří pH roztoku univerzálním indikátorovým papírkem - posoudí vliv vybraných kyselin a hydroxidů (v odpadech) na životní prostředí - provede neutralizaci velmi zředěných roztoků známých kyselin a hydroxidů - rozliší, které látky patří mezi soli - připraví jednoduchým způsobem sůl - uvede příklady uplatnění solí v praxi - popíše vlastnosti, použití a význam chloridu sodného	- zásadotvorné a kyselinotvorné oxidy - kyseliny: sírová, chlorovodíková, dusičná, uhličitá, fosforečné - hydroxidy: sodný, draselný, vápenatý, amoniak - účinky kyselin a zásad, ředění, bezpečnost práce, první pomoc - neutralizace - stupnice pH, indikátory přírodní a umělé	
Téma: Výroba kovů			
Ch11 - rozlišuje chemické prvky a chemické sloučeniny a pojmy užívá ve správných souvislostech Ch13 - rozliší výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí, provede jejich klasifikaci a zhodnotí jejich využívání Ch15 - aplikuje poznatky o faktorech ovlivňujících průběh chemických reakcí v praxi a při předcházení jejich nebezpečnému průběhu Ch25 - zhodnotí využívání prvotních a druhotných surovin z hlediska trvale	- rozliší kovy a nekovy a uvede příklady vlastností a praktického využití vybraných kovů - popíše princip výroby železa a oceli a zhodnotí jejich význam pro národní hospodářství - vysvětlí pojem koroze, uvede příklady činitelů ovlivňující její rychlost, uvede způsoby ochrany ocelových výrobků před korozí - předpoví a prověří vliv různých činitelů na průběh koroze jednoduchým pokusem	- některé kovy (zlato, stříbro, rtuť, cín, měď, alkalické kovy...) - vlastnosti a využití kovů	ENV 2 - základní podmínky života - nebezpečné chemické látky ENV 4 - vztah člověka k prostředí - chemické látky a ekologie

udržitelného rozvoje na Zemi Ch27 - orientuje se v přípravě a využívání různých látek v praxi a jejich vlivech na životní prostředí a zdraví člověka			

4.11.2 8. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
Téma: Škroby			
Ch22 - orientuje se ve výchozích látkách a produktech fotosyntézy a koncových produktů biochemického zpracování, především sacharidů Ch24 - uvede příklady zdrojů sacharidů	- rozliší sacharidy od bílkovin a tuků, uvede příklady zdrojů těchto látek pro člověka a posoudí různé potraviny z hlediska obecně uznávaných zásad zdravé výživy - vysvětlí pojem biotechnologie a uvede příklady	- přírodní výskyt škrobu, vznik, získávání - mlynářství, zrno, mouka, chléb - vlastnosti škrobu a upotřebení - chemický důkaz škrobu	
Téma: Cukry			
Ch23 - určí podmínky postačující pro aktivní fotosyntézu Ch22 - orientuje se ve výchozích látkách a produktech fotosyntézy a koncových produktů biochemického zpracování, především sacharidů CH24 - uvede příklady zdrojů sacharidů	- orientuje se ve výchozích látkách a produktech dýchání a fotosyntézy - uvede podmínky pro průběh fotosyntézy a její význam pro život na Zemi	- přírodní vznik cukrů - fotosyntéza, dýchání - výroba cukru, cukrovarnictví, med, ovocné cukry - vlastnosti cukrů, rozpouštění, teplotní vliv, redukční vlastnosti - sladké látky, zdravotní účinky	
Téma: Bílkoviny			
Ch22 - orientuje se ve výchozích látkách a produktech fotosyntézy a koncových produktů biochemického zpracování, především bílkovin Ch24 - uvede příklady zdrojů bílkovin	- rozliší bílkoviny od sacharidů a tuků, uvede příklady zdrojů těchto látek pro člověka a posoudí různé potraviny z hlediska obecně uznávaných zásad zdravé výživy	- přírodní výskyt, vlastnosti, význam, - důkaz bílkovin, rozklad - chemické a fyzikální jevy, nebezpečí pro život (teplo, změna pH, těžké kovy,...)	Přírodopis
Téma: Tuky a oleje			

Ch22 - orientuje se ve výchozích látkách a produktech fotosyntézy a koncových produktů biochemického zpracování, především tuků Ch24 - uvede příklady zdrojů tuků	- rozliší tuky od sacharidů a bílkovin, uvede příklady zdrojů těchto látek pro člověka a posoudí různé potraviny z hlediska obecně uznávaných zásad zdravé výživy - uvede výchozí látky a produkty esterifikace a rozliší esterifikaci mezi ostatními typy chemických reakcí - zachází bezpečně s běžnými mycími a čistícími prostředky používanými v domácnosti	- rozpustnost, hoření - význam tuků a využití - příprava mýdel - esterifikace, zmýdelnění	Přírodopis
Téma: Stavba hmoty			
Ch10 - používá pojmy atom a molekula ve správných souvislostech Ch11 - rozlišuje chemické prvky a chemické sloučeniny a pojmy užívá ve správných souvislostech Ch12 - orientuje se v periodické soustavě chemických prvků, rozpozná vybrané kovy a nekovy a usuzuje na jejich možné vlastnosti		- stavba atomu - chemické značky - periodický systém, orientace v něm - chemické sloučeniny a jejich názvosloví - chemické vazby	Fyzika – jaderná fyzika, astronomie
Téma: Organické sloučeniny			
Ch19 – rozliší nejjednodušší uhlovodíky, uvede jejich zdroje, vlastnosti a použití Ch20 – zhodnotí užívání fosilních paliv a vyráběných paliv jako zdrojů energie a uvede příklady produktů průmyslového zpracování ropy		- uhlovodíky - paliva – ropa, uhlí, zemní plyn - průmyslově vyráběná paliva - deriváty uhlovodíků	Globální výchova

Pozn.: Téma organické sloučeniny možno zařadit do 9. ročníku.

4.11.3 9. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
Téma: Výroba kovů			
Ch13 - rozliší výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí, provede jejich klasifikaci a zhodnotí jejich využívání Ch15 - aplikuje poznatky o faktorech ovlivňujících průběh chemických reakcí v praxi a při předcházení jejich nebezpečnému průběhu Ch25 - zhodnotí využívání prvotních a druhotných surovin z hlediska trvale udržitelného rozvoje na Zemi Ch27 - orientuje se v přípravě a využívání různých látek v praxi a jejich vlivech na životní prostředí a zdraví člověka	- popíše princip výroby železa a oceli a zhodnotí jejich význam pro národní hospodářství - vysvětlí pojem koroze, uvede příklady činitelů ovlivňující její rychlost, uvede způsoby ochrany ocelových výrobků před korozí - předpoví a prověří vliv různých činitelů na průběh koroze jednoduchým pokusem	- kování, kalení, tvrdost, pružnost - zušlechťování kovů (litina, ocel) - výroba železa ve vysoké peci - spalování, oxidace, redukce - děje exotermní a endotermní - suroviny pro získávání kovů (Cu, Sn, Pb, Zn, Fe...) - oxidačně-redukční procesy výroby kovů	ENV 2 - základní podmínky života ENV 4 - vztah člověka k prostředí - obnovitelné zdroje - rozhovor
Téma: Redoxní procesy			
Ch13 - rozliší výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí, provede jejich klasifikaci a zhodnotí jejich využívání Ch15 - aplikuje poznatky o faktorech ovlivňujících průběh chemických reakcí v praxi a při předcházení jejich nebezpečnému průběhu Ch25 - zhodnotí využívání prvotních a druhotných surovin z hlediska trvale udržitelného rozvoje na Zemi Ch27 - orientuje se v přípravě a využívání různých látek v praxi a jejich vlivech na životní prostředí a zdraví člověka	- vysvětlí pojmy oxidace a redukce - určí, které ze známých reakcí patří mezi redoxní reakce - rozliší podstatu galvanických článků a elektrolýzy a uvede příklady jejich použití	- elektrolýza - elektrochemické reakce kovů - galvanický článek, akumulátor - ionizace, vodivost roztoků solí - oxidace a redukce a jejich využití	Fyzika

Téma: Stavba hmoty			
Ch10 - používá pojmy atom a molekula ve správných souvislostech Ch11 - rozlišuje chemické prvky a chemické sloučeniny a pojmy užívá ve správných souvislostech Ch12 - orientuje se v periodické soustavě chemických prvků, rozpozná vybrané kovy a nekovy a usuzuje na jejich možné vlastnosti	- popíše složení atomu - používá značky a názvy vybraných chemických prvků - používá pojmy: chemická látky, chemický prvek, chemická sloučenina a chemická vazby ve správných souvislostech - rozliší chemickou značku prvku a chemický vzorec sloučeniny - vysvětlí, co udává protonové číslo - vyhledá v tabulkách názvy prvků ke známým (daným) protonovým číslům a zapíše správně ke značce prvku protonové číslo - rozliší periody a skupiny v periodické soustavě chemických prvků a vyhledá známé prvky s podobnými vlastnostmi - určí oxidační číslo atomů prvků v oxidech, sulfidech, halogenidech a hydroxidech a solích vybraných kyselin - napíše z názvů vzorce oxidů, sulfidů, halogenidů a hydroxidů a naopak	- stavba atomu - chemické značky - periodický systém, orientace v něm - chemické sloučeniny a jejich názvosloví - chemické vazby	Fyzika
Téma: Chemické reakce			
Ch13 - rozliší výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí, provede jejich klasifikaci a zhodnotí jejich využívání Ch14 - přečte chemické rovnice a s užitím zákona zachování hmotnosti vypočítá hmotnost výchozí látky nebo produktu Ch15 - aplikuje poznatky o faktorech ovlivňujících průběh chemických reakcí v praxi a při předcházení jejich nebezpečnému	- zapíše jednoduchými chemickými rovnicemi vybrané chemické děje - přečte zápis chemické rovnice s užitím názvů vybraných chemických látek - rozliší, které ze známých reakcí jsou exotermické a které endotermické - provede jednoduché chemické reakce ve školní laboratoři (pracovně)	- zápis reakcí chemickou rovnicí - zákon o zachování hmotnosti - vlivy na rychlost reakce a její průběh (teplota, koncentrace, katalyzátor) - jednoduché reakce: neutralizace, tvrdnutí malty - složitější reakce: fotosyntéza, vnitřní dýchání, esterifikace, zmýdelňování, redoxní reakce	OSV 1 - pozorování, zápis chemické rovnice OSV 10 - řešení problémů a rozhodovací dovednosti

průběhu	- aplikuje poznatky o vlivu teploty, míchání a plošného obsahu povrchu látky na rychlost např. rozpouštění látky při vysvětlování známých situací z běžného života		
Téma: Chemické výpočty			
Ch05 - vypočítá složení roztoků, připraví prakticky roztok daného složení	- vypočítá složení roztoku (hmotnostní zlomek rozpuštěné látky) a připraví roztok o požadovaném složení - uvede zákon zachování hmotnosti pro chemické reakce a využije ho při řešení chemických úloh - odhadne výsledky a vypočítá úlohy s užitím chemických rovnic	- výpočty složení látek - výpočty složení směsí, koncentrace - výpočty reakčního poměru - pojem molu	Matematika
Téma: Chemické látky v životě člověka			
Ch25 - zhodnotí využívání prvotních a druhotných surovin z hlediska trvale udržitelného rozvoje na Zemi Ch27 - orientuje se v přípravě a využívání různých látek v praxi a jejich vlivech na životní prostředí a zdraví člověka	- rozliší plasty od dalších látek, uvede příklady jejich názvů, vlastností a použití - posoudí vliv používání plastů na životní prostředí - rozliší přírodní a syntetická vlákna a uvede výhody a nevýhody jejich používání - uvede příklady volně a nezákonně prodávaných drog a popíše příklady následků, kterými se vystavuje jejich konzument - uvede význam průmyslových hnojiv a posoudí jejich vliv na životní prostředí - uvede příklady prvotních a druhotných surovin pro chemické výroby a zhodnotí je z hlediska udržitelného rozvoje	- plasty a syntetická vlákna - léčiva, jedy, návykové látky - průmyslová hnojiva - detergenty - chemický průmysl v ČR	Globální výchova Zeměpis

Téma: Voda Ch08 - rozliší různé druhy vody a uvede příklady jejich výskytu a použití Ch09 - uvede příklady znečišťování vody a vzduchu v pracovním prostředí a domácnosti, navrhne nejvhodnější preventivní opatření a způsoby likvidace znečištění Ch06 - vysvětlí základní faktory ovlivňující rozpouštění pevných látek Ch07 - navrhne postupy a prakticky provede oddělování složek směsí o známém složení	- zhodnotí ekonomický a ekologický význam recyklace odpadů - doloží na příkladech význam chemických výrob pro ekonomiku a pro člověka- rozezná a uvede názvy vody v plynném, kapalném a pevném skupenství - uvede základní vlastnosti vody a její využití v praxi - rozliší vodu destilovanou, pitnou, užitkovou, odpadní a uvede příklady jejich výskytu a použití - uvede princip výroby pitné vody ve vodárnách - vysvětlí koloběh vody v přírodě a zhodnotí jeho význam pro život na Zemi - zjistí a uvede příklady znečištění vody a vzduchu v přírodě i v domácnosti - vysvětlí rozdíl mezi měkkou a tvrdou vodou - použije v souvislostech správně pojmy: složka roztoku, rozpuštěná látka, rozpouštědlo, rozpustnost, koncentrace, zředěný, nasycený a nenasycený roztok - sestaví jednoduchou filtrační aparaturu a provede filtraci - navrhne postup oddělení složek směsí v běžném životě	- voda destilovaná, pitná, užitková, odpadní, mořská - čistota vody a ekologie (výroba pitné vody) - rozpouštění látek, rozpouštědla, roztoky - nasycený a nenasycený roztok - směsi, druhy směsí, stejnorodé a různorodé - metody oddělování složek směsí - krystaly a pěstování krystalů	
Téma: Kvašení			
Ch21 - rozliší vybrané deriváty uhlovodíků, uvede jejich zdroje, vlastnosti a použití	- rozliší metanol, etanol, fenol a uvede vlastnosti a příklady využití těchto látek - popíše jednoduchou destilační	- alkoholy, využití, nebezpečí - další deriváty uhlovodíků, použití	

	aparaturu a vysvětlí princip destilace		
Téma: Chemické reakce			
Ch13 - rozliší výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí, provede jejich klasifikaci a zhodnotí jejich využívání Ch14 - přečte chemické rovnice a s užitím zákona zachování hmotnosti vypočítá hmotnost výchozí látky nebo produktu Ch15 - aplikuje poznatky o faktorech ovlivňujících průběh chemických reakcí v praxi a při předcházení jejich nebezpečnému průběhu	- zapíše jednoduchými chemickými rovnicemi vybrané chemické děje - přečte zápis chemické rovnice s užitím názvů vybraných chemických látek - rozliší, které ze známých reakcí jsou exotermické a které endotermické - provede jednoduché chemické reakce ve školní laboratoři (pracovně) - aplikuje poznatky o vlivu teploty, míchání a plošného obsahu povrchu látky na rychlost např. rozpouštění látky při vysvětlování známých situací z běžného života	- zápis reakcí chemickou rovnicí - zákon o zachování hmotnosti - vlivy na rychlost reakce a její průběh (teplota, koncentrace, katalyzátor) - jednoduché reakce: neutralizace, tvrdnutí malty - složitější reakce: fotosyntéza, vnitřní dýchání, esterifikace, zmýdelňování, redoxní reakce	

Poznámka: Názvosloví lze rozdělit do ročníků např. 7. tř.: základní prvky, 8. tř.: většina prvků + oxidy, sulfidy, halogenidy, kyseliny a zásady (návaznost na mineralogii), 9. tř.: soli kyselin, strukturní vzorce organické. chemie, aby toho nebylo moc najednou.
Jednoduché rovnice je možno brát již v 8. třídě v návaznosti na mat. rovnice ze 7. třídy.
Výroba kovů může být zařazena ještě v 8. ročníku, naopak Kvašení, Organická chemie a Dřevo, uhlí zemní plyn až v 9. ročníku dle délky epochy.

4.12 Zeměpis

4.12.1 6. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
Z05 - zhodnotí postavení Země ve vesmíru a srovnává podstatné vlastnosti Země s ostatními tělesy sluneční soustavy Z06 - prokáže na konkrétních příkladech tvar	Základní vhled - rozšiřování znalostí v dalších ročnících	- Slunce a vesmír - planeta Země - zemský povrch a jeho tvary	Fyzika Přírodopis Hudební výchova

planety Země, zhodnotí důsledky pohybů Země na život lidí a organismů Z07 - rozlišuje a porovnává složky a prvky přírodní sféry, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost, rozeznává, pojmenuje a klasifikuje tvary zemského povrchu Z08 - porovná působení vnitřních a vnějších procesů v přírodní sféře a jejich vliv na přírodu a na lidskou společnost Z03 - přiměřeně hodnotí geografické objekty, jevy a procesy v krajinné sféře, jejich určité pravidelnosti, zákonitosti a odlišnosti, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost, rozeznává hranice (bariéry) mezi podstatnými prostorovými složkami v krajině		- světadíly a oceány - glóbus a mapa - časová pásma, datové hranice - klimatické poměry, teplotní pásy, geografické a vegetační pásy - krajinná sféra a její základní části, vliv krajiny na život lidí, přírodní složky - krajiny a jejich vzájemná souvislost, přírodní společenstva - přírodní a společenské prostředí - geografická poloha a rozloha světadílů a oceánů, klimatické poměry - suchozemské biomy - vodní biomy - ochrana životního prostředí, ekologie, environmentální výchova	Výtvarná výchova Dějepis Globální výchova MUL 1, MUL 2, MUL 3, MUL 4, MUL 5 DEM 2, DEM 4 GLO 1, GLO 2, GLO 3 ENV 1, ENV 2, ENV 3, ENV 4
Z09 - rozlišuje zásadní přírodní a společenské atributy jako kritéria pro vymezení, ohraničení a lokalizaci regionů světa Z10 - lokalizuje na mapách světadíly, oceány a makroregiony světa podle zvolených kritérií, srovnává jejich postavení, rozvojová jádra a periferní zóny Z11 - porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti, potenciál a bariéry jednotlivých světadílů, oceánů, vybraných makroregionů světa a vybraných (modelových) států Z01 - organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a		- přírodní hranice mezi Evropou a Asií - Evropa – polarity kontinentu - členitost, charakteristika reliéfu, přírodní a klimatické poměry - vodstvo - přírodní a hospodářské poměry různých krajin - společenské poměry, zvyklosti, politické dělení oblastí, obyvatelstvo	GLO 1, GLO 2, GLO 3 DEM 2, DEM 4 Dějepis Český jazyk

dalších informačních zdrojů Z02 - používá s porozuměním základní geografickou, topografickou a kartografickou terminologii			
Z27 - ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu Z28 - aplikuje v terénu praktické postupy při pozorování, zobrazování a hodnocení krajiny Z29 - uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu ve volné přírodě		- pozorování v krajině - práce s mapou, orientace - exkurze	
B25 - objasní vliv jednotlivých sfér Země na vznik a trvání života B26 - rozpozná podle charakteristických vlastností vybrané nerosty a horniny s použitím určovacích pomůcek B30 - uvede pozorování význam vlivu podnebí a počasí na rozvoj různých ekosystémů a charakterizuje mimořádné události způsobené výkyvy počasí a dalšími přírodními jevy, jejich doprovodné jevy a možné dopady i ochranu před nimi B35 - aplikuje praktické metody poznávání přírody B36 - dodržuje základní pravidla bezpečnosti práce a chování při poznávání živé a neživé přírody		- horniny vyvřelé, usazené a přeměněné - základní minerály a nerosty - práce s geologickou mapou - geologické exkurze do blízkého okolí - podle možností návštěva muzea s geologickou expozicí nebo dílny na zpracování drah - složení, vlastnosti a význam půdy - geologické změny, vznik života	

Pozn.:Je možné nejdříve probrat „starý svět“ (Evropa, Afrika, Asie) a potom „nový svět“ (Amerika, Austrálie).

4.12.2 7. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
Z09 - rozlišuje zásadní přírodní a společenské atributy jako kritéria pro vymezení, ohraničení	vybere a použije prakticky informace	Afrika, Amerika - objevné plavby - přehled přírodních poměrů, geologie, reliéf,	ENV 1, ENV 2, ENV 3, ENV 4

a lokalizaci regionů světa Z10 - lokalizuje na mapách světadíly, oceány a makroregiony světa podle zvolených kritérií, srovnává jejich postavení, rozvojová jádra a periferní zóny Z12 - zvažuje, jaké změny ve vybraných regionech světa nastaly, nastávají, mohou nastat a co je příčinou zásadních změn v nich Z01 - organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných informačních zdrojů Z02 - používá s porozuměním základní geografickou, topografickou a kartografickou terminologii Z19 - Porovnává různé krajiny jako součást pevninské části krajinné sféry, rozlišuje na konkrétních příkladech specifické znaky a funkce krajin	obsažené ve školních atlasech či jiných zdrojích vysvětlí základní geografické, topografické a kartografické pojmy	surovinové zdroje, přírodní zvláštnosti, problematika životního prostředí - vodstvo, podnebí hlavní podnebné pásy - podnebí a počasí ve vztahu k životu – význam vody a teploty prostředí pro život, ochrana a využití přírodních zdrojů, význam jednotlivých vrstev ovzduší pro život, vlivy znečištěného ovzduší a klimatických změn na živé organismy a na člověka - jednotlivé státy a rozdíly mezi nimi, důležitá - střediska a hlavní města (pamětné zvládnutí) - vzájemné ovlivňování civilizací a kultur - práce s atlasem a mapou, praktická topografie, - zeměpisné souřadnice, měřítko a obsah map - životopisy významných badatelů, cestovatelů	GLO 1, GLO 2, GLO 3 DEM 2, DEM 3, DEM 4 MUL 1,MUL 2, MUL 3, MUL 4, MUL 5 Dějepis Přírodopis Český jazyk Matematika Globální výchova Hudební výchova Výtvarná výchova

4.12.3 8. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
Z13 - posoudí na přiměřené úrovni prostorovou organizaci světové populace, její rozložení, strukturu, růst, pohyby a dynamiku růstu a pohybů, zhodnotí na vybraných příkladech mozaiku multikulturního světa Z12 - zvažuje, jaké změny ve vybraných regionech světa nastaly, nastávají, mohou nastat a co je příčinou zásadních změn v nich Z14 - posoudí, jak přírodní podmínky souvisí s funkcí lidského sídla, pojmenuje obecné		Asie, Austrálie - národy, jazyky a náboženství, lidská sídla - kulturní zvláštnosti jednotlivých národů - rasy a rasové otázky, aktuální problémy současnosti, civilizační vlivy - krajinotvorní činitelé a krajinotvorné procesy, typy krajin a jejich využití - pevnina a ostrovní části, vulkanismus, zemětřesení - hlavní zemědělské oblasti světa, pěstování	GLO 1 - Evropa a svět nás zajímá - život dětí v Asii a Austrálii, zvyky a tradice národů GLO 2 - Objevujeme Evropu a svět GLO 3 - Jsme Evropané - poznáváme kulturní odlišnosti jiných národů

základní geografické znaky sídel podobných a odlišných znaků Z18 - lokalizuje na mapách jednotlivých světadílů hlavní aktuální geopolitické změny a politické problémy v konkrétních světových regionech		zemědělských plodin a chov hospodářského zvířectva, lesní a vodní hospodářství	DEM 2 - Občan, občanská společnost a stát DEM 3 - formy participace občanů v politickém životě - aktuální problémy současnosti v konkrétních světových regionech MUL 1 - Kulturní diferenciace MUL 2 - Lidské vztahy - vzájemné obohacování kultur. MUL 3, MUL 4, MUL 5 MED 1 ENV 1, ENV 2, ENV 3, ENV 4 Dějepis Globální výchova Český jazyk Hudební výchova Výtvarná výchova Přírodopis
Z22 - uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivost O22 - rozlišuje nejčastější typy a formy států a na příkladech porovná jejich znaky		- hlavní průmyslové oblasti světa, zdroje nerostných surovin, rozdělení a rozmístění průmyslových odvětví - rozmístění, proces dobývání a využívání světových přírodních zdrojů - příčiny a důsledky ničení neobnovitelných zdrojů	

Z15 - zhodnotí přiměřeně strukturu, složky a funkce světového hospodářství, lokalizuje na mapách hlavní světové surovinové a energetické zdroje Z16 - porovnává předpoklady a hlavní faktory pro územní rozmístění hospodářských aktivit vlivů na životní prostředí O08 - objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám O09 - rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické Z17 - porovnává státy světa a zájmové integrace států světa na základě		- dopady těžby hornin a minerálů na zdraví lidí, zdraví jiných organismů a ekosystémů - výhody a nevýhody různých způsobů získávání energie - využívání dostupné půdy	
B32 - Rozlišuje a uvede příklady systémů organismů – populace, společenstva, ekosystémy a objasní na základě příkladu základní princip existence živých a neživých složek ekosystému B33 - Vysvětlí podstatu jednoduchých potravních řetězců v různých ekosystémech a zhodnotí jejich význam B34 - uvede příklady kladných i záporných vlivů člověka na životní prostředí a příklady narušení rovnováhy ekosystému		-vztahy mezi organismy a prostředím -populace -společenstva -rozšíření organismů na Zemi	ENV 1, ENV 2, ENV 3, ENV 4
F28 – objasní pomocí poznatků o gravitačních silách pohyb planet kolem Slunce a měsíců planet kolem planet F29 - odliší hvězdu od planety na základě jejich vlastností		- pozorování oblohy, souhvězdí, Měsíce od geocentrismu až k heliocentrismu - Měsíc a jeho fáze, vliv na zemské procesy - Slunce, sluneční čas - Sluneční soustava, planety, galaxie - oběžné dráhy hvězd, heliocentrické dráhy planet - vztah slunečního oběhu a klimatických změn	Fyzika

		- významní astronomové	

4.12.4 9. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
Z22 - vymezí a lokalizuje místní oblast (region) podle bydliště nebo školy Z23 - hodnotí na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu, možnosti dalšího rozvoje, přiměřeně analyzuje vazby místního regionu k vyšším územním celkům Z24 - hodnotí a porovnává na přiměřené úrovni polohu, přírodní poměry, přírodní zdroje, lidský a hospodářský potenciál České republiky v evropském a světovém kontextu Z25 - lokalizuje na mapách jednotlivé kraje České republiky a hlavní jádrové a periferní oblasti z hlediska osídlení a hospodářských aktivit Z26 - uvádí příklady účasti a působnosti České republiky ve světových mezinárodních a nadnárodních institucích, organizacích a integracích států O01 - objasní účel důležitých symbolů našeho státu a způsoby jejich používání O23 - rozlišuje a porovnává úkoly jednotlivých složek státní moci ČR i jejich orgánů a institucí, uvede příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů a státu O24 - objasní výhody demokratického způsobu řízení státu pro každodenní život občanů O32 - Popíše vliv začlenění ČR do EU na		- ČR na mapě Evropy, sousední státy - obyvatelstvo a sídla, společnost a kultura - hospodářství, průmyslová odvětví - administrativní členění, oblasti ČR a jejich specifika - hlavní město Praha a jiná důležitá centra - společenské a správní struktury - přírodní podmínky ČR, problematika ochrany přírody a životního prostředí	GLO 1 - Evropa a svět nás zajímá - vztah ČR a Evropy - diskuse GLO 2 - Objevujeme Evropu a svět - státní a evropské symboly, Den Evropy, životní styl a vzdělávání mladých Evropanů, Naše vlast a Evropa, GLO 3 - Jsme Evropané - cestování - instituce EU, problematika dětí a mládeže DEM 2 - Občan a občanská společnost - práva a povinnosti občana, listina základních práv svobod občana, základní principy a hodnoty dem. systému, principy soužití s minoritami, příčiny nedorozumění a konfliktů MUL 3 - Etnický původ - postavení národnostních menšin, projevy rasové nesnášenlivosti MUL 5 - princi sociálního smíru a solidarity - diskriminace, předsudky vůči etnickým skupinám,

každodenní život občanů, uvede příklady práv občanů ČR v rámci EU i možných způsobů jejich uplatnění O33 - Uvede některé významné mezinárodní organizace a společenství, k nimž má vztah ČR, posoudí jejich význam ve světovém dění a popíše výhody spolupráce mezi státy			otázka lidských práv Globální výchova, Dějepis
Z13 - posoudí na přiměřené úrovni prostorovou organizaci světové populace, její rozložení, strukturu, růst, pohyby a dynamiku růstu a pohybů, zhodnotí na vybraných příkladech mozaiku multikulturního světa Z14 - posoudí, jak přírodní podmínky souvisí s funkcí lidského sídla, pojmenuje obecné základní geografické znaky sídel		- aktuální změny na mapě - světová populace - spolupráce zemí světa (světové hospodářství, světový trh a mezinárodní obchod) - globalizační společenské, politické a hospodářské procesy - doprava a spoje, služby, rekreace a cestovní ruch, sídelní systémy, urbanizace	MED 2 - interpretace vztahu mediálních sdělení a reality - vztah mediálního sdělení a sociální zkušenosti, pěstování nezaujatého postoje
Z15 - zhodnotí přiměřeně strukturu, složky a funkce světového hospodářství, lokalizuje na mapách hlavní světové surovinové a energetické zdroje Z16 - porovnává předpoklady a hlavní faktory pro územní rozmístění hospodářských aktivit Z17 - porovnává státy světa a zájmové integrace států světa na základě podobných a odlišných znaků Z18 - lokalizuje na mapách jednotlivých světadílů hlavní aktuální geopolitické změny a politické problémy v konkrétních světových regionech Z21- uvádí na vybraných př. závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí		- společenská, politická a hospodářská seskupení států světa - globální problémy, způsoby a možnosti řešení, alternativy - dopady globálních změn na organismy a jejich prostředí - udržitelný růst a rozvoj - vliv osobního životního stylu k nápomoci nebo oddálení dosažení stavu „udržitelného rozvoje“ - osobní, společenské a globální akce za obnovení zdraví planety - mimořádné události způsobené přírodními vlivy – příčiny vzniku mimořádných událostí, přírodní světové katastrofy, nejčastější mimořádné přírodní události v ČR (povodně, větrné bouře, sněhové kalamity, laviny, náledí) a ochrana před nimi	Globální výchova ENV 1 - ekosystémy - udržitelný růst a rozvoj ENV 2 - Základní podmínky života a životní styl ENV 3 - Lidské aktivity a problémy životního prostředí - globalizace ENV 4 - Vztah člověka a prostředí - chování jednotlivců a skupiny

Z01 - organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů Z04 - vytváří a využívá osobní myšlenková (mentální) schémata a myšlenkové (mentální) mapy pro orientaci v konkrétních regionech, pro prostorové vnímání a hodnocení míst, objektů, jevů a procesů v nich, pro vytváření postojů k okolnímu světu		- složky životního prostředí - krajina a životní prostředí z historického i dnešního pohledu člověka v něm a z hlediska jeho možností utvářet budoucnost - společenské a hospodářské vlivy na krajinu a životní prostředí - trvale udržitelný růst a rozvoj - ochrana přírody a životního prostředí - globální ekologické a environmentální problémy lidstva - osobní, společenské a globální akce za obnovení zdraví planety	
Z19 - porovnává různé krajiny jako součást pevninské části krajinné sféry, rozlišuje na konkrétních příkladech specifické znaky a funkce krajin Z20 - uvádí konkrétní příklady přírodních a kulturních krajinných složek a prvků, prostorové rozmístění hlavních ekosystémů (biomů) Z21 - uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí Z27 - ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu Z28 - aplikuje v terénu praktické postupy při pozorování, zobrazování a hodnocení krajiny Z29 - uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině v modelových situacích zásady bezpečného chování a jednání při mimořádných událostech		- pozorování v krajině, exkurze	
B25 - objasní vliv jednotlivých sfér Země na vznik a trvání života B26 -rozpozná podle charakteristických		- podoba a rozdělení moří a pevnin na Zemi od kontinentálního driftu k tektonice desek	Fyzika Přírodopis

vlastností vybrané nerosty a horniny s použitím určovacích pomůcek B28 - porovná význam půdotvorných činitelů pro vznik půdy, rozlišuje hlavní půdní typy a půdní druhy v naší přírodě B29 - rozlišuje jednotlivá geologická období podle charakteristických znaků B30 - uvede na základě pozorování význam vlivu podnebí a počasí na rozvoj a udržení života na Zemi		- Wegenerova teorie tektoniky - různost forem exogenních a endogenních geologických procesů a sil - nauka o horninách, rytmické procesy při jejich tvorbě (vyvřelé horniny, usazeniny, metamorfozované horniny; sedimentace a eroze) - geologické vrstvy jako svědkové minulých zemských věků, zemské dějiny - fáze vrásnění Evropy - morfologie a vznik mladých zvrásněných pohoří (geologie Alp jako příklad vzniku mladého pohoří) - sféry Země: od litosféry ke stratosféře	

4.13 Hudební výchova

4.13.1 1. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
h01 - zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase.	- zpívá (za podpory společenství) podle svých dispozic intonačně čistě jednohlasé písně.	**Vokální a pohybové činnosti** Jednohlasé písně odpovídající kvintové náladě (pentatonické), písně s latentní tóninou a volným rytmem, melodie písní cca v rozsahu d-a, může být postupně rozšiřován. Písně doprovázet jednoduchými, přirozenými pohyby, jednoduché kolové tance změnami směru tam a zpět procvičovat nevědomě uchopení hudební formy Procvičování jednoduchých rytmů nápodobou, taktování na dvě a tři doby **Instrumentální činnosti**	
h02 - rytmizuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem.	- provádí jednoduché improvizace k vytvoření nálady, doprovodí příběh.		OSV3 – Seberegulace společný zpěv OSV5 – Kreativita – pohybové vyjádření hudby OSV7 – Mezilidské vztahy - naslouchání OSV8- Komunikace – hudební gesta

h03 - využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře.	- využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře. - hraje podle svých dispozic na flétnu jednoduché písně a využívá k tomu dosud získané elementární schopnosti správného dýchání.	Hra na flétnu (správné uvolněné držení nástroje , seznámení se zněmím prvních tónů, cvičení pro správné dýchání a tvoření tónů, jazykolamy , cvičení správného nasazení jazykem) Hra již známých jednoduchých písní navazující na vokální činnosti a cvičení) Realizace a improvizace doprovodů k příběhům pomocí melodických nástrojů (kantely, metalofony, dřevěné ozvučné mlýnky). **Poslechové činnosti** Rozlišení výšky tónů. Procvičování schopnosti ztišit se a naslouchat. Generální pauza (okamžité zmlknutí) – jako cvičení pozornosti	
h04 - reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie.	- doprovází realizaci hudby vhodným pohybem.		Český jazyk

4.13.2 2. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
h01 - zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase.	- zpívá (za podpory společenství) podle svých dispozic intonačně čistě v jednohlase.	**Vokální a pohybové činnosti** Rozšíření dosavadního jednohlasého písňového repertoáru. Rozšiřování hlasového rozsahu, dechová a intonační cvičení vycházející z obrazů (příběhů), z kvalit a nálad. Provázení písní přirozeným pohybem, tance k ročním obdobím, kolové hry (např. lidové). Procvičování složitějších rytmů bez vázanosti na takt. **Instrumentální činnosti** Hra na flétnu (upevňování návyků správného dýchání a tvoření tónu, prstová cvičení prostřednictvím vhodně volených písní).	OSV3 – Seberegulace společný zpěv OSV5 – Kreativita – pohybové vyjádření hudby OSV7 – Mezilidské vztahy - naslouchání OSV8- Komunikace – hudební gesta
h02 - rytmizuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem.	- realizuje formou nápodoby a improvizuje složitější rytmy bez vázanosti k taktu.		

h03 - využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře.	- hraje podle svých dispozic na flétnu složitější písně a využívá k tomu dosavadních získaných dechových návyků.	Realizace doprovodů k příběhům či hrám na melodicko-rytmické a rytmické nástroje, první seznámení s rytmickými nástroji. Improvizované hudební rozhovory s užitím nástroje či hlasu k vyjádření nálady nebo charakteru zvířat v bajkách. **Poslechové činnosti** Vědomí výška tónu a melodie. Procvičování schopnosti ztišit se a naslouchat.	
			Český jazyk
h04 - reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie.	- vyjadřuje pohybem směr melodie. - rozlišuje výšku a hloubku tónů z hlediska prostorového.		

4.13.3 3. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
h01 - zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase.	- zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě v jednohlase písně s pevně danou tóninou, při zpěvu využívá dosavadní získané hlasové a technické dovednosti.	**Vokální činnosti** Zpěv písní v jednohlase s pevně danou tóninou. Zvětšování repertoáru lidových písní (doporučen Gregoriánský chorál) Počátek zavádění dvojhlasu v souladu s historickým vývojem. Jednoduché kánony Péče o hlas (rozšiřování rozsahu, cvičení dechu, procvičování intonace a síly tónu). Témata písní se váží k ročníkovému tématu a tématům hlavního vyučování, jsou využívána témata i prvních dvou ročníků. **Instrumentální činnosti** Hra na sopránovou zobcovou flétnu vhodně volenými písněmi a cvičeními, realizace písní v návaznosti na vokální činnosti, realizace prvního dvojhlasu také v návaznosti na vokální činnosti. Hra na rytmické a jiné melodické nástroje (instrumentální práce ve skupinách, cvičení bdělosti při střídání skupin, realizace improvizovaných doprovodů k písním, předehry, dohry). **Pohybové činnosti** Tance (rozšíření repertoáru prvních dvou ročníků), proplétání. Procvičování jednoduchých rytmů vázaných na takt a metrum.	OSV3 – Seberegulace společný zpěv OSV5 – Kreativita – pohybové vyjádření hudby OSV7 – Mezilidské vztahy - naslouchání OSV8- Komunikace – hudební gesta
h02 - rytmizuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem.	- zpívá ve skupině jeden z hlasů jednoduchého kánonu.		MUL3 – Etnický původ – hudba různých národů
h03 - využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře.	- hraje na flétnu jednoduché písně s pevně danou tóninou, využívá při tom získaných dechových a technických dovedností.		Člověk a svět (epocha řemesel)
h04 - reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie.	- vyjadřuje pohybem výšku, sílu a délku tónu, metrum. - Rozumí gestu pro začátek a konec tónu, učí se samostatně předvést		
h05 - rozlišuje jednotlivé kvality tónů, rozpozná výrazné tempové a dynamické změny v proudu znějící hudby.	- se orientuje v řadě tónů první oktávy.		

		Prožívání výšky, síly, délky tónu pomocí pohybu. **Poslechové činnosti** Poslechové hry (převádění výšky, síly a délky tónu a metra do vědomí). Rozvíjení schopnosti naslouchat např. pomocí poslechu skladeb nacvičených v individuální nástrojové výuce. **Hudební teorie** Úvod do psaní not - stupnice C-dur	
h06 - rozpozná v proudu znějící hudby některé hudební nástroje, odliší hudbu vokální, instrumentální a vokálně instrumentální.	- upozorní v proudu znějící hudby na výrazné dynamické změny, dokáže rozpoznat hudbu vokální od vokálně instrumentální.		

4.13.4 4. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
h07 - zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase či dvojhlase v durových i mollových tóninách a při zpěvu využívá získané pěvecké dovednosti.		**Vokální činnosti** Bohaté prožití malé a velké tercie jako příprava puberty Individuální a společná realizace lidových, vandrovních, řemeslnických a umělých písní. Rozvíjení vícehlasu (složitější kánony, první vícehlas v terciích). Péče o hlas (rozšiřování rozsahu, cvičení dechu, procvičování intonace a síly tónu). **Instrumentální činnosti** Rozvíjení schopností ve hře na zobcovou flétnu (hra písní v tóninách D dur, G dur, F dur, prstová cvičení na základě vhodně volených písní). Hra na flétnu podle notového zápisu (jednoduché a složitější kánony, písně v souladu s vokální činností). Realizace předeher, meziher a doher (na flétnu či jiné	Člověk a svět OSV3 – Seberegulace společný zpěv OSV5 – Kreativita – pohybové vyjádření hudby OSV7 – Mezilidské vztahy - naslouchání OSV8- Komunikace – hudební gesta
h12 - rozpozná v proudu znějící hudby některé z užitých hudebních výrazových prostředků, upozorní na metrorytmické, tempové, dynamické i zřetelné harmonické změny.	- upozorní v proudu znějící hudby na tempové a rytmické změny.		MUL3 – Hudba různých národů

h09 - využívá na základě svých hudebních schopností a dovedností jednoduché popřípadě složitější hudební nástroje k doprovodné hře i k reprodukci jednoduchých motivů skladeb a písní.	- realizuje hrou na flétnu na základě svých dispozic ve skupině (popřípadě i samostatně) jednoduché i složitější kánony. - provádí v rámci svých individuálních dispozic jednoduché předehry, mezihry a dohry (na flétnu, na rytmické nebo jiné melodické nástroje).	melodické nástroje, na rytmické a rytmicko-melodické nástroje). Společné muzicírování s využitím individuálních nástrojů jednotlivých dětí i skupin. Střídání, přesnost nástupů a cvičení bdělosti. **Poslechové činnosti** Prožívání a poslech jednoduchých forem písní (např. pomocí realizace doprovodu k nim pomocí různých typů nástrojů nebo realizace jednotlivých částí různými pěveckými skupinami), zvědomování dané formy. Uchopování intervalů prostřednictvím poslechu. Rozdíl mezi dechovými a smyčcovými nástroji a seznámení se s dalšími skupinami nástrojů. **Hudebně-pohybové činnosti** Procvičování složitějších rytmů vázaných na takt. Rozšíření repertoáru již známých tanců.	
h08 - realizuje podle svých individuálních schopností a dovedností (zpěvem, hrou, tancem, doprovodnou hrou) jednoduchou melodii či píseň zapsanou pomocí not.	- se orientuje se v zápisu jednoduché písně a podle svých individuálních schopností a dovedností ji realizuje.		
h10 - rozpozná hudební formu jednoduché písně či skladby.	- rozliší jednotlivé části jednoduché hudební formy.		

h13 - ztvárňuje hudbu pohybem s využitím tanečních kroků, na základě individuálních schopností a dovedností vytváří pohybové improvizace.	- ztvárňuje hudbu pohybem pomocí probraných tanečních kroků.	**Hudební teorie** Přechod od vnitřního prožitku k notám , zavedení notového sešitu Úvod do výuky intervalů (například pomocí klaviatury) Vědomé uchopení délek not a taktu v notovém zápisu, taktování. vyprávění epizod, krátkých příběhů ze života známých umělců.	Matematika (zlomky)

4.13.5 5. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
h07 - zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase či dvojhlase v durových i mollových tóninách a při zpěvu využívá získané pěvecké dovednosti.	- zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase a dvojhlase v durových i mollových tóninách a při zpěvu využívá dosavadní získané pěvecké návyky.	**Vokální činnosti** Zpěv písní a skladeb v dur a moll. Zpěv písní s návazností na ročníkové téma – starověké Řecko. Péče o hlas (rozšiřování rozsahu, cvičení dechu, procvičování intonace a síly tónu). **Instrumentální činnosti** Hra na flétnu (dvojhlasé a tříhlasé polyfonní skladby, jednoduché harmonické homofonní skladby). Nácvik hry z “partitury” (notového zápisu s více systémy). Realizace jednoduchých improvizací. **Poslechové činnosti** Prožívání, poslech a pozorování metrorytmických prostředků v řeckých tancích. Rytmické diktáty. Zvědomování kvality tónů, dynamiky, metra, tempa a jiných výrazových prostředků na základě realizace a poslechu živě realizovaných skladeb. Poslech písní a jednoduchých skladeb a zvědomování jejich formy. Poslech intervalů. **Hudebně-pohybové činnosti** Pohybové improvizace k hudbě, naznačení nálady	OSV3 – Seberegulace společný zpěv OSV5 – Kreativita – pohybové vyjádření hudby OSV7 – Mezilidské vztahy - naslouchání OSV8- Komunikace – hudební gesta
h08 - realizuje podle svých individuálních schopností a dovedností (zpěvem, hrou, tancem, doprovodnou hrou) jednoduchou melodii či píseň zapsanou pomocí not.	- orientuje se v zápisu jednoduché skladby nebo písně a podle svých dispozic jej realizuje hlasem.		MUL3 – Etnický původ – hudba různých národů
h09 - využívá na základě svých hudebních schopností a dovedností jednoduché popřípadě složitější hudební nástroje k doprovodné hře i k reprodukci jednoduchých motivů skladeb a písní.	- využívá na základě svých individuálních schopností a dovedností jednoduché popřípadě i složitější hudební nástroje (flétna, individuální nástroj) k doprovodné (popřípadě i sólové) hře i k reprodukci jednoduchých motivů skladeb.		
h11 - vytváří v rámci svých individuálních dispozic jednoduché předehry, mezihry a dohry a provádí elementární hudební improvizace.	- provádí v rámci svých individuálních dispozic elementární hudební improvizace.		
h13 - rozpozná hudební formu jednoduché písně či skladby.			

h10 - rozpozná v proudu znějící hudby některé z užitých hudebních výrazových prostředků, upozorní na metrorytmické, tempové, dynamické i zřetelné harmonické změny.	- rozpozná v proudu znějící hudby některé z užitých hudebních výrazových prostředků, upozorní i na zřetelné harmonické změny.	k příběhu s návazností na ročníkové téma. Řecké tance. **Hudební teorie** Pozorování a poznávání různých typů kánonů skrze realizaci a poslech (možnost grafického znázorňování 2-3 hlasých kánonů v partituře) Durové stupnice a tóniny do dvou křížků a béček, intervaly, kvintový kruh. Obrazně pojatá výuka forem (např. malá a velká písňová forma, rondo atd.).	Dějepis
h13 - ztvárňuje hudbu pohybem s využitím tanečních kroků, na základě individuálních schopností a dovedností vytváří pohybové improvizace.	- na základě svých individuálních schopností a dovedností vytváří pohybové improvizace a ztvárňuje hudbu pohybem s využitím tanečních kroků.		

4.13.6 6. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
H02 - uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, umí ocenit kvalitní vokální projev druhého.	- zpívá probrané evropské a národní lidové i umělé písně dle svých individuálních dispozic intonačně čistě a s náležitou výslovností.	**Vokální činnosti** Zpěv evropských i národních lidových a umělých písní (jedno- i vícehlas). Intonace zejména v mollových tóninách. **Instrumentální činnosti** Hra melodií z období klasicismu na sopránovou (popř. tenorovou či altovou) flétnu. Hra evropských lidových písní v poloze vhodné pro flétny. Improvizace v durových, ale hlavně v mollových tóninách (flétny, klavír, aj.). **Poslechové činnosti** Rozlišení dur a moll tóniny v jednotlivých skladbách	
H03 - reprodukuje na základě svých individuálních hudebních schopností a dovedností různé motivy, témata i části skladeb, vytváří a volí jednoduché doprovody, provádí jednoduché hudební improvizace. H04 – realizuje podle svých individuálních schopností a dovedností písně a skladby různých stylů a žánrů	- na flétnu dle svých dispozic reprodukuje skladby období klasicismu a jiné skladby a písně, orientuje se v notovém zápisu těchto skladeb. - dle svých individuálních dispozic intonuje a hraje z listu durové a mollové melodie.		

H05 - rozpozná některé z tanců různých stylových období, zvolí vhodný typ hudebně pohybových prvků k poslouchané hudbě a na základě individuálních hudebních schopností a pohybové vyspělosti předvede jednoduchou pohybovou vazbu.	- je společně s ostatními schopen doprovodit vhodnými tanečními kroky hudbu určenou k tanci, rozpozná některé z tanců různých stylových období.	hraných a zpívaných skladbách a písních. Cvičení schopnosti rozpoznat (popř. i vytvořit) vhodnou harmonizaci jednoduchých melodií. **Hudebně-pohybové činnosti** Ke znějící hudbě (tanec, zpěvohra) reprodukovat a později i samostatně vymyslet vhodná pohybová schémata a taneční kroky, cvičit jejich přesné zakreslování). **Hudební teorie** Mollové tóniny a stupnice do dvou křížků a béček, akustika. Zvládnutí transpozice, přepis notového záznamu do jiné tóniny Nauka o hudebních formách (např. sonátová forma, druhy forem v opeře). Dějiny hudby: někteří skladatelé období baroka a klasicismu.	OSV5 – Kreativita - improvizační cvičení OSV9 – Kooperace – společná hra na flétnu, zpěv
H07 - zařadí na základě individuálních schopností a získaných vědomostí slyšenou hudbu do stylového období a porovnává ji z hlediska její slohové a stylové příslušnosti s dalšími skladbami.	- je schopen rozpoznat probrané hudební formy.		
H06 - orientuje se v proudu znějící hudby, vnímá užité hudebně výrazové prostředky a charakteristické sémantické prvky, chápe jejich význam v hudbě a na základě toho přistupuje k hudebnímu dílu jako k logicky utvářenému celku.	- je schopen pojmenovat základní intervaly. - zná základní fakta o životě a díle probraných klasicistních skladatelů. - chápe proces tvorby, přenosu a příjmu zvuků a tónů. - je schopen rozpoznat durovou a mollovou melodii.		Dějepis Fyzika - akustika

4.13.7 7. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
H06 - se orientuje v proudu znějící hudby, vnímá užité hudebně výrazové prostředky a charakteristické sémantické prvky, chápe jejich význam v hudbě a na základě toho přistupuje k hudebnímu dílu jako k logicky utvářenému celku.	- zná životy a díla významných skladatelů období klasicismu. - přesně určuje intervaly.	**Vokální činnosti** Zpěv písní cizích zemí. Zpěv balad (pokud možno obsahujících dialog). Intonace v durových a mollových tóninách. Přesné zachycení dynamiky a rytmu písně. Instrumentální činnosti Hra z listu a reprodukce vícehlasých skladeb, písní cizích zemí. **Poslechové činnosti** Žáci sledují ukázky z děl klasiků a na elementární úrovni provádí jejich formální a harmonický rozbor. **Hudebně pohybové činnosti** Pohybový doprovod znějící hudby pomocí tanečních kroků. Reakce na změny v proudu znějící hudby (tempové, dynamické, harmonické, melodické). **Hudební teorie** Intervaly a jejich přesné určení (čisté, velké, malé). Základní harmonické funkce jako spodní a vrchní kvinta(doporučení - využití klavíru) Nauka o hudebních formách (např. písňová forma, melodram). Vztah dur – moll. Dějiny hudby: život a dílo významných skladatelů období klasicismu.	
H01 - využívá své individuální hudební schopnosti a dovednosti při hudebních aktivitách.	- na základě svých individuálních dispozic hraje na zobcové flétny jednoduché i vícehlasé písně a skladby.		
H02 - uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu, zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, umí ocenit kvalitní vokální projev druhého.	- dle svých individuálních dispozic samostatně intonuje a s přesným zachycením dynamiky a rytmu zpívá dané písně.		MUL1 – Kulturní diferenciace – národní písně MUL2 – Lidské vztahy – nálada MUL4- Multikulturalita – hudba spojuje národy
H03 - reprodukuje na základě svých individuálních hudebních schopností a dovedností různé motivy, témata i části skladeb, vytváří a volí jednoduché doprovody, provádí jednoduché hudební improvizace. H04 – realizuje podle svých individuálních schopností a dovedností písně a skladby různých stylů a žánrů	- na základě individuálních schopností vytváří jednoduché doprovody k písním a skladbám (flétny, zpěv, klavír).		OSV5 – Kreativita – improvizační hry

H07 - zařadí na základě individuálních schopností a získaných vědomostí slyšenou hudbu do stylového období a porovnává ji z hlediska její slohové a stylové příslušnosti s dalšími skladbami.	- je schopen sledovat jednoduché skladby (k disposici může mít notový zápis), popsat jejich náladu a na elementární úrovni je porovnat.		Dějepis

4.13.8 8. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
H06 - orientuje se v proudu znějící hudby, vnímá užité hudebně výrazové prostředky a charakteristické sémantické prvky, chápe jejich význam v hudbě a na základě toho přistupuje k hudebnímu dílu jako k logicky utvářenému celku.	- má základní přehled o všech hudebních nástrojích a jejich postavení v orchestru. - zná základní fakta ze života a díla hudebních skladatelů období romantismu.	**Vokální činnosti** Péče o mutující hlasy (hlasová hygiena). Písně o smrti, balady. Písně s kritickým či satirickým obsahem. Písně s kontrastem dur-moll. Písně se silným rytmickým akcentem. Uvedené písně v jedno- i vícehlase. **Instrumentální činnosti** Hra z listu a reprodukce vícehlasých skladeb na flétny (sopránové, altové, tenorové či basové). Rytmická improvizace na různé nástroje. **Poslechové činnosti** Poslech skladeb a písní období romantismu a jejich rozbor **Hudební teorie** Rozlišení melodií na “pravé” a “nepravé”. Rytmické a melodické diktáty. Nauka o hudebních nástrojích: přehled hudebních nástrojů a jejich poloh a postavení v orchestru. Dějiny hudby: biografie skladatelů romantismu a zejména jejich existenční zápasy.	MUL1 – Kulturní diferenciace – národní písně MUL2 – Lidské vztahy – nálada MUL4- Multikulturalita – hudba spojuje národy
H02 - uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, umí ocenit kvalitní vokální projev druhého.	- dle svých individuálních dispozic zpívá s náležitou dynamikou, přesným rytmem a intonačně čistě písně doby romantismu, složitější kánony a jiné písně ve dvou- a vícehlasé úpravě s doprovodem a a capella.		OSV5 – Kreativita – improvizační hry
H03 - reprodukuje na základě svých individuálních hudebních schopností a dovedností různé motivy, témata i části skladeb, vytváří a volí jednoduché doprovody, provádí jednoduché hudební improvizace. H04 – realizuje podle svých individuálních schopností a dovedností písně a skladby různých stylů a žánrů	- na základě svých dispozic hraje z listu či reprodukuje vícehlasé skladby na flétny a do své hry je schopen zařadit prvky improvizace.		Dějepis
H07 - zařadí na základě individuálních schopností a získaných vědomostí slyšenou hudbu do stylového období a porovnává ji z hlediska její slohové a stylové příslušnosti s dalšími skladbami.	- dokáže slovně charakterizovat slyšené hudební dílo a přibližně určit dobu a hudební formu, ve které je dílo napsáno. - dokáže sestavit program koncertu		

H01 - využívá své individuální hudební schopnosti a dovednosti při hudebních aktivitách.	- využívá své individuální hudební schopnosti a dovednosti při hudebních aktivitách. - vytvoří v některém textovém nebo prezentačním programu pozvánku na hudební představení.		MED7 – práce v realizačním týmu - divadlo

4.13.9 9. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
H01 - využívá své individuální hudební schopnosti a dovednosti při hudebních aktivitách.		**Vokální činnosti** Péče o hlas a jeho rozsah a jeho reflexe. Rozšíření repertoáru jednohlasých a sborových písní o nové lidové a umělé písně. Písně pop-music. **Instrumentální činnosti** Tvorba instrumentálního doprovodu pro hudebně dramatické projevy. Vyjadřování hudebních (rytmické, dynamické, melodické, tempové) a nehudebních představ pomocí hry na nástroj. **Poslechové činnosti** Návštěva koncertu či operního představení (zejména díla klasická), jejich příprava i následný rozbor díla i uměleckého zážitku. Popis, porovnání a slohové i stylové zařazení děl. Popis současné hudby a rozhovor o ní na základě vlastních zážitků. **Hudební teorie** Opakování hudební teorie z předchozích ročníků hudební formy: kánon, fuga, suita. Populární hudba a jazz (vývoj a současný stav). Biografie hudebních skladatelů (vedle sebe postavit např. Bacha a Händela, Mozarta a Beethovena).	MUL1 – Kulturní diferenciace – národní písně MUL2 – Lidské vztahy – nálada MUL4- Multikulturalita – hudba spojuje národy
H02 - uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, umí ocenit kvalitní vokální projev druhého.	- zná svůj hlasový rozsah a snaží se ho s pomocí učitele dále rozšiřovat. - je dle svých sluchových dispozic schopen vokální projev svůj i svých spolu-ů reflektovat, popřípadě i korigovat pomocí transposice melodií do svého hlasového rozsahu. - umí dle svých individuálních dispozic zazpívat probrané jedno- i vícehlasé lidové i umělé písně s doprovodem i a capella.		OSV5 – Kreativita – improvizační hry
H03 - reprodukuje na základě svých individuálních hudebních schopností a dovedností různé motivy, témata i části skladeb, vytváří a volí jednoduché doprovody, provádí jednoduché hudební improvizace. H04 – realizuje podle svých individuálních schopností a dovedností písně a skladby různých stylů a žánrů	- umí dle svých individuálních dispozic vytvořit jednoduchý instrumentální doprovod pro hudebně dramatické projevy (div. hra, pantomima, improvizace).		

H07 - zařadí na základě individuálních schopností a získaných vědomostí slyšenou hudbu do stylového období a porovnává ji z hlediska její slohové a stylové příslušnosti s dalšími skladbami.	- je schopen svými slovy popsat hudební dílo, zařadit ho do určitého slohového období a porovnat ho s jinými relevantními hudebními díly.	Hledání historických a jiných souvislostí hudby s ostatními uměními a v oblasti styku hudby se společností.	
H06 - orientuje se v proudu znějící hudby, vnímá užité hudebně výrazové prostředky a charakteristické sémantické prvky, chápe jejich význam v hudbě a na základě toho přistupuje k hudebnímu dílu jako k logicky utvářenému celku.	- chápe jednotlivé styly a žánry, jejich funkce vzhledem k životu jedince a společnosti. - zná hudební formy (zejména fugy, kánonu, suity). - má základní znalosti o vývoji a současném stavu populární hudby.		
H08 - vyhledává souvislosti mezi hudbou a jinými druhy umění.	- umí nalézt historické i jiné souvislosti hudby s ostatními uměními a v oblasti styku hudby se společností.		

4.14 Výtvarná výchova

4.14.1 1. stupeň - 1. období

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
v01 - rozpoznává a pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření (linie, tvary, objemy, barvy, objekty); porovnává je a třídí na základě odlišností vycházejících z jeho zkušeností, vjemů, zážitků a představ v02- v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace v03 - vyjadřuje rozdíly při vnímání události různými smysly a pro jejich vizuálně obrazné vyjádření volí vhodné prostředky v04 - interpretuje podle svých schopností různá vizuálně obrazná vyjádření; odlišné interpretace porovnává se svojí dosavadní zkušeností v05 - na základě vlastní zkušenosti nalézá a do komunikace zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil	- proniká do světa barev, má morální prožitek kvality základní barvy - sleduje vznik nové barvy, prožívá hry s barvou - kresebně vyjadřuje zejména témata vyučování (vosk. pastel, barevná skvrna) - má základní zkušenost s prostorovým utvářením modelováním - umí se správně slovně vyjádřit ke svému malovanému, kreslenému, modelovanému dílu - se učí vidět a porovnávat - pojmenovává pomůcky a výtvarný materiál, umí je připravit a uklidit, má správný úchop štětce, voskového bloku a pastelu	**Malování** Bezpředmětná témata spojená s vyprávěním pohádek, bajek, legend a příběhů. Vyjádření základních elementů a kvalit barvou: země, vzduch, světlo a temnota, teplo a chlad, slabý, silný, dobrý, zlý,…. Barva ohraničená – rozplynulá, světlá – tmavá, studená – teplá, uvnitř – kolem. Technika mokré do mokrého, akvarelové barvy **Kresba** Tématická kresba a formování linií má těžiště v hlavním vyučování. Cvičení na souhru ruky a oka. Kresba voskovým pastelem vychází z barevné skvrny bez pevné kontury. Kresba podle předlohy na tabuli. **Modelování** Modelování s hlínou a voskem. Zážitek účinku tlaku na měkkou hmotu, proměny formy. **1.ročník** **Malování** Příběhy barev. Úvod do techniky mokré do mokrého Primární barvy: poznávání kvality 1 barvy, v kombinaci 2 barev poznávání vlastností a vztahů mezi barevnými	OSV1, OSV2, OSV4, OSV5, OSV11 ENV1, ENV2, ENV3, ENV4 Mezipředmětové vztahy - se všemi předměty hlavního vyučování (Český jazyk, Matematika, Formy, Člověk a svět)

		plochami **Kresba** Kresba voskovými pastely provází témata hlavního vyučování, barevné plochy, linie vytváří hranice mezi sousedními plochami **Modelování** Seznámení s technikou modelování se včelím voskem **2. ročník** **Malování** Cvičení a společná pozorování zaměřená na zkušenosti s barevnými kontrasty a souzvuky barev Vznik sekundárních barev mícháním základních Cvičení barevných záměn **Kresba** Kresba voskovými pastely provází témata hlavního vyučování, barevné plochy, linie vzniká jako hranice mezi sousedními plochami **Modelování** Práce s včelím voskem **3. ročník** **Malování** Primární barvy vznikají ze světla a temnoty. Sekundární barvy – míchání primárních barev Stupňování barev oběma směry na barevném kruhu (barevné příběhy) **Kresba** Kresba voskovými pastely provází témata hlavního vyučování, barevné plochy, linie vzniká jako hranice mezi sousedními plochami **Modelování** Práce s keramickou hlínou	Člověk a svět

		K tématu stavby domu možno modelovat typy obydlí.	

4.14.2 1. stupeň - 2. období

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
v06 - při vlastních tvůrčích činnostech pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření; porovnává je na základě vztahů (světlostní poměry, barevné kontrasty, proporční vztahy a jiné) v07 - užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a barevné plochy; v objemovém vyjádření modelování a skulpturální postup; v prostorovém vyjádření uspořádání prvků ve vztahu k vlastnímu tělu i jako nezávislý model v08 - při tvorbě vizuálně obrazných vyjádření se vědomě zaměřuje na projevení vlastních životních zkušeností i na tvorbu vyjádření, která mají komunikační účinky pro jeho nejbližší sociální vztahy v09 - nalézá vhodné prostředky pro vizuálně obrazná vyjádření vzniklá na základě vztahu zrakového vnímání k vnímání dalšími smysly; uplatňuje je v plošné, objemové i prostorové tvorbě v10 - osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření; pro vyjádření nových i neobvyklých pocitů a prožitků svobodně volí a kombinuje prostředky (včetně prostředků a postupů současného výtvarného umění) v11 - porovnává různé interpretace vizuálně	- postupně zvládá formovat barevnou skvrnu - při míchání barev cíleně předpokládá vznik nové barvy,využívá barevného kontrastu k odlišení popředí a pozadí - uplatňuje své malířské a kreslířské dovednosti při ztvárnění témat hlavního vyučování - umí zvolit vhodnou barvu k vyjádření odpovídající nálady a vlastnosti - má základní modelářské zkušenosti práce s model.hlínou, papírovinou apod. - slovně vyjadřuje své pocity, učí se třídit, porovnávat a pozorovat a tuto interpretaci uplatnit ve svém výtvarném projevu - je schopný stále větší trpělivosti a pečlivosti při kresbě forem - samostatně připravuje, uklízí a pečuje o výtvarné pomůcky	**Malování** Umělecké „doznívání“ přijatých obsahů hlavního vyučování (nauka o zvířatech, nauka o rostlinách, mineralogie, dějepis, zeměpis) Spojování čistě barevného projevu s formou, barevná stopa je sušší. Minerály, rostliny, zvířata v barevném okolí – živlu vzduchu, vody, země (který barva pomáhá procítit). Prožívání proměny v průběhu roku: náměty svátků a přírody. Zeměpisné mapy jako příležitost k uchopení škály hnědých a zelených barev. Mytologická témata **Kresba** Mytologická a vyprávěcí témata: volně i do sešitu pastelem (podle představy nebo na základě předlohy) **Modelování** Opakování utváření základních tvarů. Jednoduchá zvířata. Hory a údolí. Dějepisné náměty a mytologie (možno práce na společné scéně). **4. ročník** **Malování** Tvary zvířat vzniklé z barvy. Mytologické náměty. Ve společných rozhovorech se učit prostřednictvím vlastností barev (dynamiky, síly) vyjadřovat a chápat	OSV1, OSV2, OSV4, OSV5 ENV1, ENV2, ENV3, ENV4 MED7 Mezipředmětové vztahy - se všemi předměty hlavního vyučování, možno i uměleckými předměty

obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace v12 - nalézá a do komunikace v sociálních vztazích zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil		přírodní tvary. **Kresba** Mytologická a vyprávěcí témata: volně i do sešitu pastelem (podle představy nebo na základě předlohy) Křížené a proplétané formy – v souvislosti s vyprávěcími tématy motivy keltských, karolinských a langobardských ornamentálních motivů. **Modelování** Jednoduchá tělesa - koule „z hloubky dlaně“ Zvířata přetvarováním z koule. **5. ročník** **Malování** Nálady z říše rostlin. Rozlišování barevných kvalit („růžově červená“, „zeleň břízy“ apod.) Vědomější vypracování jemných odstínů a ladění barev. V rozhovorech pozorovat rozdíl mezi „náhodným“ výsledkem a vědomým, hledajícím barevně diferencovaným cvičením. **Kresba** Mytologická a vyprávěcí témata: volně i do sešitu pastelem (podle představy nebo na základě předlohy) Formy z řecké a etruské kultury. **Modelování** V souvislosti s naukou o rostlinách – z koule nebo z elipsoidu formy pupenů, plodů a rostlinných tvarů – jako procítění pohybu růstu. Tvarování užitných předmětů (Řecko).	

4.14.3 2. stupeň

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
V01 - vybírá, vytváří a pojmenovává co nejširší škálu prvků vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů; uplatňuje je pro vyjádření vlastních zkušeností, vjemů, představ a poznatků; variuje různé vlastnosti prvků a jejich vztahů pro získání osobitých výsledků V02 - užívá vizuálně obrazná vyjádření k zaznamenání vizuálních zkušeností, zkušeností získaných ostatními smysly a k zaznamenání podnětů z představ a fantazie V03 - užívá prostředky pro zachycení jevů a procesů v proměnách a vztazích; k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění a digitálních médiích - počítačová grafika, fotografie, video, animace V04 - vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobité vyjádření; porovnává a hodnotí jeho účinky s účinky již existujících i běžně užívaných vizuálně obrazných vyjádřeních V05 - rozliší působení vizuálně obrazného vyjádření v rovině smyslového účinku, v rovině subjektivního účinku a v rovině sociálně utvářeného i symbolického obsahu V06 - interpretuje umělecká vizuálně obrazná vyjádření současnosti i minulosti; vychází při tom ze svých znalostí historických souvislostí i z osobních zkušeností a prožitků V07 - porovnává na konkrétních příkladech	- má základní dovednosti v kresbě, malbě a modelování, je schopen použít určité metody současného výtvarného. vyjádření a je schopen realizovat svůj záměr - v souladu s potřebami dalších (např. přírodovědných) oborů se vyvíjí ve správném pozorování všedních objektů a přírodnin - nebojí se do základního zadání vstoupit svou kreativitou - dokáže porovnávat a hodnotit vzniklé výtvarné práce a objektivně vyjádřit své pocity, doprovodit svoji práci slovně - cíleně a vědomě používá malířské a kreslířské pomůcky - samostatně kreslí podle jednoduché předlohy a podle jednoduchých objektů - zajímá se o kulturní projevy a památky, dokáže svá pozorování vyjádřit, viděné hodnotit a porovnávat - podílí se na aktivitách, které výtvarně doplňují činnost školy	Postupné „osvobozování“ úkolů výtvarné výchovy od obsahů hlavního vyučování, i když je má učitel stále na zřeteli. **Malování** Technika vrstveného malování Úvod do perspektivy barev. Malba šedými a hnědými barvami, indigem. **Kresba** Těžištěm je černobílá kresba: technika šrafování, zesilování, zeslabování, uchopení škály šedých, cvičení modelace šrafováním. Nauka o stínech. Úvod do perspektivy (přes perspektivu barev). Podoba hranatého a oblého tělesa. Technika dynamického kreslení. Složitější formy vycházející z výtvarného umění a geometrie „volné ruky“ Kresba podle modelu: jednoduchá zátiší, proměny v přírodě, podle předlohy průhledy ze tmy do světla (architektura), předlohy rytin. Techniky: kresba uhlem,perem, dřívkem, lavírování, linoryt Práce s PC – spojování krátkých textů s kresbou, cvičení kompozice (totéž i ručním uměleckým způsobem) **Modelování** Utváření přesných geometrických forem, modelování jako součást hlavního vyučování (např. biologie) **Užité umění** Spojování výtvarného vyjádření s krátkým textem (oznámení, plakát, ilustrace k básni apod.) Pomoc při instalaci výstav, účast na výtvarných iniciativách (soutěže). Besedy o umění. Návštěvy výstav.	OSV2, OSV5 ENV1, ENV2, ENV3, ENV4 GLO1, GLO2, GLO3 MED7 Mezipředmětové vztahy - možno se všemi předměty hlavního vyučování, možno i s dalšími uměleckými předměty Globální výchova Informatika a výpočetní technika Informatika a výpočetní

různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření; vysvětluje své postoje k nim s vědomím osobní, společenské a kulturní podmíněnosti svých hodnotových soudů V08 - ověřuje komunikační účinky vybraných, upravených či samostatně vytvořených vizuálně obrazných vyjádření v sociálních vztazích; nalézá vhodnou formu pro jejich prezentaci		**6. ročník** **Malování** Vznik šedé a černé z primárních a sekundárních barev – témata z přírodopisu a mineralogie. Studie stínů možno převádět do barvy. **Kreslení** Volná kresebná cvičení s uhlem k světlotmavému vytvoření plochy, různé druhy šrafury. (Koule, válec, kužel-jako prostorová tělesa v závislosti na různém dopadu světla) Kombinace těles vrhající stíny. **Modelování** Témata z přírodopisu a zeměpisu – např. plastické formy pohoří, krystalů Volné plastické studie **7. ročník** **Malování** Technika vrstvení barev Barevná perspektiva **Kreslení** Nauka o projekci a stínu, průniky těles. Perspektiva středová, „ptačí“, „žabí“ s více úběžníky se zřetelem na rozložení světla a stínu Studie reálných objektů, např. budov, vnitřních prostor **Modelování** Modely prostorových těles v souvislosti s naukou o projekci a stínu. Proměny geometrických těles. Plastické studie lidských postav. **8. ročník** **Malování** Technika vrstvení barev - prohloubení Studie přírody prováděné v různých technikách Převádění černobílé kompozice na barevnou fantazii a naopak	technika Fyzika

		Kreslení Kopie černobílých předloh – studií, rytin Počátek nauky o proporcích, zlatý řez jako tajemství kompozice **Modelování** Plastické studie elementů, temperamentů, pohybu a gest lidských postav. **9. ročník** **Malování** Technické zdokonalení poznaných technik, experiment. Malba indigem, šedými a hnědými barvami. **Kreslení** Cvičení schopnosti vnímat umělecké a přírodní formy, smyslová činnost ve spojení s volní činností. Samostatnost při volbě techniky Cvičení na dosažení rovnováhy na ploše, různé druhy tvoření plochy. Příbuzné organické a kubické formy. Světelné účinky v krajinných náladách. Kreslení v plenéru, použití skic k volné kompozici. Grafické techniky Užitá tvorba	Fyzika

4.15 Tělesná výchova

4.15.1 1. – 3. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
t01 - spojuje pravidelnou každodenní pohybovou činnost se zdravím a využívá nabízené příležitosti.		Chůze, běh, přirozený pohyb v přírodě: skoky, přeskoky, zdolávání nerovností. Příprava organismu – příprava před pohybovou činností, uklidnění po zátěži, napínací a protahovací cvičení. Rozvoj různých forem rychlosti, vytrvalosti, síly, pohyblivosti, koordinace pohybu prostřednictvím cvičení ve formě hry.	OSV1 – Rozvoj poznávacích schopností – poznáváme svoje tělo OSV2 – Sebepoznání a sebepojetí – Já a moje třída OSV3 – Seberegulace a sebeorganizace – pravidla při hrách OSV7 - Mezilidské vztahy – Budování společenství
t02 - zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině; usiluje o jejich zlepšení.		Pohybové hry: kolové hry, hry na honěnou, hry se zpěvy a rolemi. Rytmické a kondiční formy cvičení pro děti: vyjádření rytmu, slova a melodie pohybem, jednoduché tance. Průpravné úpoly – přetahy. Základy gymnastiky – průpravná cvičení, cvičení s náčiním: švihadla, míčky a jiné drobné náčiní – skákání přes lano, švihadlo, chytání a házení míčů. Akrobacie – průpravná cvičení ke kotoulům, atd. Turistika a pobyt v přírodě – přesun do terénu a chování v dopravních prostředcích při přesunu, chůze v terénu, táboření, ochrana přírody	

		Plavání – (základní plavecká výuka) hygiena plavání, adaptace na vodní prostředí, základní plavecké dovednosti, jeden plavecký způsob (plavecká technika), prvky sebezáchrany a dopomoci tonoucímu. Bruslení (podle podmínek) základní techniky pohybu bruslích, hry na sněhu a na ledě.	
t03 - spolupracuje při jednoduchých týmových pohybových činnostech a soutěžích. t05 - reaguje na základní pokyny a povely k osvojované činnosti a její organizaci.	- spolupracuje při společných pohybových aktivitách.	Pohybové hry a činnosti.	
t04 - ve známých prostorech školy žák uplatňuje hlavní zásady hygieny a bezpečnosti při pohybových činnostech.		Hygiena při TV – hygiena pohybových činností a cvičebního prostředí, vhodné oblečení a obutí pro pohybové aktivity. Bezpečnost při pohybových činnostech – organizace a bezpečnost cvičebního prostoru, bezpečnost v šatnách a umyvárnách, bezpečná příprava a ukládání nářadí, náčiní a pomůcek, první pomoc v podmínkách TV.	
zt01 - uplatňuje správné způsoby držení těla v různých polohách a pracovních činnostech; zaujímá správné základní cvičební polohy. zt02 - zvládá jednoduchá speciální cvičení související s vlastním oslabením.		Cvičení. Korektivní a speciální vyrovnávací cvičení jako prevence zařazovat do přípravy před pohybovou činností nebo do uklidnění po zátěži.	

4.15.2 4. – 5. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
t06 - podílí se na realizaci pravidelného pohybového režimu; uplatňuje kondičně zaměřené činnosti; projevuje přiměřenou samostatnost a vůli po zlepšení úrovně své zdatnosti.	- využívá získaných pohybových dovedností i mimo rámec TV a snaží si vylepšovat nevědomě svou kondici.	Od jednoduchých pohybových her (přípravných) přechází k hrám s jednoduchými pravidly ve skupině.	OSV1 – Rozvoj poznávacích schopností – poznáváme svoje tělo OSV2 – Sebepoznání a sebepojetí – Já a moje

			třída OSV3 – Seberegulace a sebeorganizace – pravidla při hrách OSV7 - Mezilidské vztahy – Budování společenství
t07 - zařazuje do pohybového režimu korektivní cvičení, především v souvislosti s jednostrannou zátěží nebo vlastním svalovým oslabením.	- zařazuje pravidelně a preventivně speciální vyrovnávací cvičení související se zdravotním oslabením.	Přípravná a relaxační cvičení.	
t08 - zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti; vytváří varianty osvojených pohybových her.		Pohybové hry: honičky s náčiním a s překážkami, běžecké hry, krátké štafety propojené s fantazií. Základy gymnastiky: průpravná cvičení na nářadí jako hra a postupný přechod k jednotlivým cvikům, kombinace různých druhů nářadí, rovnovážná cvičení, Akrobacie: kotoul vpřed a vzad, stoj na rukou a přemet stranou – vše s dopomocí, hra. Rytmické a kondiční formy cvičení: Bothmerova gymnastika od kruhových her k vlastnímu cvičení, 4.tř. ¾ rytmus, 5.tř. 4/4 rytmus – rytmická obměna mezi lehkými a těžkými skoky, tance v daných rytmech,. Cvičení se švihadlem, míčem a drobným náčiním – rytmicky, s obměnami v lehkých kombinacích. Průpravné úpoly: přetahy a přetlaky. Základy atletiky: rychlý běh, starty, motivovaný vytrvalý běh, skoky do dálky nebo do výšky, hod míčkem. Základy sportovních her: házení a chytání míče, manipulace s pálkou a jiným herním náčiním. Jednoduché formy míčových her a přechod k hrám s jednoduchými pravidly: vybíjená, košíková,	

		přehazovaná, házená, florbal,. pálkovaná,… Turistika a pobyt v přírodě – přesun do terénu a chování v dopravních prostředcích při přesunu, chůze v terénu, táboření, ochrana přírody Plavání –plavecké dovednosti, jeden plavecký způsob (plavecká technika), prvky sebezáchrany a dopomoci tonoucímu Lyžování, bruslení (podle podmínek školy) – hry na sněhu a na ledě, základní techniky pohybu na lyžích a bruslích další pohybové činnosti (podle podmínek školy a zájmu žáků)	
t09 - uplatňuje pravidla hygieny a bezpečného chování v běžném sportovním prostředí; adekvátně reaguje v situaci úrazu spolu-a. t10 - jednoduše zhodnotí kvalitu pohybové činnosti spolu-a a reaguje na pokyny k vlastnímu provedení pohybové činnosti. t11 - jedná v duchu fair play: dodržuje pravidla her a soutěží, pozná a označí zjevné přestupky proti pravidlům a adekvátně na ně reaguje; respektuje při pohybových činnostech opačné pohlaví. t12 - užívá při pohybové činnosti základní osvojované tělocvičné názvosloví. t13 - zorganizuje nenáročné pohybové činnosti a soutěže na úrovni třídy. t14 - změří základní pohybové výkony a porovná je s předchozími výsledky.	- pozoruje pohybové činností spolu-ů a provádí vlastních činností na základě pokynů učitele. - postupně si osvojuje tělocvičné názvosloví. - organizuje nenáročné pohybové činnosti a soutěže na úrovni třídy. - hodnotí úroveň pohybových výkonů po skončení cvičení.	Sportovní hry. Pohybová cvičení. Rozcvička.	
t15 - se orientuje v informačních zdrojích o pohybových aktivitách a sportovních akcích ve škole i v místě bydliště; samostatně získá potřebné informace.		Informační část hodin.	

zt03 - zařazuje pravidelně do svého pohybového režimu speciální vyrovnávací cvičení související s vlastním oslabením v optimálním počtu opakování. zt05 - upozorní samostatně na činnosti (prostředí), které jsou v rozporu s jeho oslabením. zt 04 - zvládá základní techniku speciálních cvičení; koriguje techniku cvičení podle obrazu v zrcadle, podle pokynů učitele.	- všímá si pravidelně zařazovaných preventivních speciálních vyrovnávacích cvičení souvisejících s oslabením.	Relaxační cvičení. Techniku speciálních cvičení koriguje podle obrazu v zrcadle nebo podle pokynů učitele.	

4.15.3 6. – 9. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
T01 Žák aktivně vstupuje do organizace svého pohybového režimu, některé pohybové činnosti zařazuje pravidelně a s konkrétním účelem. T02 Žák usiluje o zlepšení své tělesné zdatnosti; z nabídky zvolí vhodný rozvojový program. T03 Žák se samostatně připraví před pohybovou činností a ukončí ji ve shodě s hlavní činností – zatěžovanými svaly. T04 Žák odmítá drogy a jiné škodliviny jako neslučitelné se sportovní etikou a zdravím; upraví pohybovou aktivitu vzhledem k údajům o znečištění ovzduší.		Sportovní a pohybové hry. Rekreační a výkonnostní sport, sport dívek a chlapců. Průpravná, kompenzační, vyrovnávací, relaxační a jiná zdravotně zaměřená cvičení.	OSV1 – Rozvoj poznávacích schopností – poznáváme svoje tělo OSV2 – Sebepoznání – role ve skupině OSV3 – Seberegulace a sebeorganizace – pravidla při hrách OSV7 - Mezilidské vztahy – Budování společenství
T05 Žák uplatňuje vhodné a bezpečné chování i v méně známém prostředí sportovišť, přírody, silničního provozu; předvídá možná nebezpečí úrazu a přizpůsobí jim svou činnost.		První pomoc při TV a sportu v různém prostředí a klimatických podmínkách, improvizované ošetření poranění a odsun raněného.	

T06 Žák zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a tvořivě je aplikuje ve hře, soutěži, při rekreačních činnostech.		Pohybové hry – s různým zaměřením; s náčiním i bez náčiní, netradiční pohybové hry a aktivity. Gymnastika - akrobacie, přeskoky: koza, švédská bedna, cvičení s náčiním a na nářadí: hrazda, kruhy, kladina, trampolína, šplh na tyči a na laně. Rytmická cvičení - základy rytmické gymnastiky, cvičení s náčiním; kondiční formy cvičení pro daný věk žáků; tance (zvláště pro děvčata). Úpoly – přetahy, přetlaky, odpory a pády, základy sebeobrany, základy bojových umění podle možností školy. Atletika – rychlý běh, vytrvalý běh na dráze a v terénu, základy překážkového běhu, skok do dálky a do výšky, hod míčkem a granátem, vrh koulí. Sportovní hry: míčové hry, vybíjená, přehazovaná, košíková, odbíjená, házená, kopaná, pálkovaná, florbal, (alespoň dvě hlavní hry podle výběru školy) – herní činnosti jednotlivce, herní kombinace, herní systémy, utkání podle pravidel žákovské kategorie. Turistika a pobyt v přírodě – příprava turistické akce, přesun do terénu a uplatňování pravidel bezpečnosti silničního provozu v roli chodce a cyklisty, chůze se zátěží i v mírně náročném terénu, táboření, ochrana přírody, základy orientačního běhu, dokumentace z turistické akce. Plavání (podle podmínek školy – zdokonalovací plavecká výuka) – další plavecké dovednosti, další plavecký způsob (plavecká technika), dovednosti záchranného a branného plavání, prvky zdravotního plavání a plaveckých sportů, rozvoj plavecké vytrvalosti. Lyžování, snowboarding, bruslení (podle podmínek školy) – běžecké lyžování, lyžařská turistika, sjezdové lyžování nebo jízda na snowboardu, bezpečnost pohybu v zimní horské krajině, jízda na vleku; (další zimní sporty podle podmínek školy).	

T07 Žák posoudí provedení osvojované pohybové činnosti, označí zjevné nedostatky a jejich možné příčiny. T08 Žák užívá osvojované názvosloví na úrovni cvičence, rozhodčího, diváka, čtenáře novin a časopisů, uživatele internetu. T09 Žák naplňuje ve školních podmínkách základní olympijské myšlenky – čestné soupeření, pomoc handicapovaným, respekt k opačnému pohlavní, ochranu přírody při sportu. T10 Žák se dohodne na spolupráci i jednoduché taktice vedoucí k úspěchu družstva a dodržuje ji. T11 Žák rozlišuje a uplatňuje práva a povinnosti vyplývající z role hráče, rozhodčího, diváka, organizátora. T12 Žák sleduje určené prvky pohybové činnosti a výkony, eviduje je a vyhodnotí. T13 Žák zorganizuje samostatně i v týmu jednoduché turnaje, závody, turistické akce na úrovni školy; spolurozhoduje osvojované hry a soutěže.		Sportovní a pohybové hry. Rozcvičky Atletika	
T14 Žák zpracuje naměřená data a informace o pohybových aktivitách a podílí se na jejich prezentaci.		Publikace výsledků na nástěnkách, případně ve školním časopise a jinde.	
ZT01 Žák uplatňuje odpovídající vytrvalost a cílevědomost při korekci zdravotních oslabení. ZT02 Žák zařazuje pravidelně a samostatně do svého pohybového režimu speciální vyrovnávací cvičení související s vlastním oslabením, usiluje o jejich optimální provedení. ZT03 Žák se aktivně vyhýbá činnostem,	Žák zařazuje pravidelně a samostatně do svého pohybového režimu speciální vyrovnávací cvičení a usiluje o jejich optimální provedení.	Speciální preventivní cvičení. Přípravná a relaxační cvičení. Informační část hodiny.	

které jsou kontraindikací zdravotního oslabení.			
Y05 Žák vyjádří vlastní názor k problematice zdraví a diskutuje o něm v kruhu vrstevníků, rodiny i v nejbližším okolí. Y14 Žák projevuje odpovědné chování v rizikových situacích silniční a železniční dopravy, aktivně předchází situacím ohrožení zdraví a osobního bezpečí, v případě potřeby poskytne adekvátní první pomoc	Žák vyjádří vlastní názor k problematice zdraví a diskutuje o něm se spolužáky a učitelem. Zná zásady první pomoci. Zná telefonní čísla záchranné služby, police a hasičů. Dokáže zajistit zraněného a podat základní informace o poloze a dané situaci.	Informační část hodiny. první pomoc, bezpečnost při přepravě cestujících	

4.16 Dramatická výchova

4.16.1 1. stupeň – 1. období

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
č04 - pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost č05 - v krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči w01 - zvládá základy správného tvoření dechu, hlasu, artikulace a správného držení těla; dokáže hlasem a pohybem vyjadřovat základní emoce a rozpoznávat je v chování druhých w02 - rozlišuje herní a reálnou situaci; přijímá pravidla hry; vstupuje do jednoduchých rolí a přirozeně v nich jedná w03 - zkoumá témata a konflikty na základě vlastního jednání w04 - spolupracuje ve skupině na tvorbě jevištní situace; prezentuje ji před spolužáky; sleduje prezentace ostatních w05 - reflektuje s pomocí učitele svůj zážitek z dramatického díla (divadelního, filmového, televizního, rozhlasového)		Cvičení, hry, strategie a techniky zaměřené na rozvoj psychosomatických dovedností Uvolnění a soustředění, mluvní, pohybové a rytmické dovednosti, objevování sebe a okolního světa, rozvoj fantazie a představivosti Hry s pravidly Jednoduché techniky strukturovaného dramatu (živé obrazy, pantomima) Hra s předmětem (práce s reálnou rekvizitou) Vytvoření jevištního tvaru (jednoduchá dramatizace vycházející zpravidla z vyprávěcí a vyučovací látky příslušného ročníku, zatím s upřednostněním skupinového projevu, ukázka práce před rodiči a spolužáky, postavy charakterizované pomocí gestických, kostýmních nebo jiných jednoduchých znaků) Vyprávění známých pohádek, legend (k ročním svátkům a slavnostem) Verše k ročním obdobím - recitace Dramatizace pohádek , bajek, legend, příběhů ze Starého zákona atd.(dle vyprávěcí látky v jednotlivých ročnících) Jazykolamy	OSV1 – Poznávací schopností – převyprávění pohádek OSV2 – Sebepoznání - hry OSV3 – Seberegulace a sebeorganizace – divadelní role OSV5 - Kreativita – improvizační hry OSV6 – Poznávání lidí – vlastnosti postav OSV7 – Mezilidské vztahy – rozhovory Český jazyk Člověk a svět

4.16.2 1. stupeň – 2. období

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
č18 - volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru č19 - rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovností a vhodně ji užívá podle komunikační situace č39- čte a přednáší zpaměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřeného textu č42 - pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností w06 - propojuje somatické dovednosti a kombinuje je za účelem vyjádření vnitřních stavů a emocí vlastních i určité postavy w07 - pracuje s pravidly hry a jejich variacemi; dokáže vstoupit do role a v herní situaci přirozeně a přesvědčivě jednat w08 - rozpoznává témata a konflikty v situacích a příbězích; nahlíží na ně z pozic různých postav; zabývá se důsledky jednání postav w09 - pracuje ve skupině na vytvoření menšího inscenačního tvaru a využívá přitom různých výrazových prostředků w10 - prezentuje inscenační tvar před spolužáky a na základě sebereflexe a reflexe spolužáků a učitele na něm dále pracuje, sleduje a hodnotí prezentace svých spolužáků w11 - reflektuje svůj zážitek z dramatického díla; rozlišuje na základě vlastních zkušeností základní divadelní druh		Reprodukce prózy Recitace krásné poezie Jazykolamy Mluvený projev ve spisovné podobě jazyk Dramatizace příběhů (např. severské mytologie a legend) Cvičení, hry, strategie a techniky zaměřené na rozvoj psychosomatických dovedností Uvolnění a soustředění, mluvní, pohybové a rytmické dovednosti, objevování sebe a okolního světa, rozvoj fantazie a představivosti Hry s pravidly a jejich variacemi Skupinové etudy a improvizace (jednoduché zadání, schopnost reagovat na změnu okolností) Náročnější techniky strukturovaného dramatu (živé obrazy, pantomima) Hra s předmětem a loutkou (práce s reálnou a zástupnou rekvizitou, různé druhy loutek) Vytvoření jevištního tvaru (dramatizace vycházející zpravidla z vyprávěcí a vyučovací látky příslušného ročníku, jednoduché typové postav, aktivní podílení na přípravě inscenace, výběru výrazových prostředků a řešení jednotlivých dramatických situací)	OSV1 – Poznávací schopností – převyprávění příběhů pohádek OSV2 – Sebepoznání - hry OSV3 – Seberegulace a sebeorganizace – divadelní role OSV5 - Kreativita – improvizační hry OSV6 – Poznávání lidí – vlastnosti postav OSV7 – Mezilidské vztahy – rozhovory Český jazyk Člověk a svět

4.16.3 2. stupeň

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
W01 - uplatňuje kultivovaný mluvený a pohybový projev, dodržuje základy hlasové hygieny a správného držení těla W02 - propojuje somatické dovednosti při verbálním a neverbálním vyjádření, na příkladech doloží souvislosti mezi prožitkem a jednáním u sebe i druhých W03 - rozvíjí, variuje a opakuje herní situace (samostatně, s partnerem, ve skupině), přijímá herní pravidla a tvořivě je rozvíjí W05 - prozkoumává témata z více úhlů pohledu a pojmenovává hlavní téma a konflikt; uvědomuje si analogie mezi fiktivní situací a realitou W06 - přistupuje k dramatické a inscenační tvorbě jako ke společnému tvůrčímu procesu, ve kterém přijímá a plní své úkoly, přijímá zodpovědnost za společnou tvorbu a prezentaci jejího výsledku W07 - rozpozná ve vlastní dramatické práci i v dramatickém díle základní prvky dramatu; pozná základní divadelní druhy a dramatické žánry a jejich hlavní znaky; kriticky hodnotí dramatická díla i současnou mediální tvorbu		Prohlubování osobnostních, sociálních a komunikačních dovedností Reflexe sebe i okolního světa, chápání vazeb mezi vnitřním prožíváním a vnějším chováním prostřednictvím dramatické hry a hraní rolí, prozkoumávání a ujasňování si osobního postoje ke zvoleným tématům zaměřeným především na mezilidské vztahy, postoje, hodnoty i celospolečenské problémy, schopnost přijímat kritiku a adekvátně na ni reagovat Techniky strukturovaného dramatu (používání rozmanitých technik a pochopení jejich smyslu při procesu tvorby) Etudy a improvizace (s jasným zadáním, změnou okolností, vývojem) Hra s předmětem a loutkou (práce s reálnou, zástupnou i imaginární rekvizitou, hra s loutkou v situaci Vytvoření jevištního tvaru (typové postavy s postupně se prohlubující charakterizací, aktivní podílení na vytvoření tvaru - dramaturgie, scénografie, režie. Dramatické umění jako specifický způsob poznávání skutečnosti (aktivní účast na společné tvorbě, jejím dokončení a prezenci. Využívání základních prostředků dramatické a divadelní práce k uměleckému sdělení a komunikaci s diváky Seznámení s historickým vývojem světového i českého dramatického umění, jeho tvůrci a díly ke zvoleným tématům zaměřeným především na mezilidské vztahy, postoje, hodnoty i celospolečenské problémy	OSV1 – Poznávací schopností – převyprávění příběhů pohádek OSV2 – Sebepoznání - hry OSV3 – Seberegulace a sebeorganizace – divadelní role OSV5 - Kreativita – improvizační hry OSV6 – Poznávání lidí – vlastnosti postav OSV7 – Mezilidské vztahy – rozhovory Český jazyk Člověk a svět Anglický jazyk Německý jazyk Dějepis Globální výchova

4.17 Kreslení forem

4.17.1 1. stupeň

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata;
Od elementárních forem k základu písma (výstupy - Český jazyk) č08 - zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním č09 - píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky; kontroluje vlastní písemný projev	- prožívá a vnímá pohybové kvality elementárních bezpředmětných forem - vytvoří osově symetrický obraz k danému vzoru (vertikálně i horizontálně)	**1. ROČNÍK** - přímka (svislá, vodorovná, šikmá) a oblouk v mnohonásobných obměnách s důrazem na rytmus formy - jednoduché oblé a hranaté formy - v sobě uzavřené formy: trojúhelník, kruh, ovál (elipsa), osmička (lemniskáta) - spirála: zavíjení a rozvíjení - jednodušší hvězdy - vertikální symetrie (zrcadlení vlevo-vpravo) - kreslení jako předcvičení k psaní (dynamické kreslení)	OSV3 – Seberegulace a sebeorganizace – orientační cvičení OSV5- Kreativita – návrhy vlastních forem, barevné zpracování Výtvarná výchova Matematika (geometrie) Český jazyk
		2. ROČNÍK - rytmická cvičení s elementárními formami - rozvíjení dynamického kreslení - snadné proměny forem (oblé v hranaté) - horizontální symetrie (zrcadlení nahoře - dole) - symetrie osová, čtyřstranná symetrie - jednoduché copy (splétané pásy) - lemniskáty a jejich variace - tvary psacího písma	OSV3 – Seberegulace a sebeorganizace – orientační cvičení OSV5- Kreativita – návrhy vlastních forem, barevné zpracování Výtvarná výchova Matematika (geometrie) Český jazyk

Geometrie volné ruky (Výstupy - Matematika - geometrie v rovině a prostoru) m15 - rozezná, pojmenuje, vymodeluje a popíše základní rovinné útvary a jednoduchá tělesa; nachází v realitě jejich reprezentaci m16 - porovnává velikost útvarů, měří a odhaduje délku úsečky m17 - rozezná a modeluje jednoduché souměrné útvary v rovině	žák vnímá vztah „uvnitř a vně“ jako pohybovou kvalitu; okolí formy utváří jako její organickou součást dotváří středově orientované formy do harmonického celku tvořivě proměňuje výrazový charakter formy	**3. ROČNÍK** - uvnitř a vně: cvičení asymetrické symetrie - okolí a střed formy - jednoduché uzly **4. ROČNÍK** - k daným formám hledat doplnění do celku, nedokonalé zdokonalit, završit - proměňovat: oblé v hranaté, hranaté v oblé, čtyřnásobné v pětinásobné apod. (geometrické aspekty forem) - formy z keltské a langobardské kultury **5. ROČNÍK** - spirály, spirálové pásy, spirálová pečeť - jednoduché uzlové variace - formy stahovat a uvolňovat - formy z řecké a etruské kultury	OSV3 – Seberegulace a sebeorganizace – orientační cvičení OSV5- Kreativita – návrhy vlastních forem, barevné zpracování Výtvarná výchova Český jazyk Výtvarná výchova Matematika (geometrie) Výtvarná výchova Matematika (geometrie)

4.17.2 2. stupeň

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata;
Umění formy V02 - užívá vizuálně obrazná vyjádření k zaznamenání vizuálních zkušeností, zkušeností získaných ostatními smysly a k zaznamenání podnětů z představ a fantazie V03 - užívá prostředky pro zachycení jevů a procesů v proměnách a vztazích; … V04 - vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobité vyjádření;	- zachovává geometrický řád formy jako pohyblivý princip - samostatně proměňuje a utváří individuální výraz formy	**6. ROČNÍK** - obtížnější proměny lemniskáty - formy z langobardského a irského umění - langobardské a keltské kříže - linie s geometrickým zaměřením	OSV5- Kreativita – návrhy vlastních forem, barevné zpracování OSV8 – Komunikace - řeč tvarů Matematika, Dějepis Výtvarná výchova

4.18 Pracovní činnosti

4.18.1 1. stupeň

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata;
PRÁCE S DROBNÝM MATERIÁLEM r01 - vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů r02 - pracuje podle slovního návodu a předlohy r03 - vytváří přiměřenými pracovními operacemi a postupy na základě své představivosti různé výrobky z daného materiálu r04 - využívá při tvořivých činnostech s různým materiálem prvky lidových tradic r05 - volí vhodné pracovní pomůcky, nástroje a náčiní vzhledem k použitému materiálu r06 - udržuje pořádek na pracovním místě a dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazu č02 - porozumí mluveným pokynům přiměřené složitosti č03 - respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru č04 - pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost v krátkých mluvených projevech	- vystřihuje různé tvary z papíru - rozlišuje ovčí rouno a přízi - osvojí si háčkování - osvojí si pletení s jehlicemi - osvojí si dovednost modelovat – tvarovat - vyšívá jednoduché vzory - seznamuje se s správným tříděním odpadů	- výrobky z papíru a přírodnin (ovčí rouno, příze, vosk apod.) - pletení hladce, okrajová oka, přidávání a ubírání ok - jednoduché pletené návrhy a výrobky - základní techniky háčkování - jednoduché háčkované výrobky podle vlastního návrhu - pletení s pěti jehlicemi:ponožky nebo rukavice - základní techniky tkaní, např. na rámu, s karetkami, na hřebenovém stávku - jednoduchý tkaný výrobek - jednoduché techniky ručního šití a vyšívání a jednoduchý výrobek - seznámení se s tradičními řemesly, tradičními zemědělskými a stavebními postupy - praktické vyzkoušení některých řemesel	OSV1 – Rozvoj schopností poznávání – lidské činnosti OSV2 – Sebepoznání a sebepojetí – skupinová práce OSV3 – Seberegulace – pracovní postupy OSV4 – Psychohygiena – klid při práci, plánování OSV5 – Kreativita OSV7 – Mezilidské vztahy – pomáháme si OSV8 – Komunikace OSV10 – Řešení problému – práce s chybou, OSV11- Hodnoty, postoje – úcta k práci lidských rukou Člověk a svět Matematika
KONSTRUKČNÍ ČINNOSTI r07 - zvládá elementární dovednosti a		- stavba modelu obydlí podle vlastního návrhu - praktické vyzkoušení stavebních postupů - práce s jednoduchými nástroji a nářadím	

činnosti při práci se stavebnicemi r08 - provádí při práci se stavebnicemi jednoduchou montáž a demontáž r09 - pracuje podle slovního návodu, předlohy, jednoduchého náčrtu r10 - dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu		- jednoduché postupy opracování dřeva - jednoduché výrobky ze dřeva a kůry	Člověk a svět Matematika
PĚSTITELSKÉ PRÁCE r11 - provádí pozorování přírody, - zaznamená a zhodnotí výsledky pozorování r12 - pečuje o nenáročné rostliny r13 - provádí jednoduché pěstitelské činnosti, samostatně vede pěstitelské pokusy a pozorování r14 - ošetřuje a pěstuje podle daných zásad pokojové i jiné rostliny r15 - volí podle druhu pěstitelských činností správné pomůcky, nástroje a náčiní r16 - dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazu		- zalévání a pěstování pokojových květin - pozorování v procesu získávání potravin ze zemědělských plodin – na příkladu obdělávání vlastního pole, sklizně a pečení chleba - zpracování obilí (sklizeň, mlácení, zbavování plev, mletí) - seznámení se základními zemědělskými plodinami a jejich vegetačním cyklem	ENV1 – Ekosystémy – rozhovor ENV2 – Základní podmínky života – pozorování rostlin ENV3- Lidské aktivity a problémy životního prostředí – příprava pole ENV4- Vztah člověk k prostředí Člověk a svět Matematika

PŘÍPRAVA POKRMŮ r17 - připraví tabuli pro jednoduché stolování r18 - chová se vhodně při stolování r19 - orientuje se v základním vybavení kuchyně r20 - připraví samostatně jednoduchý pokrm r21 - dodržuje pravidla správného stolování a společenského chování r22 - udržuje pořádek a čistotu pracovních ploch, dodržuje základy hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc i při úrazu v kuchyni	- umí připravit jídelní stůl	- seznámení se s základy stolování - příprava jednoduchých pokrmů	Projekty – měsíční a roční slavnosti
	1. TŘÍDA -vystřihuje jednoduché tvary z papíru - vytváří jednoduché výrobky z přírodnin - osvojí si pletení na dvou jehlicích - seznámí se s modelováním - rozumí pokynům učitele - rozlišuje jednoduché činnosti vystřihnout, slepit, ohnout, vymodelovat, uplést, namotat atd. - zvládne jednoduchou práci dle slovního návodu učitele - zvládá základní dovednosti při práci se stavebnicemi - zvládne základní péči o pokojové květiny - umí připravit jídelní stůl - zvládne správně uložit příbor (seznámí se s tvarováním těsta) - stoluje tiše a klidně - uklidí si své místo - umí popřát dobrou chuť - učí se pravidlům správného stolování a společenského chování	**1. TŘÍDA** - výrobky z papíru a přírodnin - práce s ovčím rounem a přízí, drobné výrobky z nich - pletení hladce, okrajová oka, jednoduché - pletené výrobky - práce s včelím voskem - tkaní z vlny - lepení - stříhání - modelování - namotávání, atd. - práce se stavebnicí - zalévání květin - příprava na svačinu - úklid svého místa - příprava ke stolování ve školní jídelně - společné stolování při svačině a obědě	

	2. TŘÍDA - rozvíjí dovednost stříhat a lepit -vytváří jednoduché výrobky z tradičních i netradičních materiálů -osvojí si techniku háčkování krátkého sloupku -rozpozná ovčí rouno (vlnu) a bavlnu -osvojuje si dovednost modelovat - tvarovat -začíná pracovat dle barevné předlohy uvede své pracovní místo do pořádku -seznamuje se správným tříděním papíru , plastu a ostatních odpadků -dodržuje zásahy hygieny rozvíjí své dovednosti při práci s jednoduchými stavebnicemi samostatně zvládne základní péči o pokojové květiny dokáže připravit jídelní stůl a umí bezpečně uložit příbor stoluje tiše a klidně -uklidí si své místo umí popřát dobrou chuť **3 TŘÍDA** -prohlubuje dovednost přesně stříhat a lepit -rozezná kvalitu vybraných materiálů (kámen, dřevo, látka, papír) -osvojí si techniku tvarování keramické hlíny -samostatně vytváří jednoduché	**2. TŘÍDA** lepení, stříhání, trhání, modelování práce s různými materiály -základní techniky háčkování -jednoduché háčkované výrobky podle vlastního návrhu -vyprávění o bavlníku -modelování -odkládání odpadků do koše, třídění papírů , plastů a ostatních odpadků -úklid a mytí -práce se stavebnicí zalévání květin -příprava na svačinu -úklid svého místa -příprava ke stolování ve školní jídelně -společné stolování při svačině a obědě **3.TŘÍDA** -stříhání a lepení -práce s tradičním i netradičním materiálem -práce s keramickou hlínou	

	výrobky z tradičních i netradičních materiálů -osvojí si techniku pletení hladce a obrace, ubírání a přidávání ok nebo háčkování krátkých a dlouhých sloupků -vytvoří pokrývku hlavy technikou pletení nebo háčkování -využívá při tvořivých činnostech poznatky o lidových tradicích -tvoří vlastní návrhy výrobků a začíná volit vhodné nástroje a pomůcky k výrobě potřebné -uvede své pracovní místo do pořádku dovede třídit papír, plast a ostatní odpadky -dodržuje zásady hygieny --dokáže pracovat s jednoduchými stavebnicemi, vytváří jednoduché výrobky dle návodu, případně vlastního návrhu -samostatně pečuje o nenáročné rostliny -provádí přípravu půdy a výsev obilí , zaznamená poznatky z setí, -provádí pozorování růstu obilí vyjmenuje postup přípravy půdy k setí -rozezná jednotlivé nářadí pro zpracování půdy a setí -umí s pomůckami a nářadím pracovat dokáže samostatně připravit jídelní stůl -chová se vhodně při stolování -stoluje tiše a klidně -uklidí si své místo -umí popřát dobrou chuť **4. TŘÍDA** -přesně stříhá a vystřihuje a lepí -rozezná kvalitu vybraných materiálů	-výrobky z různých materiálů -pletení nebo háčkování -barevný návrh -pletení nebo háčkování čepice -seznámení se s tradičními řemesly, tradičními zemědělskými a stavebními postupy -praktické vyzkoušení některých řemesel -výroba jednoduchých výrobků dle vlastního návrhu -práce se stavebnicemi, -vytváří vlastní stavební materiál pro modelování měst -provádí zálivku -zaseje obilí -seznámí se základními zemědělskými plodinami -pozoruje vegetační cykly obilí -historie pěstování obilovin -sklizen obilí , mlácení , zbavování plev -práce s rýčem, motykou, ostatním nářadím -seznámí se pluhem, válcem, branami atd. -společné stolování **4. TŘÍDA** -stříhání a lepení -práce s tradičním i netradičním materiálem	

	-samostatně vytváří jednoduché výrobky z tradičních i netradičních materiálů -vytváří svůj vlastní návrh na křížkovou výšivku -vyšívá dle svého návrhu -osvojí si vyšívání křížkovým stehem -rozvíjí dovednosti při šití a stříhání látky -seznamuje se -uvede své pracovní místo do pořádku -dovede třídit papír, plast a ostatní odpadky -dokáže pracovat s jednoduchými stavebnicemi -sestaví a demontuje jednoduchý výrobek ze stavebnice -vytváří jednoduché výrobky dle návodu , případně vlastního návrhu -dokáže samostatně připravit jídelní stůl a podílí se na pečení chleba -chová se vhodně při stolování -stoluje tiše a klidně -uklidí si své místo -umí popřát dobrou chuť -respektuje pravidla správného stolování a společenského chování	-práce s keramickou hlínou -křížková výšivka -šití -pracovní barevný návrh pro výšivku -práce se stavebnicí - pečení chleba -společné stolování -úklid po stolování	
	5 TŘÍDA -přesně stříhá a vystřihuje a lepí -rozezná kvalitu vybraných materiálů -samostatně vytváří jednoduché výrobky z tradičních i netradičních materiálů vytváří svůj vlastní návrh na ponožky nebo rukavice -plete dle svého návrhu ponožky či	**5. TŘÍDA** -stříhání a lepení -práce s tradičním i netradičním materiálem -práce s keramickou hlínou	

	rukavice -tvoří vlastní návrhy výrobků a začíná volit vhodné nástroje a pomůcky k výrobě potřebné -uvede své pracovní místo do pořádku -dovede třídit papír, plast a ostatní odpadky -osvojí si práci s řezbářským nožem vytváří jednoduché výrobky dle vlastního návrhu -pečuje o pokojové rostliny -dokáže samostatně připravit jídelní stůl -chová se vhodně při stolování -stoluje tiše a klidně -uklidí si své místo -umí popřát dobrou chuť	-pracovní barevný návrh ponožek -pletení na pěti jehlicích -šití -práce s řezbářským nožem -zálivka -přesazování -společné stolování -úklid po stolování	

4.19 Ruční práce

4.19.1 2. stupeň

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata;
PRÁCE S TEXTILNÍMI MATERIÁLY R01 - provádí jednoduché práce s textilními materiály a dodržuje technologickou kázeň R02 - řeší jednoduché úkoly s vhodným výběrem materiálů R03 - organizuje a plánuje svoji pracovní činnost-užívá střihu, připraví si vlastní jednoduchý náčrt výrobku R05 - dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci ; poskytne první pomoc při úrazu	- dokáže používat techniky práce s textilními materiály – pletení, háčkování, stehování, obrubování, šití, vyšívání, šití na šlapacím šicím stroji a elektrickém šicím stroji - dané výrobky vytváří v souladu s praktickým použitím - při zpracování klade důraz na estetiku a pečlivost vyhotovení - učí se vytvářet vlastní střihy a dokumentaci	- šití bot - šití hraček (zvířata z filcu, panenky) - šití uměleckých a praktických výrobků - práce se střihem - seznámení se s výrobou oděvů, ušití konkrétního výrobku - umělecké zpracování ovčího rouna - šití na šlapacím šicím stroji - šití na elektrickém stroji	OSV1 – Rozvoj schopností poznávání – lidské činnosti OSV2 – Sebepoznání a sebepojetí – skupinová práce OSV3 – Seberegulace – pracovní postupy OSV4 – Psychohygiena – klid při práci, plánování OSV5 – Kreativita OSV7 – Mezilidské vztahy – pomáháme si OSV8 – Komunikace OSV10 – Řešení problému – práce s chybou, OSV11- Hodnoty, postoje – úcta k práci lidských rukou ENV4 – Vztah člověka k prostředí Fyzika – vlastnosti materiálů Matematika – geometrické náčrty, představivost, měření

			Výtvarná výchova – náčrty výrobků Český jazyk – popis postupu
PŘÍPRAVA POKRMŮ R19 - používá základní kuchyňský inventář a bezpečně obsluhuje základní spotřebiče R20 - připraví jednoduché pokrmy v souladu se zásadami zdravé výživy R21 - dodržuje základní principy stolování, společenského chování a obsluhy u stolu ve společnosti R22 - dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazech v kuchyni		- příprava pokrmů a nápojů podle receptu - tvorba vlastního receptu - seznámení se zásadami zdravé výživy, zásady hygieny, stolování, první pomoci - úklid po stolování	Přírodopis – výživa člověka
SVĚT PRÁCE -8. a 9. ročník R33 - orientuje se v pracovních činnostech vybraných profesí R34 - posoudí své možnosti při rozhodování o volbě vhodného povolání a profesní přípravy R35 - využije profesní informace a poradenské služby pro výběr vhodného vzdělávání R36 - prokáže v modelových situacích schopnost prezentace své osoby při vstupu na trh práce	- seznámí se s vybranými profesemi v oboru textilního a oděvního průmyslu i odvětvími s nimi souvisejícími	- trh práce - podnikání - možnosti vzdělávání - volba profesní orientace - zaměstnání	DEM2 – Občan, občanská společnost – práva a povinnosti

4.19.2 6. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata;
PRÁCE S TEXTILNÍMI MATERIÁLY R01 -provádí jednoduché práce s textilním materiálem	-šije zvíře nebo panenky dle střihu -přesně vystřihne a sešije jednotlivé části	-šití , zapošívání -práce se střihem -přesné stříhání dle střihu	Výtvarná výchova

R20- připraví jednoduché pokrmy v souladu se zásadami zdravé výživy R21-dodržuje základní principy stolování, společenského chování a obsluhy u stolu ve společnosti	-poradí si s vycpáváním, zašitím dokončením -vytvoří vlastní střih zvířete a navrhne postup	-vycpávání -výrobky pozorování zvířat, měření, tělesné proporce -společné stolování -úklid po stolování	

4.19.3 7. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata;
PRÁCE S TEXTILNÍMI MATERIÁLY R01- provádí jednoduché práce s textilním materiálem a dodržuje technologickou kázeň R02- řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovníků, nástrojů a nářadí R03 – organizuje a plánuje svoji pracovní činnost R05 – dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím, poskytne první pomoc při úrazu R33 – orientuje se v pracovních činnostech vybraných profesí PŘÍPRAVA POKRMŮ R19 -používá základní kuchyňský inventář a bezpečně obsluhuje základní spotřebiče R20 -připraví jednoduché pokrmy v souladu se zásadami zdravé výživy R21 -dodržuje základní principy stolování, společenského chování a obsluhy u stolu ve společnosti R22 - dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazech v kuchyni	-ušije boty pozoruje a změří proporce svých nohou a vytvoří střih přesně vystřihne a sešije jednotlivé části poradí si s dokončením a konečnou úpravou výrobku - vypracuje pracovní postup pro konkrétní výrobek včetně výběru vhodného materiálu a nářadí-dokáže pracovat s odbornými návrhy - zvládne sestavit týdenní jídelníček - vyjmenuje potraviny s vysokým množstvím tuku, cukru, bílkovin a vitamínů	-šití , zapošívání -přesné stříhání dle střihu -historie výroby obuvi -výroba bot kůže, textil, - v návaznosti na epochu přírodopisu – výživa člověka sestavuje týdenní jídelníček - jednoduché pokrmy - zásady správného stravování - zásady správného stolování	Výtvarná výchova

8. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata;
PRÁCE S TEXTILNÍMI MATERIÁLY žák: R01 - provádí jednoduché práce s textilním	-zvládne rovné šití a obrubování na šicím strojí	-historie vzniku šlapacího stroje. -práce se střihem	Český jazyk - pracovní postup Matematika - měření,

materiálem	-ušije účelný a estetický výrobek přesně vystřihne a sešije jednotlivé části -poradí si s dokončením a konečnou úpravou výrobku -vytvoří vlastní střih -pracuje podle střihu	-vytvoření vlastního střihu -rovné šití, obrubování na šicím stroji -výrobky (zástěra, ubrus, sukně, atd.) -historie oděvnictví	technika Přírodopis - lidské tělo, proporce Výtvarná výchova zpracování vlastního oděvu
SVĚT PRÁCE ročník R33 - orientuje se v pracovních činnostech vybraných profesí R34 - posoudí své možnosti při rozhodování o volbě vhodného povolání a profesní přípravy R35 - využije profesní informace a poradenské služby pro výběr vhodného vzdělávání R36 - prokáže v modelových situacích schopnost prezentace své osoby při vstupu na trh práce	- seznámí se s vybranými profesemi v oboru textilního a oděvního průmyslu i odvětvími s nimi souvisejícími	- trh práce - podnikání - možnosti vzdělávání - volba profesní orientace - zaměstnání	OSV1 – Poznávací schopnosti OSV2 – Sebepoznání – týmová práce OSV3 – Seberegulace a sebepojetí - plánování DEM2 – Občan, občanská společnost a stát – práva a povinnosti

9. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata;
PRÁCE S TEXTILNÍMI MATERIÁLY žák: R01-provádí jednoduché práce s textilním materiálem R05 – dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím, poskytne první pomoc při úrazu	- umí šít na elektrickém šicím stroji a provádí jednoduché operace - dokáže vypracovat pracovní postup pro konkrétní výrobek včetně výběru vhodného materiálu a nářadí - dokáže pracovat dle střihu - vytváří svůj střih oděvu - respektuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne a přivolá první pomoc	-elektrický šicí stroj - rozdíl mezi šlapacím a elektrickým šicím strojem stroje -práce se střihem -vytvoření vlastního střihu -rovné šití, obrubování na elektrickém šicím stroji -výrobky (zástěra, kalhoty, sukně, vlastní návrhy oděvů, atd.) -historie oděvnictví	Český jazyk Fyzika Matematika Výtvarná výchova Dějepis
SVĚT PRÁCE R33 - orientuje se v pracovních činnostech	- rozšiřuje poznatky o vybraných profesích v oboru textilního a oděvního	- trh práce - podnikání	OSV1 – Poznávací schopnosti

vybraných profesí R34 - posoudí své možnosti při rozhodování o volbě vhodného povolání a profesní přípravy R35 - využije profesní informace a poradenské služby pro výběr vhodného vzdělávání R36 - prokáže v modelových situacích schopnost prezentace své osoby při vstupu na trh práce	průmyslu i odvětvími s nimi souvisejícími	- možnosti vzdělávání - volba profesní orientace - zaměstnání	OSV2 – Sebepoznání – týmová práce OSV3 – Seberegulace a sebepojetí - plánování DEM2 – Občan, občanská společnost a stát – práva a povinnosti

4.20 Dílny

4.20.1 2. stupeň

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata;
PRÁCE S TECHNICKÝMI MATERIÁLY R01 - provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň R02 - řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí R03 - organizuje a plánuje svoji pracovní činnost-užívá technickou dokumentaci, připraví si vlastní jednoduchý náčrt výrobku R05 - dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím; poskytne první pomoc při úrazu DESING A KONSTRUOVÁNÍ R06 – sestaví podle návodu, náčrtu, plánu, jednoduchého programu daný model R07 – navrhne a sestaví jednoduché konstrukční prvky a ověří a porovná jejich funkčnost, nosnost, stabilitu aj. R08 – provádí montáž a demontáž a údržbu R09 – dodržuje zásady bezpečnosti a hygieny práce a bezpečnostní předpisy , poskytne první pomoc při úrazu		- organizace práce - práce podle pracovního nákresu - práce u dílenského stolu-možnosti upnutí výrobku, bezpečnost, hygiena a pořádek na pracovišti - vlastnosti dřeva, proutí a kovu jako pracovního materiálu - druhy dřev a kovů - práce s pomůckami, nářadím a nástroji pro ruční opracování dřeva a kovu - seznámení se s historií vzniku pracovních nástrojů - jednoduché pracovní postupy a operace-sekání, řezání, vyřezávání, měření, broušení, jednoduché spojování dřeva, hoblování - tvorba uměleckých a praktických výrobků ze dřeva - výroba mechanické hračky - montáž a demontáž mechanických hraček - práce se stavebnicemi - práce s kovotepeckými nástroji - jednoduchý výrobek z kovu (za studena) - praktické seznámení s tradičními řemesly využívajícími dřevo, kov, proutí - jednoduché pracovní postupy a typy pletení z proutí - jednoduchý proutěný výrobek	OSV1 – Rozvoj schopností poznávání – lidské činnosti OSV2 – Sebepoznání a sebepojetí – skupinová práce OSV3 – Seberegulace – pracovní postupy OSV4 – Psychohygiena – klid při práci, plánování OSV5 – Kreativita OSV7 – Mezilidské vztahy – pomáháme si OSV8 – Komunikace OSV10 – Řešení problému – práce s chybou, OSV11- Hodnoty, postoje – úcta k práci lidských rukou ENV4 – Vztah člověka k prostředí Fyzika Matematika Výtvarná výchova Český jazyk Dějepis

			Přírodopis
SVĚT PRÁCE -8. a 9. ročník R33 - orientuje se v pracovních činnostech vybraných profesí R34 - posoudí své možnosti při rozhodování o volbě vhodného povolání a profesní přípravy R35 - využije profesní informace a poradenské služby pro výběr vhodného vzdělávání R36 - prokáže v modelových situacích schopnost prezentace své osoby při vstupu na trh práce	- seznámí se s vybranými technickými profesemi, dle možností školy a okolí	- trh práce - podnikání - možnosti vzdělávání - volba profesní orientace - zaměstnání - ročníková práce	DEM2 – Občan, občanská společnost a stát – práva a povinnosti

4.20.2 6. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata;
PRÁCE S TECHNICKÝMI MATERIÁLY **Očekávané výstupy** Žák R01-provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň R02-řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí R03-organizuje a plánuje svoji pracovní činnost R04-užívá technickou dokumentaci, připraví si vlastní jednoduchý náčrt výrobku R05-dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a	-dokáže řezat, rašplovat, vyřezávat, brousit, upínat materiál -s pomocí učitele řeší jednoduché technické úkoly vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí -vypracovává jednoduchý náčrt výrobku -vyrábí užitkové předměty -chrání sebe i spolužáky správným užívání nástrojů a nářadí	-práce se dřevem -řezání -správné používání nástrojů a nářadí -nářadí – rovné a duté dláto, palice, rašple, pila, brusný papír - výroba dřevěných palic, rukojetí, (obracečky, vařečky atd.) -pracovní náčrt výrobku -práce dle náčrtu -výrobky z technických materiálů -první pomoc při úrazech -úklid pracovního místa -dodržování hygieny při práci -školní řád	Výtvarná výchova

ochrany při práci s nástroji a nářadím; poskytne první pomoc			

4.20.3 7. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata;
PRÁCE S TECHNICKÝMI MATERIÁLY Žák R01 -provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň R02 -řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí R03-organizuje a plánuje svoji pracovní činnost R04-užívá technickou dokumentaci, připraví si vlastní jednoduchý náčrt výrobku R05, R09 - dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím; poskytne první pomoc při úrazu R06 – sestaví podle návodu, náčrtu, plánu, jednoduchého programu daný model R07 – navrhne a sestaví jednoduché konstrukční prvky a ověří a porovná jejich funkčnost, nosnost, stabilitu aj. R08 – provádí montáž a demontáž a údržbu jednoduchých předmětů a zařízení O11- objasní, jak může realističtější poznání	- samostatně provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň -dokáže řezat, rašplovat, vyřezávat, brousit, upínat materiál, hoblovat, měřit, spojovat materiál -s pomocí učitele řeší jednoduché technické úkoly vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí -učí se organizovat a plánovat svoji činnosti -vypracovává jednoduchý náčrt výrobku -s využitím poznatků z mechaniky vyrobí mechanickou hračku -vyrábí užitné věci z dutých forem -chrání sebe i spolužáky správným užívání nástrojů a nářadí	-důležité technologické postupy a pracovní operace - sekání, řezání, vyřezávání, měření, broušení, jednoduché spojování dřeva, hoblování - tvorba uměleckých a praktických výrobků ze dřeva (možnosti - salátové lžíce, obracečky, dřevěné mísy, mechanické hračky atd.) -práce s pomůckami, nářadím a nástroji pro ruční opracování dřeva -seznámení se s historií vzniku pracovních nástrojů -vlastnosti dřeva jako pracovního materiálu -druhy dřev -organizace práce -práce podle pracovního nákresu a s technickou dokumentací -technické náčrty a výkresy, technické informace, návody, měření -úloha techniky v životě člověk, zneužití techniky, technika a životní prostředí, tradice a řemesla - mechanická hračka a její sestavování demontáž - práce se stavebnicí - hodnocení svého výrobku, plánování	Výtvarná výchova

a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi i kvalitu života O12- posoudí vliv osobních vlastností na dosahování individuální i společenských cílů, objasní význam vůle při dosahování cílů a překonávání překážek			

4.20.4 8. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata;
PRÁCE S TECHNICKÝMI MATERIÁLY Očekávané výstupy Žák R01 -provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň R02 -řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí R03 -organizuje a plánuje svoji pracovní činnost R04 -užívá technickou dokumentaci, připraví si vlastní jednoduchý náčrt výrobku -dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím; poskytne první pomoc při úrazu R06 – sestaví podle návodu, náčrtu, plánu, jednoduchého programu daný model R07 – navrhne a sestaví jednoduché konstrukční prvky a ověří a porovná jejich funkčnost, nosnost, stabilitu aj. R08 – provádí montáž a demontáž a údržbu jednoduchých předmětů a zařízení	-samostatně provádí jednoduché -práce s technickými materiály -dodržuje technologickou kázeň -prohlubuje truhlářské dovednosti (hoblování) -spojí materiál technikou (cinkování) -samostatně řeší jednoduché technické úkoly vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí -vypracovává jednoduchý náčrt výrobku -dodržuje obecné zásady bezpečnosti dbá na bezpečnosti a hygienu při práci chrání sebe i spolužáky správným užívání nástrojů a nářadí	-pracovní operace s technickými materiály tvorba uměleckých a praktických výrobků ze dřeva - výroba (možnosti – dokončování mech. hraček, misky na ovoce, šperkovnice, rámy, užitkové předměty, poličky atd.) -práce s pomůckami, nářadím a nástroji pro ruční opracování dřeva -seznámení se s historií vzniku pracovních nástrojů broušení, jednoduché spojování dřeva, hoblování tvorba uměleckých a praktických výrobků - práce podle pracovního nákresu - práce s pomůckami, nářadím a nástroji pro ruční opracování dřeva - seznámení se s historií vzniku pracovních nástrojů - broušení, jednoduché spojování dřeva (cinkový spoj), hoblování tvorba uměleckých a praktických výrobků - hodnocení svého výrobku, plánování	Matematika Výtvarná výchova Český jazyk Přírodopis

O11- objasní, jak může realističtější poznání a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi i kvalitu života O12- posoudí vliv osobních vlastností na dosahování individuální i společenských cílů, objasní význam vůle při dosahování cílů a překonávání překážek SVĚT PRÁCE R33 - orientuje se v pracovních činnostech vybraných profesí R34 - posoudí své možnosti při rozhodování o volbě vhodného povolání a profesní přípravy R35 - využije profesní informace a poradenské služby pro výběr vhodného vzdělávání R36 - prokáže v modelových situacích schopnost prezentace své osoby při vstupu na trh práce	- seznámí se s vybranými profesemi, dle možností školy a okolí	- trh práce - podnikání - možnosti vzdělávání - volba profesní orientace - zaměstnání - ročníková práce	

4.20.5 9.třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy WŠ	Učivo WŠ	Přesahy a vazby, Průřezová témata;
PRÁCE S TECHNICKÝMI MATERIÁLY **Očekávané výstupy** Žák R01 -provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň R02 -řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních	-samostatně provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň -zvolí vhodný materiál pro svůj výrobek -plánuje svoji pracovní činnost od	-práce podle pracovního nákresu -vlastnosti pracovních materiálů -práce s pomůckami, nářadím a nástroji pro ruční opracování dřeva , kovu atd.	Fyzika Matematika

nástrojů a nářadí R03 -organizuje a plánuje svoji pracovní činnost R04 -užívá technickou dokumentaci, připraví si vlastní jednoduchý náčrt výrobku R05 -dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím; poskytne první pomoc při úrazu SVĚT PRÁCE R33 - orientuje se v pracovních činnostech vybraných profesí R34 - posoudí své možnosti při rozhodování o volbě vhodného povolání a profesní přípravy R35 - využije profesní informace a poradenské služby pro výběr vhodného vzdělávání R36 - prokáže v modelových situacích schopnost prezentace své osoby při vstupu na trh práce O11- objasní, jak může realističtější poznání a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi i kvalitu života O12- posoudí vliv osobních vlastností na dosahování individuální i společenských cílů, objasní význam vůle při dosahování cílů a překonávání překážej	začátku do finální podoby výrobku -prohlubuje dovednosti z oboru truhlářství - seznámí se s vybranými profesemi, dle možností školy a okolí	-seznámení se s historií vzniku pracovních nástrojů -tvorba uměleckých a praktických výrobků ze dřeva práce s kovotepeckými nástroji (možnosti – jednoduché kusy nábytku) krabice na nářadí, truhlíky na květiny, police na knihy, truhly, stolička) -jednoduchý výrobek z kovu (za studena) - praktické seznámení s tradičními řemesly využívajícími dřevo, kov, proutí - košikářství – pletní proutěných košů - trh práce - podnikání - možnosti vzdělávání - volba profesní orientace - zaměstnání - ročníková práce - hodnocení svého výrobku, plánování	Výtvarná výchova Český jazyk Dějepis DEM2 – Občan, občanská společnost a stát – práva a povinnosti

4.21 Globální výchova

4.21.1 5. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
i01 - využívá základní standardní funkce počítače a jeho nejběžnější periferie i02 - respektuje pravidla bezpečné práce s hardware a software a postupuje poučeně v případě jejich závady i03 - chrání data před poškozením, ztrátou a zneužitím i04 - při vyhledávání na internetu používá jednoduché a vhodné cesty i05 - vyhledává informace na portálech, v knihovnách a databázích i06 - komunikuje pomocí internetu či jiných běžných komunikačních zařízení i07 - pracuje s textem a obrázkem v textovém a grafickém editoru n02 - začlení svoji obec (město) do příslušného kraje a obslužného centra České republiky, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, obci (městě) n08 - zprostředkuje ostatním zkušenosti a zážitky z vlastních cest a porovná způsob života a přírodu v naší vlasti a v jiných zemích D07 - rozpozná souvislost mezi přírodními podmínkami a vznikem prvních velkých zemědělských civilizací D08 - uvede nejvýznamnější typy památek, které se staly součástí světového kulturního dědictví	- žáku užívá výpočetní techniku a media v základech s praktickým využitím ve vyučování a běžném životě	- základní pojmy informační činnosti - informace, informační zdroje, informační instituce - struktura, funkce a popis počítače a přídavných zařízení - základní způsoby komunikace - metody a nástroje, vyhledávání informací - zásady bezpečnosti práce s počítačem, prevence zdravotních rizik - nejstarší starověké civilizace a jejich odkaz - antické Řecko - místní krajina - naše vlast	Český jazyk Anglický jazyk Německý jazyk Člověk a svět OSV1 – rozvoj schopností poznávání – práce s textem OSV3 - seberegulace a sebeorganizace - projekty OSV4 – Psychohygiena – rozhovor OSV6 – Poznávání lidí – starověké civilizace OSV7 – Mezilidské vztahy – sociální hry OSV10 – Řešení problémů, práce s informacemi MED1 – Kritické čtení – výběr důležitých informací MED6 – Tvorba mediální sdělení – referáty GLO1 – Evropa a svět nás zajímá – Olympijské hry civilizace GLO2 – Objevujeme Evropu a svět – Olympijské hry

D09 - demonstruje na konkrétních příkladech přínos antické kultury a uvede osobnosti antiky důležité pro evropskou civilizaci, zrod křesťanství a souvislost s judaismem			MUL1 – Kulturní odlišnosti - rozhovor MUL2 – Lidské vztahy - hry MUL5- princip sociální smíru

4.21.2 6. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
Evropa – pestrost a vzájemnost O08 - objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám Z01 - organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů		- Základní fyzická geografie Evropy - Státy Evropy - Národy v Evropě - Evropská kultura - Evropská etnicita	Dějepis Zeměpis Český jazyk Anglický jazyk Německý jazyk OSV1 – rozvoj schopností poznávání – práce s textem OSV3 - seberegulace a sebeorganizace - projekty OSV6 – Poznávání lidí – odlišné názory, tolerantní postoje OSV7 – Mezilidské vztahy – sociální hry OSV10 – Řešení problémů, - situační hry MED1 – Kritické čtení –

			výběr důležitých informací MED6 – Tvorba mediální sdělení – referáty GLO1 – Evropa a svět nás zajímá – život ve středověku GLO2 – Objevujeme Evropu a svět – cestování ENV3- Lidské aktivity a problémy životního prostředí DEM3 – Formy participace občanů v politickém životě DEM4 _ Principy demokracie - EU

4.21.3 7. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
Film O04 - zhodnotí nabídku kulturních institucí a cíleně z ní vybírá akce, které ho zajímají O05 - kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí Y13 - vyhodnotí na základě svých znalostí a zkušeností možný manipulativní vliv vrstevníků, médií, sekt; uplatňuje osvojené dovednosti komunikační obrany proti manipulaci a agresi		- vznik filmu - vývoj od fotografie po barevný zvukový film - masová media - zhodnocení informací podávaných v mediích - základy reklamy, nebezpečí propagandy - příprava filmu, natáčení, konečná finální úprava - filmové chyby - kino vs. divadlo	Fyzika Dějepis Výtvarná výchova Český jazyk OSV1 – rozvoj schopností poznávání – práce s textem OSV3 - seberegulace a sebeorganizace - projekty OSV6 – Poznávání lidí – odlišné názory, tolerantní postoje OSV7 – Mezilidské vztahy – sociální hry

			OSV10 – Řešení problémů, - situační hry MED 2 – Mediální sdělení a realita MED 3 – Stavba mediálních sdělení - reklama MED 4 – Vnímání autora mediálních sdělení – výrazové prostředky MED 5 – Vliv médií MED 6 – Tvorba mediálního sdělení
Stát O01 - objasní účel důležitých symbolů našeho státu a způsoby jejich používání O02 - rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu O19 - rozlišuje, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu a do kterých oblastí stát směruje své výdaje, uvede příklady dávek a příspěvků, které ze státního rozpočtu získávají občané O22 - rozlišuje nejčastější typy a formy států a na příkladech porovná jejich znaky O24 - objasní výhody demokratického způsobu řízení státu pro každodenní život občanů O29 - dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují a uvědomuje si rizika jejich porušování O30 - rozlišuje a porovnává úkoly orgánů právní ochrany občanů, uvede příklady jejich činnosti a spolupráce při postihování trestných činů		- vznik států ve starověku (Egypt, Mezopotámie, Indie, Čína, Řecko, Řím) - teorie vzniku států - proměny státu v období starověku a středověku - vznik moderního státu - funkce státu - typologie států - struktura států	Dějepis Zeměpis DEM3 – Formy participace občanů v politickém životě – volební systémy, stát DEM4 – Principy demokracie – proměny států GLO1 – Evropa a svět nás zajímá – aktuální události GLO2 – Objevujeme Evropu a svět GLO3 – Jsme Evropané – co Evropu spojuje a rozděluje

Energie, voda, vzduch, půda F17 - zhodnotí výhody a nevýhody využívání různých energetických zdrojů z hlediska vlivu na životní prostředí B25 - objasní vliv jednotlivých sfér Země na vznik a trvání života B28 - porovná význam půdotvorných činitelů pro vznik půdy, rozlišuje hlavní půdní typy a půdní druhy v naší přírodě B34 - uvede příklady kladných i záporných vlivů člověka na životní prostředí a příklady narušení rovnováhy ekosystému		- Charakteristické vlastnosti prostředí - Funkce půdy, vody, ovzduší - Koloběhy prvků v přírodě - Koloběh vody - Ovzduší a jeho složení - Hrozba znečištění půdy, vody, ovzduší - Význam ochrany - Sluneční energie - Energetické zdroje	Chemie Přírodopis Zeměpis Fyzika OSV5 – Kreativita – ilustrace OSV10 – Rozhodovací dovednosti - hry ENV3- Lidské aktivity a problémy životního prostředí
Výživa člověka Ch27 - orientuje se v přípravě a využívání různých látek v praxi a jejich vlivech na životní prostředí a zdraví člověka Y03 - vysvětlí na příkladech přímé souvislosti mezi tělesným, duševním, sociálním zdravím a vztah mezi uspokojováním základních lidských potřeb a hodnotou zdraví; dovede posoudit různé způsoby chování lidí z hlediska odpovědnosti za vlastní zdraví i zdraví druhých a vyvozuje z nich osobní odpovědnost ve prospěch aktivní podpory zdraví Y04 - usiluje v rámci svých možností a zkušeností o aktivní podporu zdraví Y05 - vyjádří vlastní názor k problematice zdraví a diskutuje o něm v kruhu vrstevníků, rodiny i v nejbližším okolí Y06 - dává do souvislostí složení stravy a způsob stravování s rozvojem civilizačních nemocí a v rámci svých		- Význam výživy člověka - Složky lidské potravy - Význam tuků, bílkovin a cukrů - Význam vitamínů a minerálů - Složení běžných potravin - Nebezpečí škodlivých látek - Zdraví a jeho význam - Hygiena - Nemoc a zdraví - Psychosociální rizika	Přírodopis Chemie

možností uplatňuje zdravé stravovací návyky Y07 - uplatňuje osvojené preventivní způsoby rozhodování, chování a jednání v souvislosti s běžnými, přenosnými, civilizačními a jinými chorobami; svěří se se zdravotním problémem a v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc Y08 - projevuje odpovědný vztah k sobě samému, k vlastnímu dospívání a pravidlům zdravého životního stylu; dobrovolně se podílí na programech podpory zdraví v rámci školy a obce Y09 - samostatně využívá osvojené kompenzační a relaxační techniky a sociální dovednosti k regeneraci organismu, překonávání únavy a předcházení stresovým situacím Y10 - optimálně reaguje na fyziologické změny v období dospívání a kultivovaně se chová k opačnému pohlaví Y12 - uvádí do souvislostí zdravotní a psychosociální rizika, spojená se zneužíváním návykových látek, a životní perspektivu mladého člověka; uplatňuje osvojené sociální dovednosti a modely chování při kontaktu se sociálně patologickými jevy ve škole i mimo ni; v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc sobě nebo druhým			
Sociální hry a komunikace O03 - zdůvodní nepřijatelnost vandalského chování a aktivně proti němu vystupuje O06 - zhodnotí a na příkladech doloží význam vzájemné solidarity mezi lidmi, vyjádří své možnosti, jak může v případě potřeby pomáhat lidem v nouzi a		- Sociální a komunikativní hry - Simulace chování v rozličných životních situacích - Solidarita mezi lidmi - Typy komunikace - Xenofobie a rasismus	MUL2- Lidské vztahy MUL1 – Kulturní diferenciace – jedinečnost každého člověka MUL4 – Multikulturalita – specifické rysy jazyků, komunikace

v situacích ohrožení O07 - uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích, případné neshody či konflikty s druhými lidmi řeší nenásilným způsobem O08 - objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám O09 - rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti O10 - posoudí a na příkladech doloží přínos spolupráce lidí při řešení konkrétních úkolů a dosahování některých cílů v rodině, ve škole, v obci O11 – Objasní, jak může realističtější poznání a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi i kvalitu života O13 - rozpoznává projevy záporných charakterových vlastností u sebe i u druhých lidí, kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování a jednání O14 - popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru O29 - dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují a uvědomuje si rizika jejich porušování Y03 - vysvětlí na příkladech přímé souvislosti mezi tělesným, duševním,		- Morálka - Základy slušného chování - Týmová práce a spolupráce - Různé formy práce	MUL5 – Princip sociální smíru a solidarity

sociálním zdravím a vztah mezi uspokojováním základních lidských potřeb a hodnotou zdraví; dovede posoudit různé způsoby chování lidí z hlediska odpovědnosti za vlastní zdraví i zdraví druhých a vyvozuje z nich osobní odpovědnost ve prospěch aktivní podpory zdraví Y08 - projevuje odpovědný vztah k sobě samému, k vlastnímu dospívání a pravidlům zdravého životního stylu; dobrovolně se podílí na programech podpory zdraví v rámci školy a obce Y10 - optimálně reaguje na fyziologické změny v období dospívání a kultivovaně se chová k opačnému pohlaví Y13 - vyhodnotí na základě svých znalostí a zkušeností možný manipulativní vliv vrstevníků, médií, sekt; uplatňuje osvojené dovednosti komunikační obrany proti manipulaci a agresi			

4.21.4 8. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
Hlavní ekosystémy Země O05 - kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí O35 - uvede některé globální problémy současnosti, vyjádří na ně svůj osobní názor a popíše jejich hlavní příčiny i		- Základy ekologie - Ekosystém - Biodiverzita - Základní podmínky pro život - Potravní vztahy - Potravní řetězec - Vztahy mezi organismy (symbióza,)	Přírodopis Zeměpis Anglický jazyk Český jazyk OSV1 - Poznávací schopnosti – nové pojmy OSV2 - Sebepoznání

možné důsledky pro život lidstva O36 - objasní souvislosti globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni - v obci, regionu F17 - zhodnotí výhody a nevýhody využívání různých energetických zdrojů z hlediska vlivu na životní prostředí B18 - odvodí na základě pozorování základní projevy chování živočichů v přírodě, na příkladech objasní jejich způsob života a přizpůsobení danému prostředí B25 - objasní vliv jednotlivých sfér Země na vznik a trvání života B30 - uvede na základě pozorování význam vlivu podnebí a počasí na rozvoj a udržení života na Zemi příklady systémů organismů – populace, společenstva, ekosystémy a objasní na základě příkladu základní princip existence živých a neživých složek ekosystému ekosystémech a zhodnotí jejich význam uvede příklady kladných i záporných vlivů člověka na životní prostředí a příklady narušení rovnováhy ekosystému B31 – uvede příklady výskytu organismů v určitém prostředí a vztahy mezi nimi B33 - vysvětlí podstatu jednoduchých potravních řetězců v různých ekosystémech a zhodnotí jejich význam B34 - uvede příklady kladných i záporných vlivů člověka na životní prostředí a příklady narušení rovnováhy ekosystému Z01 - organizuje a přiměřeně hodnotí		- Charakteristika přírodních podmínek v zeměpisných pásmech - Fauna a flóra světa - Migrace - Charakteristika hlavních biomů – tropické deštné lesy, savany, stepi, pouště a polopouště, středomořská oblast, vysokohorské území, lesy mírného pásu, tajga, tundra, Arktida a Antarktida - Význam zachování biologické rozmanitosti - Ohrožení biomů lidskou činností	GLO2 – Objevujeme Evropu a svět – přírodní rozmanitost ENV1 – Ekosystémy – deštné pralesy ENV2 – Základní podmínky života ENV3 – Lidské aktivity a problémy živ. prostředí ENV4 - Vztah člověk k prostředí MED1 – Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení MED6 – Tvorba mediálního sdělení - plakát MED7 - Práce v realizačním týmu

geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů Z20 - uvádí konkrétní příklady přírodních a kulturních krajinných složek a prvků, prostorové rozmístění hlavních ekosystémů (biomů)			
Technika ve světě člověka I. D01 - uvede konkrétní příklady důležitosti a potřebnosti dějepisných poznatků D05 - objasní význam zemědělství, dobytkářství a zpracování kovů pro lidskou společnost D23 - vysvětlí podstatné ekonomické, sociální, politické a kulturní změny ve vybraných zemích a u nás, které charakterizují modernizaci společnosti	- žák se orientuje v základních vynálezech - dokáže na příkladech uvést jejich přínos pro lidskou společnost - dokáže vyhodnotit klady a zápory vynálezů - popíše vliv technických vynálezů na životní prostředí	- Vývoj člověka - První vynálezy - Neolitická revoluce - Využití kamene - Využití ohně - Starověké vynálezy - Významné vynálezy, které měnily společnost (papír, knihtisk, kompas, střelný prach,…) - Začátek průmyslové revoluce - Parní stroj	Dějepis Zeměpis Fyzika OSV10 – Řešení problémů a rozhodovací dovednosti - vynálezy OSV11 – Hodnoty, praktická etika
Náboženství a multikulturní svět I01 - ověřuje věrohodnost informací a informačních zdrojů, posuzuje jejich závažnost a vzájemnou návaznost I05 - používá informace z různých informačních zdrojů a vyhodnocuje jednoduché vztahy mezi údaji D01 - uvede konkrétní příklady důležitosti a potřebnosti dějepisných poznatků D08 - uvede nejvýznamnější typy památek, které se staly součástí světového kulturního dědictví D09 - demonstruje na konkrétních příkladech přínos antické kultury a uvede osobnosti antiky důležité pro evropskou		- Rozdělení světa podle kulturních regionů - Vymezení regionů - Základní charakteristika světových regionů - Náboženství a jeho úloha - Vznik náboženství - Křesťanství - Judaismus - Islám - Buddhismus - Hinduismus - Přírodní náboženství	Dějepis Zeměpis Přírodopis Informatika a výpočetní technika MUL2- Lidské vztahy MUL3 – Etnický původ MUL1 – Kulturní diferenciace – jedinečnost každého člověka MUL4 – Multikulturalita – specifické rysy jazyků,

civilizaci, zrod křesťanství a souvislost s judaismem			komunikace MUL5 – Princip sociální smíru a solidarity
Hodnota peněz O15 - rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, uvede jejich příklady O17 - dodržuje zásady hospodárnosti, popíše a objasní vlastní způsoby zacházení s penězi a se svým i svěřeným majetkem, vyhýbá se rizikům v hospodaření s penězi O18 - vysvětlí, jakou funkci plní banky a jaké služby občanům nabízejí O19 - rozlišuje, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu a do kterých oblastí stát směruje své výdaje, uvede příklady dávek a příspěvků, které ze státního rozpočtu získávají občané O20 - rozlišuje a porovnává úlohu výroby, obchodu a služeb, uvede příklady jejich součinnosti O21 - na příkladu chování kupujících a prodávajících vyloží podstatu fungování trhu Z15 - zhodnotí přiměřeně strukturu, složky a funkce světového hospodářství, lokalizuje na mapách hlavní světové surovinové a energetické zdroje Z16 - porovnává předpoklady a hlavní faktory pro územní rozmístění hospodářských aktivit		- Ekonomie a ekonomika - Tržní hospodářství, centrálně řízené hospodářství, soběstačné hospodářství - Trvale udržitelný rozvoj - Světové hospodářství - Měna - Banky - Peníze a jejich forma - Trh - Nabídka a poptávka - Sociální stát - Státní rozpočet - Výroba a služby - Neziskový sektor	Dějepis Matematika Zeměpis Anglický jazyk Informatika a výpočetní technika
Fotografie a film V01 - užívá vizuálně obrazná vyjádření k zaznamenání vizuálních zkušeností, zkušeností získaných ostatními smysly a k zaznamenání podnětů z představ a fantazie	- znají základy a historii fotografování - popíší princip fotoaparátu a vzniku fotografie - učí se tvořit umělecké	- Film a jeho vznik - Filmová povolání - Organizace práce - Autorská tvorba	Český jazyk Fyzika Dějepis Informatika a výpočetní technika

V02 - užívá prostředky pro zachycení jevů a procesů v proměnách a vztazích; k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění a digitálních médiích - počítačová grafika, fotografie, video, animace V03 - vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobité vyjádření; porovnává a hodnotí jeho účinky s účinky již existujících i běžně užívaných vizuálně obrazných vyjádřeních	fotografie	- Fotografie – historie a vznik - Princip fotoaparátu - Klasická a digitální fotografie	OSV5 – Kreativita – práce s grafikou OSV8 - Komunikace
Obec a kraj I05 - používá informace z různých informačních zdrojů a vyhodnocuje jednoduché vztahy mezi údaji O36 - objasní souvislosti globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni - v obci, regionu Z22 - vymezí a lokalizuje místní oblast (region) podle bydliště nebo školy Z25 - lokalizuje na mapách jednotlivé kraje České republiky a hlavní jádrové a periferní oblasti z hlediska osídlení a hospodářských aktivit		- Členění státu - Státní správa - Samospráva - Veřejné věci - Pardubický kraj - Statutární město, město, obec - Pardubice	Dějepis Zeměpis DEM1 - Občanská společnost
Svět práce - 8. a 9. ročník R33 - orientuje se v pracovních činnostech vybraných profesí R34 - posoudí své možnosti při rozhodování o volbě vhodného povolání a profesní přípravy R35 - využije profesní informace a poradenské služby pro výběr vhodného vzdělávání	- seznámí se s vybranými profesemi, dle možností školy a okolí	- trh práce - podnikání - možnosti vzdělávání - volba profesní orientace - zaměstnání - ročníková práce	OSV3 – Seberegulace a sebeorganizace - plánování DEM2 – Občan – odpovědný člen společnosti

R36 - prokáže v modelových situacích schopnost prezentace své osoby při vstupu na trh práce			

4.21.5 9.třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
Stát a právo I05 - používá informace z různých informačních zdrojů a vyhodnocuje jednoduché vztahy mezi údaji I06 - zpracuje a prezentuje na uživatelské úrovni informace v textové, grafické a multimediální formě D10 - porovná formy vlády a postavení společenských skupin v jednotlivých státech a vysvětlí podstatu antické demokracie D30 - rozpozná klady a nedostatky demokratických systémů D32 - na příkladech vyloží antisemitismus, rasismus a jejich nepřijatelnost z hlediska lidských práv O01 - objasní účel důležitých symbolů našeho státu a způsoby jejich používání O16 - objasní potřebu dodržování zásad ochrany duševního vlastnictví a jejich znalost uplatňuje ve svém jednání O19 - rozlišuje, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu a do kterých oblastí stát směruje své výdaje, uvede příklady dávek a příspěvků, které ze státního rozpočtu získávají občané O22 - rozlišuje nejčastější typy a formy států a na příkladech porovná jejich znaky		- Stát a jeho formy - Starověké státy – Řecko a Řím - Dělení moc - Moc výkonná - Moc zákonodárná - Moc soudní - Ideály francouzské revoluce - Prohlášení nezávislosti USA - Lidská práva - Občanská práva - Hospodářská a sociální práva - Práva na příznivé životní prostředí - Ústava - Ústava ČR - Dělení moc v ČR - PSP ČR a Senát ČR - Prezident - Vláda - Další centrální orgány - Soudy - Státní správa a samospráva - Volby a volební systémy	Dějepis Zeměpis Anglický jazyk Informatika a výpočetní technika OSV7 – Mezilidské vztahy DEM3 – Formy participace občanů v politickém životě – volební systémy, stát DEM4 – Principy demokracie – Ústava ČR MUL2- Lidské vztahy MUL3 – Etnický původ – postavení menšin

O23 - rozlišuje a porovnává úkoly jednotlivých složek státní moci ČR i jejich orgánů a institucí, uvede příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů a státu O24 - objasní výhody demokratického způsobu řízení státu pro každodenní život občanů O25 - vyloží smysl voleb do zastupitelstev v demokratických státech a uvede příklady, jak mohou výsledky voleb ovlivňovat každodenní život občanů O26 - přiměřeně uplatňuje svá práva a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod O27 - objasní význam právní úpravy důležitých vztahů – vlastnictví, pracovní poměr, manželství O28 - provádí jednoduché právní úkony a chápe jejich důsledky, uvede příklady některých smluv upravujících občanskoprávní vztahy – osobní přeprava; koupě, oprava či pronájem věci O29 - dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují a uvědomuje si rizika jejich porušování O30 - rozlišuje a porovnává úkoly orgánů právní ochrany občanů, uvede příklady jejich činnosti a spolupráce při postihování trestných činů O31 - rozpozná protiprávní jednání, rozliší přestupek a trestný čin, uvede jejich příklady		- Politické strany - Základy občanského a pracovního práva - Základy trestního práva - Trestné činy a přestupky – rozdíly + příklady - Demokracie a svoboda	
Mezinárodní organizace a evropské integrace D01 - uvede konkrétní příklady důležitosti		- Nejstarší mezinárodní organizace - Společnost národů	Dějepis Zeměpis

a potřebnosti dějepisných poznatků D35 - vysvětlí a na příkladech doloží mocenské a politické důvody euroatlantické hospodářské a vojenské spolupráce O32 - popíše vliv začlenění ČR do EU na každodenní život občanů, uvede příklady práv občanů ČR v rámci EU i možných způsobů jejich uplatňování O33 - uvede některé významné mezinárodní organizace a společenství, k nimž má vztah ČR, posoudí jejich význam ve světovém dění a popíše výhody spolupráce mezi státy O34 - uvede příklady některých projevů globalizace, porovná jejich klady a zápory Z17 - porovnává státy světa a zájmové integrace států světa na základě podobných a odlišných znaků Z26 - uvádí příklady účasti a působnosti České republiky ve světových mezinárodních a nadnárodních institucích, organizacích a integracích států		- Vznik a podmínky vzniku OSN - OSN a její orgány - Funkce a cíle OSN - Přidružené organizace OSN - ČR a OSN - EU - Evropská komise, Rada, Evropský parlament a další instituce - Evropská společenství - Členské státy EU - ČR a EU - NATO - historie NATO a působení ČR v rámci NATO - WTO a další mezinárodní organizace	Anglický jazyk Informatika a výpočetní technika MUL5- Princip sociální smíru a solidarity – lidská práva, základní dokumenty
Tvorba reklamy I01 - ověřuje věrohodnost informací a informačních zdrojů, posuzuje jejich závažnost a vzájemnou návaznost O05 - kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí V02 - užívá vizuálně obrazná vyjádření k zaznamenání vizuálních zkušeností, zkušeností získaných ostatními smysly a k zaznamenání podnětů z představ a		- Reklama - Princip reklamy v tisku, v televizi v rozhlase - Tvorba mediálních sdělení - Tvorba inzerátů - Nebezpečí reklamy - Nebezpečí a formy propagandy	Český jazyk Informatika a výpočetní technika Výtvarná výchova MED 2 – Mediální sdělení a realita

fantazie V03 - užívá prostředky pro zachycení jevů a procesů v proměnách a vztazích; k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění a digitálních médiích - počítačová grafika, fotografie, video, animace Y13 - vyhodnotí na základě svých znalostí a zkušeností možný manipulativní vliv vrstevníků, médií, sekt; uplatňuje osvojené dovednosti komunikační obrany proti manipulaci a agresi			MED 3 – Stavba mediálních sdělení - reklama MED 4 – Vnímání autora mediálních sdělení – výrazové prostředky MED 5 – Vliv médií MED 6 – Tvorba mediální sdělení
Globální problémy lidstva I01 - ověřuje věrohodnost informací a informačních zdrojů, posuzuje jejich závažnost a vzájemnou návaznost I05 - používá informace z různých informačních zdrojů a vyhodnocuje jednoduché vztahy mezi údaji I06 - zpracuje a prezentuje na uživatelské úrovni informace v textové, grafické a multimediální formě D36 - posoudí postavení rozvojových zemí D37 - prokáže základní orientaci v problémech současného světa O06 - zhodnotí a na příkladech doloží význam vzájemné solidarity mezi lidmi, vyjádří své možnosti, jak může v případě potřeby pomáhat lidem v nouzi a v situacích ohrožení O34 - uvede příklady některých projevů globalizace, porovná jejich klady a zápory O35 - uvede některé globální problémy současnosti, vyjádří na ně svůj osobní		- Globalizace - Globální problémy – přírodní a sociální - Globální oteplování - Skleníkový efekt - Ozónová díry - Ztráta biodiverzity - Znečištění moří, řek, půdy a ovzduší - Likvidace odpadů - Koloběhy prvků - Sociální dimenze globalizace - Chudé a rozvojové země - Humanitární pomoc - Hladomor - AIDS a další choroby - Ekonomické vyloučení rozvojových zemí - Ekologické katastrofy - Změny ve světě v důsledku působení globálních vlivů	Zeměpis Přírodopis Informatika a výpočetní technika Dějepis Fyzika ENV1 – Ekosystémy odpady ENV2 – Základní podmínky života

názor a popíše jejich hlavní příčiny i možné důsledky pro život lidstva O36 - objasní souvislosti globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni - v obci, regionu O37 - uvede příklady mezinárodního terorismu a zaujme vlastní postoj ke způsobům jeho potírání F17 - zhodnotí výhody a nevýhody využívání různých energetických zdrojů z hlediska vlivu na životní prostředí Ch25 - zhodnotí využívání prvotních a druhotných surovin z hlediska trvale udržitelného rozvoje na Zemi B34 - uvede příklady kladných i záporných vlivů člověka na životní prostředí a příklady narušení rovnováhy ekosystému Z12 - zvažuje, jaké změny ve vybraných regionech světa nastaly, nastávají, mohou nastat a co je příčinou zásadních změn v nich			
Novodobé dějiny lidstva I01 - ověřuje věrohodnost informací a informačních zdrojů, posuzuje jejich závažnost a vzájemnou návaznost D01 - uvede konkrétní příklady důležitosti a potřebnosti dějepisných poznatků D23 - vysvětlí podstatné ekonomické, sociální, politické a kulturní změny ve vybraných zemích a u nás, které charakterizují modernizaci společnosti D34 - vysvětlí příčiny a důsledky vzniku bipolárního světa; uvede příklady střetávání obou bloků		- 2. světová válka a její důsledky - Technický pokrok po 2. světové válce - Bipolární rozdělení světa - Studená válka - Korejská válka - Válka ve Vietnamu - Hnutí nezúčastněných - Rozvojové země - Afrika po roce 1960 - Blízký východ po roce 1945 - Rozpad komunistického bloku	Dějepis Český jazyk Zeměpis GLO1 – Evropa a svět nás zajímá – aktuální události GLO2 – Objevujeme Evropu a svět – životní styl a vzdělání

D35 - vysvětlí a na příkladech doloží mocenské a politické důvody euroatlantické hospodářské a vojenské spolupráce D36 - posoudí postavení rozvojových zemí D37 - prokáže základní orientaci v problémech současného světa Z18 - lokalizuje na mapách jednotlivých světadílů hlavní aktuální geopolitické změny a politické problémy v konkrétních světových regionech		- Evropa po roce 1989 - Svět po Studené válce - ČSR po roce 1945 - Únorový převrat - 50. léta v ČSR - 1968 a období normalizace - Sametová revoluce - Polistopadové dějiny ČSFR a ČR	GLO3 – Jsme Evropané – co Evropu spojuje a rozděluje MED1- Kritické vnímání mediálního sdělení – podstata med. sdělení
Technika ve světě člověka II. D29 - na příkladech demonstruje zneužití techniky ve světových válkách a jeho důsledky		- Vývoj vědy a techniky od průmyslové revoluce do začátku 21. století - Hlavní technické vynálezy - Automobilismus - Noviny v dopravě – letectví, rychlovlaky - Objevování vesmíru - Televize - Internet - Mobilní telefony - Rizika spojená s moderními vynálezy a průmyslem - Riziková společnost - Vliv techniky na život a zdraví moderního člověka - Zdravý životní styl	Dějepis Fyzika Informatika a výpočetní technika OSV4 - Psychohygiena OSV8 – Komunikační pravidla OSV10 – Rozhodovací dovednosti – sociální role, OSV11- Hodnoty a postoje – téma odpovědnosti ENV3 – Lidské aktivity a životní prostředí – dlouhodobě programy ENV4- Vztah člověka k prostředí – nerovnoměrnost života na Zemi

Svět práce R33 - orientuje se v pracovních činnostech vybraných profesí R34 - posoudí své možnosti při rozhodování o volbě vhodného povolání a profesní přípravy R35 - využije profesní informace a poradenské služby pro výběr vhodného vzdělávání R36 - prokáže v modelových situacích schopnost prezentace své osoby při vstupu na trh práce	- seznámí se s vybranými profesemi, dle možností školy a okolí	- trh práce - podnikání - možnosti vzdělávání - volba profesní orientace - zaměstnání - ročníková práce	Informatika a výpočetní technika OSV3 – Seberegulace a sebeorganizace OSV6 – Poznávání lidí OSV9 – Řešení konfliktů DEM2 – Občan, občanská společnost – práva a povinnosti občana MED7- Práce v realizačním týmu – stanovení cíle, spolupráce, časový harmonogram

4.22 Ročníkové práce

Očekávané výstupy RVP	Školní výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
I01 – ověřuje věrohodnost informací a informačních zdrojů, posuzuje jejich závažnost a vzájemnou návaznost I02 – ovládá práci s textovými a grafickým editory i tabulkovými editory a využívá vhodných aplikací I03 – uplatňuje základní estetická a typografická pravidla s textem a obrazem I04 – pracuje s informacemi v souladu se zákony o duševním vlastnictví I05 - používá informace z různých informačních zdrojů a vyhodnocuje jednoduché vztahy mezi údaji I06 - zpracuje a prezentuje na uživatelské úrovni informace v textové, grafické a multimediální formě O05 – kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí O07 – uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích, případné neshody či konflikty s druhými lidmi řeší nenásilným způsobem O10 – posoudí a na příkladech doloží přínos spolupráce lidí při řešení konkrétních úkolů a dosahování některých cílů v rodině, ve škole, v obci	Teoretická (vědecká) část žák - si zvolí vlastní téma ročníkové práce - vypracuje osnovu práce - napíše práci v rozsahu 6 – 10 stran textu při zachování typografických pravidel (1,5 řádkování, odstavce, …) - cituje zdroje dle pravidel - využívá minimálně 3 knižních zdrojů - vytvoří resumé práce v jednom z vyučovaných jazyků Umělecká (estetická) část práce žák - napíše ročníkovou práci v ruce - umělecky zpracuje dané téma Praktická část Žák - zvládne základní techniky prezentace (slovní projev, gestikulace, mimika,…) - vytvoří PC prezentaci - vytvoří pozvánku na veřejnou prezentaci své práce	Word, Excel, Powerpoint a podobné počítačové aplikace Práce s prezentační technikou Práce s literaturou, vyhledávání informací Výtvarné techniky (dle výběru a v závislosti na zvoleném tématu) Sociální hry, problémové úlohy	Český jazyka Anglický jazyk Německý jazyk Informatika a výpočetní technika Výtvarná výchova Globální výchova (Ruční práce) (Dílny) OSV1 – rozvoj schopností poznávání – práce s textem OSV2 – sebepoznání – moje zájmy OSV3 - seberegulace a sebeorganizace - plánování OSV4 – Psychohygiena – časový plán OSV5 – Kreativity – umělecká část roč. prací OSV6 – Poznávání lidí – komunikace s vedoucími roč. práce OSV7 – Mezilidské

O11 – Objasní, jak může realističtější poznání a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi i kvalitu života O13 – rozpoznává projevy záporných charakterových vlastností u sebe i u druhých lidí, kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování a jednání O14 – popíše jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru O29 – dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují a uvědomuje si rizika jejich porušování V01 – vybírá, vytváří a pojmenovává co nejširší škálu prvků vizuálně obrazných vyjádření a jejich stavbu; uplatňuje je pro vyjádření vlastních zkušeností, vjemů, představ a poznatků; variuje různé vlastnosti prvků a jejich vztahů pro získání osobitých výsledků V02 – využívá vizuálně obrazná vyjádření k zaznamenání vizuálních zkušeností, zkušeností získaných ostatními smysly a k zaznamenání podnětů z představ a fantazie V03 – užívá prostředky pro zachycení jevů a procesů v proměnách a vztazích; k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění a v digitálních mediích – počítačová grafika, fotografie, video, animace R33 - orientuje se v pracovních činnostech vybraných profesí R34 - posoudí své možnosti při rozhodování o volbě vhodného povolání a profesní		- trh práce - podnikání - možnosti vzdělávání - volba profesní orientace - zaměstnání - ročníková práce	vztahy – pomoc při prezentacích OSV9 – Kooperace se spolužáky OSV10 – Řešení problémů, práce s informacemi OSV11- Hodnoty, postoje, praktická etika – ocenění a podpora spolužáků MED1 – Kritické čtení – výběr důležitých informací MED3 – Stavba sdělení – srozumitelnost prezentace MED4 – Vnímání autora mediálních sdělení – naslouchání spolužákům MED6 – Tvorba mediální sdělení – vlastní prezentace MED7 – Práce v realizačním týmu – podíl na přípravě prezentací

přípravy R35 - využije profesní informace a poradenské služby pro výběr vhodného vzdělávání R36 - prokáže v modelových situacích schopnost prezentace své osoby při vstupu na trh práce	- seznámí se s vybranými profesemi dle možností v okolí školy		

4.23 Speciálně pedagogická péče

Rozvoj dovedností	Příklady	Náplň hodin (podněty pro vyučující a asistenty)	
Sociální	Spolupráce ve skupině Poznávání sebe sama Posilování sebevědomí	- Sociální hry - Motivační aktivity - Divadlo, situační scénky - Rozhovor	
Praktické	Sebeobsluha Péče o květiny Péče o zvířata Práce na školní zahradě v dílnách Ruční práce Příprava školních pomůcek Vedení úkolníčku Příprava pokrmů Nákupy Zásady stolování Vedení k vhodnému využití volného času Vedení k volbě povolání		
Komunikační	Logopedická chvilky	- Řečová cvičení, říkadla, básničky, písničky, gymnastika mluvidel - Komunikační zásady	
Kreativita	Malování	- Malování akvarelem - Kreslení forem - Hra na hudební nástroje	

Pohybových	Hra na hudební nástroj Dramatizace Prostorová orientace Rovnováha Propojování pravé a levé mozkové hemisféry Rozvoj pohybových dovedností Rozvoj hrubé a jemné motoriky	- Rytmizace - Poslech hudby - - Chůze na balančním míči - Žonglování - Léčebná eurytmie - Prstová cvičení	
Učebních	Posilování paměti Náprava vývojových poruch učení Práce s textem Rozvoj grafomotoriky Pravidla pracovní hygieny	- Básničky, rytmizace, zpětný pohled na činnosti z předešlého dne - Cílené využívání reedukačních pomůcek	

5 Hodnocení žáků

5.1 Zásady průběžného hodnocení a hodnocení výsledků vzdělávání na vysvědčení

5.1.1 Obecné zásady hodnocení

Waldorfská pedagogika je postavena na základě poznání člověka jako celistvé bytosti, jeho specifických potřeb v různých vývojových fázích, tak jak je předkládán antroposofickou antropologií. Z těchto kořenů vyvěrají všechny metodicko-didaktické postupy včetně hodnocení žáka. Cílem waldorfské pedagogiky je napomáhat dítěti, aby s vědomím jedinečnosti své individuality mohlo v dospělosti svobodně jednat ve smyslu toho, co je prospěšné světu. Úkolem pedagoga je rozpoznání množství vloh a nadání v každém jednotlivci tak, aby se mohl stát morálně vyspělým a zodpovědným vůči světu.

a) Podstatou waldorfské pedagogiky je umělecké pojetí výuky.
b) Žák je hodnocen ve všech ročnících a ve všech předmětech školního vzdělávacího programu SLOVNĚ. Širší slovní hodnocení je uplatňováno taktéž na vysvědčení, které se vydává žákovi v každém pololetí. Za 1.pololetí lze místo vysvědčení vydat výpis vysvědčení.
c) Výkony žáka jsou posuzována v kontextu s jeho vývojovou úrovní.
d) Hodnocení vychází z respektu k jedinečnosti a důstojnosti lidské identity.
e) Na prvním stupni základní školy má vysvědčení ráz především individuálně-diagnostický a je určeno rodičům. Na druhém stupni se stává převažujícím kriteriální hodnocení a obrací se přímo na žáka.
f) Hodnocení žáka je podstatnou součástí výchovně vzdělávacího procesu a jeho řízení. Poskytuje žákovi důležitou zpětnou vazbu.
g) Průběžné hodnocení se uplatňuje při posuzování dílčích výsledků a projevů žáka. Při hodnocení pedagogický pracovník (dále jen učitel) uplatňuje přiměřenou náročnost a pedagogický takt vůči žákovi. Při hodnocení jsou výsledky vzdělávání žáka a chování žáka ve škole a na akcích pořádaných školou hodnoceny tak, aby byla zřejmá úroveň vzdělání žáka, které dosáhl zejména vzhledem k očekávaným výstupům formulovaných v učebních osnovách jednotlivých předmětů, k jeho vzdělávacím a osobnostním předpokladům a k věku žáka. Do hodnocení se promítá píle, aktivita žáka a jeho zodpovědný přístup ke vzdělávání, zohledňují se i souvislosti, které mohou ovlivnit jeho výkon. Jeho součástí mohou být i perspektivy pro další rozvoj žáka, zdůvodnění hodnocení a doporučení, jak předcházet případným neúspěchům a jak je překonávat.
h) Ředitel školy je povinen působit na sjednocování hodnotících měřítek všech učitelů.
i) Individuálně integrovaní žáci jsou hodnoceni v souladu s individuálním vzdělávacím programem.
j) Chování žáka neovlivňuje hodnocení výsledků vzdělávání ve vyučovacích předmětech.
k) Škola hodnotí žáky za jejich chování ve škole a při akcích organizovaných školou.
l) Kritériem pro hodnocení chování je dodržování pravidel slušného chování a dodržování školního řádu školy během daného období. Při hodnocení chování se přihlíží k věku, morální a rozumové vyspělosti žáka; k uděleným opatřením k posílení kázně se přihlíží pouze tehdy, jestliže tato opatření byla neúčinná.
m) Hodnocení chování žáků navrhuje třídní učitel po projednání s učiteli, kteří ve třídě vyučují, a s ostatními učiteli a rozhoduje o něm ředitel po projednání v pedagogické radě.

n) Nedostatky v chování žáků se projednávají v pedagogické radě, přijaté výchovné opatření musí být zaznamenáno v zápise z pedagogické rady (s patřičným zdůvodněním) a v dokumentaci žáka.

o) V průběhu školního roku jsou zákonní zástupci žáka o prospěchu a chování žáka informováni třídním učitelem a učiteli jednotlivých předmětů:
- písemnou formou prostřednictvím „Zpráv ze školy a do školy“,
- ústně telefonicky. při osobních konzultacích,
- na pravidelných třídních schůzkách, které se konají minimálně 5x za školní rok (odborní učitelé se třídní schůzky účastní min. 1x za každé pololetí),
- v 8. a 9. ročníku jsou rodiče na třídních schůzkách konaných pravidelně v první polovině ledna a první polovině června seznámeni s předpokládanou podobou převedení slovního hodnocení na klasifikaci,
- případně po předchozí domluvě na požádání zákonných zástupců žáka,
- pozorování obecné úrovně práce (přístup, nasazení),
- pozorování sociálních kontaktů, vývoje sociálních dovedností.

p) V případě mimořádného zhoršení prospěchu nebo chování informuje bezprostředně učitel zákonné zástupce žáka a iniciuje schůzku, ze které je pořízen zápis (zakládá se do katalogového listu žáka). Tyto případy se projednávají na pedagogické radě.

5.1.2 Získávání podkladů pro hodnocení

a) Podklady pro hodnocení a klasifikaci výchovně vzdělávacích výsledků a chování žáka získává učitel zejména těmito metodami, formami a prostředky:
- soustavným diagnostickým pozorováním žáka,
- soustavným sledováním výkonů žáka a jeho připravenosti na vyučování,
- různými druhy zkoušek (písemné; ústní – před tabulí, v lavici, v průběhu hodiny, v rámci rytmické části, formou referátů apod.; grafické; praktické; pohybové apod.), didaktickými testy,
- průběžnými a výstupními testy v jednotlivých epochách,
- domácími úkoly,
- hodnocením úpravy a vedení sešitů,
- analýzou různých činností žáka,
- konzultacemi s ostatními učiteli a podle potřeby s dalšími odborníky (PPP),
- rozhovory se žákem a zákonnými zástupci žáka.

b) U žáků 1. až 3. ročníku jsou podklady z ústního a písemného zkoušení pouze informativní. Ve většině případů se v tomto období jedná o společné činnosti žáků.

c) O termínu testu většího rozsahu informuje vyučující žáky minimálně dva dny předem.

d) Žáci jsou povinni se na vyučování připravovat a vypracovávat domácí úkoly. Učitelé jsou povinni pravidelně tyto úkoly kontrolovat a sdělovat žákům, popřípadě jejich zákonným zástupcům, jak se jim domácí práce podařila.

e) Žáci dbají na vedení a úpravu zavedených sešitů a poznámek. Učitelé stvrdí kontrolu sešitu svým podpisem.

f) Učitel je povinen vést soustavnou evidenci o každém hodnocení žáka průkazným způsobem tak, aby mohl vždy doložit správnost celkového hodnocení žáka i způsob získání známek (ústní, písemné zkoušení, domácí úkoly, práce při hodině...). V případě dlouhodobé nepřítomnosti nebo rozvázání pracovního poměru v průběhu pololetí předá tento přehled o prospěchu zastupujícímu učiteli nebo vedení školy.

g) Písemné zkoušky, popř. grafické práce, (viz odst. 1.2.e) učitel uschovává po dobu, během které se žák hodnotí nebo ve které se k němu mohou zákonní zástupci odvolat - tzn. celý školní rok včetně hlavních prázdnin, v případě studentů s odloženou klasifikací nebo opravnými zkouškami až do 30. 10. dalšího školního roku. Opravené písemné práce musí být předloženy všem žákům a na požádání ve škole také zákonným zástupcům.

h) Vyučující dodržují zásady pedagogického taktu, zejména:
- nehodnotí žáky ihned po jejich návratu do školy po nepřítomnosti delší než jeden týden,

- účelem zkoušení není nacházet mezery ve vědomostech žáka, ale hodnotit to, co umí,
- učitel hodnotí jen probrané učivo,
- novou látku, kterou žáci samostatně nastudovali, učitel zkouší až po společném zopakování této látky a po prověření, že ji žáci chápou,
- před prověřováním znalostí musí mít žáci dostatek času k naučení, procvičení a zažití učiva.

i) Třídní učitelé (případně výchovný poradce) jsou povinni seznamovat ostatní vyučující s doporučením psychologických vyšetření, které mají vztah ke způsobu hodnocení žáka a způsobu získávání podkladů. Údaje o nových vyšetřeních jsou součástí zpráv učitelů (nebo výchovného poradce) na pedagogické radě.

5.1.3 Hodnocení výsledků vzdělávání na vysvědčení

a) Za každé pololetí vydává škola žákovi vysvědčení; za první pololetí lze vydat žákovi místo vysvědčení výpis z vysvědčení.
b) Hodnocení výsledků vzdělávání žáka na vysvědčení je vyjádřeno slovně.
c) Slovní hodnocení vypracovávají učitelé jednotlivých předmětů. V případě, že předmět bude vyučován více učiteli, vypracují slovní hodnocení za dané období příslušní učitelé po vzájemné dohodě.
d) Pro účely přijímacího řízení ke střednímu vzdělávání převede třídní učitel na základě podkladů od vyučujících jednotlivých předmětů slovní hodnocení do klasifikace, a to za období stanoveném kritérii pro přijímací řízení, nejvýše však za 2 školní roky.
e) V případě přestupu žáka na školu, která hodnotí odlišným způsobem, převede třídní učitel na základě podkladů od vyučujících jednotlivých předmětů slovní hodnocení do klasifikace, a to na žádost této školy nebo zákonného zástupce žáka. Slovní hodnocení se převádí na klasifikaci za období II. pololetí posledního ukončeného ročníku. V případě, že žák přechází na školu s odlišným způsobem hodnocení po uplynutí alespoň tří měsíců daného pololetí, vypracuje třídní učitel ještě návrh slovního hodnocení za toto pololetí a převede ho na klasifikaci.
f) Na konci prvního pololetí školního roku, v němž žák splní povinnou školní docházku, vydá škola žákovi výstupní hodnocení o tom, jak žák dosáhl cílů vzdělávání stanovených v § 44 školského zákona. V případě podání přihlášky k přijetí do oborů vzdělávání, v němž je jako součást přijímacího řízení stanovena talentová zkouška, je žákovi vydáno výstupní hodnocení do 30. října. V pátém a sedmém ročníku vydá škola toto hodnocení žákovi, který se hlásí k přijetí ke vzdělávání ve střední škole. Tato výstupní hodnocení vypracovává třídní učitel ve spolupráci s vyučujícími jednotlivých předmětů podle § 16 odst. 1, 2 vyhlášky č. 48/2005 Sb. o základním vzdělávání.
g) Vysvědčení žáka, který úspěšně ukončil devátý ročník, je opatřeno doložkou o získání stupně základního vzdělání.
h) V 8. a 9. ročníku učitelé zajistí zapsání známek také do třídního katalogu a dbají o jejich úplnost. Do katalogu jsou zapisovány známky z jednotlivých předmětů a udělená výchovná opatření.
i) Třídní učitelé pořídí kopie vysvědčení, založí je do katalogových listů žáků a odevzdají je nejpozději jeden den před vydáním vysvědčení vedení školy.
j) Žáci školy, kteří po dobu nemoci nejméně tři měsíce před koncem pololetí navštěvovali školu při zdravotnickém zařízení a byli tam hodnoceni za pololetí ze všech, popřípadě jen z některých předmětů, se po návratu do kmenové školy znovu nezkoušejí a nehodnotí. Jejich klasifikace ze školy při zdravotnickém zařízení v předmětech, ve kterých byli klasifikováni, je závazná. V předmětech, ve kterých nebyli vyučováni, se neklasifikují. Škola bude v tomto případě požadovat od školy při zdravotnickém zařízení převedení klasifikace na slovní hodnocení.
k) Do vyššího ročníku postoupí žák, který na konci druhého pololetí prospěl ze všech povinných předmětů s výjimkou předmětů výchovného zaměření a předmětů, z nichž byl uvolněn. Do vyššího ročníku postoupí i žák prvního stupně základní školy, který již v rámci prvního stupně opakoval ročník, a žák druhého stupně základní školy, který již v rámci druhého stupně opakoval ročník, a to bez ohledu na prospěch tohoto žáka.
l) Žáka, který v daném předmětu v průběhu pololetí zamešká více než 30 % časové dotace, nemusí vyučující v řádném termínu hodnotit. Pokud přesáhne absence v daném předmětu 50 % časové dotace, nesmí vyučující žáka v řádném termínu hodnotit. V takovém případě pro jeho hodnocení stanoví ředitel školy náhradní termín.
m) Nelze-li žáka hodnotit na konci prvního pololetí, určí ředitel školy pro jeho hodnocení náhradní termín, a to tak, aby hodnocení za první pololetí bylo provedeno nejpozději do dvou měsíců po skončení prvního pololetí. Náhradní termín je oznámen žákovi, popř. zákonným zástupcům žáka písemně, a je závazný. Nedostaví-li

se žák na náhradní termín, může ředitel školy ze závažných důvodů povolit nový náhradní termín. Není-li možné hodnotit ani v náhradním termínu, žák se za první pololetí nehodnotí.

n) Nelze-li žáka hodnotit na konci druhého pololetí, určí ředitel školy pro jeho hodnocení náhradní termín, a to tak, aby hodnocení za druhé pololetí bylo provedeno nejpozději do konce září následujícího školního roku. V období měsíce září do doby hodnocení navštěvuje žák nejbližší vyšší ročník, popřípadě znovu devátý ročník. Není-li žák hodnocen ani v tomto termínu, neprospěl.

o) Žák devátého ročníku a žák, který na daném stupni základní školy dosud neopakoval ročník a který na konci druhého pololetí neprospěl nejvýše ze 2 povinných předmětů s výjimkou předmětů výchovného zaměření, koná z těchto předmětů opravnou zkoušku nejpozději do konce příslušného školního roku (tj. do 31. srpna) v termínu stanoveném ředitelem školy. Žák může v jednom dni skládat pouze jednu opravnou zkoušku. Opravné zkoušky jsou komisionální.

p) Žák, který nevykoná opravnou zkoušku úspěšně nebo se k jejímu konání nedostaví, neprospěl. Ze závažných důvodů může ředitel školy žákovi stanovit náhradní termín opravné zkoušky nejpozději do 15. září následujícího školního roku.

q) Žák, který plní povinnou školní docházku, opakuje ročník, pokud na konci druhého pololetí neprospěl nebo nemohl být hodnocen. To neplatí o žákovi, který na daném stupni základní školy již jednou ročník opakoval; tomuto žákovi může ředitel školy na žádost jeho zákonného zástupce povolit opakování ročníku pouze z vážných zdravotních důvodů.

r) Má-li zákonný zástupce žáka pochybnosti o správnosti hodnocení na konci prvního nebo druhého pololetí, může do 3 pracovních dnů ode dne, kdy se o hodnocení prokazatelně dozvěděl, nejpozději však do 3 pracovních dnů od vydání vysvědčení, požádat ředitele školy o komisionální přezkoušení žáka; je-li vyučujícím žáka v daném předmětu ředitel školy, krajský úřad. Komisionální přezkoušení se koná nejpozději do 14 dnů od doručení žádosti nebo v termínu dohodnutém se zákonným zástupcem žáka.

s) Ředitel školy může žákovi, který splnil povinnou školní docházku a na konci druhého pololetí neprospěl nebo nemohl být hodnocen, povolit na žádost jeho zákonného zástupce opakování ročníku po posouzení jeho dosavadních studijních výsledků a důvodů uvedených v žádosti.

5.2 Zásady a pravidla pro sebehodnocení žáků

a) Sebehodnocení je důležitou součástí hodnocení žáků.

b) Sebehodnocením se posiluje sebeúcta a sebevědomí žáků.

c) Chybu je potřeba chápat jako přirozenou věc v procesu učení. Učitelé se o chybě se žáky baví, žáci mohou některé práce sami opravovat. Chyba je důležitý prostředek učení.

d) Při sebehodnocení se žák snaží popsat:
   - co se mu daří,
   - co mu ještě nejde,
   - jak bude pokračovat dál.

e) Při školní práci vedeme žáka, aby komentoval své výkony a výsledky.

5.3 Stupně hodnocení prospěchu při převedení na klasifikaci v 8. a 9. ročníku, popř. při přijímacím řízení na střední školu v 5. a 7. ročníku a při přestupu na školu s odlišným způsobem hodnocení

5.3.1 Stupně hodnocení prospěchu při převedení na klasifikaci v 8. a 9. ročníku, popř. při přijímacím řízení na střední školu v 5. a 7. ročníku a při přestupu na školu s odlišným způsobem hodnocení

a) Výsledky vzdělávání žáka v jednotlivých povinných a nepovinných předmětech se při převádění na klasifikaci v 8. a 9. ročníku, popř. při přijímacím řízení na střední školu v 5. a 7. ročníku a při přestupu na školu s odlišným způsobem hodnocení po vyžádání školou nebo zákonnými zástupci žáka hodnotí na vysvědčení stupni prospěchu:
   1 – výborný,
   2 – chvalitebný,
   3 – dobrý,
   4 – dostatečný,
   5 – nedostatečný.

b) Pro potřeby převedení na klasifikaci se předměty dělí do tří skupin:
   - předměty s převahou teoretického zaměření,
   - předměty s převahou praktických činností,
   - předměty s převahou výchovného a uměleckého zaměření.

c) Kritéria pro jednotlivé klasifikační stupně jsou formulována především pro celkovou klasifikaci. Učitel však nepřeceňuje žádné z uvedených kritérií, posuzuje žákovy výkony komplexně, v souladu se specifikou předmětu.

.3 Převedení na klasifikaci ve vyučovacích předmětech s převahou teoretického zaměření

a) Převahu teoretického zaměření mají jazykové, společenskovědní, přírodovědné předměty a matematika.

b) Při klasifikaci výsledků ve vyučovacích předmětech s převahou teoretického zaměření se v souladu s požadavky učebních osnov hodnotí:
   - ucelenost, přesnost a trvalost osvojení požadovaných poznatků, faktů, pojmů, definic, zákonitostí a vztahů, kvalita a rozsah získaných dovedností vykonávat požadované intelektuální a motorické činnosti,
   - schopnost uplatňovat osvojené poznatky a dovednosti při řešení teoretických a praktických úkolů, při výkladu a hodnocení společenských a přírodních jevů a zákonitostí,
   - kvalita myšlení, především jeho logika, samostatnost a tvořivost,
   - aktivita v přístupu k činnostem, zájem o ně a vztah k nim,
   - přesnost, výstižnost a odborná i jazyková správnost ústního a písemného projevu,
   - kvalita výsledků činností,
   - osvojení účinných metod samostatného studia.

c) Výchovně vzdělávací výsledky se klasifikují podle těchto kritérií:

Stupeň 1 (výborný)

Žák ovládá požadované poznatky, fakta, pojmy, definice a zákonitosti uceleně, přesně a úplně a chápe vztahy mezi nimi. Pohotově vykonává požadované intelektuální a motorické činnosti. Samostatně a tvořivě uplatňuje osvojené poznatky a dovednosti při řešení teoretických a praktických úkolů, při výkladu a hodnocení jevů a zákonitostí. Myslí logicky správně, zřetelně se u něho projevuje samostatnost a tvořivost. Jeho ústní a písemný projev je správný, přesný a výstižný. Grafický projev je přesný a estetický. Výsledky jeho činnosti jsou kvalitní, pouze s menšími nedostatky. Je schopen samostatně studovat vhodné texty.

Stupeň 2 (chvalitebný)

Žák ovládá požadované poznatky, fakta, pojmy, definice a zákonitosti v podstatě uceleně, přesně a úplně. Pohotově vykonává požadované intelektuální a motorické činnosti. Samostatně a produktivně nebo podle menších podnětů učitele uplatňuje osvojené poznatky a dovednosti při řešení teoretických a praktických úkolů, při výkladu a hodnocení jevů a zákonitostí. Myslí správně, v jeho myšlení se projevuje logika a tvořivost. Ústní a písemný projev mívá menší nedostatky ve správnosti, přesnosti a výstižnosti. Kvalita výsledků činnosti je zpravidla bez podstatných nedostatků. Grafický projev je estetický, bez větších nepřesností. Je schopen samostatně nebo s menší pomocí studovat vhodné texty.

Stupeň 3 (dobrý)

Žák má v ucelenosti, přesnosti a úplnosti osvojení si požadovaných poznatků, faktů, pojmů, definic a zákonitostí nepodstatné mezery. Při vykonávání požadovaných intelektuálních a motorických činností projevuje nedostatky. Podstatnější nepřesnosti a chyby dovede za pomoci učitele korigovat. V uplatňování osvojených poznatků a dovedností při řešení teoretických a praktických úkolů se dopouští chyb. Uplatňuje poznatky a provádí hodnocení jevů a zákonitostí podle podnětů učitele. Jeho myšlení je vcelku správné, ale málo tvořivé, v jeho logice se vyskytují chyby. V ústním a písemném projevu má nedostatky ve správnosti, přesnosti a výstižnosti. V kvalitě výsledků jeho činnosti se projevují častější nedostatky, grafický projev je méně estetický a má menší nedostatky. Je schopen samostatně studovat podle návodu učitele.

Stupeň 4 (dostatečný)

Žák má v ucelenosti, přesnosti a úplnosti osvojení si požadovaných poznatků závažné mezery. Při provádění požadovaných intelektuálních a motorických činností je málo pohotový a má větší nedostatky. V uplatňování osvojených poznatků a dovedností při řešení teoretických a praktických úkolů se vyskytují závažné chyby. Při využívání poznatků pro výklad a hodnocení jevů je nesamostatný. V logice myšlení se vyskytují závažné chyby, myšlení není tvořivé. Jeho ústní a písemný projev má vážné nedostatky ve správnosti, přesnosti a výstižnosti.V kvalitě výsledků jeho činnosti a v grafickém projevu se projevují nedostatky, grafický projev je málo estetický. Závažné nedostatky a chyby dovede žák s pomocí učitele opravit. Při samostatném studiu má velké těžkosti.

Stupeň 5 (nedostatečný)

Žák si požadované poznatky neosvojil uceleně, přesně a úplně, má v nich závažné a značné mezery. Jeho dovednost vykonávat požadované intelektuální a motorické činnosti má velmi podstatné nedostatky. V uplatňování osvojených vědomostí a dovedností při řešení teoretických a praktických úkolů se vyskytují velmi závažné chyby. Při výkladu a hodnocení jevů a zákonitostí nedovede své vědomosti uplatnit ani s podněty učitele. Neprojevuje samostatnost v myšlení, vyskytují se u něho časté logické nedostatky. V ústním a písemném projevu má závažné nedostatky ve správnosti, přesnosti i výstižnosti. Kvalita výsledků jeho činnosti a grafický projev mají vážné nedostatky. Závažné nedostatky a chyby nedovede opravit ani s pomocí učitele. Nedovede samostatně studovat.

.4 Převedení na klasifikaci ve vyučovacích předmětech s převahou praktického zaměření

a) Převahu praktické činnosti mají ruční práce, dřevořezba a pěstitelské práce, popř. práce s kovem.
b) Při klasifikaci v předmětech uvedených v s převahou praktického zaměření v souladu s požadavky učebních osnov se hodnotí:

- vztah k práci, k pracovnímu kolektivu a k praktickým činnostem,
- osvojení praktických dovedností a návyků, zvládnutí účelných způsobů práce,
- využití získaných teoretických vědomostí v praktických činnostech,
- aktivita, samostatnost, tvořivost, iniciativa v praktických činnostech,
- kvalita výsledků činností,
- organizace vlastní práce a pracoviště, udržování pořádku na pracovišti,
- dodržování předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a péče o životní prostředí,
- hospodárné využívání surovin, materiálů, energie, překonávání překážek v práci,
- obsluha a údržba laboratorních zařízení a pomůcek, nástrojů, nářadí a měřidel.

c) Výchovně vzdělávací výsledky se klasifikují podle těchto kritérií:

Stupeň 1 (výborný)

Žák soustavně projevuje kladný vztah k práci, k pracovnímu kolektivu a k praktickým činnostem. Pohotově, samostatně a tvořivě využívá získané teoretické poznatky při praktické činnosti. Praktické činnosti vykonává pohotově, samostatně uplatňuje získané dovednosti a návyky. Bezpečně ovládá postupy a způsoby práce; dopouští se jen menších chyb, výsledky jeho práce jsou bez závažnějších nedostatků. Účelně si organizuje vlastní práci, udržuje pracoviště v pořádku. Uvědoměle dodržuje předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a aktivně se stará o životní prostředí. Hospodárně využívá suroviny, materiál, energii. Vzorně obsluhuje a udržuje laboratorní zařízení a pomůcky, nástroje, nářadí a měřidla. Aktivně překonává vyskytující se překážky.

Stupeň 2 (chvalitebný)

Žák projevuje kladný vztah k práci, k pracovnímu kolektivu a k praktickým činnostem. Samostatně, ale méně tvořivě a s menší jistotou využívá získané teoretické poznatky při praktické činnosti. Praktické činnosti vykonává samostatně, v postupech a způsobech práce se nevyskytují podstatné chyby. Výsledky jeho práce mají drobné nedostatky. Účelně si organizuje vlastní práci, pracoviště udržuje v pořádku. Uvědoměle udržuje předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a stará se o životní prostředí. Při hospodárném využívání surovin, materiálů a energie se dopouští malých chyb. Laboratorní zařízení a pomůcky, nástroje, nářadí a měřidla obsluhuje a udržuje s drobnými nedostatky. Překážky v práci překonává s občasnou pomocí učitele.

Stupeň 3 (dobrý)

Žák projevuje vztah k práci, k pracovnímu kolektivu a k praktickým činnostem s menšími výkyvy. Za pomocí učitele uplatňuje získané teoretické poznatky při praktické činnosti. V praktických činnostech se dopouští chyb a při postupech a způsobech práce potřebuje občasnou pomoc učitele. Výsledky práce mají nedostatky. Vlastní práci organizuje méně účelně, udržuje pracoviště v pořádku. Dodržuje předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a v malé míře přispívá k tvorbě a ochraně životního prostředí. Na podněty učitele je schopen hospodárně využívat suroviny, materiály a energii. K údržbě laboratorních zařízení, přístrojů, nářadí a měřidel musí být částečně podněcován. Překážky v práci překonává jen s častou pomocí učitele.

Stupeň 4 (dostatečný)

Žák pracuje bez zájmu a vztahu k práci, k pracovnímu kolektivu a praktickým činnostem. Získané teoretické poznatky dovede využít při praktické činnosti jen za soustavné pomoci učitele. V praktických činnostech, dovednostech a návycích se dopouští větších chyb. Při volbě postupů a způsobů práce potřebuje soustavnou pomoc učitele. Ve výsledcích práce má závažné nedostatky. Práci dovede organizovat za soustavné pomoci učitele, méně dbá o pořádek na pracovišti. Méně dbá na dodržování předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a o životní prostředí. Porušuje zásady hospodárnosti využívání surovin, materiálů a energie. V obsluze a údržbě laboratorních zařízení a pomůcek, přístrojů, nářadí a měřidel se dopouští závažných nedostatků. Překážky v práci překonává jen s pomocí učitele.

Stupeň 5 (nedostatečný)

Žák neprojevuje zájem o práci a vztah k ní, ani k pracovnímu kolektivu a k praktickým činnostem. Nedokáže ani s pomocí učitele uplatnit získané teoretické poznatky při praktické činnosti. V praktických činnostech, dovednostech a návycích má podstatné nedostatky. Nedokáže postupovat při práci ani s pomocí učitele. Výsledky jeho práce jsou nedokončené, neúplné, nepřesné, nedosahují předepsané ukazatele. Práci na pracovišti si nedokáže zorganizovat, nedbá na pořádek na pracovišti. Neovládá předpisy o ochraně zdraví při práci a nedbá na ochranu životního prostředí. Nevyužívá hospodárně surovin, materiálů a energie. V obsluze a údržbě laboratorních zařízení a pomůcek, přístrojů a nářadí, nástrojů a měřidel se dopouští závažných nedostatků.

.5 Převedení na klasifikaci ve vyučovacích předmětech s převahou výchovného a uměleckého zaměření

a) Převahu výchovného a uměleckého zaměření mají výtvarná výchova a kreslení forem, hudební výchova a zpěv, tělesná výchova a eurytmie.

b) Žák zařazený do zvláštní tělesné výchovy se při částečném uvolnění nebo úlevách doporučených lékařem hodnotí s přihlédnutím ke zdravotnímu stavu.

c)Při klasifikaci v předmětech s převahou výchovného zaměření se v souladu s požadavky učebních osnov hodnotí:

- stupeň tvořivosti a samostatnosti projevu,
- osvojení potřebných vědomostí, zkušeností, činností a jejich tvořivá aplikace,
- poznání zákonitostí daných činností a jejich uplatňování ve vlastní činnosti,
- kvalita projevu,
- vztah žáka k činnostem a zájem o ně,
- estetické vnímání, přístup k uměleckému dílu a k estetice ostatní společnosti,
- v tělesné výchově s přihlédnutím ke zdravotnímu stavu žáka všeobecná, tělesná zdatnost, výkonnost a jeho péče o vlastní zdraví.

d) Výchovně vzdělávací výsledky se klasifikují podle těchto kritérií:

Stupeň 1 (výborný)

Žák je v činnostech velmi aktivní. Pracuje tvořivě, samostatně, plně využívá své osobní předpoklady a velmi úspěšně podle požadavků osnov je rozvíjí v individuálních a kolektivních projevech. Jeho projev je esteticky působivý, originální, procítěný, v hudební a tělesné výchově přesný. Osvojené vědomosti, dovednosti a návyky aplikuje tvořivě. Má výrazně aktivní zájem o umění, estetiku, brannost a tělesnou kulturu a projevuje k nim aktivní vztah. Úspěšně rozvíjí svůj estetický vkus a tělesnou zdatnost.

Stupeň 2 (chvalitebný)

Žák je v činnostech aktivní, tvořivý, převážně samostatný na základě využívání svých osobních předpokladů, které úspěšně rozvíjí v individuálním a kolektivním projevu. Jeho projev je esteticky působivý a má jen menší nedostatky z hlediska požadavků osnov. Žák tvořivě aplikuje osvojené vědomosti, dovednosti a návyky v nových úkolech. Má aktivní

zájem o umění, o estetiku a tělesnou zdatnost. Rozvíjí si v požadované míře estetický vkus, brannost a tělesnou zdatnost.

Stupeň 3 (dobrý)

Žák je v činnostech méně aktivní, tvořivý, samostatný a pohotový. Nevyužívá dostatečně své schopnosti v individuální a kolektivním projevu. Jeho projev je málo působivý, dopouští se v něm chyb. Jeho vědomosti a dovednosti mají četnější mezery a při jejich aplikaci potřebuje pomoc učitele. Nemá dostatečný aktivní zájem o umění, estetiku a tělesnou kulturu. Nerozvíjí v požadované míře svůj estetický vkus a tělesnou zdatnost.

Stupeň 4 (dostatečný)

Žák je v činnostech málo aktivní a tvořivý. Rozvoj jeho schopností a jeho projev jsou málo uspokojivé. Úkoly řeší s častými chybami. Vědomosti a dovednosti aplikuje jen se značnou pomocí učitele. Projevuje velmi malou snahu a zájem o činnosti, nerozvíjí dostatečně svůj estetický vkus a tělesnou zdatnost.

Stupeň 5 (nedostatečný)

Žák je v činnostech převážně pasivní. Rozvoj jeho schopností je neuspokojivý. Jeho projev je povětšině chybný a nemá estetickou hodnotu. Minimální osvojené vědomosti a dovednosti nedovede aplikovat. Neprojevuje zájem o práci a nevyvíjí úsilí rozvíjet svůj estetický vkus a tělesnou zdatnost.

5.4 Stupně hodnocení chování v 1. až 9. ročníku a jejich charakteristika

5.4.1 Výchovná opatření

a) Ředitel školy může na základě vlastního rozhodnutí nebo na základě podnětu jiné právnické či fyzické osoby žákovi po projednání v pedagogické radě udělit pochvalu nebo jiné ocenění za mimořádný projev lidskosti, občanské nebo školní iniciativy, záslužný nebo statečný čin nebo za dlouhodobou úspěšnou práci.

b) Třídní učitel může na základě vlastního rozhodnutí nebo na základě podnětu ostatních vyučujících žákovi po projednání s ředitelem školy udělit pochvalu nebo jiné ocenění za výrazný projev školní iniciativy nebo za déletrvající úspěšnou práci.

c) Při porušení povinností stanovených školním řádem lze podle závažnosti tohoto porušení žákovi uložit:
- napomenutí třídního učitele,
- důtku třídního učitele,
- důtku ředitele školy.

d) Třídní učitel neprodleně oznámí řediteli školy uložení důtky třídního učitele. Důtku ředitele školy lze žákovi uložit pouze po projednání v pedagogické radě.

e) Ředitel školy nebo třídní učitel neprodleně oznámí udělení pochvaly a jiného ocenění nebo uložení napomenutí nebo důtky a jeho důvody prokazatelným způsobem žákovi a jeho zákonnému zástupci.

f) Udělení pochvaly a jiného ocenění a uložení napomenutí nebo důtky se zaznamená do dokumentace školy. Udělení pochvaly a jiného ocenění se zaznamená na vysvědčení za pololetí, v němž bylo uděleno.

5.4.2 Stupně hodnocení chování

a) Chování žáka ve škole a na akcích pořádaných školou se na vysvědčení hodnotí stupni:
1 – velmi dobré,
2 – uspokojivé,
3 – neuspokojivé
nebo slovně, a to dle naléhavosti sdělení.

b) Udělená výchovná opatření třídní učitel zapíše do katalogového listu žáka.

c) Kritéria pro jednotlivé stupně klasifikace chování jsou následující:

Stupeň 1 (velmi dobré)

Žák uvědoměle dodržuje pravidla chování a ustanovení vnitřního řádu školy. Méně závažných přestupků se dopouští ojediněle. Žák je však přístupný výchovnému působení a snaží se své chyby napravit.

Stupeň 2 (uspokojivé)

Chování žáka je v rozporu s pravidly chování a s ustanoveními školního řádu. Žák se dopustí závažného přestupku proti pravidlům slušného chování nebo školního řádu nebo se opakovaně dopustí méně závažných přestupků. Zpravidla se přes důtku třídního učitele školy dopouští dalších přestupků, narušuje výchovně vzdělávací činnost školy. Ohrožuje bezpečnost a zdraví svoje nebo jiných osob.

Stupeň 3 (neuspokojivé)

Chování žáka ve škole je v příkrém rozporu s pravidly slušného chování. Dopustí se takových závažných přestupků proti školnímu řádu nebo provinění, že je jimi vážně ohrožena výchova nebo bezpečnost a zdraví jiných osob. Záměrně narušuje hrubým způsobem výchovně vzdělávací činnost školy. Zpravidla se přes důtku ředitele školy dopouští dalších přestupků.

5.4.3 Rámcová pravidla pro hodnocení chování

a)

hodnocení chování	popis chování	udělení výchovného opatření
pochvala třídního učitele		uděluje třídní učitel
pochvala ředitele školy		uděluje ředitel školy po projednání na pedagogické radě
napomenutí třídního učitele	- drobné porušení školního řádu	uděluje třídní učitel
důtka třídního učitele	- drobné opakované porušení školního řádu	uděluje třídní učitel
důtka ředitele školy	- závažnější porušení školního řádu - je možné ji udělit od 1 neomluvené absence	uděluje ředitel školy po projednání na pedagogické

		radě
snížený stupeň z chování – 2	- soustavné porušování školního řádu, jež není v rozporu s pravidly slušného chování - je možné ho udělit od 2 neomluvených absencí	uděluje ředitel školy po projednání na pedagogické radě
snížený stupeň z chování – 3	- hrubé porušení školního řádu: slovní nebo fyzický útok proti pracovníkům školy, spolužákům nebo cizím osobám rasistické projevy a omezování osobní svobody druhých úmyslné poškozování cizího majetku - je možné ho udělit od 10 neomluvených absencí	uděluje ředitel školy po projednání na pedagogické radě

b) Při udělování výchovných opatření jsou přestupky žáka posuzovány individuálně, je brán ohled na dosavadní chování žáka, na mimořádné okolnosti. Pokud bylo již žákovi uděleno konkrétní výchovné opatření, pak se při dalším přestupku toto výchovné opatření započítává. Konkrétní výchovná opatření mají platnost vždy na jedno pololetí daného školního roku.

c) Při zvlášť hrubém porušení školního řádu nemusí být dodržena posloupnost výchovných opatření.

5.5 Zásady pro celkové hodnocení žáka na vysvědčení při použití slovního hodnocení

1) Celkové hodnocení se stupni:
   a) prospěl(a) s vyznamenáním,
   b) prospěl(a),
   c) neprospěl(a)
   d) se užívá pouze při převedení slovního hodnocení na klasifikaci, tzn.:
   e) při převedení na klasifikaci v 8. a 9. ročníku,
   f) při přijímacím řízení na střední školu v 5. a 7. ročníku,
   g) při přestupu na školu s odlišným způsobem hodnocení po vyžádání školy, na kterou žák přestupuje, nebo zákonných zástupců,
   h) na žádost zákonného zástupce dítěte.
2) Při použití slovního hodnocení se na vysvědčení užívají pouze 2 stupně:
   a) prospěl(a),
   b) neprospěl(a).
3) Při použití slovního hodnocení žák prospívá vždy, pokud zvládne učivo daného ročníku ve všech povinných předmětech s výjimkou předmětů výchovného zaměření a předmětů, z nichž byl uvolněn.
4) Při celkovém hodnocení po převedení na klasifikaci je žák hodnocen stupni takto:
   a) prospěl(a) s vyznamenáním – není-li v žádném z povinných předmětů hodnocen stupněm prospěchu horším než 2 (chvalitebný), průměr stupňů prospěchu ze všech povinných předmětů není vyšší než 1,5 a jeho chování je hodnoceno stupněm velmi dobré
   b) prospěl(a) - není-li v žádném z povinných předmětů hodnocen stupněm prospěchu 5 (nedostatečný)
   c) neprospěl(a) – je-li v některém z povinných předmětů hodnocen stupněm prospěchu 5 (nedostatečný)

5.6 Podrobnosti o komisionálních a opravných zkouškách

5.6.1 Komisionální zkouška

a) Komisionální zkouška se koná v těchto případech:
   - při konání opravné zkoušky,
   - nebylo-li možné za první či druhé pololetí žáka v příslušném předmětu hodnotit – zkouška v náhradním termínu,
   - má-li zákonný zástupce žáka pochybnosti o správnosti hodnocení na konci prvního nebo druhého pololetí,

- nařídí-li ředitel školy komisionální přezkoušení žáka, jestliže zjistí, že vyučující porušil pravidla hodnocení.

b) Komisi pro komisionální přezkoušení jmenuje ředitel školy; v případě, že je vyučujícím daného předmětu ředitel školy, jmenuje komisi krajský úřad.

c) Komise je tříčlenná a tvoří ji:
- předseda, kterým je ředitel školy, popřípadě jím pověřený učitel, nebo v případě, že vyučujícím daného předmětu je ředitel školy, krajským úřadem jmenovaný jiný pedagogický pracovník školy,
- zkoušející učitel, jímž je vyučující daného předmětu ve třídě, v níž je žák zařazen, popřípadě jiný vyučující daného předmětu,
- přísedící, kterým je jiný vyučující daného předmětu nebo předmětu stejné vzdělávací oblasti stanovené Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání.

d) Výsledek přezkoušení již nelze napadnout novou žádostí o přezkoušení. Výsledek přezkoušení stanoví komise hlasováním. Výsledek přezkoušení se vyjádří slovním hodnocením nebo stupněm prospěchu. Ředitel školy sdělí výsledek přezkoušení prokazatelným způsobem žákovi a zákonnému zástupci žáka. V případě změny hodnocení na konci prvního nebo druhého pololetí se žákovi vydá nové vysvědčení.

e) Z přezkoušení se pořizuje protokol, který se stává součástí dokumentace školy. Za řádné vyplnění protokolu odpovídá předseda komise, protokol podepíší všichni členové komise.

f) Žák může v jednom dni vykonat přezkoušení pouze z jednoho předmětu. Není-li možné žáka ze závažných důvodů ve stanoveném termínu přezkoušet, stanoví orgán jmenující komisi náhradní termín přezkoušení.

g) Konkrétní obsah a rozsah přezkoušení stanoví ředitel školy po dohodě se zkoušejícím učitelem.

h) Vykonáním přezkoušení není dotčena možnost vykonat opravnou zkoušku.

i) Třídní učitel zapíše do třídního výkazu poznámku o vykonaných zkouškách, doplní celkový prospěch a vydá žákovi vysvědčení s datem poslední zkoušky.

5.6.2 Opravná zkouška

a) Opravné zkoušky konají:
- žáci, kteří mají nejvýše dvě nedostatečné z povinných předmětů a zároveň dosud neopakovali ročník na daném stupni základní školy,
- žáci devátého ročníku, kteří na konci druhého pololetí neprospěli nejvýše ze dvou povinných předmětů.

Žáci nekonají opravné zkoušky, jestliže neprospěli z předmětu s výchovným zaměřením.

b) Opravné zkoušky se konají nejpozději do konce příslušného školního roku, tj. do 31. srpna. Termín opravných zkoušek a konzultací žáků s příslušnými pedagogickými pracovníky stanoví ředitel školy na červnové pedagogické radě. Žák může v jednom dni skládat pouze jednu opravnou zkoušku. Opravné zkoušky jsou komisionální.

c) Žák, který nevykoná opravnou zkoušku úspěšně nebo se k jejímu konání nedostaví, neprospěl. Ze závažných důvodů může ředitel školy žákovi stanovit náhradní termín opravné zkoušky nejpozději do 15. září následujícího školního roku. Do té doby je žák zařazen do nejbližšího vyššího ročníku, popřípadě znovu do devátého ročníku.

d) Žákovi, který konal opravnou zkoušku, se na vysvědčení uvede datum poslední opravné zkoušky v daném pololetí.

5.7 Průběh a způsob hodnocení vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu

a) Ředitel školy může s písemným doporučením školského poradenského zařízení povolit vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami nebo žákovi s mimořádným nadáním na žádost zákonných zástupců.
b) Žákovi prvního stupně je možné povolit individuální vzdělávání žáka po splnění podmínek stanovených § 41 školského zákona. Žák koná za každé pololetí zkoušky z příslušného učiva. Zákonní zástupci žáka jsou povinni s učiteli jednotlivých předmětů konzultovat probírané učivo.
c) Způsob hodnocení žáka vychází ze znalosti příznaků jeho potíží a uplatňuje se ve všech vyučovacích předmětech, ve kterých se tyto potíže projevují.
d) Při způsobu hodnocení žáků pedagogičtí pracovníci zvýrazňují motivační složku hodnocení, hodnotí jevy, které žák zvládl. Při hodnocení se doporučuje užívat různých forem hodnocení, např. bodové ohodnocení, hodnocení s uvedením počtu chyb apod.
e) Žáci jsou hodnoceni slovně. Způsob hodnocení projedná třídní učitel a výchovný poradce s ostatními vyučujícími.
f) Třídní učitel sdělí vhodným způsobem ostatním žákům ve třídě podstatu individuálního přístupu a způsobu hodnocení žáka.
g) Žák zařazený do zdravotní tělesné výchovy při částečném osvobození nebo při úlevách doporučených lékařem se hodnotí v tělesné výchově s přihlédnutím k druhu a stupni postižení i k jeho celkovému zdravotnímu stavu.

V případě plnění školní docházky v zahraničí se postupuje podle § 38 školského zákona a s ním souvisejících vyhlášek MŠMT

Přehled dodatků k ŠVP ZŠ Waldorfská Pardubice k 1.9.2022

Dodatek č. 1
Dodatek ke kapitole Charakteristika školy: Podpora rozvoje výuky ve vybraných aspektech

Dodatek č. 2
Dodatek ke kapitole Učební plán pro 2. stupeň: Změna hodinové dotace v oblasti jazykového vzdělávání na 2. stupni, rozšíření výuky Hudební výchovy o Eurytmii a posílení výuky Matematiky v 6. třídě

Dodatek č. 3
Dodatek ke kapitole Učební osnovy: Zavedení nepovinného předmětu Seminář z matematiky

Dodatek č. 4
Dodatek ke kapitole Učební osnovy: Zavedení Eurytmie do předmětu Hudební výchova

Dodatek č. 5
Zavedení předmětu „Výchova smyslů“

Dodatek č. 6
Zavedení nepovinného předmětu „Španělština“

Dodatek č. 7.
Úprava vzdělávacího obsahu předmětů „Němčina, Zeměpis, Globální výchova a Dějepis“

Dodatek č. 8
Zavedení předmětu „Osobnostní, sociální a umělecká výchova“

Dodatek č. 9
Pravidla hodnocení žáků – nová verze

Dodatek č. 10
Školní vzdělávací program školní družiny – nová verze

Dodatek č. 11
Učební plán – shrnutí všech úprav a změn v posledních letech do jednoho uceleného přehledu

Dodatek č. 12.
Úprava vzdělávacího obsahu předmětů „Anglický jazyk“

Dodatek č. 13
Informatika a úprava učebního plánu

Dodatek č. 14
Školní vzdělávací program školní družiny – změna v kritériích pro přijímání žáků do ŠD

Základní škola Waldorfská Pardubice
Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání
Název Waldorfská škola 06/2016

Dodatky k ŠVP

Dodatek č. 1
Dodatek ke kapitole Charakteristika školy: **Podpora rozvoje výuky ve vybraných aspektech**

Dodatek č. 2
Dodatek ke kapitole Učební plán pro 2. stupeň: **Změna hodinové dotace v oblasti jazykového vzdělávání na 2. stupni, rozšíření výuky Hudební výchovy o Eurytmii a posílení výuky Matematiky v 6. třídě**

Dodatek č. 3
Dodatek ke kapitole Učební osnovy: **Zavedení nepovinného předmětu Seminář z matematiky**

Dodatek č. 4
Dodatek ke kapitole Učební osnovy: **Zavedení Eurytmie do předmětu Hudební výchova**

Platnost dodatků: od 4.9. 2017
Zpracovali koordinátoři ŠVP: Mgr. Daniel Vychodil a Mgr. Monika Žďárová

Mgr. Milan Barták
ředitel školy

Dodatek č. 1
Podpora rozvoje výuky ve vybraných aspektech

- Kooperace
- Postojová složka vzdělávání
- Řešení problémových situací
- Formulace kritérií, vzájemné hodnocení žáků + sebehodnocení
- Metody aktivního učení, vedení k přemýšlení o vzájemných souvislostech, vlastní tvořivost a aktivita

Téma Výukový proces

Oblast	**Kritérium**	**Indikátor- cíl**	**Doporučení, inspirace**
Kooperace	Žák je veden ke spolupráci ve skupině.	• Žák je veden. k tomu, aby se při práci ve skupině aktivně zapojil • Zadání skupinové práce je jasné a srozumitelné a učitel se o tom předem ujistí. • Kritéria pro efektivní práci ve skupině jsou stanovená předem. • Po ukončení skupinové práce dá učitel dětem prostor ke zhodnocení práce a sám práci zhodnotí ve vztahu ke stanoveným kritériím.	• Začít s prací ve dvojicích, teprve až dvojice zvládnou efektivní spolupráci, pokračovat se skupinami • Zadávat tři základní kritéria (zapojí se všichni, držíme se po celou dobu tématu, půlmetrový hlas) • Rozdělit role (manažer – vyzývá všechny členy skupiny, aby se zapojovali, hlídač tématu, tlumič, zapisovatel, mluvčí…) • Vzájemné učení žáků (žáci se učí od sebe, vrstevnické učení, patronství) • Hry zaměřené na spolupráci • Měsíční slavnosti • Cílená obměna skupin a úkolů
Postojová složka vzdělávání (zejména pro žáky 2. stupně)	Učitelé vytvářejí prostor pro formulaci vlastního názoru žáků. Zohledňují možnosti žáků vyplývající	• Při plánování epochy či hodiny učitel přemýšlí, ve kterých momentech má smysl nabídnout žákům situaci, příběh či inspiraci vedoucí	• Úvodní motivační otázky obsahující dotazy na názory žáků • Zkoumání postojů hrdinů příběhů, situací • Sdílení názorů ve dvojicích • Práce s příklady ze

	z jejich věku	k přemýšlení o hodnotách. • Při plánování výuky přemýšlí, kdy a v jakém rozsahu má smysl otevřít prostor pro formulaci vlastních názorů žáků.	života žáků • Sdílení názorů podložených příběhem • Zájem o názory žáků • Diskuze
Řešení problémových úloh	Učitel zadává vybrané úlohy tak, aby nabízely žákům problémovou otázku či situaci k řešení.	• Zadané úlohy umožňují zkoumat různé úhly pohledu na situaci. • Vybízejí žáky k hledání různých řešení. • Případně nabízejí možnost následného ověření správnosti či smysluplnosti zvolených řešení.	• Modelové situace • Simulace • Myšlenková mapa • Projektová výuka • Experimenty • Exkurze + práce s informacemi • Hlavolamy • Pohled na věc z více stran • Otázky umožňující hledání různých odpovědí (Co by se stalo, kdyby…?) • Výuka mimo třídu • Umělecký prvek
Sebehodnocení a vzájemné hodnocení žáků	Učitel pracuje s kritérii hodnocení. Učitel vytváří prostor pro sebehodnocení žáků. Učitel vytváří prostor pro poskytování zpětné vazby mezi žáky.	• Učitel seznamuje žáky s kritérii hodnocení před zadáním úkolu. • Při plánování epochy, hodiny, projektu… učitel promýšlí kdy a jakým způsobem umožní žákům provést sebehodnocení nebo si navzájem poskytnout zpětnou vazbu.	• Společná formulace kritérií • Rozhovor (kolečko) • Dotazník • Vzájemně v malé slupině • Sebehodnocení jako součást epochového sešitu • Zkoumat míru naplnění kritérií, neporovnávat se s ostatními • Zpětná vazba žáků po prezentaci, referátu… • Prohlídka prací a zpětná vazba • Konstruktivní zpětná vazba (oceňuji…, kladu si otázku…, doporučuji…) • Všímat si pozitivních věcí
Metody	Učitel používá	• Při plánování	• Metody práce

aktivního učení	různé metody aktivního učení.	výuky učitel promýšlí smysluplné použití metod aktivního učení, aby vytvořil prostor pro vlastní tvořivost a aktivitu žáků.	s textem • Komunikační a diskuzní techniky • Simulace a hraní rolí • Heuristické metody • Projektová výuka • Exkurze • Kladení otevřených otázek • Prostor pro rozhodnutí dětí o tématu a formě v rámci zadání • Prostor pro samostatný zápis do sešitů…

Dodatek č. 2
Změna hodinové dotace v oblasti jazykového vzdělávání na 2. stupni, zavedení předmětu eurytmie a posílení výuky matematiky v 6. třídě

a) Jazykové vzdělávání

Od školního roku 2017/2018 dochází ke změně hodinové dotace v oblasti jazykového vzdělávání u 2. stupně: Z původního poměru počtu hodin Aj a Nj z 2,5 : 2,5 na poměr 3 : 2. Tedy Anglický jazyk bude od 6. třídy v každém ročníku o 0,5 hodiny podpořen a Německý jazyk bude o 0,5 hodiny snížen. Zároveň se mění měsíční střídání výuky jazyků po epochách na pravidelné začlenění do týdenního rozvrhu. Očekávaných výstupů ŠVP a učiva u obou jazyků se tato změna netýká.

Nová podoba učebního plánu v oblasti jazykového vzdělávání tedy vypadá následovně:

	6. třída	**7. třída**	**8. třída**	**9. třída**
Anglický jazyk	3	3	3	3
Německý jazyk	2	2	2	2

b) Zavedení Eurytmie do předmětu Hudební výchova, rozšíření Hudební výchovy

Změna v učebním plánu ve vztahu k zavedení předmětu Eurytmie jako rozšíření výstupů a obsahu předmětu Hudební výchova:
V 1. třídě nedochází ke změně učebního plánu, Eurytmie se vyučuje v rámci epoch.
V 2. – 4. třídě se Eurytmie zavádí rozšířením předmětu Hudební výchova o jednu hodinu týdně místo předmětu Dramatická výchova, který se v těchto ročnících ruší.
V 5. třídě se Eurytmie zavádí rozšířením předmětu Hudební výchova o jednu hodinu týdně místo předmětu Kreslení forem
V 6. – 9. třídě se upravuje vzdělávací obsah předmětu Hudební výchova tak, aby v jedné hodině týdně byly realizovány výstupy a učivo Hudební výchovy a v druhé hodině týdně výstupy a učivo Eurytmie.

c) Posílení výuky Matematiky v 6. třídě

Výuka Matematiky v 6. třídě bude posílena o jednu vyučovací hodinu na dvě cvičné hodiny týdně (mimo epochu) zrušením jedné hodiny Kreslení forem (dříve samostatný předmět). Výstupy a učivo této zrušené hodiny budou realizovány v rámci Matematiky.

Dodatek č. 3. Zavedení nepovinného předmětu Seminář z matematiky

Počet vyučovacích hodin týdně: 1

Charakteristika předmětu:

- V nepovinném předmětu Seminář z matematiky vyučující **navazuje na dovednosti žáků získaných v hodinách matematiky.** Tyto dovednosti prohlubuje a využívá v nových, složitějších souvislostech.
- Rozsah a tematické okruhy reflektují nároky přijímacího řízení na střední školu.
- Obsah předmětu je rozdělen na čtyři tematické okruhy:

1. Číslo a proměnná.
2. Závislosti, vztahy a práce s daty.
3. Geometrie v rovině a v prostoru.
4. Nestandardní aplikační úlohy a problémy.

- Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení

- Žáci jsou vedeni k sebehodnocení a podílejí se plánování vlastního vzdělávání
- Individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch.
- Žákům umožňujeme ve vhodných případech realizovat vlastní nápady při řešení netradičních algebraických a geometrických úloh

Kompetence k řešení problémů

- Výuka je vedena tak, aby žáci hledali různá řešení problému a svoje řešení si dokázali obhájit.
- Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.

Kompetence komunikativní

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídě a mezi třídami.
- Začleňujeme metody kooperativního učení a spolupráce.

Kompetence sociální a personální

- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.
- Sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel.
- Učíme je k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.
- Učíme žáky pracovat v týmu.

Kompetence pracovní

- Vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.

Školní podmínky předmětu:

- Seminář z matematiky je školní nepovinný předmět a vztahují se tudíž k němu jiné podmínky než ke školním kroužkům. Pokud se žák(-yně) přihlásí do nepovinného předmětu, je povinen(-na) do výuky řádně docházet, zameškané hodiny omlouvat a řídit se školním řádem.
- Odhlášení se z předmětu je možné na konci prvního pololetí prostřednictvím zákonného zástupce žáka (-yně) písemnou formou.
- Na konci každého pololetí budou žáci z tohoto předmětu písemně hodnoceni na vysvědčení.

- Výuka probíhá jednu vyučovací hodinu týdně, v tomto školním roce vždy ve středu od 14:10 do 14. 55 hodin.

Očekávané výstupy

Očekávané výstupy nepovinného předmětu Seminář z matematiky navazují na školní výstupy z povinného předmětu matematiky.

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
ČÍSLO A PROMĚNNÁ M01 - provádí početní operace v oboru celých a racionálních čísel; užívá ve výpočtech druhou mocninu a odmocninu M02 - zaokrouhluje a provádí odhady s danou přesností, účelně využívá kalkulátor M09 - analyzuje a řeší jednoduché problémy, modeluje konkrétní situace, v nichž využívá matematický aparát v oboru celých a racionálních čísel		Opakování: - rozšíření a prohlubování učiva - operace s celými čísly, desetinnými čísly a zlomky - číselné obory přirozených čísel - největší a nejmenší společný dělitel, přímá a nepřímá úměrnost v praktickém použití, slovní úlohy - mocniny a odmocniny - procenta - úrokový počet - lineární systém rovnic se 2 proměnnými - lomené algebraické výrazy a početní úkony s nim - funkce a jejich znázorňování (přímá úměrnost- lineární funkce, kvadratická funkce, nepřímá úměrnost) - slovní úlohy - statistika	Fyzika Chemie
ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY M10 - vyhledává, vyhodnocuje a zpracovává data M11 - porovnává soubory dat M13 - vyjádří funkční vztah tabulkou, rovnicí, grafem M14 - matematizuje jednoduché reálné situace s využitím funkčních vztahů		- závislosti a data - příklady závislostí z praktického života a jejich vlastnosti, nákresy, schémata, diagramy, grafy, tabulky; četnost znaku, aritmetický průměr - funkce - pravoúhlá soustava souřadnic, přímá úměrnost, nepřímá úměrnost, lineární funkce - práce s kalkulačkou a matematicko-fyzikálními tabulkami	Globální výchova Informatika a výpočetní technika
GEOMETRIE M15 - zdůvodňuje a využívá polohové a metrické vlastnosti základních rovinných útvarů při řešení úloh a jednoduchých praktických problémů; - využívá potřebnou matematickou symboliku		Opakování a prohlubování učiva z nižších ročníků - konstrukční úlohy - shodnost trojúhelníků - pravoúhlý trojúhelník	
NESTANDARTNÍ APLIKAČNÍ ÚLOHY A PROBLÉMY M28 - užívá logickou úvahu a kombinační úsudek při řešení úloh a problémů a nalézá různá řešení předkládaných nebo zkoumaných situací M29 - řeší úlohy na prostorovou představivost, aplikuje a kombinuje poznatky a dovednosti z různých tematických a vzdělávacích oblastí		- číselné a logické řady - číselné a obrázkové analogie - logické a netradiční geometrické úlohy - práce s daty v tabulce - práce s daty v grafu	OSV 10 - řešení problémů a rozhodovací dovednosti - slovní úlohy

Dodatek č. 4: Zavedení Eurytmie

Eurytmie se vyučuje od 2. do 9. třídy v rozsahu jedné hodiny týdně v rámci předmětu Hudební výchova, který byl posílen změnou učebního plánu. V 1. třídě se výstupy Eurytmie realizují v rámci epoch**.**
Eurytmie se vyučuje od 2. do 9. třídy jako součást předmětu Hudební výchova. Výstupy a učivo Eurytmie se vyučují v uvedených ročnících v rozsahu 1 hodiny týdně, v 1. třídě se výstupy Eurytmie realizují v rámci epoch**.** Eurytmie se hodnotí v rámci předmětu Hudební výchova.

Charakteristika Eurytmie

Eurytmie je umělecká pohybová výchova, která je součástí tělesné výchovy ve všech ročnících. Eurytmie má za úkol předvést viditelně v pohybu těla to, co se v prostoru odehrává ve chvíli, kdy zní hudba nebo mluvený (umělecky ztvárněný) text.
Eurytmie pracuje s jednotlivými prvky řeči (hlásky, slovní druhy, rytmus, rým atd.) i hudby (tóny, intervaly, tónová výška, rytmus, takt apod.). Zároveň se vytvářejí pohybové prostorové formy, odpovídajícím způsobem vyjadřující báseň či skladbu. Hudební i řečový doprovod je vždy živý, nikoli reprodukovaný.

Náplň hodin eurytmie je pokud možno spjata s děním v ostatním vyučování. V návaznosti na mnohou vyprávěcí látku, která je dětem předkládána v rámci tzv. hlavního vyučování, pracují děti i v eurytmii. Učitel volí skladby i verše vzhledem k věku a stupni duševního vývoje žáků, důležitým hlediskem je i roční období, které právě probíhá, i celková nálada třídy. Konkrétní individuální potřeby žáků i celého třídního kolektivu jsou vždy učiteli nejlepším vodítkem, jak umožnit žákům látku uchopit.

Zdravotní aspekt eurytmie nabývá na významu stejnou měrou, jakou se mění životní styl mládeže směrem k pasivitě (TV, počítačové hry apod.). Eurytmie si především klade za cíl zprostředkovat žákům zážitek zdravého životního rytmu. Vždy nám půjde o hledání harmonie, o vyrovnání protikladů. Pohyb je vždy střídán zklidněním, zvuk tichem. Mnohá cvičení, kterých využívá pedagogická eurytmie, mají povahu cvičení duševní hygieny. Také se pracuje s cviky na zlepšení nesprávného držení těla, na celkové zklidnění nebo naopak povzbuzení. Další cvičení zlepšují koncentraci, orientaci v prostoru i v různých situacích, šikovnost, postřeh apod. Jde o pohyb oduševnělý, umělecky utvářený. Uvádí duševní stránku v soulad se stránkou tělesnou. Doplňuje tělesnou výchovu, jejímž prvořadým úkolem je napomoci žákům uchopit vlastní tělesnost a utužovat fyzickou zdatnost.

Další aspekt je aspekt umělecký. Eurytmie je uměním, v němž se celé lidské tělo stává nástrojem. Žáci tak mají možnost zažít slovesnou i hudební uměleckou formu v celém svém těle. Žáci se postupně učí naslouchat, ale i aktivně uchopovat slovesná a hudební díla. Prohlubuje se jejich vztah k hudbě, ale i k řeči (zpočátku mateřské, později se používají i cizojazyčné básně). Nejdříve se formou hry učí používat základní prvky hudební (takt, rytmus, melodie - tóny, intervaly atd.) a slovesné (hlásky, rytmus, rým, gramatické prvky atd.). Na druhém stupni je pak tato dovednost plně vědomě uchopena a významnou měrou roste schopnost vlastního uměleckého výrazu.

Neméně důležitý je aspekt sociální. Eurytmie v žácích vychovává úctu a porozumění pro sebe sama, probouzí cit pro spolupráci v celku a nechává v dětech vyrůstat zážitek samostatné živé bytosti jako plnohodnotné součásti většího celku. Tímto způsobem je možné v dorůstajících bytostech probouzet zdravé sebevědomí, z něhož pramení vřelý vztah k sobě i k svému okolí. Eurytmie přináší pohyb, který je výrazem duševních a duchovních procesů. Žák je zde veden k tomu, aby prožíval pohyby svého těla jako výraz a zrcadlení své vnitřní osobnosti. V eurytmii se pracuje na vytváření sociálních vztahů.

Východiska a hlavní motivy vyučování

Obsah vyučování je v 1. třídě postaven na pohádkových motivech a využívá přirozené dětské vlastnosti - nápodoby. Základním zdrojem vyučovací látky jsou pohádky, nejlépe ve verších, např. Princ Bajaja, O králi Žabákovi, O dvanácti měsíčkách,...Pracuje se i s dětskými verši různých autorů. Všechny formy v prostoru jsou rozvíjeny pomocí obrazů vycházejících ze zvukových a obsahových kvalit textu. V hudbě se pracuje především s pentatonickými písněmi a skladbami. Užívají se i lidové písně a jednoduché klasické skladbičky pro děti. Hudba je též na základě vlastností jednotlivých hudebních nástrojů začleňována jako podbarvení nálad v textu. Důležitým úkolem je formou hry děti naučit naslouchat, rozlišovat mezi pohybem a klidem, vštípit jim základní disciplínu.

V návaznosti na hlavní vyučování jsou ve 2.třídě rozvíjeny krátké veršované příběhy o zvířatech, bajky a legendy ze života svatých. Vlastnosti představitelů živočišné říše (chytrost, lenost, lstivost...) jsou převáděny do pohybu a jsou prožívány ve svých rozdílnostech. Příběhy o Sv. Františkovi, Václavu přinášejí proměnu zvířecích vlastností a zjevují touhu po ideálu. Nadále se využívá schopnosti nápodoby a obrazného uchopování geometrických forem. V oblasti forem se ale začíná již pracovat s rozvíjející se samostatnou prostorovou představivostí dětí. Třída přestává být jednolitým celkem, stále více se pracuje ve dvou skupinách, které konají v jednu chvíli různé úkoly, což je dalším krokem v rozvoji sociálního vědomí. Prohlubuje se i schopnost naslouchat a samostatně uchopovat podněty.

Ve třetí třídě se opouští metoda napodobování, dítě je pomalu vedeno k samostatnosti. Složitější formy v prostoru nejsou již vždy vázány na kruh. Při tvoření forem a pohybů vycházíme z duševního vývoje dítěte (v 9. roce života se prožívá více odděleno od svého okolí). Poprvé používáme vzájemné křížení forem (např. u lemniskáty). Koncem školního roku se děti v přípravě na první hudební tvoření setkávají s malou a velkou tercií. Průběh roku provází téma Stvoření světa. V této souvislosti přichází první vědomě uchopená gesta hlásek. V návaznosti na hlavní vyučování jsou též pohybově ztvárňována jednotlivá řemesla, práce na poli a stavba domu. V hudební části hodiny se děti na základě dříve poznaného principu stoupající a klesající melodie seznamují s tóny, jak je lze vyjádřit tělesnými gesty.

Po překročení prahu ke střednímu dětství ve 4. třídě je třeba u dítěte rozvíjet a pěstovat nové duševní síly fantazie a schopnosti představ i morality. Jednotné prožívání řeči je nyní, paralelně s výukou mateřštiny (mluvnice), výrazněji členěno díky eurytmickým gramatickým prvkům. Tak dítě chápe gramatickou sféru jazyka nejen rozumovými silami, nýbrž též svým citovým a volním životem. Ke středu orientované rozestavení v kruhu nyní stále častěji opouštíme, abychom mohli prostorové formy provádět frontálně, směrem dopředu. Novou záležitostí je zrcadlení jednotlivých forem v prostoru. Složitější cvičení obratnosti, koncentrace a cvičení s intervaly (dur - moll - tercie) provází pokračující vývoj dětí k samostatnosti. Hlavní tematickou náplní se stává severská mytologie (Edda, Kalevala...) určujícím rytmem je aliterace (náslovný rým).

Jako nový element v 5.třídě objevují žáci geometrii vlastní postavy: pentagram. Tuto formu také provádějí v prostoru v nejrůznějších variantách ("za nosem", frontálně). Ve spojení s výukou dějepisu jsou zpracovány texty ze starých kultur (Indie, Persie, Egypt, Řecko). Základní geometrické obrazce, které již pevně děti uchopily (trojúhelník, čtverec), jsou různě posouvány a proměňovány v prostoru. Poprvé mohou být eurytmicky provedeny také básně z výuky cizích jazyků. V tónové eurytmii vypracováváme dvojhlasé melodie se stejným nápěvem; osvěživě a podnětně působí cvičení koncentrace a obratnosti (např. rychlá orientace v prostoru pomocí rozličných prvků forem).

Souběžně s výukou geometrie procvičujeme v 6.třídě složitější geometrické proměny forem a posuny forem v prostoru (trojúhelník, čtverec..). Tato cvičení naprosto zásadně podporují rostoucí schopnost orientace i abstrakce a dávají dítěti jistotu. V tomto věku začíná dosud ještě samozřejmá pohybová jednota pozvolna opouštět rovnovážný stav; pro koordinaci můžeme uplatnit rytmická a symetrická cvičení, zvláště prospěšná jsou v tomto věku rigorózní

cvičení s měděnými hůlkami. V hláskové eurytmii začíná první vztah k dramatické sféře, a tím může být obohaceno a prohloubeno duševní prožívání. Všechna cvičení musí prostupovat samozřejmé překonávání dosavadních možností pohybu a přitom dbáme na exaktnost projevu. Z intervalů přichází oktáva.

V souvislosti s výukou mateřštiny jsou v učební látce 7. třídy nyní jasnější jazykové odstíny (např. věty podmiňovací, střídavé cvičení lidských duševních nálad, jako smutek, přemýšlivost, vážnost a především i veselost), které mohou žáci prožívat v eurytmickém pohybu a gestech. Komplikovanější geometrické proměny forem vnášejí řád, dávají pevnost a strukturu zvenčí. Touha věci uchopit a uspořádat podle principů je přirozenou motivací pro práci v tomto věku. Aktivity s měděnými hůlkami dovedeme v tomto roce do dokonalosti. Cvičení hlásková i hudební vyžadují od žáků větší soustředěnosti a spolupráci. Nejrůznější formy dostávají povahu cvičení koncentrace a ve svém účinku se více dotýkají postavy, která má tendenci upadnutí do nečinnosti.

Všechny duševní a prostorové výrazové možnosti v 8.třídě jsou shrnuty ve větších dramatických básních (např. baladách, humoreskách). Základní zákonitosti eurytmického pohybu jsou natolik probrány, aby na nich mohlo být novou formou dále stavěno v 9. až 12. ročníku. v 9. ročníku a i na středním škole. Balady a humoresky s jejich silnými duševními kontrasty a polaritami odpovídají vnitřní situaci dítěte. V tónové eurytmii můžeme pracovat na větších skladbách ve skupinových formách, čímž se kultivuje estetické ocenění hudby a zároveň se podněcuje sociální vzájemnost. Pro tento věk je vhodné střídání dur a moll, rovněž plné napětí disonance.

V 9. třídě dochází k výrazné změně metody. Co bylo dosud stále více pronikáno vědomím, je nyní nově uchopeno a utvářeno z hlediska poznání. Texty či hudební díla převádíme do zákonitých forem nebo je volně choreograficky zpracováváme. Usilujeme o dvojí: jednak prohloubit pohybové vzdělání žáků, kteří mají ovládnout pohybový výraz; jednak má mladý člověk eurytmii provádět a prožívat jako "expresionistické" umění. Obě hlediska jsou spolu úzce spjata.

Pedagogická cvičení nyní silněji přecházejí od koncentrace k dynamickým pohybům. Pohyb v prostoru se musí změnit z forem přísně geometrických ve formy umělecky volně utvářené. Výrazně ustupuje přejímání toho, co dělá učitel - ten dává prostor vnitřnímu zaujetí a tvořivé schopnosti žáků. Žáci se mají učit bděle a svébytně zacházet s jednotlivými prvky. Učitel ustupuje do pozadí a dává žáku prostor k jeho vlastnímu svobodnému, uměleckému pohybovému vyjádření.

Přesahy

V přemětu eurytmie jsou integrovány výstupy předmětu český jazyk, literatura, jedná se zde především o prožitkovou práci s poezií a prózou, ovládání základních gramatických jevů a struktur a nonverbálního uměleckého zpracování mluveného slova.

Eurytmie má výrazný přesah do předmětu hudba ve smyslu práce s rytmy a melodií v mladším věku, s délkou taktu, předznamenáním a tóny, a v pokročilejší fázi se pak studenti zabývají harmonií, komplexní analýzou díla, a uměleckou syntézou v pohybu.

Z matematiky eurytmie čerpá při rytmických cvičeních, ale hlavně v geometrických formách a jejich transformacích v prostoru.

Eurytmie je zahrnuta do předmětu Člověk a zdraví a spolu s Tělesnou výchovou splňuje požadované hodinové dotace dané RVP.

Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

Strategie vedoucí k rozvoji kompetence k učení

- žáky vedeme cíleně k sebehodnocení i pozitivně kritickému hodnocení projevu ostatních individuálním přístupem k žákům maximalizujeme v tvůrčí činnosti jejich šanci prožít úspěch
- v rámci uměleckého procesu vedeme žáky k samostatnému pozorování a experimentování vedeme žáky k využívání osvojených poznatků z jiných předmětů v aplikaci přímé umělecko-eurytmické činnosti
- specifickými cvičeními napomáháme rozvíjet u žáků jejich vůli, cit i myšlenkové procesy, tak posilujeme jejich všeobecnou schopnost dalšího učení v současnosti i budoucnosti umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady, podněcujeme jejich tvořivost
  vedeme žáky k samostatnému uchopení a realizaci uměleckého zpracování daného tématu
-

Strategie vedoucí k rozvoji kompetence k řešení problémů

- vedeme žáky k tomu, aby sami poznali smysl a cíl učení, aby měli pozitivní vztah k učení, posoudili,aby kriticky zhodnotili výsledky svého učení a diskutovali o nich
- prostřednictvím pozorování uměleckého zpracování daného tématu ostatníchvedeme žáky k poznání, že řešení a pojetí mohou být různá
- podněcujeme žáky k tomu, aby svobodně uměleckou cestou přistupovali k řešení zadaného tématu a tím rozvíjeli schopnost kreativity.
- v rámci skupinové umělecké práce vedeme žáky k tvůrčímu hledání společného řešení

Strategie vedoucí k rozvoji kompetence komunikativní

- vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky
- učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných
- eurytmickým zpracováním poezie a hudby vedeme žáky k nonverbálnímu vyjádření obsahu
- necháváme žáky dojít k poznání, že umělecká práce může být možností mimoslovního dorozumění a má všeobecnou platnost
- rozšiřujeme slovní zásobu žáků o odborné pojmy
- pozitivně kritickým pozorováním cvičení a uměleckého zpracování dané tematiky u ostatních spolužáků, vedeme žáky k přesné a věcné formulaci vlastního pozorování dle předem stanovených kritérií

Strategie vedoucí k rozvoji kompetence sociální a personální

- eurytmická skupinová cvičení vedou žáky k přirozenému hledání sociálních vazeb a podporují pozitivní sociální proces
- žáky vedeme ve cvičení k vzájemné podpoře
- žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování
- vedeme žáky k práci ve skupinách
- necháváme žáky prožít úspěchy v umělecké tvorbě a tak posilujeme jejich sebevědomí

Strategie vedoucí k rozvoji kompetence občanské

- učíme žáky kultivaci vlastního vkusu a stylu jako smyslu pro harmonii a jeho obhajobě
- učíme žáky uznávání cizího tvůrčího snažení a respektu k němu

Strategie vedoucí k rozvoji kompetence pracovní

- vedeme žáky k tomu, aby vytvářeli pozitivní vztah k uměleckým a pohybovým č innostem
- vedeme žáky k rozvíjení schopností pracovat na základě slovního návodu a předvedené ukázky
- vedeme žáky k rozvíjení schopností přiměřené pracovní výdrže při samostatné tvůrčí práci
- vedeme žáky k rozvíjení schopností posuzovat vlastní výsledek práce
- vedeme žáky k bezpečnému používání pomůcek ve vyučování
- vedeme žáky k vytrvalosti a soustavnosti při plnění zadaných úkolů,
- vedeme žáky k uplatňování tvořivosti a vlastních nápadů při pracovní činnosti na základě dříve poznaných a procvičených zákonitostí a dovedností.

Vzdělávací obsah

1. **ročník**

Očekávané výstupy RVP/ Výstupy ŠVP	**Učivo**	**Mezipředmětové vazby, průřezová témata**
Výstupy RVP Žák (vždy výstupy předmětu Tělesná výchova) - zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině; usiluje o jejich zlepšení zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti **Školní výstupy** - uvolněně rozvíjí síly přirozené nápodoby - rozlišuje základní formy v prostoru (kruh, oblé a přímé linie) - dokáže uchopit rozličné polarity pohybu - vnímavě naslouchá melodii -prožívá v pohybu poezii	**Hlásková eurytmie** - pěstování kruhu jako základ pro uchopení celku - rozlišení rovných a oblých linií, (spirála) - jednoduché formy napodobování hlásek (vždy zahrnuty do pohádkových her formou obrazů) - rytmické střídání polarit pro zklidnění, rovnováhu a uchopení prostoru (chůze-běh , potichu – nahlas, nahoře- dole)	Kreslení forem Tělesná výchova Hudební výchova

	- rytmická cvičení rukou, nohou, jednoduchá cvičení zručnosti a prstová cvičení, na kterých se vyvíjí jemná motorika dětí **Tónová eurytmie** - krátké pentatonické melodie, na nichž děti mohou uchopit základní kvality melodie a rytmu (v pohybu jde o střídání kroků velkých a malých, pomalých a rychlých apod.) - kvinta jako základní interval - krátké tanečky	

2. **ročník**

Očekávané výstupy RVP/ Výstupy ŠVP	**Učivo**	**Mezipředmětové vazby, průřezová témata**
Žák - zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině; usiluje o jejich zlepšení - zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti žák - uvolněně rozvíjí síly přirozené nápodoby	**Hlásková eurytmie** - pohyb z jednoho kruhu přechází do dvou pravidelných kruhů, vznikají složitější formy přímých a oblých linií - cvičení "Já a Ty" rozvíjí vztahy ve dvojicích a v celku - rozličné podoby kráčení a poskoků (,na příkladu různých zvířátek, správné držení těla - cvičení na koordinaci pohybů končetin - budování úcty k používaným pomůckám (koule, šátky, tyč, eurytmická hůlka) - pohybově eurytmické zpracování	Kreslení forem Tělesná výchova

- rozlišuje základní formy v prostoru (kruh, oblé a přímé linie) - dokáže uchopit rozličné polarity pohybu - tvořivě rozvíjí fantazii a schopnost pozorování - rozlišuje v prostoru dva pravidelné kruhy a vnímá vztahy mezi nimi - zvládá jednoduché varianty kroků a skoků - rozvíjí jednoduché pohybové formy ve dvojicích - zvládá jednoduchá koordinační cvičení - vnímavě naslouchá melodii - tvořivě rozvíjí fantazii a schopnost pozorování - rozlišuje v prostoru dva pravidelné kruhy a vnímá vztahy mezi nimi - zvládá jednoduché varianty kroků a skoků - rozvíjí jednoduché pohybové formy ve dvojicích - zvládá jednoduchá koordinační cvičení - vnímavě naslouchá melodii - zvládá cval stranou (tzv. kibiz) - naslouchá tónové výšce a melodii -prožívá poezii v pohybu	poetických útvarů - forma přímky, oblouku, spirály - základy eurytmické pojetí samohlásek **Tónová eurytmie** - krátké pentatonické melodie - interval kvinty - krátké tanečky ve dvou kruzích nebo ve dvojicích cval stranou	Hudební výchova

3. **ročník**

Očekávané výstupy RVP/ Výstupy ŠVP	**Učivo**	**Mezipředmětové vazby, průřezová témata**
žák - zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině; usiluje o jejich zlepšení - zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti - samostatněji se orientuje v prostoru	**Hlásková eurytmie**: - rytmické pohyby s verši a hudbou (např. anapest) - rozlišování otázky a odpovědi v hudbě a v poezii (zavíjející se spirála otázky a rozvíjející se spirála odpovědi) - první samostatné poznávání hláskových gest - cvičení samohlásek - pokračování v cvičeních obratnosti a koncentrace - forma trojúhelníku, čtverce a lemniskáty	Kreslení forem Tělesná výchova

- zvládá rytmická a koordinační cvičení - prožívá poezii v pohybu - dokáže vyjádřit gesta pro samohlásky - rozlišuje gesta pro některé souhlásky rozvíjí schopnost cvičení s koulí popř. jinými pomůckami - - vnímavě naslouchá a reaguje na téma	- pohybově eurytmické zpracování poetických útvarů - pedagogická cvičení **Tónová eurytmie** - krátké melodie, písně a lidové skladby - kvinta, mollová a durová tercie - seznámení se stupnicí C-dur - rytmus, takt, melodie - seznámení	**Hudební výchova**

4. **třída**

Očekávané výstupy RVP/ Výstupy ŠVP	**Učivo**	**Mezipředmětové vazby, průřezová témata**
Žák - zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině; usiluje o jejich zlepšení zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti - tvořivě rozvíjí fantazii při orientaci v prostoru- rozlišuje gesta jednotlivých hlásek - dokáže rozlišit hudební rytmy - rozvíjí koordinační cvičení s měděnou tyčí, koulí aj. rozvíjí zrcadlové formy v pohybu s verši a hudbou	**Hlásková eurytmie** - forma verše (abab,abba..) - procvičování aliterace - zrcadlové formy - úvod do cvičení s měděnými tyčemi pro rozvíjení zručnosti a rychlosti - forma čtverce v rozličných variantách, lemniskáta s křížením - forma trojúhelníku, čtverce a lemniskáty v prostoru ve frontální pozici -pedagogická cvičení **Tónová eurytmie** - hudební rytmy - dlouhé a krátké tóny - základní intervaly –prima, tercie, kvinta - v hudebním doprovodu tónina moll a dur -procvičování celého taktu - procvičování stupnice C-dur	Kreslení forem Tělesná výchova Hudební výchova

	- samostatněji se orientuje v prostoru - zvládá rytmická a koordinační cvičení - prožívá poezii v pohybu - dokáže vyjádřit gesta pro samohlásky - rozlišuje gesta pro některé souhlásky rozvíjí schopnost cvičení s koulí popř. jinými pomůckami - vnímavě naslouchá a reaguje	

5. třída

Očekávané výstupy RVP/ Výstupy ŠVP	**Učivo**	**Mezipředmětové vazby, průřezová témata**
- zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině; usiluje o jejich zlepšení - zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti¨ -tvořivě rozvíjí pohyb ve složitějších formách v prostoru -rozlišuje gramatické prvky v textu a reaguje na ně pohybem - rozlišuje hlásky v textech z cizích jazyků - zvládá cvičení koncentrace a obratnosti - rozvíjí uchopování taktu, rytmu a melodie - na hudbu reaguje odpovídajícím způsobem	**Hlásková eurytmie** - rozvíjení složitějších geometrických forem (geometrické obrazce, hvězdy, spirála, osmička ...), harmonická osmička - prostorové rozvíjení jazykových prvků (verbálního projevu): podstatné jméno (konkrétní, abstraktní), sloveso (aktivní, pasivní) - odpovídající pohyby ke všem hláskám jsou spojovány ve slova - cvičení na koncentraci a rychlou orientaci v prostoru - složitější cvičení s měděnou tyčí - složitější rytmické pohyby s verši a hudbou (např. daktyl, hexametr) - energický tanec a tanec míru - umělecké ztvárnění charakteristických kvalit kulturních epoch - zpracování krátkých cizojazyčných básní - pedagogická cvičení	Kreslení forem Tělesná výchova Hudební výchova

	Tónová eurytmie - dvojhlasé melodie, kánon - intervaly (prima, tercie, kvinta, oktáva) - takt, melodie, rytmus - krátké klasické hudební skladby	

6. třída

Očekávané výstupy RVP/ Výstupy ŠVP	**Učivo**	**Mezipředmětové vazby, průřezová témata**
žák - aktivně vstupuje do organizace svého pohybového režimu, některé pohybové činnosti zařazuje pravidelně a s konkrétním účelem - uplatňuje vhodné a bezpečné chování i v méně známém prostředí sportovišť, přírody, silničního provozu; předvídá možná nebezpečí úrazu a přizpůsobí jim svou činnost - zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a tvořivě je aplikuje - sleduje určené prvky pohybové činnosti a výkony, eviduje je a vyhodnotí - zvládá proměny forem v prostoru - zvládá koordinační cvičení horních a dolních končetin - rozvíjí naslouchání dvojhlasým skladbám - rozvíjí cvičení obratnosti s měděnou	**Hlásková eurytmie** - geometrické proměny forem (prostorové přesunování geometrických tvarů pomáhá rozvíjet orientaci a abstraktní vnímání) - cvičení s měděnou tyčí, házení ve dvojicích nebo větším počtu žáků - koordinační cvičení na spolupráci horních a dolních končetin - kreslení eurytmických forem - pohyby hlásek jsou vedeny k dramatičnosti, což prohlubuje duševní oblast dítěte (Goethe, Erben) -pedagogická cvičení -rytmus a protirytmus (např. anapest x daktyl) -úvod do trojdílného kráčení **Tónová eurytmie** - jednotlivé tóny a jejich gesta -variace kruhových forem- - horní a dolní hlas v rozdílných	Kreslení forem Tělesná výchova

tyčí - zvládá nakreslit procvičované prostorové formy - zvládá sociální formy s koulí	formách - intervaly ve vztahu k lidskému tělu, seznámení s tématem - rytmy v hudebním zpracování - rytmus, takt a melodie v nejrůznějších kombinacích	

7. třída

Očekávané výstupy RVP/ Výstupy ŠVP	**Učivo**	**Mezipředmětové vazby, průřezová témata**
- aktivně vstupuje do organizace svého pohybového režimu, některé pohybové činnosti zařazuje pravidelně a s konkrétním účelem - uplatňuje vhodné a bezpečné chování i v méně známém prostředí sportovišť, přírody, silničního provozu; předvídá možná nebezpečí úrazu a přizpůsobí jim svou činnost - zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a tvořivě je aplikuje- sleduje určené prvky pohybové činnosti a výkony, eviduje je a vyhodnotí	**Hlásková eurytmie** - výrazové formy charakterizující duševní nálady (přání, smutek, klid, úžas ...) v hudbě i v jazyce (kratší balady, humoresky), gesta pro výraz sympatie a antipatie - složitější procesy (posuny) různých obrazců - cvičení s měděnou tyčí pro korekci nesprávného držení těla - rozličná cvičení koncentrace a	Kreslení forem Tělesná výchova Hudební výchova

- zvládá proměny forem v prostoru - zvládá koordinační cvičení horních a dolních končetin - rozlišuje prostorové uspořádání jednotlivých tónů - rozvíjí naslouchání dvojhlasým skladbám - rozvíjí cvičení obratnosti s měděnou tyčí - zvládá nakreslit procvičované prostorové formy - zvládá spolupráci ve skupinách; aktivně se podílí na tvorbě forem	obratnosti - rytmická a symetrická cvičení - trojdílný krok jako výraz harmonické chůze - jednoduchá sociální cvičení v prostoru - pedagogická cvičení - rytmus a protirytmus, složitější variance, řady hlásek - **Tónová eurytmie** - jednotlivé tóny a jejich prostorové uspořádání - složitější skladby ve variacích (Beethoven, Schubert, Telemann...) - horní a dolní hlas v rozdílných formách - rytmus, takt, melodie, stupnice	

8. třída

Očekávané výstupy RVP/ Výstupy ŠVP	**Učivo**	**Mezipředmětové vazby, průřezová témata**
žák - aktivně vstupuje do organizace svého pohybového režimu, některé pohybové činnosti zařazuje pravidelně a s konkrétním účelem - uplatňuje vhodné a bezpečné chování i v méně známém prostředí sportovišť, přírody, silničního provozu; předvídá možná nebezpečí úrazu a přizpůsobí jim	**Hlásková eurytmie** - prohlubování až doposud vyučovaných pohybů a prostorových forem, nové složitější protorové formy -cvičení na rychlé změny pohybu i pozronosti - básně, které mají silné duševní nálady, kontrasty a dramatické prvky - napětí a uvolnění, pohyb a klid atd.	Kreslení forem Tělesná výchova

svou činnost - zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a tvořivě je aplikuje - sleduje určené prvky pohybové činnosti a výkony, eviduje je a vyhodnotí - dále rozvíjí složitější proměny forem v prostoru zvládá trojdílný způsob kráčení - zvládá pohyby k jednotlivým intervalům - dále rozvíjí cvičení obratnosti s měděnou tyčí	- balady a humoresky - složitější rytmická cvičení a cvičení s měděnými tyčemi - cvičení harmonizující vůli -pedagogická cvičení, složitější skupinové variace v prostoru **Tónová eurytmie** - skupinové formy vycházející z intervalů - cvičení složitějších rytmů ve skupině (anapest, daktylus, koriambus atd.) - melodie, v nichž se často střídá dur a moll - mollové a durové stupnice - intervaly ve vztahu k lidskému tělu – seznámení s tématem	Hudební výchova

9, třída

Očekávané výstupy RVP/ Výstupy ŠVP	**Učivo**	**Mezipředmětové vazby, průřezová témata**
žák **-** aktivně vstupuje do organizace svého pohybového režimu, některé pohybové činnosti zařazuje pravidelně a s konkrétním účelem - uplatňuje vhodné a bezpečné chování i v méně známém prostředí sportovišť, přírody, silničního provozu; předvídá možná nebezpečí úrazu a přizpůsobí jim svou činnost	**Hlásková eurytmie** **-** choreografie, práce s prostorem -intenzívní práce na poezii, rozlišování básní a hledání jim odpovídajícího pohybového charakteru - vnímání a vědomé zacházení se stavbou a geometrií vlastní postavy - cvičení s měděnými tyčemi a koulemi, cvičení na rozvíjení	Kreslení forem Tělesná výchova

- zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a tvořivě je aplikuje-sleduje určené prvky pohybové činnosti a výkony, eviduje je a vyhodnotí - rozvíjí umělecký náhled na pohyb v prostoru - tvořivě rozvíjí a v pohybu zapojuje rozličné složky své osobnosti - vnímavě zachází s vlastní postavou - zvládá cvičení na rozvoj koncentrace, vůle a rychlosti - rozvíjí pohyb ve složitějších skupinových formách - zvládá samostatně vytvořit jednoduchou formu k básni či hudební skladbě	koncentrace, vůle, rychlosti - pedagogická cvičení, složité prostorové formy - rytmy v nejrůznějších variacích Tónová eurytmie - harmonická stavba hudby a její pohybové vyjádření - dramatičnost v hudbě - pohybové rozlišení melodie a akordu - složitější skupinové formy a jejich choreografie - volné, širší rytmy, jasný - temný, forte - piano atd. - vícehlasy - takt, rytmus, tónová výška ve složitějších variacích a formách	Hudební výchova

Základní škola Waldorfská Pardubice
Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání
Název Waldorfská škola 06/2016

Dodatky k ŠVP

Dodatek č. 5
Zavedení předmětu „Výchova smyslů“

Dodatek č. 6
Zavedení nepovinného předmětu „Španělština“

Dodatek č. 7.
Úprava vzdělávacího obsahu předmětů „Němčina, Zeměpis, Globální výchova a Dějepis“

Platnost dodatků: od 5.9. 2018
Zpracovali koordinátoři ŠVP: Mgr. Daniel Vychodil a Mgr. Monika Žďárová

Mgr. Milan Barták
ředitel školy

Výuka smyslů
Charakteristika předmětu
Název předmětu: Výuka smyslů
Vyučuje se v 2., 3., a 4. ročníku v rozsahu jedné vyučovací hodiny týdně
Tento předmět integruje výstupy dramatické výuky a eurytmie.
Dramatická výchova umožňuje dítěti uchopovat skutečnost nejen racionálně, ale zkoumat ji přímým jednáním a prožitkem. Rozvíjí a kultivuje schopnost komunikace, od základních somatických dovedností (prací s dechem, hlasem, artikulací, správným držením těla atd.), přes psychofyzické jednání (nasloucháním, porozuměním, sdělením), až k využití prostředků komunikace při dramatické tvorbě i v životních situacích. Vychází z dítěti vlastnímu principu hraní "jako", kdy na základě vytváření fiktivních situací a vstupu do role zkoumá mezilidské vztahy, učí se jednání v běžných situacích, zkoumá situace problémové a hledá jejich řešení. Součástí tvořivé dramatiky je vznik jevištního tvaru, nikoli jako cíle výuky, ale jako prostředku tvůrčího procesu, při kterém se žák pokouší chápat lépe sebe sama, okolní svět a učí se měnit navyklé způsoby myšlení a cítění. Kolektivní tvorba umožňuje rozvíjet sociální dovednosti a aktivně hledat cesty k naplnění společného cíle.
V prvním období obor přímo navazuje na řečovou výchovu a doplňuje a podporuje výuku mateřského i cizího jazyka. Ve druhém období lze využít široké spektrum metod k obohacení výuky jazyků, dějepisu, vlastivědy, prvouky a dalšího vyučování. Ve třetím období se do oboru promítá přesah z humanitních předmětů.
Tvořivá dramatika využívá vedle základních prostředků sdělení (mluva a pohyb) i prostředky literární, výtvarné, hudební, pohybové. Při přípravě divadelní hry vyžaduje tedy spolupráci nejen s učiteli epochového vyučování, ale i s učiteli ostatních uměleckých předmětů, pracovního vyučování a dílen.
Při volbě témat pro práci s dětmi je vždy potřeba zohledňovat situaci ve skupině, napomáhat budování její integrity a snažit se předcházet sociálně patologickým jevům či přispívat k jejich nápravě.
Očekávané výstupy Dramatické výchovy se realizují v 2.,3. a 4. třídě v rámci předmětu Výuka smyslů, v ostatních ročnících je integrován do jiného vyučování, především českého jazyka , cizího jazyka a školních projektů (vánoční hra, divadelní hra v 8 a 9. třídě atd.).
Eurytmie je umělecká pohybová výchova, která je součástí tělesné výchovy ve všech ročnících. Eurytmie má za úkol předvést viditelně v pohybu těla to, co se v prostoru odehrává ve chvíli, kdy zní hudba nebo mluvený (umělecky ztvárněný) text.
Eurytmie pracuje s jednotlivými prvky řeči (hlásky, slovní druhy, rytmus, rým atd.) i hudby (tóny, intervaly, tónová výška, rytmus, takt apod.). Zároveň se vytvářejí pohybové prostorové formy, odpovídajícím způsobem vyjadřující báseň či skladbu. Hudební i řečový doprovod je vždy živý, nikoli reprodukovaný.
Náplň hodin eurytmie je pokud možno spjata s děním v ostatním vyučování. V návaznosti na mnohou vyprávěcí látku, která je dětem předkládána v rámci tzv. hlavního vyučování, pracují děti i v eurytmii. Učitel volí skladby i verše vzhledem k věku a stupni duševního vývoje žáků, důležitým hlediskem je i roční období, které právě probíhá, i celková nálada třídy. Konkrétní individuální potřeby žáků i celého třídního kolektivu jsou vždy učiteli nejlepším vodítkem, jak umožnit žákům látku uchopit.
Zdravotní aspekt eurytmie nabývá na významu stejnou měrou, jakou se mění životní styl mládeže směrem k pasivitě (TV, počítačové hry apod.). Eurytmie si především klade za cíl zprostředkovat žákům zážitek zdravého životního rytmu. Vždy nám půjde o hledání harmonie, o vyrovnání protikladů. Pohyb je vždy střídán zklidněním, zvuk tichem. Mnohá cvičení, kterých využívá pedagogická eurytmie, mají povahu cvičení duševní hygieny. Také se pracuje s cviky na zlepšení nesprávného držení těla, na celkové zklidnění nebo naopak povzbuzení. Další cvičení zlepšují koncentraci, orientaci v prostoru i v různých situacích,

šikovnost, postřeh apod. Jde o pohyb oduševnělý, umělecky utvářený. Uvádí duševní stránku v soulad se stránkou tělesnou. Doplňuje tělesnou výchovu, jejímž prvořadým úkolem je napomoci žákům uchopit vlastní tělesnost a utužovat fyzickou zdatnost.
Další aspekt je aspekt umělecký. Eurytmie je uměním, v němž se celé lidské tělo stává nástrojem. Žáci tak mají možnost zažít slovesnou i hudební uměleckou formu v celém svém těle. Žáci se postupně učí naslouchat, ale i aktivně uchopovat slovesná a hudební díla. Prohlubuje se jejich vztah k hudbě, ale i k řeči (zpočátku mateřské, později se používají i cizojazyčné básně). Nejdříve se formou hry učí používat základní prvky hudební (takt, rytmus, melodie - tóny, intervaly atd.) a slovesné (hlásky, rytmus, rým, gramatické prvky atd.). Na druhém stupni je pak tato dovednost plně vědomě uchopena a významnou měrou roste schopnost vlastního uměleckého výrazu.
Neméně důležitý je aspekt sociální. Eurytmie v žácích vychovává úctu a porozumění pro sebe sama, probouzí cit pro spolupráci v celku a nechává v dětech vyrůstat zážitek samostatné živé bytosti jako plnohodnotné součásti většího celku. Tímto způsobem je možné v dorůstajících bytostech probouzet zdravé sebevědomí, z něhož pramení vřelý vztah k sobě i k svému okolí. Eurytmie přináší pohyb, který je výrazem duševních a duchovních procesů. Žák je zde veden k tomu, aby prožíval pohyby svého těla jako výraz a zrcadlení své vnitřní osobnosti. V eurytmii se pracuje na vytváření sociálních vztahů.
Východiska a hlavní motivy vyučování
Stanovené očekávané výstupy eurytmie se vyučují v předmětu Výuka smyslů zpravidla formou projektové výuky.
Výchova smyslů
Ve všech ročnících předmětu „Výchova smyslů“ se zaměřujeme úměrně věku a situaci na rozvoj smyslů (vycházíme z dvanácti smyslů dle antroposofie) - hmat, životní smysl, smysl pro pohyb a smysl pro rovnováhu, čich, chuť, zrak, smysl pro teplo, sluch, smysl pro řeč, myšlenky, smysl pro já.

Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí
Klíčové kompetence
- Výchovné a vzdělávací postupy v předmětu Dramatická výchova směřují k utváření klíčových kompetencí:

Kompetence k učení
- Tvořivě pracovat s pojmy z různých vzdělávacích oblastí
- Ukázat žákům, že vlastní zkušenost z tvorby jim umožní prožitky z tohoto oboru lidské činnosti intenzivněji prožívat.

Kompetence k řešení problémů
- Vést žáky k samostatnému jednání v běžných životních situacích
- Rozvíjet citlivost k rozpoznání problémové situace a schopnost hledat možných způsobů řešení
- Vést žáky k přijetí odpovědnosti za svá rozhodnutí a jednání

Kompetence komunikativní
- Přímo kultivovat a rozvíjet ústní a gestický projev, umění vést dialog (sdělovat a naslouchat, přiměřeně reagovat)
- Poskytovat možnosti pro pěstování vlastních názorů a postojů a jejich prezentace před druhými
- Poskytnout dětem dostatečný prostor k jejich vlastnímu uměleckému projevu
- Učit se kvalitní spolupráci ve společenství, vzájemnému poznávání, vnímání a toleranci

Kompetence sociální a personální
- Od pochopení sebe samého k úctě a uplatnění ve smyslu celospolečenském

- Ukázat dětem na příkladech možnost přebírání zkušeností druhých lidí pro vlastní zdokonalování
- Na základě respektování názorů každého budovat v dětech sebedůvěru

Kompetence občanské

- Simulováním a řešením situací běžného života rozvíjet respekt k etickým pravidlům a pravidlům lidského soužití
- Budovat v dětech pozitivní postoj k uměleckým dílům, smysl pro kulturu a aktivní tvořivost

Vzdělávací obsah předmětu
2. ročník

Očekávaný výstup	**Učivo**	**Mezipředmětové vazby, průřezová témata**
Pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost. V krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči. Zvládne základy správného tvoření dechu, hlasu, artikulace a správného držení těla; dokáže hlasem a pohybem vyjadřovat základní emoce a rozpoznávat je v chování druhých. Rozliší herní a reálnou situaci; přijímá pravidla hry; vstupuje do jednoduchých rolí a přirozeně v nich jedná. Zkoumá témata a konflikty na základě vlastního jednání. Spolupracuje ve skupině na tvorbě jevištní situace; prezentuje ji před spolužáky; sleduje prezentace ostatních. Reflektuje s pomocí učitele svůj zážitek z dramatického díla (divadelního, filmového, televizního, rozhlasového).	Cvičení, hry, strategie a techniky zaměřené na rozvoj psychosomatických dovedností Uvolnění a soustředění, mluvní, pohybové a rytmické dovednosti, objevování sebe a okolního světa, rozvoj fantazie a představivosti Hry s pravidly Jednoduché techniky strukturovaného dramatu (živé obrazy, pantomima) Hra s předmětem (práce s reálnou rekvizitou) Vytvoření jevištního tvaru (jednoduchá dramatizace vycházející zpravidla z vyprávěcí a vyučovací látky příslušného ročníku, zatím s upřednostněním skupinového projevu, ukázka práce před rodiči a spolužáky, postavy charakterizované pomocí gestických, kostýmních nebo jiných jednoduchých znaků) Vyprávění známých pohádek, legend (k ročním svátkům a slavnostem) Verše k ročním obdobím - recitace Dramatizace pohádek , bajek, legend, příběhů ze Starého zákona atd.(dle vyprávěcí látky	OSV1 – Poznávací schopností – převyprávění pohádek OSV2 – Sebepoznání - hry OSV3 – Seberegulace a sebeorganizace – divadelní role OSV5 - Kreativita – improvizační hry OSV6 – Poznávání lidí – vlastnosti postav OSV7 – Mezilidské vztahy – rozhovory Český jazyk Člověk a svět

	v jednotlivých ročnících) Jazykolamy	
Žák uvolněně rozvíjí síly přirozené nápodoby Rozlišuje základní formy v prostoru (kruh, oblé a přímé linie) Dokáže uchopit rozličné polarity pohybu Tvořivě rozvíjí fantazii a schopnost pozorování Rrozlišuje v prostoru dva pravidelné kruhy a vnímá vztahy mezi nimi Zvládá jednoduché varianty kroků a skoků Rozvíjí jednoduché pohybové formy ve dvojicích Zvládá jednoduchá koordinační cvičení Vnímavě naslouchá melodii Tvořivě rozvíjí fantazii a schopnost pozorování Rozlišuje v prostoru dva pravidelné kruhy a vnímá vztahy mezi nimi Zvládá jednoduché varianty kroků a skoků Rozvíjí jednoduché pohybové formy ve dvojicích Zvládá jednoduchá koordinační cvičení Vnímavě naslouchá melodii Zvládá cval stranou (tzv. kibiz) Naslouchá tónové výšce a melodii Prožívá poezii v pohybu	pohyb z jednoho kruhu přechází do dvou pravidelných kruhů, vznikají složitější formy přímých a oblých linií - cvičení "Já a Ty" rozvíjí vztahy ve dvojicích a v celku - rozličné podoby kráčení a poskoků (,na příkladu různých zvířátek, správné držení těla - cvičení na koordinaci pohybů končetin - budování úcty k používaným pomůckám (koule, šátky, tyč, eurytmická hůlka) - pohybovézpracování poetických útvarů - forma přímky, oblouku, spirály - krátké tanečky ve dvou kruzích nebo ve dvojicích cval stranou	Tělesná výchova Hudební výchova

3. ročník

Očekávaný výstup	**Učivo**	**Hodnocení**
Pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost. V krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči.	Cvičení, hry, strategie a techniky zaměřené na rozvoj psychosomatických dovedností Uvolnění a soustředění, mluvní, pohybové a	OSV1 – Poznávací schopností – převyprávění pohádek OSV2 – Sebepoznání - hry OSV3 – Seberegulace a

Zvládne základy správného tvoření dechu, hlasu, artikulace a správného držení těla; dokáže hlasem a pohybem vyjadřovat základní emoce a rozpoznávat je v chování druhých. Rpzliší herní a reálnou situaci; přijímá pravidla hry; vstupuje do jednoduchých rolí a přirozeně v nich jedná. Zkoumá témata a konflikty na základě vlastního jednání. Spolupracuje ve skupině na tvorbě jevištní situace; prezentuje ji před spolužáky; sleduje prezentace ostatních. Reflektuje s pomocí učitele svůj zážitek z dramatického díla (divadelního, filmového, televizního, rozhlasového).	rytmické dovednosti, objevování sebe a okolního světa, rozvoj fantazie a představivosti Hry s pravidly Jednoduché techniky strukturovaného dramatu (živé obrazy, pantomima) Hra s předmětem (práce s reálnou rekvizitou) Vytvoření jevištního tvaru (jednoduchá dramatizace vycházející zpravidla z vyprávěcí a vyučovací látky příslušného ročníku, zatím s upřednostněním skupinového projevu, ukázka práce před rodiči a spolužáky, postavy charakterizované pomocí gestických, kostýmních nebo jiných jednoduchých znaků) Vyprávění známých pohádek, legend (k ročním svátkům a slavnostem) Verše k ročním obdobím - recitace Dramatizace pohádek , bajek, legend, příběhů ze Starého zákona atd.(dle vyprávěcí látky v jednotlivých ročnících) Jazykolamy	sebeorganizace – divadelní role OSV5 - Kreativita – improvizační hry OSV6 – Poznávání lidí – vlastnosti postav OSV7 – Mezilidské vztahy – rozhovory Český jazyk Člověk a svět
Zvládne v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině; usiluje o jejich zlepšení. Zvládne v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti. Samostatněji se orientuje v prostoru. Zvládne rytmická a koordinační cvičení Prožije poezii v pohybu Dokáže vyjádřit gesta pro	- rytmické pohyby s verši a hudbou (např. anapest) - rozlišování otázky a odpovědi v hudbě a v poezii (zavíjející se spirála otázky a rozvíjející se spirála odpovědi) - první samostatné poznávání hláskových gest - cvičení samohlásek - pokračování v cvičeních obratnosti a koncentrace - forma trojúhelníku, čtverce a lemniskáty - pohybově eurytmické zpracování poetických	Tělesná výchova Hudební výchova

samohlásky. Rozliší gesta pro některé souhlásky. Rozvíjí schopnost cvičení s koulí popř. jinými pomůckami Vnímavě naslouchá a reaguje na téma.	útvarů - pedagogická cvičení - krátké melodie, písně a lidové skladby - kvinta, mollová a durová tercie - seznámení se stupnicí C-dur - rytmus, takt, melodie - seznámení	

4. ročník

Očekávaný výstup	**Učivo**	**Hodnocení**
Žák volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru Rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovností a vhodně ji užívá podle komunikační situace Čte a přednáší zpaměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřeného textu Pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností Propojuje somatické dovednosti a kombinuje je za účelem vyjádření vnitřních stavů a emocí vlastních i určité postavy Pracuje s pravidly hry a jejich variacemi; dokáže vstoupit do role a v herní situaci přirozeně a přesvědčivě jednat. Rozpoznává témata a konflikty v situacích a příbězích; nahlíží na ně z pozic různých postav; zabývá se důsledky jednání postav Pracuje ve skupině na vytvoření menšího inscenačního tvaru a využívá přitom různých výrazových	Reprodukce prózy Recitace krásné poezie Jazykolamy Mluvený projev ve spisovné podobě jazyk Dramatizace příběhů (např. severské mytologie a legend) Cvičení, hry, strategie a techniky zaměřené na rozvoj psychosomatických dovedností Uvolnění a soustředění, mluvní, pohybové a rytmické dovednosti, objevování sebe a okolního světa, rozvoj fantazie a představivosti Hry s pravidly a jejich variacemi Skupinové etudy a improvizace (jednoduché zadání, schopnost reagovat na změnu okolností) Náročnější techniky strukturovaného dramatu (živé obrazy, pantomima) Hra s předmětem a loutkou (práce s reálnou a zástupnou rekvizitou, různé druhy loutek) Vytvoření jevištního tvaru (dramatizace vycházející zpravidla z vyprávěcí a vyučovací látky příslušného	OSV1 – Poznávací schopností – převyprávění příběhů pohádek OSV2 – Sebepoznání - hry OSV3 – Seberegulace a sebeorganizace – divadelní role OSV5 - Kreativita – improvizační hry OSV6 – Poznávání lidí – vlastnosti postav OSV7 – Mezilidské vztahy – rozhovory Český jazyk Člověk a svět

prostředků Prezentuje inscenační tvar před spolužáky a na základě sebereflexe a reflexe spolužáků a učitele na něm dále pracuje, sleduje a hodnotí prezentace svých spolužáků. Reflektuje svůj zážitek z dramatického díla; rozlišuje na základě vlastních zkušeností základní divadelní druh	ročníku, jednoduché typové postav, aktivní podílení na přípravě inscenace, výběru výrazových prostředků a řešení jednotlivých dramatických situací)	
Zvládne v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině; usiluje o jejich zlepšení. Zvládne v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti. Tvořivě rozvíjí fantazii při orientaci v prostoru. Rozlišuje gesta jednotlivých hlásek. Dokáže rozlišit hudební rytmy. Rozvíjí koordinační cvičení s měděnou tyčí, koulí aj. rozvíjí zrcadlové formy v pohybu s verši a hudbou.	forma verše (abab,abba..) - procvičování aliterace - zrcadlové formy - úvod do cvičení s měděnými tyčemi pro rozvíjení zručnosti a rychlosti - forma čtverce v rozličných variantách, lemniskáta s křížením - forma trojúhelníku, čtverce a lemniskáty v prostoru ve frontální pozici -pedagogická cvičení - hudební rytmy - dlouhé a krátké tóny - základní intervaly –prima, tercie, kvinta - v hudebním doprovodu tónina moll a dur -procvičování celého taktu - procvičování stupnice C-dur - samostatněji se orientuje v prostoru - zvládá rytmická a koordinační cvičení - prožívá poezii v pohybu - dokáže vyjádřit gesta pro samohlásky - rozlišuje gesta pro některé souhlásky rozvíjí schopnost cvičení s koulí popř. jinými pomůckami - vnímavě naslouchá a reaguje	Tělesná výchova Hudební výchova

Nepovinný předmět Španělský jazyk

Charakteristika vyučovacího předmětu

Jazyk chápeme především jako prostředek pro sdělování myšlenek a pocitů. Je bezprostředně spojen s myšlením, je jedním z prostředků myšlení. Španělský jazyk poskytuje jazykový základ pro komunikaci v Evropě i ve světě. Je nástrojem komunikace při kontaktu s lidmi z různých částí světa, ale i pro práci s počítačem, internetem atd. Proniká stále více do našeho každodenního života. Výuka v 6. - 9. ročníku seznamuje žáky se základy tohoto druhého světového jazyka a učí je především porozumění a základní ústní i písemné komunikaci. Cílem výuky je získání trvalého zájmu o cizí jazyk a utváření pozitivního vztahu k tomuto předmětu, osvojení základních jazykových znalostí a dovedností a aktivní využití komunikace v cizím jazyce, získání schopnosti číst s porozuměním přiměřené texty ve španělském jazyce, schopnosti porozumět jazykově a obsahově přiměřeně náročnému ústnímu sdělení na úrovni osvojených znalostí a vhodně reagovat na daná sdělení. Žáci poznávají reálie španělsky mluvících zemí, chápou význam znalosti španělského jazyka pro osobní život, pro formování vzájemného porozumění mezi zeměmi a pro vytváření respektu a tolerance k odlišným kulturním hodnotám jiných národů.

Obsahové, časové a organizační vymezení vyučovacího předmětu

Časová dotace činí 2 hodiny týdně

Organizační vymezení: nepovinný předmět pro složené skupiny žáků 6.-9. třídy

Metody a formy práce jsou zaměřeny převážně na komunikaci ve španělském jazyce, která probíhá jednak mezi žáky a učitelem, jednak mezi žáky navzájem, a to ve formě rozhovoru nebo dramatizace situací. Kromě toho se výuka zaměřuje na práci s textem v učebnicích i časopisech, tvorbu písemných sdělení, poslech španělsky mluvených rozhovorů a textů, práce se slovníky a autentickými materiály. Žáci pracují samostatně, ve dvojicích i ve skupinách. Vytvářejí i projektové úkoly k daným tématům. Žáci pracují i s výukovými programy, které jsou zaměřeny na procvičování gramatiky i tematických okruhů slovní zásoby.

Na 2. stupni pracují žáci také s autentickými texty, konverzují spolu španělsky v základních celcích, učí se gramatice. V souvislosti s probíraným zeměpisným a dějepisným učivem se žáci seznamují s reáliemi španělsky mluvících zemí.

Ve vyučování je kladem důraz na výklad, poslech, četbu, procvičování gramatiky, dialogy, reprodukce textů v písemné i ústní formě, ale také na samostatnou práci žáků, práci se slovníkem a jiné vyhledávání informací. Součástí výuky jsou též hry, recitace, zpěv a různé skupinové práce.

Průřezová témata (využívaná v anglickém jazyce): OSV, MKV, EGS, ENV, MEDV, OSV - komunikace v cizím jazyce, EGS - Evropa a svět, Objevujeme Evropu, MKV - Lidské vztahy, Etnický původ, Multikulturalita, ENV - Životní prostředí, MEDV - Tvorba mediálního sdělení.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí žáků

Kompetence k učení

- vést žáky k pochopení důležitosti schopnosti komunikovat ve španělském jazyce pro další studium i praktický život
- rozvíjet u žáků slovní zásobu
- učit žáky propojovat probíraná témata a jazykové jevy
- předkládat žákům autentické audio a videoukázky a tím prohlubovat kladný postoj k aktivnímu učení se španělskému jazyku
- umožnit žákům využívat výukových programů

Kompetence k řešení problémů
- předkládat žákům k řešení jednoduché problémové situace v cizojazyčném prostředí
- vést žáky k tomu, aby se nebáli mluvit a používali i nedokonale zvládnutý cizí jazyk
- umožnit žákům vyhledávat informace vhodné k řešení problémů

Kompetence komunikativní
- učit žáky rozumět promluvě i přiměřenému textu ve španělském jazyce a vhodně na ně reagovat
- učit žáky formulovat jednoduché myšlenky ve španělském jazyce ústně i písemně
- navozovat situace, kdy žáci využívají dovednosti osvojené ve španělském jazyce v běžném životě
- rozvíjet slovní zásobu v jednotlivých tematických okruzích a pracovat s nimi při navozování modelových situací
- využívat znalosti španělského jazyka z jiných oblastí, jako například internet, počítače, film, hudba

Kompetence sociální a personální
- učit žáky, aby uměli v jednoduchých situacích požádat o pomoc a radu nebo ji poskytnout
- organizovat spolupráci na jednoduchém úkolu ve španělsky hovořící skupině
- vést žáky k dodržování zásad slušného chování ve španělsky mluvícím prostředí
- vést žáky k tomu, aby projevovali ohleduplnost a úctu při jednání s druhými lidmi a respektovali různá hlediska
- vést žáky k tomu, aby nadanější aktivně pomáhali slabším, například při práci ve skupině nebo ve dvojici
- hodnotit společně s žáky jejich práci a výsledky, vyvozovat možnosti a strategie pro zefektivnění další práce

Kompetence občanské
- seznamovat žáky s reáliemi španělsky mluvících zemí, učit je chápat a tolerovat kulturní odlišnosti a národní zvyklosti ostatních zemí
- vést žáky k respektování odlišných tradic historických i kulturních ¨
- vytvářet u žáků představu o zvycích ve španělsky mluvících zemích a porovnávat je se zvyky našimi
- zadávat žákům přípravu aktualit a zajímavostí ze španělsky mluvících zemí (tisk, internet, encyklopedie aj.
- učit žáky srovnávat ekologické a environmentální otázky týkající se španělsky mluvících zemí a České republiky
- naučit žáky hovořit o městě a zemi, kde žijí

Kompetence pracovní

- učit žáky využívat španělského jazyka k získávání informací z různých oblastí
- učit žáky pracovat s různými zdroji informací, tj. s běžnými učebnicemi, časopisy, informacemi získanými na internetu apod.
- umožnit žákům používat dvojjazyčný a výkladový slovník a učit je práci s nimi
- učit žáky efektivně organizovat svou práci

6. – 9. třída

Očekávaný výstup ŠVP	**Učivo - téma**	**Učivo - mluvnice**	**Hodnocení**
Vysloví foneticky správně zadaná	Výslovnost		Předvede správnou výslovnost na

slova/věty.			vybraném textu.
Prokáže porozumění čtenému textu.	Čtení s porozuměním		Vyhledá informace v textu.
Předvede rozhovor (scénku) na zadané téma.	Mluvení		Předvede rozhovor.
Sestaví srozumitelné sdělení.	Sestavení sdělení		Sestaví srozumitelné sdělení z klíčových slov.
Napíše správně sdělení.	Pravopis		Napíše pravopisně správně sdělení.
Prokáže porozumění mluvenému slovu.	Porozumění náslechu		Vyhledá informace z náslechu.
Předvede v obměnách zvládnutí základní slovní zásoby.	Slovní zásoba		Prokáže znalost slovní zásoby ve stanoveném rozsahu slovem i písmem.
Dorozumí se v základních komunikačních situacích.	Základní komunikační situace		Naformuluje otázku a reaguje smysluplně na otázku.
Recituje báseň	Recitace		Recituje báseň
Použije slovní zásobu	Barvy Vlastnosti Popis osoby Číslovky 0-12	Rod a číslo podstatných jmen Člen určitý a neurčitý Sloveso SER, TOMAR Podstatná jména bez členu Přídavná jména Užití slovesa SER Sloveso COMER, VIVIR, TENER, HACER, PODER Předložky pro označení místa	
	Orientace ve městě	Sloveso DECIR, ESTAR, IR, SALIR, OIR, QUERER, SABER	

	Rodina	Přivlastňovací zájmena	
	Číslovky do 200	Sloveso VER, VENIR, LLAMARSE	
	Bydlení Objednání pobytu	Sloveso HAY, CONOCER	
	Číslovky do 1000		
	Popis osoby vlastnosti	Sloveso DECIR, ESTAR, IR, SALIR, OIR, QUERER, SABER	
	Orientace ve městě		

Německý jazyk
Charakteristika předmětu
Výuka německého jazyka směřuje v plné míře k naplňování očekávaných výstupů vzdělávacího oboru RVP ZV Cizí jazyk.
Němčinu jako 2. cizí jazyk vyučujeme:

1. Ročník1,5 hodin týdně (učíme epochově)
2. ročník 1,5 hodiny týdně (učíme epochově)
3. ročník 2 hodiny týdně (učíme epochově)
4. ročník 2 hodiny týdně (učíme epochově)
5. ročník 2 hodiny týdně
6. ročník 2 hodiny týdně
7. ročník 2 hodiny týdně
8. ročník 2 hodiny týdně
9. ročník 2 hodiny týdně

1. STUPEŇ 1. období (1. – 3. ročník) Výuka v prvním období je založena na „úplném ponoření“ do cizího jazyka, vychází z přirozené schopnosti napodobovat, která je základním principem učení až do devíti let. Zpěvem písní a recitací básní a říkadel, doprovázených gesty a mimikou, se děti seznamují s mluvenou formou jazyka, s jeho charakteristickými zvuky a melodiemi. Ponoření do jazyka napomáhají také hry a dramatizace příběhů. Učitel se snaží vést výuku pokud možno jen v cizím jazyce. Přesné porozumění není v tomto období cílem práce.
Důležitější je zprostředkovat dítěti intenzivní prožitek jazyka, jelikož nevědomě vstřebané obsahy budou vědomě vyzdviženy v pozdějších letech. Slovní zásoba se v tomto věku většinou nepřekládá, děti si slova, fráze a větné celky postupně osvojují z kontextu výuky. Také gramatické struktury jsou zatím užívány a procvičovány výhradně v kontextu, žáci je užívají na základě nápodoby, bez vědomého učení.
Významným prvkem výuky je rytmus, ať už jde o rytmus prožívaný skrze jazyk nebo o rytmus vlastního vyučování. Rytmus v tomto věku výrazně podporuje paměť. Sborová recitace se střídá s recitací ve skupinách a spěje k samostatnému projevu jednotlivých žáků v krátkých dialozích, často inspirovaných básněmi nebo určitým tématem. Při rozhovorech se žáci seznamují se základními obraty společenského styku, učí se reagovat na otázky a pokyny. Také vyprávění krátkých příběhů hraje, stejně jako v hlavním vyučování, už od 1. ročníku důležitou roli. Poslechem souvislého sdělení se děti učí sledovat proud cizí řeči a rozvíjí porozumění slyšenému textu. Obsah vyprávění často navazuje na témata v hlavním vyučování.

2. období (4. – 5. ročník) Ústní práce se dále rozvíjí. Děti v tomto věku mají dobrou paměť a velký potenciál k učení. Jejich cit pro řeč jim navíc umožňuje vnímat krásu cizího jazyka. Texty k recitaci a písně proto nabývají na obsahu a na obtížnosti. Recitací a řečovými cvičeními pokračují žáci v osvojování čisté výslovnosti a správné větné melodie a také v rozšiřování idiomatické slovní zásoby. Učitel jednoduše a obrazně uvede obsah básně nebo písně, kterou se děti dále učí opakováním po učiteli.

Ve věku 9 – 10 let se u dětí vyvíjí nový, individuálnější přístup k jazyku. Nejvýznamnějším prostředkem individuálního uchopení jazykového materiálu je nově zavedené psaní a čtení. Dříve, než žáci dostanou tištěné texty, učí se číst to, co sami napsali. Žáci nabývají schopnosti dívat se na cizí jazyk s odstupem, porovnávat ho s mateřským jazykem a s pomocí učitele objevovat jeho pravidla. Učitel je vede k tomu, aby objevená pravidla zkoušeli sami v praktické podobě formulovat, poté je společně zapisují do sešitu. Ve výuce jazyka roste důraz na poznávání reálií německy mluvících zemí a jejich porovnávání s přírodními i kulturními podmínkami v České republice

Ve **4. ročníku** je stěžejním tématem výuky přechod k psaní, seznamování se s grafickou podobou slov. Velká část hodin je věnována pečlivému zapisování známých textů do sešitů a následné práci s nimi (čtení, dramatizace, rozhovory, procvičování pravopisu slov, vyvozování pravidel).

Od **5. ročníku** začíná vědomé vyučování, rozšiřování a procvičování slovní zásoby. Žáci jsou podporování v tvořivém přístupu k jazyku a v tvůrčím používání známých výrazů. Tomu napomáhá poslech a četba živých a výstižných popisů lidí, míst a situací a také odpovídající domácí úkoly. Prohlubuje se porozumění pro zákonitosti jazyka, pro gramatiku.

2. STUPEŇ (6. – 9. ročník) Ve výuce na druhém stupni je velmi důležitý pořádek, struktura, plánování. Žáci se učí systematické práci, přehledně si zapisují slovní zásobu a gramatiku, důraz je kladen na vysoký standard vedení sešitu. S rozšiřujícími se znalostmi gramatiky a slovní zásoby jsou žáci vedeni k samostatnějšímu ústnímu i písemnému vyjadřování v německém jazyce, k formulování kratších textů (dopisy, jednoduché popisy, obsahy příběhů) a ústních projevů.

Přes nárůst množství učiva by neměly chybět také umělecké prvky (přednes básní, dramatizace, zpěv) a humor, aby výuka nadále zůstávala živá a různorodá. Práce s autentickými texty se stává pravidelnou součástí výuky a pokračuje na celém druhém stupni podobně jako v předchozím období, stejně jako vědomé osvojování slovní zásoby. Žáci se učí pracovat s dvojjazyčným slovníkem, s nímž se v základech seznamují už v pátém ročníku, a provádět jednoduché překlady. Témata četby a rozhovorů úzce navazují na témata hlavního vyučování. Je možné učit v cizím jazyce některé z epoch, popř. celou epochu jiného předmětu.

Na konkrétních příkladech zvyků, situací, míst, osobností a událostí se žáci dále seznamují se zeměpisem, kulturou a historií německy mluvících zemí.

V **6. ročníku** se žáci vědomě seznamují s celkovou strukturou jazyka, získávají přehled o tom, co se již naučili a co si ještě musí osvojit, učí se systematické práci. Převyprávění příběhů připravuje žáky na pozdější samostatný projev.

V **7. ročníku** je kladen důraz na pečlivost ve výslovnosti i ve vedení sešitů. Znalosti žáků jsou pravidelně ověřovány a systematicky upevňovány, aniž by se však vytratilo umělecké pojetí výuky, také humor by měl prostupovat celou výukou, včetně gramatických cvičení, testů a diktátů.

V **8. ročníku** mohou žáci podle svých zájmů a schopností začít pracovat i na individuálních projektech a referátech, většinou s pomocí a pod vedením učitele. Jednotliví žáci jsou

podněcováni k navazování kontaktů s vrstevníky v zahraničí. Žáci také přebírají větší zodpovědnost za vedení sešitů a třídění učebních materiálů.
Hlavními tematickými okruhy **9. ročníku** jsou aktuální otázky současného života a společnosti s cílem rozvinout u žáků vědomí spoluúčasti na dění ve světě. Zároveň jsou opakována a procvičována dosud probraná témata, slovní zásoba a gramatika.

Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení

- Vede je k samostatnému a efektivnímu zacházení s pracovními materiály a k hledání vhodných vlastních učebních strategií.

Kompetence k řešení problémů

- Poskytuje žákům příležitost konfrontace s anglicky mluvícím elementem a podněcuje je k překonávání vnitřních bariér vůči tomu, co je v něm neznámé a odlišné;

Kompetence komunikativní

- Intenzivně se pěstuje nejen schopnost porozumět verbálním sdělením, ale i porozumění přímo ze situace, z kontextu či z gestikulace
- Žáci se učí vyjadřovat co nejvýstižněji pomocí omezených prostředků, na jejichž rozvoji a zdokonalování ustavičně pracují.

Kompetence sociální a personální

- Při výuce cizího jazyka je obzvláště důležitá schopnost pozorně naslouchat a předmět skýtá, především ve vyšších ročnících, mnoho příležitostí ke skupinové práci.

Kompetence občanské

- Poznávání cizích kultur a odlišností v uspořádání společnosti podněcuje občanské vědomí.

Pracovní kompetence

- Důležitost anglického jazyka pro profesní uplatnění je evidentní. - Kromě toho vede vyučování žáky k tomu, aby se učili pracovat na rozvoji vlastních dovedností.

Aspekty výuky němčiny
Klademe důraz na:
- přednes – soupis navrhovaných básní pro každou třídu
- písně, básně, divadelní hry, vyprávění
- dialogy na konverzační témata
- četba, krátké dramatické scénky z četby (do 4. třídy četba známých textů, od 5. třídy i neznámé texty)
- gramatické jevy objevujeme při zkoumání textu
- místní a kulturní reálie
- životopisy významných osobností německy mluvícího prostoru

1. třída

Očekávaný výstup ŠVP	**Učivo - téma**	**Učivo - mluvnice**	**Hodnocení**
Předvede říkadla, básně, tanečky	Výslovnost, intonace		Předvede správnou výslovnost.
Předvede jednoduchý rozhovor (scénku) na zadané téma.	Mluvení, jednoduché otázky a odpovědi.		Předvede rozhovor.
Reaguje na mluvené slovo.	Porozumění mluvenému slovu, krátké příběhy, pohádky.		

Předvede v obměnách zvládnutí základní slovní zásoby.	Slovní zásoba		Prokáže ústní znalost slovní zásoby ve stanoveném rozsahu.
	Čísla do 20		Počítá do 20.
	barvy		Pojmenuje barvy.
	Základní části těla		Pojmenuje základní části těla.
	Základní předměty kolem žáka ve škole.		Pojmenuje základní předměty.
	Základní pokyny v 1. osobě množného čísla. (pohybová slovesa)		

2. třída

Očekávaný výstup ŠVP	**Učivo - téma**	**Učivo - mluvnice**	**Hodnocení**
Předvede říkadla, básně, tanečky	Výslovnost, intonace		Předvede správnou výslovnost.
Předvede jednoduchý rozhovor (scénku) na zadané téma.	Mluvení, jednoduché otázky a odpovědi.		Předvede rozhovor.
Reaguje na mluvené slovo.	Porozumění mluvenému slovu – krátké příběhy, pohádky bajky.		
Předvede v obměnách zvládnutí základní slovní zásoby.	Slovní zásoba		Prokáže ústní znalost slovní zásoby ve stanoveném rozsahu.
	Abeceda - rytmicky		
	Čísla do 100		Počítá do 100
	zvířata		Pojmenuje vybraná zvířata.
	Základní přídavná jména - protiklady		Vytvoří protiklady.
	Základní přírodní jevy: prší, sněží, slunce svítí		
	Orientace v prostoru nahoře, dole, vlevo, vpravo.		Reaguje na pokyny nahoře, dole, vlevo, vpravo.
	Slovesa	Ich, du, + základní pohybová slovesa + sloveso být	

3. třída

Očekávaný výstup ŠVP	Učivo - téma	Učivo - mluvnice	Hodnocení
Předvede říkadla, básně, tanečky	Výslovnost, intonace		Předvede správnou výslovnost.
Předvede jednoduchý rozhovor (scénku) na zadané téma.	Mluvení, jednoduché otázky a odpovědi.		Předvede rozhovor.
Reaguje na mluvené slovo.	Porozumění mluvenému slovu – krátké příběhy, pohádky bajky.		
Předvede v obměnách zvládnutí základní slovní zásoby.	Slovní zásoba		Prokáže ústní znalost slovní zásoby ve stanoveném rozsahu.
	Dny v týdnu, měsíce, roční doby		
	Rodina		
	Řemesla		
	Nákupy a jídlo		
	Jednoduché počty plus, minus, krát, děleno		
	Sloveso haben	1. – 3. osoba	

4. třída

Očekávaný výstup ŠVP	Učivo - téma	Učivo - mluvnice	Hodnocení
Předvede říkadla, básně, tanečky	Výslovnost, intonace		Předvede správnou výslovnost.
Předvede jednoduchý rozhovor (scénku) na zadané téma.	Mluvení, jednoduché otázky a odpovědi.		Předvede rozhovor.
Reaguje na mluvené slovo.	Porozumění mluvenému slovu – krátké příběhy, pohádky bajky.		
Předvede v obměnách zvládnutí základní slovní zásoby.	Slovní zásoba		Prokáže ústní znalost slovní zásoby ve stanoveném rozsahu.
	Čísla do 1000		Počítá do 1000
	Zvířata	Vědomá práce se členy der, die, das	
	Bydlení		
	Předměty v		

	domácnosti		
	Oblečení		

5. třída

Očekávaný výstup ŠVP	**Učivo - téma**	**Učivo - mluvnice**	**Hodnocení**
Vysloví foneticky správně zadaná slova/věty.	Výslovnost		Předvede správnou výslovnost na vybraném textu.
Prokáže porozumění čtenému textu.	Čtení s porozuměním		Vyhledá informace v textu.
Předvede rozhovor (scénku) na zadané téma.	Mluvení		Předvede rozhovor.
Sestaví srozumitelné sdělení.	Sestavení sdělení		Sestaví srozumitelné sdělení z klíčových slov.
Napíše správně sdělení.	Pravopis		Napíše pravopisně správně sdělení.
Prokáže porozumění mluvenému slovu.	Porozumění náslechu		Vyhledá informace z náslechu.
Předvede v obměnách zvládnutí základní slovní zásoby.	Slovní zásoba		Prokáže znalost slovní zásoby ve stanoveném rozsahu slovem i písmem.
Dorozumí se v základních komunikačních situacích.	Základní komunikační situace		Naformuluje otázku a reaguje smysluplně na otázku.
Recituje báseň	Recitace		Recituje báseň
	Abeceda		
	Meine Person	Přivlastňovací zájmena	
	Meine Familie	Otázky ve 2. osobě	
	Wetter		
	Jahreszeiten		
	Schulsachen	Určitý a neurčitý člen	
	Slovesa - časování	Časování ve všech osobách	Prokáže zvládnutí stanovených gramatických struktur písemným sestavením vět.
	Přivlastňovací zájmena	Mein, dein, sein, ihr, unser	
	Věta oznamovací a otázka.	Formulace otázek	Formuluje otázku.

	Vyjádření záporu	Vyjádření záporu pomocí „nicht“	Vyjádří zápor.

6. třída

Očekávaný výstup ŠVP	**Učivo - téma**	**Učivo - mluvnice**	**Hodnocení**
Vysloví foneticky správně zadaná slova/věty.	Výslovnost		Předvede správnou výslovnost na vybraném textu.
Prokáže porozumění čtenému textu.	Čtení s porozuměním		Vyhledá informace v textu.
Předvede rozhovor (scénku) na zadané téma.	Mluvení		Předvede rozhovor.
Sestaví srozumitelné sdělení.	Sestavení sdělení		Sestaví srozumitelné sdělení z klíčových slov.
Napíše správně sdělení.	Pravopis		Napíše pravopisně správně sdělení.
Prokáže porozumění mluvenému slovu.	Porozumění náslechu		Vyhledá informace z náslechu.
Předvede v obměnách zvládnutí základní slovní zásoby.	Slovní zásoba		Prokáže znalost slovní zásoby ve stanoveném rozsahu slovem i písmem.
Dorozumí se v základních komunikačních situacích.	Základní komunikační situace		Naformuluje otázku a reaguje smysluplně na otázku.
Recituje báseň	Recitace		Recituje báseň
	Mein Tag, meine Woche, mein Tagesprogramm	Časování ve všech osobách	
	Uhrzeiten, Tageszeiten	Nepřímý slovosled	Prokáže zvládnutí stanovených gramatických struktur písemným sestavením vět.
	Stundenplan		
	Mein Hobby	möchte + inf, essen, sehen, lesen, Rad fahren, přivlastňovací zájmena	
	Treffen mit Freunden		
	Feiern, Geburtstag		

7. třída

Očekávaný výstup ŠVP	Učivo – téma	Učivo – mluvnice	Hodnocení
Vysloví foneticky správně zadaná slova/věty.	Výslovnost		Předvede správnou výslovnost na vybraném textu.
Prokáže porozumění čtenému textu.	Čtení s porozuměním		Vyhledá informace v textu.
Předvede rozhovor (scénku) na zadané téma.	Mluvení		Předvede rozhovor.
Sestaví srozumitelné sdělení.	Sestavení sdělení		Sestaví srozumitelné sdělení z klíčových slov.
Napíše správně sdělení.	Pravopis		Napíše pravopisně správně sdělení.
Prokáže porozumění mluvenému slovu.	Porozumění náslechu		Vyhledá informace z náslechu.
Předvede v obměnách zvládnutí základní slovní zásoby.	Slovní zásoba		Prokáže znalost slovní zásoby ve stanoveném rozsahu slovem i písmem.
Dorozumí se v základních komunikačních situacích.	Základní komunikační situace		Naformuluje otázku a reaguje smysluplně na otázku.
Recituje báseň	Recitace		Recituje báseň
	Fremde Länder	Předložky nach, in die + fahren	Prokáže zvládnutí stanovených gramatických struktur písemným sestavením vět.
	Wie komme ch zu…? In der Stadt	3. pád	
	Auf dem Bahnhof	Slovesa s odlučitelnou předponou einsteigen, aussteigen, umsteigen	
	Im Restaurant Lebensmittel	Sloveso essen	
	Einkaufen, Geschäfte	Číslovky, cena	
	Haus und Wohnung	Předložky se 3. a 4. pádem, řadové číslovky	
	Bei dem Arzt Körperteile	Modální slovesa, rozkazovací způsob	

	Das Wetter, Jahreszeiten		
	Eine Stadt in den deutssprachigen Ländern		

8. třída

Předvede rozhovor (scénku) na zadané téma.	Mluvení		Předvede rozhovor.
Vysloví foneticky správně zadaná slova/věty.	Výslovnost		Předvede správnou výslovnost na vybraném textu.
Prokáže porozumění čtenému textu.	Čtení s porozuměním		Vyhledá informace v textu.
Sestaví srozumitelné sdělení.	Sestavení sdělení		Sestaví srozumitelné sdělení z klíčových slov.
Napíše správně sdělení.	Pravopis		Napíše pravopisně správně sdělení.
Prokáže porozumění mluvenému slovu.	Porozumění náslechu		Vyhledá informace z náslechu.
Předvede v obměnách zvládnutí základní slovní zásoby.	Slovní zásoba		Prokáže znalost slovní zásoby ve stanoveném rozsahu slovem i písmem.
Dorozumí se v základních komunikačních situacích.	Základní komunikační situace		Naformuluje otázku a reaguje smysluplně na otázku.
Recituje báseň	Recitace		Recituje báseň
	Kleidung	Předložky se 4. pádem	
	Jugend	Modální slovesa	
	Gefühle	Osobní zájmena	
	Beziehungen, Liebe	Vedlejší věty s wenn, vykání, tykání	
	Schulfahrt	Rozkazovací způsob	
	In der Stadt, auf dem Lande	Es gibt + 4. pád	
	Märchen, Geschichten	Minulý čas, war, hatte, perfektum	
	Ferien		

9. třída

Předvede rozhovor (scénku) na zadané	Mluvení		Předvede rozhovor.

téma.			
Vysloví foneticky správně zadaná slova/věty.	Výslovnost		Předvede správnou výslovnost na vybraném textu.
Prokáže porozumění čtenému textu.	Čtení s porozuměním		Vyhledá informace v textu.
Sestaví srozumitelné sdělení.	Sestavení sdělení		Sestaví srozumitelné sdělení z klíčových slov.
Napíše správně sdělení.	Pravopis		Napíše pravopisně správně sdělení.
Prokáže porozumění mluvenému slovu.	Porozumění náslechu		Vyhledá informace z náslechu.
Předvede v obměnách zvládnutí základní slovní zásoby.	Slovní zásoba		Prokáže znalost slovní zásoby ve stanoveném rozsahu slovem i písmem.
Dorozumí se v základních komunikačních situacích.	Základní komunikační situace		Naformuluje otázku a reaguje smysluplně na otázku.
Recituje báseň	Recitace		Recituje báseň
	Unsere Schule		
	Mein Lebenslauf	Přivlastňovací zájmena	
	Berufe	Budoucí čas	
	Im Gebirge, Skifahren, Skilaufen		
		Vedlejší věty, wenn, dass, weil	
	Deutschsprachige Länder, Landeskunde		
	Bräuche, Sitten	man	
	Geschichten	Minulý a předminulý čas	
	Lebenslauf der wichtigen Persönlichkeiten		

Zeměpis
Charakteristika předmětu
Zeměpis vyučujeme v 6., 7., 8. a 9. třídě v rozsahu jedné epochy v ročníku. Vybrané očekávané výstupy RVP oboru Zeměpis jsou realizovány v předmětu Globální výchova. Zeměpis je předmětem s výrazně integrujícím charakterem. Odvíjí se od něho celá řada mezipředmětových vztahů především k dějepisu a přírodovědným předmětům. Provází ostatní předměty v neustálé proměně sledující důsledně vývojové fáze dítěte. Jednotlivosti ostatních předmětů budují ve vzájemném spojení komplexní a barvitý obraz světa.

Zeměpis však neslouží pouze k jakémusi zastřešení jiných předmětů, je pro ně také neustálým zdrojem impulsů a podporuje jejich pokrok. Právě na zeměpisu je patrná skutečnost, že v důsledku velké propojenosti jednotlivých předmětů je složité nahlížet je izolovaně. Z toho také vyplývá hlavní cíl výuky zeměpisu.
Žák by měl pro sebe objevit, že skutečnost, Země, vesmír, jsou neoddělitelná jednota, do které patří i on, a kterou chce dál poznávat. Z integrujícího charakteru předmětu potom vyplývá, že v jeho skladbě je mnoho témat a okruhů učiva geologie, mineralogie, biologie, biogeografie, ekologie, environmentální výchovy, meteorologie a astronomie. Významnou úlohu mají přesahy z dějepisu a občanské nauky. Integrační charakter ovšem neznamená, že vlastní náplň geografie jako vědecké disciplíny je zatlačena do pozadí. Prolínání jiných předmětů pouze odstraňuje izolovanost a popisnost geografie a dává ji vyniknout jako neocenitelnému prostředku pro zkoumání světa. V tomto smyslu jsou charakterizovány i jednotlivé cíle předmětu zeměpis.
Výchovné a výukové úsilí učitele směřuje k tomu, aby žáci:
- objevili jednotu a krásu světa, získali láskyplnější vztah ke svému okolí, prostředí, lidem kolem sebe
- pochopili Zemi jako přírodní prostor s určitými životními rytmy, do nichž je člověk zahrnut, které ale zároveň i mění
- poznali postavení Země ve sluneční soustavě a celém vesmíru
- poznali jednotlivé sféry Země, jejich utváření působností geologických dějů (abiotické, biotické, lidské)
- nahlíželi na geografické jevy, objekty a procesy v jejich komplexnosti a zákonitosti
- získali základní znalosti o zeměpisu kontinentů v úzké souvislosti s přírodními podmínkami, osídlením a jeho historií, vývojem a současnou situací v různých sférách společnosti (kultura, hospodářství, politický a právní život ve významných státech)
- si uvědomili postavení naší země ve Střední Evropě se všemi aspekty geografickými, přírodními a kulturně-historickými
- poznali ČR ve smyslu jejích přírodních, kulturních a hospodářských charakteristik, dokázali poznat odlišnosti jiných zemí a kultur Evropy i světa s jejich přínosem k barvitosti a komplexnosti lidské kultury jako celku
- poznali stavbu Země z geologického hlediska, složení zemské kůry (horniny, nerosty) vždy v návaznosti na konkrétní zeměpisnou oblast
- uměli pracovat s různými druhy map a znali i historický vývoj mapování zemského povrchu
- poznali moderní prostředky používané v geografii (statistické materiály, grafy) a uměli se v nich orientovat
V souvislosti s vývojovými fázemi dítěte se v nižších třídách klade důraz na prožitky a teprve s postupem času se přistupuje k tvorbě vědeckých pojmů a zeměpis dostává stále více podobu vědní disciplíny. Úkolem zeměpisného vyučování je doprovázet a podporovat děti v jejich fyzickém, duševním a duchovním vývoji. V průběhu celé výuky se uplatňuje aktivní činnost žáků - kreslení a malování map, profilů, později grafické znázornění, práce s atlasem a statistickými údaji.

Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí
Kompetence k učení
- Vedeme žáky k samostatnému vyhledávání a zařazování informací z různých Žáky vedeme k sebehodnocení.
- Individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch.
- Podněcujeme kreativitu a fantazii žáků ve vhodných případech při práci s mapou a dalšími pomůckami.

- Učíme se vytvářet takové situace, v nichž má žák radost z učení pro samotné učení a pro jeho další přínos.

Kompetence k řešení problémů

- Vedeme žáky k samostatnému řešení problémy, aby si dokázali svoje řešení obhájit.
- Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.
- Děti vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

Kompetence komunikativní

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.
- Začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme děti ke spolupráci při vyučování.

Kompetence sociální a personální

- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.
- Sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí. - Učíme je zároveň k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky. - Učíme žáky týmové práci.

Kompetence občanské

- Žáci si společně stanovují pravidla chování.
- Vedeme žáky k respektování individuálních rozdíly (národnostní, kulturní).
- Při pobytech v přírodě se žáci chovají jako zodpovědné osoby.
- Žáky zapojujeme do mezinárodních projektů, kde se prakticky seznamují s kulturou jiných národů

Kompetence pracovní

- Vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

Shrnutí podstatného:

Cílem výuky zeměpisu je:

- podporovat děti v jejich fyzickém, duševním a duchovním vývoji
- zprostředkovat žákovi zájem o svět a odvahu k životu
- poznávat vzájemné soužití v různém prostoru
- vytvářet prostor pro láskyplnějšího vztahu k lidem kolem sebe, ke svým bližním
- zkoumat Zemi jako přírodní prostor s určitými životními rytmy
- zkoumat vliv člověka na tyto rytmy
- vytvářet základy odpovědnosti a ekologického cítění

6. ročník

Očekávaný výstup	**Učivo**	**Hodnocení**
Rozliší tělesa ve sluneční soustavě.	Vesmír a sluneční soustava, hvězda, planety, planetky, komety, měsíce	Vybere a přiřadí správně nabídnuté charakteristické rysy ke hvězdě, planetě, měsíci, kometě.
Charakterizuje podstatné vlastnosti Země.	Povrch planety, pevniny, oceány, moře, jezera, řeky, hory, nížiny…	Napíše zprávu vesmírného cestovatele, který poprvé navštívil Zemi.

Najde na mapě světa či glóbu základní údaje. Určí světové strany a polokoule.	Kontinenty, oceány, rovník, obratníky, póly, rovnoběžky a poledníky, světové strany	Pojmenuje jednotlivé kontinenty, oceány, do nákresu planety zakreslí rovník, rovnoběžky, poledníky. Nakreslí směrovou růžici a určí světové strany.
Prozkoumá důsledky pohybů Země.	Pohyby Země, rytmus, střídání ročních období	Předvede s glóbem oběh planety kolem Slunce a střídání ročních období u nás
Rozliší a stručně charakterizuje jednotlivé přírodní sféry.	Atmosféra, hydrosféra, litosféra, pedosféra, biosféra	Prokáže, že rozumí těmto slovům a nahradí je českými výrazy.
S pomocí mapy světa charakterizuje povrch planety.	Barvy na zeměpisné mapě, nížiny, pohoří, hloubka oceánů	Vytvoří podle příběhu vlastní mapku ostrova, na kterém použije správné barvy používané na zem. mapách.
Prozkoumá příčiny a důsledky pohybu zemských desek.	Sopečná činnost, zemětřesení, tsunami, vznik hor, hlubokomořské příkopy	Nakreslí řez sopkou. Vymodeluje vrásové, kerné a sopečné pohoří.
Ukáže na mapě mladá vrásová pohoří, příkopové propadliny, hlubokomořské příkopy.	Himaláje, Andy, Velká příkopová propadlina, Mariánský příkop, Peruánský příkop.	Ukáže na mapě požadované údaje.
Prozkoumá vybrané tvary v krajině, vysvětlí způsob jejich vzniku.	Písečné duny, ledovcové údolí, ledovcová jezera, fjordy, mrazové sruby, suťoviska, meandry řeky, pískovcová skalní města…	Vymodeluje vybrané tvary v krajině.
Určí základní horniny, vysvětlí rozdíl mezi vyvřelou, usazenou a přeměněnou horninou	Žula, čedič, pískovec, vápenec, opuka, rula	Pozná uvedené horniny
Rozliší mezi minerálem a horninou. Určí základní minerály.	Křemen	Rozliší mezi minerálem a horninou. Pozná uvedené minerály.
Vysvětlí vliv eroze na horniny.	Zvětrávání	
Vyčte požadované údaje z geologické mapy.	Práce s geologickou mapou	Vyčte požadované údaje z geologické mapy.
Prozkoumá vzorky půd.	Matečná hornina, humus, černozemě, hnědozemě, písčitá půda, lesní půda	
Rozezná základní typy krajin a vyhledá v mapě, kde se nacházejí, zařadí je do podnebných pásů.	Tropické deštné pralesy, savany, pouště, stepi, lesy mírného pásu, tundry, polární pustiny	Vytvoří nákres Země, kde označí podnebné pásy a zakreslí jednotlivé typy krajin…

7. ročník

Očekávaný výstup	Učivo	Hodnocení
Vysvětlí a použije při práci základní geografické, topografické a kartografické pojmy. Orientuje se prostorově.	Práce s atlasem, základními typy map, měřítkem, souřadnicemi	Vyhledá na mapě požadované údaje, změří a vypočítá pomocí měřítka vzdálenost, určí souřadnice zadaného místa.
Prozkoumá kulturní poměry vybraných částí Země.	Způsob života v různých vegetačních zónách	Prokáže pochopení souvislosti mezi přírodními poměry a způsobem života lidí.
Zakreslí povrch, vodstvo a základní typy krajin do vlastní mapy Afriky.	Pohoří, řeky, jezera, prolákliny, Velká příkopová propadlina, pouště, savany, tropické deštné lesy	Vytvoří vlastní mapu s vyznačením zadaných údajů.
Prozkoumá příběhy vybraných skupin obyvatel Afriky.	Práce s textem, vyhledávání a zpracování informací, Tuaregové, Masajové, Pygmejové	
Porovná západní chápaní světa s vybranými kulturami.	Hodnoty, tradice, náboženství, schopnosti lidí, citáty	Vysvětlí shody a rozdíly mezi západní vybranou společnost a západní civilizací.
Hledá příklady smysluplného a rizikového vývoje.		Uvede, v čem by daná kultura mohla být inspirativní.
Zakreslí povrch, vodstvo a základní typy krajin do vlastní mapy Ameriky.	Pohoří, řeky, jezera, nížiny, tropické deštné lesy, savany, stepi, lesy mírného pásu, tundry	Vytvoří vlastní mapu s vyznačením zadaných údajů.
Seznámí se s příchodem indiánů a jejich přizpůsobením se různým životním prostorům.	Původní obyvatelé Ameriky	Vytvoří model indiánské stavby (např. týpí, pueblo) nebo např. totemu..
Prozkoumá na základě filmu a textu způsob života současných indiánů.	Práce s filmem	Uvede, v čem by daná kultura mohla být inspirativní.
Prozkoumá motivy španělsko-portugalského a anglicko- francouzského ovládnutí Ameriky a jeho důsledky.	Nerostné suroviny, technika, ničení přírody	Pojmenuje příčiny, důsledky, výhody a nevýhody příchodu Evropanů do Ameriky
Lokalizuje rozvojová jádra a periferní zóny.	Práce s mapou, zeměpisnými tabulkami a grafy, interpretace údajů.	
Prozkoumá způsob života vybraných skupin současných Američanů	Práce s textem, rozvoj dovednosti vybrat důležité informace a dále s nimi pracovat.	
Uvede důležité údaje k vybraným státům.	Kanada, USA, Brazílie, Argentina, přírodní,	

	politické, kulturní, společenské, kulturní poměry. města	
Prozkoumá vybrané změny, které v Africe a Americe nastaly, probíhají a mohou nastat, co je příčinou. Přemýšlí, jaké by mohly mít řešení.	Klimatické změny, potíže s vodou, přelidnění, stěhování lidí z venkova do měst, odlesňování, těžba surovin	

8. třída

Očekávaný výstup	**Učivo**	**Hodnocení**
Vysvětlí a použije při práci základní geografické, topografické a kartografické pojmy. Orientuje se prostorově.	Práce s atlasem, základními typy map, měřítkem, souřadnicemi	Vyhledá na mapě požadované údaje, změří a vypočítá pomocí měřítka vzdálenost, určí souřadnice zadaného místa.
Prozkoumá přírodní poměry Austrálie.	Povrch, vodstvo, podnebí, krajiny a krajinotvorné procesy, fauna, flora	Zakreslí do vlastní mapy zadané údaje.
Prostuduje příběh o původních obyvatelích a jejich hodnotách a porovná je s hodnotami naší civilizace.	Práce s textem, rozvoj dovednosti vyhledat v textu důležité informace, kulturní rozdíly.	
Posoudí vliv přírodních podmínek Austrálie na způsob lidského života.	Rozmístění obyvatelstva, sídla, zemědělství, průmysl, služby, těžba nerostných surovin.	
Prozkoumá přírodní poměry Asie.	Povrch, vodstvo, podnebí, krajiny a krajinotvorné procesy.	
Posoudí vliv přírodních poměrů Asie na způsob života lidí.	Rozmístění obyvatelstva, sídla, zemědělství, průmysl, služby, těžba nerostných surovin.	
Porovná demografickou situaci a výhled ve vybraných asijských zemích s dalšími vybranými částmi světa.	Práce s mapou, tabulkami a grafy, interpretace údajů.	Vyhledá zadané údaje ve zdrojích.
Prozkoumá hlavní znaky a geografické rozložení jednotlivých náboženství a vysvětlí, kde se nacházejí ohniska konfliktů.	Náboženství	
Rozliší na vybraných příkladech asijských států typy a formy států, porovná jejich znaky.	Republika, monarchie, přímořský stát, vnitrozemský stát, diktatura, demokracie, federace,	

	unitární stát	
Popíše základní údaje týkající se vybraných asijských států.	Čína, Indie, Japonsko, Přírodní poměry, obyvatelstvo, kulturní a náboženské rysy, zemědělství, průmysl, zajímavosti…	Vytvoří a obhájí výstup na základě zadaných kritérií (např. referát, prezentaci, plakát…)
Prozkoumá bhútánskou koncepci „hrubého domácího štěstí“ a zaujme k ní stanovisko.	Bhútan, přístup k životu.	Navrhne vlastní představu šťastného života, co k němu potřebuje.
Vyhledá a pojmenuje příčiny blízkovýchodního konfliktu.	Práce s příběhy Palestinců a Izraelců	
Porovná argumenty pro a proti připojení Tibetu k Číně. Vysvětlí, proč si část světové veřejnosti připomíná „Den pro Tibet“ a proč to Číně vadí.	Problematika důrazu na lidská práva či obchodní zájmy.	
Prozkoumá vybrané změny, k nimž v současné době dochází.	Prudký ekonomický rozvoj některých oblastí, vysychání jezer, vývoj demografické situace, rozšiřování pouští, kácení indonézského deštného lesa	
Rozliší mezi hvězdou, planetou, měsícem a kometou.	Tělesa ve sluneční soustavě	
Objasní základní dění ve sluneční soustavě.	Pozorování oblohy, souhvězdí, Měsíce, měsíc a jeho fáze, vliv na zemské procesy, oběžné dráhy, vliv slunečního oběhu a klimatických změn	
Porovná geocentrický a heliocentrický pohled na vesmír.	Geocentrismus, heliocentrismus	

9. ročník

Očekávaný výstup	**Učivo**	**Hodnocení**
Vysvětlí a použije při práci základní geografické, topografické a kartografické pojmy. Orientuje se prostorově.	Práce s atlasem, základními typy map, měřítkem, souřadnicemi	Vyhledá na mapě požadované údaje, změří a vypočítá pomocí měřítka vzdálenost, určí souřadnice zadaného místa.
Popíše „nej“ České republiky.	České zeměpisné rekordy	Popíše zadané zeměpisné rekordy.
Vymezí a lokalizuje místní oblast – Pardubicko. Zhodnotí přírodní a kulturní	Pardubicko, Pardubický kraj, přírodní podmínky, přírodní zajímavosti, obyvatelstvo,	Vytvoří plán výletu po regionu dle zadaných kritérií.

poměry regionu.	zemědělství, průmysl, turistické zajímavosti	Vyhledá požadované údaje ve zdrojích.
Prozkoumá možnosti rozvoje regionu. Analyzuje vazbu Pardubicka ke kraji, státu a EU.	Rozvoj, vazba regionu k vyšším celkům.	
Lokalizuje na mapě jednotlivé kraje ČR, hlavní jádrové a periferní oblasti z hlediska osídlení a hospodářských aktivit.	Kraje ČR, jádrové a periferní oblasti	Najde v mapě požadované údaje.
Prozkoumá povrch ČR, najde na mapě vybrané hory, nížiny, propasti.	Povrch ČR	Vytvoří jeden z výstupů: Model povrchu ČR z hlíny Báseň opěvující vybranou krajinu Obrázek zachycující charakteristické rysy vybrané krajiny.
Charakterizuje jednotlivé typy krajin	Krajiny pískovcové, vápencové, sopečné, horské, nížinaté	
Vyhledá požadované údaje z geologické mapy ČR. Pozná základní horniny.	Práce s mapou Granit, čedič, vápenec, pískovec, rula, opuka	
Zakreslí do mapky ČR naleziště významných surovin.	Černé a hnědé uhlí, ropa, zemní plyn, uran.	
Najde na mapě vybrané řeky, jezera, přehrady, rybníky. Rozliší mezi jezerem, přehradou a rybníkem.	Vodstvo ČR	Najde na mapě zadané údaje.
Vysvětlí pojmy soutok, levý a pravý břeh, povodí a rozvodí.	Základní pojmy vodstva	
Charakterizuje národní parky ČR. Popíše vybrané přírodní hodnoty.	Ochrana přírody, národní parky.	
Prostuduje přehled památek ČR zapsaných v UNESCO, vybranou památku stručně charakterizuje.	Památky UNESCO	
Vyhledá údaje ze zdrojů týkajících se lesnictví a zemědělství. Popíše vybrané problémy v těchto oblastech.	Práce s texty a grafy, interpretace údajů.	
Prozkoumá údaje o obyvatelstvu ČR, interpretuje vybraná data.	Porodnost, úmrtnost, vývoj počtu obyvatel, národnostní složení, podíl cizinců	
Pojmenuje základní znaky sídel, rozliší druhy sídel, najde na mapě vybraná města. Posoudí, jak přírodní	Sídla	

podmínky souvisejí s funkcí sídel.		
Uvede důležité mezinárodní organizace, jejichž členem je ČR. Prozkoumá základní principy těchto organizací a vliv členství na fungování našeho státu.	EU, NATO, OSN	

Globální výchova
Charakteristika předmětu
Globální výchovu vyučujeme v 5., 6., 7 a 8. třídě v rozsahu jedné vyučovací hodiny týdně, v 9. třídě v rozsahu dvou hodin týdně.
Globální výchova je hlavním integrujícím předmětem realizujícím průřezových témat, tak jak jsou vymezeny v RVP ZV. Předmět je zaměřen na okruhy problémů současného světa a to jak v oblastech přírodních věd environmentálního vzdělávání, kam bezpochyby patří témata jako ekosystémy, globální jevy – skleníkový efekt a globální oteplování, ozónová vrstva a její poškozování, biogeochemické cykly, tak i v oblastech věd společenských, kam bychom zařadili témata jako globální společnost, hlad a bída, multikulturalismus, demokracie, lidská a občanská práva. Projektové vyučování umožňuje zapojení těchto průřezových témat do probíraných celků v jiných předmětech, ke kterým má výrazný vztah svým obsahem a zdrojem základních poznatků.
Mezi hlavní předměty, které projektové vyučování integruje nebo je v mezipředmětových vztazích patří dějepis, zeměpis, přírodopis, dále také chemie a fyzika. Stranou nezůstávají ani umělecké předměty, především výtvarná výchova, zvláště při zpracování informací a vytváření výstupů z jednotlivých projektů.
Obsah průřezových témat pokrývá prakticky téměř celou část předmětu výchovy k občanství. V jednotlivých problémech se žák učí používat poznatky z jednotlivých oborů uceleně. Vytváří se mezioborové vazby. Žák má první možnost pokoušet se na svět dívat spojitě a nikoliv izolovaně. Měl by vnímat, že i přes složitost a komplexnost světa počátku 21. století může tento svět poznávat a porozumět procesům v něm probíhajícím. Předmět není jenom pouhou kumulací informací z různých oborů. Dává žákům možnost uceleně nahlížet na jednotlivé přírodní či společenské jevy a postupně se naučit hodnotit je. V rámci projektového vyučování se žáci učí také vzájemně komunikovat, vyjadřovat své názory, přemýšlet. Důraz je kladen na vzájemnou spolupráci v duchu porozumění, schopnosti zvládat vlastní chování.

Výchovné a výukové úsilí učitele směřuje k tomu, aby žáci:
o poznali základní principy filmu, jeho vývoj a možná rizika související s moderní kinematografií
o uvědomili si důležitost nestranného a objektivního sdělování informací, poznali rizika manipulace, pochopili základní principy a účel reklamy
o uměli pracovat s moderními komunikačními prostředky, dokázali vyhledávat informace z volných informačních zdrojů, dokázali využít rozdílných druhů pramenů
o osvojili si schopnost analytického přístupu k mediálním obsahům
o rozvíjeli své komunikační schopnosti, dokázali formulovat svůj postoj a přiměřeně ho hájit
o nahlíželi na přírodní prostředí jako na globální systém, kde každá jednotlivá složka má svůj specifický účel a poznali důležitost ochrany každé složky
o poznali, že planeta Země je domovem nejen člověka ale také tisíců různých druhů organismů, které na sebe vzájemně působí a ovlivňují se

o uvědomili si negativní i pozitivní dopady činnosti člověka na přírodní prostředí Země
o vnímali nezbytnost přechodu k strategii udržitelného rozvoje
o získali základní návyky a dovednosti nezbytné pro každodenní žádoucí chování vůči životnímu prostředí
o objevili jednotu a krásu světa, získali pozitivní vztah ke svému okolí, prostředí, lidem kolem sebe
o poznali tradici lidských a občanských práv, jejich vznik a jejich obsah na počátku 21. století
o pochopili pojem demokracie jako vládu lidu ve prospěch lidu, její omezení, její důležitost pro rozvoj lidského společenství
o znali státní uspořádání České republiky a zorientovali se v něm
o pochopili odpovědnost každého člena společnosti za její rozvoj a úroveň
o poznali svět jako pestré společenství různých národů, náboženství a kultur, důležitost tolerance a snášenlivosti
o poznali nebezpečí nesnášenlivosti, útlaku, války a jejich destruktivních působení na lidskou společnost

Začlenění projektů do jednotlivých tříd:

5. třída

Olympijské hry – prostřednictvím mezipředmětových vztahů z oblasti Člověk a svět se žáci seznamují s historií Olympijských her a prožijí vlastní účast na těchto hrách v rámci všech waldorfských škol v České republice (komunikace prostřednictvím médií s ostatními waldorfskými školami, tvorba sportovního projektu, práce na dramatizaci řeckých bájí atd.).

6. třída

Evropa – pestrost a vzájemnost: základní fyzická geografie Evropy, evropské národy a etnické skupiny, regiony Evropy, pestrost a vzájemnost

7. třída

Hlavní ekosystémy Země: základy ekologie, ekosystém, charakteristika biomů, rozšíření rostlin a živočichů na Zemi , biodiverzita a její ochrana, ohrožení biomů, ohrožení rozmanitosti přírody-

Energie, voda, vzduch, půda: charakteristika prostředí, funkce vody, ovzduší a půdy, důležitost pro životní podmínky, ochrana před znečištěním, sluneční energie, energetické zdroje.

Sociální hry a komunikace: sociální hry, zlepšování komunikace, styl komunikace, solidarita mezi lidmi, morálka, týmová spolupráce

8. třída

Tvorba reklamy: reklama, rozbor filmu, nebezpečí reklamy, tvorba reklamy, tvorba mediálních sdělení a inzerátů

Náboženství a multikulturní svět, náboženství, úloha víry a náboženství, duchovní rozměr člověka, světová náboženství (křesťanství, judaismus, islám, hinduismus, buddhismus, přírodní náboženství), světové regiony a jejich odlišnosti

Hodnota peněz: ekonomika, funkce peněz, firma, tržní hospodářství, banky, nabídka a poptávka, služby, výroba, neziskový sektor

Fotografie a film: základy fotografie, umělecké fotografování, příprava a tvorba vlastního filmu (scénář, natočení, střih)

Sociální hry a komunikace: sociální hry, zlepšování komunikace, styl komunikace, solidarita mezi lidmi, morálka, týmová spolupráce

9. třída

Stát a právo: stát a jeho formy, vývoj, rozdělení moci (zákonodárná, soudní a výkonná), demokracie a lidská práva, Ústava ČR, základy občanského, rodinného a obchodního práva, základy trestního práva, trestný čin a přestupek Mezinárodní organizace a evropské integrace: první mezinárodní organizace, Společnost národů, konec 2. sv. války a vznik OSN, přidružené

organizace k OSN, počátky evropské integrace, Evropská společenství a jejich orgány, Evropská unie, NATO, členství ČR v mezinárodních organizacích a její působení
Globální problémy lidstva: přírodní: oteplování, skleníkový efekt, ozónová díra, ztráta biodiverzity, sociální: chudoba, hlad a války, vliv globálních problémů na lidstvo, ohrožení jednotlivých regionů světa
Sociální hry a komunikace: sociální hry, zlepšování komunikace, styl komunikace, solidarita mezi lidmi, morálka, týmová spolupráce

Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení

- Vedeme žáky k samostatnému vyhledávání a zařazování informací z různých zdrojů
- Žáky vedeme k sebehodnocení.
- Individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch.
- Podněcujeme kreativitu a fantazii žáků ve vhodných případech při práci s mapou a dalšími pomůckami.
- Učíme se vytvářet takové situace, v nichž má žák radost z učení pro samotné učení a pro jeho další přínos.

Kompetence k řešení problémů

- Vedeme žáky k samostatnému řešení problémy, aby si dokázali svoje řešení obhájit.
- Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.
- Děti vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

Kompetence komunikativní

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.
- Začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme děti ke spolupráci při vyučování.

Kompetence sociální a personální

- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.
- Sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí.
- Učíme je zároveň k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.
- Učíme žáky týmové práci.

Kompetence občanské

- Žáci si společně stanovují pravidla chování. - Vedeme žáky k respektování individuálních rozdíly (národnostní, kulturní). - Při pobytech v přírodě se žáci chovají jako zodpovědné osoby.
- Žáky zapojujeme do mezinárodních projektů, kde se prakticky seznamují s kulturou jiných národů

Kompetence pracovní

- Vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

5. ročník

Očekávaný výstup	**Učivo**	**Doporučené hodnocení**
Využije základní funkce	Informace, informační	Vyhledá požadované

počítače. Respektuje zásady bezpečnosti při práci se hardware a software. Chrání data před poškozením, ztrátou a zneužitím. Při vyhledávání na internetu používá vhodné cesty. Vyhledá zadané informace na příslušných portálech, v knihovnách a databázích. Komunikuje prostřednictvím internetu. Pracuje s textem a obrázkem v textovém a grafickém editoru.	zdroje, informační instituce Struktura a popis počítače a přídavných zařízení Základní způsoby komunikace Metody a nástroje vyhledávání informací Zásady bezpečnosti práce s počítačem, prevence zdravotních rizik	informace.
Určí význam základních barev na zeměpisné mapě. Ukáže na mapě ČR jednotlivé kraje. Charakterizuje pomocí mapy Pardubický kraj – hory, nížiny, řeky, města. Začlení svoji obec do příslušného kraje a obslužného centra.	Kraje, obec, práce s mapou, místní krajina	Vyhledá v mapě požadované údaje.
Pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí svého bydliště.	Pozorování změn	Sestaví zprávu o změnách.
Zprostředkuje ostatním zkušenosti a zážitky z vlastních cest. Porovná přírodu a způsob života v jiných zemích a v naší vlasti.	Vlastní cestování	Vystoupí před třídou (skupinou).
Popíše souvislost mezi přírodními podmínkami a vznikem prvních velkých zemědělských civilizací.	Starověké civilizace a jejich odkaz	
Vysvětlí na konkrétních příkladech přínos antické kultury a uvede osobnosti antiky důležité pro evropskou civilizaci. Zapojí se do školního projektu „Starověké olympijské hry“	Antické Řecko	Zapojí se do školního projektu „Starověké olympijské hry“

6. ročník

Očekávaný výstup	Učivo	Doporučené hodnocení
Na mapě Evropy vyhledá požadované údaje	Přírodní poměry (pohoří, řeky, jezera, okrajové moře, vybrané státy a vybraná města)	Na mapě Evropy vyhledá požadované údaje.
Vyhledá a vyhodnotí informace získané ze zeměpisných tabulek, grafů, statistických a dalších zdrojů.	Práce s tabulkami, grafy a dalšími zdroji.	Vyhledá a interpretuje požadované údaje.
Prozkoumá vybranou část Evropy nebo evropskou zemi z hlediska přírodních poměrů a způsobu života lidí.	Regiony Evropy, státy Evropy	Připraví referát či prezentaci na vybranou evropskou zemi nebo region Evropy.
Prozkoumá příklady kulturních zvláštností, odlišných názorů, zájmů, způsobů chování i myšlení lidí v různých částech Evropy.	Odlišnosti	Vyhledá v textu důležité informace k tématu.
Zdůvodní význam respektu k odlišnostem a menšinám.	Odlišnosti	
Ukáže na mapě přírodní hranice mezi Evropou a Asií.	Práce s mapou	
Prozkoumá polarity Evropy z hlediska povrchu, přírodních a klimatických poměrů.	Rozdíly v povrchu, přírodních poměrech, klimatických poměrech jednotlivých částí Evropy	
Zakreslí do vlastní mapy v sešitu důležité evropské řeky, jezera a moře, která omývají břehy Evropy. Prozkoumá mapu rozvodí. Porovná údaje ze zeměpisných tabulek.	Vytváření vlastní mapy Práce s tabulkami: délka toků, vodnatost, velikost jezer.	Nakreslí vlastní mapu Evropy se zadanými údaji.
S pomocí mapy určí jádrové zóny a periferní části vybraných oblastí. Porovná způsob života.	Česká republika, Německo, Itálie, rozdíl mezi jádrovou zónou a periferní oblastí.	
Prozkoumá způsob života lidí ve vybraných oblastech Evropy.	Způsob života. Práce s textem.	Vytvoří vlastní práci vyprávějící o způsobu života ve vybrané oblasti.
Zařadí s pomocí mapy vybrané evropské státy do oblastí.	Severní, Západní, Střední, Východní a Jižní Evropa, práce s mapou.	
Posoudí vliv osobních vlastností na dosahování osobních a společných cílů.	Sebepoznávání	

Objasní význam vůle pro dosahování cílů.	Vůle	
Podstoupí vybranou zkoušku zaměřenou na sebepřekonávání.	Překonávání překážek	

7. třída

Očekávaný výstup	**Učivo**	**Doporučené hodnocení**
Charakterizuje jednotlivé sféry Země a objasní jejich vliv na vznik a trvání života.	Litosféra, hydrosféra, atmosféra, pedosféra, biosféra.	Vysvětlí pojmy litosféra, atmosféra, pedosféra, biosféra
Určí základní horniny. Nakreslí horninový cyklus.	Horniny	Určí zadané horniny.
Prozkoumá souvislost mezi horninovým podkladem krajiny a životem v ní.	Matečná hornina a krajina	
Porovná vzorky různých druhů a typů půd a přiřadí k nim jejich vlastnosti.	Práce se vzorky půdy	
Vyhledá z grafů a tabulek informace k množství a rozmístění vody na Zemi.	Vodstvo a práce se zdroji	Vyhledá zadané údaje.
Vysvětlí pojmy oceán, moře, jezero, řeka, pramen, rybník, přehrada, bezodtoká oblast, delta, povodí, rozvodí, podzemní voda, ledovec	Vodstvo – pojmy	Vysvětlí zadané pojmy.
Prozkoumá cestu podzemní vody. Vyhledá v mapě místa srážkového stínu i vysokých srážek. Pojmenuje vlivy člověka, které ztěžují vsakování vody do krajiny a přístupy, které retenci zvyšují.	Podzemní vody, zadržování vody v krajině	
Prozkoumá příčiny a důsledky vysychání jezer (Aralské, Čadské…).	Vysychání jezer	
Pojmenuje výhody a rizika stavby přehrad.	Přehrady	
Nakreslí, jak vzniká ledovec. Ukáže na mapě významná místa výskytu ledovců. Prozkoumá příčiny a důsledky tání ledovců.	Ledovce	
Vyhledá na mapě světa zadané řeky, jezera, moře	Práce s mapou	Najde na mapě zadané údaje.
Nakreslí základní vrstvy atmosféry, stručně je charakterizuje.	Atmosféra	

Rozliší mezi počasím a podnebím	Počasí a podnebí	
Prozkoumá předpověď počasí, vysvětlí, proč prší, sněží, fouká vítr, proč vzniká mlha a rosa. Vysvětlí, co je to atmosférický tlak.	Počasí	
Sestaví pravidla chování při bouřce a porovná je s pohledem odborníků.	Chování při bouřce	
Prozkoumá extrémní projevy počasí – dlouhodobá sucha, přívalové deště, tajfuny, tornáda.	Extrémní projevy počasí	
Nakreslí a charakterizuje z hlediska fauny a flory podnebné pásy Země.	Podnebné pásy	Nakreslí z hlavy podnebné pásy Země a stručně je charakterizuje.
Nakreslí, jak funguje skleníkový efekt, vysvětlí, v čem je důležitý pro život.	Skleníkový efekt	
Prozkoumá údaje o změnách klimatu v posledních cca sto letech.	Práce se zdroji (texty, grafy, mapy…)	Vyhledá zadané údaje ve zdrojích.
Zhodnotí výhody a nevýhody využívání různých energetických zdrojů z hlediska vlivu na životní prostředí.	Energetické zdroje hlavně CH a F 9	
Zpracuje referát či plakát s vybranými příklady kladných a záporných vlivů člověka na životní prostředí. Uvede příklady narušení rovnováhy ekosystému.	Vliv člověka na životní prostředí	Vytvoří vlastní desatero chování, kterým může přispět ke zlepšení rovnováhy mezi činností člověka a přírodou ve svém vlastním životě. Obhájí ho.
Absolvuje společně se třídou sociálně a komunikativně zaměřené hry a aktivity. Diskutuje o otázkách solidarity a morálky.	Sociálně a komunikativně zaměřené hry, otázky solidarity a morálky.	
Zdůvodní nepřijatelnost vandalského chování. Aktivně proti němu vystupuje.	Vandalismus	
Zhodnotí a doloží na příkladech význam vzájemné solidarity mezi lidmi. Vyjádří možnosti, jak může pomáhat v nouzi.	Solidarita	
Uplatní vhodné způsoby chování a komunikace	Chování, konflikty	

v různých situacích. Konflikty řeší nenásilně.		
Respektuje kulturní zvláštnosti, odlišné názory, zájmy, způsoby chování.	Odlišnosti	
Prozkoumá výhody a rizika spolupráce a soupeřivosti.	Spolupráce x soupeřivost	

8. ročník

Očekávaný výstup	**Učivo**	**Doporučené hodnocení**
Rozliší a porovná různé druhy vlastnictví**.**	Druhy vlastnictví	
Vysvětlí vlastními slovy pojmy ekonomika, průmysl, zemědělství, služby, nerostné suroviny, HDP, HDI, zestátnění, privatizace, restituce, měna	Základní pojmy z oblasti ekonomiky	Vysvětlí uvedené pojmy
Vysvětlí, jakou funkci plní banky.	Banky	
Předvede scénku demonstrující chování kupujícího a prodávajícího. Objasní princip trhu.	Princip trhu	
Rozliší mezi tržní ekonomikou a centrálně plánovanou ekonomikou.	Druhy ekonomik	Pojmenuje rozdíly mezi typy ekonomik
Porovná různé možnosti měření vyspělosti států a diskutuje o nich.	HDP, HDI, Index šťastná planeta, práce s tabulkami	Popíše vlastní představu šťastného života, co je důležitými kritérii.
Vyhledá údaje týkající se průmyslu, zemědělství, služeb, těžby, vědy a výzkumu v mapách, grafech a dalších zdrojích. Interpretuje tyto údaje.	Práce se zdroji	Vyhledá a interpretuje zadané údaje ze zdrojů.
Lokalizuje na mapě hlavní surovinové a energetické zdroje.	Práce s mapou	
Prozkoumá souvislost mezi předpoklady a reálným rozmístěním hospodářských aktivit.	Práce s mapou dalšími zdroji	Vyhledá požadované informace ve zdrojích.
Prozkoumá příčiny a důsledky blahobytu i chudoby. Prozkoumá možnosti rozvojové pomoci.	Bohatství, chudoba, rozvojová pomoc	
Prozkoumá příklad státního rozpočtu, vyhledá zdroje příjmů a základní oblasti	Státní rozpočet	

výdajů. Vysvětli pojem deficit.		
Sestaví jednoduchý rozpočet. Vysvětlí princip vyrovnaného, schodkového a přebytkového rozpočtu.	Rozpočet	
Popíše vlastní způsoby zacházení s penězi, vlastním i svěřeným majetkem. Vysvětlí rizika v hospodaření s penězi.	Zacházení s penězi	
Prozkoumá strukturu, složky a funkce světového hospodářství a lokalizuje na mapě hlavní světové surovinové a energetické zdroje.	Struktura světového hospodářství, hlavní energetické a surovinové zdroje.	
Prozkoumá předpoklady a faktory pro územní rozmístění hospodářských aktivit.	Územní rozmístění hospodářských aktivit.	
Vymezí na mapě světa regiony s převažujícím vlivem jednotlivých náboženství.	Rozmístění světových náboženství	
Demonstruje na vybraných příkladech přínos antické kultury a uvede osobnosti antiky důležité pro evropskou civilizaci.	Vliv antiky	
Formuluje vlastní názor na úlohu náboženství v životě člověka, svůj postoj podloží argumenty.	Náboženství a jeho úloha	
Stručně charakterizuje jednotlivá světová náboženství.	Křesťanství, Judaismus, Islám, Buddhismus, Hinduismus, Přírodní náboženství	Vypracuje referát či prezentaci na vybrané světové náboženství.
Prozkoumá společné rysy i rozdíly jednotlivých náboženství.	Shody a rozdíly v náboženství	
Uvede nejvýznamnější typy památek, které se staly součástí světového kulturního dědictví. Pozná vybrané památky podle fotografie.	Památky	Určí vybrané památky dle obrázků, zařadí do státu.
Ověří věrohodnost informací a informačních zdrojů.	Věrohodnost zdrojů	
Porovná informace	Porovnání zdrojů	

z různých informačních zdrojů, vyhodnotí vztahy mezi údaji.		
Prozkoumá základy a historii fotografování.	Historie fotografování	
Popíše princip fungování fotoaparátu a vznik fotografie.	Fotografie	
Vytvoří umělecké fotografie. Zachytí vybrané jevy v proměnách a vztazích. K tvorbě využije některou z technik (digitální fotografie, počítačová grafika, video, animace…)	Vlastní umělecká tvorba	Vytvoří uměleckou fotografii.
Zhodnotí nabídku kulturních institucí.	Kulturní instituce a jejich nabídka	
Prozkoumá okolnosti vzniku filmu, vývoj od fotografie po zvukový barevný film.		Natočí a sestříhá vlastní krátký film.
Porovná způsob sdělení filmu a divadelního představení.		
Přistoupí kriticky k mediálním informacím, prozkoumá základní rysy propagandy a reklamy. Vyjádří svůj postoj k působení reklamy a propagandy.	Kritický přístup k mediálním informacím, propaganda, reklama	Vytvoří vlastní reklamu s cílem manipulovat s potenciálními zákazníky. Pojmenuje, v čem spočívá manipulace.
Vyhodnotí riziko manipulativního vlivu vrstevníků, médií, sekt	Manipulativní vliv	
Ve scénce předvede osvojené dovednosti komunikační obrany proti manipulaci a agresi.	Obrana proti manipulaci a agresi	Předvede scénku zaměřenou na obranu proti manipulaci.
Orientuje se v pracovních činnostech vybraných profesí	Trh práce	
Posoudí své možnosti při rozhodování o volbě vhodného povolání.	Volba povolání	
Využije profesní informace a poradenské služby pro výběr vhodného vzdělávání.	Poradenské služby	
Prokáže v modelové situaci schopnost prezentace své osoby při vstupu na trh práce.	Příjímací pohovor, CV	Vytvoří fiktivní CV.

Prozkoumá výhody a rizika spolupráce a soupeřivosti.	Spolupráce x soupeřivost	
Vysvětlí, jak může přispět sebepoznávání k smysluplnému rozhodování, dobrým vztahům s lidmi a jak může ovlivnit kvalitu života.	Sebepoznávání	
Rozpozná projevy kladných a záporných vlastností u sebe i druhých.	Projevy vlastností	
Pracuje se zpětnou vazbou a vodně koriguje své vlastní chování a jednání.	Práce se zpětnou vazbou	
Zkoumá, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru.	Kultivace charakterových a volních vlastností, rozvoj předností, překonávání nedostatků a pěstování sebedůvěry	

9. ročník

Očekávaný výstup	**Učivo**	**Doporučené hodnocení**
Porovná polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, rozvojová jádra i periferní oblasti jednotlivých světadílů a vybraných makroregionů světa.	Přehled současného světa, práce s tabulkami, grafy, atlasem…	Vyhledá a interpretuje požadované údaje.
Porovná působení vybraných vnějších a vnitřních procesů v přírodní sféře a jejich vliv na přírodu a lidskou společnost.	Působení vnitřních a vnějších procesů	
Objasní účel důležitých symbolů státu a způsob jejich používání.	Státní symboly	
Rozliší nejčastější typy a formy států. Vybrané státy světa najde na mapě.	Státy světa	Najde na mapě zadané státy a hlavní města.
Prozkoumá vybrané parametry současného světa a vlastními slovy je interpretuje.	Charakteristika současného světa, práce se statistickými údaji	
Lokalizuje na mapách jednotlivých světadílů hlavní aktuální geopolitické změny a vybrané politické	Geopolitické změny	

problémy v konkrétních světových regionech.		
Porovná formy vlády a postavení společenských skupin v jednotlivých typech států.	Formy vlády, dělení moci, moc zákonodárná, výkonná a soudní	
Vysvětlí podstatu antické demokracie.	Antická demokracie	Charakterizuje antickou demokracii.
Vysvětlí důležité rysy právního uspořádání ČR	Ústava, prezident, vláda, sněmovna, senát, ústavní soud, samospráva krajů a obcí	Vysvětlí důležité rysy právního uspořádání ČR.
Rozliší klady a nedostatky demokratických systémů.	Klady a nedostatky demokracie	Pojmenuje klady a rizika demokracie.
Rozliší v základních principech mezi demokracií a oligarchií.	Demokracie versus oligarchie	
Rozliší mezi demokracií a totalitou. Objasní výhody demokratického způsobu řízení státu pro každodenní život občanů.	Demokracie a totalita	Rozliší mezi demokracií a totalitou.
Prozkoumá právní ustanovení, která se žáka týkají. Pojmenuje rizika jejich porušování.	Ústava ČR, Základní listina práv a svobod, Úmluva o právech dítěte, školní řád	
Prozkoumá úkoly orgánů právní ochrany občanů.	Orgány právní ochrany	
Vysvětlí smysl voleb do zastupitelstev. Uvede příklad, v čem mohou volby ovlivnit každodenní život občanů.	Volby do zastupitelstev	Vytvoří návrh volebního programu a obhájí ho.
Vysvětlí význam právní úpravy důležitých vztahů a právních úkonů – vlastnictví, pracovní poměr, manželství, koupě, osobní přeprava, oprava věci či pronájem.	Právní úpravy důležitých vztahů	
Rozpozná protiprávní jednání, rozliší mezi trestním činem a přestupkem. Uvede příklady.	Protiprávní jednání	
Diskutuje o příčinách a důsledcích korupce.	Korupce	
Objasní roli ozbrojených sil při zajišťování obrany státu.	Ozbrojené síly	
Prozkoumá mocenské a politické důvody euroatlantické hospodářské a	NATO	Charakterizuje NATO.

vojenské spolupráce.		
Popíše vliv začlenění do EU na každodenní život občanů, uvede příklady práv občanů ČR v rámci EU.	EU	Charakterizuje EU, pojmenuje výhody a rizika našeho členství.
Uvede některé významné mezinárodní organizace a společenství, k nimž má ČR vztah.	OSN, WTO, Schengenský prostor	Pojmenuje výhody a rizika „Schengenského prostoru“
Vyhledá dopady globalizace na každodenní život. Porovná klady a zápory globalizace.	Globalizace	
Porovná státy světa a zájmové integrace států na základě podobných a odlišných znaků.	Státy světa a integrace států	
Zpracuje prezentaci či referát k vybranému globálním problému. Použije informace z různých informačních zdrojů. Ověří věrohodnost informací a informačních zdrojů. Výsledek své práce prezentuje v textové, grafické a multimediální formě. Použije informace z různých informačních zdrojů.	Globální problémy	Zpracuje referát či prezentaci na vybraný globální problém.
Uvede některé globální problémy současnosti a vyjádří k nim svůj názor. Popíše příčiny i možné důsledky pro lidstvo.	Globální problémy: změna klimatu, ozonová díra, problematika odpadů a recyklace, vyčerpávání zdrojů, hladomor, znečištění, chudé a rozvojové státy, devastace životního prostředí	
Prozkoumá postavení rozvojových zemí ve světovém společenství.	Rozvojové země	
Porovná různé druhy přístupu k hodnocení vyspělosti státu a společnosti.	HDP, HDI, Indext šťastná planeta, Koncept hrubého domácího štěstí…	Vyjádří svůj názor na různé druhy přístupu k hodnocení vyspělosti státu a společnosti.
Vyhledá souvislosti mezi globálními a lokálními problémy. Navrhne způsoby řešení vybraných globálních problémů na lokální úrovni.		Pojmenuje souvislost mezi vybraným globálním a lokálním problémem.

Uvede příklady mezinárodního terorismu. Vyjádří vlastní postoj k jeho potírání.	Terorismus	
Prozkoumá způsoby využívání prvotních a druhotných surovin z hlediska dopadu na životní prostředí.		
Uvede příklady kladných a záporných vlivů člověka na životní prostředí a příklady narušení rovnováhy ekosystému.	Vliv člověka na životní prostředí	Uvede příklady kladných a záporných vlivů člověka na životní prostředí a příklady narušení rovnováhy ekosystému.
Prozkoumá změny ve vybraných regionech světa, co je příčinou a jaké mohou být důsledky.	Změny ve světě	
Z reálných situací ve společnosti najde příklady vzájemné solidarity mezi lidmi. Navrhne své možnosti, jak pomáhat lidem v nouzi.	Solidarita	
Uvede konkrétní příklady důležitosti a potřebnosti dějepisných poznatků z klíčových událostí 20. století.	Důležitost dějepisných poznatků	Pomocí klíčových slov sestaví text vysvětlující zásadní události 20. století v naší zemi.
Prozkoumá, co vedlo ke vzniku samostatné ČSR.	Zahraniční odboj, domácí odboj, důsledky 1. sv. války	
Prozkoumá, co vedlo k nástupu fašismu v Německu ve vztahu k lidskému chování. Kriticky přistoupí k vlivu propagandy.	Propaganda, manipulace s masami, odpor, odboj	Kriticky zhodnotí působení propagandy.
Popíše situace rozhodování a morálních dilemat občanů v podmínkách nacistického režimu Analyzuje osobnost pachatelů a zachránců holocaustu. Popíše s pomocí chronologického přehledu průběh diskriminace a perzekuce Židů v Německu a na okupovaném území ve 30. a 40. letech; určí hlavní	Holocaust a chování lidí	

mezníky v dynamice holocaustu.		
Vyhledá údaje o národnostním složení ČSR. posoudí argumenty pro obranu a proti obraně československých hranic v říjnu 1938 zdůvodní svůj osobní postoj Prozkoumá příčiny a důsledky poválečného odsunu Němců z pohraničí.	Národnostní složení ČSR Mnichovská smlouva Odsun	Posoudí argumenty pro obranu a proti obraně československých hranic v říjnu 1938. Zdůvodní svůj osobní postoj.
Prozkoumá na osudech vybraných dopady komunistické totality.	Komunistická totalita	Porovná podobnosti a odlišnosti fašistické a komunistické diktatury.
Vysvětlí příčiny naděje a důsledky zklamání z Pražského jara 1968.	Pražské jaro 1968	Vysvětlí příčiny naděje a důsledky zklamání z Pražského jara 1968.
Popíše skutečnosti každodenního života běžného obyvatele Československa, které vyplývaly z podmínek života v socialismu; Provede kritické zhodnocení kladů a záporů života v socialistické (resp. komunistické) společnosti	Život za socialismu	Provede kritické zhodnocení kladů a záporů života v socialistické (resp. komunistické) společnosti
Prozkoumá ideály listopadu 1989. Vyjádří svůj názor na jejich aktuálnost v dnešní době.	Rok 1989	Napíše úvahu, jakými ideály by se měla podle názoru žáka řídit dnešní společnost.
Provede kritiku nejčastějších důvodů a argumentů osob obviněných z páchání zločinů genocidy a zločinů proti lidskosti.	Důvody k páchání zločinů proti lidskosti	
Zhodnotí význam vzájemné solidarity a své možnosti osobního angažmá v nouzi a v situacích ohrožení. Rozpozná netolerantní, rasistické, xenofobií a extrémistické projevy a zaujme k nim aktivní postoj. Objasní nutnost dodržování lidských práv.	Solidarita, osobní angažmá Netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy. Lidská práva	Zapojí se aktivně do diskuze na tato témata.

Prozkoumá postavení současné ČR z hlediska začlenění do mezinárodních organizací, ekonomiky, životní úrovně, bezpečnosti, vzdělání, životního prostředí…	Postavení současné ČR	Vyhledá údaje ze statistik, map a grafů.
Navrhne různé možnosti angažovaného přístupu v současném světě	Angažovaný přístup	Napíše úvahu o možnostech angažovaného přístupu v současném světě.
Vyhodnotí na základě svých znalostí a zkušeností možný manipulativní vliv vrstevníků, médií a sekt. V simulaci uplatní osvojené dovednosti komunikační obrany proti manipulaci a agresi.	Manipulace a její vliv	
Prozkoumá výhody a rizika spolupráce a soupeřivosti.	Spolupráce x soupeřivost	

Základní škola Waldorfská Pardubice
Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání
Název Waldorfská škola 06/2016

Dodatky k ŠVP

Dodatek č. 8
Zavedení předmětu „Osobnostní, sociální a umělecká výchova“

Dodatek č. 9
Pravidla hodnocení žáků – nová verze

Dodatek č. 10
Školní vzdělávací program školní družiny – nová verze

Dodatek č. 11
Učební plán – shrnutí všech úprav a změn v posledních letech do jednoho uceleného přehledu

Platnost dodatků: od 2.9. 2019
Zpracovali koordinátoři ŠVP: Mgr. Daniel Vychodil a Mgr. Monika Žďárová

Mgr. Milan Barták
ředitel školy

Osobnostní, sociální a umělecká výchova
Charakteristika předmětu
Osobnostní, sociální a uměleckou výchovu vyučujeme v 6., 7., 8. a 9. ročníku v rozsahu jedné vyučovací hodiny týdně. Tento předmět se vyučuje místo předmětu Eurytmie v případě, že škola nemá z personálních důvodů možnost vyučovat eurytmii odborně. Zkratka předmětu je OSUV.
Osobnostní, sociální a umělecká výchova je integrujícím předmětem realizujícím vybraná průřezová témata RVP ZV. Předmět je zaměřen na témata osobnostní a sociální. Vytváří prostor pro činnosti zaměřené na sebepoznávání žáků, na řešení sociálních vztahů ve třídě, rozvoj komunikačních dovedností, na práci s hodnotami, otázkami přístupu k životu a životního stylu. Další oblastí jsou tvořivé umělecké činnosti hudebního, literárního, dramatického, výtvarného či rukodělného charakteru, z nichž by měl být výsledkem práce průkazný výstup za určité období. Předmět dále umožňuje reflexi aktuálního dění ve světě i u nás.
Některá témata se realizují průběžně (např. reflexe aktuálního dění u nás i ve světě), většina témat se opakuje v jednotlivých ročnících. V každém ročníku se však snažíme jít v daném tématu více do hloubky, být náročnější a směřovat tak ke zvyšování kvality práce žáků.
Výchovné a výukové úsilí učitele směřuje k tomu, aby žáci:
o rozvíjeli své komunikační schopnosti, dokázali formulovat svůj postoj a přiměřeně ho hájit.
o měli možnost nahlédnout do svého nitra a uvědomit s důležité rysy své osobnosti, své silné a slabé stránky a osvojili si některé strategie, jak s tímto poznáním nakládat.
o se zajímali o aktuální dění ve společnosti u nás i ve světě.
o přemýšleli o hodnotách a zkoumali možnosti, jak se mohou promítat v jejich každodenním životě.
o se orientovali ve vztazích ve třídě a uměli řešit konfliktní situace.
o zkoumali různé aspekty životního stylu a jeho dopadu na zdraví člověka i okolní svět.
o řešili problematiku partnerských vztahů.
o vytvořili vybraný umělecký výstup v některé z těchto oblastí: hudební, výtvarné, literární, dramatické, rukodělné.
Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí
Kompetence k učení
- Vedeme žáky k samostatnému vyhledávání a zařazování informací z různých zdrojů.
- Žáky vedeme k sebehodnocení.
- Individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch.
- Podněcujeme kreativitu a fantazii žáků.
- Učíme se vytvářet takové situace, v nichž má žák radost z učení pro samotné učení a pro jeho další přínos.
Kompetence k řešení problémů
- Vedeme žáky k samostatnému řešení problémy, aby si dokázali svoje řešení obhájit.
- Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.
- Vedeme žáky k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.
Kompetence komunikativní
- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.

- Začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme děti ke spolupráci při vyučování.

Kompetence sociální a personální

- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.
- Sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí.
- Učíme je zároveň k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.
- Učíme žáky týmové práci.

Kompetence občanské

- Vedeme žáky ke společnému stanovování pravidel chování.
- Vedeme žáky k respektování individuálních rozdílů (národnostní, kulturní).
- Vedeme žáky ke zodpovědnému chování k přírodě a lidských výtvorům.

Kompetence pracovní

- Vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

6. ročník

Očekávaný výstup	**Učivo**	**Doporučené hodnocení**
Žák vytvoří na základě vlastního výběru umělecký výstup charakteru výtvarného, literárního, hudebního, dramatického či rukodělného.	Umělecký výstup	Učitel ve spolupráci s žákem nastaví kritéria hodnocení výstupu z hlediska termínu, rozsahu a kvality zpracování.
Žák prozkoumá zadané či zvolené téma týkající se aktuálního dění u nás či ve světě, vysvětlí ho spolužákům a zaujme k němu postoj.	Aktuální dění	Obsahová a rétorická úroveň práce žáka
Posoudí vliv osobních vlastností na dosahování osobních a společných cílů	Sebepoznávání	Přístup, soustředěnost při práci, kultivovanost při vyjadřování vlastních názorů
Vysvětlí, jak může přispět sebepoznávání k smysluplnému rozhodování, dobrým vztahům s lidmi a jak může ovlivnit kvalitu života.	Sebepoznávání	
Rozpozná projevy kladných a záporných vlastností u sebe i druhých.	Projevy vlastností	
Pracuje se zpětnou vazbou a vodně koriguje své vlastní chování a jednání.	Práce se zpětnou vazbou	
Zkoumá, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet	Kultivace charakterových a volních vlastností, rozvoj předností, překonávání	

osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru.	nedostatků a pěstování sebedůvěry	
Zhodnotí a doloží na příkladech význam vzájemné solidarity mezi lidmi. Vyjádří možnosti, jak může pomáhat v nouzi.	Solidarita	
Uplatní vhodné způsoby chování a komunikace v různých situacích. Konflikty řeší nenásilně.	Chování, konflikty	
Prozkoumá výhody a rizika spolupráce a soupeřivosti.	Spolupráce x soupeřivost	
Předvede poskytnutí první pomoci.	Oděrka, klíště, puchýř, důležitá telefonní čísla	Správnost postupu
Tvořivě zpracuje a předvede dramatické vystoupení.	Tvořivá dramatizace literární předlohy	Zapojení do práce ve skupině, přístup k nácviku, výsledná úroveň vystoupení.
Vyzkouší si různé strategie při práci s časem a jeho plánováním a smysluplným využíváním.	Práce s časem	Vybere si jednu strategii, kterou vyzkouší.
Vyzkouší si několik technik vhodných pro žáky z oblasti psychohygieny.	Psychohygiena	

7. ročník

Očekávaný výstup	**Učivo**	**Doporučené hodnocení**
Žák vytvoří na základě vlastního výběru umělecký výstup charakteru výtvarného, literárního, hudebního, dramatického či rukodělného.	Umělecký výstup	Učitel ve spolupráci s žákem nastaví kritéria hodnocení výstupu z hlediska termínu, rozsahu a kvality zpracování.
Žák prozkoumá zadané či zvolené téma týkající se aktuálního dění u nás či ve světě, vysvětlí ho spolužákům a zaujme k němu postoj.	Aktuální dění	Obsahová a rétorická úroveň práce žáka
Posoudí vliv osobních vlastností na dosahování osobních a společných cílů	Sebepoznávání	Přístup, soustředěnost při práci, kultivovanost při vyjadřování vlastních názorů
Vysvětlí, jak může přispět sebepoznávání k smysluplnému	Sebepoznávání	

rozhodování, dobrým vztahům s lidmi a jak může ovlivnit kvalitu života.		
Rozpozná projevy kladných a záporných vlastností u sebe i druhých.	Projevy vlastností	
Pracuje se zpětnou vazbou a vodně koriguje své vlastní chování a jednání.	Práce se zpětnou vazbou	
Zkoumá, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru.	Kultivace charakterových a volních vlastností, rozvoj předností, překonávání nedostatků a pěstování sebedůvěry	
Zhodnotí a doloží na příkladech význam vzájemné solidarity mezi lidmi. Vyjádří možnosti, jak může pomáhat v nouzi.	Solidarita	
Uplatní vhodné způsoby chování a komunikace v různých situacích. Konflikty řeší nenásilně.	Chování, konflikty	
Prozkoumá výhody a rizika spolupráce a soupeřivosti.	Spolupráce x soupeřivost	
Předvede poskytnutí první pomoci.	Oděrka, klíště, puchýř, důležitá telefonní čísla	Správnost postupu
Tvořivě zpracuje a předvede dramatické vystoupení.	Tvořivá dramatizace literární předlohy	Zapojení do práce ve skupině, přístup k nácviku, výsledná úroveň vystoupení.
Vyzkouší si různé strategie při práci s časem a jeho plánováním a smysluplným využíváním.	Práce s časem	Vybere si jednu strategii, kterou vyzkouší.
Vyzkouší si několik technik vhodných pro žáky z oblasti psychohygieny.	Psychohygiena	

8. ročník

Očekávaný výstup	**Učivo**	**Doporučené hodnocení**
Žák vytvoří na základě vlastního výběru umělecký výstup charakteru výtvarného, literárního, hudebního, dramatického či rukodělného.	Umělecký výstup	Učitel ve spolupráci s žákem nastaví kritéria hodnocení výstupu z hlediska termínu, rozsahu a kvality zpracování.
Žák prozkoumá zadané či zvolené téma týkající se aktuálního dění u nás či ve	Aktuální dění	Obsahová a rétorická úroveň práce žáka

světě, vysvětlí ho spolužákům a zaujme k němu postoj.		
Posoudí vliv osobních vlastností na dosahování osobních a společných cílů	Sebepoznávání	Přístup, soustředěnost při práci, kultivovanost při vyjadřování vlastních názorů
Vysvětlí, jak může přispět sebepoznávání k smysluplnému rozhodování, dobrým vztahům s lidmi a jak může ovlivnit kvalitu života.	Sebepoznávání	
Rozpozná projevy kladných a záporných vlastností u sebe i druhých.	Projevy vlastností	
Pracuje se zpětnou vazbou a vodně koriguje své vlastní chování a jednání.	Práce se zpětnou vazbou	
Zkoumá, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru.	Kultivace charakterových a volních vlastností, rozvoj předností, překonávání nedostatků a pěstování sebedůvěry	
Zhodnotí a doloží na příkladech význam vzájemné solidarity mezi lidmi. Vyjádří možnosti, jak může pomáhat v nouzi.	Solidarita	
Uplatní vhodné způsoby chování a komunikace v různých situacích. Konflikty řeší nenásilně.	Chování, konflikty	
Prozkoumá výhody a rizika spolupráce a soupeřivosti.	Spolupráce x soupeřivost	
Předvede poskytnutí první pomoci.	Oděrka, klíště, puchýř, důležitá telefonní čísla	Správnost postupu
Tvořivě zpracuje a předvede dramatické vystoupení.	Tvořivá dramatizace literární předlohy	Zapojení do práce ve skupině, přístup k nácviku, výsledná úroveň vystoupení.
Vyzkouší si různé strategie při práci s časem a jeho plánováním a smysluplným využíváním.	Práce s časem	Vybere si jednu strategii, kterou vyzkouší.
Vyzkouší si několik technik vhodných pro žáky z oblasti psychohygieny.	Psychohygiena	

8. ročník

Očekávaný výstup	**Učivo**	**Doporučené hodnocení**

Žák vytvoří na základě vlastního výběru umělecký výstup charakteru výtvarného, literárního, hudebního, dramatického či rukodělného.	Umělecký výstup	Učitel ve spolupráci s žákem nastaví kritéria hodnocení výstupu z hlediska termínu, rozsahu a kvality zpracování.
Žák prozkoumá zadané či zvolené téma týkající se aktuálního dění u nás či ve světě, vysvětlí ho spolužákům a zaujme k němu postoj.	Aktuální dění	Obsahová a rétorická úroveň práce žáka
Posoudí vliv osobních vlastností na dosahování osobních a společných cílů	Sebepoznávání	Přístup, soustředěnost při práci, kultivovanost při vyjadřování vlastních názorů
Vysvětlí, jak může přispět sebepoznávání k smysluplnému rozhodování, dobrým vztahům s lidmi a jak může ovlivnit kvalitu života.	Sebepoznávání	
Rozpozná projevy kladných a záporných vlastností u sebe i druhých.	Projevy vlastností	
Pracuje se zpětnou vazbou a vodně koriguje své vlastní chování a jednání.	Práce se zpětnou vazbou	
Zkoumá, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru.	Kultivace charakterových a volních vlastností, rozvoj předností, překonávání nedostatků a pěstování sebedůvěry	
Zhodnotí a doloží na příkladech význam vzájemné solidarity mezi lidmi. Vyjádří možnosti, jak může pomáhat v nouzi.	Solidarita	
Uplatní vhodné způsoby chování a komunikace v různých situacích. Konflikty řeší nenásilně.	Chování, konflikty	
Prozkoumá výhody a rizika spolupráce a soupeřivosti.	Spolupráce x soupeřivost	
Předvede poskytnutí první pomoci.	Oděrka, klíště, puchýř, důležitá telefonní čísla	Správnost postupu
Tvořivě zpracuje a předvede dramatické vystoupení.	Tvořivá dramatizace literární předlohy	Zapojení do práce ve skupině, přístup k nácviku, výsledná úroveň vystoupení.
Vyzkouší si různé strategie	Práce s časem	Vybere si jednu strategii,

při práci s časem a jeho plánováním a smysluplným využíváním.		kterou vyzkouší.
Vyzkouší si několik technik vhodných pro žáky z oblasti psychohygieny.	Psychohygiena	
Zkoumá vybrané aspekty partnerských vztahů a diskutuje o nich.	Partnerské vztahy	Dovednost kultivovaně se účastnit diskuze a vyjádřit svůj názor.
Orientuje se v pracovních činnostech vybraných profesí	Trh práce	
Posoudí své možnosti při rozhodování o volbě vhodného povolání.	Volba povolání	Vlastní text (např. úvaha) vztahující se k volbě povolání či volbě střední školy

9. ročník

Očekávaný výstup	**Učivo**	**Doporučené hodnocení**
Žák vytvoří na základě vlastního výběru umělecký výstup charakteru výtvarného, literárního, hudebního, dramatického či rukodělného.	Umělecký výstup	Učitel ve spolupráci s žákem nastaví kritéria hodnocení výstupu z hlediska termínu, rozsahu a kvality zpracování.
Žák prozkoumá zadané či zvolené téma týkající se aktuálního dění u nás či ve světě, vysvětlí ho spolužákům a zaujme k němu postoj.	Aktuální dění	Obsahová a rétorická úroveň práce žáka
Posoudí vliv osobních vlastností na dosahování osobních a společných cílů	Sebepoznávání	Přístup, soustředěnost při práci, kultivovanost při vyjadřování vlastních názorů
Vysvětlí, jak může přispět sebepoznávání k smysluplnému rozhodování, dobrým vztahům s lidmi a jak může ovlivnit kvalitu života.	Sebepoznávání	
Rozpozná projevy kladných a záporných vlastností u sebe i druhých.	Projevy vlastností	
Pracuje se zpětnou vazbou a vodně koriguje své vlastní chování a jednání.	Práce se zpětnou vazbou	
Zkoumá, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat	Kultivace charakterových a volních vlastností, rozvoj předností, překonávání nedostatků a pěstování	

osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru.	sebedůvěry	
Zhodnotí a doloží na příkladech význam vzájemné solidarity mezi lidmi. Vyjádří možnosti, jak může pomáhat v nouzi.	Solidarita	
Uplatní vhodné způsoby chování a komunikace v různých situacích. Konflikty řeší nenásilně.	Chování, konflikty	
Prozkoumá výhody a rizika spolupráce a soupeřivosti.	Spolupráce x soupeřivost	
Předvede poskytnutí první pomoci.	Oděrka, klíště, puchýř, důležitá telefonní čísla	Správnost postupu
Tvořivě zpracuje a předvede dramatické vystoupení.	Tvořivá dramatizace literární předlohy	Zapojení do práce ve skupině, přístup k nácviku, výsledná úroveň vystoupení.
Vyzkouší si různé strategie při práci s časem a jeho plánováním a smysluplným využíváním.	Práce s časem	Vybere si jednu strategii, kterou vyzkouší.
Vyzkouší si několik technik vhodných pro žáky z oblasti psychohygieny.	Psychohygiena	
Zkoumá vybrané aspekty partnerských vztahů a diskutuje o nich.	Partnerské vztahy	Dovednost kultivovaně se účastnit diskuze a vyjádřit svůj názor.
Orientuje se v pracovních činnostech vybraných profesí	Trh práce	
Posoudí své možnosti při rozhodování o volbě vhodného povolání.	Volba povolání	Vlastní text (např. úvaha) vztahující se k volbě povolání či volbě střední školy
Zkoumá různé aspekty zdravého životního stylu.	Zdravý životní styl	Připraví referát, prezentaci či zamyšlení na zvolené téma.

Pravidla hodnocení žáků

1. Zásady hodnocení průběhu a výsledků vzdělávání a výchovy

Smyslem hodnocení a sebehodnocení žáků na waldorfské škole je podpora pokroku na osobní vzdělávací cestě každého žáka. Waldorfská škola se snaží pracovat s individualitou a jedinečností každého žáka. Klade důraz na **promyšleně nastavená kritéria** zohledňující možnosti jednotlivců. Snaží se pracovat s **vnitřní motivací** žáka a vyhýbat se porovnávání žáků mezi sebou, „škatulkování“ či důrazu na vnější motivaci.

a) Hodnocení žáků ve všech ročnících a ve všech předmětech má formu slovního hodnocení.
b) Pro potřeby přijímacího řízení na střední školu a při přestupu žáka na školu s hodnocením známkovou klasifikací (na vyžádání školy, na kterou žák přestupuje, nebo rodičů) se převede slovní hodnocení na klasifikaci známkami.

1.1. Obecné rysy hodnocení

Hodnocení žáka učitelem
a) je založeno na vědomí provázanosti výchovy a vzdělávání,
b) vychází z pozorování a poznání dítěte,
c) důsledně uplatňuje individuální a osobností přístup,
d) odráží vývojové zákonitosti jednotlivých věkových stupňů a respektuje přirozený rozvoj schopnosti sebehodnocení,
e) klade důraz na funkci výchovnou, informační, motivační, sociální,
f) důsledně se vyhýbá funkci selektivní.

1.2. Předmět a kritéria hodnocení

Učitel sleduje celkový vývoj osobnosti žáka, utváření jeho charakteru, mravní, hodnotovou i společensko-občanskou vyzrálost, jakož i rozvoj obecných vlastností a poznávacích sil žákovy osobnosti. Obsah vzdělávání, osvojování poznatků, znalost faktů a s nimi spojených dílčích dovedností a návyků jsou chápány jako prostředek rozvoje osobnosti.
Do hodnocení se promítá píle, aktivita žáka a míra jeho zodpovědného přístupu ke vzdělávání, zohledňují se i souvislosti, které mohou ovlivnit jeho výkon. Jeho součástí mohou být i perspektivy pro další rozvoj žáka, zdůvodnění hodnocení a doporučení, jak předcházet případným neúspěchům a jak je překonávat. Kritéria hodnocení vycházejí ze ŠVP.

Hodnocení se zaměřuje na celkový rozvoj žáka v těchto oblastech:

a) oblast myšlenkově poznávací
b) oblast citově prožitková
c) oblast činnostně volní

1.3. Metody a formy hodnocení

a) Nejčastěji používanou metodou je metoda dílčího a celkového usuzování a metoda posuzování výsledků, projevů, přístupu a posunu jednotlivého žáka (nepoužívá se metoda vzájemného srovnávání žáků).

b) Slovní hodnocení je jediná forma celkového hodnocení dílčích i celkových výsledků výchovy a vzdělávání žáka. Výjimku tvoří převod na známku v 8. a 9. ročníku, popřípadě převod na známku i v jiných ročnících z důvodu přestupu žáka na jinou školu.

2. Získávání podkladů pro hodnocení

Podkladem pro hodnocení žáka se rozumí veškeré jeho projevy charakteru

- ústního
- písemného (písemné práce, projekty, epochové sešity)
- výtvarného a tvořivého (výkresy, výrobky, úprava sešitů)
- pohybového (koordinace, jemná motorika, orientace v prostoru…)

Dále sem patří průkazně vedené záznamy učitele o práci a sociálním chování žáka.
Podklady pro hodnocení učitel uchovává nejméně po dobu školního roku.

3. Zásady pro hodnocení

a) Slovní hodnocení učitelů v jednotlivých předmětech se soustřeďuje zejména na vývoj a dosažený stav žákových dovedností ve vztahu k očekávaným výstupům ŠVP, míru jeho motivace k učení, přístup během vyučování i v domácí přípravě, přičemž je rozhodující zhodnocení žákových možností.
b) Individuálně integrovaní žáci jsou hodnoceni v souladu s individuálním vzdělávacím programem.
c) Hodnocení chování navrhuje třídní učitel po projednání s učiteli, kteří ve třídě vyučují, a rozhoduje o něm pedagogická rada kolegia učitelů.
d) Nedostatky v chování žáků se projednávají v pedagogické radě. Přijaté výchovné opatření a jeho zdůvodnění je součástí zápisu.
e) V průběhu školního roku jsou rodiče žáka pravidelně informováni třídním učitelem a učiteli jednotlivých předmětů o prospěchu a chování žáka. V závažných případech jsou informováni osobně nebo zápisem do žákovského sešitu, případně telefonicky.
f) V 8. a 9. ročníku mohou být rodiče a žáci na základě jejich zájmu seznámeni s převodem slovního hodnocení na klasifikaci známkami.
g) V případě mimořádného zhoršení prospěchu nebo chování žáka informuje učitel bezprostředně rodiče žáka a iniciuje schůzku, ze které je pořízen zápis (zakládá se do dokumentace žáka). Tyto případy se projednávají na pedagogické radě.

3.1. Specifika pro hodnocení epoch

a) Kritéria hodnocení jsou oznámena žákovi na **začátku** každé epochy.
b) Vyučující hodnotí žáky v průběhu epochy na bázi průběžného slovního hodnocení.
c) Písemné slovní hodnocení za uplynulou epochu vytváří vyučující na základě vlastních poznámek, které si vede **průběžně ve své dokumentaci**. Zákonného zástupce informuje buď zápisem do epochového sešitu, do žákovské knížky či během konzultace. Je nutné, aby alespoň **jeden** z těchto způsobů byl dodržen.
d) Po skončení epochy obdrží žák celkové slovní hodnocení epochy. (Na 2. stupni zpravidla nejpozději do jednoho měsíce po jejím skončení). V případě, že se příslušný předmět vyučuje pouze v epoše, jedná se zároveň o závěrečné hodnocení na vysvědčení.
e) Pokud žák nesplňuje kritéria pro hodnocení epochy, bude zákonný zástupce i žák vyrozuměn **do deseti pracovních dnů** ode dne skončení epochy. Bude jim sdělen termín a požadavky pro splnění epochy.

4. Hodnocení výsledků vzdělávání na vysvědčení

a) Za každé pololetí vydává škola žákovi vysvědčení se slovním hodnocením; za první pololetí je žákovi možno vydat výpis z vysvědčení.
b) Slovní hodnocení vypracovávají učitelé jednotlivých předmětů. V případě, že předmět bude vyučován více učiteli, vypracují slovní hodnocení za dané období příslušní učitelé po vzájemné dohodě.
c) V případě podání přihlášky k přijetí do oborů vzdělávání, v němž je jako součást přijímacího řízení stanovena talentová zkouška, je žákovi vydáno výstupní hodnocení do 30. října. V pátém a sedmém ročníku vydá škola toto hodnocení žákovi, který se hlásí k přijetí ke vzdělávání ve střední škole.

5. Sledované schopnosti a dovednosti

Zkoumáme míru naplnění vybraných očekávaných výstupů ŠVP a stanovených kritérií, která z výstupů ŠVP vycházejí.

a) U teoreticky zaměřených předmětů sledujeme zejména ucelenost, přesnost a trvalost osvojení poznatků, zákonitostí, pojmů a vztahů, kvalita a rozsah získaných dovedností vykonávat požadované intelektuální a motorické činnosti, schopnost uplatňovat osvojené poznatky a dovednosti při řešení teoretických a praktických úkolů, při výkladu a hodnocení společenských a přírodních jevů a zákonitostí, kvalita myšlení, především jeho logika, samostatnost a tvořivost, aktivita v přístupu k činnostem, zájem o ně a vztah k nim, přesnost, výstižnost a odborná i jazyková správnost ústního a písemného projevu. V neposlední řadě je brán zřetel na kvalitu výsledků činností a míru osvojení účinných metod samostatného studia.
b) V předmětech prakticko-řemeslných je hodnocen zejména vztah a motivovanost k práci, schopnost spolupráce, míra osvojení praktických dovedností a návyků, zvládnutí účelných způsobů práce, využití získaných vědomostí v praktických činnostech, aktivita, samostatnost, tvořivost, iniciativa, kvalita výsledků činností, organizace vlastní práce a ochota pomoci spolužákům, udržování pořádku na pracovišti, dodržování předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a péče o životní prostředí, hospodárné využívání surovin, materiálů, energie, překonávání překážek v práci, obsluha a údržba laboratorních zařízení a pomůcek, nástrojů, nářadí a měřidel.
c) V předmětech uměleckých a pohybových se hodnotí především míra tvořivosti a samostatnosti projevu, osvojení potřebných vědomostí, dovedností, činností a jejich tvořivé užití, poznání zákonitostí daných činností a jejich uplatňování ve vlastní činnosti, kvalita projevu, vztah žáka k činnostem a zájem o ně, estetické vnímání, přístup k uměleckému dílu a k estetice ostatní společnosti, v tělesné výchově s přihlédnutím ke zdravotnímu stavu žáka všeobecná, tělesná zdatnost, výkonnost a jeho péče o vlastní zdraví.

6. Hodnocení chování

a) Chování žáka se hodnotí
   - pochvalami
   - postihy (výchovnými opatřeními)

b) Udělení pochvaly nebo uložení postihu se zaznamená do dokumentace žáka. Na vysvědčení se pochvala zaznamená za pololetí, v němž byla udělena.
c) Ředitel školy nebo třídní učitel bez zbytečného odkladu a prokazatelným způsobem oznámí žákovi a jeho rodičům udělení pochvaly nebo uložení postihu a zároveň důvody jejich udělení.

6.1. Pochvaly

Ředitel školy může po projednání v pedagogické radě udělit pochvalu nebo jiné ocenění za mimořádný projev lidskosti, občanské nebo školní iniciativy, záslužný nebo statečný čin nebo za dlouhodobou úspěšnou školní práci.

Třídní učitel může na základě vlastního rozhodnutí nebo na základě podnětu ostatních vyučujících se souhlasem pedagogické rady udělit žákovi pochvalu nebo jiné ocenění za výrazný projev školní iniciativy nebo za déletrvající úspěšnou školní práci.

6.2. Postihy

Pedagogická rada považuje dále uvedené postihy žáků za krajní výchovné řešení, které má však vždy sloužit k tomu, aby si žák plně uvědomil, kde překročil hranice, které v lidském společenství školy existují.

Od žáka očekává škola, že uvědoměle dodržuje pravidla chování a ustanovení školního řádu či se dopouští jen ojediněle závažnějších přestupků, je však přístupný výchovnému působení a snaží se své chyby napravit.

Při udělování výchovných opatření jsou přestupky žáka posuzovány individuálně, je brán ohled na dosavadní chování žáka, na mimořádné okolnosti. Pokud bylo již žákovi uděleno konkrétní výchovné opatření, pak se při dalším přestupku toto výchovné opatření započítává. Konkrétní výchovná opatření mají platnost vždy na jedno pololetí daného školního roku.

Při porušení povinností stanovených tímto školním řádem lze podle závažnosti tohoto porušení žákovi uložit:

- napomenutí třídního učitele,
- důtku třídního učitele,
- důtku ředitele školy,
- snížené hodnocení chování o jeden stupeň,
- snížené hodnocení chování o dva stupně.

Napomenutí třídního učitele

Uděluje třídní učitel za vážnější porušení školního řádu žákem, zejména pak za

- soustavné nedbalé plnění školních povinností
- neodůvodněné pozdní příchody do školy.

Vhodnou formu napomenutí volí třídní učitel. O udělení napomenutí informuje třídní učitel písemně rodiče žáka.

Důtka třídního učitele

Uděluje ji třídní učitel za hrubé porušení školního řádu žákem, zejména pak za

- neomluvenou nepřítomnost v jedné vyučovací jednotce - to je obvykle jedna vyučovací hodina, u předmětů jako např. tělesná výchova, pracovní vyučování, dílny apod. jsou to však dvě souvislé vyučovací hodiny (dvouhodina),
- hrubé chování vůči vyučujícím, personálu školy či jiným dospělým osobám v prostorách školy i mimo ni,
- nebezpečné chování vůči spolužákům i jiným osobám.

Třídní učitel neprodleně oznámí řediteli školy udělení důtky třídního učitele.
Třídní důtka se uděluje na formuláři zavedeném ve škole a musí obsahovat jasné zdůvodnění.
Třídní důtka se zaznamenává do dokumentace žáka.

Ředitelská důtka

Uděluje ji pedagogická rada školy, zastoupená ředitelem, a to zejména za

- opakované nebo dále stupňované porušení školního řádu žákem, kterému už byla v tomtéž školním roce udělena třídní důtka.

Za jednání, které je výjimečné svou nebezpečností apod., je možné ji navrhnout i bez předchozího udělení třídní důtky.

Ředitelská důtka se uděluje na formuláři zavedeném ve škole, musí obsahovat jasné zdůvodnění a musí být podepsána rodiči žáka, třídním učitelem a ředitelem školy. Ředitelská důtka se zaznamenává do dokumentace žáka.

Snížené hodnocení z chování

Uděluje je pedagogická rada školy, zastoupená ředitelem, a to zejména za

- opakované nebo dále stupňované porušení školního řádu žákem, kterému už byla v tomtéž školním roce udělena ředitelská důtka.

Ke snížení hodnocení chování o jeden stupeň může dojít v případě, že je chování žáka v hrubém rozporu s pravidly chování a s ustanoveními školního řádu. Žák se dopustí závažného přestupku proti pravidlům slušného chování nebo školního řádu nebo se opakovaně dopustí méně závažných přestupků. Zpravidla se přes důtku třídního učitele školy dopouští dalších přestupků, narušuje výchovně vzdělávací činnost školy. Ohrožuje bezpečnost a zdraví svoje nebo jiných osob.

Ke snížení hodnocení chování o dva stupně může dojít v případě, že chování žáka ve škole je v příkrém rozporu s pravidly slušného chování. Dopustí se takových závažných přestupků proti školnímu řádu nebo provinění, že je jimi vážně ohrožena výchova nebo bezpečnost a zdraví jiných osob. Záměrně narušuje hrubým způsobem výchovně vzdělávací činnost školy. Zpravidla se přes důtku ředitele školy dopouští dalších přestupků.

Za jednání, které je výjimečné svou nebezpečností apod., je možné navrhnout snížené hodnocení z chování i bez předchozího udělení třídní či ředitelské důtky.
Snížené hodnocení z chování se zapisuje na formulář zavedený ve škole, musí obsahovat jasné zdůvodnění a musí být podepsána rodiči žáka, třídním učitelem a ředitelem školy.
Záznam o sníženém hodnocení z chování se zaznamenává do dokumentace žáka.
Zápis o sníženém hodnocení z chování se musí objevit na vysvědčení žáka za příslušné pololetí.

7. Zásady a pravidla pro sebehodnocení žáků

a) V průběhu školní docházky žák postupně za pomoci učitelů rozvíjí schopnost hodnocení dosažených znalostí, rozvinutých dovedností a dalších výsledků školní práce. Škola považuje schopnost sebehodnocení žáka za důležitý cíl svého výchovného a vzdělávacího působení.
b) Prvky sebehodnocení jsou součástí hodnocení ve všech vyučovacích předmětech.
c) Žáci jsou vedeni k tomu, aby si uvědomili, že v cestě k získání znalostí, dovedností i postojů je přirozené chybovat. Poznávají, že chyba může být také důležitým prostředkem učení.
d) Cílem je schopnost poznat, co se již daří, na čem je třeba stále ještě pracovat a jakou cestou se dát.
e) Ve třídách 1. stupně probíhá sebehodnocení žáků **průběžně** zejména formou hravých aktivit.
f) Ve třídách 2. stupně probíhá sebehodnocení žáků **v závěru každé epochy**. V ostatních předmětech nejméně **jednou za pololetí**. Sebehodnocení na 2. stupni má zpravidla podobu dotazníku a následného rozboru jeho výsledků.

8. Zásady pro převod slovního hodnocení na známkové hodnocení

V případech, kdy je nutné převést slovní hodnocení na klasifikaci známkami, platí následující pravidla:

a) Klasifikaci známkami navrhují učitelé jednotlivých předmětů <u>na základě svých podkladů pro slovní hodnocení a v souladu s nimi</u>.
b) Klasifikační stupeň (známka) je navržen s ohledem na žákovy možnosti a individuální předpoklady k učení, přístup k práci a učení, píli, schopnosti spolupráce. Intelektuální dovednosti jsou jen dílčím aspektem celku hodnocení.

Klasifikační stupeň 1 (výborný)

Žák si osvojil požadované kompetence. Naplnil vybrané očekávané výstupy ŠVP u příslušného předmětu s ojedinělými nedostatky.

Ovládá požadované dovednosti, poznatky, fakta, pojmy a zákonitosti uceleně, přesně a úplně a chápe vztahy mezi nimi. Vysvětlí srozumitelně své postoje. Pohotově vykonává požadované intelektuální a motorické činnosti. Samostatně a tvořivě uplatňuje osvojené kompetence při řešení teoretických a praktických úkolů, při hodnocení jevů a zákonitostí. Myslí logicky správně, zřetelně se u něho projevuje samostatnost a tvořivost. Jeho ústní a

písemný projev je správný, přesný a výstižný. Grafický projev je přesný a estetický. Výsledky jeho činnosti jsou kvalitní, pouze s menšími nedostatky. Je schopen samostatně studovat vhodné texty.

Ve výchovných a sportovně zaměřených předmětech pracuje žák tvořivě, samostatně, plně vyžívá své osobní předpoklady. Jeho projev je esteticky působivý, originální, procítěný, v hudební a tělesné výchově přesný. Osvojené kompetence aplikuje tvořivě. Má zájem o umění, estetiku a tělesnou kulturu a projevuje k nim aktivní vztah. Úspěšně rozvíjí svůj estetický vkus a tělesnou zdatnost.

V prakticky zaměřených předmětech projevuje kladný vztah k práci. Praktické činnosti vykonává pohotově, samostatně uplatňuje získané dovednosti a návyky. Bezpečně ovládá postupy a způsoby práce. Dopouští se jen menších chyb, výsledky jeho práce jsou bez závažných nedostatků. Účelně si organizuje vlastní práci a udržuje pracoviště v pořádku. Hospodárně využívá suroviny, materiál, energii. Správně obsluhuje a udržuje laboratorní zařízení a pomůcky, nástroje, nářadí a měřidla. Překážky v práci dokáže překonávat.

Klasifikační stupeň 2 (chvalitebný)

Žák si osvojil požadované kompetence v podstatě uceleně, přesně a úplně. Naplnil většinu vybraných očekávané výstupů ŠVP u příslušného předmětu s menšími nedostatky. Pohotově vykonává požadované intelektuální a motorické činnosti. Samostatně a produktivně nebo podle menších podnětů učitele uplatňuje osvojené kompetence při řešení teoretických a praktických úkolů, při hodnocení jevů a zákonitostí. Myslí správně, v jeho myšlení se projevuje logika a tvořivost. Ústní a písemný projev mívá menší nedostatky ve správnosti, přesnosti a výstižnosti. Kvalita výsledků činnosti je zpravidla bez podstatných nedostatků. Grafický projev je estetický, bez větších nepřesností. Je schopen samostatně nebo s menší pomoci studovat vhodné texty.

V umělecky a sportovně zaměřených předmětech je žák aktivní, tvořivý, převážně samostatný na základě využívání svých osobních předpokladů. Jeho projev je esteticky působivý a má jen menší nedostatky. Má zájem o umění, o estetiku a tělesnou zdatnost. Rozvíjí si v požadované míře estetický vkus a tělesnou zdatnost.

V prakticky zaměřených předmětech projevuje kladný vztah k práci. Samostatně, ale méně tvořivě a s menší jistotou využívá získané teoretické poznatky při praktické činnosti. Výsledky jeho práce mají drobné nedostatky. Účelně si organizuje vlastní práci, pracoviště udržuje v pořádku. Při hospodárném využívání surovin, materiálu a energie se dopouští malých chyb. Laboratorní zařízení a pomůcky, nástroje, nářadí a měřidla obsluhuje a udržuje s drobnými nedostatky. Překážky v práci překonává s občasnou pomocí učitele.

Klasifikační stupeň 3 (dobrý)

Žák má v ucelenosti, přesnosti a úplnosti osvojení si požadovaných kompetencí mezery. Vybrané očekávané výstupy ŠVP u příslušného předmětu naplnil průměrně.

Při vykonávání požadovaných intelektuálních a motorických činností projevuje nedostatky. Podstatnější nepřesnosti a chyby dovede za pomoci učitele korigovat. V uplatňování osvojených poznatků a dovedností při řešení teoretických a praktických úkolů se dopouští chyb. Jeho myšlení je vcelku správné, ale málo tvořivé, v jeho logice se vyskytují chyby. V ústním a písemném projevu má nedostatky ve správnosti, přesnosti a výstižnosti. V kvalitě výsledků jeho činnosti se projevují častější nedostatky, grafický

projev je méně estetický a má menší nedostatky. Je schopen samostatně studovat podle návodu učitele.

U umělecky a zaměřených předmětů je žák méně aktivní, tvořivý, samostatný a pohotový. Nevyužívá dostatečně své schopnosti. Jeho projev je málo působivý, dopouští se v něm chyb. Nemá dostatečný zájem o umění, o estetiku a tělesnou kulturu. Nerozvíjí v požadované míře svůj estetický vkus a tělesnou zdatnost.

U prakticky zaměřených předmětů projevuje vztah k práci s výkyvy. Za pomoci učitele uplatňuje získané teoretické poznatky při praktické činnosti. V praktických činnostech se dopouští chyb a při postupech a způsobech práce potřebuje občasnou pomoc učitele. Výsledky práce mají nedostatky. Vlastní práci organizuje méně účelně, udržuje pracoviště v pořádku. Na podněty učitele je schopen hospodárně využívat suroviny, materiály a energii. Překážky v práci překonává jen s častou pomocí učitele.

Klasifikační stupeň 4 (dostatečný)

Žák má v ucelenosti, přesnosti a úplnosti osvojení si požadovaných kompetencí závažné mezery. Vybrané očekávané výstupy ŠVP u příslušného předmětu naplnil s výraznými nedostatky.

Při provádění požadovaných intelektuálních motorických činností je málo pohotový a má větší nedostatky. V uplatňování osvojených poznatků a dovedností při řešení teoretických a praktických úkolů se vyskytují závažné chyby. Při využívání poznatků pro hodnocení jevů je nesamostatný. V logice myšlení se vyskytují závažné nedostatky ve správnosti, přesnosti a výstižnosti. V kvalitě výsledků jeho činnosti a v grafickém projevu se projevují nedostatky, grafický projev je málo estetický. Závažné nedostatky a chyby dovede žák s pomocí učitele opravit. Při samostatném studiu má velké těžkosti.

Žák je v uměleckých a sportovních činnostech málo aktivní a tvořivý. Rozvoj jeho schopností a jeho projev jsou málo uspokojivé. Úkoly řeší s častými chybami. Projevuje velmi malou snahu a zájem o činnosti, nerozvíjí dostatečně svůj estetický vkus a tělesnou zdatnost.

Žák pracuje v prakticky zaměřených předmětech bez zájmu a vztahu k práci. Dopouští se větších chyb. Při volbě postupů a způsobů práce potřebuje soustavnou pomoc učitele. Ve výsledcích práce má závažné nedostatky. Práci dovede organizovat za soustavné pomoci učitele, méně dbá o pořádek na pracovišti. Porušuje zásady hospodárnosti využívání surovin, materiálů a energie. Překážky v práci překonává jen s pomocí učitele.

Klasifikační stupeň 5 (nedostatečný)

Žák si požadované kompetence neosvojil uceleně, přesně a úplně, má v nich závažné a značné mezery. Vybrané očekávané výstupy ŠVP u příslušného předmětu nenaplnil nebo naplnil s velmi výraznými nedostatky.

Jeho dovednost vykonávat požadované intelektuální a motorické činnosti má velmi podstatné nedostatky. V uplatňování osvojených vědomostí a dovedností při řešení teoretických a praktických úkolů se vyskytují velmi závažné chyby. Při hodnocení jevů a zákonitostí nedovede své kompetence uplatnit ani s podněty učitele. Neprojevuje samostatnost v myšlení, vyskytují se u něho časté logické nedostatky. V ústním a písemném projevu má závažné nedostatky ve správnosti přesnosti a výstižnosti. Kvalita výsledků jeho činnosti a grafický projev mají vážné nedostatky. Závažné nedostatky a chyby nedovede opravit ani s pomocí učitele. Nedovede samostatně studovat.

Žák není v uměleckých a pohybových činnostech aktivní a tvořivý. Rozvoj jeho schopností a jeho projev jsou neuspokojivé. Úkoly řeší s velkými chybami. Neprojevuje snahu a zájem o činnosti.

U praktických činnostech neprojevuje zájem o práci. Nedokáže postupovat při práci ani s pomocí učitele. Výsledky jeho práce jsou nedokončené, neúplné, nepřesné, nedosahují předepsané ukazatele. Práci na pracovišti si nedokáže zorganizovat, nedbá na pořádek na pracovišti. Nevyužívá hospodárně surovin, materiálu a energie.

9. Zásady pro celkové hodnocení žáka na vysvědčení

Celkové hodnocení žáka na vysvědčení se při převedení na známkovou klasifikaci řídí stupni:

- prospěl(a) s vyznamenáním
- prospěl(a),
- neprospěl(a)
- nehodnocen(a) (pouze v 1. pololetí)

Při použití slovního hodnocení žák prospívá vždy, pokud zvládne učivo daného ročníku ve všech povinných předmětech s výjimkou předmětů výchovného zaměření a předmětů, z nichž byl uvolněn.

Při použití slovního hodnocení prospívá žák s vyznamenáním tehdy, pokud naplnil vybrané očekávané výstupy a z nich vyplývající kritéria hodnocení s ojedinělými nedostatky a maximálně u poloviny předmětů s mírnými nedostatky. Pokud byly tyto výstupy u některého předmětů naplněny s výraznějšími nedostatky, nemůže být hodnocen prospěl s vyznamenáním

Při celkovém hodnocení po převedení na známkovou klasifikaci je žák hodnocen stupni takto:

- prospěl(a) s vyznamenáním – není-li v žádném z povinných předmětů hodnocen stupněm prospěchu horším než 2 (chvalitebný), průměr stupňů prospěchu ze všech povinných předmětů není vyšší než 1,5 a jeho chování je hodnoceno stupněm velmi dobré
- prospěl(a) - není-li v žádném z povinných předmětů (s výjimkou předmětů výchovného zaměření) hodnocen stupněm prospěchu 5 (nedostatečný)
- neprospěl(a) – je-li v některém z povinných předmětů hodnocen stupněm prospěchu 5 (nedostatečný) nebo není-li z něho hodnocen na konci 2. pololetí
- nehodnocen – není-li možné žáka hodnotit z některého z povinných předmětů stanovených školním vzdělávacím plánem na konci prvního pololetí.

10. Podrobnosti o komisionálních a opravných zkouškách

10.1 Komisionální zkouška

a) Komisionální zkouška se koná v těchto případech:
   - při konání opravné zkoušky
   - nebylo-li možné za první či druhé pololetí žáka v příslušném předmětu hodnotit – zkouška v náhradním termínu
   - má-li zákonný zástupce žáka pochybnosti o správnosti hodnocení na konci prvního

nebo druhého pololetí,

- nařídí-li ředitel školy komisionální přezkoušení žáka, jestliže zjistí, že vyučující porušil pravidla hodnocení

d) Komisi pro komisionální přezkoušení jmenuje ředitel školy; v případě, že je vyučujícím daného předmětu ředitel školy, jmenuje komisi krajský úřad.

e) Komise je tříčlenná a tvoří ji:
   - předseda, kterým je ředitel školy, popřípadě jím pověřený učitel, nebo v případě, že vyučujícím daného předmětu je ředitel školy, krajským úřadem jmenovaný jiný pedagogický pracovník školy
   - zkoušející učitel, jímž je vyučující daného předmětu ve třídě, v níž je žák zařazen, popřípadě jiný vyučující daného předmětu
   - přísedící, kterým je jiný vyučující daného předmětu nebo předmětu stejné vzdělávací oblasti stanovené Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání

f) Výsledek přezkoušení již nelze napadnout novou žádostí o přezkoušení. Výsledek přezkoušení stanoví komise hlasováním. Výsledek přezkoušení se vyjádří slovním hodnocením nebo stupněm prospěchu. Ředitel školy sdělí výsledek přezkoušení prokazatelným způsobem žákovi a zákonnému zástupci žáka. V případě změny hodnocení na konci prvního nebo druhého pololetí se žákovi vydá nové vysvědčení.

g) Z přezkoušení se pořizuje protokol, který se stává součástí dokumentace školy. Za řádné vyplnění protokolu odpovídá předseda komise, protokol podepíší všichni členové komise.

h) Žák může v jednom dni vykonat přezkoušení pouze z jednoho předmětu. Není-li možné žáka ze závažných důvodů ve stanoveném termínu přezkoušet, stanoví orgán jmenující komisi náhradní termín přezkoušení.

i) Konkrétní obsah a rozsah přezkoušení stanoví ředitel školy po dohodě se zkoušejícím učitelem.

j) Vykonáním přezkoušení není dotčena možnost vykonat opravnou zkoušku.

k) Třídní učitel zapíše do třídního výkazu poznámku o vykonaných zkouškách, doplní celkový prospěch a vydá žákovi vysvědčení s datem poslední zkoušky.

10.2 Opravná zkouška

a) Opravné zkoušky konají:
   - žáci, kteří mají nejvýše dvě nedostatečné z povinných předmětů a zároveň dosud neopakovali ročník na daném stupni základní školy
   - žáci devátého ročníku, kteří na konci druhého pololetí neprospěli nejvýše ze dvou povinných předmětů

     Žáci nekonají opravné zkoušky, jestliže neprospěli z předmětu s výchovným zaměřením.

b) Opravné zkoušky se konají nejpozději do konce příslušného školního roku, tj. do 31. srpna. Termín opravných zkoušek a konzultací žáků s příslušnými pedagogickými pracovníky stanoví ředitel školy na červnové pedagogické radě. Žák může v jednom dni skládat pouze jednu opravnou zkoušku. Opravné zkoušky jsou komisionální.

c) Žák, který nevykoná opravnou zkoušku úspěšně nebo se k jejímu konání nedostaví, neprospěl. Ze závažných důvodů může ředitel školy žákovi stanovit náhradní termín opravné zkoušky nejpozději do 15. září následujícího školního roku. Do té doby je žák zařazen do nejbližšího vyššího ročníku, popřípadě znovu do devátého ročníku.

d) Žákovi, který konal opravnou zkoušku, se na vysvědčení uvede datum poslední opravné zkoušky v daném pololetí.

11. Hodnocení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Hodnocení mimořádně nadaných žáků

Žák, který byl zjištěním školského poradenského zařízení označen za mimořádně nadaného žáka, je vzděláván na základě individuálního vzdělávacího plánu, který rovněž stanovuje konkrétní kritéria jeho hodnocení.

Hodnocení chování žáků se specifickými poruchami chování

Při hodnocení chování žáků se specifickými poruchami chování jsou zohledňovány problémy a nedostatky vyplývající z charakteru jejich poruchy na základě odborného vyšetření.
Zohlednění se týká projevů žáka vyplývajících z typu a rozsahu jeho poruchy.

Hodnocení prospěchu žáků se specifickými poruchami učení

Při hodnocení prospěchu žáků se specifickými poruchami učení jsou zohledňovány problémy a nedostatky vyplývající z charakteru jejich poruchy na základě odborného vyšetření.

a) Žák je hodnocen individuálně.
b) Způsob hodnocení žáka vychází ze znalosti příznaků jeho potíží a uplatňuje se ve všech vyučovacích předmětech, ve kterých se tyto potíže projevují.
c) Zohlednění se zpravidla týká:
    - přiměřeného času na hodnocené práce (ústní či písemné)
    - úprava rozsahu práce, tak aby byl zajištěn dostatečný čas na kontrolu
    - respektování specifických chyb a chyb vzniklých z nedostatku času
    - ověřování správného pochopení zadané práce
    - zvýraznění motivační složky hodnocení
    - zaměření na hodnocení jevů, které žák zvládl
d) Při hodnocení se doporučuje užívat různých forem hodnocení, např. bodové ohodnocení, hodnocení s uvedením počtu chyb apod.
e) Žáci jsou hodnoceni slovně. Způsob hodnocení projedná třídní učitel a výchovný poradce s ostatními vyučujícími.
f) Žák při částečném osvobození nebo při úlevách doporučených lékařem se hodnotí v tělesné výchově s přihlédnutím k druhu a stupni postižení i k jeho celkovému zdravotnímu stavu.
g) V případě plnění školní docházky v zahraničí se postupuje podle § 38 školského zákona a s ním souvisejících vyhlášek MŠMT.

Závěrečná ustanovení

Kontrolou provádění ustanovení této směrnice je statutárním orgánem školy pověřen zaměstnanec: Mgr. Milan Barták
O kontrolách se provádí písemné záznamy.
Směrnice nabývá účinnosti dnem: 1.9.2019. Tímto se ruší směrnice

V Pardubicích dne: 26.8.2019

Mgr. Milan Barták
ředitel školy

Základní škola Waldorfská Pardubice, Gorkého 867

Školní vzdělávací program
pro zájmové vzdělávání

Platnost dokumentu: od 1.9.2019 Mgr. Milan Barták, ředitel školy

Název zařízení zájmového vzdělávání:
Školní družina při Základní škole Waldorfské Pardubice, Gorkého 867
Předkladatel:
Základní škole Waldorfské Pardubice, Gorkého 867

Ředitel školy:
Mgr. Milan Barták
zástupce statutárního orgánu v plném rozsahu kompetencí ředitele školy
Koordinátoři ŠVP:
Mgr. Daniel Vychodil
Jana Láníková – vedoucí školní družiny
Kontakty:
telefon: +420 466 412 080, +420 466 415 685

Zřizovatel školy:
Statutární město Pardubice
Pernštýnské náměstí 1
530 21 Pardubice
Platnost dokumentu:
Od 1. 9. 2019

web: www.waldorfpardubice.cz
e-mail: sekretariat@waldorfpardubice.cz
IČO: 708 37 236
IZO: 117 500 739
RED-IZO: 617 500 720

1. Charakteristika školského zařízení

1.1 Charakteristika školní družiny

Školní družina je součástí Základní škole Waldorfské Pardubice, Gorkého 867. Nachází se v samostatné budově školní družiny vzdálené od hlavní budovy školy asi 200 m. Budova družiny má dvě kmenové třídy. Jedna slouží jako herna. Ve druhé probíhají všechny výtvarné a pracovní činnosti. Kapacita celé budovy je 50 žáků. Třetí oddělení školní družiny má zázemí v hlavní budově školy – ve dvou místnostech. Jedna slouží v dopoledních hodinách jako učebna, druhá je herna, obě se využívají pro ranní družinu. Celková kapacita tří oddělení je 80 žáků. Činnost družiny je orientována na aktivity poskytující dětem po skončení vyučování odpočinek, relaxaci, navazující na waldorfskou pedagogiku, rozvíjející sociální, komunikační, pohybové, pracovní a tvůrčí dovednosti, s cílem napomáhat při výchově a vzdělání zdravé osobnosti dítěte. Ranní družina je otevřená od 6.30 do 7.55 h, využívá otevřené nabídky spontánních činností. Je určena pro žáky přihlášené k pravidelné denní docházce k zájmovému vzdělávání, pro žáky přihlášené k pravidelné docházce i pro žáky nezařazené do družiny, pokud se této činnosti neúčastní plný počet žáků zařazených do družiny tj. 30 dětí. V případě účasti integrovaného dítěte v ranní družině, je možné snížit celkový počet žáků v ranní družině na 25. Po skončení vyučování probíhá odpolední družina. Do 15.30 je třetí oddělení v hlavní budově (na hřišti, zahradě, v tělocvičně nebo v knihovně), po 15.30 h přechází zbývající žáci do areálu školní družiny. Provoz školní družiny končí v 16.30 h.

1.2 Materiální a ekonomické podmínky

Dvě oddělení se nachází v rekonstruované budově, třídy jsou vybavené vkusným nábytkem z dřevěného masivu, hracím koutkem a kobercem. V budově je šatna, moderní sociální zařízení a malá sborovna. Venkovní prostor tvoří velká zahrada rozčleněná na několik částí: prostor pro volnou hru, prostor pro stavby vybavený velkým pískovištěm, vyvýšené záhony pro pěstování rostlin, bylinná zahrádka, houpačky, trampolína, prostor s vzrostlými stromy a zahradní domek pro ukládání nářadí, dřevěný altán. V případě nepříznivého počasí může školní družina využívat i tělocvičnu v hlavní budově školy. V blízkém okolí družiny je lesopark, dětské hřiště, sportovní areál, přes ulici se nachází Dům dětí a mládeže Delta. Třetí oddělení využívá hernu a učebnu, která slouží jako místo na výtvarné a pracovní a relaxační činnosti, sportovní hřiště u hlavní budovy, školní zahradu s jezírkem a tělocvičnu.
Na částečnou úhradu neinvestičních nákladů ve školní družině je stanovena měsíční úplata, jejíž výši stanovuje ředitel podle §14 vyhlášky MŠMT 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání ve znění pozdějších předpisů. Tato úplata platí i pro každé další dítě v případě docházky sourozenců do školní družiny. Úplata se z důvodu nepřítomnosti dítěte nesnižuje, je povinná pro každé přihlášené dítě.

1.3 Personální podmínky

Zájmové vzdělávání zajišťuje zpravidla 5 – 6 vychovatelek, které si průběžně doplňují vzdělání akreditovanými vzdělávacími akcemi v rámci DVPP a samostudiem. Pedagogové družiny úzce spolupracují s třídními a odbornými učiteli školy.

1.4 Charakteristika dětí

Děti přihlášené do školní družiny pracují ve třech smíšených skupinách. Věkové rozmezí odpovídá žákům 1. stupně základní školy. V naléhavých případech, jakými jsou obtížné životní situace, dojíždění ze vzdálených míst, mimořádné rodinné události, vycházíme rodičům vstříc a umožňujeme i jednorázový pobyt v družině, vždy po projednání s vedoucí

družiny a ředitelem školy. Činnost družiny je určena přednostně pro žáky přihlášené k pravidelné denní docházce. Do ranní družiny mohou docházet i žáci, kteří nejsou do družiny přihlášeni.

1.5 Psychosociální podmínky

Vychovatelky ŠD se snaží o navození příjemné, přátelské atmosféry a příznivého sociálního klimatu. Děti jsou vedeny ke vzájemné úctě, toleranci, spolupráci, pomoci druhému a empatii. Jedním z prostředků je např. pomoc starších dětí mladším při hrách a organizaci zájmové činnosti.

1.6 Spoluúčast rodičů

Rodiče jsou průběžně informováni o činnosti ŠD a spoluúčastní se některých akcí pořádaných ŠD. Podílejí se na budování zahrady, úklidu po úpravách budovy a pomáhají s přípravou některých pořádaných akcí. Naším cílem je spoluúčast rodičů na činnosti ŠD ještě více posílit.

1.7 Velikost a vnitřní organizace

Školní družina pracuje ve 3 odděleních. Rozdělení žáků vychází ze zájmu dětí, aktuální činnosti s přihlédnutím k věkovým potřebám. V době pobytu na zahradě školní družiny se dvě oddělení mohou spojovat. Velikost pracovních skupin se mění s ohledem na probíhající aktivity. Organizace a provozní doba je stanovena samostatným řádem ŠD. Třídní učitelé nebo odborní učitelé předávají žáky vychovatelům ve školní jídelně nebo ve třídě. První a druhé oddělení se po obědě přemisťuje do areálu školní družiny, třetí oddělení zůstává v hlavní budově a do areálu školní družiny odcházejí zbývající žáci v 15.30 h.
Pravidelná zájmová, výchovná, rekreační nebo vzdělávací činnost včetně možnosti přípravy na vyučování probíhá denně od konce vyučování do 15.00 h. Je určena pouze pro děti přihlášené k docházce do družiny.
Příležitostná zájmová, výchovná, rekreační nebo vzdělávací činnost včetně možnosti přípravy na vyučování a otevřená nabídka spontánních činností probíhá denně od 15.00 do 16.30 h. Těchto činností se mohou zúčastňovat i žáci nezařazení do družiny, pokud se této činnosti neúčastní plný počet žáků zařazených do družiny stanovený pro oddělení nebo skupinu.
Ranní družina využívá otevřené nabídky spontánních činností. Mohou se zúčastnit i žáci nezařazení do družiny, pokud se této činnosti neúčastní plný počet žáků zařazených do družiny tj. 30 dětí. V případě účasti integrovaného dítěte, je možné snížit celkový počet žáků v ranní družině na 25.

1.8 Řízení školní družiny

Činnost školní družiny řídí ředitel školy. Evidencí pracovní doby vychovatelek, kontrolou vedení dokumentace a doporučením k DVPP je pověřen zástupce ředitele. Denní chod a koordinaci činnosti vychovatelek podle plánu činnosti má na starosti vedoucí vychovatelka.

1.9 Bezpečnost a ochrana zdraví

Při zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví dětí ve školní družině se zaměstnanci řídí směrnicí vydanou ředitelem školy. Na začátku školního roku jsou všechny děti poučeny o bezpečném chování během pobytu ve ŠD a je o tom učiněn záznam v dokumentaci. Případné úrazy jsou zapisovány do knihy úrazů, společné se ZŠW. S tím souvisí zajištění dostupnosti prostředků první pomoci, kontaktem na lékaře i praktická dovednost vychovatelek poskytovat první pomoc. Dále je ochrana zdraví dětí zajištěna častým větráním, pobytem na čerstvém vzduchu, zjištěním pitného režimu, čistotou prostor a vhodným nábytkem, který svou velikostí respektuje požadavky na zdravý vývoj dětí. V zimním období se klade důraz na zajištění tepelné pohody v prostorách ŠD.

2. Výchova a vzdělávání ve školní družině

2.1 Délka a časový plán

Výchova a vzdělávání ve ŠD je sestaveno na dobu pěti školních let. Věková hranice není pevně stanovena a důsledně dodržována. Při dělení dětí do oddělení – výchovných skupin hraje důležitou roli věková struktura přihlášených dětí a koordinace provozu školy a školní družiny.

2.2 Výchovně vzdělávací činnost a formy vzdělávání

Zájmové vzdělávání se uskutečňuje

a) pravidelnou zájmovou, výchovnou, rekreační nebo vzdělávací činností včetně možnosti přípravy na vyučování

b) příležitostnou zájmovou, výchovnou, rekreační nebo vzdělávací činností včetně možnosti přípravy na vyučování

c) využitím otevřené nabídky spontánních činností

Nabízené pravidelné činnosti jsou

- Výtvarná výchova
- Pracovní výchova
- Sportovní a pohybové aktivity
- Odpočinek
- Rekreace
- Příprava na vyučování
- Hudební výchova
- Dramatická výchova

Nabízené příležitostné činnosti jsou:

- návštěvy akcí pořádané v blízkém okolí
- návštěva akcí navazující na projekty školy

Otevřená nabídka spontánních činností využívá hraček a her, které jsou k dispozici ve ŠD.

Formy vzdělávání

Zájmové vzdělávání se uskutečňuje formou pravidelné denní docházky, pravidelné docházky nebo nepravidelné a příležitostné docházky.

a) Pravidelnou denní docházkou se rozumí přihlášení k zájmovému vzdělávání nejméně 4 dny v týdnu po dobu nejméně 5 po sobě jdoucích měsíců.

b) Pravidelnou docházkou se rozumí přihlášení k zájmovému vzdělávání v rozsahu nejméně jedenkrát za 2 týdny po dobu nejméně 5 po sobě jdoucích měsíců, které není pravidelnou denní docházkou.

Nepravidelnou a příležitostnou docházkou se rozumí přihlášení k zájmovému vzdělávání v jiném rozsahu, než je uvedeno v a) a b).

2.3 Cíle vzdělávání

- Prožívat radostné chvíle, jistotu a bezpečí.
- Rozvíjet osobnost dítěte.
- Podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a řešení problémů.

- Učit komunikovat, spolupracovat a respektovat se.
- Učit předávat znalosti, zkušenosti a dovednosti v různých oblastech.
- Utvářet kladný vztah k přírodě a učit chránit svět kolem nás
- Nabízet různorodé činnosti s individuálním přístupem k jednotlivým žákům
- Vytvářet podmínky a prostor pro odpočinek a relaxaci
- Rozvíjet všestrannou spolupráci s rodinami dětí.

Cíle výchovně vzdělávací činnosti ŠD vycházejí z obecných cílů vzdělávací soustavy (§ 2 odst. 2 školského zákona). Hlavním cílem je harmonický rozvoj osobnosti s důrazem na mravní a duchovní hodnoty, jejich další uplatnění v osobním i občanském životě. K dalším cílů patří pochopení základních lidských práv a smysl pro sociální soudržnost, vytváření základních pracovních návyků, utváření vědomí národní a státní příslušnosti, respektování etnických, národnostních a kulturních rozdílů, získání a uplatňování znalostí o životním prostředí a jeho ochraně a o ochraně vlastního zdraví. Při naplňování těchto cílů zohledňujeme věkové a individuální zvláštnosti dětí, jako metody preferujeme hru, navozování modelových situací a využívání spontánní zvídavosti dětí.

3. Charakteristika vzdělávacího programu

Náš vzdělávací program ŠD podporuje ŠVP Waldorfská škola, orientuje se především na ty oblasti, které s ohledem na věkovou strukturu dětí a podmínky ŠD může dále rozvíjet. Zaměřujeme se především na utváření vzájemných mezilidských vztahů, vedení k úctě k práci a schopnost samostatné kreativní činnosti, rozvoj pohybových dovedností, na komunikaci, vnímání a ochranu přírody a prožívání koloběhu roku v ročních dobách a tradicích.
V rámci pedagogického procesu ve školní družině se prioritně zaměřujeme na naplňování následujících cílů:
Řešení problémů

- Dokáže samostatně vyřešit problém, nebo požádat o pomoc druhého.
- Nenechá se odradit případným nezdarem a hledá další řešení.
- Všímá si problémů druhých, umí nabídnout řešení.
- Uvědomuje si zodpovědnost za svá rozhodnutí
- Umí využít svých znalostí, zkušeností a dovedností.

Cíle komunikativní

- Umí se souvisle vyjádřit mluveným slovem.
- Nebojí se vyjádřit svůj názor.
- Dokáže vést dialog.
- Využívá získané dovednosti ke spolupráci.
- Umí pracovat s informacemi.
- Vyjadřuje se kultivovaně.
- Dokáže prezentovat sebe sama a svoji práci.

Cíle sociální

- Spolupracuje v kolektivu.
- Vyjadřuje své názory.
- Umí jednat s dospělými a vrstevníky.
- Je ohleduplný k okolí a ochotný pomoci druhým.
- Umí přijímat názory druhých, respektuje je a spolupracuje při řešení problémů.
- Zná možnosti jak vědomě zvládat své emoce.
- Má upevněny hygienické návyky.

Cíle občanské

- Respektuje druhé.
- Respektuje odlišnosti – osobní, kulturní, náboženské atd.
- Dokáže v tísni pomoci – přiměřeně okolnostem.
- Dokáže odolat psychickému nátlaku.
- Uvědomuje si, že za své činy nese odpovědnost.
- Dokáže vyhodnotit situaci dle svých možností.
- Chápe a vnímá tradice a kulturu.
- Je ohleduplný k přírodě a k lidem kolem sebe.
- Uvědomuje si hodnotu majetku svého jiných osob.

Cíle pracovní

- Dokáže pracovat podle instrukcí a návodu.
- Váží si práce své i ostatních.
- Reaguje na potřeby a pomoc druhých.
- Chrání zdraví své i druhých.
- Dokáže své dovednosti a výsledky své práce nabídnou jiným.
- Umí udržovat pořádek ve svých věcech a na svém pracovním místě.
- Umí zhodnotit práci svou i druhých.
- Umí dokončit a vyhodnotit úspěšnost své práce.
- Pracuje na rozvoji čtenářské gramotnosti (čtení knih a časopisů).
- Pracuje na rozvoji matematických dovedností (hraní deskových a karetních her).

4. Obsah vzdělávání, vzdělávací oblasti

4.1 Člověk a příroda

Děti se seznámí s rozmanitostí a proměnlivostí přírody živé i neživé. Učí se kladnému vztahu k přírodě a všemu, co k ní patří. Vycházíme ze znalostí získaných při školním vyučování a dále je rozšiřujeme.

Metody a techniky:

- mluvené slovo - vyprávění, čtení
- výtvarné činnosti - malování, kresba, práce s přírodními materiály (vosk, vlna, dřevo, kamínky, písek, větve, sláma), pracovní listy a omalovánky s přírodními motivy
- rozvoj zručnosti a kreativity – stavby z písku, stavby ze dřeva, hlíny, větví, slámy, kamínků, vody, bláta, výroba vlastních herních prvků pro rozvoj hrubé motoriky, blátivá kuchyň
- relaxace a odpočinek na zahradě
- pozorování rostlin a živočichů a změn v přírodě v průběhu roku
- péče o zahradu a záhony, péče o domácí zvířata

Průřezová témata – vazba na environmentální výchovu (ekosystémy, ochrana ŽP).

4.2 Lidé kolem nás

Děti se učí společenskému chování, toleranci, empatii, vzájemné úctě, komunikaci slovní nonverbální. Setkávají se s druhými lidmi, dospělými i svými vrstevníky. Dodržují pravidla stolování, mezilidské komunikace. Pozorují práci dospělých, prožívají tradice v koloběhu roku

Metody a techniky:

- pozorování
- rozhovor
- spolupráce
- hry – společenské, námětové, spontánní
- výtvarné činnosti
- nácvik společenského chování – stolování ve školní jídelně, pravidla slušného chování

Průřezová témata - Osobnostní a sociální výchova (komunikace, poznávání druhých lidí).

4.3 Člověk a čas

Těžištěm naplňování této oblasti je především pěstování správných návyků a vnímání času a spoluutváření správného denního režimu. Děti se učí přesnosti, dochvilnosti, schopnosti odhadovat čas, vytváření pravidelných návyků, správnému a účelnému využívání volného času.

Metody a techniky:
- nácvik odchodů a příchodů dle časového rozvrhu (na kroužky, domů)
- dodržování časových limitů pro určité činnosti
- orientace v možnostech trávení volného času
- výběr her dle vlastních časových dispozic
- odpočinek a regenerace po vyučování
- časové vyvážení různých druhů činností

Průřezová témata – Osobnostní a sociální výchova (sebepoznání, sebeorganizace, psychohygiena).

4.4 Člověk a jeho zdraví

Žáci poznávají sami sebe, získávají poučení o zdraví, nemocech, prevenci a odpovědnosti za své zdraví. Pečují o svou osobní hygienu, předcházejí úrazům, dbají o bezpečnost svou i druhých.

Metody a techniky:
- mluvené slovo – vyprávění, čtení
- hygiena před jídlem
- volba správného oblečení a péče o něj
- odhadování rizik a předcházení úrazům

Průřezová témata – Environmentální výchova (životní styl, zdraví), Osobnostní a sociální výchova (kooperace, seberegulace)

5. Podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných

Při vzdělávaní žáků se speciálními vzdělávacími potřebami spolupracují vychovatelky ŠD úzce se školou, a to především při primární identifikaci takových žáků a dále při stanovování vhodných forem integrace a forem práce. Pro žáky se specifickými poruchami učení je možnost zapůjčení didaktických a kompenzačních pomůcek z inventáře školy. Probíhá také intenzivní spolupráce s rodiči. U dětí se zdravotním znevýhodněním je zohledňováno přiměřené zatížení v případě pohybových aktivit, vycházek. Třídní učitel a zákonní zástupci informují vychovatele o všech změnách zdravotního stavu dítěte. Dětem se sociálním znevýhodněním mohou být poskytnuty pomůcky nezbytné pro naplňování výchovně vzdělávacího programu školní družiny, zvláštní péče je u těchto dětí věnována i přípravě na vyučování.

U dětí mimořádně nadaných se jedná především o volbu vhodných forem práce.

6. Etická výchova

Smyslem etické výchovy ve školní družině je systematicky a metodicky rozvíjet sociální dovednosti u žáků především na základě zážitkových metod, které vedou k vytváření pozitivních sociálních návyků. Hlavním cílem etické výchovy je prosociálnost – schopnost vykonat něco dobrého pro druhé bez toho, že bychom očekávali nějakou protislužbu. Působí jako prevence proti šikaně a dalším nežádoucím jevům (ubližování si, agresivní chování, atd.).

Styl etické výchovy:

- přijímáme dítě takové, jaké je

- vyjadřujeme pozitivní vztah k němu
- zaměřujeme pozornost dítěte na důsledky jeho chování
- přisuzujeme dítěti kladné vlastnosti, které u něho chceme prohloubit
- správná motivace dítěte

Konkrétní činnosti ve školní družině:

- zlaté pravidlo 3P – pozdravit, poprosit, poděkovat
- představujeme se – jak si žáci přejí, abychom je oslovovali
- síť přátelství
- komunitní kruh
- výtvarné vyjadřování pocitů
- pantomima - nálady

7. Evaluace

S dětmi:

- vyjádření prožitků v komunitním kruhu
- rozhovorem
- výtvarným projevem

V rámci družiny :

- informativní nástěnka pro rodiče
- zprávy na webových stránkách naší základní školy
- fotodokumentace
- porady vychovatelek

V rámci školy:

- kontakt vychovatelek s třídními učitelkami
- spolupráce dle dohody s učiteli
- evaluační dotazníky
- společné porady

8. Podmínky přijetí, průběhu a ukončení vzdělávání

ŠD je určena pro žáky Základní školy Waldorfské Pardubice, Gorkého 867.
Přihlášení - rodiče vyplní a odevzdají zápisový lístek v předem určeném termínu (rodiče jsou o tomto termínu včas informováni). Zápisový lístek se vyplňuje nově pro každý školní rok.
Dočasné umístění žáků do ŠD - pobyt v ŠD mohou využít ve výjimečných případech i žáci, kteří nejsou přihlášeni na pravidelnou či nepravidelnou docházku (pouze po dohodě s vedoucí vychovatelkou a vedením školy).
Průběh vzdělávání – třídní nebo odborný učitel předává žáky přihlášené do ŠD osobně ve školní jídelně nebo ve třídě se seznamem chybějících žáků. Ze ŠD odcházejí žáci na základě údaje v zápisovém lístku, při změně na základě písemné žádosti rodičů.
Odhlášení - písemnou formou ke konci měsíce.
Vyloučení - ředitel školy může rozhodnout o vyloučení žáka ze ŠD, pokud žák soustavně nebo nějakým významným způsobem porušuje kázeň a pořádek, ohrožuje zdraví a bezpečnost ostatních, dlouhodobě svévolně nenavštěvuje ŠD nebo z jiných zvláště závažných důvodů.
O ukončení zájmového vzdělávání se nevydává žádný doklad, zájmové vzdělávání končí automaticky zároveň s koncem daného školního roku.

7. Kritéria pro přijímání do školní družiny:

O přijímání žáků do ŠD (Klubíku) rozhoduje ředitel školy a to na základě vyplněných náležitostí v písemné přihlášce a splnění kritérií pro přijetí s ohledem na kapacitu ŠD (80 žáků). Činnost školní družiny je určena přednostně pro žáky 1. stupně přihlášené k pravidelné denní docházce.

Kritéria pro přijímání žáků:

Věk účastníků (od nejmladších) 6 let – 7 bodů 7 let – 6 bodů 8 let – 5 bodů 9 let – 4 body 10 let – 3 body 11 let – 2 body 12 let – 1 bod	Podle ročníků: **1.** ročník - 5 bodů **2.** ročník - 4 body **3.** ročník - 3 body **4.** ročník - 2 body **5.** ročník - 1 bod

Přijati jsou žáci s nejvyšším počtem bodů až do naplnění kapacity ŠD. V případě naplnění kapacity ŠD a stejného počtu bodů u více uchazečů rozhodne ředitel školy podle data narození. Kritéria budou při přijímání žáků do ŠD využita pouze v případě, že počet dětí z první až čtvrté třídy, které se do ŠD (Klubíku) budou hlásit, bude vyšší než stanovená kapacita.

8. Podmínky bezpečnosti práce a ochrany zdraví

Prostor školní družiny je vybaven umývadlem, odpovídajícím zářivkovým osvětlením, podlahovou krytinou na oddech žáků slouží koberec, ostatní plocha – PVC. Koberec je pravidelně vysáván a PVC myté mokrou cestou, místnost je pravidelně větrána okny. Skladba zaměstnání je tvořena s ohledem na rozvrh jednotlivých ročníků. Při ranní docházce využívají žáci odpočinku na koberci, volí klidové aktivity – společenské hry, vyprávění, malování. Starší žáci se mohou samostatně připravovat na výuku, číst si, malovat. Vychovatelka dbá na stravovací návyky a konzumaci jídla při obědech. Školní družina využívá především školní zahradu, ojediněle také tělocvičnu. Lékárna pro první pomoc je umístěna v učebně a sborovně ŠD a je přístupná v dopoledních i odpoledních hodinách, telefonní čísla rodičů žáků jsou ve třídě ŠD na přístupném místě pro pedagogické pracovníky. ŠD má zpracován a pravidelně obnovován řád ŠD. Týdenní aktivity přizpůsobujeme školním akcím, ročním dobám, aktuálnímu počasí a individuálním potřebám dětí.

Všichni žáci jsou vedeni k tomu, aby se chovali při pobytu ve škole i mimo školu tak, aby neohrozili zdraví a majetek svůj ani jiných osob. Žákům není dovoleno v době mimo vyučování zdržovat se v prostorách školy, pokud nad nimi není vykonáván dozor způsobilou osobou. Vychovatelky školní družiny v první hodině školního roku provádějí poučení o vnitřním řádu školní družiny a dodatečné poučení žáků, kteří při první hodině chyběli, o poučení provedou písemný záznam. Škola odpovídá za žáky v době dané rozvrhem činnosti družiny.

Na vycházky a přechody mimo školu může odcházet vychovatelka s maximálním počtem 25 žáků. Pokud vychovatelka využívá při své činnosti učebny (např. tělocvična) řídí se příslušnými řády pro tyto učebny a děti s nimi seznámí.

Všichni zaměstnanci školy jsou při vzdělávání a během souvisejícího provozu školy povinni přihlížet k základním fyziologickým potřebám dětí a vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj. Všichni zaměstnanci školy jsou povinni předcházet vzniku rizikového chování u žáků, poskytovat žákům nezbytné informace k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví, chránit žáky před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí. Základním principem primární prevence rizikového chování u žáků je výchova k předcházení a minimalizaci rizikových projevů chování, ke zdravému životnímu stylu, k rozvoji pozitivního sociálního chování a rozvoji psychosociálních dovedností a zvládání zátěžových situací osobnosti s cílem zabránit výskytu rizikového chování nebo co nejvíce omezit škody působené jejich výskytem mezi žáky. Ve školním prostředí pedagogičtí zaměstnanci pracují s rizikovým chováním, vůči němuž zaujímají účinná primárně preventivní opatření s cílem minimalizace projevů i rizik takového

chování a případně je diagnostikují a následně přijímají efektivní opatření. Pedagogičtí zaměstnanci dodržují předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a protipožární předpisy, pokud zjistí závady a nedostatky, ohrožující zdraví a bezpečnost osob, nebo jiné závady technického rázu, nebo nedostatečné zajištění budovy, je jejich povinností informovat o těchto skutečnostech nadřízeného a v rámci svých schopností a možností zabránit vzniku škody. Pedagogičtí zaměstnanci sledují zdravotní stav žáků a v případě náhlého onemocnění žáka informují bez zbytečných průtahů rodiče postiženého žáka. Nemocného žáka si vždy vyzvedává rodič nebo jím pověřená osoba (dle zápisního lístku) i když má tento žák v zápisním lístku samostatný odchod. Při úraze vzniklém při činnostech ve školní družině jsou okamžitě informováni rodiče či zákonní zástupci, událost je co nejdříve zapsána do knihy úrazů (nachází se v kanceláři školy). |Při vážném úraze je okamžitě informováno vedení školy.
Pracovníci školní družiny jsou pravidelně na pedagogických radách a setkání kolegia učitelů seznamování s plánem školní preventivní strategie, s minimálním programem prevence a krizovým plánem školy.

1. září 2019

Mgr. Milan Barták, ředitel školy

Učební plán pro I. stupeň

Předměty Vzdělávací oblasti a obory		**Čj**	**Aj**	**Nj**	**M**	**Gv**	**Čs**	**Hv**	**Vv**	**Tv**	**VS**	**Fo**	**Pč**	**CELKEM**	**RVP**
Jazyk a jazyková komunikace	Český jazyk a lit.	26					1,6				3	2,4		33,0	33,0
	Cizí jazyk		9,0											9,0	9,0
	2. cizí jazyk			9,0										9,0	0,0
Matematika a její aplikace					21,4									21,4	20,0
Informační a komunikační technologie						0,5	0,5							1,0	1,0
Člověk a jeho svět					1,2	0,5	8,7		1,0				3,2	14,6	12,0
Člověk a společnost														0,0	0,0
Člověk a příroda														0,0	0,0
Umění a kultura								5,0	4,0			3,0		12,0	12,0
Člověk a zdraví										10,0				10,0	10,0
Člověk a svět práce							1,2						6,8	8,0	5,0
Disponibilní dotace														0,0	14,0
Dotace v předmětu celkem		26	9,0	9,0	22,6	1,0	12,0	5,0	5,0	10,0	3,0	5,4	10,0	**118,0**	**118,0**

Učební plán - přehled tříd

třída	Čj	Aj	Nj	M	Gv	Čs	Hv	Vv	Tv	VS	Fo	Pč	CELKEM
1.	4,8	1,5	1,5	4,8		1,2	1	1	2		1,2	2	*21*
2.	4,8	1,5	1,5	4,8		1,2	1	1	2	1	1,2	2	*22*
3.	4,8	2	2	4,8		2,4	1	1	2	1	1	2	*24*
4.	5,8	2	2	3,6		3,6	1	1	2	1	1	2	*25*
5.	5,8	2	2	4,6	1	3,6	1	1	2		1	2	*26*
CELKEM	*26*	*9*	*9*	*22,6*	*1*	*12*	*5*	*5*	*10*	*3*	*5,4*	*10*	***118***

Učební plán - přehled epoch

třída	Čj	Aj	Nj	M	Gv	Čs	Hv	Vv	Tv	Dr	Fo	Pč	CELKEM
1.	4,8			4,8		1,2					1,2		*12*
2.	4,8			4,8		1,2					1,2		*12*
3.	4,8			4,8		2,4							*12*
4.	4,8			3,6		3,6							*12*
5.	4,8			3,6		3,6							*12*
CELKEM	*24*	*0*	*0*	*21,6*	*0*	*12*	*0*	*0*	*0*	*0*	*2,4*	*0*	***60***

Komentář k učebnímu plánu pro 1. stupeň

Matematika – V rámci předmětu realizujeme očekávané výstupy ze vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět.
Globální výchova – V rámci předmětu realizujeme očekávané výstupy ze vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět a Informační a komunikační technologie.
Člověk a svět – V rámci předmětu realizujeme očekávané výstupy ze vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace, Informační a komunikační technologie, Člověk a jeho svět a Člověk a svět práce.
Výtvarná výchova – V rámci předmětu realizujeme očekávané výstupy ze vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět a Umění a kultura.
Kreslení forem – V rámci předmětu realizujeme očekávané výstupy ze vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace a Umění a kultura.
Pracovní činnosti – V rámci předmětu realizujeme očekávané výstupy ze vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět a Člověk a svět práce.
Tělesná výchova – V rámci tohoto předmětu realizujeme ve 3. a 4. ročníku plavecký výcvikový kurz – dle aktuálních podmínek.
Eurytmie se vyučuje v 1. třídě v rámci epoch, v 2.- 4. třídě v rámci předmětu Výuka smyslů, v 5. třídě v rámci předmětu Formy v případě, že má škola kvalifikovaného eurytmistu. Pokud škola eurytmistu nemá, vyučuje se Eurytmie formou kratších výukových projektů.

Pro žáky se zdravotním postižením máme vytvořený volitelný předmět Terapie (viz příslušné tabulky) výměnou za jazykové vyučování.

Učební plán pro II. stupeň

Učební plán - přehled hodin

Třída	Čj	Aj	Nj	M	IVT	D	Du	Fy	Ch	Př	Z	Hv	Vv	Tv	R	Gv	OSU	Rp	Díl	C.

Předměty Vzdělávací oblasti a obory		**Čj**	**Aj**	**Nj**	**M**	**IVT**	**D**	**Du**	**Fy**	**Ch**	**Př**	**Z**	**Hv**	**Vv**	**Tv**	**R**	**Gv**	**Fo**	**OS UV**	**Rp**	**Dí l**	**CELK.**	**RVP**
Jazyk a jazyková komunikace	Český jazyk a lit.	15,6																				15,6	15,0
	Cizí jazyk		12,0			1,0											1,0					14,0	12,0
	Další cizí jazyk			8,0																		8,0	,0
Matematika a její aplikace					16,6																	16,6	15,0
Informační a komunikační technologie						1,0																1,0	1,0
Člověk a jeho svět																						0,0	0,0
Člověk a společnost		1					8,4									0,5	1,5					11,4	11,0
Člověk a příroda									5,8	4,6	3,6	6,0				0,5	1,5					22,0	21,0
Umění a kultura								1,2					4,0	4,0				1,0	3			13,2	10,0
Člověk a zdraví											1,2				8,0		1,0					10,2	10,0
Člověk a svět práce																			1	4,0	4,0	9,0	3,0
Disponibilní dotace																						0,0	24,0
Dotace v předmětu celkem		16,6	12,0	8,0	16,6	2,0	8,4	1,2	6,3	5,1	4,8	6,0	4,0	4,0	8,0	1,0	5,0	1,0		4,0	4,0	**122,0**	**122,0**

Komentář k učebnímu plánu pro druhý stupeň

Český jazyk – V rámci předmětu realizujeme očekávané výstupy ze vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace a Člověk a společnost.
Informatika a výpočetní technika – V rámci předmětu realizujeme očekávané výstupy ze vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace a Informační a komunikační technologie.
Přírodopis – V rámci předmětu realizujeme očekávané výstupy ze vzdělávací oblasti Člověk a příroda a Člověk a zdraví.
Ročníkové práce – V rámci předmětu realizujeme očekávané výstupy ze vzdělávací oblasti Člověk a společnost a Člověk a příroda.

Globální výchova – V rámci předmětu realizujeme očekávané výstupy ze vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a společnost, Člověk a příroda a Člověk a zdraví a vybraná průřezová témata.
Tělesná výchova – V sedmém či osmém ročníku probíhá v rámci předmětu lyžařský výcvikový kurz – s ohledem na aktuální podmínky.
Osobnostní, sociální a umělecká výchova – se vyučuje v 6., 7., 8. a 9. ročníku v případě, že škola nemá kvalifikovaného učitele Eurytmie.
V případě, že ho škola má, vyučuje se v rámci předmětu Hudební výchova (posílená o jednu hodnu týdně na celkem 2 hodiny týdně) Eurytmie a nezařazuje se předmět Osobnostní, sociální a umělecká výchova.
Pro všechny žáky 2. stupně máme volitelný předmět hudební výchova (1 z celkových 2 hodin) - zaměření je pak Sborový zpěv a Hra na hudební nástroj v orchestru (obojí je ale bráno jako integrální součást předmětu Hudební výchova).
Pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami máme vytvořený volitelný předmět Speciální pedagogická péče.
Volitelnost dále uskutečňujeme v 7 - 8. ročníku v předmětu Ročníkové práce, kde si žáci vybírají zaměření své práce a řídí se pak společnými osnovami pro tento předmět. Od osmé třídy nabízíme žáků možnost výběru volitelného předmětu z oblasti rámci jazykové komunikace - (Ruský jazyk, Francouzský, Konverzace AJ, NJ)
Žáci 8. a 9. třídy se mohou přihlásit na nepovinný matematicko–fyzikální seminář v časové dotaci 1 hodina týdně, který je zaměřený na procvičení a rozvoj poznatků z oblasti matematiky a fyziky.

Přehled nepovinných předmětů

Nepovinný předmět	6. třída	7. třída	8.třída	9.třída
Seminář z matematiky				1
Seminář z českého jazyka				1
Španělština	1	1	1	1

Španělština se otevírá podle zájmu žáků a vyučuje se zpravidla ve skupině složené z více ročníků.

Základní škola Waldorfská Pardubice
Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání
Název Waldorfská škola 06/2016

Dodatky k ŠVP

Dodatek č. 12.
Úprava vzdělávacího obsahu předmětů „Anglický jazyk“

Platnost dodatků: od 1.9. 2020
Zpracoval koordinátor ŠVP: Mgr. Daniel Vychodil

Mgr. Milan Barták
ředitel školy

<u>Anglický jazyk</u>

Charakteristika předmětu

Výuka anglického jazyka směřuje v plné míře k naplňování očekávaných výstupů vzdělávacího oboru RVP ZV Cizí jazyk.

Angličtinu jako 1. cizí jazyk vyučujeme:

1. ročník - 1,5 hodiny týdně (učíme epochově)
2. ročník - 1,5 hodiny týdně (učíme epochově)
3. ročník - 2 hodiny týdně (učíme epochově)
4. ročník - 2 hodiny týdně (učíme epochově)
5. ročník - 2 hodiny týdně
6. ročník - 3 hodiny týdně
7. ročník - 3 hodiny týdně
8. ročník - 3 hodiny týdně
9. ročník - 3 hodiny týdně

1. období (1. – 3. ročník)

Výuka v prvním období je založena na „úplném ponoření“ do cizího jazyka, vychází z přirozené schopnosti napodobovat, která je základním principem učení až do devíti let. Zpěvem písní a recitací básní a říkadel, doprovázených gesty a mimikou, se děti seznamují s mluvenou formou jazyka, s jeho charakteristickými zvuky a melodiemi. Ponoření do jazyka napomáhají také hry a dramatizace příběhů. Učitel se snaží vést výuku jen v cizím jazyce. Přesné porozumění není v tomto období cílem práce. Důležitější je zprostředkovat dítěti intenzivní prožitek jazyka, nevědomě vstřebané obsahy budou vědomě vyzdviženy v pozdějších letech. Slovní zásoba se v tomto věku většinou nepřekládá, děti si slova, fráze a větné celky postupně osvojují z kontextu výuky. Také gramatické struktury jsou zatím užívány a procvičovány výhradně v kontextu, žáci je užívají na základě nápodoby, bez vědomého učení.

Významným prvkem výuky je rytmus, ať už jde o rytmus prožívaný skrze jazyk nebo o rytmus vlastního vyučování. Rytmus v tomto věku výrazně podporuje paměť. Sborová recitace se střídá s recitací ve skupinách a spěje k samostatnému projevu jednotlivých žáků v krátkých dialozích, často inspirovaných básněmi nebo určitým tématem. Při rozhovorech se žáci seznamují se základními obraty každodenního jazyka, učí se reagovat na otázky a pokyny.

Také vyprávění krátkých příběhů hraje, stejně jako v hlavním vyučování, už od 1. ročníku důležitou roli. Poslechem souvislého sdělení se děti učí sledovat proud cizí řeči a rozvíjí porozumění slyšenému textu. Obsah vyprávění často navazuje na témata v hlavním vyučování.

2. období (4. – 5. ročník)

Ústní práce se dále rozvíjí. Děti v tomto věku mají dobrou paměť a velký potenciál k učení. Jejich cit pro řeč jim navíc umožňuje vnímat krásu cizího jazyka. Texty k recitaci a písně proto nabývají na obsahu a na obtížnosti. Recitací a řečovými cvičeními pokračují žáci v osvojování čisté výslovnosti a správné větné melodie a také v rozšiřování idiomatické slovní zásoby. Učitel jednoduše a obrazně uvede obsah básně nebo písně, kterou se děti dále učí opakováním po učiteli.

Ve věku 9 - 10 let se u dětí vyvíjí nový, individuálnější přístup k jazyku. Nejvýznamnějším prostředkem individuálního uchopení jazykového materiálu je nově zavedené psaní a čtení.

Dříve, než žáci dostanou tištěné texty, učí se číst to, co sami napsali. Žáci nabývají schopnosti dívat se na cizí jazyk s odstupem, porovnávat ho s mateřským jazykem a s pomocí učitele objevovat jeho pravidla. Učitel je vede k tomu, aby objevená pravidla zkoušeli sami v praktické podobě formulovat, poté je společně zapisují do sešitu. Ve výuce jazyka roste důraz na poznávání reálií anglicky a německy mluvících zemí a jejich porovnávání s přírodními i kulturními podmínkami v České republice.
Ve 4. ročníku je stěžejním tématem výuky přechod k psaní, seznamování se s grafickou podobou slov. Velká část hodin je věnována pečlivému zapisování známých textů do sešitů a následné práci s nimi (čtení, dramatizace, rozhovory, procvičování pravopisu slov, vyvozování pravidel).
Od 5. ročníku začíná vědomé vyučování, rozšiřování a procvičování slovní zásoby. Žáci jsou podporování v tvořivém přístupu k jazyku a v tvůrčím používání známých výrazů. Tomu napomáhá poslech a četba živých a výstižných popisů lidí, míst a situací, a také odpovídající domácí úkoly. Prohlubuje se porozumění pro zákonitosti jazyka, pro gramatiku.

2. stupeň (6. – 9. ročník)
Ve výuce na druhém stupni je velmi důležitý pořádek, struktura, plánování. Žáci se učí systematické práci, přehledně si zapisují slovní zásobu a gramatiku, důraz je kladen na vysoký standard vedení sešitu. S rozšiřujícími se znalostmi gramatiky a slovní zásoby jsou žáci vedeni k samostatnějšímu ústnímu i písemnému vyjadřování v anglickém jazyce, k formulování kratších textů (dopisy, jednoduché popisy, obsahy příběhů) a ústních projevů. Přes nárůst množství učiva by neměly chybět také umělecké prvky (přednes básní, dramatizace, zpěv) a humor, aby výuka nadále zůstávala živá a různorodá.
Práce s autentickými texty se stává pravidelnou součástí výuky a pokračuje na celém druhém stupni podobně jako v předchozím období, stejně jako vědomé osvojování slovní zásoby. Žáci se učí pracovat s dvojjazyčným slovníkem, s nímž se v základech seznamují už v pátém ročníku, a provádět jednoduché překlady. od 8. ročníku začínají používat také jednoduchý výkladový slovník. Témata četby a rozhovorů úzce navazují na témata hlavního vyučování. Je možné učit v cizím jazyce některé z epoch, popř. celou epochu jiného předmětu. Na konkrétních příkladech zvyků, situací, míst, osobností a událostí se žáci dále seznamují se zeměpisem, kulturou a historií anglicky mluvících zemí.
V 6. ročníku se žáci vědomě seznamují s celkovou strukturou jazyka, získávají přehled o tom, co se již naučili a co si ještě musí osvojit, učí se systematické práci. Převyprávění příběhů připravuje žáky na pozdější samostatný projev.
V 7. ročníku je kladen důraz na pečlivost ve výslovnosti i ve vedení sešitů. Znalosti žáků jsou pravidelně ověřovány a systematicky upevňovány, aniž by se však vytratilo umělecké pojetí výuky, také humor by měl prostupovat celou výukou, včetně gramatických cvičení, testů a diktátů.
V 8. ročníku mohou žáci podle svých zájmů a schopností začít pracovat i na individuálních projektech a referátech, většinou s pomocí a pod vedením učitele. Jednotliví žáci jsou podněcováni k navazování kontaktů s vrstevníky v zahraničí. Žáci také přebírají větší zodpovědnost za vedení sešitů a třídění učebních materiálů.
Hlavními tematickými okruhy 9. ročníku jsou aktuální otázky současného života a společnosti s cílem rozvinout u žáků vědomí spoluúčasti na dění ve světě. Zároveň jsou opakována a procvičována dosud probraná témata, slovní zásoba a gramatika.

Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení

- Vede je k samostatnému a efektivnímu zacházení s pracovními materiály a k hledání vhodných vlastních učebních strategií

Kompetence k řešení problémů
- Poskytuje žákům příležitost konfrontace s anglicky mluvícím elementem a podněcuje je k překonávání vnitřních bariér vůči tomu, co je v něm neznámé a odlišné

Kompetence komunikativní
- Intenzivně se pěstuje nejen schopnost porozumět verbálním sdělením, ale i porozumění přímo ze situace, z kontextu či z gestikulace
- Žáci se učí vyjadřovat co nejvýstižněji pomocí omezených prostředků, na jejichž rozvoji a zdokonalování ustavičně pracují

Kompetence sociální a personální
- Při výuce cizího jazyka je obzvláště důležitá schopnost pozorně naslouchat a předmět skýtá, především ve vyšších ročnících, mnoho příležitostí ke skupinové práci

Kompetence občanské
- Poznávání cizích kultur a odlišností v uspořádání společnosti podněcuje občanské vědomí

Pracovní kompetence
- Důležitost anglického jazyka pro profesní uplatnění je evidentní
- vede vyučování žáky k tomu, aby se učili pracovat na rozvoji vlastních dovedností

1. třída

Očekávaný výstup RVP	**Očekávaný výstup ŠVP**	**Učivo**	**Doporučené hodnocení**
CJ-3-1-01 Rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně verbálně i neverbálně **CJ-3-1-02** Zopakuje a použije slova a slovní spojení, se kterými se v průběhu výuky setkal **CJ-3-1-04** Rozumí obsahu jednoduchého	utváří si slovní zásobu pomocí společné recitace básniček, zpěvu písní, kreslení a her rozumí obsahu vyprávěného příběhu za pomoci vizuální podpory (loutky, obrázku apod.)	Témata: básničky písničky pohádky pozdravy představení se barvy čísla 0 – 20 části těla roční období škola a předměty ve třídě Gramatika: pokyny jednoduché otázky a odpovědi Příběhy: dramatizace a	recituje básničky a zpívá písničky spolu s ostatními rozumí slovům a jednoduchým větám rozumí jednoduchým pokynům a otázkám odpoví na pozdrav rozumí obsahu mluveného textu s vizuální podporou zopakuje slova a slovní spojení

krátkého mluveného textu, který je pronášen pomalu, zřetelně a s pečlivou výslovností, pokud má k dispozici vizuální podporu		vyprávění pohádek	

2. třída

Očekávaný výstup RVP	**Očekávaný výstup ŠVP**	**Učivo**	**Doporučené hodnocení**
CJ-3-1-01 Rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně verbálně i neverbálně **CJ-3-1-02** Zopakuje a použije slova a slovní spojení, se kterými se v průběhu výuky setkal **CJ-3-1-04** Rozumí obsahu jednoduchého krátkého mluveného textu, který je pronášen pomalu, zřetelně a s pečlivou výslovností, pokud má k dispozici vizuální podporu	utváří si slovní zásobu pomocí společné recitace básniček, zpěvu písní, kreslení a her rozumí obsahu vyprávěného příběhu za pomoci vizuální podpory (loutky, obrázku apod.)	Témata: pozdravy čísla 0 - 100 části těla členové rodiny dny v týdnu každodenní činnosti běžné předměty základní pocity a nálady narozeniny, věk měsíce Gramatika: krátké otázky a odpovědi pokyny Příběhy: dramatizace a vyprávění bajek	recituje básničky a zpívá písničky spolu s ostatními rozumí slovům a jednoduchým větám rozumí obsahu mluveného textu s vizuální podporou rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele zopakuje slova a slovní spojení

3. třída

Očekávaný výstup RVP	**Očekávaný výstup ŠVP**	**Učivo**	**Doporučené hodnocení**
CJ-5-1-01 Rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a	utváří si slovní zásobu pomocí společné recitace básniček, zpěvu písní, kreslení a her	Témata: čísla barvy místa – město, vesnice, venkov,	recituje básničky a zpívá písničky spolu s ostatními rozumí slovům a

s pečlivou výslovností **CJ-5-1-02** Rozumí slovům a jednoduchým větám, pokud jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojených témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu	rozumí obsahu vyprávěného příběhu za pomoci vizuální podpory (loutky, obrázku apod.) správně vyslovuje a začíná číst jednotlivá slova vytváří si obrázkový slovník	velkoměsto dopravní prostředky oblečení jídlo řemesla základní otázky a odpovědi Gramatika: like/don`t like pokyny předložky in, on, at přivlastnění have got/has got Příběhy: biblické příběhy	jednoduchým větám rozumí obsahu mluveného textu s vizuální podporou rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele zopakuje slova a slovní spojení

4. třída

Očekávaný výstup RVP	**Očekávaný výstup ŠVP**	**Učivo**	**Doporučené hodnocení**
CJ-3-1-03 Rozumí obsahu jednoduchého krátkého psaného textu, pokud má k dispozici vizuální oporu **CJ-3-1-05** Přiřadí mluvenou a psanou podobu téhož slova či slovního spojení **CJ-3-1-06** Píše slova a krátké věty na základě textové a vizuální předlohy	utváří si slovní zásobu pomocí společné recitace básniček, zpěvu písní, kreslení a her rozumí obsahu vyprávěného příběhu za pomoci vizuální podpory (loutky, obrázku apod.) správně vyslovuje a začíná číst jednotlivá slova vytváří si obrázkový slovník píše krátké texty v návaznosti na osvojené básničky a slovní spojení začíná číst nahlas vlastnoručně napsaný text v sešitě a jednoduchý tištěný	Témata: abeceda domov a předměty v domácnosti příroda, zvířata každodenní činnosti koníčky určování času počasí rodina Gramatika: přídavná jména podstatná jména předložky místa there is/are množné číslo	recituje básničky a zpívá písničky spolu s ostatními rozumí slovům a jednoduchým větám rozumí obsahu mluveného textu s vizuální podporou rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele zopakuje slova a slovní spojení rozumí jednoduchému psanému textu píše slova a krátké věty odpovídá na jednoduché otázky

	text		sdělí základní informace

5. třída

Očekávaný výstup RVP	**Očekávaný výstup ŠVP**	**Učivo**	**Doporučené hodnocení**
CJ-5-1-03 Rozumí jednoduchému poslechovému textu, pokud je pronášen pomalu a zřetelně a má k dispozici vizuální oporu **CJ-5-2-01** Zapojí se do jednoduchých rozhovorů **CJ-5-2-02** Sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojených témat **CJ-5-2-03** Odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojených témat **CJ-5-3-01** Vyhledá potřebnou informaci v jednoduchém textu, který se vztahuje k osvojeným tématům **CJ-5-3-02** Rozumí jednoduchým krátkým textům z běžného života, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu **CJ-5-4-01** Napíše krátký text s použitím	Dramatizuje krátké rozhovory, scénky a příběhy Používá obrázkový slovník, seznamuje se s klasickým dvojjazyčným slovníkem	Témata: básně, písně, kánony části těla rodina volný čas nakupování svátky povolání bydliště zvířata čísla do 1000 Gramatika: přítomný čas prostý a průběhový there is/are have got slovesa be, have, go, can/can`t zájmena osobní, tázací a přivlstňovací práce se slovníkem dramatické scénky	recituje básničky a zpívá písničky spolu s ostatními rozumí slovům a jednoduchým větám rozumí obsahu mluveného textu s vizuální podporou rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele zopakuje slova a slovní spojení rozumí jednoduchému psanému a poslechovému textu ve čteném textu vyhledá konkrétní informace píše slova a krátké věty odpovídá na jednoduché otázky sdělí základní informace napíše krátký text s použitím jednoduchých vět a slovních spojení vyplní osobní údaje do formuláře

jednoduchých vět a slovního spojení o sobě, rodině, činnostech a událostech z oblasti svých zájmů a každodenního života **CJ-5-4-02** Vyplní osobní údaje do formuláře			

6. třída

Očekávané výstupy z RVP	**Očekávaný výstup ŠVP**	**Učivo**	**Doporučené hodnocení**
Rozumí informacím v jednoduchých poslechových textech, jsou-li pronášeny pomalu a zřetelně Rozumí obsahu jednoduché a zřetelně vyslovované promluvy či konverzace, který se týká osvojovaných témat Mluví o své rodině, kamarádech, škole, volném čase a dalších osvojovaných tématech Vyhledá požadované informace v jednoduchých každodenních autentických materiálech Rozumí krátkým a jednoduchým textům, vyhledá v nich požadované informace Vyplní základní údaje o sobě ve formuláři	Předvede dramatizaci rozhovoru nebo textu z divadelní scénky/hry	Témata: rodina, lidé - popis, země, oblečení, tělo - smysly, nábytek, rostliny, měsíce, čísla 1 – 1000, anglická abeceda, dny v týdnu, jídlo, popis obrázku, škola, určování času Gramatika: Množné číslo podstatných jmen, pravidelné a nepravidelné There is/are, předložky místa Počitatelná a nepočitatelná podstatná jména, členy a, an, some, any Zájmena v podmětném a předmětném tvaru Přivlastňovací zájmena, přivlastnění Ukazovací zájmena this, that, these,	Je schopen/schopna plynule mluvit o daném tématu se správnou výslovností Vyjadřuje se v celých větách Umí odpovědět na otázky, správně reaguje v dialogu Ovládá slovní zásobu v daném rozsahu Rozumí poslechu jako celku V poslechu zachytí detailní informace Čte text nahlas se správnou výslovností Čtenému textu rozumí jako celku, je schopen odhadovat z kontextu V textu vyhledá konkrétní odpovědi Správně zapíše jednotlivá slova a věty

		those Slovesa be, have got a další běžná slovesa Like + verb + -ing, want to, would like to Rozkazy a instrukce, Let`s… Přítomný čas prostý Přítomný čas průběhový Otázky s tázacími zájmeny – who, what, when, where, why, how, how much, how many, how often Přídavná jména Dramatické scénky	Napíše text na dané téma Vyplní základní údaje o sobě ve formuláři Umí rozpoznat a použít vyjmenované gramatické jevy v daném rozsahu Naučí se nazpaměť text dramatické scénky

7. třída

Očekávané výstupy z RVP	**Očekávaný výstup ŠVP**	**Učivo**	**Doporučené hodnocení**
Rozumí informacím v jednoduchých poslechových textech, jsou-li pronášeny pomalu a zřetelně Rozumí obsahu jednoduché a zřetelně vyslovované promluvy či konverzace, který se týká osvojovaných témat Mluví o své rodině, kamarádech, škole, volném čase a dalších osvojovaných tématech Vyhledá požadované	Předvede dramatizaci rozhovoru nebo textu z divadelní scénky/hry	Témata: domov, volný čas, sport, příroda a město, cestování, země, národnosti, světové strany, tělo – kostra, kosti, počasí, řadové číslovky, data Gramatika: Minulý čas: sloveso be, pravidelná a nepravidelná slovesa Tázací zájmena: whose, which Modální slovesa: may, can, could, must, have to, shall	Je schopen/schopna plynule mluvit o daném tématu se správnou výslovností Vyjadřuje se v celých větách Umí odpovědět na otázky, správně reaguje v dialogu Ovládá slovní zásobu v daném rozsahu Rozumí poslechu jako celku V poslechu zachytí

informace v jednoduchých každodenních autentických materiálech Rozumí krátkým a jednoduchým textům, vyhledá v nich požadované informace Vyplní základní údaje o sobě ve formuláři Napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat Reaguje na jednoduché písemné sdělení		Předložky místa a času Vztažná zájmena: who, which, where Vyjádření účelu: to + sloveso Spojky: and, but, or, because Časové věty s when Stupňování přídavných jmen Příslovce Dramatické scénky	detailní informace Čte text nahlas se správnou výslovností Čtenému textu rozumí jako celku, je schopen odhadovat z kontextu V textu vyhledá konkrétní odpovědi Správně zapíše jednotlivá slova a věty Napíše text na dané téma Vyplní základní údaje o sobě ve formuláři Umí rozpoznat a použít vyjmenované gramatické jevy v daném rozsahu Naučí se nazpaměť text ve hře nebo scénce a přednese ho

8. třída

Očekávané výstupy z RVP	**Očekávaný výstup ŠVP**	**Učivo**	**Doporučené hodnocení**
Rozumí informacím v jednoduchých poslechových textech, jsou-li pronášeny pomalu a zřetelně Rozumí obsahu jednoduché a zřetelně vyslovované promluvy či konverzace, který se týká osvojovaných témat Zeptá se na základní	Předvede dramatizaci rozhovoru nebo textu z divadelní scénky/hry Seznamuje se s výkladovým slovníkem a začíná ho používat	Témata: pocity a nálady, svátky, tělo - zdraví, smysly, volný čas a zábava – aktivity, moderní technologie a média, knihy, hudba, film, kultura, zaměstnání, v restauraci, nakupování a móda, u lékaře, zdravý životní styl a stravovací návyky, ptaní se na cestu	Je schopen/schopna plynule mluvit o daném tématu se správnou výslovností Vyjadřuje se v celých větách Umí odpovědět na otázky, správně reaguje v dialogu Ovládá slovní zásobu v daném

informace a adekvátně reaguje v běžných formálních i neformálních situacích Mluví o své rodině, kamarádech, škole, volném čase a dalších osvojovaných tématech Vypráví jednoduchý příběh či událost; popíše osoby, místa a věci ze svého každodenního života Vyhledá požadované informace v jednoduchých každodenních autentických materiálech Rozumí krátkým a jednoduchým textům, vyhledá v nich požadované informace Vyplní základní údaje o sobě ve formuláři Napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat Reaguje na jednoduché písemné sdělení		Gramatika: Slovesné vzory: love, like, hate, want + -ing/to + sloveso Vyjádření budoucnosti: will, going to, present continuous Minulý čas prostý a průběhový Modální slovesa: can, could, may, might, have to, must, shall, should Přivlastňování: mine, yours, his, hers, ours, theirs Práce s výkladovým slovníkem Dramatické scénky	rozsahu Rozumí poslechu jako celku V poslechu zachytí detailní informace Čte text nahlas se správnou výslovností Čtenému textu rozumí jako celku, je schopen odhadovat z kontextu V textu vyhledá konkrétní odpovědi Správně zapíše jednotlivá slova a věty Napíše text na dané téma Vyplní základní údaje o sobě ve formuláři Umí rozpoznat a použít vyjmenované gramatické jevy v daném rozsahu Umí vyhledat slovo ve výkladovém slovníku své úrovně Naučí se nazpaměť text ve hře nebo scénce a přednese ho

9. třída

Očekávané výstupy z RVP	**Očekávaný výstup ŠVP**	**Učivo**	**Doporučené hodnocení**
Rozumí informacím v jednoduchých poslechových textech, jsou-li	Předvede dramatizaci rozhovoru nebo textu z divadelní	Témata: zaměstnání – volba povolání, cestování – život v cizích zemích,	Je schopen/schopna plynule mluvit o daném tématu se správnou výslovností

pronášeny pomalu a zřetelně Rozumí obsahu jednoduché a zřetelně vyslovované promluvy či konverzace, který se týká osvojovaných témat Zeptá se na základní informace a adekvátně reaguje v běžných formálních i neformálních situacích Mluví o své rodině, kamarádech, škole, volném čase a dalších osvojovaných tématech Vypráví jednoduchý příběh či událost; popíše osoby, místa a věci ze svého každodenního života Vyhledá požadované informace v jednoduchých každodenních autentických materiálech Rozumí krátkým a jednoduchým textům, vyhledá v nich požadované informace Vyplní základní údaje o sobě ve formuláři Napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat Reaguje na jednoduché písemné sdělení	scénky/hry Používá výkladový slovník	bydlení, společnost a její problémy, v hotelu, na letišti, na nádraží, anglicky mluvící země, biografie – charakteristika člověka Gramatika: opakování gramatiky Slovesa v příčestí minulém Předpřítomný čas: never, ever, for, since Trpný rod Přídavná jména Tázací zájmena a question tags Podmiňovací způsob Práce s výkladovým slovníkem Dramatické scénky	Vyjadřuje se v celých větách Umí odpovědět na otázky, správně reaguje v dialogu Ovládá slovní zásobu v daném rozsahu Rozumí poslechu jako celku V poslechu zachytí detailní informace Čte text nahlas se správnou výslovností Čtenému textu rozumí jako celku, je schopen odhadovat z kontextu V textu vyhledá konkrétní odpovědi Správně zapíše jednotlivá slova a věty Napíše text na dané téma Vyplní základní údaje o sobě ve formuláři Umí rozpoznat a použít vyjmenované gramatické jevy v daném rozsahu Umí vyhledat slovo ve výkladovém slovníku své úrovně Naučí se nazpaměť

			text ve hře nebo scénce a přednese ho

Základní škola Waldorfská Pardubice
Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání
Název Waldorfská škola 06/2016

Dodatky k ŠVP

Dodatek č. 13 Informatika a úprava učebního plánu
ZŠ Waldorfská Pardubice vyučuje od školního roku 2022/2023 informatiku podle RVP ZV 2021.
Do ŠVP se zařazuje nová kapitola Informatika a ruší se kapitoly Informační a komunikační technologie.
Dále dochází ke změně učebního plánu na 1. i 2. stupni vzhledem ke změnám výuky informatiky.

Platnost dodatků: od 1.9. 2022
Zpracovali koordinátoři ŠVP: Mgr. Daniel Vychodil a Mgr. Monika Žďárová

Mgr. Milan Barták
ředitel školy

Informatika
Charakteristika vzdělávací oblasti
Informatika
Tento dokument je dodatkem ŠVP, který zapracovává novou vzdělávací oblast Informatika.
Waldorfská pedagogika chápe výuku informatiky v širším slova smyslu. Kompetence ovládat digitální svět znamená schopnost vstupovat do digitálního světa a zvládat pracovat s tam uloženými
modely (algoritmy, programy, …), případně nové modely vytvářet. K tomu nutně člověk potřebuje
kvalitu určitého druhu myšlení a rozvinutou vůli a cit. Tento druh myšlení u žáků typicky waldorfská
škola rozvíjí zejména v exaktních vědách na 2. stupni. Vůli a cit rozvíjí waldorfská škola v průběhu
celého základního vzdělávání. Jedním z důležitých výstupů je získaný zdravý přístup k technice.
Škola jednotlivé výstupy RVP ZV naplňuje napříč všemi vzdělávacími oblastmi. Žáci realizují výstupy
informatiky prostřednictvím témat a projektů spojených s reálným životem. Přes ně škola žáky
směřuje ke smysluplnému praktickému využití techniky. Nedílnou součástí tohoto procesu je i spolupráce s rodiči.
Až do konce šestého ročníku jsou výstupy naplňovány průřezově v rámci epoch a dalších předmětů. Problematika kybernetické bezpečnosti je rovněž integrální součástí programu primární
prevence školy. Až v sedmém, osmém a devátém ročníku zařazujeme informatiku jako samostatný předmět formou běžné hodiny.
V prvním období se promítají výstupy informatiky do práce školy jinou formou než využíváním technických zařízení. Jde zejména o přirozené aktivity a praktické činnosti rozvíjející dovednost následovat určitý postup. Žáci ve výuce pracují s konkrétními obrazy, učí se je vnímat, popisovat a sami vytvářet.
Následuje období tzv. Rubikonu (mezi 9.-10. rokem), kdy se dítě osobnostně distancuje vůči světu a získává schopnost pracovat se symbolem nezávisle na obrazu, který symbol původně reprezentoval (vnímá písmena nezávisle na obrázku, ze kterého bylo písmeno vyvozeno).
Proto je vyprávěcí látkou 3. ročníku Starý zákon, který začíná obrazy (stvoření světa), ale hlavním obsahem je lidem seslaný zákon od Boha, jehož si lidé mohou pouze představovat, kterého však nesmí zobrazovat. Od této chvíle ve výuce rozvíjíme abstrakci, ale zatím vždy napojenou na konkrétní obraz.
Schopnost plné abstrakce, tedy i vytvoření představy čistě podle symbolického sdělení, však přichází plně až okolo 12. roku. Na waldorfské škole žáky vedeme k tomu, aby počítač sloužil jim a
ne oni jemu, aby se v něm neztráceli. Jde o vytváření rovnováhy mezi matematickým zjednodušením (modelem) a reálným světem. Teprve kolem 14. roku přicházejí volní a emoční
předpoklady pro sebevýchovu, kdy je ji možné začít rozvíjet. A teprve od tohoto věku se dítě může
učit zacházet s digitálními technologiemi skutečně svobodně a zodpovědně.

Vzdělávací strategie a rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení
- Vedeme žáky k samostatnému vyhledávání a zařazování informací z různých zdrojů
- Žáky vedeme k sebehodnocení.
- Individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch.
- Podněcujeme kreativitu a fantazii žáků ve vhodných případech při práci s mapou a dalšími pomůckami.
- Učíme se vytvářet takové situace, v nichž má žák radost z učení pro samotné učení a pro jeho další přínos.

Kompetence k řešení problémů
- Vedeme žáky k samostatnému řešení problému, aby si dokázali svoje řešení obhájit.
- Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.
- Děti vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

Kompetence komunikativní
- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými.
- Učíme žáky úměrně věku obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.
- Začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme děti ke spolupráci při vyučování.

Kompetence sociální a personální
- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.
- Sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí.
- Učíme je zároveň odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.
- Učíme žáky týmové práci.

Kompetence občanské
- Vedeme žáky ve vyšších ročnících ke společnému stanovování pravidel chování.
- Vedeme žáky k respektování individuálních rozdílů.

Kompetence pracovní
- Vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

Kompetence digitální
- Vedeme žáky k ovládání běžně používaných digitálních zařízení, aplikací a služeb, jejich využívání při učení i při zapojení do života školy a do společnosti
- Vedeme žáky k samostatnému rozhodování, které technologie pro jakou činnost či řešený problém použít.
- Vedeme žáky k dovednosti získávat, vyhledávat, kriticky posuzovat, spravovat a sdílet data, informace a digitální obsah, k tomu volit postupy, způsoby a prostředky, které odpovídají konkrétní situaci a účelu
- Vedeme žáky k dovednosti vytvářet a upravovat digitální obsah, kombinovat různé formáty, vyjadřovat se za pomoci digitálních prostředků, využívá digitální technologie, aby si usnadnili práci, zautomatizovali rutinní činnosti, zefektivnili či zjednodušili své pracovní postupy a zkvalitnili výsledky své práce.
- Vedeme žáky k pochopení významu digitálních technologií pro lidskou společnost, seznamujeme je s novými technologiemi.

- Vedeme žáky ke kritickému hodnocení jejich přínosu a k reflexi rizik jejich využívání, k předcházení situacím ohrožujícím bezpečnost zařízení i dat, situacím s negativním dopadem na jejich tělesné a duševní zdraví i zdraví ostatních.
- Vedeme žáky k etickému jednání při spolupráci, komunikaci a sdílení informací v digitálním prostředí.

Informatiku vyučujeme v 1. až 6. třídě integrovaně v rámci epoch i jednotlivých předmětů (viz. níže uvedené výstupy)
V 5. ročníku se žáci v rámci předmětu OSUV zabývají projektovou formou kybernetickou bezpečností a základním ovládáním programu MS Teams (zejména z důvodu případné distanční výuky).
V 6. ročníku se žáci v rámci předmětu OSUV zabývají projektovou formou kybernetickou bezpečností a základním ovládáním programu MS Teamsy (zejména z důvodu případné distanční výuky).
V 7. ročníku zavádíme samostatný předmět Mediální výchova. V průběhu celého školního roku žáci pracují na rozsáhlém projektu „Médium“. Získávají potřebné informace, zpracovávají je a následně vytvářejí vlastní časopis. Zároveň uplatňují tvořivé umělecké přístupy. V druhém pololetí se učí psát všemi deseti prsty, pracovat s fotografiemi a obrázky a programy WORD a EXCEL.
V 8. a 9. ročníku vyučujeme informatiku prostřednictvím samostatného předmětu Informatika po jedné vyučovací hodině v každém z těchto ročníků.

Přehled výuky informatiky a rozvíjení digitální kompetence

1. až 4. ročník	Integrovaně v rámci epoch a samostatných předmětů	V 1. až 4. ročníku v učebním plánu 1,5 hod v rámci Člověk a jeho svět
5. a 6. ročník	Integrovaně v rámci epoch a samostatných předmětů. Projekt zaměřený na kybernetickou bezpečnost + základní ovládání programu MS Teamsy	V 5. ročníku v učebním plánu 0,5 hod v rámci GV V 6. třídě V učebním plánu 0,4 hod v rámci OSUV, 0,3 hod v rámci Zeměpisu a 0,3 hod v rámci Matematiky
7. ročník	Samostatný předmět Mediální výchova	V 7. ročníku 1 hodina týdně Mediální výchova
8. a 9. ročník	Samostatný předmět Informatika	8. ročník 1 hodina týdně 9. ročník 1. hodina týdně

Očekávané výstupy
1. ročník

Očekávaný výstup RVP	**Očekávaný výstup ŠVP**	**Předmět**
I-5-3-01 v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi	1/1 Vyvodí písmena z obrazů – (první setkání se symbolem) Převypráví pohádku a nakreslí obrázek	Český jazyk

	k vyprávění.	
	1/2Pracuje s pojmem čísla a jeho kvalitou. Zvládne první početní operace.	Matematika
	1/3 Pracuje s časovostí a prostorovostí. Prožívá roční koloběh (stůl ročních dob, slavení svátků). Během vycházek do okolí školy pozoruje přírodní jevy v průběhu roku.	Člověk a jeho svět
	1/4 Znázorní obrazově skupiny a vztahy v nich (rodina, postavy z příběhů)	Člověk a jeho svět
	1/5 Navrhne a vytvoří pletený výrobek	Pracovní činnosti

2. **ročník**

Očekávaný výstup RVP	**Očekávaný výstup ŠVP**	**Předmět**
I-5-3-01 v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi	2/1 Čte zapsané písmo. V bajkách se setká se symbolikou.	Český jazyk
	2/2 Pracuje s číselnou řadou do 12.	Matematika
	2/3 Pracuje s časovostí a prostorovostí. Prožívá roční koloběh (stůl ročních dob, slavení svátků). Během vycházek do okolí školy pozoruje přírodní jevy v průběhu roku. Určuje čas.	Člověk a jeho svět
	2/4 Znázorní obrazově skupiny a vztahy v nich (rodina, postavy z příběhů).	Člověk a jeho svět
	2/5 Navrhne a vytvoří háčkovaný výrobek.	Pracovní činnosti

3. **ročník**

Očekávaný výstup RVP	**Očekávaný výstup ŠVP**	**Předmět**
I-5-3-01 v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi	3/1 Rozvíjí vázané písmo - pracuje se symboly, které se odpoutávají od obrazů. Popíše předmět, popíše jednoduše pracovní postup, Poslechne si vyprávění starozákonních příběhů - formuluje zákony a pravidla. Seznámí se s hebrejskými	Český jazyk

	znaky jako jinou sadou symbolické reprezentace textu	
	3/2 Pracuje s násobilkou.	Matematika
	3/3 Pracuje s mírami a váhami – prozkoumá vývoj od měr vázaných na tělo (loket, palec apod.) k míře abstraktní. Porovná předměty (dle váhy, velikosti atd.), pracuje s kvantitativními vlastnostmi objektů (základy řazení, porovnávání, odhadování aj.). 3/4 Znalosti prakticky užije při stavbě domu. Podle pracovního postupu s využitím měření množství nebo měr uvaří jednoduché jídlo nebo realizuje jednoduchou stavbu. Míry a váhy použije při hrách na prodavačku a obchod.	Člověk a jeho svět
I-5-1-02	3/5 Použije tajné písmo jako přípravu k šifrování.	Člověk a jeho svět
	3/6 Navrhne a vytvoří pletený výrobek.	Pracovní činnosti
I-5-3-01 v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi	3/7 Popíše dům, popíše stavbu domu	Člověk a jeho svět
I-5-3-01	3/8 Naučí se hebrejskou píseň, báseň. Zjistí význam vybraných slov.	Člověk a jeho svět

4. ročník

Očekávaný výstup RVP	**Očekávaný výstup ŠVP**	**Předmět**
I-5-1-01 uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout; vyslovuje odpovědi na základě dat	4/1 Podílí se na vytvoření pravidel třídy. Pracuje s dotazníkem (co nás trápí), jeho vyhodnocením a sestavením pravidel	Člověk a jeho svět
	4/2 Pracuje s mapovými značkami. Vyhledá cestu podle	Člověk a jeho svět

	tištěného jízdního řádu. Vytvoří itinerář pro cestu.	
	4/3 Vyhledává v obrázkovém slovníku.	Cizí jazyky
I-5-1-02 popíše konkrétní situaci, určí, co k ní již ví, a znázorní ji	4/4 Vytvoří rodokmen - např. v návaznosti na Yggdrasil Vytvoří mapu - cesta do školy, okolí školy Použije tajná písma a symboly - souvislost s runami, hebrejské písmo, tvorba vlastního písma, Morseova abeceda, vlajková abeceda aj.	Člověk a jeho svět
I-5-1-03 vyčte informace z daného modelu	4/5 Zahraje z not podle notového zápisu	Hudební výchova
I-5-2-01 sestavuje a testuje symbolické zápisy postupů	4/6 Symbolicky zapíše pracovní postup – křížkové vyšívání, pletení	Pracovní činnosti
	4/7 Vytvoří stavbu podle plánu (stavebnice Kapla, Geomag)	Pracovní činnosti
	4/8 Vytvoří vlastní mapu na základě projití trasy a krokování.	Člověk a jeho svět
I-5-2-02 popíše jednoduchý problém, navrhne a popíše jednotlivé kroky jeho řešení	4/9 Upeče chleba - ukončení epochy Ze zrna chléb Popíše stavbu domu	Člověk a svět
I-5-2-04 ověří správnost jím navrženého postupu či programu, najde a opraví v něm případnou chybu	4/10 Ověří si při ruční práci, že neudělal chybu (vyšívání, háčkování, pletení)	Pracovní činnosti
	4/11 Ověří popis cesty a mapy	Člověk a svět
I-5-3-01 v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi	4/12 Prozkoumá vztahy mezi objekty systémů, které nás obklopují, a jejich číselná reprezentace (poměry, zlomky) Nalezne a následné využije zlomky i v dalších předmětech (HV)	Matematika
	4/13 Vytvoří mapu okolí,	Člověk a jeho svět

	mapuje reálný svět do schematického vyjádření, použije popisných značek: sluneční soustava (typy nebeských objektů, vztahy, značky, dopravní výchova a pravidla (použité symboly, tvary dopravních značek) Vytvoří rodokmen. Prozkoumá příbuzenské vztahy, pokrevní linie, generace.	
	4/14 Orientuje se ve vlastních zápisech v epochových sešitech, zpětně vyhledá ve vlastním zápise informace.	Všechny epochy
I-5-4-01 pracuje s daty různého typu, najde a spustí aplikaci	4/15 Pozná zvíře podle různých projevů - stopy, obrázek, zvuky, pachy, slovní popis, atd.	Člověk a svět
	4/16 Určí slovní druhy jako různé typy slov (příprava na objektové programování).	Český jazyk
	4/17 Sestaví notový zápis délky not v souvislosti se zlomky	Hudební výchova
I-5-4-03 dodržuje bezpečnostní a jiná pravidla pro práci s digitálními technologiemi	4/18 Vyslechne reálné příběhy popisující rizika (ukradené heslo, identita, sexuální predátoři) 4/19 Hledá možnosti, jak ochránit něco, na čem mi záleží, jak vytvořit vhodné bezpečné heslo (např. pomocí příběhu truhličky se zámkem)	Člověk a svět

5. ročník

Očekávaný výstup RVP	**Očekávaný výstup ŠVP**	**Předmět**
I-5-1-01 uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout; vyslovuje odpovědi na základě dat	5/1 Sestaví si tréninkový deník a vede časosběrné zaznamenávání výkonů. Sestaví graf vývoje výkonnosti.	Tělesná výchova
	5/2 Pracuje s abecedou: řazení slov, vyhledávání ve slovnících	Český jazyk, cizí jazyky

	5/3 Podílí se na vyhodnocení dotazníku a sestavení pravidel třídy	Člověk a svět
I-5-1-02 popíše konkrétní situaci, určí, co k ní již ví, a znázorní ji	5/4 Vytvoří mapu, využije symbolů a značek. 5/5 Provede roční pozorování stromu a zaznamenávání jeho proměn.	Globální výchova
	5/6 Charakterizuje literární postavu v návaznosti na řecké báje a pověsti a určí, co o ní ví.	Český jazyk
	5/7 Vytvoří obrázky, které ztvárňují jednotlivé fáze děje.	Výtvarná výchova
I-5-1-03 vyčte informace z daného modelu	5/8 Zahraje z not podle notového zápisu	Hudební výchova
I-5-2-02 popíše jednoduchý problém, navrhne a popíše jednotlivé kroky jeho řešení	5/9 Použije algoritmus např. písemného dělení v matematice.	Matematika
	5/10 Naplánuje cestu (Olympiáda, školní výlet). 5/11 Podílí se na pořízení třídního zvířete nebo rostliny vč. starosti o ně.	Globální výchova
I-5-2-03 v blokově orientovaném programovacím jazyce sestaví program; rozpozná opakující se vzory, používá opakování a připravené podprogramy	5/12 Podstoupí hru s kartičkami s příkazy (algoritmická hra např. “na robota”), jak projít bludiště, pohyb v labyrintu. 5/13 Vymyslí algoritmus pro jednoduchou hru (ad hoc prog. jazyk). 5/14 Vede si tréninkový deník a zaznamenává si údaje.	Globální výchova Tělesná výchova
	5/15 Použije šablonu při ručních pracech a řemeslech	Pracovní činnosti
	5/16 Nacvičí hudební vystoupení, prozkoumá „podprogram“ jako jednotlivé nástroje, hlasy, kánon	Hudební výchova
I-5-3-02 pro vymezený	5/17 Sestaví rodokmen,	Globální výchova

problém zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data	osobní biografii 5/18 Pěstuje vlastní rostlinu – sleduje její růst 5/19 Získává informace o sousedních státech a zaznamenává je do tabulky 5/20 Sleduje počasí a údaje zaznamenává do tabulky	Globální výchova
	5/21 Pracuje s knihovničkou, orientuje se v ní.	Český jazyk
I-5-4-01 pracuje s daty různého typu, najde a spustí aplikaci	5/22 Pracuje s grafy, tabulkami, číselnou osou, převodem zlomků a desetinných čísel.	Matematika
	5/23 Ztvární příběh slovně, posloupností obrázků i dramaticky.	Český jazyk
	5/24 Spustí aplikaci Microsoft Teams, zorientuje se v členění svých týmů a vyhledá uložené materiály k výuce. Předvede, že ovládá zapnutí a vypnutí kamery, mikrofonu a hlášení pomocí „pacičky“.	Projekt v rámci Globální výchovy
I-5-4-02 propojí digitální zařízení, uvede možná rizika, která s takovým propojením souvisejí	5/25 Dobrovolně si přinese vlastní zařízení. Použije vlastní či školní zařízení na vybrané akci (výjezd, exkurze…) k pořízení fotografií, videí, textu… Propojí a zpracuje data. 5/26 Pracuje s “ručními metadaty”, zapisuje informace o tom, kdo kdy kde jakou fotku uložil. 5/27 Nastaví digitální hodiny běžného el. spotřebiče s jednoduchým displejem (budík, trouba). 5/28 Propojí bezdrátové dig. teploměr s venkovním čidlem, přečte a zapíše údaje (max., min. hodnoty)	Projekt v rámci Globální výchovy
I-5-4-03 dodržuje bezpečnostní a jiná pravidla pro práci s	5/29 Vyslechne reálné příběhy popisující rizika (ukradené heslo, identita,	Projekt v rámci Globální výchovy

digitálními technologiemi	sexuální predátoři, metadata ve fotce, GPS v mobilu, stálé přenášení dat z mobilu do internetu, uniklé nevhodné fotografie, ukládaná historie prohlížení, právní otázky - právo k použití na Instagramu/tictoc/...) a diskutuje o nich. 5/30 Vysvětlí, jak ochránit něco, na čem mi záleží - jak vytvořit dobře heslo	

6. ročník

Očekávaný výstup RVP	**Očekávaný výstup ŠVP**	**Předmět**
I-9-1-01 navrhuje a porovnává různé způsoby kódování dat s cílem jejich uložení a přenosu	6/1 Sestaví rodinný rozpočet, pracuje s úroky. Vytvoří šifru, luští šifry.	Matematika
	6/2 Provádí pokusy včetně záznamu. (např. měření teploty)	Fyzika
	6/3 Pozoruje a zaznamenává počasí. 6/4 Porovná údaje o měnícím se klimatu. 6/5 Vypočítá pomocí mapy časových pásem aktuální čas. 6/6 Zařadí vybrané oblasti do klimatického pásma. 6/7 Pracuje se stupnicí síly větru, stupnicí tvrdostí minerálů.	Zeměpis
I-9-1-02 navrhuje a porovnává různé způsoby kódování dat s cílem jejich uložení a přenosu	6/8 Pracuje s římskými číslicemi do 1000	Matematika
	6/9 Provede symbolický zápis choreografie (rytířské souboje) Vysvětlí symboliku erbu z příběhu rytířského rodu - význam barev, symbolů na erbu.	Dějepis
I-9-1-04 zhodnotí, zda jsou v modelu	6/10 Vyhodnotí pokusy, odstraní extrémní hodnoty.	Fyzika

všechna data potřebná k řešení problému; vyhledá chybu v modelu a opraví ji		
I-9-2-03 vybere z více možností vhodný algoritmus pro řešený problém a svůj výběr zdůvodní; upraví daný algoritmus pro jiné problémy, navrhne různé algoritmy pro řešení problému	6/11 Nalezne algoritmus vzorce pro výpočet např. obvodu, obsahu	Matematika
I-9-3-01 vysvětlí účel informačních systémů, které používá, identifikuje jejich jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi; zvažuje možná rizika při navrhování i užívání informačních systémů	6/12 Orientuje se v elektronické žákovské knížce. 6/13 Prokáže, že rozumí problematice ochrany dat, důvěrnosti, hodnověrnosti. 6/14 Prokáže, že se orientuje v informačním systému školy. (nástěnky ve škole, žákovská knížka, web školy, způsob uložení materiálů v MS Teams)	Projekt v rámci OSUV
I-5-4-01 pracuje s daty různého typu, najde a spustí aplikaci	6/15 Spustí aplikaci Microsoft Teams, zorientuje se v členění svých týmů a vyhledá uložené materiály k výuce. Předvede, že ovládá zapnutí a vypnutí kamery, mikrofonu a hlášení pomocí „pacičky“. Prokáže, že umí vyhledat a odevzdat zadaný úkol či kvíz.	Projekt v rámci OSUV
I-5-4-03 dodržuje bezpečnostní a jiná pravidla pro práci s digitálními technologiemi	6/16 Vyslechne reálné příběhy popisující rizika (ukradené heslo, identita, sexuální predátoři, metadata ve fotce, GPS v mobilu, stálé přenášení dat z mobilu do internetu, uniklé nevhodné fotografie, ukládaná historie prohlížení, právní otázky - právo k použití na Instagramu/tictoc/...) a diskutuje o nich. 6/17 Vysvětlí, jak ochránit něco, na čem mi záleží - jak vytvořit dobře heslo	Projekt v rámci OSUV

7. **ročník**

Očekávaný výstup RVP	**Očekávaný výstup ŠVP**	**Předmět**
I-9-1-01 získá z dat informace, interpretuje data, odhaluje chyby v cizích interpretacích dat	7/1 Pracuje se záporným znaménkem, vyhodnotí záporná čísla.	Matematika
	7/2 Provede pokusy (např. rychlost) včetně záznamu.	Fyzika, Chemie
	7/3 Určí zeměpisné souřadnice vybraného místa. Určí místo podle zeměpisných souřadnic. Určí pomocí GPS souřadnice vybraného místa.	Zeměpis
	7/4 Prozkoumá složení a výživové hodnoty vybraných potravin. Spočítá BMI, pracuje s parametry lidského těla.	Biologie
	7/5 Provede sběr dat k projektu Medium, data vyhodnotí a interpretuje. Porovná vlastní interpretace s interpretacemi druhých.	Mediální výchova
I-9-1-02 navrhuje a porovnává různé způsoby kódování dat s cílem jejich uložení a přenosu	7/6 Předvede postup konstrukce v geometrii.	Matematika
	7/7 Prozkoumá možnosti ukládání a přenosu dat v rámci projektu Medium.	Mediální výchova
I-9-1-03 vymezí problém a určí, jaké informace bude potřebovat k jeho řešení; situaci modeluje pomocí grafů, případně obdobných schémat; porovná svůj navržený model s jinými modely k řešení stejného problému a vybere vhodnější, svou volbu zdůvodní	7/8 Vymezí problém (téma), na který se zaměří v rámci projektu Medium. Určí jaké informace bude potřebovat. Získané informace zaznamená v podobě tabulek, grafů atd. 7/9 Vytvoří návrh řešení vybraného problému a porovná ho s jinými návrhy. Vyhodnotí návrhy.	Mediální výchova
I-9-1-04 zhodnotí, zda jsou v modelu všechna data potřebná k	7/10 Vyhodnotí pokus, zapíše postup u pokusů a provede jejich kontrolu,	Fyzika, Chemie

řešení problému; vyhledá chybu v modelu a opraví ji	vyloučí zjevně extrémní hodnoty z modelu	
	7/11 Vypořádá se se slovními úlohami s nadbytečnými údaji nebo chybějícími údaji	Matematika
	7/12 V rámci projektu Medium prezentují jednotlivé týmy posbíraná data k problému a poskytnou si zpětnou vazbu.	Mediální výchova
I-9-2-03 vybere z více možností vhodný algoritmus pro řešený problém a svůj výběr zdůvodní; upraví daný algoritmus pro jiné problémy, navrhne různé algoritmy pro řešení problému	7/13 Vypočítání obvod a obsah podle vzorce.	Matematika
	7/14 Vybere z více možností vhodný algoritmus pro řešený problém v rámci projektu Medium a svůj výběr zdůvodní.	Mediální výchova
I-9-2-06 ověří správnost postupu, najde a opraví v něm případnou chybu	7/15 Ověří správnost postupu při vytváření projektu Medium, najde a opraví v něm případnou chybu.	Mediální výchova
I-9-3-02 nastavuje zobrazení, řazení a filtrování dat v tabulce, aby mohl odpovědět na položenou otázku; využívá funkce pro automatizaci zpracování dat.	7/16 Při vytváření projektu pracuje v programu MS Word a Excel a využívá jeho možností pro zobrazení, řazení a filtrování dat. Využije funkce pro automatizaci zpracování dat.	Mediální výchova
	7/17 Trénuje psaní deseti prsty.	
	7/18 Vytvoří a upraví fotografii, kterou použije v projektu Medium.	
	7/19 Prozkoumá a využije možností textového editoru a tabulkového editoru pro vytváření projektu Medium.	

8. ročník

Očekávaný výstup RVP	**Očekávaný výstup ŠVP**	**Předmět**
I-9-1-01	8/1 Realizuje statistický	Matematika

získá z dat informace, interpretuje data, odhaluje chyby v cizích interpretacích dat	projekt v rámci matematiky Sestaví el. obvody, provede měření se stavebnicí (např. Bofin)	Fyzika
	8/2 Využije tabulkový procesor pro výpočty, průměry a grafy.	Informatika
I-9-1-02 navrhuje a porovnává různé způsoby kódování dat s cílem jejich uložení a přenosu	8/3 Pracuje s šifrováními různé složitosti (šifrovací hry spojené s výjezdy) 8/4 Provede kompresi obrázků. 8/5 Provede přepis obrázku do jedniček a nul v síti nebo do barevné palety. 8/6 Prozkoumá displej nebo novinový papír pod mikroskopem. 8/7 Vytvoří myšlenkovou mapu. 8/8 Vyhledá údaje v graficky znázorněném jízdním řádu.	Výjezdy Informatika Biologie Všechny předměty Cizí jazyky
I-9-1-03 vymezí problém a určí, jaké informace bude potřebovat k jeho řešení; situaci modeluje pomocí grafů, případně obdobných schémat; porovná svůj navržený model s jinými modely k řešení stejného problému a vybere vhodnější, svou volbu zdůvodní	8/9 Vytvoří myšlenkovou mapu. 8/10 Vytvoří vývojový diagram. Zapíše konstrukci. 8/11 Vytvoří síťové grafy při plánování akce.	Všechny předměty Informatika Matematika Informatika
I-9-1-04 zhodnotí, zda jsou v modelu všechna data potřebná k řešení problému; vyhledá chybu v modelu a opraví ji I-9-2-01 po přečtení jednotlivých kroků algoritmu nebo programu vysvětlí celý postup; určí problém, který je daným algoritmem řešen.	8/12 Vyhodnotí pokus, odstraní extrémní hodnoty. 8/13 Vyřeší slovní úlohy s nadbytečnými údaji nebo chybějícími údaji. 8/14 Narýsuje neznámý objekt podle zápisu konstrukce - například pětiúhelník. 8/15 Zvládne pracovní postup (např. vaření podle receptu). 8/16 Pracuje s proměnnou, instrukcí, podmíněným příkazem, cykly. 8/17 Zjistí, co dělá daný algoritmus	Fyzika Matematika Matematika Ruční práce Informatika
I-9-2-03	8/18 Programuje ve	Informatika

vybere z více možností vhodný algoritmus pro řešený problém a svůj výběr zdůvodní; upraví daný algoritmus pro jiné problémy, navrhne různé algoritmy pro řešení problému	vhodném prostředí.	
I-9-2-05 v blokově orientovaném programovacím jazyce vytvoří přehledný program s ohledem na jeho možné důsledky a svou odpovědnost za ně; program vyzkouší a opraví v něm případné chyby; používá opakování, větvení programu, proměnné	8/19 V rámci programování pracuje s instrukcí, podmíněným příkazem, atd. Seznámí se s jednoduchým programovacím jazykem. *(možnost: online grafické prostředí scratch.edu nebo code.org), Lightbot, program Robot Karel (http://karel.oldium.net/)* 8/20 Pracuje s vlastním programovacím jazykem offline. (pár základních pokynů na kartičkách).	Informatika
I-9-2-06 ověří správnost postupu, najde a opraví v něm případnou chybu	8/21 Zapíše postup geometrické konstrukce. Zapíše postup řešení. 8/22 Provede zkoušku včetně zápisu. 8/23 Pozoruje pokus a zpětně ho zrekonstruuje.	Matematika Fyzika, chemie
I-9-3-02 nastavuje zobrazení, řazení a filtrování dat v tabulce, aby mohl odpovědět na položenou otázku; využívá funkce pro automatizaci zpracování dat	8/24 Hromadně zpracuje velké soubory dat. Pracuje s funkcemi, vzorci, řetězci. Provede řazení, filtrování, vizualizaci dat; odhadne závislosti. 8/25 Pracuje s vyhledávačem (klíčová slova, bezpečnost, e-shop, tok informací, relevance zdrojů). 8/26 Využívá tabulkový editor.	Informatika
I-9-3-03 vymezí problém a určí, jak při jeho řešení využije evidenci dat; na základě doporučeného i vlastního návrhu sestaví tabulku pro evidenci dat a nastaví pravidla a postupy pro práci	8/27 Pozoruje a zaznamenává projevy počasí. Pracuje s předpovědí počasí.	Fyzika

se záznamy v evidenci dat.		
I.9-4-02 ukládá a spravuje svá data ve vhodném formátu s ohledem na jejich další zpracování či přenos	8/28 Vyhledá a zpracuje data potřebná k ročníkové práci. 8/29 Pracuje v textovém editoru. 8/30 Použije nástroje pro prezentaci ročníkové práce. Pracuje v prezentačním programu, vytvoří prezentaci.	Ročníkové práce Informatika

9. ročník

Očekávaný výstup RVP	**Očekávaný výstup ŠVP**	**Předmět**
I-9-3-02 nastavuje zobrazení, řazení a filtrování dat v tabulce, aby mohl odpovědět na položenou otázku; využívá funkce pro automatizaci zpracování dat	9/1 Vyhledá různé údaje o parametrech současného světa (krajiny, nerostné suroviny, klimatické změny…) ve veřejných zdrojích.	Globální výchova
I-9-3-03 vymezí problém a určí, jak při jeho řešení využije evidenci dat; na základě doporučeného i vlastního návrhu sestaví tabulku pro evidenci dat a nastaví pravidla a postupy pro práci se záznamy v evidenci dat.	9/2 Pracuje se seismografem.	Fyzika
I-9-3-04 sám evidenci vyzkouší a následně zhodnotí její funkčnost, případně navrhne její úpravu	9/3 Navrhne a vytvoří evidenci dat. Formuluje požadavky (struktura tabulky, typy dat; práce se záznamy). 9/4 Pracuje s pravidly a omezeními; kontroluje správnost a použitelnost struktury a nastavených pravidel. Upraví požadavky, tabulky či pravidla. 9/5 Vymyslí a realizuje hlasování (např. online google form, papírově). 9/6 Realizuje samostatný statistický projekt.	Informatika Matematika
I-9-4-01 popíše, jak funguje počítač po stránce hardwaru i operačního systému	9/7 Prozkoumá vnitřnosti počítače, vysvětlí funkci základních komponent (CPU, RAM, HDD, síťová rozhraní).	Informatika

	Prozkoumá základní principy fungování periferií (např. druhy tiskáren, monitor, projektor, vstupní periferie - klávesnice, myš, joystick). 9/8 Seznámí se různými operačními systémy (Windows, Linux, Android, macOS), diskutuje o svých zkušenostech s různými systémy.	
diskutuje o fungování digitálních technologií určujících trendy ve světě	9/9 Vyhledá informace a zpracuje referát na vybrané téma fungování digitálních technologií určujících trendy ve světě. 9/10 Zapojí se do diskuze o fungování digitálních technologií určujících trendy ve světě.	Informatika
I-9-4-02 ukládá a spravuje svá data ve vhodném formátu s ohledem na jejich další zpracování či přenos	9/11 Zpracuje referát v textovém editoru. 9/12 Připraví prezentaci. 9/13 Zpracuje informací do vizuálu.	Český jazyk Zeměpis, dějepis Informatika
I-9-4-03 vybírá nejvhodnější způsob připojení digitálních zařízení do počítačové sítě; uvede příklady sítí a popíše jejich charakteristické znaky	9/14 Zpracuje topologický nákres domácí sítě, zjistí způsob připojení k internetu.	Informatika
I-9-4-04 Poradí si s typickými závadami a chybovými stavy počítače.	9/15 Prozkoumá, jak pracují vývojové diagramy, odstraní poruchu. 9/16 Vyzkouší diagnostické příkazy ověřující konektivitu (ping, traceroute, ipconfig).	Informatika
I-9-4-05 dokáže usměrnit svoji činnost tak, aby minimalizoval riziko ztráty či zneužití dat; popíše fungování a diskutuje omezení zabezpečovacích řešení	9/17 Diskutuje s externím odborníkem na bezpečnost. 9/18 Pracuje s heslem (tvorba a uložení, riziko spojené s použitím stejného hesla na více serverech). 9/19 Prozkoumá, jak fungují automatizované útoky - malware (viry, trojské koně, spyware) a jaká je ochrana	Informatika

	před nimi (antivirové programy). 9/20 Vysvětlí pojem sociální inženýrství. 9/21 Rozpozná reklamu a principy, na kterých je postavena. 9/22 Diskutuje o rizicích IP kamer – (kamery v domácnostech, kamery na ulicích) 9/23 Diskutuje o počítačových hrách a herních platformách (Steam a pod.). Pojmenuje rizika. 9/24 Prozkoumá, jak může vypadat zdravý přístup k počítači (závislosti, digitální minimalismus, ergonomie).	

Učební plán pro I. stupeň

Předměty Vzdělávací oblasti a obory		**Čj**	**Aj**	**Nj**	**M**	**Gv**	**Čs**	**Hv**	**Vv**	**Tv**	**VS**	**Fo**	**Pč**	**CELKEM**	**RVP**
Jazyk a jazyková komunikace	Český jazyk a lit.	26					1,6				3	2,4		33,0	33,0
	Cizí jazyk		9,0											9,0	9,0
	2. cizí jazyk			9,0										9,0	0,0
Matematika a její aplikace					21,4									21,4	20,0
Informatika						0,5	1,5							2,0	2,0
Člověk a jeho svět					1,2	0,5	7,7		1,0				3,2	13,6	11,0
Člověk a společnost														0,0	0,0
Člověk a příroda														0,0	0,0
Umění a kultura								5,0	4,0			3,0		12,0	12,0
Člověk a zdraví										10,0				10,0	10,0
Člověk a svět práce							1,2						6,8	8,0	5,0
Disponibilní dotace														0,0	14,0
Dotace v předmětu celkem		26	9,0	9,0	22,6	1,0	12,0	5,0	5,0	10,0	3,0	5,4	10,0	**118,0**	**118,0**

Učební plán - přehled tříd

třída	Čj	Aj	Nj	M	Gv	Čs	Hv	Vv	Tv	VS	Fo	Pč	CELKEM
1.	4,8	1,5	1,5	4,8		1,2	1	1	2		1,2	2	*21*
2.	4,8	1,5	1,5	4,8		1,2	1	1	2	1	1,2	2	*22*
3.	4,8	2	2	4,8		2,4	1	1	2	1	1	2	*24*
4.	5,8	2	2	3,6		3,6	1	1	2	1	1	2	*25*
5.	5,8	2	2	4,6	1	3,6	1	1	2		1	2	*26*
CELKEM	*26*	*9*	*9*	*22,6*	*1*	*12*	*5*	*5*	*10*	*3*	*5,4*	*10*	***118***

Učební plán - přehled epoch

třída	Čj	Aj	Nj	M	Gv	Čs	Hv	Vv	Tv	Dr	Fo	Pč	CELKEM
1.	4,8			4,8		1,2					1,2		*12*
2.	4,8			4,8		1,2					1,2		*12*
3.	4,8			4,8		2,4							*12*
4.	4,8			3,6		3,6							*12*
5.	4,8			3,6		3,6							*12*
CELKEM	*24*	*0*	*0*	*21,6*	*0*	*12*	*0*	*0*	*0*	*0*	*2,4*	*0*	***60***

Komentář k učebnímu plánu pro 1. stupeň

Matematika – V rámci předmětu realizujeme očekávané výstupy ze vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět.
Informatika – Výstupy informatiky realizujeme zejména v předmětech Člověk a svět a v 5. třídě v předmětu Globální výchova
Globální výchova – V rámci předmětu realizujeme očekávané výstupy ze vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět a Informatika.
Člověk a svět – V rámci předmětu realizujeme očekávané výstupy ze vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace, Informatika, Člověk a jeho svět a Člověk a svět práce.
Výtvarná výchova – V rámci předmětu realizujeme očekávané výstupy ze vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět a Umění a kultura.
Kreslení forem – V rámci předmětu realizujeme očekávané výstupy ze vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace a Umění a kultura.
Pracovní činnosti – V rámci předmětu realizujeme očekávané výstupy ze vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět a Člověk a svět práce.
Tělesná výchova – V rámci tohoto předmětu realizujeme ve 3. a 4. ročníku plavecký výcvikový kurz – dle aktuálních podmínek.
Eurytmie se vyučuje v 1. třídě v rámci epoch, v 2.- 4. třídě v rámci předmětu Výuka smyslů, v 5. třídě v rámci předmětu Formy v případě, že má škola kvalifikovaného eurytmistu. Pokud škola eurytmistu nemá, vyučuje se Eurytmie formou kratších výukových projektů.

Pro žáky se zdravotním postižením máme vytvořený volitelný předmět Terapie (viz příslušné tabulky) výměnou za jazykové vyučování.

Učební plán pro II. stupeň

Předměty **Vzdělávací oblasti a obory**		**Čj**	**Aj**	**Nj**	**M**	**IVT**	**Med**	**D**	**Du**	**Fy**	**Ch**	**Př**	**Z**	**Hv**	**Vv**	**Tv**	**R**	**Gv**	**OSUV**	**Rp**	**Díl**	**CELK.**	**RVP**
Jazyk a jazyková komunikace	Český jazyk a lit.	15,6																				15,6	15,0
	Cizí jazyk		12,0																			12,0	12,0
	Další cizí jazyk			8,0																		8,0	6,0
Matematika a její aplikace					16,3																	16,3	15,0
Informatika					0,3	2,0	1						0,3						0,4			4,0	4,0
Člověk a jeho svět																						0,0	0,0
Člověk a společnost		1						8,4									0,5	2,5				12,4	10,0
Člověk a příroda										6,3	5,1	3,6	5,7				0,5	1,5				21,7	20,0
Umění a kultura									1,2					4,0	4,0				2,6			12,8	9,0
Člověk a zdraví												1,2				8,0		1,0				10,2	10,0
Člověk a svět práce																			1	4,0	4,0	9,0	3,0
Disponibilní dotace																						0,0	18,0
Dotace v předmětu celkem		16,6	12,0	8,0	16,6	2,0	1,0	8,4	1,2	6,3	5,1	4,8	6,0	4,0	4,0	8,0	1,0	5,0	4,0	4,0	4,0	**122,0**	**122,0**

Učební plán - přehled hodin

Třída	Čj	Aj	Nj	M	IVT	MEDD	D	Du	Fy	Ch	Př	Z	Hv	Vv	Tv	R	Gv	OSUV	Rp	Díl	C.
6.	3,4	3	2	4,4			2,4		1,2		1,2	2,4	1	1	2		1	1	1	1	**28**
7.	4,4	3	2	4,4		1	2,4		1,2	1,2	1,2	1,2	1	2	2		1	0	1	1	**30**
8.	4,4	3	2	4,4	1		2,4		1,7	1,7	1,2	1,2	1	1	2	1	1	1	1	1	**32**
9.	4,4	3	2	4,4	1		1,2	1,2	1,7	1,7	1,2	1,2	1	1	2		2	1	1	1	**32**
CELKEM	16,6	12	8	17,6	2	1	8,4	1,2	5,8	4,6	4,8	6	4	5	8	1	5	3	4	4	**122**

Učební plán - přehled epoch

Třída	Čj	Aj	Nj	M	IVT		D	Du	Fy	Ch	Př	Z	Hv	Vv	Tv	R	Gv	Fo	Rp	Díl	C.
6.	2,4			2,4			2,4		1,2		1,2	2,4									**12**
7.	2,4			2,4			2,4		1,2	1,2	1,2	1,2									**12**
8.	2,4			2,4			2,4		1,2	1,2	1,2	1,2									**12**
9.	2,4			2,4			1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2									**12**
CELKEM	9,6	0	0	9,6	0		8,4	1,2	4,8	3,6	4,8	6	0	0	0	0	0	0	0	0	**48**

Komentář k učebnímu plánu pro druhý stupeň

Český jazyk – V rámci předmětu realizujeme očekávané výstupy ze vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace a Člověk a společnost.
Informatika – V rámci předmětu realizujeme očekávané výstupy ze vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace a Informatika. Výstupy informatiky realizujeme v 6. třídě v rámci předmětů Matematika, Zeměpis a OSUV. V 7. třídě je k realizací výstupů informatiky zaveden předmět Mediální výchova.
Přírodopis – V rámci předmětu realizujeme očekávané výstupy ze vzdělávací oblasti Člověk a příroda a Člověk a zdraví.
Ročníkové práce – V rámci předmětu realizujeme očekávané výstupy ze vzdělávací oblasti Člověk a společnost a Člověk a příroda.
Globální výchova – V rámci předmětu realizujeme očekávané výstupy ze vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a společnost, Člověk a příroda a Člověk a zdraví a vybraná průřezová témata.
Tělesná výchova – V sedmém či osmém ročníku probíhá v rámci předmětu lyžařský výcvikový kurz – s ohledem na aktuální podmínky.

Osobnostní, sociální a umělecká výchova – se vyučuje v 6., 7., 8. a 9. ročníku v případě, že škola nemá kvalifikovaného učitele Eurytmie. V případě, že ho škola má, vyučuje se v rámci předmětu Hudební výchova (posílená o jednu hodnu týdně na celkem 2 hodiny týdně) Eurytmie a nezařazuje se předmět Osobnostní, sociální a umělecká výchova.

Pro všechny žáky 2. stupně máme volitelný předmět hudební výchova (1 z celkových 2 hodin) - zaměření je pak Sborový zpěv a Hra na hudební nástroj v orchestru (obojí je ale bráno jako integrální součást předmětu Hudební výchova).

Pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami máme vytvořený volitelný předmět Speciální pedagogická péče.

Volitelnost dále uskutečňujeme v 7 - 8. ročníku v předmětu Ročníkové práce, kde si žáci vybírají zaměření své práce a řídí se pak společnými osnovami pro tento předmět.

Přehled nepovinných předmětů

Nepovinný předmět	6. třída	7. třída	8.třída	9.třída
Seminář z matematiky				1
Seminář z českého jazyka				1
Španělština	1	1	1	1

Španělština se otevírá podle zájmu žáků a vyučuje se zpravidla ve skupině složené z více ročníků.

Seminář z matematiky či českého jazyka se otevírá v případě dostatečného zájmu žáků.

Základní škola Waldorfská Pardubice
Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání
Název Waldorfská škola 06/2016

Dodatky k ŠVP

Dodatek č. 14
Školní vzdělávací program školní družiny – změna v kritériích pro přijímání žáků do ŠD

Do ŠD může být přijatý žák na základě písemného doporučení Pedagogicko-psychologické poradny i mimo pořadí vyplývající z uvedených kritérií.

Platnost dodatků: od 1.9. 2022
Zpracoval koordinátor ŠVP: Mgr. Daniel Vychodil

Mgr. Milan Barták
ředitel školy

Základní škola Waldorfská Pardubice, Gorkého 867

Školní vzdělávací program
pro zájmové vzdělávání

Platnost dokumentu: od 1.9.2019 Mgr. Milan Barták, ředitel školy

Název zařízení zájmového vzdělávání:
Školní družina při Základní škole Waldorfské Pardubice, Gorkého 867
Předkladatel:
Základní škole Waldorfské Pardubice, Gorkého 867

Platnost dokumentu:
Od 1. 9. 2019

Ředitel školy:
Mgr. Milan Barták
zástupce statutárního orgánu v plném rozsahu kompetencí ředitele školy
Koordinátoři ŠVP:
Mgr. Daniel Vychodil
Jana Láníková – vedoucí školní družiny
Kontakty:
telefon: +420 466 412 080, +420 466 415 685

web: www.waldorfpardubice.cz
e-mail: sekretariat@waldorfpardubice.cz
IČO: 708 37 236
IZO: 117 500 739
RED-IZO: 617 500 720
Zřizovatel školy:
Statutární město Pardubice
Pernštýnské náměstí 1
530 21 Pardubice

1. Charakteristika školského zařízení

1.1 Charakteristika školní družiny

Školní družina je součástí Základní škole Waldorfské Pardubice, Gorkého 867. Nachází se v samostatné budově školní družiny vzdálené od hlavní budovy školy asi 200 m. Budova družiny má dvě kmenové třídy. Jedna slouží jako herna. Ve druhé probíhají všechny výtvarné a pracovní činnosti. Kapacita celé budovy je 50 žáků. Třetí oddělení školní družiny má zázemí v hlavní budově školy – ve dvou místnostech. Jedna slouží v dopoledních hodinách jako učebna, druhá je herna, obě se využívají pro ranní družinu. Celková kapacita tří oddělení je 80 žáků. Činnost družiny je orientována na aktivity poskytující dětem po skončení vyučování odpočinek, relaxaci, navazující na waldorfskou pedagogiku, rozvíjející sociální, komunikační, pohybové, pracovní a tvůrčí dovednosti, s cílem napomáhat při výchově a vzdělání zdravé osobnosti dítěte. Ranní družina je otevřená od 6.30 do 7.55 h, využívá otevřené nabídky spontánních činností. Je určena pro žáky přihlášené k pravidelné denní docházce k zájmovému vzdělávání, pro žáky přihlášené k pravidelné docházce i pro žáky nezařazené do družiny, pokud se této činnosti neúčastní plný počet žáků zařazených do družiny tj. 30 dětí. V případě účasti integrovaného dítěte v ranní družině, je možné snížit celkový počet žáků v ranní družině na 25. Po skončení vyučování probíhá odpolední družina. Do 15.30 je třetí oddělení v hlavní budově (na hřišti, zahradě, v tělocvičně nebo v knihovně), po 15.30 h přechází zbývající žáci do areálu školní družiny. Provoz školní družiny končí v 16.30 h.

1.2 Materiální a ekonomické podmínky

Dvě oddělení se nachází v rekonstruované budově, třídy jsou vybavené vkusným nábytkem z dřevěného masivu, hracím koutkem a kobercem. V budově je šatna, moderní sociální zařízení a malá sborovna. Venkovní prostor tvoří velká zahrada rozčleněná na několik částí: prostor pro volnou hru, prostor pro stavby vybavený velkým pískovištěm, vyvýšené záhony pro pěstování rostlin, bylinná zahrádka, houpačky, trampolína, prostor s vzrostlými stromy a zahradní domek pro ukládání nářadí, dřevěný altán. V případě nepříznivého počasí může školní družina využívat i tělocvičnu v hlavní budově školy. V blízkém okolí družiny je lesopark, dětské hřiště, sportovní areál, přes ulici se nachází Dům dětí a mládeže Delta. Třetí oddělení využívá hernu a učebnu, která slouží jako místo na výtvarné a pracovní a relaxační činnosti, sportovní hřiště u hlavní budovy, školní zahradu s jezírkem a tělocvičnu.
Na částečnou úhradu neinvestičních nákladů ve školní družině je stanovena měsíční úplata, jejíž výši stanovuje ředitel podle §14 vyhlášky MŠMT 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání ve znění pozdějších předpisů. Tato úplata platí i pro každé další dítě v případě docházky sourozenců do školní družiny. Úplata se z důvodu nepřítomnosti dítěte nesnižuje, je povinná pro každé přihlášené dítě.

1.3 Personální podmínky

Zájmové vzdělávání zajišťuje zpravidla 5 – 6 vychovatelek, které si průběžně doplňují vzdělání akreditovanými vzdělávacími akcemi v rámci DVPP a samostudiem. Pedagogové družiny úzce spolupracují s třídními a odbornými učiteli školy.

1.4 Charakteristika dětí

Děti přihlášené do školní družiny pracují ve třech smíšených skupinách. Věkové rozmezí odpovídá žákům 1. stupně základní školy. V naléhavých případech, jakými jsou obtížné životní situace, dojíždění ze vzdálených míst, mimořádné rodinné události, vycházíme rodičům vstříc a umožňujeme i jednorázový pobyt v družině, vždy po projednání s vedoucí

družiny a ředitelem školy. Činnost družiny je určena přednostně pro žáky přihlášené k pravidelné denní docházce. Do ranní družiny mohou docházet i žáci, kteří nejsou do družiny přihlášeni.

1.5 Psychosociální podmínky

Vychovatelky ŠD se snaží o navození příjemné, přátelské atmosféry a příznivého sociálního klimatu. Děti jsou vedeny ke vzájemné úctě, toleranci, spolupráci, pomoci druhému a empatii. Jedním z prostředků je např. pomoc starších dětí mladším při hrách a organizaci zájmové činnosti.

1.6 Spoluúčast rodičů

Rodiče jsou průběžně informováni o činnosti ŠD a spoluúčastní se některých akcí pořádaných ŠD. Podílejí se na budování zahrady, úklidu po úpravách budovy a pomáhají s přípravou některých pořádaných akcí. Naším cílem je spoluúčast rodičů na činnosti ŠD ještě více posílit.

1.7 Velikost a vnitřní organizace

Školní družina pracuje ve 3 odděleních. Rozdělení žáků vychází ze zájmu dětí, aktuální činnosti s přihlédnutím k věkovým potřebám. V době pobytu na zahradě školní družiny se dvě oddělení mohou spojovat. Velikost pracovních skupin se mění s ohledem na probíhající aktivity. Organizace a provozní doba je stanovena samostatným řádem ŠD. Třídní učitelé nebo odborní učitelé předávají žáky vychovatelům ve školní jídelně nebo ve třídě. První a druhé oddělení se po obědě přemisťuje do areálu školní družiny, třetí oddělení zůstává v hlavní budově a do areálu školní družiny odcházejí zbývající žáci v 15.30 h.
Pravidelná zájmová, výchovná, rekreační nebo vzdělávací činnost včetně možnosti přípravy na vyučování probíhá denně od konce vyučování do 15.00 h. Je určena pouze pro děti přihlášené k docházce do družiny.
Příležitostná zájmová, výchovná, rekreační nebo vzdělávací činnost včetně možnosti přípravy na vyučování a otevřená nabídka spontánních činností probíhá denně od 15.00 do 16.30 h. Těchto činností se mohou zúčastňovat i žáci nezařazení do družiny, pokud se této činnosti neúčastní plný počet žáků zařazených do družiny stanovený pro oddělení nebo skupinu.
Ranní družina využívá otevřené nabídky spontánních činností. Mohou se zúčastnit i žáci nezařazení do družiny, pokud se této činnosti neúčastní plný počet žáků zařazených do družiny tj. 30 dětí. V případě účasti integrovaného dítěte, je možné snížit celkový počet žáků v ranní družině na 25.

1.8 Řízení školní družiny

Činnost školní družiny řídí ředitel školy. Evidencí pracovní doby vychovatelek, kontrolou vedení dokumentace a doporučením k DVPP je pověřen zástupce ředitele. Denní chod a koordinaci činnosti vychovatelek podle plánu činnosti má na starosti vedoucí vychovatelka.

1.9 Bezpečnost a ochrana zdraví

Při zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví dětí ve školní družině se zaměstnanci řídí směrnicí vydanou ředitelem školy. Na začátku školního roku jsou všechny děti poučeny o bezpečném chování během pobytu ve ŠD a je o tom učiněn záznam v dokumentaci. Případné úrazy jsou zapisovány do knihy úrazů, společné se ZŠW. S tím souvisí zajištění dostupnosti prostředků první pomoci, kontaktem na lékaře i praktická dovednost vychovatelek poskytovat první pomoc. Dále je ochrana zdraví dětí zajištěna častým větráním, pobytem na čerstvém vzduchu, zjištěním pitného režimu, čistotou prostor a vhodným nábytkem, který svou velikostí respektuje požadavky na zdravý vývoj dětí. V zimním období se klade důraz na zajištění tepelné pohody v prostorách ŠD.

2. Výchova a vzdělávání ve školní družině

2.1 Délka a časový plán

Výchova a vzdělávání ve ŠD je sestaveno na dobu pěti školních let. Věková hranice není pevně stanovena a důsledně dodržována. Při dělení dětí do oddělení – výchovných skupin hraje důležitou roli věková struktura přihlášených dětí a koordinace provozu školy a školní družiny.

2.2 Výchovně vzdělávací činnost a formy vzdělávání

Zájmové vzdělávání se uskutečňuje

a) pravidelnou zájmovou, výchovnou, rekreační nebo vzdělávací činností včetně možnosti přípravy na vyučování

b) příležitostnou zájmovou, výchovnou, rekreační nebo vzdělávací činností včetně možnosti přípravy na vyučování

c) využitím otevřené nabídky spontánních činností

Nabízené pravidelné činnosti jsou

- Výtvarná výchova
- Pracovní výchova
- Sportovní a pohybové aktivity
- Odpočinek
- Rekreace
- Příprava na vyučování
- Hudební výchova
- Dramatická výchova

Nabízené příležitostné činnosti jsou:

- návštěvy akcí pořádané v blízkém okolí
- návštěva akcí navazující na projekty školy

Otevřená nabídka spontánních činností využívá hraček a her, které jsou k dispozici ve ŠD.

Formy vzdělávání

Zájmové vzdělávání se uskutečňuje formou pravidelné denní docházky, pravidelné docházky nebo nepravidelné a příležitostné docházky.

a) Pravidelnou denní docházkou se rozumí přihlášení k zájmovému vzdělávání nejméně 4 dny v týdnu po dobu nejméně 5 po sobě jdoucích měsíců.

b) Pravidelnou docházkou se rozumí přihlášení k zájmovému vzdělávání v rozsahu nejméně jedenkrát za 2 týdny po dobu nejméně 5 po sobě jdoucích měsíců, které není pravidelnou denní docházkou.

Nepravidelnou a příležitostnou docházkou se rozumí přihlášení k zájmovému vzdělávání v jiném rozsahu, než je uvedeno v a) a b).

2.3 Cíle vzdělávání

- Prožívat radostné chvíle, jistotu a bezpečí.
- Rozvíjet osobnost dítěte.
- Podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a řešení problémů.

- Učit komunikovat, spolupracovat a respektovat se.
- Učit předávat znalosti, zkušenosti a dovednosti v různých oblastech.
- Utvářet kladný vztah k přírodě a učit chránit svět kolem nás
- Nabízet různorodé činnosti s individuálním přístupem k jednotlivým žákům
- Vytvářet podmínky a prostor pro odpočinek a relaxaci
- Rozvíjet všestrannou spolupráci s rodinami dětí.

Cíle výchovně vzdělávací činnosti ŠD vycházejí z obecných cílů vzdělávací soustavy (§ 2 odst. 2 školského zákona). Hlavním cílem je harmonický rozvoj osobnosti s důrazem na mravní a duchovní hodnoty, jejich další uplatnění v osobním i občanském životě. K dalším cílů patří pochopení základních lidských práv a smysl pro sociální soudržnost, vytváření základních pracovních návyků, utváření vědomí národní a státní příslušnosti, respektování etnických, národnostních a kulturních rozdílů, získání a uplatňování znalostí o životním prostředí a jeho ochraně a o ochraně vlastního zdraví. Při naplňování těchto cílů zohledňujeme věkové a individuální zvláštnosti dětí, jako metody preferujeme hru, navozování modelových situací a využívání spontánní zvídavosti dětí.

3. Charakteristika vzdělávacího programu

Náš vzdělávací program ŠD podporuje ŠVP Waldorfská škola, orientuje se především na ty oblasti, které s ohledem na věkovou strukturu dětí a podmínky ŠD může dále rozvíjet. Zaměřujeme se především na utváření vzájemných mezilidských vztahů, vedení k úctě k práci a schopnost samostatné kreativní činnosti, rozvoj pohybových dovedností, na komunikaci, vnímání a ochranu přírody a prožívání koloběhu roku v ročních dobách a tradicích.
V rámci pedagogického procesu ve školní družině se prioritně zaměřujeme na naplňování následujících cílů:
Řešení problémů

- Dokáže samostatně vyřešit problém, nebo požádat o pomoc druhého.
- Nenechá se odradit případným nezdarem a hledá další řešení.
- Všímá si problémů druhých, umí nabídnout řešení.
- Uvědomuje si zodpovědnost za svá rozhodnutí
- Umí využít svých znalostí, zkušeností a dovedností.

Cíle komunikativní

- Umí se souvisle vyjádřit mluveným slovem.
- Nebojí se vyjádřit svůj názor.
- Dokáže vést dialog.
- Využívá získané dovednosti ke spolupráci.
- Umí pracovat s informacemi.
- Vyjadřuje se kultivovaně.
- Dokáže prezentovat sebe sama a svoji práci.

Cíle sociální

- Spolupracuje v kolektivu.
- Vyjadřuje své názory.
- Umí jednat s dospělými a vrstevníky.
- Je ohleduplný k okolí a ochotný pomoci druhým.
- Umí přijímat názory druhých, respektuje je a spolupracuje při řešení problémů.
- Zná možnosti jak vědomě zvládat své emoce.
- Má upevněny hygienické návyky.

Cíle občanské

- Respektuje druhé.
- Respektuje odlišnosti – osobní, kulturní, náboženské atd.
- Dokáže v tísni pomoci – přiměřeně okolnostem.
- Dokáže odolat psychickému nátlaku.
- Uvědomuje si, že za své činy nese odpovědnost.
- Dokáže vyhodnotit situaci dle svých možností.
- Chápe a vnímá tradice a kulturu.
- Je ohleduplný k přírodě a k lidem kolem sebe.
- Uvědomuje si hodnotu majetku svého jiných osob.

Cíle pracovní

- Dokáže pracovat podle instrukcí a návodu.
- Váží si práce své i ostatních.
- Reaguje na potřeby a pomoc druhých.
- Chrání zdraví své i druhých.
- Dokáže své dovednosti a výsledky své práce nabídnou jiným.
- Umí udržovat pořádek ve svých věcech a na svém pracovním místě.
- Umí zhodnotit práci svou i druhých.
- Umí dokončit a vyhodnotit úspěšnost své práce.
- Pracuje na rozvoji čtenářské gramotnosti (čtení knih a časopisů).
- Pracuje na rozvoji matematických dovedností (hraní deskových a karetních her).

4. Obsah vzdělávání, vzdělávací oblasti

4.1 Člověk a příroda

Děti se seznámí s rozmanitostí a proměnlivostí přírody živé i neživé. Učí se kladnému vztahu k přírodě a všemu, co k ní patří. Vycházíme ze znalostí získaných při školním vyučování a dále je rozšiřujeme.

Metody a techniky:

- mluvené slovo - vyprávění, čtení
- výtvarné činnosti - malování, kresba, práce s přírodními materiály (vosk, vlna, dřevo, kamínky, písek, větve, sláma), pracovní listy a omalovánky s přírodními motivy
- rozvoj zručnosti a kreativity – stavby z písku, stavby ze dřeva, hlíny, větví, slámy, kamínků, vody, bláta, výroba vlastních herních prvků pro rozvoj hrubé motoriky, blátivá kuchyň
- relaxace a odpočinek na zahradě
- pozorování rostlin a živočichů a změn v přírodě v průběhu roku
- péče o zahradu a záhony, péče o domácí zvířata

Průřezová témata – vazba na environmentální výchovu (ekosystémy, ochrana ŽP).

4.2 Lidé kolem nás

Děti se učí společenskému chování, toleranci, empatii, vzájemné úctě, komunikaci slovní nonverbální. Setkávají se s druhými lidmi, dospělými i svými vrstevníky. Dodržují pravidla stolování, mezilidské komunikace. Pozorují práci dospělých, prožívají tradice v koloběhu roku

Metody a techniky:

- pozorování
- rozhovor
- spolupráce
- hry – společenské, námětové, spontánní
- výtvarné činnosti
- nácvik společenského chování – stolování ve školní jídelně, pravidla slušného chování

Průřezová témata - Osobnostní a sociální výchova (komunikace, poznávání druhých lidí).

4.3 Člověk a čas

Těžištěm naplňování této oblasti je především pěstování správných návyků a vnímání času a spoluutváření správného denního režimu. Děti se učí přesnosti, dochvilnosti, schopnosti odhadovat čas, vytváření pravidelných návyků, správnému a účelnému využívání volného času.

Metody a techniky:
- nácvik odchodů a příchodů dle časového rozvrhu (na kroužky, domů)
- dodržování časových limitů pro určité činnosti
- orientace v možnostech trávení volného času
- výběr her dle vlastních časových dispozic
- odpočinek a regenerace po vyučování
- časové vyvážení různých druhů činností

Průřezová témata – Osobnostní a sociální výchova (sebepoznání, sebeorganizace, psychohygiena).

4.4 Člověk a jeho zdraví

Žáci poznávají sami sebe, získávají poučení o zdraví, nemocech, prevenci a odpovědnosti za své zdraví. Pečují o svou osobní hygienu, předcházejí úrazům, dbají o bezpečnost svou i druhých.

Metody a techniky:
- mluvené slovo – vyprávění, čtení
- hygiena před jídlem
- volba správného oblečení a péče o něj
- odhadování rizik a předcházení úrazům

Průřezová témata – Environmentální výchova (životní styl, zdraví), Osobnostní a sociální výchova (kooperace, seberegulace)

5. Podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných

Při vzdělávaní žáků se speciálními vzdělávacími potřebami spolupracují vychovatelky ŠD úzce se školou, a to především při primární identifikaci takových žáků a dále při stanovování vhodných forem integrace a forem práce. Pro žáky se specifickými poruchami učení je možnost zapůjčení didaktických a kompenzačních pomůcek z inventáře školy. Probíhá také intenzivní spolupráce s rodiči. U dětí se zdravotním znevýhodněním je zohledňováno přiměřené zatížení v případě pohybových aktivit, vycházek. Třídní učitel a zákonní zástupci informují vychovatele o všech změnách zdravotního stavu dítěte. Dětem se sociálním znevýhodněním mohou být poskytnuty pomůcky nezbytné pro naplňování výchovně vzdělávacího programu školní družiny, zvláštní péče je u těchto dětí věnována i přípravě na vyučování.

U dětí mimořádně nadaných se jedná především o volbu vhodných forem práce.

6. Etická výchova

Smyslem etické výchovy ve školní družině je systematicky a metodicky rozvíjet sociální dovednosti u žáků především na základě zážitkových metod, které vedou k vytváření pozitivních sociálních návyků. Hlavním cílem etické výchovy je prosociálnost – schopnost vykonat něco dobrého pro druhé bez toho, že bychom očekávali nějakou protislužbu. Působí jako prevence proti šikaně a dalším nežádoucím jevům (ubližování si, agresivní chování, atd.).

Styl etické výchovy:

- přijímáme dítě takové, jaké je

- vyjadřujeme pozitivní vztah k němu
- zaměřujeme pozornost dítěte na důsledky jeho chování
- přisuzujeme dítěti kladné vlastnosti, které u něho chceme prohloubit
- správná motivace dítěte

Konkrétní činnosti ve školní družině:

- zlaté pravidlo 3P – pozdravit, poprosit, poděkovat
- představujeme se – jak si žáci přejí, abychom je oslovovali
- síť přátelství
- komunitní kruh
- výtvarné vyjadřování pocitů
- pantomima - nálady

7. Evaluace

S dětmi:

- vyjádření prožitků v komunitním kruhu
- rozhovorem
- výtvarným projevem

V rámci družiny :

- informativní nástěnka pro rodiče
- zprávy na webových stránkách naší základní školy
- fotodokumentace
- porady vychovatelek

V rámci školy:

- kontakt vychovatelek s třídními učitelkami
- spolupráce dle dohody s učiteli
- evaluační dotazníky
- společné porady

8. Podmínky přijetí, průběhu a ukončení vzdělávání

ŠD je určena pro žáky Základní školy Waldorfské Pardubice, Gorkého 867.
Přihlášení - rodiče vyplní a odevzdají zápisový lístek v předem určeném termínu (rodiče jsou o tomto termínu včas informováni). Zápisový lístek se vyplňuje nově pro každý školní rok.
Dočasné umístění žáků do ŠD - pobyt v ŠD mohou využít ve výjimečných případech i žáci, kteří nejsou přihlášeni na pravidelnou či nepravidelnou docházku (pouze po dohodě s vedoucí vychovatelkou a vedením školy).
Průběh vzdělávání – třídní nebo odborný učitel předává žáky přihlášené do ŠD osobně ve školní jídelně nebo ve třídě se seznamem chybějících žáků. Ze ŠD odcházejí žáci na základě údaje v zápisovém lístku, při změně na základě písemné žádosti rodičů.
Odhlášení - písemnou formou ke konci měsíce.
Vyloučení - ředitel školy může rozhodnout o vyloučení žáka ze ŠD, pokud žák soustavně nebo nějakým významným způsobem porušuje kázeň a pořádek, ohrožuje zdraví a bezpečnost ostatních, dlouhodobě svévolně nenavštěvuje ŠD nebo z jiných zvláště závažných důvodů.
O ukončení zájmového vzdělávání se nevydává žádný doklad, zájmové vzdělávání končí automaticky zároveň s koncem daného školního roku.

7. Kritéria pro přijímání do školní družiny:

O přijímání žáků do ŠD (Klubíku) rozhoduje ředitel školy a to na základě vyplněných náležitostí v písemné přihlášce a splnění kritérií pro přijetí s ohledem na kapacitu ŠD (80 žáků). Činnost školní družiny je určena přednostně pro žáky 1. stupně přihlášené k pravidelné denní docházce.

Kritéria pro přijímání žáků:

Věk účastníků (od nejmladších) 6 let – 7 bodů 7 let – 6 bodů 8 let – 5 bodů 9 let – 4 body 10 let – 3 body 11 let – 2 body 12 let – 1 bod	Podle ročníků: **1.** ročník - 5 bodů **2.** ročník - 4 body **3.** ročník - 3 body **4.** ročník - 2 body **5.** ročník - 1 bod

Přijati jsou žáci s nejvyšším počtem bodů až do naplnění kapacity ŠD. V případě naplnění kapacity ŠD a stejného počtu bodů u více uchazečů rozhodne ředitel školy podle data narození. Kritéria budou při přijímání žáků do ŠD využita pouze v případě, že počet dětí z první až čtvrté třídy, které se do ŠD (Klubíku) budou hlásit, bude vyšší než stanovená kapacita.
Do ŠD může být přijatý žák na základě písemného doporučení Pedagogicko-psychologické poradny i mimo pořadí vyplývající z výše uvedených kritérií.

8. Podmínky bezpečnosti práce a ochrany zdraví

Prostor školní družiny je vybaven umývadlem, odpovídajícím zářivkovým osvětlením, podlahovou krytinou na oddech žáků slouží koberec, ostatní plocha – PVC. Koberec je pravidelně vysáván a PVC myté mokrou cestou, místnost je pravidelně větrána okny. Skladba zaměstnání je tvořena s ohledem na rozvrh jednotlivých ročníků. Při ranní docházce využívají žáci odpočinku na koberci, volí klidové aktivity – společenské hry, vyprávění, malování. Starší žáci se mohou samostatně připravovat na výuku, číst si, malovat. Vychovatelka dbá na stravovací návyky a konzumaci jídla při obědech. Školní družina využívá především školní zahradu, ojediněle také tělocvičnu. Lékárna pro první pomoc je umístěna v učebně a sborovně ŠD a je přístupná v dopoledních i odpoledních hodinách, telefonní čísla rodičů žáků jsou ve třídě ŠD na přístupném místě pro pedagogické pracovníky. ŠD má zpracován a pravidelně obnovován řád ŠD. Týdenní aktivity přizpůsobujeme školním akcím, ročním dobám, aktuálnímu počasí a individuálním potřebám dětí.
Všichni žáci jsou vedeni k tomu, aby se chovali při pobytu ve škole i mimo školu tak, aby neohrozili zdraví a majetek svůj ani jiných osob. Žákům není dovoleno v době mimo vyučování zdržovat se v prostorách školy, pokud nad nimi není vykonáván dozor způsobilou osobou. Vychovatelky školní družiny v první hodině školního roku provádějí poučení o vnitřním řádu školní družiny a dodatečné poučení žáků, kteří při první hodině chyběli, o poučení provedou písemný záznam. Škola odpovídá za žáky v době dané rozvrhem činnosti družiny.
Na vycházky a přechody mimo školu může odcházet vychovatelka s maximálním počtem 25 žáků. Pokud vychovatelka využívá při své činnosti učebny (např. tělocvična) řídí se příslušnými řády pro tyto učebny a děti s nimi seznámí.
Všichni zaměstnanci školy jsou při vzdělávání a během souvisejícího provozu školy povinni přihlížet k základním fyziologickým potřebám dětí a vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj. Všichni zaměstnanci školy jsou povinni předcházet vzniku rizikového chování u žáků, poskytovat žákům nezbytné informace k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví, chránit žáky před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí. Základním principem primární prevence rizikového chování u žáků je výchova k předcházení a minimalizaci rizikových projevů chování, ke zdravému životnímu stylu, k rozvoji pozitivního sociálního chování a rozvoji psychosociálních dovedností a zvládání zátěžových situací osobnosti s cílem zabránit výskytu rizikového chování nebo co nejvíce omezit škody působené jejich výskytem mezi žáky. Ve

školním prostředí pedagogičtí zaměstnanci pracují s rizikovým chováním, vůči němuž zaujímají účinná primárně preventivní opatření s cílem minimalizace projevů i rizik takového chování a případně je diagnostikují a následně přijímají efektivní opatření. Pedagogičtí zaměstnanci dodržují předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a protipožární předpisy, pokud zjistí závady a nedostatky, ohrožující zdraví a bezpečnost osob, nebo jiné závady technického rázu, nebo nedostatečné zajištění budovy, je jejich povinností informovat o těchto skutečnostech nadřízeného a v rámci svých schopností a možností zabránit vzniku škody. Pedagogičtí zaměstnanci sledují zdravotní stav žáků a v případě náhlého onemocnění žáka informují bez zbytečných průtahů rodiče postiženého žáka. Nemocného žáka si vždy vyzvedává rodič nebo jím pověřená osoba (dle zápisního lístku) i když má tento žák v zápisním lístku samostatný odchod. Při úraze vzniklém při činnostech ve školní družině jsou okamžitě informováni rodiče či zákonní zástupci, událost je co nejdříve zapsána do knihy úrazů (nachází se v kanceláři školy). |Při vážném úraze je okamžitě informováno vedení školy.
Pracovníci školní družiny jsou pravidelně na pedagogických radách a setkání kolegia učitelů seznamování s plánem školní preventivní strategie, s minimálním programem prevence a krizovým plánem školy.

1. září 2019

Mgr. Milan Barták, ředitel školy